

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

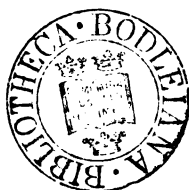
46.

509.

Antiquitates Romanas

e graecis fontibus explicatas

edidit

Aug. Wannowski,

Professor Gymnasii ad St. Mariam Posnaniensis.

Regimentii Prussorum, MDCCCXLVI.
Sumtibus Fratrum Borntraeger.

Londini apud D. Nutt. Parisiis apud Klinksiek.
Amstelodami apud J. Müller & Soc.

509.

१०२

Praefatio.

Quod optimo iure expostulatur, ut inscriptio libri argumento eius conveniat idque ex inscriptione iam quodammodo patescat, illud ne in hoc opusculo nostro desideretur, magnopere veremur. Inscriptimus enim librum hunc: *Antiquitates Romanas ex fontibus Graecis explicatas* — qui amplius titulus si cum parvitate libri conferatur, iam fortasse mirari subeat, qui argumentum adeo copiosum atque late patens paucis paginis tractari, nedum absolvi potuerit. Ne igitur spem lectoris frustrari videamur atque ut culpam iactationis a nobis amoveamus, diligentius exponamus, quae-nam in condendo hoc opusculo consilii nostri fuerit ratio.

In variis enim quibus vita atque literae populi alicuius obnoxiae sunt mutationibus et conversionibus, haec etiam est sane acerba, qua progrediente aetate moribus atque institutis suis orbatu et ab alio potentiore devictus instituta moresque victoris assumere, certe oratione sua significare et quodammodo adsimilare cogitur. Nos qui Posnaniae vivimus, sede devicti populi, difficultatem conditionis huius quotidie persentiscimus et quantopere rerum externarum interpretatio, fluctuans sane et ab aliis aliter, raro autem prospere tentata, ad detorquendam linguae indolem conferat, usu ipsi experimur. Victus enim cum victore alienigena necessitatis vinculo constrictus, instituta publica, ritus sacrorum resque domesticas ac familiares victoris in sua lingua interpretari cogitur, quae cum saepe ita sint comparata, ut similia idemque significantia in civili disciplina et oratione victi populi non inveniantur, exoritur

necessitas quaerendi vocabula et dictiones, quibus peregrina illa et alterius populi propria, apte et ad sensum accommodata convertantur.

Haec erat etiam Graecorum conditio, cum sublata libertate atque abolitis veteris Graeciae institutis, a Romanis devicti res Romanorum describere atque instituta publicae privataeque eorum vitae recipere debebant. Adparet, in more populari Romanorum, in magistratibus creandis, in ratione rei militaris, in sacris sacerdotumque caerimoniis, ut paucis dicam, in universae reipublicae conformatione plura fuisse, quae Graecis non essent propria, quibus quae responderent, non haberent; nam, ut Quintiliani verbis paulum immutatis utar,*) non omnia Graecos ex Latino ducentes sequebantur, sicut ne Romanos quidem, quoties suis utique verbis signare Graeca voluerunt. Operae pretium igitur videbatur explicare accuratius rationem qua Graeci in convertendis his et circumloquendis Romanorum institutis versati essent atque sic quodammodo antiquitates Romanas graeca oratione explicare, ut in uno conspectu videre liceret, quae dictiones et formulae graecae singulis Romanorum adpellationibus usu sancitis essent accommodatae. Duplex nobis inde in literas has commodum redundare videbatur, alterum, quod sic sermonis graeci hac in re proprietas et inclinatio cognoscuntur, id quod eo gravius est, quo minus scriptorum inferioris aetatis, qui de rebus Romanorum egerunt, artem et orationem explorata habemus, alterum, quod ex hac comparatione graecorum scriptorum cum latinis etiam antiquitates Romanae quodammodo illustrantur. —

Pertractavimus igitur diligenter scriptores Graecos, qui de rebus Romanis disseruerunt, non solum antiquiores omnes, sed etiam Byzantinorum plures, qui in explicandis historiis Romanorum versabantur. At nonnunquam satis habuimus protulisse simpliciter ea, quae semibarbari isti monstrosa et nugatoria tradiderunt, neque addidimus explicationem locorum nec monstravimus fontes, unde fortasse sua male intellecta hausissent. Sic plura capita Laurentii, Cedreni, Georgii Syncelli aliorumque inexplicata protulimus, quam ob rem non iniuria fortasse in reprehensionem virorum doctorum incurremus; verum destituti ab ingenio et ex-

*) Instit. Orat. II. 14. 1.

quisita doctrina, neque ullo auxilio interpretum adiuti, aliis doctioribus haec explicanda reliquimus, quamquam ista magnam partem inexplicabilia esse et plane reiicienda persuasum habemus. Verum haec manca rei tractatio pertinet tantummodo ad auctores Byzantinos, ceteros enim melioris aetatis diligentius examinavimus atque accurate inter se collatis ad rem propositam usi sumus, hac tamen lege servata, ut ea sola proferremus, quae Romanorum essent propria, non cum Graecis communia et quasi generalia, unde effectum est, ut opusculum totum magis in explicatione singularum dictionum formularumque, antiquitates Romanas spectantium, quam in rerum continua enarratione versetur sitque quasi lexicon, in quo quaecunque nomine Graeco proprie carebant, graece interpretata invenies.

Librum totum in duas divisimus partes, quarum altera versatur in explicanda ratione, qua Graeci in scribendis nominibus latinis usi fuerint; percensuimus autem non solum nominum priorum scriptionem, sed omnium vocabulorum latinorum, quorum quantam copiam Graeci posteriores receperint, sciunt omnes, quibus monumenta aetatis inferioris nota sunt. Continetur igitur hac parte operis glossarium graeco-latinum, diligenter a nobis collectum, quod futuris editoribus scriptorum graecorum huius aetatis usui fore putamus. De scriptione enim nominum latinorum, quod sciamus, nemo adhuc accuratius egit nec praeceptis eam certis inclusit. Sane nos etiam non gloriamur contigisse nobis, ut omnia hac in re ad liquidum perduxerimus atque ad certam analogiam revocaverimus, quod profecto nec acutioribus et doctioribus continget, cum Graeci ipsi hac in re sibi non constarent, sed alii alias euphoniae et tenoris leges sequerentur; at tantum nobis sumimus, ut affirmemus, fore ut ex disputatione nostra adpareat, quae generalim fuerint scripturarum discrepantiae, quam late patuerint et quid fortasse in quoque nomine licuerit. Exemplorum tantum collegimus, quantum ad rem demonstrandam satis erat, quaecunque autem abnormius ficta a forma latina longius recedebant, haec omnia suo loco ex ordine percensuimus. Id tantum praemonemus, quae scriptores barbarae aetatis monstra lectionum protulerunt, inficetas plane formas, eas nos scientes silentio transmisisse. Pauca tantum huius farinae, speciminis causa, commemoremus. Sic invenimus apud Georg. Syncell. p. 304.

(573.) *Lepidum Ἐλπίδιον* dictum, *Ventidium Καρβένδιον* (ibd.), praefectum Aegypti Tiberio imperante *Φλάκκον Ἀσύλαιον* p. 325. (615.), qui idem p. 331. (626.) *Φλάκκος Ἀβίλιος* vocatur. Similia portenta prostant apud Nicephor. Chronogr. compend., veluti p. 401. (748.) *Γαλιανός* (Galienus); vel apud Memnonem (Photii Biblioth. 740. R.) pluribus locis *Ῥοτριάριος* (Triarius); apud Joann. Lyd. de magistr. I. 23. *Πειναγύιοι* (Pinarii), apud Cedrenum p. 350. (614.) *Ῥωμύλος ἐπίκλην Αὐγουστάλιος* (Romulus Augustulus), ibd. p. 755. *Ἀμφιδος* (Aufidus) et sexcenta alia, aperte vitiosa, quae ad nullam analogiam referri nec ulla ratione defendi possunt. Nolui enim coacervandis erratis barbarorum hominum molem operis sine ullo literarum commodo augere. — Alia etiam plane ignota non recepimus, quippe cum latinam scripturam nominum horum ignorantes, hanc cum graeca non potuerimus conferre. Hoc pertinet ad plura nomina oppidorum regionumve Italiae, maxime Oenotriae, quorum Stephanus Byzantinus mentionem fecit, veluti *Ἀριάνθη, Βουραία, Δανούβιον, Δία, Διον, Διονυσία, Δρῦς, Ἐλεύθιοι* (Iapygiae gens), *Ἐριμον, Ἐφορα, Φεραί* (Iapygiae oppidum), *Υβλαι, Ἰξίας, Μενεκίνη, Νίναια, Πλούτιον, Ῥάρεντος, Σάλαγγος, Σιτικόν, Τάρπη*, alia — quae quomodo Latini nominaverint, incompertum habemus.

Altera, maior pars libri complectitur explicationem rerum et rationis, qua Graeci in interpretandis institutis Romanorum versati fuerint. Iam hic, etiam me indicente, facile intelligitur, scriptores melioris aetatis, puriore dicendi genere usos, haec externa vocabulis graecis interpretari et graeca elocutione circumscribere studuisse, postea decursu temporum, cum integritas sermonis graeci pessumiret, ingravescente barbarie, etiam latina vocabula adhiberi coepta esse. Operae est investigare, qui fuerint quasi gradus inquinandae orationis, qua via atque ratione singuli scriptores has convertendi difficultates vicerint, quem ad modum quod alius optime sibi videbatur interpretatus esse, alius converti posse negaverit atque una eademque res ab aliis aliter significetur, ita ut haud raro singuli scriptores peculiarem quandam rationem secuti esse videantur. —

Haec qualia sint etiamsi ex opusculo ipso elucebit, pauca tamen ἀφοριστικῶς iam nunc proferamus. — Sic sunt nomina,

quae plane non vertant, quorum ne latinam quidem formam, cum indoli sermonis graeci repugnaret, ponant, sed ne aures legentium laedantur, plane omittere se maluisse dicant. Huius negligentiae exemplum invenimus apud Dion. Cass. lib. 42. p. 321. R. Narrat h. l. post pugnam Pharsalicam cum ostenta civium animos turbassent, Romanos templum Fortunae cuidam dicasse: *καὶ ἐπεκάλεσαν τρόπον τινὰ οὐκ εὐαφήγητον Ἑλλήσιν*. H. l. quaeritur, quamnam Fortunam intellexerit, utrum Respicientem, an Antevortam et Postvortam — qua de re infra suo loco dicturi sumus.

Nonnunquam vel simplicissima et interpretatu facillima interpretando obscurabant; sic Plutarchus v. Othon. c. 18. inscriptionem illam in tumulo Othonis: Memoriae M. Othonis vertit: *Δηλώσει Μάρκον Ὁθωνος* — ubi Schaeferus haud iniuria adscripsit: Sed sane quam mirum Chaeronensem non scripsisse *Μνήμην*.

Alia fingebant orationi graecae convenienter, quae Romanis non erant in usu, veluti si a Plutarcho Roma *ἐπταμόντιος* vel *ἐπτάλοφος* dicitur, quamquam veteres Romanos urbem suam septicollem non vocasse constat. cf. Grysard. Theorie des lat. Stils p. 374.

Nonnunquam vel optimi scriptores nomen latinum retinere maluerunt, cum in graeco sermone — eorum sententia — conveniens vocabulum non exstaret. Sic Dio Cass. lib. 55. p. 773. R. de senatus auctoritate haec tradit: *ἀλλὰ ἀνκτίωριτας ἐγίγνετο, ὅπως φανερόν τὸ βούλημα αὐτῶν ἦ. τοιοῦτον γὰρ τὴ δύναμις τοῦ ὀνόματος τούτου δηλοῖ. ἐλληνίσαι γὰρ αὐτὸ καθάπαξ ἀδύνατον* — quod Dionem recte dixisse infra paucis demonstrabimus, aliorum interpretum auctoritatem secuti. — Ceterum iam hoc loco obiter adnotamus, vocabula latina apud graecos scriptores literis graecis fere semper scripta inveniri, plerumque ad indolem graeci sermonis paulum inflexa. Rarissime mere latina interponuntur, ut apud Zosimum V. c. 29. *Λαμπάδιος τῇ πατρίῳ φωνῇ τοῦτο ἀναφθεγξάμενος* „non est ista pax, sed pactio servitutis“ adiecta interpretatione; cf. c. 39. Misero regi servantur et lib. VI. c. 11. Pretium pone carni humanae. Hoc ab usu auctorum aliorum plane abhorret; iurisconsulti sane latina vocabula immutata; latinis literis scripta, passim graecis immiscent. —

In nominibus propriis efferendis, Zonaras hoc habet proprium, ut ordinem praenominis et gentilis invertat. Sic M. Antonium dicit *Ἀντώνιον Μάρκον* Annal. V. c. 7. *Καῖσαρ Ἰούλιος Γάϊος* ibd., *Ὀστίλιος Τοῦλλος* VII. c. 6. *Βροῦτος Μάρκος* X. c. 10., vel articulo repetito *Καλῆνος ὁ Κύνιντος* et sic passim. — Graecos scriptores in nominandis imperatoribus aliud nomen vel cognomen usurpasse atque Latinos, in iis potissimum, quibus plura essent nomina, monuit Capitolinus in extrema vita Maximi et Balbini; Graecos imperatorem, quem Romani dicerent Pupienum, semper Maximum adpellasse, quo loco recte annotavit Salmasius, M. Verum Antoninum philosophum Graecos nunquam alio nomine quam Marci significasse, Latinos contra fere semper Antoninum philosophum dixisse.

Sunt etiam nomina propria urbium regionumve, quae cum etymi ratio permittat, in graecum convertant; sic Stephan. Byzant. Minervium, Campaniae oppidum, *Ἀθῆναι* nominat, inter octo cognomines urbes etiam *Ἀθήνας*, πόλιν Ἰταλίας referens; Dianium, Oenotriae oppidum in Calabria, *Ἀρτεμίσιον* ibd. s. v.; sic montes Corniculi sunt *Κρανιτὰ ὄρη* Zonar. Annal. VIII. c. 6. Tres Tabernae *Τρία καπηλεῖα* Zosim. II. c. 10., et alia, quae suo loco commemorabuntur. —

Sed iam desinamus haec singula indistincte conscribere atque opusculum ipsum in medium proferamus, pleni quidem solitudinis, quale iudicium virorum doctorum sinus emerituri, sed spem foventes fore ut laborem nostrum boni consulant, cum curae testimonium meruisse contenti simus.

Scriebam Posnaniae mense Decembri anni 1845.

Index Capitulum.

Pars prior.

	Pag.
Cap. I. De mutatione vocalis e in <i>ι</i>	1
Cap. II. De mutatione <i>ι</i> vocalis in <i>ε</i> et <i>η</i>	4
Cap. III. De conversione <i>ο</i> latinae vocalis in <i>ου</i>	9
Cap. IV. De ratione significandae <i>υ</i> latinae vocalis	10
Cap. V. De syncope quae fit liquida vocalem sequente	16
Cap. VI. De ratione, qua <i>ν</i> latin. scribendo exprimitur; de syllabis:	
qui — qua — quum	18
Cap. VII. De geminatione consonarum, maxime liquidarum	23
Cap. VIII. De diphthongis positis pro simplicibus vocalibus et contra	30
Cap. IX. De permutatione consonantium	34
Cap. X. De inconstantia in usu correptarum et productarum vocalium	36
Cap. XI. De ratione mutandae terminationis nominum.	
§. 1. De prima declinatione	40
§. 2. De nominibus secundae declinationis	48
§. 3. De nominibus tertiae declinationis	55
§. 4. De quarta et quinta declinatione	66
Cap. XII. De formatione adiectivorum ethnicorum et cteticorum	66
Cap. XIII. De reliquis adiectivis	81
Cap. XIV. De ratione, qua Graeci verba latina effinxerint	85
Cap. XV. De accentu	88

Pars altera.

Cap. I. De distributione civium; de tribubus, curiis, centuriis	107
Cap. II. De ordine senatorio	110
De ordine equestri	120
De ordine plebeio	122
Cap. III. De civitate Romana	122
De iure Latii, iure coloniarum, praefecturis	126
De libertis et servis	127

X

	Pag.
Cap. IV. De comitiis	131
Cap. V. De magistratibus Romanorum.	
a) De Consulibus	139
b) De Praetoribus	146
c) De Censoribus	151
d) De Aedilibus	155
e) De Tribunis plebis	157
f) De Quaestoribus	159
g) De inferioribus magistratibus	162
Cap. VI. De magistratibus ab Imperatoribus constitutis	164
Cap. VII. De magistratibus extraordinariis.	
De dictatore et magistro equitum	168
De decemviris; Tribunis militum consulari potestate; de Interrege	171
Cap. VIII. De magistratibus provinciarum	173
Cap. IX. De domo Augusta. De adpellatione et honoribus Imperatoris	177
De magistratibus domus Augustae; de magistro officiorum; magistro militiae; comite largitionum; Praeposito sancti cubiculi; magistro memoriae; de ab epistolis; de variis generibus domesticorum; de a secretis; silentiariis; antiquariis; cura palatii; de a vestibus; diaetariis; admissionalibus; munere ab actis; agentibus in rebus	180
De titulis	192
De indictione; de cursu publico	193
Cap. X. De re iudiciaria	196
Cap. XI. De re militari. De legione; delectu habendo; de tironibus; evocatis; de cohortibus; centuriis; de equitatu; de hastatis, principibus, triariis	203
De armorum generibus	210
De frumentariis; exploratoribus; Scholaribus; beneficiariis	211
De tribunis ordinumque ductoribus; de sago et paludamento; de castris metandis; de acie instruenda; de praemiis et poenis militaribus; de oppugnatione urbium; de re navali	214
Cap. XII. De sacris. De diis maiorum et minorum gentium	234
De sacerdotibus	242
De diebus festis, ludis et dedicatione templorum	251
Cap. XIII. De anni et mensium partitione	263
Cap. XIV. Quae ad topographiam urbis pertinent	268
Cap. XV. De vestitu Romanorum	276
Cap. XVI. De nonnullis institutis vitae privatae et de re nummaria	281

C A P. I.

De mutatione vocalis ē in ī.

Vocalis ē latina in pluribus graecis vocabulis in ī transit. Sic praepositio de abit in δι. Δισιγνάτος (sic enim acuendum esse infra docebimus) apud Olympiod. Phot. Bibl. 80. p. 59. edit. Bekkeri; quamquam etiam δεσιγνάτος in usu fuisse, docet Du Cange in Glossar. — Inde explicantur δινόκτα apud Athen. lib. III. p. 122. e. (Romanorum decocta); διφένσωρ, quod etiam δεφένσωρ et δηφένσωρ scriptum fuisse, testis est Hesychius; perinde atque διλέκια et δηλέκια, neque probanda est Corai sententia apud Plut. Anton. c. 59. διλέκια constantem scripturam mutandam esse censentis. Nam sic etiam διποτάτος legitur apud Constant. Porphyr. de cerim. aul. II. 55. p. 806. atque διποτατεύειν (deputare), licet δεποτάτος et δηποτάτος etiam inveniuntur. Sic fluctuantur apud Constant. Porphyr. δικουρίων lib. II. 84. p. 390. et δηκουρίων ibd. p. 390.; δικουρία et δηκουρία apud Du Cange. In aliis paucis alterautra scriptio non legitur, ut in δηλιγατίων (delegatio). — Edictum est ἰδικτον, ἔδικτον, ἡδικτον cf. Du Cange s. v. ἄλβον. Σινάτορες est apud Constant. Porphyr. de cer. aul. I. p. 11., sed apud Plutarch. Rom. c. 13. σενάτος. Κίνσος (census) apud Hesych., κῆνσος apud Joann. Lyd. de mag. II. 30.; ὑπόκινσος (tributarius) apud Du Cange s. v. κίνσος. — Λιγατούρα Const. Porph. d. c. a. I. 91. p. 412. quamquam aliis locis constanter omnia inde ducta cum ε vel cum η scribuntur. — Μιτάτα Graecos semper dixisse pro metatis, non μητάτα, Casaubonus ad Spartiani Hadr. c. 20. p. 190. falso pertendit, cum nec Graeci ipsi sibi constarent, nec auctoritas desit; nam apud Const. Porphyr. de cer. aul. I. 87. p. 393. μητάτα constans est scriptura. — Propriusque leguntur

μίνσωρ et *μένσωρ*. *Μενσουράτωρ* i. q. *μητάτωρ*, cf. Joann. Lyd. de mag. I. 46. *Βίξιλον*, *βέξιλλον* vel *βήξιλον* (de omissione liquidarum infra disputabimus); *φιτιάλεις* Dionys. Hal. Ant. VI. c. 89. *φητιάλεις* apud Suidam. Bernhardy ibd. s. v. *ἀναξυρίδες* edidit apposite *φειμινάλια*, licet apud Hesych. s. v. *ἀναξυρίδες* sit *φειμινάλια*; scriptura *φοιμινάλια* unde fluxerit adparet ex latino foemur; *φαμινάλια* autem plane reiiciendum. — Quod apud Hesych. s. v. dicitur *βιστιάριον* (vestiarium) est apud Suidam *βεστιάριον*. Huc etiam pertinent *σιμικίνθια* (semicinctum) apud Hesych., *σιμίσιον* (semissis) in Glossar. Du Cang., *σικούριον* (securis), *βίνα* (vena), *λινών* (leno), *πίνα* (penna), *ξιμέδιον* (remedium), *σιγοῦρος* (securus; de mutatione consonantium infra dicemus), *ξιγία* (regia porta) Constant. Porphy. de cer. aul. p. 388. Quod ibd. I. p. 13. legitur *διστράλια* (dextralia) iam longius recedit a latino.

In terminatione vocabulorum etiam satis frequens haec immutatio. Sic pro *fames* dicebant *φάμις* cf. Joann. Lyd. de mag. I. 2; nemo enim facile crediderit, Laurentium rarissimam illam nominis formam *famis* reddere voluisse; eadem est ratio vocabuli *ὄψις* (obses) apud Du Cange. In mediis vocabulis invenitur haec conversio haud raro; veluti *μονίτα* et *μονήτα* passim promiscue scripta; obsequium *ὀψίκιον* cf. Reisk. ad Const. Porphy. de cer. p. 69., quamquam altera forma *ὀβσεκουῖον* analogiae et usui non repugnat. cf. Du Cange s. v. et Casaub. ad Capitolini Pertin. c. 11. *Λαγκία* est apud Plut. Marcell. c. 29., *πριβιλίγιον* (privilegium), *ἀγεντεςηρίβους* (agentes in rebus), *ἀρδιόλη* (*ἐρωδιός*, ardeola), *καπρίολος* (capreolus, *ἔρεισμα τῆς στέγης*), *βενίνον* (venenum), *κατίνα* (*κατήνα*, *καδένα*, catena) apud Du Cange. *Κομιάτον* est apud Hesych.; ex decursu disputationis elucebit, *κομεάτον* et *κομμεάτον* etiam probanda esse. *Φλαβίλλια* (flabella) Athen. XIV. p. 647. f.; *κεντινάριον* et *κεντηνάριον* saepissime variant. *Βαλινιάρια* (balnearia porta) apud Const. Porphy. I. 92. p. 422.

In nominibus propriis, quorum nunc sequitur accuratior recensio, haec mutatio ita est frequens, ut nonnunquam vix dicere audeas, sitne mendum librariorum an scriptura ab auctore profecta, cum termini quousque haec licentia vel conversio patuerit, constitui non queant. — Crescens igitur est *Κρίσκης*; sic enim legitur apud Justin. Mart. Apolog. II. p. 94. Tatian. orat. c. Graecos p. 275.

Nulla erat ideo idonea causa, cur Bernhardy apud Suidam pro *Κρίσσης* invitis codd. *Κρήσσης* rescripserit, quamquam nomen hoc sic legitur cum apud alios scriptores, tum apud Georg Syncell. p. 351 (663). Neque assentimur Dindorfio apud Diodor. XI. c. 53., ubi *Κριμέραν* constans est lectio; praefracte *Κρεμέραν* legendum esse dicenti, neque Schweighaeusero, qui cum apud Appian. bell. civ. I. c. 40. IV. c. 21. *Ἐγνάτιοι* (Egnatii) auctoritate codd. satis sit firmatum, altero loco (priorem enim non advertit) *Ἐγνάτιον* legendum esse opinatur, quamquam nos non fugit apud Dion. Cass. lib. 53. p. 513 et lib. 62. p. 1022. *Ἐγνάτιος* inveniri. Crisis his in rebus perquam lubrica et summa opus est cautione, ne quid immerito furcillis expellas. Non est sollicitanda lectio *Ἰσχυλίνη* (porta Esquilina) cf. lect. var. Dionys. Ant. IV. c. 68., neque *Τριβίας* Appian. bell. Annib. VII. c. 6., licet flumen hoc aliis locis passim *Τρεβίας* dicatur. Huc referenda *Δισιδέριος* Zonar. Annal. XIII. c. 9., *Τριβιροί* Ptolem. Geogr. III. c. 8. *Τιανίται* (Teanenses) apud Polyb. III. c. 91. Qua de causa patrocinium suscipimus lectionis *Φίλικι* (Felici) apud Justin. Mart. Apol. I. p. 92. Etiam si enim apud alios scriptores saepissime *Φήλιξ* legitur, ut apud Joseph. Ant. Jud. XX. c. VII. §. 1, Sylburgius iniuria tamen alteram formam l. l. reiecit, cum *Φίληξ* sit etiam apud Zonar. Annal. XII. c. 30. et apud Suidam s. v. *Μονιτάριοι* utraque lectio *φηλικήσιμος* et *φιλικήσιμος* probanda. — Regulum non modo *Ῥήγουλον* vel *Ῥήγλον*, sed etiam *Ῥίγλον* dictum fuisse, docent interpretes Josephi Ant. Jud. XIX. c. I, 3., unde adparet, non esse necessariam rationem, qua Schweighaeus. ad Athen. VI. p. 224. e. ad defendendam scripturam *Νιπτούνιος* (Neptunius) usus est. — Apenninus est *Ἀπινναῖον ὄρος* Agath. histor. II. c. 3., quod apud Stephan. Byzant. *Ἀπέννιον* dicitur, apud Suidam *Ἀπέννινα ὄρη* (vel potius *Ἀπεννίνα*, qua de re infra agemus). —

Haec autem mutatio maxime locum habet in terminationibus enus - etium - enius. Sic *Ἀρουλῖνος* (Arulenus) Rusticus) Dio Cass. lib. 67. p. 1111., *Καπίννα* (Capena) apud Stephan. Byzant., *Κησσίνα* (Cesena, oppidum Flaminiae) Agath. hist. I. c. 20. *Μενίνιος* semper fere legitur apud Dionys. Halicarn., ita ut altera forma *Μενήμιος* suspicionem moveat. *Πικινόν* (Picenum) Zonar. Annal. VIII. c. 20. Melpes fluvius *Μέλπις* Strab. V. p. 237. *Σισιinnaς* (Sisenna) Appian. bell. Mithrid. c. 95. — *Σπολλέτιον* et

Σπολήτιον semper fluctuantur; cf. Strabon. V. p. 227. et Procopium, apud quem *Σπολήτιον* constans est scriptura. In aliis alterutra forma ita raro legitur, ut vix tibi temperare possis, quominus corrigas. *Λουκρητία* (Lucretia) Diodor. Excerpt. de virt. p. 558. defenditur auctoritate Zonarae, apud quem pluribus locis Annalium *Λουκρήτιος*, *Λουκρητία* legitur cf. VIII. c. 2. IX. c. 22. Apud hunc enim Zonaram plura sic immutata prostant nomina, quae apud ceteros omnes scriptores formam latinam constanter servant; veluti *Αύριλιανός* XII. c. 26., quamquam mox *Αύρηλιανός* sequitur; quin etiam *Κορνήλιος*, *Κορνιλία* cf. X. c. 6. XI. c. 9. quae sintne typographi menda an a scriptore ipso profecta nemo facile dixerit; perinde incertum *Τρεβιλλικὸς οἶνος* apud Athen. I. p. 27.

In nomine Remus mirum in modum vocalis invertebatur. *Ῥῶμος* passim legitur, verum etiam *Ῥέμος* cf. Diodor. Tom. III. p. 6. Dindorf. — Glossa Hesychii: *πόννα τὸ γράφος ἢ μάγος* — misere est corrupta; alii aliter emendant; videtur pro penna *πόννα* scripsisse, vel penna et poena confudisse. Alterum exemplum e latinae in o mutatae legere me non memini. —

C A P. II.

De i vocali in e et η mutata.

Quemadmodum e in ι saepe transiisse vidimus, sic contra i vocalis in e vel η convertebatur, nulla quantitatis ratione habita; inde etiam summa scripturarum inconstantia, cum in pluribus vocabulis praeter immutatam formam obtineat etiam latina, in aliis autem alterutra vix ac ne vix quidem inveniatur. Haec diligentius percenseamus, ut quantum e singulis exemplis erui possit, intelligatur. — Secundum receptam rationem primum de nominibus appellativis, tum de propriis disputabimus. —

E graecum pro i est in initio plurium vocabulorum, quae citior graecitas usurpabat. Quod Diodor. Sicul. Excerpt. 36. p. 538. protulit ad sonum latinum accommodatum *ἱμπεράτωρ*, recentiores mutarunt in *ἐμπέριον* vel *ἡμπέριον* cf. Du Cange Gloss. Sic etiam dicebant *ἐμπετος* (impetus), *ἐντριτον* (intritum) cf. Salmas. ad Vopisci Aurel. c. 46. p. 551. *ἐπελος* (*νεβρός* apud Hesychium).

quamquam hoc incertum, hinnulus), *ἐνούλα* (inula) apud Du Cange. *ἤμφας* (Infans), *ἐμβούλουκλον* (involucrum) cf. Reiske ad Constant. Porphy. de cer. aul. p. 313. 15. In his omnibus facillime explicatur illa mutatio, quia Latinorum in- est Graecorum *ἐν*. Sed est etiam in aliis syllabis. Vindicta dicitur *βενδίκτα* cf. Du Cange s. v., ideo, ut hoc praeter ordinem moneam, Vindex *Βένδιξ* adpellatur a Philostr. v. Apollon. Tyan. V. c. 10. — Silentium atque quae inde ducuntur, quamquam cum *ι* semper scribuntur, tamen etiam *σελέντιον* scriptum fuisse, testis est Du Cange s. v.; apud hunc etiam invenimus *κρέστα* (crista, *λόφος*); *λέντιον* (linteum) apud Hesych., *βέργα* (virga) Constant. Porphy. l. l. I. 4. p. 10. Vicarius est et *Βικάριος* et *Βεκάριος*, *βερεδάριον* (viridarium), *βελλανός* (villanus, rusticus), *κιρκέλλιον* et *κερκέλλιον* (circulus), *σκενδύλιον* (scindula) quae sunt apud Du Cange. Misso iam illo vulgato *Καπετώλιος* et quae cum hoc nomine cohaerent, commemoramus *νωβελίσσιμος*, quod sic passim legitur. cf. Zosim. II. c. 39. Olympiodor. apud Phot. Biblioth. p. 57. Bekker. *λαργετιώνες* (largitiones) cf. Salmas. ad Lamprid. Anton. Diadum. c. 14. — Jupiter Latiaris apud Tatian. cont. Graec. c. 29. (p. 284.) dicitur quidem *Λατιάριος*, sed apud Theophyl. ad Autol. lib. I. c. 11. *Λατεάριος*. — Huo tandem referenda *κωδίκελλος* (codicillus), *ἀργέλλα*, *ἀργίλλα* (terra cimolia, argilla), *κονσίλιον* et *κονοέλιον*, *προβενεζιάλιος* (provincialis) et *δεκαεσιών* (decisio). —

Idem in nominibus propriis observavimus, quod cum ignorarent editores factum est, ut pluribus locis invitis codd. lectiones immutarent easque formae Latinae accommodarent. Sic Britannicus constanter dicitur *Βρεττανινός* (de omissione et geminatione liquidarum infra disputabimus); Caedicius utroque modo scribitur et *Καιδέκως* Plutarch. de fortit. Rom. p. 319. a. et *Καιδίκιος* Appian. de reb. Gallic. IV. 5. *), perinde atque *Δομίτιος*, quae forma sane est frequentior, et *Δομέτιος*, ut apud Polyb. XXII. c. 14. Plut. Sertor. c. 13. Inde etiam *Δομιτιανός* et *Δομετιανός* perpetuo fluctuantur; *Δομητιανός* apud Zosim. I. c. 6. improbamus. — *Ἰκέλιος* Appian. bell. civ. IV. c. 27., at *Ἰκίλιος* Dionys. Hal. Antiq. VI. c. 58. XI. 31. Scriptura *Ἰκίλλιος* ibd. X. c. 31. quomodo tuenda sit infra dicamus. Nobilior, Q. Fulvii cognomen, graece

*) *Καίτελι* Inscript. Corp. T. II. p. 1044. videtur esse Caesili.

dicitur ab Appian. de reb. Hispan. VI. c. 45. *Νωβελίων*, mutata etiam comparativi terminatione. Numisius *Νεμέσιος* Polyb. XXIX. c. 10. quam formam Schweighaeuseris optimo iure tuetur. Sinuesani *Ξενουεσσανοί* Polyb. III. c. 91. Tiberis *Τέβερις* Stephan. Byzant. s. v. — *Tinia*, Umbriae fluvius, *Τενέας* Strabo V. p. 227. Vitulinus *Οὔετουλῖνος* Appian. bell. civ. IV. c. 25. Quamquam igitur apud Strabonem passim legimus *Ἀλγιδον*, non est tamen reiicienda scriptura *Ἀλγεδών* apud Procop. bell. Gothic. III. 22. p. 372., neque *Ἀκέλιος* (Acilius) Joann. Lyd. de ostent. c. 6. *IsPELLUM*, Umbriae oppidum, *Εἰσπέλλον* Strabo V. p. 228. — Perpetuo variant *Οὔιμινάλιος* et *Οὔιμενάλιος* (Viminalis) cf. Strabo V. p. 334. *Μιντούρηνη* Plutarch. Marius c. 37. et *Μέντυρνα* Stephan. Byzant. s. v. Minutium *Μενουῦτιον* dici, docent interpretes Diodori Excerpt. XXXVI. p. 530. Setia, Campaniae oppidum, *Σήτεια* Strab. V. p. 238. Ticinus *Τέκηνος* constans lectio apud Aelian. hist. anim. lib. XIV. c. 22., quamquam etiam probandum *Τίκηνος* apud Zosim. V. c. 26. et *Τίκινος* (vel potius *Τικῖνος*) apud Stephan. Byz. s. v. Vigilantius *Βιγελάντιος* dicitur a Zosimo V. c. 36. *)

At crebrior etiam est inversio i latinae in *η*, maxime subsequente vel antecedente liquida, raro etiam inter alias consonas. —

In prima syllaba invenimus eam in vocabulis: *σκηῖνια* (scrinia) apud Julian. Epist. XXV. p. 397. a., quamquam aliis locis semper *σκηῖνια* prostat. *Μηιστήριον* (ministerium, vasa pretiosa) cf. Casaub. ad Lamprid. Alexandr. Sever. c. 34. — *Βῆγαι* (bigae) Constant. Porphy. de cer. aul. I. 70. p. 344. et *βηγάριοι* (bigarii) ibd. p. 312. Licet tiro semper scribatur *τίρων* — cf. Joann. Lyd. de mensib. IV. 94. — non improbanda tamen scriptio *τήρων* apud Const. Porphy. de c. a. p. 695. Sic etiam satis confirmatur *σήλιξ* (silix) apud Du Cange in addend. —

In mediis vocabulis offert se nobis haec conversio in *ἄβουλητίων* (abolitio) Du Cange. *ἀμβητιῶν* (ambiens) apud Hesych. *ἄδμησιῶν* (admissio) Constant. Porphy. de cer. I. 41. p. 209. *Βεσήτητορες* (vestitores) passim. Inde minus adsentimur Hasio,

**) Quae apud Latinos duplici modo efferebantur, veluti Stilichon *Στελίων* Zosim. IV. c. 57. *Δουέλιος* Dionys. Antiq. XI. c. 23., *Ἀμιντίνος* et *Ἀμεντίνος* Diodor. XI. c. 84. *Βριξέλλον* Plut. Otho. c. 5. et 10. — et alia id genus scientes omisimus. — Mirnillo in inscriptionibus scribitur *Μερμιλλων*, *Μορμιλλων*, *Μουρμιλλων*. cf. Boeckh Corp. Inscript. T. II. nr. 3992.

qui apud Niceph. Phoc. de velit. bell. c. 2. ἐκσπηλάτορες (expi-
latores) minus recte se habere putat. Sic enim variant passim
κομμονητόριον apud Suid. et κομμονιτόριον; καλήγιον et κα-
λίγιον (caliga) apud Du Cange; καπιταίων et καπηταίων
(capitatio); κομήτιον (comitium) Plut. Quaest. Rom. p. 270. d. et
κομίτιον ibd. Romul. c. 10. Καρδηνάλιος et Καρδινάλιος pro-
miscue usurpantur. Incertam tamen putamus esse emendationem
Palmerii apud Hesych. s. v. ἱμάντισις pro τῶν κορυγίων —
κορδύγιων legendum esse censentis, cum Graecos illius aetatis
potius κορδῆγια scripsisse adpareat ex Append. Gloss. Du Cange.
At plane parisi sunt auctoritatis λιμιταῖοι et λιμηταῖοι (li-
mitanei milites); κομβηνογράφος et κομβινογράφος apud Const.
Porphyr. de cer. aul. p. 312. et 352. Ὀσπίτιον et ὀσπήτιον
(hospitium) etiam δσπείτιον, ut μαντήλη et μαντεῖλα (mantele)
Pollux Onomast. VII. p. 74., quod μανδῆλη etiam scriptum fuisse
ex certa analogia, infra dicemus. Φαμιλία et φαμηλία neminem
offendet, neque δόμνηος (dominus) Constant. Porphyr. de cer. a.
I. 10. p. 73., licet δόμνος frequentius legatur, ut mox videbimus.
Huc tandem referenda σεκουνδηκήριος (secundicerius) Constant.
I. I. I. 47. p. 238. Signiferi, qui apud alios scriptores σιγνοφόροι
dicuntur, Joann. Lyd. de mag. I. 46. abnormi sane ratione appel-
lantur σιγνηφόροι.

Iam nomina propria huius generis sunt: Ἀκούηρον (Aquinum)
Strabo V. p. 237. Ἀτιήλας (Attila) Suidas s. v. κόρυκος. Βο-
νιφάτιος et Βονηφάτιος, illud apud Procop. bell. Vandal. I. 3.
p. 332., hoc apud Photium Biblioth. 185. R. Νομῆτωρ (Numi-
tor) Strabo V. p. 229. Petrosidius Πετροσῆδιος Planud. metaphr.
belli Gall. V. c. 37. Οὐητρασίος (Vitrasius Pollio) Dio Cass. lib.
58. p. 891. R. — Tacitus semper Τάπιτος scribitur, cf. Zosim.
I. c. 63. neque tamen reiiciendum Τάκητος apud Georg. Syncell.
p. 385 (725). —

Creberrima autem haec est immutatio in terminationibus inus
— ilius — inius — ilianus — in quibus η praeponderat, ita ut
latina scriptura in pluribus plane non inveniatur. Ἀρίμινον et
Ἀρίμηνον semper fluctuantur. Carvilius dicitur Plut. cap. descript.
Roman. p. 267. c. Καρβήλιος — atque sic, quod ex disputatione
nostra apparebit, quinque sunt huius nominis scripturae, certa ni-
tentes ratione atque usu Graecorum confirmatae: Καρβίλιος,

Καρνύλλιος, Καρνυλλίος, Καρβίλλιος et Καρβήλιος. — Servilius est **Σερουήλιος** Plut. apophth. reg. p. 203. et Suidas s. v. **Ἀνασθαλία**. — **Κομίνιος et Κομήνιος**; nam etiamsi **Κομίνιος** semper legatur etiam apud Dionysium, tamen Ant. V. c. 50. **Κομήνιος** facile tueri possumus, ut etiam **Γαβήνιος** (Gabinius) Zonar. Annal. V. c. 6., quamquam nomen hoc semper apud omnes scriptores scribitur **Γαουῆνιος** vel **Γαβίνιος**. — Herminius **Ἑρμήνιος** apud Plutarch. Poplic. c. 16., apud Diodor. XII. c. 27. **Ἑρμίνιος**. — Hersilia **Ἑρσηλία** Dio Cass. lib. 56. p. 811. — Hirpini **Ἰρπηνοί** Strab. V. p. 250. — Lacus Lucrinus **Λαυκερηνίς** Dio Cass. 48. p. 568. — Petilia, urbs Lucanorum, **Πετηλία**, inde nomen incolarum **Πετηλινοί** apud Stephan. Byzant., vel potius **Πετηλῖνοι**, quod cum de accentu disputabimus, fusius sumus explicaturi. Apud Athen. XII. p. 528., ubi recte scriptum prostat **Πετηλῖνοι**, est etiam altera lectio **Πετιλῖνοι**. Nam hac in causa omnia fere adeo sunt incerta, ut non facile dixeris, in singulis nominibus quatenam obtineat scriptura; cf. **Βρεντεσηνοί** Plut. Anton. c. 35. **Βρεντεσινοί** Polyb. III. c. 69. — **Πραινεστινοί** Polyb. VI. c. 14. **Πραινεστηνοί** Dionys. V. c. 61. — **Πικεντηνοί et Πικεντῖνοι** Diodor. lib. 37. p. 538 et p. 612. (apud Dindorf. T. II. p. 67. et p. 155.) —

Iam inde elucet, quam vana sit Holstenii ratio, qui apud Steph. Byzant. pro **Σητηνοί** utique **Σητῖνοι** legendum esse perterritus; nam apud Strabon. V. p. 234. commemoratur **Σητίνος οἶκος**, sed ager ibd. p. 231. dicitur **Σητήκη**. — Eodem errore ducitur Holstenius in notis apud Steph. Byz. s. v. **Ταῤῥακηνά, Ταῤῥακηνός**. Quamquam nos l. l. **Ταῤῥακήνα** scribendum esse censuimus, ut apud Strabon. V. p. 231. est **Ταῤῥακίνα** vel **Ταρακίνα**. Sed haec infra accuratius explicaturi sumus. — Iam agmen horum nominum claudant **Πλημήνιος** (Pleminius) Diodor. Excerpt. p. 570. **Πομπήλιος** ibd. p. 549. **Τερμήνιος** (si lectio certa) Dionys. Ant. X. c. 48. **Παλήλια** (Palilia) Plut. Romul. c. 12. **Κυρήνιος** (Quirinius) Joseph. Ant. Jud. XVII. c. 13. 5. *) — Quae omnia in conspectu posita, satis demonstrare videntur, apud Graecos

*) Septimuleius est **Σεπτουμουλήιος** apud Plut. C. Gracch. c. 17.; ratio est in aperto, cum etiam apud Latinos similia, veluti Septumanus sit scriberentur.

η et ι fere idem sonuisse, quæ elementa vocis apud barbaros Graecos non fuisse diversa, constat satis. cf. Collectanea liter. Reuvensii p. 78. —

C A P. III.

De o latina in ov et ω mutata.

Latina vocalis o abiit in ov saepissime, ita tamen ut quantitatis ratio habeatur. Nam conversio haec tantum in longis syllabis locum habet; rarior est ω.

Exemplo sint: commercium, quod etiamsi vulgo κομμέριον scribitur, ut alia eiusdem originis; cf. Du Cange Gloss., ferenda tamen lectio κομμέριον, κομμερκιάριος apud Const. Porphy. de cer. aul. II. 52. p. 717., ut κομμούριον (commune) apud Du Cange, qua in scriptura geminatio liquidæ minus necessaria esse videtur. Nam haec est ratio notandæ productæ syllabæ. Sic collum scribitur κῶλον cf. Du Cange, quod sane etiam κόλλον scribi poterat, ut Nonnius est Νόνιος apud Plut. Cic. c. 38., sed Νώνιος Βάλβος apud Dion. Cass. lib. 50. p. 604. Scripturam Νόνιος Plut. Apophth. Reg. p. 205. e. improbamus. Vōla sive Bōla oppidum dicitur Βόλλαι Plutarch. Coriolan. c. 29. sed incolae ibd. c. 28. Βωλανοί. Nonas et νώνας et νόνας dici non est quod exemplis confirmemus, at νόνας lectionem Plut. de fort. Roman. p. 320. c. minus ratam habemus. Sic Alpes Cottiae dicuntur Κουτίαι Procop. bell. Goth. II. 28. p. 264.; apud Zonar. Annal. XII. c. 35. Ἀλπεις Κουτίαι; Agathias histor. II. c. 13. cum formam immutaverit, etiam orthographiam neglexit, dicens uno tenore ἡ Ἀλπισκοτία. — Ex eadem analogia Pollio, qui apud omnes scriptores constanter Πολλίων scribitur, apud Dionem Cass. saepe Πωλίων audit, cum haec producendi ratio ab illa non differat. *) — Sed iam redeamus, unde digressi sumus. —

Quia fornax graece scribitur φούραξ cf. Du Cange s. v., Fornacalia dicebantur Φουρνάλια Plut. Quaest. Rom. p. 285. d. — Moles i. q. portus citerior graecitas dicebat μόλος, μούλος et μῶλος. cf. Procop. de aedif. IV. 10. et Glossarium Du Cange. Famosa carmina sunt φάμωσα, et φάμουσα cf. Salmas. ad Ca-

*) In inscriptionibus Graecis constanter Πολλίων invenimus.

pitolini Anton. Pium c. 8. Apud Suidam est *φάμωσσα*, sed in hac scriptura alterum *σ* redundare videtur. — Cortina est et *κορτίνα* et *κουρτίνα*; contra *κοῦντρα*; forma *φούρμα* et *φῶρμα*; lorica *λωρίκιον* et *λουρίκιον*. cf. Salmas. ad Lampridii Alex. Sever. c. 53.; poma *ποῖμα*, ἡ *δπώρα* quae leguntur apud Du Cange. Alia non facile inveneris.

Nomina propria huius generis sunt *Κουρβούλων* et *Κορβούλων*, apud Dionem Cass. saepissime obvium. *Κουρουῖνος* ibd. lib. 60. p. 962. — *Κορνοῦτος* Appian. bell. civ. I. c. 73., at *Κουρνοῦτος* Phot. Biblioth. 1205. R. Inde Corsicam *Κουρσικήν* recentiores dicebant. cf. Procop. bell. Vand. II. 5. (p. 430). — Montanus *Μουντανός* Dio Cass. 61. p. 988. — Pomposianus *Πομπουσιανός* ibd. 67. p. 1110. — Vix igitur liquet, utrum *Ἰοβιανός* apud Nicephor. Chronogr. p. 402. (750.), qui semper *Ἰοβιανός* dicitur, et *Φαβουρίνος* apud Georgium Syncell. p. 350. (661.) ferenda sint, nec ne; verum ista monstra lectionum, quae apud hos insipidos chronographos prostant, silentio transmittere satius fuit. Cautione tamen opus esse summa iterum iterumque monemus. Apud Plutarch. Fab. Max. c. 9., ubi codd. consensu *Τουρκουάτος* confirmatur, Coraëns confidenter adscripsit: *γράφει Τουρκουάτος*. Minime. Haec enim forma et analogia similium defenditur, et est apud Joann. Lyd. de mag. I. 46. *Τουρκουάτοι στρεπτοφόροι*. — Volaterrani dicuntur apud Agath. hist. I. c. 11. *Βουλοτεξάιοι*, atque vinum Nomentanum *Νουμεντανός οἶνος*, quamquam nomen hoc semper cum *ω* scribitur.

Terminationem ontium in *ουντιον* abire, constat; ideo *Σεπτιμούντιον* Plut. Capit. descript. p. 280. c. atque *Σεπτιμούνδιος ἐορτή* Joann. Lyd. fragm. de mensib. Caseol. p. 118. — Terminationem orium similiter in *ουριον* converti, docuit Reiskius ad Const. Porphyr. de c. a. p. 313.

C A P. IV.

De ratione exprimendae u vocalis.

Graeci latinum u quadruplici modo efferebant, per *ο*; per *ου*, per *ω*, per *υ*.

Primum disputaturi sumus de nominibus, quorum incerta est scriptio et varietas haec auctoritate librorum confirmatur.

Fluctuantur *ou* et *v* in vocabulis: *κεντυρίων* apud Hesych. et *κεντοπρία* apud Procop. bell. Vand. II. 13. p. 463. *λίτνον*. (τὸ) (lituus) Plutarch. Romul. c. 22. Camil. c. 32. et *λίτονον* Joann. Lyd. de mensib. IV. 50. *βουκινάτωρ* et *βυκινάτωρ* apud Du Cange. Trulla dicitur *τροῦλα*, *τροῦλλα*, *τρούλιον*, *τρούλλιον*, *τρούλιον*, quas scripturas omnes probandas esse, ex decursu disputationis nostrae patebit; perinde atque *στύπη*, *στούππα*, *στύπιον* (stappa). —

Eadem inconstantia est in nominibus propriis. Sic legimus *Κορνουφίκιος* (Cornificius) Dio Cass. lib. 48. p. 539. vel *Κουρνοφίκιος* apud Zonar. Annal. X. c. 24. quod neminem offendet, cum etiam apud Latinos in nummis scriberetur Cornificius; etiam *Κορνιφίκιος* apud Appianum ceterosque omnes passim. — Marullus est quidem *Μάρουλλος* apud Dion. Cass. lib. 44. p. 387., sed cum etiam apud Dionem pluribus locis prostet *Μάρυλλος* neque usquam apud Plutarchum atque Appianum aliter legatur, hanc scripturam praeferendam esse putamus; contra *Αντάτιος* apud Polyb. I. c. 59. minus probamus, quippe cum nomen hoc aliis locis semper cum *ou* scribatur. — At paris sunt auctoritatis *Μεντούρηνη* et *Μέντυρνα*, quod iam supra commemoravimus, *Περουσία* Dio Cass. 48. p. 536. et *Περουσία* Appian. bell. civ. passim. *Σύεσσα* Appian. bell. civ. I. c. 85 et *Σούεσσα* Dionys. Ant. IV. c. 50. — *Τύλλος* Plut. Numa c. 21. et *Τουῦλλος* Dio Cass. lib. 49. p. 601. — *Τιτούριος* Plut. Jul. Caes. c. 22. et *Τιτῦριος* Appian. bell. civ. II. c. 29. Surrentum quamquam semper cum *v* scribitur, cum Graeci nomen id a *συρρέω* duxisse videantur (cf. Dio Cass. lib. 50. p. 694.), vinum tamen *Σουρεντῖνον* dicitur apud Strabon. p. 243. — Venusia apud Plutarchum modo *Οὔνεουσία* scribitur, ut Fab. Maxim. c. 16., modo *Βενουσία*, ut Marcell. c. 9. — Vulturum est *Ουόλτουρνον* Dio Cass. 48. p. 562., sed flumen *Οὔλθυρνος* Polyb. III. c. 92. Agmen claudat *Ἐρύκιος Κλάρος* Dio Cass. lib. 68. p. 1144. cum var. lect. *Ἐρούκιος*.

In aliis nominibus altera forma exclusa fuisse videtur, quod casune ita acciderit an nos locus aliquis fortasse suggerit, affirmare non ausim. In numerum horum referimus *Ἀρτικυλήιος* Dio Cass. lib. 54. p. 743. *Ἀνυλῖνος* ibd. lib. 74. p. 1248. *Κικυρήιος* Diodor. XI. c. 81. *Κύρις* (Cures) Dionys. Ant. II. c. 48. *Φανυσύλος* Plut. Rom. c. 13. *Γενήκιος* ibd. C. Graech. c. 3. *Σατυρήιος*

ibd. Tib. Gracch. c. 19. *Τανύσιος* ibd. Caes. c. 22. *Τυνία* (Tuccia) Dionys. Ant. II. c. 59. — In reliquis omnibus praevalet *ου*.

Altera mutatio latinae u in o in aliis est constans, in aliis minus stabilis.

Ex adpellatiivis usurpabant Graeci barbari haec: *ὀγκῖνος* (uneinus) apud Du Cange. *ὄδερως* (uterus) apud Hesych. *ὄρνατόριον* et *ὄρνα* (urna) apud Const. Porphy. de cer. aul. p. 312. *ὄζοῦρα* (usura). *Κοντόμαξ* (contumax), *κοντομελία* (contumelia), *σχροπυλον* (scrupulum) quae sunt apud Du Cange. Variat autem in *πωπούλους* Plut. Romul. c. 13. et *τὸ πόπλον* apud Du Cange (inde apud Plut. Poplic. c. 10. *οὔτις πόπλικος*); in *σουφράγιον* et *σοφράγιον* cf. Reiske ad Constant. Porphy. d. c. a. II. 52. p. 755., in *Ἀῦγορες* Dionys. Ant. II. c. 56. et *Ἀῦγουρες* Plutarch. Marcell. c. 2. Centum est *κέντονμι* apud Suidam s. v. *κεντηνάριον*, sed *κέντον* Procop. bell. Persic. I. c. 22. — Alia id genus non inveniuntur. —

Maior copia nominum propriorum. — Prima syllaba mutatur in *Ὀργών* (insula, quam Mela II. c. 7. *Urge* dicit); *Ὀμβρίκιος* (Umbricius) Plut. Galba c. 24., haud dubie ob cognationem nominis cum Umbriae adpellatione, quam Graeci constanter *Ὀμβρική*, *Ὀμβρικοί*, dicunt; Stephan. Byz. enim addit distincte: *λέγονται Οὔμβροι παρὰ τοῖς Ἰταλικοῖς συγγραφεῦσιν*. *Ὀρβινία* (Urbimia, vestalis) Dionys. Ant. IX. c. 40. *Ὀρβανός* (Urbanus, si lectio certa) Diodor. p. 540. 14., quamquam apud Zosim. I. c. 49. est *Οὔρβανός*. —

In mediis vocabulis prostat haec mutatio saepissime; veluti *Ἀσכולανοί* (Aesculani) Diodor. lib. 37. p. 538. *Βαργοντήος* (ex coniectura restitutum) Plut. Crass. c. 28. *Βουβολκοί* (Bubulci) ibd. Quaest. Roman. p. 275. a. *Βόλβος* (Bulbus) Joseph. Ant. Jud. XIV. c. X. 13. haud dubie propter graecum *βολβός*. *Κορογκάνιος* Polyb. II. c. 8., at *Κορουγκάνιος* [Appian. de reb. Samnit. X. 3. — *Κρουστομερία* (Crustumerium) Dionys. II. c. 32., at *Κρουσταυμέριον* Plut. Romul. c. 13. — *Κλοέντιος* (Cluentius) constanter sic scribitur; *Κορινόκλον* Dionys. Ant. III. c. 50. — Sic non sollicitanda scriptura *Κόριος* (Curius) Polyb. II. c. 19., licet apud omnes scriptores semper *Κούριος* inveniat. — *Φαισάλα* Polyb. III. c. 82., at *Φαισοῦλαι* Dio Cass. lib. 37. p. 132. — *Fulvius* apud Polybium promiscue et *Φαυλοῦς* (lib. II. c. 2.),

et Φολούτος (l. c. 36.) dicitur, et Plutarchus, qui inter occisores Galbae etiam Φάβιον Φάβουλον commemorat c. 27., tamen Quaest. Rom. p. 272. f. Larentiam Φαβόλαν cognominatam esse scribit. — Quas formarum inconstantias qui contemplatus fuerit, vix adsentietur Rhodomanno, apud Diodor. lib. XII. c. 35. pro Φόσσην, gentis Furiae cognomine, praeter auctoritatem librorum Φούσσην legendum esse censenti. —

Huc pertinent porro Γενοῦα apud Strabon. V. p. 211. et Γενόα apud Steph. Byzant., qui etiam Insubres dicit Ἰνσοβροί. — Ἰανίκουλον et Ἰανικόλον Dionys. Ant. II. c. 76. et III. c. 45. — Λαυτόλαι (Lautulae) Diodor. XIX. c. 75. — Λοκρῖνος κόλπος (Sinus Lucrinus) Strabo V. p. 244. — Lucumo apud Dionysium semper dicitur Λοκόμεων, tantummodo III. c. 46. Λυκόμεων; Lucretius semper Λοκρήτιος, at IX. c. 71. Λοκρήτιος. — Eadem inconstantia obtinet in Μουγίλλανός Diodor. XII. c. 78. et Μογίλλανός Dionys. Ant. Xk. c. 62. Μούμιος (apud Appianum semper) et Μόμιος Dio Cass. 61. p. 997. Μουτίλος ibd. lib. 56. p. 815. et Μοτίλος Appian. bell. civ. I. c. 51. Iam inde adparet, non fuisse Cluverio idoneam causam apud Steph. Byz. lectiones Μάντινα, Μαντιανός mutandi in Μαντιόα, Μαντιανός; nam exempla Γενοῦα, Ἀδόας, Παδόα tantum ponderis non habent, ut praeter codd. consensum terminationes inutemus; contra, huius urbis adpellatio triplex est: Μάντινα, Μαντιόα et Μάντιονα, ut est apud Procop. bell. Goth. III. p. 290.

Iam in nominibus, in quibus α sequitur m, summam inconstantiam videmus, ita tamen ut graeca forma i. e. ο frequentior sit. Sic Numicius est Νομίκιος (propter cognationem cum nomine νόμος), Numitor Νομίτωρ et Νομήτωρ (de mutatione i in η infra dicemus), Numa Νομάς, altera scriptio Νουμας longe rarior. Νομαντία passim; praeceptum autem Stephani Byzant., Νομαντία dici urbem, Νομαντιῖνοι incolas, caret ratione et apud Plut. Tib. Gracch. c. 5. Νομαντιῖνους legimus.*)

*) Rarissima est immutatio u in e. Sic apud Polyb. XXIX. c. 10. est Νεμέσιος (Numisius), quod Schweighaeus. tuetur similia proferens Βρέτιος, Βρεντέσιον (vel Βρενδέσιον apud Ptolem. Geogr. III. c. 1. p. 69). Inde etiam Numitor apud Appianum et Conon. Phot. Biblioth. 456. R. Νεμέτωρ, Numitorius Νεμετώριος Diodor. XI. c. 68. Inde etiam apud barbaros Graecos κουεσιτέρα (quaestura) apud Du Cange. — Ceterum Βρέτιοι vel Βρέτιοι

Praecedente p crebrior est graecum *o*. Sic *Πόπλιος* passim; Postumus, quem Plut. Poplic. c. 17. Ὀψιγόνον interpretatur et alii scriptores semper accommodate ad latinum sonum proferunt, apud Dionys. Ant. T. IV. 2332. Reisk. Ποστόμιος dicitur. — Pupius *Πόπιος* Polyb. lib. 33. c. 7. Iam Puteoli cur *Ποτίολοι* dicti fuerint, docet Stephan. Byzant. atque res in vulgus nota; nihilo minus Josephus, immemor originis dicit *Ποντίολοι*, Joannes Lyd. autem de mag. III. 70. literaturae latinae convenienter *Ποντέολοι*.

Perginus enumerare: Ῥαβολήϊος, sic semper; Rutuli Ῥότολοι Dionys. Ant. I. c. 64. Rutilius Ῥοτίλιος Diodor. Excerpt. lib. 36. p. 610. — Saturnini nominis scripturam duplicem fuisse, Schaefer. ad Plut. compar. Sull. c. Lys. c. 1. observavit, recte sane adiiciens, Graecos ipsos his in formis fluctuantes esse; verum repetimus, quod iam diximus, non ita omnia confusa et mixta fuisse, ut omnia in omnibus nominibus licerent. Sic Sulpicius sane est et Σουλπίκιος et Σολπίκιος apud Polybium, cf. XXIII. c. 8. et XVI. c. 24., sed nemo facile invenerit Σαλόστιος, nam illud Σαλοσιανοὶ κῆποι nullam habet auctoritatem apud Georg. Syncell. p. 346 (654). —

Spurius apud Plutarchum constanter Σπόριος scribitur, quippe cum spuria Romanos σπόρια adpellare ipse dicat Quaest. Rom. p. 288. e.,*) sed in nominis forma Σπούσιος (cf. Schneideri Gramm. lat. I. p. 342.), quae cum etymo σπόρος non est coniuncta, latina litera exhibetur. Rectissime enim docuit Casaubonus ad Athen. lib. V. p. 214. f. Graecos solitos fuisse nomina latina ita efferre, ut graecae originis speciem illis, si fieri posset, inducerent; — quae haud dubie fuit causa, cur in aliis ab elementis latinis recederent, in aliis ea servarent integra. Quamquam non in omnibus hanc rationem valuisse atque Graecos legibus euphoniae, nobis nunc ignotis ductos fuisse, nemo negabit. (cf. nos infra.)

Saticulam urbem semper dicebant Σατίκολα cf. Stephan. Byz. s. v. Diodor. XIX. c. 72.; Sturam fluvium Στόρας Strabo V. p. 232.; Tuberonem semper Τουβέρων, sed apud Phot. Biblioth. 544. R.

apud Hesych. nominantur etiam Βρούτιοι Procop. bell. Goth. I. 8. p. 39. vel Βρύτιοι ibd. III. 6. p. 301.

*) Hunc Plutarchi locum explicat Scalig. ad Festum s. v. Nothum.

Τοβέρων. — Nemo offendet in *Οὐϊβολανός* Dionys. Ant. X. c. 20. *Οὐολόμνιος* Diodor. XX. c. 45. *Οὐόλων* ibd. XI. c. 63. — Tandem Verrucosus est *Βερόκοσος* apud Dion. Cass. fragm. XII. p. 14. ratione certa formatum; nam de omissione liquidæ infra disputabimus, de ratione autem significandæ productionis ὄsus — *οσος* — supra egimus. *Βερούκωσος* est apud Plut. Fab. Max. c. 1., qua in forma alterum σ supervacaneum esse videtur. — Sed hæc hactenus.

Restat, ut pauca dicamus de tertia conversione. In paucis enim nominibus pro u invenimus ω. Sic pro *κουροπαλάτης* (cura palatii), quod sic passim legitur, apud Constant. Porphy. de cer. aul. I. 84. p. 387. est *κωροπαλάτης*, quod num sit librarii erratum vix liquet. Cura — ὥρα facile menti scriptoris obversari potuit. — Pro *τριβονάλιον* etiam *τριβωνάλιον* dicebant cf. Du Cange. — Ficus ruminalis *ῥουμινάλιος* Plut. Quaest. Rom. p. 496. et de fort. Rom. p. 320. d., *ῥωμινάλιος* vit. Romuli c. 4., h. l. non satis est conveniens, cum hæc discrepantia ex diversitate originationis huius nominis explicetur.

De paenula *φαινώλη* cf. Schweighæus. ad Athen. lib. III. p. 97. e. Lacunar est *λακουνάριον*, *λακωνάριος*; summa *σοῦμα*, *σοῦμμα*, *σῶμα* apud Du Cange; *μωλάρια* (muli) Constant. Porphy. de cer. aul. p. 458., quamquam aliis locis passim est *μουλός*, *μουλα*, *μουλίων*.

Amulius apud Cononem Phot. Biblioth. 456. R. *Ἀμόλιος* dicitur, sed apud Strabon. V. p. 229. *Ἀμώλιος*; poterat sane esse *Ἀμούλιος*; de *Ἀμουλος* apud Georg. Syncell. p. 192. (361.) infra dicemus. Aurunci sunt *Ἄρωγχοι* Dionys. Ant. I. c. 21. —

Tandem addimus, in nominibus Lucius, Lucullus et paucis inde ductis Græcos εν diphthongum in locum latinae u substituisse, cum hæc ad λευκός — λευκαίνειν pertinere intelligerent. Inde factum, ut Lucium (prima luce editum) *Λεύκιον* dixerint, eius partes *Λευκιανοί* Appian. bell. civ. V. c. 46. — Lucanus *Λευκανός* Plut. Sulla c. 29., at *Λουκανός* Dio Cass. lib. 62. p. 1026., atque sic etiam *Λουκανία* nomen explicat Joann. Lyd. de mensib. I. 7. Sic perpetuo fluctuantur *Λεύκολλος*, ut fere semper scribitur in Moralib. Plutarchi, et *Λούκουλλος*, quæ forma frequentior est, ut quæ inde descendunt *Λουκούλλεια*, *Λουκουλλιανοί* *κῆποι* Plut. Lucull. c. 23. c. 39., *Λουκίλλα* Herodian. I.

c. 8. *Λουκιλλιανός* (Lucilianus) Zosim. II. c. 45. et quae sunt id genus alia. —

C A P. V.

De syncope, quae fit liquida vocalem sequente.

Satis nota est haec adpellationis graecae proprietas, quod in nominibus latinis liquida vocalem sequente, saepissime *syncope* utuntur, quod nunc diligentius digerere non negligimus.

Jam Schaeferus ad Plut. Pomp. c. 73. praecipit: „Non solum Plutarchus (*συγκόπτειν φιλεῖ Λέντος*) sed quisquis Graecorum scriptorum res Romanas adtigit“ — tum addit: „*Πρόκουλος* nusquam me legere memini.“ Haec etiam omnium eruditorum erat opinio, verum non utique confirmata, nam apud Joann. Lyd. de mag. I. c. 23. legimus: *Πρόκουλον τοιγαροῦν τὸν ἀποδημοῦντι τεχθέντα τῷ πατρὶ ἐκάλουν*. Retinuit nominis formam integram, ut originitio eo magis patesceret. Atque sic etiam Corp. Inscript. Boeckhii T. II. nr. 2010. p. 995. — Syncope haec maxime locum habet in coniunctione literarum σκλ, quam Graecis proclivem fuisse non solum in diastasi, sed in syllepsi quoque docuit Lobeckius Paralip. I. p. 34.

Adpellativa huius generis sunt: *ἄρκλα*, *χορτουλάριος τῶν ἄρκλων*, quod sic passim legitur. — Pro *οὐτετρανός* dicebant etiam *βατράνος*, unde *οὐαιτρανίζειν* i. q. vacationem sibi sumere. — Passim est *βέρονακλον* cf. Joann. Lyd. de mensib. IV. c. 25. de mag. I. c. 44. *βάκλον* (baculus) Hesych. s. v. *ἀμυντήριον*, inde *βακλίζειν* (caedere) apud Du Cange et *σπαθοβάκλια*, *spathobaculi* in aula Byzantina. — Vigilia est *βίγλη*; nam Latinos etiam, barbaros lingua, vigila dixisse pro vigilia, demonstrat Salmas. ad Vopisci Bonos. c. 15. Inde descendunt *βιγλάτορες*, *βιγλεῖν* alia. — Caliculus est *καλλίκλιον* apud Joann. Lyd. de mag. II. 14., cuniculus *κοῦνικλος* apud Athen. IX. p. 400. f., centunculi *κέντουκλα* Const. Porphy. de cer. aul. I. 73. p. 353., centunculus (herba) *κέντουκλον* apud Du Cange. — Jam cubicularium dicebant passim et *κουβικουλάριον*, quae forma crebrior est, et *κουβούκλιον*, οἱ τοῦ κουβουκλείου cf. Const. Porph. d. c. a. I. 1. — Mitulus est *μίτλον* Athen. II. p. 85. e. — Oculus vario modo dicitur; *ὀκυλούμ* apud Saidam et *ὄκλον*. — Orbiculatum est

ὀρβικλάτον, ungula οὔγκλα apud Du Cange. Regula ῥέγλα, inde ἀποριγλᾶν cf. Salmas. ad Vopisci Probum c. 19. et ῥήγλαι apud Hesych. — Pedicula, pedica, πέδικλον; inde πεδικλοῦν ligare. — Situla σίτλα Hesych. s. v. κρατῆρε. — Speculum σπέκλον cf. Salmas. ad Vopisci Firmum c. 3. — Subula vel veru σούβλα, σουβλίον.*) — Stragulum στραγλίον; strigilis στρίγγλα apud Du Cange. — Stabulum στάβλος sive στάβλιον Hesych. s. v. Καρνοστάσιον. — Scutulatus est σκοτουλάτος vel σκουτουλάτος, ut est apud Du Cange, et σκουελάτος Joann. Lyd. de mag. I. c. 10.; de vocabulo σκουιτλώσεις fuse agit Salmas. ad Vopisci Aurelian. p. 570. seqq. — Tabula semper dicitur τάβλα; titulus τίτλος apud Hesych. et Suidam s. v. κεφάλαιον, quamquam Joann. Lyd. de mag. I. 19. τίτουλος scribit, adiecta explicatione. Huc tandem pertinet φατλία i. e. facula; cf. Reiske ad Constant. Porphy. de cer. aul. p. 439. b. (254. c.); φήκη, φέκη, φέκλα i. q. τρυγία οἴνου faecula; atque trita usu scriptorum recentiorum φέβλα, φεβλοῦσθαι, φεβλωνεῖν.

Similis est ratio nominum propriorum. — Asculum Ἄσκλον Plut. Pomp. c. 4.; inde Ἀσκληῖος Appian. bell. civ. I. c. 38., quae forma ceterum rarissima, plerumque enim dicebant Ἀσκολανοί. Ἀσκαλῖται profert Stephan. Byzant.; verum hanc topicorum formandorum diversitatem infra excutiemus. — Etiam Ἀσκουλον in usu fuisse scimus omnes. cf. Procop. bell. Gothie. III. 11. p. 324. — Bibulum Dio Cassius, qui fere constanter latinas nominum scripturas integras servat, dicit Βίβουλον, at Plutarch. Marcell. c. 27. Βίβλον, et Appianus Βύβλον, quae scriptura fado ei familiaris est, ut quod semel legitur (bell. civil. V. c. 38.) Βίβουλον suspectum esse videatur.** — Catulus apud Dionem semper dicitur Κατοῦλος (de accentu infra disputabimus), sed Κάτλος apud Plutarch. Marcell. c. 11. — Corniculum Κόρνικλος passim, incolae Κορνικλάνοι.*** — Janiculum dicitur aut Ἰανίικουλον

*) Obscura est glossa apud Hesych. σουγλάριον — ἐργαλειοθήκη, i. e. arca, in qua suculae et reliqua fabrilia instrumenta reponentur. At σούγλη alii accipiunt pro suculis, alii pro subulis. —

**) Cur latin. i in u abierit, vix dixeris; sed sic etiam Statilius et Σταύλλιος scribitur Plut. Brut. c. 12., et Σταύλλιος ibd. c. 51. Cato min. c. 65.

***) Montes corniculos, quos Dionysius Κορνίκλα dicit, Zonaram Κρανιτὰ ὄρη interpretatum esse, ὅτι κρανίαν πολλὴν ἔχουσιν, diximus in Praefatione. —

Dionys. Antiq. II. c. 77., aut *Ἰανίκολον* ibd. III. c. 45., aut *Ἰανί-
κλον* ibd. IX. c. 14., quae scripturae diversitas iam ex iis, quae
adhuc disputavimus, satis explicatur. — At longius recedunt a sono
latino neque nituntur similibus analogia *Ἰάνουκλον* apud Appian.
bell. civ. I. c. 68. et III. c. 94. Athen. XV. p. 692. f. vel *Ἰάνοκλον*
Plut. Numa c. 22. — Lentulus perpetuo variat, modo *Λεντοῦλος*,
ut constanter apud Dionem Cassium, modo *Λέντιος*. — Oericu-
lum apud Strabon. V. p. 227. est *Ὀκρίκλοι*, apud Stephanum Byz.
Ὀκρίκολα, apud Ptolemaeum *Ὀκρίκουλον*, de qua generis et ter-
minationis diversitate alio loco dicemus. — Pediculi *Ποιδίκλοι*
apud Strabonem et sic etiam legendum videtur apud Appian. bell.
civ. I. c. 52. — Populonium est *Ποπλώνιον* Strabo V. p. 222.
— Regulum omnes, quod sciam, latino more dicunt, praeter Ap-
pianum, apud quem semper *Ῥῆγλος* audit. Hic etiam Scapulam
maluit dicere *Σκάπλαν* bell. civ. II. c. 87., quem Dio Cass. suo
more *Σκαποῦλαν* nominat. — Pervagata sunt *Τοῦσκλον*, *Του-
σκλάνοι*, quamquam haec etiam apud Dionem pleniore forma le-
guntur, ut *Τουσκουλάνοι* p. 15. R. *Τουσκλάνον* prostat apud
Plut. Jul. Caes. c. 41., *Τουσκλαναρία* Pseudo-Plutarch. Parall.
Gr. et Rom. p. 311. a. — Spicillum gladiatorem Plut. Galba c. 8.
Σπῆκλον adpellat.

Exempla huius syncopes subsequente alia liquida perrara sunt.
Decimus, vulgo *Δέκιμος*, ab Appiano, qui formas contractiores
praefert, *Δέκμος* dicitur. — Nominis Dominicus syncope etiam
apud Romanos non fuit inaudita, inde apud Procop. bell. Goth. II.
c. 29. p. 299. *Δομνίκος*, quemadmodum etiam *δόμνος* pro do-
mino; cf. Salmas. ad Spartiani Sever. c. 20. — Medama, oppidum
in Bruttis, etiam apud Romanos duplici forma scribebatur, atque sic
etiam Graeci modo *Μέδαμα*, ut Strabo VI. p. 256., modo *Μέδμη*
sive *Μέσμη* proferebant, ut est apud Steph. Byz. — Mira est
contractio in nomine *Οὔινδελκία* Vindelicia apud Ptolemaeum Geogr.
II. 11. p. 61., licet incolae *Οὔινδελικοί*.

Reliqua omnia pleniorē retinent formam, i. e. latinam, quo-
rum ingens est copia, ut *λατέρκουλον*, *σπόρτουλον*, *βούκολον*,
σχροπούλον alia. — *Μανίπλα*, *νομεγκλάτωρ* et similia cur
omiserimus, causa in aperto est.

De ratione, qua v latin. scriptione exprimitur; de syllabis qui — qua — quum — et similibus. —

Iam primum h. l. quod tralatitium est, obiter commemoramus, v latinum efferri duplici modo, aut ου diphthongo, aut β digammate et ita quidem, ut haec promiscue inveniantur neque ulla sic regula, quae has formas distinguat. Hanc ob causam nubem ingentem exemplorum, quae passim se offerunt, excitare nolim, cum in re notissima nemo ea desideret. Sic fluctuantur *Ουαλέριος* et *Βαλέριος*, *Ουάρρων* et *Βάρρων*, *Ουέρξης* et *Βέρξης*, *Ουενουσία* et *Βενουσία*, *Ουήϊοι* et *Βήϊοι*, *Ουήρος* et *Βήρος*; aut in mediis nominibus *Καλουΐσιος* et *Καλβίσιος*, *Ἑλούας* et *Ἑλβας*, *Νεούϊος* et *Νέβιος*, *Παταούϊον* et *Πατάβιον* et sexcenta alia. — Hoc tantum monemus nos in ponendo accentu antiquam consuetudinem secutos esse, quamquam Schaeferi sententiam nemo facile improbaverit, *Φλάουιος*, *Κλούουιος* scribentis.

Tria tantum nomina inveniuntur, in quibus efferendis Graeci a consuetudine Romanorum longius recedunt et quae suo modo inflectunt. Unum est Viriathus, quod quam varie scribatur non est quod dicamus, cum rem hanc iam praeoccupaverit doctissimus Suidae interpres s. v. *Βορίανθος*. Alterum est Vesuvius, qui passim dicitur *Βέσβιον ὄρος*; apud Diodor. IV. p. 267. *Οὐεσσούσιος*, ubi Dindorfius praefert *Οὐεσσούβιος*; apud Procop. bell. Goth. IV. c. 35. *Βέβιος*. — Tandem Servium, qui aliis locis semper est *Σερουΐος* vel *Σέρβιος*, semel apud Plutarch. Sulla c. 10. *Σερουήϊος*, mutata praeter rationem terminatione, scriptum invenimus.

At non semper hac vulgari Graeci scriptura usi sunt; nonnunquam etiam contractionem quandam usurpabant vel, ut ita dicam, soni complexionem; sic ex αου fit αυ — ex εου — ευ. — Aventinus igitur, qui aliis locis semper *Ἀουεντίνος* vel *Ἀβεντίνος* dicitur, apud Dionys. Antiq. X. c. 14. audit *Ἀυεντίνος* vel *Ἀύντιον ὄρος* ibd. I c. 79. — Favonius apud Dion. Cass. lib. 40. p. 250. et aliis locis est *Φαουώνιος*, sed ibd. lib. 38. p. 153. *Φανώνιος*, quemadmodum Flavius *Φλαύϊος* etiam scribitur non modo apud Dionys. VII. c. 68. sed etiam apud Philostrat. v. Sophist. in initio. — Octavius *Ὀκταύϊος* Polyb. XXVIII. c. 3. Diodor. T. III. p. 136. ed. Dindorf. Obiter monemus *Ὀκταΐος* *Μαμίλιος*

Polyb. V. c. 20. 21. quod sane tueri possumus secundum ea quae de omisso digamma statim dicemus, erratum tamen videri typothetae, cum statim sequatur *Ῥοκταοῦῖος Μαμίλιος*, quamquam Corpus Inscript. T. II. nr. 2167. p. 1025. *Ῥοκταῖα* etiam prostat. — At huc pertinet *Τίμανος* Timavus Strabo V. p. 215., Lavinia vel Lavina *Λαῦνα* Dionys. Ant. I. c. 70. qua de re Launi pro Lavinii fortasse defenderis, licet hanc formam reiiciant. cf. Notitiam Dignit. Occident. Thesaurus Graevii T. VII. p. 1834. — De barbaris enim nominibus, veluti Stavani *Στανανοί*, quae apud Ptolemaeum omnia sic scribuntur, disserere non est nobis propositum.

In *ev* transit digamma in notissimo nomine *Σευῆρος**) (Severus) apud Dionem atque *Πνευεντία* Pneventia, Piceni oppidum, Strabo V. p. 241. quod cur sic effinxerint, in aperto est. — Treviri *Τρεῦροι* apud Maxim. Planud. metaphr. bell. Gall. II. c. 24., et Suevi *Σούενοι* vel *Σούηνοι* Planud. metaphr. IV. c. 9. huc non pertinent, cum sint nomina barbara. —

Accedit tertia scripturae immutatio; sunt enim nomina, in quibus *v* plane omittitur. Sic sermoni graeco magis accommodatum videbatur *Βοῖλλαι* (Bovillae) Appian. bell. civ. II. c. 21. atque *Βοῖλλανοί*; sic enim legendum apud Dionys. V. c. 61. — November mensis semper est *Νοέμβριος*; — Scaevola *Σχαιόλας* Plutarch. Poplic. c. 17., satis aperta ratione, verum ibd. Tib. Gracch. c. 9. plenior est forma *Σχαιονόλας*. — Favonius est *Φαώνιος* Plut. Pomp. c. 60., atque (ut etiam extraneum proferam) Batavi apud Zosimum semper dicuntur *Βατάοι*, Sequani *Σεκανοί* constanter apud Planud. metaphras. bell. Gall. et Noviodunum *Νοῦόδουνον* ibd. lib. II. c. 12. — Eiusdem formationis est *Ἀλβινοναρός* Albinovanus Appian. bell. civ. I. c. 60., quippe cum plenior forma *κακόφρωνος* esset; *Νοναρία* Novaria Ptolem. Geogr. III. 1. p. 70. *Βοῦάνον* Bovianum Appian. bell. civ. I. c. 51. quod nomen cum a *βοῦς* descenderet, Graeci vario modo efferebant; Strabo dicere maluit *Βοῖανον* V. p. 250., cui praeferendum esse *Βοιανόν*, ut est apud Steph. Byzan. s. v. *Βοῖον*, infra demonstrabimus; Ptolem. Geogr. III. 1. p. 73. habet *Βοῖανον*. Tandem Novius *Νοῦῖος* scribitur. Corpus Inscript. T. I. p. 440. nr. 381.***) —

*) De scriptura *Σεῆρος* cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. nr. 3423.

**) Cum *v* et *b* adpellando passim confunderentur, factum est, ut etiam *b* latina sequente vocalem similis intercederet mutatio. Sic Nebridius est

Iam syllaba qui effertur aut per $\kappa\upsilon\iota$, aut per $\kappa\upsilon$, quibus formis si accedit $\kappa\omicron\upsilon\iota$ vel $\kappa\upsilon\eta$ nemo mirabitur, qui quae supra dixerimus de mutatione vocalium, meminerit. Pauca tantum exempla proferamus, ut demonstretur, quaenam scripturae in uno nomine probari possint. Aquilius sive Aquillius est Ἀκυλίος Dio Cass. lib. 42. p. 313., aut Ἀκύλιος ibd. lib. 51. p. 623. aut Ἀκυλλίος Plut. Marcell. c. 14., aut Ἀκυήλιος Dionys. Ant. V. c. 6. — Quintus est Κύντος Dio Cass. lib. 40. p. 250., aut Κόϊντος Plut. Romul. c. 10. aut Κοῦϊντος ibd. Marcell. c. 5. Poterat etiam esse Κύντος , quod etiamsi nos legere non meminimus, comprobatur tamen nomine Κύντιλλος Dio Cass. lib. 76. p. 1276. et Κιντιλία (nonae Quintiles) Plut. Romul. c. 27. Iam igitur huius nominis quadruplex est scriptura; inde tamen non efficitur, ut similitum similis sit ratio. Sic Aquinius dicitur tantum aut Ἀκουϊνίος Appian. bell. civ. II. c. 119. aut Ἀκυϊνίος Plut. Sertor. c. 13. Ἀκοϊνίος frustra quaesiveris. In alijs una tantum scriptura in usu fuisse videtur, ut in Ἀκυλήϊα . — Haec iam adnotasse sufficiat, ut intelligatur, quid generatim licitum fuerit. Singula nomina commemorare supersedimus; unum Ἐκίτιος (Equitius sive Aequitius) Zosim. IV. c. 19. non praetermittimus, atque Κοιῆτος Quietus. cf. Boeckh. Corp. Inscr. T. II. p. 373.

Qua syllaba est aut $\kappa\omicron\upsilon\alpha$ aut $\kappa\omicron\alpha$. Inde $\kappa\omicron\upsilon\alpha\delta\rho\acute{\alpha}\tau\omicron\varsigma$, Ῥώμη κωναδράτη Plut. Rom. c. 9. Κωναδρανταρία (Clodii soror) ibd. Cicer. c. 29. $\kappa\omicron\upsilon\alpha\delta\rho\acute{\alpha}\nu\tau\eta\varsigma$ (quadrans), quae omnia altera etiam forma exhiberi poterant, ut Κοδράτος Herodian. hist. I. c. 8.

Νευρίδιος Zosim. IV. c. 6. Rabius Ῥαούδος Corpus Inscript. T. II. nr. 3543. Cantabri Κάνταυροι Strabo VI. p. 287., Velabrum Βήλαυρον Plut. Romul. c. 5. Huc etiam pertinent ταυλωτά (tabulata), cuius vocabuli significationem explicat Salmas. ad Vopisci Carin. c. 16. βενάυλια vel μεναύλια (venabula); σταῦλος vel σταῦλον (stabulum), unde κόμης τῶν σταύλων Comes sacri stabuli; cf. Fabroti Glossar. Cedreni s. v. κῶμης , et Φαυρικισιοί Fabricenses ibd. s. v. Singulare est, quod φ latinum in ϕ mutatum videmus in nomine Πρεφέρων (genit. plur.) Strabo V. p. 131., sed hoc corruptum videtur, cum urbs haec apud Strabonem ipsum p. 237. dicatur Πολβερον , apud Stephan. Byzant. s. v. Πριούερος . — [Exemplum conversionis huius unicum est βόφες (boves, vestium genus) cf. Const. Porphy. de cer. aul. II. 15. p. 578. Φαλερία pro Valeria Corp. Inscript. T. II. nr. 3651. Boeckhius improbat. —

κοδρίτης panis quadratus, apud Suid. *Κωδράτος* est Corp. Inscript. T. II. nr. 3410. —

Quum — quae — *κουμ — κουναι*, ut *Αικονμφαλί-σπον* Strabo. V. p. 226. *Ἀκούαι Στατιέλλαι* ibd. V. p. 217. Aquaeductus *ἀκονεδοῦκτος*, a Graecis barbaris dicebatur *ἀκιδου-κτος*. cf. Du Cange. —

Praeter haec singularia sunt *κερέλλα* (querela, iurgium) omisso u scriptum, ut *καρτάνα* (quartana febris) apud Du Cange. Querquetulani *Κορκοτουλανοί* Dionys. Antiq. V. c. 61. — At maxima scripturae diversitas est in nomine Quaestor, quod saepissime apud auctores inferioris aetatis legitur. Plerumque dicebant *Κοιαιίστωρ, ωρος*, vel *Κοαιίστωρ*. Apud Zosim. II. c. 42. atque Phot. Biblioth. 69. R. est *κναιίστωρ; κναιίστορος*, quod altero loco prostat, minus probandum pro *κναιίστωρος*. Forma latinae propior *κνέστωρ* est apud Const. Porphy. de cer. aul. pluribus locis. Quaesitor est *κοιαιισίτωρ* Procop. hist. arc. c. 20. atque apud Byzantinos in usu fuisse *κουιστιονάριος* sive *κναιιστιονάριος* (quaesitor, tortor) et *κουεσιτέρα* (quaestura) docet Glossar. Du Cange.*)

*) Hoc loco, etsi fortasse minus convenienti, paucis monere liceat, au et eu diphthongos in initio vocabulorum, sane rarissime, aut negligi, ita ut simplex vocalis locum earum obtineat, aut alio quodam modo immutari. Sic Aufidus fluvius, quem Strabo V. p. 233. *Ἀφιδον*, et VI. p. 283. *Ἀφιδιον* dicit, apud Nicephor. Gregor. hist. XV. 2. *Ἀφειδιος* dicitur, quae scriptura num sit mendosa, vix scimus; Graecos enim barbaros etiam pro brevi vocali diphthongum posuisse, infra ex inscriptionibus demonstrabimus. — Aurunci, quos supra *Ἀυρώγκους* nominatos fuisse adnotavimus, *Ἀροῦγκοι* scribuntur apud Dionys. Ant. VI. c. 32. et aliis locis. — Aurunculeius est *Ὁρογκουλήιος* Maxim. Planud. metaphr. b. G. II. c. 11., at haud dubie mendosum, nam ibd. IV. c. 22. est *Ἀυρογκολήιος*. — Apud Byzantinos exauctoratio dicebatur *ἐξατωρεία*. cf. Du Cange s. v. — Contra Ateius *Ἀττίως* apud Zosim. II. c. 4., quae est constans librorum scriptura. Repugnant etiam consuetudini *Ἀβρηλία, Ἀβρηλιανός, Ἀβρηλῖος* apud Suidam, quaequum apud ceteros omnes semper est *Ἀβρηλιανός* etc.

Contractione quadam facta sunt *Οὔλθυρος* Polyb. III. c. 92. — *Οὐλσί-νιον* Strab. X. p. 226. quod num sit corrigendum, quaeritur, etiamsi *Οὐολ-σίνοι* aliis locis apud Strabonem legitur. —

Boii, ut hoc obiter moneam, apud Zonaram sunt *Βοοῖοι*.

CAP. VII.

De geminatione atque omissione consonarum, maxime liquidarum.

Caput hoc, si quod aliud, lectorem haud dubie ob ingentem exemplorum nubem, quae hac in causa est excitanda, taedio ne afficiat timemus, nihilo minus res accuratius pertractanda, quippe cum ignorantia eius interpretes pluribus locis ad emendationem et immutationem receptae et codicum auctoritate confirmatae scripturae commoverit. Sturzius, qui hac in re optime de Dione Cassio meritus est, lib. 65. p. 1066. ubi Ἀλλιανός scripturam, auctoritatem Taciti secuti interpretes iniuria in Ἀληνός mutatum ierunt, verissime adnotavit: „In multis his nominibus propriis accidit, ut pro geminatis consonis simplices habeant Graeci scriptores, interdum contra.“ — Improbamus igitur Schaeferi rationem, qui apud Plutarchum, Corayo praeunte, scripturas auctoritate optimorum codd. et aliorum scriptorum confirmatas mutavit, scilicet ut latinis convenirent. Diligens enim observatio docuit nos, Graecos consonas geminasse, potissimum liquidas, interque has λ potissimum, nulla quantitatis ratione habita, quippe quae in pronuntiando facillime quasi colliquescentes suaviter in aures descenderent, nonnunquam contra alteram omisisse, nulla idonea causa, ut nobis quidem videntur. — Etiam horum alia fluctuabantur et duplicem formam habebant, alia contra adeo constanter alteram tenent, ut latinam frustra quaesieris.*)

Nonnunquam explicationes Graecorum, quae quantopere saepe a vero abhorreant alio loco exponemus, cur a scriptura latina recesserint indicant. Sic Joann. Lyd. de mag. l. c. 11. tradit, ἀγ-

*) Confiteamur sane necesse est, his in rebus vix quemquam ad liquidum veritatem explorare posse, maxime apud scriptores quorum opera corrupte ad nostra tempora pervenerint neque codd. auxilia adsint, veluti apud Zonaram edit. Du Cange, apud quem quum vel graeca vocabula perverse scripta prostant, quid mirum, si in nominibus latinis, minus usu cognitis, nulla invenitur constantia atque omnia susque deque habentur? Sic Οὐαλλέριος, Μαλλέλος, Γαλικός et quae sunt id genus sexcenta alia, adeo crebro leguntur modo geminata consona modo una, ut satius esse videatur, eiusmodi scriptores corruptos silentio transmittere. —

κίλας (ancillas) dictas fuisse ab ancili (*ἀγκίλιον*) quippe cum placentem sibi mulierem miles ancili tegeret, ne laederetur: atque *κλάσεις* (classes) Dionys. Ant. IV. c. 18. contractum esse dicit ex *καλέσεις* — καὶ τὰς καλέσεις ἀρχαῖοι ἐκάλουν κλάσεις. — In his igitur iam origiatio impedit, quominus scripturam latinae accommodemus; verum haec pauca sunt, reliqua omnia cur ita scribantur, causa idonea afferri non potest.*)

Appellativa id genus sunt: *κερέλλα* (querela); *καλλίγα* (caliga) cf. Salmas. ad Trebell. Poll. Gallien. c. 16. *φέμουλλα* (ferula); *σπόρτουλον* et *σπόρτουλλον* (sportula) apud Du Cange. — Sic *βήξιλον*, *ἄμπουλα*, *φόλεις* (folles) apud Procop. hist. arc. c. 25., quamquam aliis locis est *φόλλεις*; *γαλινάριος* (gallinarius), *κἀγκελοι* (cancelli) apud Hesych. s. v. *δρύφαντον*; *κολεγεάται* (collegiati), *πouπιλαρία* (i. q. *ὀρφανότης*) apud Du Cange et quae explicantur facillime *κῶλον* (collum), *παστίλος* (pastillus).

Verum haec iam sufficiant neque quemquam facile movebunt, cum ex barbaris petita sint scriptoribus, qui auctoritate carent. At gravior est et utilior recensio nominum propriorum, quorum scriptura variat.**)

Αἰμιλλία (tribus) est constans lectio apud Joseph. Ant. Jud. X. c. 9. — *Βάσιλλος* (Basilus) Plut. Sulla c. 9., quam scripturam neque Schaeferus, neque Corayus, formarum harum impugnatores, sollicitarunt. — Caligula dicitur *Καλλιγούλας* Zosim. I. c. 6., sed apud Athen. IV. p. 248. *Καλλικόλας*, quam scripturam etiam tueri possis; infra enim Cap. IX. dicemus, etiam consonas fuisse permutatas. — Calatia *Καλλατία* Diodor. XX. c. 80., ubi Wesseling. minus recte *Καλατία* scribendum esse dixit.

Κρόταλλα πόλις Ἰταλίας commemoratur apud Stephan. Byzant., fortasse urbs ad Crotalum amnem sita. — Galerius apud Zosimum saepe dicitur *Γαλλέριος*, cf. II. c. 8., raro tantum *Γα-*

*) Aprilem mensem scribit quidem Joann. Lyd. de mens. IV. 44. *Ἀπρίλιον* — οἱ Ῥωμαῖοι Ἀπρίλιον αὐτὸν ὥσανεῖ ἀπερίλιον (οἷονεῖ ἀνοικτὸν τοῦ καιροῦ) φασίν — verum habemus exploratum, Graecos constanter fere *Ἀπρίλλιον* scripsisse, ita ut qui furcillis hanc scripturam expellant, veluti Schaeferus, harum rerum magnam indicent ignorantiam.

**) Nomina barbara h. l. omittimus, sed in his etiam Romanos a Graecis discrepasse scimus. cf. Sylburg. ad Zosimum V. c. 5. de scriptura nominis *Ἀλλάριχος*.

λέριος. — Coelia dicitur quidem Plut. Sull. c. 6. *Κοιλία*, sed ibd. Pomp. c. 7. est *Κοίλλιος* (Coelius), quod nemo interpres, quod sciamus, mutavit. *Κέλλιον ὄρος* (m. Coelius) apud Strabon. V. p. 234. quomodo defendi possit, dicamus infra. — Sic probanda *Καρονίλλιος* Dionys. II. c. 25., *Κορβούλλων*, ut est semper in Coisl. Br. apud Dionem Cass. (cf. lib. 62. p. 1016.) et *Κοριόλλη* (Corioli) Dionys. IV. c. 44. — Hostilii nominis scriptio variat; apud Dionem semper ad latinum accommodata, sed apud Plut. Num. c. 21. *Ὅστιλλιος*, quem ad modum etiam apud Dionys. I. c. 75. Hic etiam *Ἰκίλλιον* dicit lib. X, c. 31. quem omnes latino more scribunt. Neque immerito *Ἰούλλος* Sylburg. defendit pro Iulo atque Lucilius ita constanter apud Plutarchum *Λουκίλλιος* audit, ut v. Anton. c. 79. *Λουκίλιον* non multum absit, quin corrigamus. — Misso nomine *Μάλλιος*, *Μάλιος*, *Μάνλιος*, *Μαίλιος* — sic enim diverso modo nomen Manlii a Graecis efferrī docuit Dindorfius ad Diodor. XII. c. 38. — pergamus proferre *Μανίλλιον* Plut. Cato. M. c. 17 et *Μανίλιον* ibd. Cicer. c. 9. — *Ὀφίλλιον* (tribunum militum) dicit Appian. bell. civ. V. c. 128., *Πατέρκουλλον* Pseudo-Plut. Parall. Gr. et Rom. p. 315. d. — *Κυνίλλιον* Philostr. vita Sophist. II. p. 559., quamquam scripturam hanc incertam esse docent interpretes Luciani Macrob. c. 1. — *Ραντιλία* Lucian. Alex. c. 39. — Certum est *Σαλλουτίων* (Salutio) Plut. Jul. Caes. c. 52., quibus in rebus si constanter fuissent Graeci, dicerem Casaubon. apud Dionem Cass. lib. 42. p. 304. pro *Σαλατίων* non *Σαλουτίων*, sed *Σαλλουτίων* reponere oportuisse. At haec ad amussim exigi non possunt. — Salentini apud Stephan. Byzant. dicuntur *Σαλλεντηνοί*, urbs *Σαλλεντία*; Statilius est et *Στατίλιος* Plut. Brut. c. 12. et *Στατύλλιος* ibd. c. 51. Sic variant *Τανακυλῆς* sive *Τανακύλα* Dionys. IV. c. 2. et *Τανακυλῆς* Plut. cap. descript. p. 273. c. — Turpilius est *Τουρπίλλιος* Plut. Mar. c. 8., unde *Τουρπιλλίων* Zosim. V. c. 36., quamquam apud Appian. de reb. Num. VIII. c. 2. est *Τουρπίλιος*, quemadmodum apud hunc scriptorem *Βαλλέριος* et *Ουαλέριος* promiscue inveniuntur.

Qui igitur haec omnia respexerit et memor fuerit eorum, quae de permutatione vocalium supra exposuimus, vix adstipulabitur Corayo, qui apud Plut. Brut. c. 29. pro *Ἀτέλλιος* necessario

Ἀτίλιος legendum esse censet. Nos ne hanc quidem scripturam invitis libris mutandam esse putamus. —

Verum nonnunquam etiam contrarium accidit, ut altera liquidarum omittatur. — *Ἀπολινάριος* (Apollinaris) Zosim. VI. c. 4., utut analogia similium satis munitum, tamen typographi erratum esse opinor, cum aliis locis apud Zosim., veluti VI. c. 13. sit *Ἀπολλινάριος*. — Sed *Δέλιος* et *Δέλλιος* utroque modo dici docent interpretes Josephi Bell. Jud. I. XV. 3. — Huc pertinent *Ἀνύλος* Appian. bell. civ. I. c. 25. *Βριξίλον* passim; *Κριςπινίλα* Dio Cass. lib. 63. p. 1035. Quamquam *Δολαβέλλας* graece semper est aut *Δολοβέλλας* aut *Δολαβέλλας*, tamen *Δολοβέλλας* apud Strabon. XVI. p. 752. etiam probandum. — Fenestella semper *Φενεστέλλας* scribitur atque cum sic etiam apud Joann. Lyd. inveniat, ut de mag. III. 74., quaeritur, *Φενεστέλα* de mag. I. 24. sitne mendum, nec ne. — *Μουγιλανός* apud Diodor. XII. c. 78. certum est. — Scyllaeum, mons prope Tarentum, praeter rationem Procop. bell. Goth. IV. c. 26. p. 597. *Σκύλαιον* editur, quod corrigendum videtur. — Tranquillum Suidas s. v. *Ἀσσύρια* dicit *Τραγκύλιον*, Joann. Lyd. de mag. I. 12. *Τράγκυλλον*; hoc enim idem nomen esse videtur, quum Graeci, ut infra demonstrabimus, plura nomina secundae declinat. in *us* terminata, syllaba *ιος* claudant. — Trullam Graecos dixisse *τροῦλα*, inde etiam Gothos *Τρούλους* docet Phot. Biblioth. 189. R. — Tullus *Τοῦλος* est apud Joann. Lyd. de mag. I. 24., quemadmodum *Τοῦλιος* saepe legimus apud Dionem Cass. — Viscellinus tandem est *Οὐῖσκαλῖνος* Dionys. Ant. V. c. 49. Alia minus certa, ut *Βάκιλος* (Bacillus) Dio Cass. lib. 43. p. 375. scientes praeterimus; etiam ea omnia, quorum in latino sermone duplex erat scriptura.

M liquida in paucis tantum vocabulis vel additur, vel omititur. Huc referimus *κομενταρίσιος* (commentariensis) apud Hesyh. s. v. quamquam apud Joann. Lyd. passim est *κομενταρίσιος*. *Κομιάτον* (commeatus) cf. Bernhardy ad Suid. s. v. — *Κόμοδα* (commodum) ibd. s. v. — *Κοιμόνιον* (commune), quae scriptura alteri *κοιμμούνιον* praeferenda. — *Φλαμουλάριον*, *φλάμουλον* saepe pro flammulariis. — *ῥεκοιμεντάτος* (recomendatus) apud Du Cange., notata sic productione.

De nominibus propriis nullum nobis notum est, excepto nomine Commodus, quod in inscriptionibus diverso modo invenitur,

vel *Κώμοδος* cf. Corpus Inscript. T. II. nr. 2683., vel *Κόμοδος* ibd. nr. 2741. vel *Κόμμοδος* nr. 2742.

N liquidsa saepe nulla idonea causa et geminatur et omittitur. In numerum horum referenda adpellativa barbarae aetatis, ut *ἀντένα* (antenna), *πάνος* vel *πανίον* (pannus) et *πίνα* (penna) apud Du Cange.

Nomina propria huius generis sunt: *Ἀννίων* (Anio) Pseudo-Plut. Parall. Gr. et Rom. p. 315. f., licet hic insulsus epitomator tanta protulerit monstra formarum, ut auctoritas eius nihili sit aestimanda. — *Καννούτιος* (Canutius, tribunus plebis) Dio Cass. lib. 47. p. 428., sed apud Appian. bell. civ. III. c. 41. est *Κανούτιος*. Dio Cassius, qui nomen hoc semper geminata profert liquidsa, exhibet tamen lib. 77. p. 1302. *Κανοντία Κρησκεντίνα*. — *Καικίνας* (Caecina) Joseph. bell. Jud. IV. IX. 9. et aliis locis. — *Καπίνα* (Capena) iam supra commemoratum. — *Καρίνας* (Carinas in accus.) Plut. Pomp. c. 7., unde adparet vulgatam *Καρίναν* apud Dion. Cass. 59. p. 924. recte se habere, quamquam apud hunc scriptorem nomen hoc passim uno *ν* scribitur. — *Λικίνιος* (Licinius) adeo usu omnium est confirmatum, ut exempla proferre supervacaneum sit; inde *Λικιννιανός* Zosim. II. c. 20. — Eadem ratione tuemur *Σεννέκας* apud Dion. Cass. lib. 59. p. 923., quam scripturam Sturzius corrigendam esse censuit, neque reiicimus *Σικίνιος* Plut. Coriolan. c. 7. Dionys. Ant. VI. c. 45., quamquam apud Diodor. XI. c. 68. est *Σικίνιος*. — Omissae liquidsae exempla etiam prostant, quae interpretes mala usi sedulitate plerumque emendant, vel potius emendando corrumpunt. Sic dubitamus, sitne apud Plut. compar. Crassi c. Nic. c. 12. *Ἀνάλιος* utique corrigendum; nam apud Dionem Cass. p. 13. R. *Κινκινάτος* (Cincinnatus) constans est lectio neque quisquam in ea offendit, vel apud Zonaram semper, omisso priore *ν*, *Κικινάτος*. Certum est apud Plut. Tib. Gracch. c. 4. *Φάνιος*, unde elucet, Schweighaeus. apud Athen. VI. p. 274. c. sine causa idonea *Φάνιος νόμος* improbasse. Atque ita vix sollicitandum *Σισινᾶς* (Sisenna) Appian. bell. Mithrid. c. 95. vel *Σισένας* apud Joann. Lyd. de mag. III. 74.

Sequitur r liquidsa. Huc referimus appellativa: *ἀρμιγέροι* (armigeri) Joann. Lyd. de mag. I. 46. — atque contra *καραγός* (carrago) apud Du Cange. — *κορύγια* apud Hesych. s. v. *ἱμάν-*

τωαις non erat cur Palmerius in *κορρίγια* mutaret. — Sic apud Suidam: *κοῦρε ῥωμαῖσι τρέχε;* — *καροῦχα* (carruca) apud Hesych. et *καροῦχα* Etym. Magn. Voss. — *τέρα* (terra) apud Du Cange.

Nomina propria sic scribuntur: *Καθρίνα* Appian. bell. civ. I. c. 90., quod nomen quas liquidarum mutationes experiatur, supra diximus. — *Ἑρρένιος Καπίτων* (Herennius) Zonar. Annal. VI. c. 7. sit ne mendum nec ne vix dicere ausim; hoc tamen certum est, nomen hoc aliis locis semper scribi *Ἑρένιος*; cf. Dion. Cass. 67. p. 1111. —

Omissae liquidae plura sunt exempla. *Ἀκερωνία Πώλλα* (Acerronia Polla) codd. auctoritate munitum. *Ἀχέραι**) (Acerrae), Strabo V. p. 216. ibd. p. 247. *Ἀχερῶν* (sic enim scribendum, non *Ἀχέρων*); apud Stephan. Byzant. est *Ἀχέρῃαι*. — *Σύρρεντον* est quidem omnibus locis et *Συρρέντινος*; incertum igitur, num quod apud Strabonem aliquoties legimus, *Συρεντινος* probandum sit, quamquam etiam apud Stephan. Byzant. s. v. est *Συρέντιον*, *Συρέντιος*. — Nomen Tarracina scribitur *Ταῤῥακίνα* Strabo V. p. 231., sed *Ταρακίνα* ibd. p. 233.; (de accentu infra agemus); apud Procop. bell. Goth. I. c. 15. *Ταρακήνη*, quod eodem redit.

S liquidam invenimus geminatam in adpellativis *ἐξκουσσάτος* Constant. Porphy. de cer. aul. append. ad lib. I. p. 488.; inde *ἐξκουσσεία* (excusatio), *ἐξκουσσεατεύειν* vel *ἐξκουσσεύειν* (excusare) apud Du Cange, quamquam *ἐξκουσεύεσθαι* etiam legitur. cf. Const. Porph. lib. II. 49. p. 695. — *Κάσσος* — *κάσος* (casus); *κουρίσσος* (curiosus) apud Suidam; *φάμωσσα* (famosa) iam supra commemoratum.***) — Omissa est in *φιλικήσιμος*; *κομπρόμισον* (i. q. *πρόστιμον*, compromissum) apud Du Cange; *κάσις* (cassis) apud Hesych. s. v. *περικεφυλαία*. *Φούσατον*

*) Apud Zonar. Annal. VIII. c. 20. est *Ἀκέραι* — etiam probandum ut *καροῦχα* et *καροῦκα*. Sed infra uberius de hac mutatione sumus disputaturi.

**) In paucis vocabulis ceterioris graecitatis alterum s in ν transit; inde latinum missus graece est *μίνσος*, quod apud Byzantinos quid significaverit, notum est; antecessor est *ἀντικένσωρ*, cisterna *κίνσιερνα*, missoria *μινσουρά*; successus *σούκενσος*. cf. Salmas. ad Trebell. Pollion. Claud. c. 3. Processionem esse *πρόκενσον* sciunt quicumque Byzantinos scriptores legerunt. Cossa (Cosa) urbs *Κώινσα* Plut. Flamin. c. 1. —

pro *φυσσάτον* Const. Porphy. I. I. I. 96. p. 437. alteram rationem producendae syllabae exhibet.

Nomina propria huius generis esse videntur apud Steph. Byz. s. v. *Τηλός* — *Ἀσσίσιος Κοναδράτος*. — *Κησσίνα* (Caesena, Flaminiae oppidum) Agath. hist. I. c. 20., quamquam utroque loco lectio incerta. Certior est scriptura *Οὐόλεσσος* (Volesus) Dionys. Antiq. II. c. 46.

Contrarium obtinet in *Γέσιος Φιλῶρος* Zonar. Annal. VI. c. 18., sed quum apud Josephum semper legatur *Γέσσιος*, lectio apud Zonaram improbanda videtur. — Sed L. Messius apud Dionem semper *Μέσιος* dicitur. *Μεσσαλᾶς* (de cuius nominis accentu infra sumus disputaturi), licet pluribus locis lectio variet, apud Plut. comp. Solon. c. Poplic. c. I. consentientibus codd. *Μεσσαλᾶς* scribitur. — Bassus (fortasse ob etymon *βάσις*) utroque modo scribi docet Spanheim. ad Joseph. bell. Jud. I. X. 10. — qui, ut obiter dicam, haud scio an nemini probetur, cum nugatorium esse dicat in eiusmodi lectionum discrepantias diligentius inquirere, quippe cum „ne tanti quidem essent aestimandae!“ — Sossius apud Dion. Cass. constanter est *Σόσσιος*, apud Josephum *Σόσιος*. — Pisae (Etruriae oppidum) *Πίσσαι* Polyb. II. c. 27. — Neque *Κάσιος* (Cassius) in Med. 3. 4. apud Strabon. XVI. p. 753. et *Κασσιανός* apud Clement. Alex. Strom. I. p. 404. prae fracte dixeris corrupta esse, quamquam nomina haec semper apud alios scriptores geminata liquida inveniuntur, cum in inscriptionibus *Κάσιος*, *Κασσιανός* fere constans sit scriptio. cf. Corp. inscript. Boeckhii T. I. p. 272. p. 378. et aliis locis.

Iam reliquarum consonarum omissio vel geminatio in paucissimis tantummodo reperitur vocabulis. Barbarae aetatis est *καταβουκοῦλον* cf. Reiske ad Const. Porphy. de cer. aul. I. 91. p. 412., quamquam cetera a bucca descendencia duplici littera scribuntur, ut *βούκη*, *βουκκίζειν*, *βουκκίωνες*, quorum explicationem alio loco proferemus. — Sic accumbere est *ἀκουμβίζειν*, *ἀκούμβω*, *ἀκούβιτον* cf. Casaub. ad Lamprid. Anton. Heliog. c. 19. -- et *σοῦκος* (succus) apud Du Cange. — *Τυκία* (Tuccia) supra commemoratum. — Praeter haec alia non sunt mihi cognita. *Σουκσιανός* (Successianus, praefectus praetorio Valeriani) Zosim. I. c. 32. non satis certum; at *Κούρτιος λάκκος* (Lacus Curtius) Plut.

Rom. c. 18. et ὁ *Κουρτίου καλούμενος λάκκος* ibd. Galba c. 27. cur sic scriptum sit, in aperto est.

Geminata est consona c in barbaro vocabulo *κούκκουμος* (cucuma) apud Du Cange; sed erat etiam cucuma in libris latinis. cf. Lex Forcell. s. v.

P fluctuatur in paucissimis. Nolim huc referre Ἀργυρίππα (Argyripa, Dauniae oppidum) apud Stephan. Byz., atque topicum Ἀργυριπιανός (apud Strabonem Ἀργυριπηνός); nam causa, cur sic graece scribatur, latet in etymo nominis; nec Πάππος, Πάππιος vel Πάπιος [cf. Dio. Cass. lib. 56. p. 815. et Appian. bell. civ. I. c. 40.], cum etiam apud Latinos utroque modo nomina haec scriberentur, sed vera est mutatio in Λοῦππος (Lupus) Dio Cass. fragm. p. 45. R., quamquam ibd. lib. 75. p. 1260. est Λοῦπος, verum quominus illam scripturam mutemus, obstat inscriptionum auctoritas. cf. Boeckhii Corp. inscr. T. II. nr. 3487. Inde etiam recte se habet Λουππικίνος Julian. Epist. ad Athen. p. 281. a. — In aliis discrepantia scripturae non tollenda; sic Ἀτρεβατικός apud Suid. s. v., Ἀτρεβατικός apud Joann. Lyd. de mag. I. 17. Βρεταννικός vulgo legitur [vel per ἡ Βρηταννία apud Planud. metaphr. bell. Gallic. IV. c. 11.], sed apud Aelian. histor. anim. V. c. 29. Jacobsius ex auctoritate codd. Βρεταννικός praefert. — De κοτιδιανός — Κουτίας Ἄλπεις supra diximus.

Singularia sunt ὄφα (offa) et ὀφέλλιον (quamquam hoc etiam apud Latinos ofella scribitur) apud Du Cange; decisio δεκκισιών ibd.; aggesta semper est ἄγεστα, cf. Procop. bell. Persic. II. 26. p. 271.; quod enim apud Suidam legimus ἄκεσσα, corruptum esse putamus. De formula tandem ἄκη vel ἄκηδε (accede) cf. Hasium ad Joann. Lyd. de mag. I. 23.

C A P. VIII.

De diphthongis positis pro simplicibus vocalibus et contra.

Graeci scripturam latinam ita etiam nonnunquam mutabant, ut praeter rationem, vel pro brevi vocali diphthongum ponerent et contra pro diphthongo vocalem, quae abnormis scriptio quum editoribus non satis esset explorata, factum est, ut plura nomina, invitis libris, Latinae scripturae accommodarent. Non abs re igitur erit etiam

hoc discrepantiae genus accuratius explicare et digerere, ut quid usu scriptorum fuerit confirmatum, intelligatur. Id tantum praemonemus, nos *λαύτεια* (lautia), *ῥήγεια* (regia) et similia nunc omisso esse, cum de terminationum immutationibus separatim simus disputaturi.

Iam diphthongus substituta est in locum simplicis vocalis in appellativis: *ἀρεία* (area) cf. Reiske ad Const. Porphyr. de c. a. I. 43. p. 218. — *βαῖνε* (bene) ibd. I. 41. p. 212. et aliis locis saepe. Veredos, qui apud alios scriptores constanter dicuntur *βερέδοι*, veluti apud Procop. de bell. Pers. II. c. 20. p. 241., Ioannes Lyd. adiecta explicatione, *βεραίδους* dicit. — Delicatus est *δηλικάτος* et *δειλικάτος* apud Du Cange s. v. — Diribitorium apud praestantiores rerum Romanarum auctores dicitur *δειριβιτώριον*; cf. Dion. Cass. lib. 55. p. 778. lib. 29. p. 909., licet posteriores scriberent *διριβιτώριον*, ut est apud Du Cange. — Cur fenestram dicere maluerint *φαίνεστρα* (Plut. capit. descript. p. 273. b.) apparet ex etymo vocabuli, quod a *φαίνειν* ducebant. — Fidei commissum est *φειδοκόμισος* apud Hesych. — Mittimus, quae etiam apud Latinos duplici modo scribebantur, *γαισός* et *γεσός* apud Suidam, et *καιτρέαι* (Palmerius legg. censet *καίτραι* vel *κέτραι*) apud Hesych.; sed hunc in censum referimus *λειξαι* (lixae), cuius vocabuli scriptio profecta est ex falsa explicatione, quasi a liguriendo quaestu, ut est apud Festum; unde recentiores Graeci luxuriam dicebant *λειξούραν*. — Mantele Pollux Onom. VII. 74. scribit *μαντείλας*, ubi Mss. *μαντήλας* exhibent. — Referendarius, qui passim scribitur *ῥεφερενδάριος*, apud Procop. de bell. Pers. II. 23. p. 256. dicitur *ῥαιφερενδάριος*, quemadmodum rector *δαίτωρ* apud Cedrenum semper et Const. Porphyr. de c. a. I. I. p. 22., licet quae sunt huius etymi, cum simplici *ς* scribantur, ut *ῥέντος* Georg. Syncell. p. 330. (625.) — Huc referimus vinum *ῥαικενιάτον* (recentatum) apud Du Cange, *σαῖρα* et *σέρα* (sera) ibd.; at certissimum huius immutationis exemplum et *παιτίνα* (petita, petitiones), apud Suidam et alios auctores. —

Contrarium observavimus in his appellativis: *Πρεπόσιτος* ex Olympiod. apud Phot. Bibl. 181. R., ubi nulla est notata lectionum varietas, licet aliis locis semper legamus *πραιπόσιτος* ut apud Suid. s. v. *Ἀντίοχος*. — Verum alia non sunt satis certa, ut *πρέμιον* (praemium) apud Du Cange, *περσίδιον* (praesidium) Du

Cange falso profert ex Procop. hist. arc. I. 4. p. 16., illo enim loco est, ut par erat, *πραισιδίων*. De barbaro isto *προφέκτωρ* vel *πρεμφέκτωρ* (praefectus) cf. Reisk. ad Const. Porphyr. de cer. aul. I. 70. p. 343. *)

Sed transeamus ad nomina propria. Iam h. l. statim prae-mittimus, quod sane omnibus, qui inscriptiones Graecorum legerunt, notissimum est, in his monumentis pro longa vocali *ι* saepissime *ει* poni; non modo in latinis *Πρεῖμος*, *Μακρεῖνος*, *Πρεῖσκος*, *Σαβεῖνος*, sed etiam in graecis, ut *τειμήσαντες*, *ὀπλεῖται* et sexcentis aliis. Boeckhius insolentiorē esse dicit scripturam *Τεῖ-τος* pro *Τίτος* Corp. Inscript. T. I. nr. 353. p. 423., cum prior brevis sit, sed barbara aetate etiam quantitatem negligi, ita ut *ἐκτεισάμην* etiam ferendum sit, docet ipse in Addend. T. I. p. 889. Inde etiam *Στατεῖλιος* nr. 1139. et *Πεῖος***) passim inveniuntur. Quin etiam *ει* est pro *e* latina; Ampelius v. c. *Ἀμπεῖλιος* scribitur Inscript. T. II. p. 971. Sed hanc inscriptionum rationem mittamus atque ea tantum, quae in mss. auctorum inveniuntur proferamus.

Didius etiam in nummis latinis Deidius scribitur, quam ob rem etiam apud Graecos variat scriptio; *Δείδιος* est cum aliis locis tum apud Appian. de reb. Hispan. VI. c. 99., sed ibd. bell. civ. I. c. 40. est *Αἰδῖος*. — Nominis Fenestella scriptura variat. Apud Plut. de fortit. Roman. p. 322. porta, per quam Fortuna in domum Servii Tulli venisse dicebatur, appellatur *Φανεστέλλα*, sed rerum gestarum scriptor ibd. Problem. Rom. p. 275. a. *Φανοστέλλας*. — Ispellum, supra commemoratum, est *Εἰσπέλλον*, ut Iria *Εἰρία* Ptolem. Geograph. III. c. I. p. 70. — Papirius *Παπειρίος* Plut. Camill. c. 22. *Παπειρία* Diodor. Excerpt. de virt. et vit. lib. 33. p. 586., sed apud Plut. Aemil. Paul. c. 5. est *Παπιρία*. Accedit tertia forma *Παπύριος* ibd. de fort. Rom. p. 325. f. Diodor. XII. c. 72., quae ad analogiam nominum *Βύβλος*, *Στατύλιος*

*) Intelligitur ex se, cur Graeci pro clausura dixerint *κλεισοῦρα*. cf. Suidas s. v. *ὀχυρώματα τῶν διαβάσεων*. Sed apud Eustathium invenimus etiam *κλέσουρα*. — Obiter monemus praeter rationem esse *Φαιστέλιος* apud Phot. Bibl. ex Conone p. 456. R., quod corruptum esse putamus pro *Φανστέλιος*; sed certum est apud Steph. Byzant. *Ἰεβράσιον* pro Perrusia. —

**) Hanc ob causam Arcad. p. 37. et Etymol. Magn. p. 539. scripsisse videntur *Πίος*, sed *Ιίος* acuendum esse docet Götting. de accentu p. 170.

referenda videtur. — Pisa urbs est *Πεῖσαι* apud Strabon. V. p. 217. Zosim. V. c. 45., sed *Πισάτις* apud Strab. V. p. 211. et incolae *Πισαῖοι* Agath. hist. I. c. 11. — Picus *Πεῖκος* Georg. Syncell. p. 171. (322). — Cur Pinarios dixerint *Πειναρίους* (Plut. Quaest. Rom. p. 278. f.) adparet ex origine nominis, quod a *πεινᾶν* ducebant, qua de re apud Joann. Lyd. de mag. I. 23. pro *Πειναγῦιος* δὲ ὁ *πειῶν* — non *Πινάριος* ὁ *πεινῶν* — sed *Πεινάριος* ὁ *πεινῶν* legendum putaverim. — Petina, Claudii imperatoris uxor, apud Joseph. Antiq. Jud. XX. c. VIII. 1. dicitur *Πετεινή* (scribendum *Πετείνη*), sed ibd. bell. Jud. II. XII. 8. *Πετίνη*; utrumque ferendum. — Pisaurum *Πείσανυρα* Plut. Anton. c. 60. Petilius *Παιτίλιος* Plut. Apophth. Reg. p. 196. f. — Siritis, regio in Bruttiiis, *Σειρίτις* Strab. VI. p. 255. et p. 265., quamquam flumen *Σίρις* ibd. p. 264. et incola *Σιρίτης* apud Stephan. Byzant. s. v. — Sipontum, in Apulia, *Σειφοῦς* apud Dion. Cass. lib. 48. p. 546., vulgaris forma est *Σιποῦς*. — Plane praeter rationem Ptolem. Geogr. III. c. 1. p. 72. *Λοῦκος Φοιρωνίας* (lucus Feroniae) exhibet. — Haec sunt satis certa exempla, reliqua aperte corrupta scientes praetermittimus.

Contra diphthongos neglectas atque simplices vocales in earum locum receptas pauca nomina certo evincunt. — Baebia in inscript. Corp. T. II. p. 738. est *Βεβία*. — Notissimum et passim divulgatum *Κεκίλιος*; *Κεκιλία* Plut. descript. cap. p. 271. e. *Κεκιλιανός* Zosim. V. c. 44. *) — Caedicius est quidem *Καιδέκιος* Plut. de fort. Rom. p. 319. a., vel *Καιδίκιος* Appian. de reb. Gall. IV. c. 5., at apud Suid. s. v. est *Κεδίκιος*, quod cum Bernhardy tuitus sit, non video, cur apud Suidam s. v. *Κερινήτης* adscripserit: debuit *Καιρινήτης* —, cum apud Plutarch. Romul. c. 16. 17. *Κερινήτης* inveniamus et apud Romanos etiam duplex fuerit scriptura. Neque adsentimur Coraio antiquam lectionem apud Plut. Otho c. 5. et c. 6. *Κεκίνας* in *Καικίνας* mutanti; nec *Καπλων* pro Caepione utique reiicimus, quod cum pluribus locis legitur apud Plut. de frater. amor. p. 487. c. Zonar. Annal. VIII. c. 14., tum erat etiam apud Dion. Cass. lib. 41. p. 303.; etiam *Κεσέννιος* et *Καισέννιος* promiscue inveniri dicit Sturz. ad Dion. Cass. lib. 43. p. 368. 20. *Κέκος* autem fidem non habet; cf. Lobeck. Paralip.

*) Apud Zonar. Annal. V. c. 8. est *Κικίλιος*, fortasse improbandum.

I. p. 102. — Fluctuatur (ut apud Latinos etiam) *Κραῖος* et *Γνέος*; Plut. Quaest. Rom. p. 288. e. *Αἰσωνία* apud Ptolemaeum et *Ἑσωνία* apud Strabon. V. p. 220. etiam apud Latinos diverso modo scribuntur, verum *Ἐβούτιος* (Aebutius) quod sic constanter apud Joseph. bell. Jud. IV. c. I. 5. et aliis locis legimus, inter abnormia referendum, ut *Πέτος* (Paetus) apud Zonar. Annal. IX. c. 16. — Verum praeter haec pauca exempla, nulla nobis in promptu sunt, quae testarentur, Graecos pravam secutos esse adpellationem syllabarum, non satis igitur idonea ratione nititur Reuvens. Collect. litter. p. 79. qui Graecos inter *αι* et *ε* nullum discrimen facere solitos fuisse dicit, etiamsi negari non potest, ingravescente barbarie, etiam in graecis nominibus promiscue *αι* et *ε* inveniri — ut *ἐπίσφερα* et *ἐπίσφαιρα*; cf. Salmas. ad Trebell. Pollion. v. Gallieni c. 8. (T. II. p. 752). Quod si hanc extremam aetatem Reuvensius respexerit, sententiam eius sane non refellerim.*)

C A P. IX.

De permutatione consonantium.

Tenues cum mediis, et contra medias cum tenuibus commutari plura demonstrant recentioris graecitatis nomina adpellativa.

*) Sed sunt etiam plures singulares id genus discrepantiae, quae ad certam rationem redigi non possunt, cuius similia non inveniuntur. — Sic, ut supra ex Zonara *Κικίλιος* protulimus, ita apud Procopium bis terve de bell. Goth. II. 23. p. 238. Faesulas invenimus dictas *Φισούλα*, quae urbs apud Polyb. III. c. 83. dicitur *Φαισόλα*, apud alios scriptores *Φαισοῦλαι*. De hac terminationum discrepantia agemus infra Cap. XI. — De *Κέλλιον ὄρος* (mons Coelius) supra iam diximus. — Insolentius scriptum esse *Μηουβιανός* pro Maevianus, adnotavit Boeckh. Corp. Inscr. T. II. nr. 2930. p. 588. — Pediculi, Apuliae gens, est *Ποιδίλοι* graece; quod apud Appian. bell. civ. lib. I. c. 52. legimus — *Ποιδίλοι*, haud dubie mendum est, cum pro *οι* nunquam *ο* ponerent. —

Tandem — etiamsi hoc minus apto loco commemoramus — contractio quaedam intercessit in terminatione, ut pro *uu o* adpellarent, *κάρδος* pro *carduo* dicentes. Sic Athen. lib. II. p. 71. e. tradit: *θαρέων ἂν εἶποι τὴν κάκτον εἶναι ταύτην τὴν ὑπὸ Ῥωμαίων καλουμένην κάρδον* —, quamquam est etiam illo l. lectio *κάρδον*. — Contra simplex *a* erat *αα* — in inscriptionibus; sic certe *Μάαρκος* pro *Μάρκος*. cf. Boeckh. Corp. Inscr. T. I. nr. 887. p. 526.

Huius generis sunt *σαλβο-κοντούκτος* (salvus conductus); — *κόμβενδος* (conventus); — *κοντουβέρνιον* vel *κονδουβέρνιον* apud Suidam; — *ξεκομεντάτος* (recommendatus); — *καμβέστριον* (campestre, machina bellica) apud Heron. de Chirob. p. 65.; — *σεπτιμούνδιος έοριτή* (Septimontium) Joann. Lyd. fragm. de mens. Caseol. — *κυλεντάριον* (calendarium); *καδένα* (catena); *μανδήλη* (mantile);*) *μονέδα* (moneta); *ρόδα* (rota, *τρόχος*); *ρούδα* (ruta, *πήγανον*); quae cum Du Cange receperit in lexicon suum, non intelligo, cur *πούλβιτον* (pulpitum, pavementum) emendare voluerit. Sic etiam dicebant *φούντος* (fundus, ima pars maris), *τένδα* (tentorium), etiamsi *τέντα* etiam inveniatur, ut apud Constant. Porphy. de cer. aul. I. 70. p. 341. — Quamquam igitur caput dicebant *κάπουτ* cf. Hesych. s. v. *κεκαφηότα*, locum tamen Caput vada et *Καπούτβαδα* et *Καπούδβαδα*. cf. Procop. bell. Vandal. I. 15. et de aedif. VI. 6.

Eadem ratio erat etiam in nominibus urbium, montium, regionum, quod interpretes Stephani Byz. pluribus locis adnotare non neglexerunt. Sic *Ἄλπεια ὄρη* dicebantur etiam *Ἄλβια*, *Ἀμβρακία* et *Ἀμπρακία*, *Βρεττανίδες νῆσοι* et *Πρετανίδες νῆσοι*, *Κάνωπος* et *Κάνωβος*, *Σάπειρες* et *Σάβειρες*, quae omnia ab interpretibus Stephani Byz. iam sunt enumerata. — Nota sunt etiam *Βενεβεντός* et *Βενεβενδός*, *Πούπλιος* (Publius); *Οὐεντίδιος* apud Josephum aliosque semper, *Βενδίδιος* apud Zonar. Annal. V. c. 10. — *Κάνδιτος* (Candidus) Corp. Inscr. T. I. p. 566. nr. 1072.

C pro γ et contra est in latinis vocabulis *γογγιάριον* (congiarium) apud Georg. Syncell. Chronogr. p. 211. (398.), quamquam etiam *κογγιάριον* scribebant, ut est apud Du Cange. Mitimus *κυβέρνιον* (gubernium), cum vocabulum hoc graecae sit originis, sed huc pertinet *κεντιλίων σχολή* (gentilium schola), qui gentiles apud alios auctores semper audiunt *γεντήλιοι* vel *γεντίλιοι*. — Indulgentiae dicuntur *ἰνδουλκεντίαι* apud Du Cange, quam vocem Suidas depravasse videtur in *λεγεντία* (licentia).

Γάντιος est Cantius Corp. Inscript. T. II. p. 1068. *Φίκουλος* Figulus Zonar. Annal. X. c. 13. *Λαιτώριος Μέρκος* Laetorius

*) Apud Cedrenum pluribus locis *μανδύλιον* (mantilium). —

Mergus Dionys. Ant. T. IV. p. 2336. ed. Reiske, quae num sic falso scripta sint, vix dixeris.

Atque sic fortasse excusanda, mediis in adspiratas mutatis et contra, *τίβη* pro tufa cf. Salmas. ad Lamprid. Alexandr. Sever. c. 33. — *Φισκίνα* et *βισκίνα* (piscina) apud Du Cange. *Ρούφριος* autem pro Rubrio apud Dion. Cass. lib. 60. p. 960. est typographi incuriae imputandum, cum nomen hoc semper *Ροίβριος* scribatur; verum quanam sic ratio *Ἀλφῖνος* scripturae pro Albino, docet Lobeck. Patholog. serm. gr. p. 205.

Reliqua omnia singularia sunt, ita ut similia afferri vix possint, neque certa ratio formandi indicari. Huc referimus notum illud *φραγγέλλιον* (flagellum) de quo s. v. Casaub. ad Athen. XIV. p. 647. f.; *φατλία* (cerei) et *φακλία*, *σικλία* et *σιτλία* (situla), *σπέκλον* et *σπέτλον* (speculum) cf. Reiske ad Constant. Porphy. de cer. aul. p. 439. 6., qui etiam illud iam plane barbarum *ἐμβούλουκλον* (involucrum) explicat. — Cardinalis praeter rationes, supra expositas, etiam *καδδηνάλιος* scribebatur; sic certe est apud Du Cange. —

In numero priorum omnem analogiam excludit *Μεσέντιος* Dionys. L. c. 64., qui fortasse error est typographi, cum aliis locis legatur, ut esse debebat, *Μεζέντιος*. cf. lib. II. c. 5. *Σπούσιος* pro *Σπούριος* est apud Dionys. III. c. 34., *Σούβριος* autem pro *Σούβριος* apud Dionem Sturzius iure corruptum esse dicit. — Iam facilius defenditur, quod supra protulimus, *Ἀχέραι* (Acerrae), et *Ἐχετρανοί* (Ecetrani) Dionys. Ant. IV. c. 49.; oppidum *Ἐχέτρα* ibd. c. 38. *)

C A P. X.

De inconstantia in usu correptarum et productarum vocalium.

Absoluta quodammodo quaestione de immutationibus, quae in initio et in mediis vocabulis fieri solent, priusquam ad termina-

*) De mutatione $\alpha - \chi$ quae in graecis nominibus maxime antecedente iota subit, cf. Lobeckium Pathol. serm. gr. p. 341. 342 et 43. —

Quemadmodum Latini in nominibus ex graeco sermone ductis φ in p nonnunquam mutaverint, ex *ἀφάναι* apinae formantes, demonstrat Salmas. ad Trebell. Pollionis Galien. d. c. 8. Sed haec non pertinent ad rem.

tionum varias inflexiones et rationem, qua Graeci has sermoni suo accommodaverint, transeamus, necesse est pauca dicamus de inconstantia, quam in graeca nominum latinorum scriptura observamus; nam in iisdem nominibus *o* et *ω* — *e* et *η* promiscue posita invenimus. Inconstantia haec talis est, ut terminis circumscribi nequeat, igitur index quodammodo sit conficiendus ex quo quid in notissimis certe et usitatis vocabulis variatum fuerit, cognoscamus. —

Praepositiones latinae de — se — re — in compositis vocabulis utroque modo scribuntur, neque constant sibi in hac re Graeci ipsi. Re — de in pluribus nominibus producta vocali significantur, at sunt etiam exempla correptae. Similis est fluctuatio in exprimenda se particula. Sic est *δεποσιτόν*, *δεποτάτος*, *δεφένσωρ* et sexcenta alia, at *δηληγατίων*, *δηληγάτωρ* perinde atque *δελεγατεύειν*, *δεσέρτωρ* et *δησέρτωρ*. *Σήκηρητα* et quae inde ducuntur, cum *η* plerumque scribuntur, sed apud Hesych. est *σέκηρητος*. *σήλεκτος* est ibd. s. v., at *σεγοῦρος* supra prolatum. Nullam igitur Graeci quantitatis rationem habebant. —

Praepositio con in eodem nomine diverso modo — *κον* — *κων* — *κονμ* — exprimitur. Sic consul apud Dionys. Ant. IV. c. 76. est *κώνσουλ*; apud Suid s. v. *κόνσουλ* — *κονσούλους*; apud Niceph. Gregor. hist. Byzant. IV. 5. *κούνσουλος*. Apud Du Cange omnes hae glossae correpta vocali scribuntur, veluti *κονσίλιον*, cum apud Plut. Rom. c. 14. sit *κωνσίλιον*. Apud Suidam promiscue scribitur *κονσισιτώριον* et *κωνσισιτώριον*, apud Hesych. semper *κοναισιτώριον*. — Cluverius apud Strabonem V. p. 214. *Κωνκορδία* coniecit; poterat etiam scribi *Κονκορδία*, ut apud Zosim. V. c. 37. *)

Sic etiam in aliis syllabis variat scriptura. Notissima proferamus. Oratio est *ώρατίων* apud Joann. Lyd. de mensib. IV. 23.; apud Du Cange *ὀρατιζίων*. — *Ἀγωναί*, quod saepissime legitur, apud Suidam producta vocali scribitur; inde *ἀγωνεύεσθαι* (mer-

*) Conventus diverso modo inflectebant. Vulgo *κομβέντον*, ut apud Joann. Lyd. de mensib. I. 36.; etiam *κόμμεντον* et *κόμβενδος*, ut apud Du Cange. Tandem *κομέντον*, quam formam Reiskius explicat ad Const. Porphy. d. c. a. I. p. 422. 11.

Cur Graeci pro coeundo dixerint *κομίρε*, docet Hand. Tursell. T. II. p. 135. — Ceterum Cedrenus p. 150. (263) *Κομέντον* dicit Comitium; *Μαλλίου ἐν Κομέντῳ ποτὲ εἰσελθόντος*.

cedem accipere), ἀννωναρία, ἐνάννωτος quae suo loco explicaturi sumus. Sed ἀννόνας etiam in usu fuisse, adparet ex locis prolatis a Salmasio ad Lampridii Alex. Sever. c. 41. — Antecessor est ἀντεκίνησωρ Joann. Lyd. de mag. III. 27., ἀντικίνησωρ apud Du Cange. — Ἐξπλωράτορες Justin. Martyr. Apoll. I. p. 89., apud ceteros omnes ἐξπλοράτορες. — Καμηλαύκιον apud Suid. s. v., καμελαύκιον Schol. Aristoph. Acharn. v. 438. — Sic fluctuantur κολλέγας et κολλήγας, κολωνός et κολονός; πωπούλους (populus) Plut. Rom. c. 13. et πόπουλος apud Du Cange. — Honorarii ὀνοράριοι Const. Porphy. de cer. aut. 2. 84. p. 387., sed nomen pr. Ὀνωράριος Plut. Galba c. 14. — Πατριμόνιον Procop. bell. Goth. I. c. 4., πατριμόνιον (ιδιόκτητα τοῦ βασιλέως) apud Du Cange. — Ῥατιωνάλιος, ῥατιῶνες apud Joann. Lyd. de mag. III. 5. 6. ῥατιονάλιος apud Du Cange. —

De inconstantia in declinandis nominibus obvia, veluti si genitivum στρούκτωρος et στρούκτορος, Βίκτωρος et Βίκτορος promiscue formaverunt, alio loco dicemus.

Ex nominibus propriis haec fere sunt, quae memoratu digna videntur. Censorinus est Κησωρίνος Plut. Coriolan. c. 2. Memnon apud Phot. Biblioth. 753., quorum auctoritas quum praevaleat, vix nobis temperamus, quin Κεσωρίνος Zosim. II. c. 4. corrigamus, maxime cum cepsus et quae inde ducuntur, omnia cum η scribantur. — At Βρεντήσιον (cf. Sturz. ad Dion. Cass. lib. 45. p. 421.) et Βρεντέσιον perpetuo variant. — Flaminius cum semper scribatur cum ι vel η, lectionem Φλαμένιος apud Georg. Syncell. p. 376. (706.) improbamus; at parem habere videntur auctoritatem Φωντήιος Plut. Anton. c. 36. et Φωντήιος Joann. Lyd. in praefat. de mag.; nos tamen praetulerimus scripturam, quae est apud Plutarchum, cum haec apud ceteros omnes scriptores inveniantur, et Fontinalis (Aterniorum cognomen) etiam Φοντίνιος scribatur apud Diodor. XII. c. 6. — Herdonius est semper Ἐρδώνιος, sed oppidum Ἐρδονία Appian. VII. c. 48., quam lectionem minus probamus.*) — Νωρβανός apud Dion. Cass. lib. 47. p. 515.; apud Plutarchum semper Νορβανός cf. Sulla c. 27. Brut. c. 38. — Ostiae urbis scriptura vel apud eundem auctorem fluctuat; nam

*) Herculaneum Ἡερουλάνιον invenitur etiam Ἐρкулόνιον. cf. Sturz. ad Dion. Cass. lib. 66. p. 1096.

Ῥοτία est apud Dion. Cass. lib. 60. p. 959., sed ibd. 75. p. 1262. est **Ῥοτία**, ut est apud Appian. bell. civ. I. c. 67. Apud Plut. Jul. Caes. c. 58. est **Ῥοτιανὴ χώρα**. — Pompeii nomen ut apud Latinos sic etiam apud Graecos varie efferebatur. **Πομπέδιος** Strab. V. p. 241. **Πομπήδιος** Joseph. Ant. Jud. XIX. c. I. 5. Vossius ad Pateroulum II. c. 15. **Πομπαΐδιος** legendum censet. — Sed quia rex et quae inde descendunt, constanter producta vocali leguntur, quod legitur apud Procop. bell. Vandal. I. 4 p. 324. **Ἱππονερέγιον** (Hipponem Regium) mutandum esse reor. — **Ῥάτιος** et **Ῥράτιος** perpetuo variant, neque operae pretium singulos locos citare; cf. modo Dionys. IV. c. 85. et Dion. 44. p. 397. — Suetonius est **Σουητώνιος** apud Dion. Cass. lib. 60. p. 947.; **Σουετώνιος** ibd. lib. 63. in init., Plut. Otho. c. 5., ubi est etiam lectio **Σουιτώνιος**, quae analogia satis munitur, utut insolentior. Toranius est **Θοράνιος** Dio Cass. 53. p. 722., **Θωράνιος** Plut. Sertor. c. 12., **Θουράνιος** Appian. bell. civ. IV. c. 18. — Verum Terentius ita constanter correpta vocali scribitur, ut **Τηρηνίνα** apud Joseph. Ant. Jud. XIV. X. 16. reiiciamus. — Voconius vel apud Plutarchum ipsum variat; Lucull. c. 13. est enim **Βοκώνιος**, sed Cicer. c. 27. **Βωκώνιος**. — Vopiscus est **Ὀδοπίσκος** Plut. Coriol. c. 11., **Βωπίσκος** autem explicat Joann. Lyd. de mag. I. 23. —

Iam haec sufficiant, ut intelligamus, quanta fuerit et scriptorum fortasse ipsorum inconstantia et librariorum oscitatio. Plerique interpretes omnia, ut dicitur, susque deque habent atque saepe accidit, ut quam lectionem ex auctore aliquo allegant, illa plane apud eum non inveniatur. Sic Thom. de Pinedo ad Stephan. Byz. s. v. **Φωρμανοί** — **πόλις Ἰταλίας** — apud Strabonem urbem hanc **Φωρμίαι** dictam esse monet, quamquam in editione certe Tzschuckiana (sane perquam manca) **Φορμίαι** invenimus lib. V. p. 233. (T. II. p. 161.), quemadmodum virum **Φορμιανόν** Athen. I. p. 26. — Quod si Bernhardy apud Suid. s. v. **Νωμίτωρ** scribendum esse dicit **Νωμίτωρ**, non repugnamus, id modo addimus, nomen hoc, quod sciamus, cum *o* et *ε* scribi. —

CAP. XI.

De declinatione et ratione mutandae terminationis.

Iam haec erant generatim, quae in mediis vocabulis a Graecis immutata et praeter morem latinum scripta ad analogiam quandam vel parilitatem revocari poterant. — Sequitur nunc alterum caput, quo de terminationum flexionibus et de declinatione agemus. Harum immutationum aliae ratione quadam nituntur et ad normam quandam revocari possunt, aliae ad arbitrium scriptorum formatae ad certam regulam dirigi nequeunt. — Tractabimus primum singulas declinationes, tum formationem adiectivorum (ethnicorum, cteticorum, topicorum), tandem verborum formandorum rationem.

§. 1. De terminationibus primae declinationis.

Nihil est in hac declinatione frequentius quam mutatio terminationis latinae in *ον* vel *ιον*, ita ut plurimorum nominum utraque exstet forma, et latina in *α* vel *η* exiens, et ad deminutivorum rationem accommodata. Quorum utut ampla est copia, tamen cum generalis notatio non sufficiat, singula exempla proferre non gravabimur.

Bucula *βούκολον*;*) cella *κέλλα*, *κέλλη*, *κελλίον*, *κελλάριον*; caliga *καλίγιον*, *καλήγιον*; cuna i. q. cunabulum *κοῦνα*, *κουνίον*; curcuma *κούρκουμον*; fasciola *φακιόλιον* (cf. interpretes Vopisci v. Aurel. p. 580.); fossa *φόσσα* et *φοσσίον* apud Du Cange; fibula *φίβλα* et *φιβλίον* Hesych.; glandula *γλάνδουλα* et *γλάνδουλον*; lorica *λωρίκη* et *λωρίκιον*; lectica *λεκτίκιον* apud Suidam; marra *μάρρον* apud Hesych.; matricula dicitur vario modo; *τὰ ματρίκια* apud Niceph. Phoc. de velitat. bell. c. 2.; *αἱ μάτρικες* Joann. Lyd. de mag. III. 2. — membrana *μεμβράνα*, *μεμβράνη*, *μεμβράνον*; mensalis scutella *μεσοσκοῦτελλα*, *μεσοσκουτελλία* cf. Const. Porphy. de cer. aul. III. 15. p. 582.**);

*) Quibus glossis non adscripsimus auctoritatem vel fontem, unde sint haustae, eae inveniuntur in lexico Du Cangii. —

**) Vocabuli huius formationem explicat h. l. Reiskius, docens etiam apud Latinos medio aevo pro mensa dictum fuisse *mesa*, ut *pesa* et *pesare* pro *pensa* (pensatione) et *pensando*. Nos graecis vocabulis, ex latino sermone petitis idem comprobamus; sic enim pro compensatione dicebant

manica *μανίκιον*; patella *πατέλλα* et *πατέλλιον* (*πατάλιον*) Pollux. Onom. VI. 85. et X. 107. 108. — penula *πενώλιον* Const. Porphyr. de cer. aul. I. 52. p. 264. — pedicula (pedica) *πέδικλον*; — pergula *πέργουλα* sive *πέργουλον*; — sarcina *σάρκινον*; — scindula *σκανδύλιον*; — sportula *σπόρτουλον*; — sella *σελλίον*; — scutella *σκούτελλον* et *σκουτέλλιον*; — subula *σουβλα*, *σουβλίον*; — stappa *στυπίον*; — taberna *ταβέρνα* sive *ταβέρνιον*; — tabula *τάβλα* et *ταβλίον*; — trulla *τροῦλα*, *τρυλλίον* vel *τρυλίον*; — scalae *τὰ σκαλία* pluribus locis apud Constant. Porphyr., quemadmodum virga *βέργα* vel *βεργίον*. —

Rariores sunt aliae terminationum mutationes. Pauca vocabula primae declinationis transeunt in secundam. Sic buccella *βούκελλος*; gula *γούλος* (i. q. *φάρυγξ*); cucuma *κούκουμος*; — pluma *πλούμος*; — nam *ῥέφουγος* est etiam apud Latinos.

Tertiae declinationis facta sunt: lancea *λαγκίς*, (in accus. *λαγκίδιν*) passim apud omnes scriptores, quamquam etiam *λαγκία* proferebant; parricidae *παρδικίδες* Joann. Lyd. de mag. I. 26.; — scriba *σκριβων* Const. Porphyr. de c. a. I. 10. 81., vulgaris forma *σκριβας* est apud Joann. Lyd. de mens. II. 24.*)

In alijs invenimus diphthongum pro simplici vocali in terminatione. Huius generis sunt: *τραβαῖται* (trabea) apud Suid. s. v.

κομπεσατίων, pro monstro *μόστρον*, monstrosum *μοστρέσον*. — In paucis vocabulis etiam meliore aetate n fluctuari videtur, ut Vicetia et Vicentia, *Οὐικεντία* et *Βικητία*. — m etiam in numero mobilium erat. Sic Centumcellae dicuntur *Κεντουκέλλαι* vel *Κεντουκέλαι* apud Procop. bell. Goth. II. 7. p. 175., incolae *Κεντουκέλλαιοι* Agath. hist. I. c. 11. Atque Fimbriam non modo *Φιμβρίας*, sed etiam *Φιβρίας* dictum fuisse, recte docet Sturz. ad Dionis fragm. p. 51. R., qua de re *Φιβρίνος* (Fimbria) apud Diodor. Excerpt. Vaticana XIV. T. III. p. 136. hactenus certe excusandum, licet de terminationis insolentiore mutatione merito addubitaveris. Plane abnormis est scriptura Tilaventi fluvii apud Ptolem. Geogr. I. c. 15., ubi nunc legitur *Τιλαουέμπος*, erat autem in alijs libr. *Τιλαουέτος ποταμός* — certe genit. *Τιλαουέτου*.

*) Iam plura utrique linguae communia lingua latina in a formari, in graeca in ξ — res est satis nota; sic *δέλιφιξ* pro delphica, *κόλιξ* pro caliga, *βράκες* pro braccis. cf. Salmas. ad Lamprid. Alexandr. Sever. c. 40.

Cetera sunt aperte corrupta; ut apud Hesych. s. v. *ἄραριν ἀράχνην* — ubi *ἀρανίν* (araneam) Soping. emendat. — *ἄλλη* ibd. s. v. ubi *ἄλλιον* coniiciunt.

Ἀτραβατικός, neque utique **τραβέαι** ex Codino recipiendum, quod Gaisfordius fecit, quamquam **τραβέα** est sane etiam apud Dionys. Ant. VI. c. 13. — At **ἀραῖα** (area) apud Const. Porphyr. de cer. aul. I. 43. p. 218. constans est lectio. — Lucia est **Λευκία** (pro **Λευκία**) cf. Boeckh Corp. Inscript. T. I. p. 513. nr. 765. **Ῥήγεια** (regia) apud Plut. Rom. c. 18.; Schäfer utique **Ῥηγία** legendum censet; quaeritur num iure; quod enim legitur Quaest. Rom. p. 287. a. **Ῥήγεῖνα** quamquam aperte corruptum, indicare tamen videtur diphthongum. **Καίτρεαι** (cetrae) apud Hesych. supra iam commemoravimus. —

Verum maxime vulgaris terminatio nominum I. declin. est graecum **ας** pro **a**. — Inde **οὔικουλας** (ovicula) Plut. Fab. Max. c. 1. **ὄρμικας** (formica) apud Hesych., accus. **φορμίκαν**, ut legendum censent pro **φόρμιγγα** s. v. — **ἰγκόλας** (vel **ἰγκολος**) incolae apud Du Cange. **Μαιουμᾶς** (majuma) apud Suid. s. v., genit. **μαιουμᾶ** Julian. Misopog. p. 362. d. — At etiam in his nominibus terminatio latina nonnunquam retinebatur, ut **συνβαδίουβᾶ** (subadiuva) Joann. Lyd. de mag. II. 15., in aliis magis ad graecae declinationis formam accommodatur, ut **ἐπικέρνης** apud Const. Porphyr. de c. a. I. 9. p. 70., ubi sine dubio legendum **πιγκέρνης**; genit. **τοῦ πιγκέρνη** est apud Niceph. Gregor. VI. 8. Iam magis corruptum et longius recedit a formatione latina **ἀκυλῆς** (aquila) apud Hesych. et ibd. **πολύντρα** (polenta).*)

Absoluta quaestione de ratione adpellativorum, transeamus ad propria. — Hic primum vix notatu dignum, quippe cum vulgo sit notum, omnia nomina virorum locorumque in **a** vel **as** exeuntia in **ας** graece formari. **Φενεσετέλα** apud Joann. Lyd. de mag. I. 24. sine dubio emendandum, cum ibd. III. 74. **Φενεσετέλλας**, ut par erat, legamus.**)

*) Obiter adnotamus, uxores eorum qui munere quodam vel dignitate funguntur, dici nomine syllabis **ισσα** vel **ισα** terminato. Sic **πατρώνισσα** (patrona), **τριβούνισσα**, **κανιδάτισσα**, **δομειστίλισσα**, **πρωτικτόρισσα**, **σιλენτιάρισσα**, vel **μαγιστρίσσα**, **κουαιστωρίσσα** et quae sunt id genus alia. Pauca efferuntur in **αια**, ut **κουβικουλαραία**. cf. Const. Porphyr. de cer. aul. II. p. 622. —

) Ceterum omnia haec nomina ita scribuntur, ut nulla sit difficultas; paucissima a literatura latina longius recedant. Sic Ahala Servilius est **Ἄλλα Σεργιλίος Plut. Brut. c. 1, quod graece sane aliter efferri non poterat; ter-

Igitur duplex tantum quaestio h. l. existit — qui se habeat accentus horum nominum et quae sit genitivi formandi ratio. Quamquam disputationem de accentu alio capite seorsim sumus instituturi, liceat tamen ut haec coniunctim absolvantur, ordinem opusculi turbare et iam hoc loco qui fuerit horum nominum tenor explicare.

Haec igitur nomina syllaba *ας* terminata et primae et tertiae latinae declinationis constanter omnia fere sunt paroxytona; pauca quae huic praecepto repugnant, percensebimus. *Καίκινας*, quod Coraēs restituit apud Plut. Othon. c. 5. et 6. minus recte scriptum fuisse vidit Schaeferus, qui *Καικίνας*, ut passim legitur, recepit. Scripturam hanc (proparoxytoni) improbamus, quippe quae nec accentui latino (paroxytono) nec graeco (perisponiēno) respondeat, atque pauca quae sic notata vidimus, apud scriptores infimae aetatis, quorum opera negligentius edita sunt, prostent. Sic perperam scriptum est *Σίσεννας* apud Joseph. Ant. Jud. XIV. c. VI. l. et apud Georg. Syncell. p. 300. (567.) perinde atque *Μέσσαλας* Strab. IV. p. 205. quod non mirabuntur, qui compertum habeant, quantis mendis editio Tzschuckiana sit repleta. Neque probamus scripturam oxytoni, veluti apud Joann. Lyd. de mensib. IV. 68. *Σενεκάς* — quod incuriae editorum adscribendum, ut *Ἀντίας* Dionys. Ant. l. c. 7. pro *Ἀντίας* ut est apud Plut. Rom. c. 14. .

At hoc nemo negabit, plura nomina huius classis *περισπωμένως* scripta inveniri, quae singula enumerare non gravabimur. *Κορωνᾶς* (Silcius) apud Dionem Cass. 46. p. 486. non sollicitandum. Laenas utroque modo scribitur et *Λαίνας*, ut apud Plut. Brut. c. 15. et Appian. VI. 79., et *Λαινᾶς* apud Dionem Cass.

minatio modo *ας* poterat servari. — Elva, L. Aebutii cognomen, *Ἐλβας*, ut est apud Dionys. Ant. VI. c. 2. mirum in modum legitur corruptum apud Diodor. XI. c. 79. *Ἄλβας*, atque corruptius etiam Dionys. Ant. V. c. 28. *Ἐλαάλβας*, ubi iam Glareanus vidit legendum esse *Ἐλβας*. — Pauca, quae syllaba *ος* terminata legimus, veluti *Γλαύκιος* pro *Γλαυκίας* cf. Dio Cass. fragm. CV. et lib. 44. p. 397. corrigenda esse consentiunt interpretes, hoc tamen concedendum, Porsennam apud Dionys. Antiq. constanter scribi *Πορσίνος*, *Πορσίνου*, ut nimiae esset audaciae, haec furcis expellere, atque apud Suidam s. v. *Κατῖλδος* codd. auctoritate confirmari. — Cotylam tandem graece inflexum dixit Plut. Anton. c. 18. *Κοτύλων*, quem Dionysius *Κοτύλην* appellat. —

constanter. — Mena *Μηνᾶς* Joseph. Ant. Jud. XIV. c. X. 9. Murena autem cum semper sit paroxytonon, quod apud Strabon. XIII. p. 631. prostat *Μουρηνηᾶ* minus placet atque fortasse rescribendum *Μουρήνηα*; neque satis placet Plut. Marcell. c. 41. *Μερονυλᾶν*, cum nomen hoc apud alios scriptores semper *Μερούλας* vel *Μερόλας* legatur. — Messala apud Plutarchum aliosque auctores scribitur semper *Μεσσαῖλας* vel *Μεσῖλας*, verum apud Dionem fluctuatur scriptura, cum lib. 40. p. 250. lib. 51. p. 638. sit perispomenon, sed lib. 53. p. 722. 73. p. 1240. paroxytonon. Haec etiam diligentissimi Sturzii aciem fugerunt. — *Νασικᾶς* semper est perispomenon. Nerva apud optimos quosque scriptores est *Νερούας*, apud Georg. Syncell. p. 343. (649.) et apud Joann. Lydum pluribus locis *Νερβᾶς* invenimus, quae scriptura deterior esse videtur. Numa cum semper sit *Νομᾶς* et *Νομυᾶς*, accidit ut in hoc nomine contra quam in ceteris, scripturam hanc utpote usu confirmatam praeferamus; certe apud Plut. de fort. Rom. *Νόμας* reiicimus, cum nomen hoc apud Plutarchum semper sit perispomenon; etiam apud Suidam s. v. *Ἀσσάρια* — scriptura *Νούμμας* displicet, licet Bernhardy eam retinuerit. — Porsenna cum semper scribatur *Πορσήνας* ut Plut. Poplic. c. 16., vel *Πορσίνας* de virtut. mulier. p. 250. b., efficitur, ut *Πορσηνᾶς* Strab. V. p. 220. (T. II. p. 124.) minus probemus, ob eamque causam *Σενεκάς* apud Niceph. Chronogr. p. 409. (765.) corrigamus, cum *Σενέκας* constans sit scriptio. — Sura dicitur vulgo *Σούρας*, cf. Dio Cass. lib. 68. p. 1132. vel *Σοῖδῶρας* Plut. Sulla c. 11., igitur apud Dion. Cass. lib. 68. p. 1126. *Σούρας* improbamus.*) Sisen-nae nominis scriptura incerta est, utraque parem habet auctoritatem. *Σισεννᾶς* est apud Appian. bell. Mithrid. c. 95.; Plut. Lucull. c. I., sed *Σισέννας* Dio Cass. lib. 36. in initio. — Tot igitur exceptiones praecepti generalis inveniuntur. —

Quantum ad formationem genitivi adtinet notamus, pleraque utramque admittere terminationem et *ου* et *α*; aliorum alterutram

*) Non negamus inveniri etiam nomina huius generis *προπτερισπωμένως* scripta, sed hoc nos errori et negligentiae adscribimus. Sic *Κατιλῖνας* est apud Dion. Cass. 36. p. 102. verum scribendum, ut semper legimus, *Κατιλῖνας*. Sic etiam aegre ferimus *Σκαποῦλας* Dio Cass. 43. p. 362. *Ἀσπρηνας* Joseph. Ant. Jud. XIX. c. I. 5. et *Μαικήνας* Appian. bell. civ. V. c. 92. quae omnia usui repugnant.

tantum exstare, casu potius quam quod usus hic invaluerit. Sic *Κατιλίνας* format genit. *Κατιλίνου* Dio. Cass. lib. 44. p. 399. et *Κατιλίνα* Plut. Crass. c. 13. — *Σενέκας* habet *Σενέκου* et *Σενέκα* Dio Cass. lib. 61. p. 981. — Sic etiam *Νασικου* ibd. lib. 40. p. 255. *Νασικᾶ* Plut. Tib. Gracch. c. 13. — *Δολοβέλλου* Dio Cass. lib. 47. p. 510. *Δολαβέλλα* Plut. Jul. Caes. c. 62. — *Ἀγρίππου* Dio Cass. 53. p. 696. *Ἀγρίππα* Joseph. Ant. Jud. XII. c. 3. — *Μουρήνου* apud Dionem Cassium passim *Μουρήνα* Plut. Cato Min. c. 31. —

Aliorum utraque forma non legitur, certe nos eam non observavimus; sic semper legimus *Κόττα*, Appian. bell. Mithr. c. 71. *Λαίνα* ibd. VI. c. 79. *Μούσα* Dio Cass. lib. 73. p. 725. *Νερούα* ibd. lib. 49. p. 586. *᾽Οφέλλα* Plut. Sull. c. 33. *Πάνσα* Plut. Aemil. c. 38. *Θρασέα* Dio Cass. 61. p. 1000. — Contra in *ον* exeunt: *Γάλβου* Dio Cass. 51. p. 634. *Μεσσαλου* ibd. 51. p. 638. *Πάλμου* ibd. 68. p. 1133. *Λαμίου* ibd. 66. p. 1079. *Χαιρέου* Joseph. Ant. Jud. XIX. l. 14. *Τρεβίου* (flumen) Plut. Fab. Maxim. c. 3. Sed iam subsistamus; hoc tantum addimus genitivum *Νερούας* non sine exemplo esse in inscriptionibus, monere Boeckhium Corp. Inscr. T. II. p. 864. omniaque fluviorum nomina apud Ptolemaeum in *α* terminari, ut *Ἐντέλλα*, *Μακράλλα* alia.

Absoluta sic quaestione de nominibus in *ας* exeuntibus, transimus ad aliam linguae graecae proprietatem, quam veteres grammatici iam probe perspexerunt, nomina apud Latinos in *ona* cadentia, graece syllaba *ων* terminari et in ultima acui. cf. Lobeck. Paralip. p. 144. T. I. Sic *Ἀγκών* (Ancona), *Κρεμών*, *Δερδών*, *Ναρβών*, *Οὔηρών* (Verona). Verum hoc etiam praeceptum incuria editorum pluribus locis negligitur, veluti apud Strabonem *Δέρδων*, *᾽Ορτων* et similia passim inveniuntur. — Recentioris aetatis Graeci etiam his nominibus latinam formam reliquerunt. *Κρεμώνη* est etiam apud Strabon. V. p. 216. *Βερώνη* apud Procop. bell. Goth. II. c. 29., vel *Οὔήρωνα* Ptolem. Geogr. III. 1. p. 70., quemadmodum *Κόρωνα* ibd. p. 72. —

Tertio loco animadvertimus, in terminatione nominum urbium in *ia* desinentium apud Graecos saepe reperiri diphthongum *ει* vel *αι*. Etiam horum scriptura minus constans, sed auctoritas optimorum librorum confirmare videtur, formas diphthongo terminatas proparoxytona esse, formas in *ια* paroxytona. Sic *Ἀρίκεια*

Stephan. Byz. s. v. *Βάντεια* ibd. s. v. *Βωνώνεια* Procop. bell. Goth. III. 11. p. 320. *Κολλάτεια* Dionys. Ant. IV. c. 64. Faventia latinae formae convenienter scribitur *Φαουεντία* vel *Φαβεντία* Strab. V. p. 229. Procop. bell. Goth. III. c. 3. p. 293., sed apud Agath. hist. I. c. 15. *Φαβέντεια*. Florentia *Φλωρεντία* Procop. bell. Goth. III. c. 5. p. 298., sed *Φλωρέντεια* Agath. I. c. 11. Huc pertinent *Λαμπέτεια* Steph. Byz. s. v., *Πανδατέρεια* Dio Cass. lib. 67. p. 1112. in quibus omnibus cum accentum retractum videamus, quod apud Dionysium saepe legimus *Μεδυλλεία* falso accentu notatum esse putamus. — Iam magis differunt a latino scripturae *Ῥωνδία* et *Ῥωδία* Rudiae, quam urbem Stephan. Byz. nominat *Ῥοδαί*, Strabo V. p. 282. *Ῥωδαῖοι*. Veturia, Coriolani mater, apud Zonar. Annal. VII. c. 16. iterum iterumque dicitur *Οὔετουρίνα* (oportebat certe esse *Οὔετουρίνα*), quod sitne librariorum mendum, an novatum ab auctore ipso, ut supra *Φιβρίνος* pro Fimbria dictum vidimus, in incerto relinquimus. —

Quae restant mutatae terminationis genera, duobus capitibus eomplēcti possumus; nam aut genus mutatum est in masculinum vel neutrum, aut quae singulari numero apud Latinos efferebantur, apud Graecos facta sunt pluralia et contra.

Generis mutati haec sunt exempla: Ameria apud Strab. V. p. 288., sed apud Stephan. Byz. s. v. *τὸ Ἀμέριον*. — Graviscae vel Gravisca *Γραονύσσκον* Strab. V. p. 225. sed est etiam *Γραοσύσσκοι*, quemadmodum ibd. p. 227., Carsulae *Κάρσουλοι*. — Interamna Diodor. XIX. c. 105. ἢ *Ἰντέραμνα*, sed apud Strab. V. p. 237. *Ἰντεράμνιον*. Mandurius *Μανδύριον* Stephan. Byz. s. v. — Murgantia *Μοργέντιον* et *Μοργεντία*. (Siciliae oppidum est *Μοργαντίνη*, in acc. est et *Μοργανίνην* et *Μοργαντῖναν* cf. Phot. Biblioth. 1177. R.) — Polentia *Πολεντία* apud Ptolemaeum, *Πολλέντιον* apud Steph. Byz. — Pometia *Πωμήμιον* Plut. Jul. Caes. c. 58. Setia est et *Σητία* et *Σήμιον*. cf. Plut. Jul. Caes. c. 58. et Appian. bell. civ. I. c. 87.

Plura etiam sunt exempla mutati numeri. Quae erant singularia plurali numero efferebantur. Ardea apud Diodor. XII. c. 34. *Ἀρδεα* (τά). — Capena ἢ *Καπίννα* et *τὰ Καπίννα* apud Stephan. Byz. — Luna est quidem *Λοῦνα*, *νης* Strab. V. p. 222. sed apud Stephan. Byz. *Λοῦναι*. — Ostia, quae urbs etiam in

latino sermone nonnusquam pluraliter efferebatur, apud Graecos est aut ἡ Ὠστία Strab. p. 225., aut τὰ Ὠστια ibd. lib. IV. p. 145., atque lib. V. p. 222. plane abnormis est forma μέχρι Ὠστείων. — Tellena est Τελλῆναι Strab. V. p. 231. Terracina Ταρδακίνας (scrib. Ταρδακίνας) Appian. bell. civ. III. c. 12.

Contra ex pluralibus facta sunt singularis numeri vel pluralia generis neutrius: Apiolae Ἀπίολα Strab. V. p. 231. — Antemnae ἡ Ἀντέμνα Plut. Rom. c. 17., quamquam etiam Latini Antenna dicebant. — Fregellae ἡ Φρέγελλα Plut. C. Gracch. c. 3. et apud Stephan. Byz., sed apud Strabon. V. p. 233. Φρεγέλλαι. — Fre-genae ἡ Φρεγηνία Strab. V. p. 225. Minturnas vario modo appellari, iam supra notavimus; etiam numerum variare testatur Plutarchus, qui v. Marii c. 37 Μιντούρνη profert, sed ibd. c. 38. εἰς Μιντούρνας. — Pisae apud Strabonem Πείσαι, apud Ptolem. Geogr. I. c. 15. Πίσα. — Capriae insula Καπρίη et Καπρίαί apud Steph. Byzant., apud Strab. p. 123. Καπρέαι, qui accentus suo loco positus est; ibd. p. 248. (T. II. p. 203.) Κάπραι latino accentu notatum. — Iam Velitrae apud Stephan. Byz. ἡ Βέλιτρα, apud Dionysium promiscue Οὐέλιτραι VI. c. 42. et Οὐέλιτρα VII. c. 12.

Reliqua iam aut supra suo loco sunt commemorata, aut etiam apud Latinos incerta erant. Cuma [ae] Κύμη Strab. V. p. 243. atque sic passim; quod est apud Justin. Cohort. p. 33. ἐν Κουμᾷ plane barbarum esse ducimus. Φιδήνη et Φιδῆναι perpetuo fluctuantur — de scriptura nominis Faesularum supra iam diximus; etiam Κόσσα (η) et αἱ Κόσσαι (Cosa) suo loco prolatum.

Hoc tandem in transcursu notatum esse velimus, inconstantiam deprehendi magnam neque ullis finibus circumscribendam in his nominibus, quorum latina forma servatur, quatenus et in α et in η exeant. Sic Καπύα et Καπύη semper variant; sic Mutina est Μουτίνη Strabo V. p. 206., Mucella (prope Florentiam) Μουκέλλη Procop. bell. Goth. III. 5. p. 299. Tarracina Ταρακίνη ibd. I. 15. p. 79. — Κρεμώνη et multa alia, quin etiam nomina mulierum utroque modo terminabant, dicentes et Πρόβα et Πρόβη. cf. Procop. bell. Vand. I. c. 2. p. 316.

Verum frequentior erat terminatio α, veluti Ἀλβα, Πόλα, Πάρμα (quamquam est etiam Πάρμη apud Steph. Byz.). Genitivum horum nominum in ας exire docent grammatici. cf. Stephan.

Byz. s. v. Ἄλβα . . . κλίνεται Ἄλβας — quod usu scriptorum confirmatur. Sic etiam declinantur Παξαυγούστα, Ἡμερίτα, Καισαραυγούστα — cf. Strab. p. 662. ibd. V. p. 209. Πόλας, at dativ. Πόλῃ Procop. bell. Goth. III. c. 10. p. 317. Πρίμας, Πρίμας flectitur Justin. Mart. Apolog. I. p. 89. Ex incerta nominativi terminatione profecta est inconstantia formandi accusativi. Sic Μοντίαν est Dio Cass. lib. 45. p. 443., sed Μοντίην Appian. bell. civ. III. c. 49., atque quamquam Procop. bell. Goth. II. 11. p. 188. urbs Καίσηνα audit, accus. tamen est Καισίηνν ibd. II. 19. p. 224. — His igitur in rebus nihil certi statui potest, nec scriptores ipsi sibi constiterunt, licet diversitas haec semper analogia quadam defendatur, quae ubi plane deest atque desideratur, formatio etiam improbanda. Sic ut unum de multis proferam, apud Strab. V. p. 247. περὶ Κρεμώνα Tzschuckius edidit praeter rationem. Nam cum apud Strabon. V. p. 216. urbs haec audiat Κρεμώνη, erat scribendum Κρεμώνην, aut Κρεμῶνα, ut est apud alios scriptores — cf. Joseph. bell. Jud. IV. c. XI. 2., aut tandem Κρέμωναν, quod etiamsi non invenitur, analogia tamen aliorum nominum, quae supra commemoravimus, defendi poterat. Similis est error apud Zosim. V. c. 37. τὴν Κρέμωνα (pro Κρεμῶνα), sed oleum operamque perderet, qui omnia id genus errata proferre vellet; speramus tamen disputationem nostram quodammodo certe fines vel terminos harum immutationum demonstrare.

Novaria apud Procop. bell. Goth. II. 12. p. 196. graeca terminatione adscita dicitur Νοβάρις (potius Νοβαρίς), cuius simile exemplum ignoramus. —

§. 2. Haec erant quae de prima declinatione praecipienda videbantur. Transimus ad explicandam rationem nominum secundae declinationis.

Primum de adpellativis disputabimus. Etiam huius declinationis multa et genus et terminationem mutant.

Ita quae sunt neutrins generis, apud Graecos facta sunt masculina aut feminina. Eiusmodi sunt: forum φόρος, veluti Ἀππίος φόρος apud Suidam s. v. Φοροκορήλιος Procop. bell. Goth. II. 19. p. 224., quamquam apud Strabonem aliosque etiam φόρον Κορήλιον, φόρον Ἰούλιον legimus. — Castellum est κάστελλος Procop. de aedif. II. 6. — Gaesum γαισός vel γαῖσα apud Suidam s. v. Libum λίβος Athén. XIV. p. 647. c., quamquam

etiam Latini dicebant libus. — Lardum *λάρδος* Joann. Lyd. de mensib. IV. c. 58. Lorum *λῶρος* apud Suid. Fidei commissum *φειδοκόμισος* apud Hesych. — Pilum *πίλος* apud Suid. — Stabulum *στάβλος* Hesych. s. v. *καρνοστάσιον*. — Compita *κομπίτους* dicit Dionys. Ant. IV. c. 14. Mustum *μοῦστος* apud Du Cange. —

Generis feminini et primae declinationis fiunt: macellum (macellus) Plut. capit. descript. p. 277. d. *διὰ τί τὰ κρεωπώλια μάκελλα καὶ μακέλλας καλοῦσι*;* — Sagum *σάγη* et σαγίον. Sacellum *σακέλλη* Const. Porphy. de cer. aul. II. 15. p. 567. Semicinctium *σεμικίνθια* vel *σημικίνθια* (fortasse plural. numer.) Hesych., quae omnia quamquam sunt iam plane barbarae aetatis, tamen non erant praetereunda.

Nonnunquam contra, quae apud Latinos masculini sunt generis, neutrius generis terminationem recipiebant. Sic caliculus est *καλίκλιον* Joann. Lyd. de mag. II. 14. Cuneus (militum) *κουτίον* vel *κοῦνα* apud Du Cange. — Lituus *τὸ λίτυον* Plut. Rom. c. 22. Camill. c. 32. — Codicillus *τὰ κωδικέλλια* Constant. Porphy. de cer. aul. p. 238., at ibd. p. 254. *κωδικέλλος*. — Cumulus *κουμούλιον* et *κούμουλον* Du Cange. — Pannus *πάνιον* Const. Porphy. d. c. a. p. 310., licet inveniatur etiam *πάνος*. — Carabus *τὸ καράβιον* apud Hesych. s. v. *ἐφόλκια*. — Calceus *κάλτιον* Plut. Aemil. Paul. c. 5. — Pileus *πίλος*, *πῖλον*, *πιλίον* apud Du Cange. Pulvinus *πούλβινον*, terminus *τέρμινον* ibd. Numeri *τὰ νοῖμεγα* Const. Porphy. de cer. aul. I. 51. p. 263.

Iam hoc ex se intelligitur, quae sint generis neutrius apud Latinos, apud Graecos varias deminutivorum terminationes recipere. Sic *κάρπεντον* et *καρπέντιον*,**) cf. Dionem Cass. lib. 60. p. 971. *Καπίστριον* capistrum, *σακέλλιον*, *σκοντάριον* Hesych. s. v. *ἄσπης*. — *Φοκάριον* (focus), *μωλάριον* (mulus) Const. Porphy. de cer. aul. p. 458. — *λουπηνάριον* (lupinus) ibd. p. 529. magis graecae formationi accommodata, quemadmodum *βαλτίδιον* (balteum) ibd. I. 26. p. 144.

*) Cedrenus p. 346. (607) docet: *μάκελ ῥωμαῖσι δὲ σφαγεύς* — novum igitur comminiscitur vocabulum.

**) Inde etiam adiectivorum duplex formatio; veluti *σκῦλα ὀπίμα* Dio Cass. lib. 44. p. 382. sed *σκῦλα ὀπίμια* Plut. Romul. c. 96. Neutrum profecto sollicitandum. —

Tandem addimus in terminatione vocalium rationem non semper habitam esse; sic lautia *λαύτεια* Plut. Roman. Probl. p. 275. c., unde nolim colligere, penultimam in hoc vocabulo esse productam; contra plebei *πλήβιοι* Dionys. Ant. V. c. 18. —

Similia his, ut *ἐμπέριον* et *ἐνπέρσον* ex his quae supra diximus, explicantur. —

Verum haec sunt omnia, quae ad analogiam certam redigi possunt, reliqua singularia sunt, quorum similia non inveniuntur, inflexa ad arbitrium. His adnumeramus, quod ex secunda declinatione in tertiam transit, *πάτρων* (patronus) Plut. Rom. c. 13. — Pallium *ἡ πάλλις* Const. Porphy. de cer. aul. I. 89. p. 406., aliis locis *πάλλιον* cf. Hesych. s. v. *τριβώνιον*. — Terminus graece dicitur *Τέρμων, ονος* Plut. Numa c. 16. — Pectorarium vel pectorale *πεκτοράρις*, quod est Byzantinorum proprium. — Promoti apud Joann. Lyd. de mag. I. 48. *προμῶται* dicuntur, haud dubie falso pro *προμῶτοι*. — Tentorium *τέντα* iam supra protulimus. — Nominis puer accus. *πούερας* Const. Porphy. de cer. aul. I. 89. p. 405. tertiae declinationi accommodatum, de quo statim infra dicemus. —*)

Sequitur nunc recensensus nominum propriorum.

Iam primum constat plura apud Latinos neutrius generis, in *ος* terminata inveniri. Algidum *Ἀλγιδος, πόλις Ἰταλίας* Steph. Byz. s. v., quae apud Dionysium *Ἀλγιδών* audit. — Asculum *Ἀσκλος πόλις Ἰταλίας . . . ἐστὶ δὲ καὶ οὐδέτερον*. cf. Stephan. Byzant. s. v. — Auximum *Ἀὔξιμος* Procop. bell. Goth. II. 18. p. 219., quamquam apud Strabon. V. p. 241. *Ἀὔξονμον* secundum antiquam formam latinam. — Corniculum *Κόρνικλος* Stephan. Byzant. s. v. Eretum *Ἑρητος* apud Stephan. quamquam vulgo *Ἑρητον* dicebant, ut apud Strabon. V. p. 228. — Fanum *Φανός* Procop. bell. Goth. III. 2. p. 323., et sic etiam apud Agath. hist. II. c. 2. *περὶ τὴν Φανόν*; verum apud Steph. Byzant. s. v. *Φάναι* — *ἡ Φάνα*, apud Ptolem. Geogr. III. c. 1. *Φᾶνον*. Sine

*) Cereos Latinorum Plut. cap. descript. p. 263. f. *κηρίωνας* adpellat; Wyttenbachius *κηρινούς* fortasse rescribendum esse dicit; sed praestabat *κήρους* cf. Lobeck. Paralip. I. p. 317. — Faces cereae sunt etiam *κηρίόλοι*. cf. Corp. Inscript. T. II. nr. 3028. — Sed haec non pertinent ad rem.

Folliculus audit apud Graecos *φουάλικλος*; sed de his rebus alio loco dicemus.

dubio Graeci ipsi sibi non constabant. — Mediolanum vario modo proferebant. Strabo V. p. 213. (T. II. p. 104.) productiore terminatione *Μεδιολάνιον*; ceteri auctores *Μεδιόλανον*; Zosim. V. c. 47. ἢ *Μεδιόλανος*; tandem Procop. bell. Goth. I. 14. p. 74. τὰ *Μεδιόλανα*; genit. ἐκ *Μεδιολόνων*. — Privernum apud Strab. VI. p. 237. *Πρίβερον*, sed apud Stephan. Byz. s. v. *Πριούερον*. — Paestum *Παῖστος* Strab. V. p. 251. — Pisaurum *Πίσανρος* Procop. bell. Goth. III. 11. p. 233. — Tusculum *Τύσκλης* Stephan. Byz. s. v. Nonnunquam fit transitus in primam declinationem. Sic Antium, quod apud antiquiores audit *Ἀντίον*, apud recentiores *Ἀνθιον* cf. Philostr. Apollon. Tyan. VIII. c. 12. Procop. bell. Goth. I. 26. p. 125., olim dictum fuisse *Ἀνθεια* testatur Stephan. Byzant. s. v.; apud Dionys. Ant. VIII. c. 87. p. 551. est εἰς πόλιν *Ἀντίαν*, quamquam Dionys. aliis locis constanter *Ἀντιον* scribit. — Asisium apud Ptolem. Geogr. *Ἀσίσιον*, sed apud Procop. bell. Goth. III. 12. p. 326. *Ἀσίση*. — Arpinum ἢ *Ἀρπινα* Diodor. XX. c. 90. (ubi Wesseling. mavult *Ἀρπίναν*). — Ferentum *Φερέντη πόλις* Diodor. XIX. c. 65. — Gerunium *Γερηνία* Stephan. Byz. s. v. *Γερούνιον*. Nequinum (postea Narnia) *Νεκούια* vel *Νεκούϊα* apud Steph. Byzant. — Pedum *Πέδα* Stephan. Byz. s. v. Satricum *Σαιρία* Plut. Camil. 37. et Steph. Byz.

Alia fiunt pluralia. Sic Cerillum (in Bruttii) *Κηρίλλοι*, εἰς *Κηρίλλους* Strabo VI. p. 255. — Lametum *Λαμητῖνοι*, πόλις apud Steph. Byz. s. v. — Laurentum *Λαυρενταί* apud Suid. s. v. *Ἀλέξανδρος ὁ Μιλήσιος*. — Misenum dicitur quidem apud Dionem 48. p. 565. *Μισηρόν*, sed apud Plutarch. constanter est plurale, *περὶ Μισηρούς* — ἐν *Μισηροῖς*. cf. Mar. c. 34. C. Gracch. c. 19. Anton. c. 32. — Oriculum est quidem *Ὀκρίκολον* apud Ptolemaeum, sed apud Stephan. Byz. *Ὀκρίκολα*, apud Strabonem autem V. p. 227. (T. II. p. 145.) *Ὀκρίκλοι*; ibd. genit. *Ὀκρίκλων*, unde adparet p. 226. *Ὀκρικλῶν* falso esse scriptum.*)

Contra quae sunt apud Latinos pluralia singulariter efferuntur. Huc pertinent: Circeii *Κίρχαιον* Plut. Coriol. c. 28. vel *Κίρχαιον* apud Strabon. V. p. 232. de qua accentus diversitate infra dicemus.

*) Aeculanum est *Ἀικαλον*; qua de forma vide interpretes Steph. Byzant. s. v. —

Obiter dicamus, Monteferetrus esse *Μοντεφέρετρον* Procop. bell. Goth. II. c. 11. p. 188., sed nomen hoc nobis incompertum aliunde. —

— Fundi apud Strabon. V. p. 234. *Φοῦνδοι*, sed apud Stephan. Byz. *Φοῦνδα ὡς Νῶλα*. — Pompeii apud Dion. Cass. lib. 66. p. 1096. *Πομπήϊοι*, sed apud Strabonem, qui quam corrupte ad nostram aetatem pervenerit, sciunt omnes, vario modo dicitur; *Πομπαῖα* (ῆ) et *Πομπεῖα* (ῆ) cf. V. p. 247. (T. II. p. 198.) et *Πομπήϊα* ibd. p. 251.

Sed hic iam subsistimus. Eiusmodi enim terminationum amplificationes, ut *Ἀφιδος* et *Ἀφιδίος* Strab. VI. p. 283. Zonar. Annal. IX. c. 1.; *Οὔεναφρον* et *Οὔενάφριον* Strab. V. p. 238. (T. II. p. 174.) iam supra commemoravimus. Addimus h. l., etiam in virorum nominibus simili modo *ος* et *ιος* terminationes usurpatas esse, certe apud Zonaram ed. Du Cange, quae editio sane vitiiis omnibus est inquinatissima, terminationum harum inconstantia adeo est crebra, ut vix scias, sintne menda haec typographis adscribenda an ipsius scriptoris errata. Omnia haec ex ordine proferre vix opere videtur, tamen ne sine causa idonea editorem insimulare credamur, pauca proferre cogimur. Sic Actius Navius est *Ἄττος* lib. VII. c. 8. Laevinus *Λαοῦνιος* lib. VIII. c. 3., quamquam semper *Λαιβίνος* invenitur, atque sic etiam legg. Plutarch. apophth. Reg. p. 194. f. Lutatius *Λουτάτος* lib. VIII. c. 17. et c. 20. pluries, quamquam eodem cap. (17.) *Λουτάτος* prostat et sic alia sexcenta. — *Πόστουμος* et *Ποστούμιος* saepe variant. cf. Zosim. I. c. 38. et Athen. XII. p. 541. a. *)

De nominibus lacuum alio loco disputabimus. —

Nomina autem, quae syllabis *er* — eius — orius — onius terminantur praebent adhuc ansam explicandi. —

Iam nomina in *er* Graecos aut convenienter latinae formationi, immutata clausula, protulisse, aut, id quod longe crebrius invenimus, terminationem in *ρος* mutasse, constat, atque iam a Cuiustero ad Hesych. s. v. *Ἀέρος εἶδος* explicatum. Nos rem accuratius pertractabimus. —

Quae a ferendi verbo ducuntur vel cum eo composita sunt, poterant facillime sermoni graeco adsimilari; inde *σιγνοφόροι*,

*) De terminationum harum inconstantia, quatenus in graecis nominibus inveniantur, veluti *Καῦστριος* et *Καύστρος* cf. Lobeck. Pathol. serm. gr. p. 500. — De *Νούμηρος* pro *Νουμήριος*, ut *Ἀσκληπών* pro *Ἀσκληπίων* cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. Addend. et Corrig. p. 1018. —

ἀρμυγέρδοι; apud Joann. Lyd. de mag. I. 46. *ἰμαγινεφέρης* (nomin. plur.) fortasse corruptum, legendumque *ἰμαγινεφέροι*. Verum etiam in his latinam formam servabant, veluti *φουρκίφερ* Plut. Coriol. c. 24., sed declinabant secundum tertiam, ut *πουνέρας* (quod supra commemoravimus), *φουρκιφέρας* Plut. cap. descript. p. 280. e. Lucifer est *Λουκίφερ* apud Phot. Biblioth. 1444. R. — Pulcher quomodo nominat. formaverit, adparet; declinatio etiam nullam movet difficultatem; *Ποῦλχρον* (acc.) est Appian. bell. civ. I. c. 103.; vocat. autem *Ποῦλχερ* Plut. de cap. ex inim. util. p. 86. b., ubi Xylandri liber exhibet *Ποῦλχερ*, utrumque probandum. — Liber (deus) *Λίβερ*; accus. *Λιβερону πάτρεμ* Plut. Quaest. Rom. p. 288. f. — Nomen magister quam vario modo efferatur, notum in vulgus; *μαγίστωρ*, *μαγίστερ*, *μάγιστρος* et *μαῖστωρ*. —

In nominibus propriis modo graeca, modo latina forma invenitur. Aper est *Ἄπρος* Dio Cass. lib. 55. p. 781., verum apud Georg. Syncell. p. 386. (724.) genit. *Ἄπερος*, accusat. *Ἄπερα*, tertiae declinationi accommodatum, ut ibd. p. 355. (670.) *Νίγερος*, *Νίγερα*, quamquam apud Dion. Cass. 73. p. 1236. est nom. *Νίγρος*. Simili modo in inscript. *Μάκερα* *Ιούλιον* T. I. nr. 339. p. 414. *Κίμβερα* (*Κίμβρον*) cf. Boeckh. Corp. inser. T. II. nr. 1999. Macer sane iam apud Plutarchum fluctuatur; *Μάκερ* Cicer. c. 9. *Μάκρος* Galba c. 6., sed in universum observavimus declinationem graecam (secundam) apud optimos quosque huius recentioris aetatis scriptores usu praevaluisse, inde *Κίμβρω* Plut. Jul. Caes. c. 66. *Κίμβρον* Appian. bell. civ. V. c. 102., semper apud Dionem *Καλούαστρος* (lib. 67. p. 1109.), *Γλάβρος* Appian. bell. civ. I. c. 116. *Ἄφρος* Dio Cass. lib. 59. p. 922. et similia. — Alia ratio erat nominum in ex tertiae declinationis, veluti *Κέλερ* Plut. Cic. c. 29., haec sane a declinatione sua recedere non poterant, igitur gen. *Κέλερος* Dio Cass. lib. 36. p. 110. — Haec etiam in *ωρ* exhibant; inde *Ἐγνάτιος Κέλωρ* Dio Cass. lib. 62. p. 1022., quicum conferri potest *Ὀπίτωρ* (Opiter) Dionys. Antiq. V. c. 49., etiamsi Diodor. XII. c. 73. idem nomen *Ὀπίτερος* finxit (in nomin.) atque Zonar. Anpal. VII. c. 13. plane praeter rationem *Ὀπιτώριος*. Ex quibus formarum inconstantibus optime patet quantopere Graeci sibi his in rebus indulserint. — Iam Spinther non potuit aliter efferri quam *Σπινθήρ*, *Σπινθήρος* cf. Plut. Jul. Caes. c. 67. Pomp. c. 49.

Nomina mensium semper syllaba *ιος* terminari, velut *Δεκέμβριος*, *Νοέμβριος*, *Ὀκτώβριος* res est notissima.

Celeres, equites Romuli, dicuntur *Κελέριοι*, eorum tribunus *Κελερίων ἄρχων*. Dionys. Ant. I. c. 87. IV. c. 71. Joann. Lyd. de mag. I. 8. —

Quae in eius exeunt, terminantur apud Graecos clausula *ήιος*; sic *Κοκκήιος*, *Φοντήιος*, *Ἰουσιήιος* vel *Ἰουσιτήιος* Plut. Anton. c. 65. *Ἀρτικυλήιος* Dio. Cass. lib. 54. p. 743. *Ἀγρογκουλήιος*, *Σαυφήιος* Appian. bell. civ. I. c. 32. *Φλαβολήιος* Dionys. X. c. 10. *Πομπήιος* (in inscript. *Πονπήιος*, at *Σενπρώνιος* cf. Corp. Inscript. T. I. p. 922. 926. 984.), *Σαυρηήιος* Plut. Tib. Gracch. c. 19. *Ῥαβολήιος* Diodor. XII. c. 24. Dionys. VIII. c. 72. et quae sunt id genus alia; nam omnia proferre non est operae. — Verum nomina haec etiam correpta vocali leguntur, quod nemo mirabitur, qui memor fuerit eorum, quae Stephan. Byzant. docet, Graecos promiscue *Κήιος* et *Κεῖος*, *Τήιος* et *Τεῖος* scripsisse. Sic igitur Ateius apud Dion. Cass. lib. 57. p. 863. dicitur *Ἀτεῖος*, quamquam *Ἀτήιος* est apud Plut. Crass. c. 16. Petreius apud Appian. bell. civ. II. c. 43. *Πετρήιος*, Dion. Cass. 41. p. 277. *Πετρεῖος*. Seius *Σήιος* Plut. capit. Rom. descript. p. 271. e. *Σεῖος* Dio. lib. 79. p. 1354. — Sic *Σειανός* et *Σηιανός* variant, *Ταρπήιος* Dionys. Ant. IV. c. 60. et *Ταρπέιος* Diodor. XII. c. 6. — Alia, quorum terminatio fluctuetur, legere me non memini. —

Terminationes *onius* — *orius* retinent convenienter quantitati *ω*. Paucissima tantum sunt, quae incertum scriptorumne an librariorum culpa huic scriptioni repugnent. *Ἀβξόνιος* Zosim. IV. c. 10. *Ναιμόριος* ibd. V. c. 32. nomina nobis ignota; *Κοσκόνιος* Diodor. Excerpt. XXXVIII. p. 539. suspectum est, maxime cum apud Appianum pluribus locis constans sit lectio *Κοσκώνιος*. — *Κερδονία* apud Strab. VI. p. 283. sine dubio corruptum, legendumque *Ἐρδωνία*; nam quod apud Appian. bell. Annib. VII. c. 48. *Ἐρδωνία* legitur, improbamus; producta vocalis est etiam in *Ἐρδώνιος* cf. Dionys. Ant. X. c. 14. — *Κομμονητόριον* apud Suid. vel *κομμονιτόριον* Zonar. p. 1240. non corrigimus, haud ignari, quoties illi semibarbari quantitatem latinam neglexerint. — Sed haec hactenus.

§. 3. De tertia declinatione.

Hoc loco primum monendum videtur, qua ratione Graeci singulos casus formaverint.

Quae clausulae magis graeco sermoni erant accommodatae, in his reddendis Graeci erant constantiores. Sic omnia *ων* vel *ων* terminata, respondent latinis in *io*. In reliquis casibus retinent productam vocalem. Sic *ὠρατίων*, *κεντυρίων*, *περδουελλίων*, *ἀτηρησίων* (attentio) et alia innumerabilia; genit. *κεντυρίωνος*, *περδουελλίωνος*. Haec omnia sunt paroxytona; pauca quae *ὀξύτως* scribuntur, veluti *δεκσιών* (decisio) apud Du Cange., *διρεκτίων* (comitatus processionalis) Constant. Porphy. de cer. aul. I. 91. p. 414. nulla ratione nituntur ideoque corrigenda esse videntur, at reliqui casus aliter se habent, nam *ἰνδικτιῶνα* apud Phot. Bibl. 104. R. *λαργιτιῶνες* apud Suid. s. v. *πριβάτα*; *ἰνιτιουτιῶνες* apud Du Cange ferenda sunt; quippe cum haec latino accentu notata sint, de quo infra pluribus agemus. Reliqua declinatio nullam movet difficultatem. Dativ. plur. exit in *ωσι* — ut *κοπλετίωσι* (completionibus) Joann. Lyd. de mag. III. 8. Verum *φακίονα* (factionem), *κίτατιονος* (citationis) apud Const. Porphy. de cer. aul. I. 69. p. 328. et p. 394., quin corrigamus, vix nobis temperamus. Haec enim omnia producta terminatione leguntur; pauca quae huic regulae adversantur, incuria editorum relicta sunt, veluti *τίρωνα* ibd. I. 86. p. 389.; nam cum apud ipsum Constantinum aliis locis est, ut esse oportebat (II. 49. p. 693.) *τίρωνα*, tum apud Joann. Lyd. de mensib. IV. 94.; apud Polyb. III. c. 97. *Σκιπίονα* etiam improbandum — verum singula eiusmodi errata proferre nihil adinet.

Quae in *or* exeunt, ea graece syllaba *ωρ* terminantur; igitur apud Constant. Porphy. de cer. aul. I. 86. p. 391. *ἀδοράτορ* — *προτέκτορ* potius pro vocativis sunt habenda. In casibus obliquis non solum latinae quantitati conveniens declinatio [*ωρος*] obtinet, verum etiam correpta vocalis prostat, haud dubie ad similitudinem graecae declinationis, quae ab *αὐτοκράτωρ* similibusque ducit *αὐτοκράτορος*. Hoc iam recte Schweighaeuserus observavit [Athen. IV. p. 170. e.] dicens *σιτρούκτορα* lectionem non esse necessario reiiciendam, cum non esset mirum, Graecos in adoptandis nominibus latinis non semper quantitatem syllabarum ex usu Romanorum religiose servasse. — Inde etiam plura fluctuantur;

ἐξπλωράτωρες Justin. Apolog. I. p. 89. sed *ἐξπλωράτορες* in Glossis Basil. quae etiam *ἐξπλοράτορες* exhibent; cf. Du Cange. — *μήνσορες* Joann. Lyd. de mag. I. 46., *μήνσωρες* apud Du Cange. — Sic passim leguntur: *βαστήτορες* cf. Reiske ad Const. Porphy. de cer. aul. I. 26. p. 26.; *βουκινάτορες*, *φουνδίτορες*, *κιρκίτορες* Joann. Lyd. de mag. I. 46., *ἀδιούτορες*, *μετάτορες*, *ἐκσπηλάτορες* ibd., *σεκούτορος* Dio Cass. lib. 72. p. 1219., *προτήκτορες*, *ῥράτορα* (oratorem) Plut. Cap. descript. p. 275. f. alia. Sic ne *κναίστορος* apud Phot. Biblioth. 69. R. reiecerim, licet nomen hoc semper apud omnes scriptores cum *ου* scribatur; eadem est ratio genitivi *Οὐίκτορος* apud Phot. Bibl. 37. R. et *Μαίτορος* Corp. Inscript. T. I. nr. 331. p. 412.

Quodsi terminatio latina *o* in *ων* transit, nomen in ultima acuitur; veluti *ῥεγεών* (regio) apud Du Cange, *λεγεών* (legio), quod sic semper legitur, tantummodo in inscriptionibus constanter *λεγιών* invenimus; *παπιλεών* (papilio) aliaque. Apud Ptolemaeum solum legio (urbium cognomen) semper *λεγίων* scribitur, neglecta periecticorum ratione.

Verum priusquam ad exponendam quaestionem de immutatione terminationum accedamus, quomodo Graeci generatim casus huius declinationis inflexerint, dicendum. —

Genitivus effertur in *ις*, veluti *μέντις*, *δνώρις* — cf. Plut. de fortitud. Rom. p. 318. d. p. 322. c.; ibd. abnormis est genit. *Ὀψεκουέντης* (obsequentis), sed est etiam lectio *Ὀψεκουέντις*, quam praeferimus. —

Dativum in *i*, cum vocalis producta sit, *ει* syllaba terminabant, veluti *δνώρει* Plut. capit. descript. Rom. p. 266. f.

Accusativum formabant in *εμ*, veluti *οὐριτούτεμ* Zosim. V. c. 41. *ῶπεμ* Plut. Rom. c. 16., *σόλεμ* Joann. Lyd. de mensib. II. 3., quod enim legitur in Addend. Glossarii Du Cange: *σόλε γὰρ τὸν ἥλιον λέγουσι* — mendum est typographi. — *βρέβεμ* (brevem) Plut. Quaest. Rom. p. 281. d. *οὐτέρεμ* (veterem) ibd. Numa c. 13., *δνώρεμ* ibd. capit. descript. Rom. p. 266. f. — At quia accus. declinationis graecae *ν* proprium sibi habet, nonnunquam etiam sic latina nomina terminabant, veluti *κοναδράντην* (quadrantem) Plut. Cicer. c. 29. *πόντην* (pontem) saepe obvium, ut apud Joann. Lyd. de mensib. III. 21. Procop. de aedif. IV. 6., sed ibd. VI. 3. *πάκεν* (pacem) correpta vocali. — Obiter dicamus apud Plut. de fort.

Rom. p. 318. f. *φόρεϊκαν* (fortem) procul dubio corruptum esse, legendumque *φόρτιν*, aut *φόριτημ* vel *φόριτην*; atque apud Zonar. Annal. VII. c. 4. *τὸ δόρυ κυρτῖνον ἐκάλουν* minus recte se habere, oportebat esse: *τὸ δόρυ κῦρην ἐκάλ.* — ut est apud Plut. Rom. c. 29. —

Nominativum plur. num. et producta et correpta vocali terminabant. In *ης* exit in pluribus nominibus, veluti *αἷδης* (aedes) Joann. Lyd. de mag. I. 35. — *κλιέντης* ibd. I. 20. *Ῥαμνήνης*, *Τατιήνης*, *Λουκερήνης* Plut. Rom. c. 20., quos Joann. Lyd. de mag. I. 9. dicere maluit *Ῥαμνίτας*, *Τιτίους καὶ Λούκερας*. — *Μάνης* (manes) Zosim. II. c. 3. ubi est etiam varr. lect. *μάνεις*. *Φάσκης* (fascēs) Plut. Poplic. c. 13., quos Graeci recentiores dicebant *φασκίδες*. — *δέντης* (sic enim est acuendum) Plut. Quaest. Sympos. p. 726. e. *)

Altera terminatio est *εις*. Sic *κλάσεις* (classes) Dionys. Ant. IV. c. 18. *Λάρεις* apud Hesych., quos Plut. capit. Rom. descript. p. 276. f. recedens a latina forma *λάρητες*, *λαρήτων* nuncupat. — *λιχώρεις* Plut. Rom. c. 26. et aliis locis. *φόλλεις* (folles) passim. — Cales (oppidum) audit et *Καλεῖς* et *Καλῆς*.

Tertia terminandi ratio est *ις*. Sic *ἐπὶ τέτταρας κοόρτις* apud Suid. s. v., etiamsi apud Joann. Lyd. de mag. I. 46. est: *ἄς κοόρτις καλοῦσι*; utrumque probandum esse adparet. — *Κοόρτις* est etiam nom. sing. apud Suid. s. v., quippe cum latina forma vix aliter graeco sermoni accommodari posset. —

Tandem maxime in trisyllabis graecam terminationem invenimus atque quantitatem latinam neglectam. Sic *μίλιτες* Joann. Lyd. de mensib. IV. 49. *κόμητες* (passim); *βίριδες* ibd. IV. 25. *ποντίφικες* ibd. de mensib. III. 21. *βίνδικες* de magistr. III. 42. *ἀγέντες* Const. Porphy. de cer. aul. I. 84. p. 387. —

Accusativus retinet graecam terminationem; sic *κλίεντας* Plut. Rom. c. 13. *πένατας*, quod restituit Dindorf. apud Procop. bell. Goth. I. c. 25.; *πετουλάντας* Julian. Epist. ad Athen. p. 283. b. *κωνσούλας* Dionys. Ant. IV. c. 76. (scribendum *κώνσουλας*.) Quodsi apud Suidam s. v. *κωνσούλους* legimus, id inde factum

*) Metaplasmi, secundum quem Suid. *μαῖῶραι* (maiores) dixit, memor est Lobeck. Paralip. I. p. 180. Hos Plutarch. Num. c. 19. recepta analogia appellat *μαῖῶρης*, *Ῥουνιῶρης*.

est, quia Graecis barbaris consul dicebatur *κόνσουλός*. cf. Nicephor. Gregor. hist. Byzant. IV. 5.

Reliqua quae proxime accedunt ad nomen Graecorum formationem, convenienter clausulae declinantur; sic *φάρ* (sar, quod Byzantina aetate etiam *φάρος* dicebatur), genit. *φάρης* Dionys. Ant. II. c. 25. *Αἰσίς* — (fluvius) Strab. V. p. 241. genit. est *Αἰσίου*, poterat etiam esse *Αἰσιδος*, ut *Κράτιδος*, *Τιβέτιδος*.*)

Tandem addimus, nomina in as — atis — tertiae declinationis, apud Graecos in primam converti; sic *φηλικίτης* dativum format *φηλικίτᾳ*. cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. p. 98. — Dio Cass. lib. 48. p. 531. Lucium Antonium dicit Pietatis cognomen sibi sumsisse; καὶ ἐπωνυμίαν ἑαυτῷ Πιέταν ἐπέθετο. Hic accus. plane abnormis cum displiceret, *Πιέτης* legendum esse censebant. Sed erat h. l. fortasse accus., ut ut insolentior, ferendus. —

Haec erant quae de formatione singulorum casuum habuimus monenda, nunc pergitur explicare rationes, quibus nominativi latinam terminationem suae linguae Graeci assimilaverint.

Iam h. l. primum dicendum, id quod sane in vulgus notum est, omnia nomina in is — et adpellativa et propria, apud Graecos in *ιος* transire et secundae fieri declinationis. Horum tanta

*) In aliis quae graecis dissimilia erant nominibus exitu, quacunque ratione fieri poterat, assimilationem intercedere videmus. Sic Frugi (cognomen) est *Φρύγιος* Joseph. bell. Jud. VI. c. 4. 3. — Flamen est *φλάμεν* apud Plut. descript. cap. Rom. p. 274. c., sed apud Appian. bell. civ. I. c. 65. λέγεται δὲ οὗτος ὁ ἱερεὺς φλαμέντας. — Plut. Mar. c. 5. est *φλαμίνιοι*. Orellio ad Isocrat. p. 462. placet *φλαμίνες*, sed haud iniuria Schaeferus dicit, talis fluctuationis culpam in ipsos scriptores conferendam videri, non in libentarios. At l. l. emendatio sane apta est, cum apud Plutarchum aliis locis latina formatio inveniatur; sic *φλάμεν* supra protulimus; *φλαμίνια* (accus.) Quaest. Rom. p. 289. d. Num. c. 7. — Dat. *φλάμισιν* (proparoxyton.) Dionys. Ant. II. p. 124. 40.

Quod apud Plut. Quaest. Rom. p. 282. c. legimus *Ἰουνον* (Junonem) procul dubio corruptum; legendum, quod iam Wytttenbach. vidit, *Ἰουνώνεμ* vel *Ἰουνῶνα*. —

Tanaquil — quod iam supra commemoravimus — dicebant *Τανακυλλίς* vel *Τανακυλλίς*. Plut. capit. descript. p. 273. c. Dionys. Ant. IV. c. 2. Apud Zonar. Annal. VII. c. 9. *Τανακυλλίς*, *Τανακυλλίδος*; apud alios *Τανακύλα*.

est copia, ut absurdum sit, omnia enumerare. Passim legimus *Κονσουλάριος, κουρούλιος, Ἰλλούστριος, τεμποράλιος, οὐτίλιος, Οὐϊμινάλιος, Ἰουβενάλιος, Λιβεράλιος, Προκονσουλάρια* (regio proconsularis) et sexcenta alia. cf. Salmas. ad Lamprid. Alex. Sever. c. 34. — Verum, ut in nullo usu latina vocabula suae linguae accommodandi Graecos constantes esse vidimus, sic etiam paucissima huius generis nomina terminationem latinam servarunt. Sic passim *σπεκταβίλιος* legimus et *σπεκτάβιλις* cf. Glossar. Du Cange. *δίαλις* Plut. Quaest. Rom. p. 289. d. Ficus Ruminalis dicitur quidem Plut. Rom. c. 4. *Ῥωμινάλιος*, sed aliis locis, ut de fortit. Rom. p. 320. d. Quaest. Rom. p. 496. d. *Ῥομινάλις*; utraque scriptura probanda atque paris auctoritatis. Sic etiam *Ἄνναλις* (Praetor) commemoratur Appian. bell. civ. IV. c. 18., atque *Σίμιλις* Dio. Cass. lib. 66. p. 1166. Sed haec sunt rarissima. Apud Joann. Lyd. de mag. II. 30. est accus. plur. *κησουςάλης* (scribas censuales); nominativum igitur accepit *κησουςάλις*; nam aliter *κησουςαλίους* scribere debebat. — In his, quae extrema addimus, Graeci neglecta plane similitudine nominis latini, ad arbitrium finxerunt formas: Fontinalis (Aterniorum cognomen) *Φοντίνιος* cf. Rhodom. ad Diodor. XII. c. 6. et Larentalia *Λαρεντία έοριτή* Plut. Rom. c. 4.

Terminatio in *ans* — *ens* — eiecta liquida et syllaba producta transit in *ας* — *ης*. Sic formatur *Κλήμης* (Clemens), *Κλήμεντος*, vocat. *ὦ Κλήμη* Joseph. Antiq. Jud. XIX. I. 6. — *Κρίσκης* sive *Κρήσκης* (Crescens) iam supra a nobis commemoratum. *Κώνστας* (Constans) Dio lib. 75. p. 1259. *Πούδης* (Pudens) Joseph. bell. Jud. VI. 2. 20. *Οὐάλης* (Valens) Dio Cass. 64. p. 1059. Supra iam protulimus *Ἰμφας* sive *ἤμφας* (infans). Verum ubi non proferebant nomina iam quodammodo adoptata et trita, sed latina vocabula simpliciter vertebant, latinam terminationem immutatam relinquebant. Sic apud Plut. Numa. c. 9. *ὁ γὰρ δυνατὸς ὑπὸ Ῥωμαίων ὀνομάζεται ποιήης* [unde adparet Schaeferum minus recte fecisse, quod ibd. Tib. Gracch. c. 8. vulgatam *σαπιήης* posthabuit lectioni *σάπιενς*.] *)

*) In disiunctis syllabis *an-s*, *en-s* apud Graecos adsimilationem habere locum, satis notum. Sic pro *Πάνσας* (quod sane saepe invenimus) scribebant *Πάσας* Plut. de fortit. Rom. p. 319. e. Thensas *Θήσας* dicit

Quae apud Latinos in ensis — ensius exhibant, simili modo omissa consona productaque vocali plerumque *ησιος* terminabantur; raro retenta consona, *ηνσιος* syllabis claudabant vocabula.

Ad priorem classem referenda: *λιβελλήσιος* (libellensis) Const. Porphyr. de cer. aul. I. 87. p. 395. *λαβαρήσιος* (labarenses) ibd. p. 408. *φαβρικήσιος* (fabricensis) ibd. p. 498. *κομενταρήσιος* (commentariensis), quod etiam *κομενταρίσιος*, ut *φαβρικίσιος* dici posse adparet. Romanense est *ῥωμαήσιον*; miliarense *μιλιαρήσιον*; castrense *καστήριον*, quod etiam *καστρίσιος* et *καστήρισιος* terminatur.*) Laterculensis *λατερκουλίσσιος*. Ludi Circenses *Κιρκήσια* vel *Κιρκίσια* cf. Georg. Syncell. p. 357. (673). et Salmas. ad Capitol. Gordianum III. c. 34. *Μεγαλήσια* Dio. Cass. lib. 37. p. 116. Huc etiam pertinent nomina propria: Aquileienses *Ἀκυλήσιοι* apud Steph. Byzant., neque erat causa idonea Bernhardy, cur apud Suidam lectionem *Ἀκυλήσιοι* minus probaverit; nam cum ethnicum sit *Ἀκυλήϊος*, recte inde duci poterat *Ἀκυλήϊσιος*.***) —

Hortensius est *Ὀρτήσιος* Dio Cass. lib. 47. p. 506., quae forma et usu et analogia satis est confirmata. Apud Aelian. de nat. anim. III. 42. est quidem *Ὀρτήσιος* (*Ὀρτήσιος* etiam habet, quo se tueatur), sed ibd. V. c. 21. *Ὀρτήσιος*, quam formam ut ut rariorem non reiicimus tamen, praesertim cum etiam apud Memnonem inveniatur Phot. Biblioth. 732. R. Verum *Ὀρτένσιος* apud Georg. Syncell. p. 318. (602.) est perperam editum. — Ad hanc classem pertinent porro: *Ναρβωνήσιος* Dio Cass. lib. 36. p. 98. *Λατερήσιος* (Laterensis, senator) Appian. bell. civ. III. c. 84. *Μιντουρνήσιος* Plut. Mar. c. 39. *Ταρκυνήσιοι* (Tarquinienses) Zonar. Annal. VII. c. 7. — *Καννησίς* (Cannensis pugna) ibd. IX. c. 9. *Οὔτικήσιοι* Dio Cass. lib. 44. p. 139. *Παρμήσιος* (Par-

ibd. Coriolan. c. 25. Similiter in graecis vocabulis *πάσσοφος*, *πασσέληνος*. cf. Lobeck. Ajax. p. 369.

*) Graeci Byzantini etiam *κανστρίσιος* dicebant, ut pro castrato *κανστράτος*, pro fretensi *φρεντήσιος*. cf. Salmas. ad Capitolini Marc. Anton. Philosoph. c. 24. —

**) Ceterum *Ἀκυλήσιοι* non modo apud Zonaram legitur, sed etiam apud Herodian. VIII. c. 4. Est haec formationis quasi contractio, similis ei, quam observavimus in nomine *Ὀστήσιος* (Ostiensis). Joann. Lyd. de mag. III. 65.

mensis) Appian. bell. V. c. 139. *Ταβδακωνησία*. Steph. Byzant. s. v. *Ἰβηρία*. — *Ἀλβήσεις* (Albenses) Appian. VII. c. 39. — *Ῥαμνήσης*, *Τιτιήνης* supra iam protulimus; Velinensis collis est *Βελινήσιος*. — Tandem, acipenserem Athen. VI. p. 273. dicit *ἀκκιπήσιον*. Lobeck. Paralip. I. p. 32. quia nominis latini prima brevis sit, praefert *ἀκιπήσιος*, quod num iure vir doctissimus edixerit, ex iis, quae aliis locis diximus, facile iudicari potest. *)

In terminationibus latinis es — eps — ex — ector — Graeci *ε* plerumque ponebant.**) De *ὄψις*, *Μέλπις* iam supra diximus. Sic Cures (urbem) non modo *Κουρεῖς* vel *Κούρεις* adpellabant, sed etiam *Κύρις* Dionys. Ant. II. c. 48.***) — Quam ob rem Graeci Simplex in *Σίμπλις* mutaverint et princeps in *πρίγκιψ*, docet Lobeck. Paralip. I. §. 8. p. 100. Huius generis sunt *κώδις* (codex), *μάγκιψ* (manceps) apud Du Cange. *Βένδις* (Vindex) apud Philostr. Apollon. Tyan. V. c. 10., atque sic etiam erat legendum apud Lucian. Nero seu de fossa Isthmi pro *Βίνδαξ*. Etiam Allobrox est *Ἀλλοβρις* Plut. Cicer. c. 18. Verum sunt etiam, quae terminationem latinam servaverint, ut *ποντίφας* passim obvium, *Ἰλεξ* apud Hesych. s. v. et similia.

Quae in ector exhibant, simili modo terminabantur. Inde protector *Προτίκτωρ* apud Suid. s. v. *Μένανδρος*. Menand. T. I. Byzant. p. 418. Etiam milites *προτίκτορες* commemorantur Joann. Lyd. de mag. I. 46. Corrector *κορρίκτωρ* apud Du Cange. — At inveniuntur etiam formae in *εκτωρ*; *προτήκτορες* Procop. hist. arc. c. 24. singulare est.

Quae in os tertiae declinationis exeunt, in graeco sermone legere me non memini, praeter *Σακερδώς* apud Dion. Cass. lib. 59. p. 926. (oxyton.), apud Lucianum autem Alexandr. c. 43. *Σακέρδως*, genit. *Σακέρδωτος* (cum variant. tamen *Σακερδώς*). Apud Du Cange etiam *σακέρδως* legimus; utra tonosis sit praeferenda, nemo facile dixerit.

*) Acipenser magis literaturae Latinae convenienter dicitur *ἀκκιπήνη* apud Joann. Lyd. de mag. III. 63. — Ceterum Ptolemaeus omnia haec in *ησιος* claudit, ut *Καισαρηνσία* (Caesariensis) lib. IV. c. 1. p. 104. —

**) Plane abnormis forma est *πραΐσιδος* (praeses) apud Du Cange. —

***) *Κυρίτα* apud Zonar. Annal. VII. c. 4. corruptum est legendumque *Κύρις*, ut est etiam apud Steph. Byzant.

Nec in uns aliud novimus, praeter Aruns, quod Graeci vario modo inflectebant. Vel apud unum Dionysium diversae sunt terminationes. Nam Antiq. III. c. 46. est acc. Ἄρυντα (Vatic. Ἀρῶντα), quae forma est etiam apud Plut. Poplic. c. 9. c. 18. Ἄρων, Ἄροντος. — At lib. IV. c. 30. est accus. Ἀρούνταν, quasi a nomin. Ἀρούντας, et lib. V. c. 36. VII. c. 5. idem nomen Ἀρῶς, Ἀρῶν dicitur praeter rationem.

De scriptura Ἀνξωρ pro Anxure cf. Lobeck. Paralip. 1. §. 2. p. 76.

Iam quae o litera terminantur, ων recipiunt (cf. Cap. XL p. 45.) neque satis liquet quonam accentu notentur. Adpellativa, si libris nostris fides habenda, plerumque sunt oxytona; veluti πατασών (petaso) — licet hoc utrique sermoni sit commune; βουβών Joseph. Ant. Jud. XVIII. c. VI. 7. πετών (cento) Suid. s. v. — λινών (leno) apud Du Cange. — Hanc rationem sequuntur etiam nomina propria. Κορουιών (Corbio) Stephan. Byz. s. v. Dionys. Ant. VI. c. 3. Ὀργών (Urgo) Steph. Byz. s. v. Οὐιβών (Vibo) Plut. Cic. c. 32. Strab. VI. p. 256. Verum alia aut fluctuantur, aut constanter paroxytona sunt. Sic Corbulo apud Dion. Cass. lib. 59. p. 918. scribitur Κορβούλων sive Κορβούλλων, sed apud Joann. Lyd. de mag. III. 34. Κουρβολών. Rubico Πουβίκων constanter scribitur, cf. Plut. Jul. Caes. c. 20. apophth. Reg. p. 206. c. et semper apud Appianum; nisi igitur his in rebus nimis lubrica esset crisis et iudicium incertum, dicerem apud Plutarch. Pomp. c. 60. Πουβικῶνα falso accentu notatum esse scribendumque Πουβίκωνα.*) — Frusino est Φρουσίων Diodor. XX. c. 80.***) — Athesis scribitur Ἀτίων Plut. apophth. reg. p. 202. e., Ἀτισίων autem Mar. c. 23. — Draco (fluvius, Nuceriam prope fluens) Δράκων Procop. bell. Goth. IV. c. 35. Νατίων (amnis) Strab. V. p. 214. Res igitur tota in dubio relinquenda neque Graeci scriptores ipsi sibi constabant.

At quae in εων exibant, omnia fere oxytona esse, iam supra diximus. Huc referenda Βουτεών (Buteo) Plut. Fab. Max. c. 9., igitur apud Appian. VI. c. 84. pro Βουτέωνι scribendum Βουτεῶνι. — Labeo Λαβεών Dio Cass. lib. 54. p. 744. Qua de re

*) Plane abnormis forma est Πουβίκος Zonar. Annal. X. c. 7. Πουβίκον δέβη.

**) Hanc urbem Strabo V. p. 277. (T. II. p. 172.) dicit Φρουσίων.

cum *Κουλλεών* sit apud Appian. bell. civ. III. c. 83. inclino animo, ut apud Plutarch. Pomp. c. 49. et Flamin. c. 8. *Κουλλέων* minus recte editum putem. Quo modo res se habeat apud Ptolemaeum, exposuit doctissimus Nobbe in Schedis Ptolemaeis II. p. 17. Dissentio tamen a viro erudito, dicenti nomina haec in nominandi casu esse etiam perispomena. Mihi quidem nullum quod ita scribatur notum est, nam *Σουλμῶν*, quod Nobbe l. l. profert, ita non acuitur, sed *Σουλμών*, quemadmodum etiam Wilbergius edidit, ut *Φρουσινῶν*, quod magis probamus, quam quod supra ex Diodoro protulimus *Φρουσίων*. At si Wilbergius II. c. 9. *Ψουσινῶν* se ex analogia ita edidisse dicit, analogiam hanc apud Ptolemaeum saepe neglectam videmus; nam *Κρότων*, *Ὀρτων* III. 1. *Νουμίστρων*, *Οὔτβων* ibd. p. 74. praecepto generali adversantur.

Nomina urbium in us perispomena esse ex se intelligitur. Sic *Ὑδροῦς*, *Πυξοῦς*, *Σαποῦς*. Verum Nemus (Aricinum) cum alius sit generis, dicitur apud Strabon. V. p. 239. *Νέμος*, atque sic etiam *τὸ νέμος τὸ ἐν Ἀρικείᾳ* Philostr. Apollon. Tyan. IV. c. 36. At apud Appian. bell. civ. V. c. 25. genit. est *Νεμοῦς* praeter rationem, quasi a *Νεμώ* nominativo. — Opus (appellativum nom.) *ὄπους* est, ut esse oportebat, Plut. Rom. c. 16.

Praeter haec, quae terminationem latinam etiamsi graecae linguae accommodatam quodammodo tamen conservant, sunt etiam plura, quorum plane diversa est clausula, ita ut et declinatio et genus mutetur. Sic alia recipiunt terminationem *ος* — ut *καρὰγός* (carrago) apud Du Cange. *φόρνικος* (fornix) Constant. Porphy. de cer. aul. I. I. p. 19. *πραισίδοσ* (praeses) iam supra commemoratum; *κέρκερε* (carcer) Plut. Aemil. c. 37. *ἐκ τοῦ καλουμένου κέρκερε*, ubi Schaeferus *κέρκερος* scribendum censuit. Poterat etiam scribi *κάρκαρος*, nam carcer Albanus dicitur apud Diodor. Excerpt. 31. p. 515. *ὁ ἐν Ἀλβαῖς κάρκαρος*.*)

Alia fiunt generis feminini. Sic *νάβα* (navis) cf. Suid. s. v. *ἡ φῖνα* (finis) Const. Porphy. de cer. aul. II. 20. p. 614. *ἡ λάγκη* (lanx), *στρίγλα* (strigilis), *φάλκα* (falx) in Glossar. Du Cange.

Alia neutrius generis. *σιλίγιον* (siligo), *σουπερφίκιον* (superficies), *οὔπεδον* (unedo) apud Du Cange. *τὰ βεστία* (vestes)

*) *Κέρκαρε* enim *δεσμοί* apud Hesych.

hinc. a. i. *intercessio* (*intercessio*) in (lat. h-

... omni inflexa atque terminatione *inter*...

... cum vulgo dicunt, aeo *inter*...

... *deperduis* (*deperduis*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

... *inter*... *inter*... *inter*...

Steph. Byzant. s. v., apud Strabonem et Plut. *Parall. Gr. et Rom.* p. 316. a. Praecept. ger. reipb. p. 816. a. est ἡ *Πραίνεστος*. Ceterum *Πραίνεστον* potest etiam gen. esse neutrius, ut Reate *Ψάτιον* Seph. Byz. s. v. — Soractis (montis) nominativum legere me non memini; dativus est τῷ *Σωράκτῳ* apud Strabon. V. p. 226. Teate idem Strabo alio modo graecum fecit dicens *Τεατέα* V. p. 241. Tergeste *Τεργέσται* ibd. V. p. 216. apud Ptolemaeum τὸ *Τέργεστον*, τὰ *Τέργεστα*. — Tuder est *Τουδέρα* apud Strabon. V. p. 228., sed apud Stephan. Byzant. *Τύδερα*; apud Procop. bell. Goth. II. 11. p. 187. ἐν τῇ *Τουδέρα* — quod corrigere vix ausim. — Tibur diverso modo efferebant. Strab. V. p. 238. τὰ *Τίβουρα*; Stephan. Byz. *Τίβυρις*; Plut. cap. descript. p. 277. f. *Τιβουρίς*; dat. *Τιβουρίδι* (ubi alii codd. habent *Τίβουρι*); accus. ibd. εἰς τὸ *Τίβουρι*. Appian. bell. civ. V. c. 24. nominandi casum *Τίβυρ* accepisse videtur, cum genit. formaverit (ἀπὸ) *Τίβυρος*, verum ibd. I. c. 65. maluit graecissare dicens *Τιβυρτόν*. Procopius tandem bell. Goth. III. 10. p. 318. *Τίβυρον πόλιν* nuncupat.

Caere dicitur *Καίρητα* Dionys. Ant. III. c. 58., sed apud Stephan. Byzant. s. v. *Ἀγύλλα Καῖρε*; sic etiam legendum videtur apud Strabon. V. p. 220. pro *Καιρέα*. Sed *Καιρή* eadem urbs appellatur a Steph. Byzant. s. v., quae cum librariis vix possint imputari apparet, quanta fuerit in his rebus inconstantia vel apud eos scriptores, qui geographiam ex professo tractabant. —

Ex fluviorum nominibus haec insolentius immutata sunt. *Ἀισών* (Athesis) iam supra commemoratum; Tiberis apud Plut. Rom. c. 1. *Θύμβρις*, Paul. Aemil. c. 30. *Θύβρις*; a nominativo *Τίβερις* diverso modo flectebant genitivum; *Τιβέρεως* Diodor. fragm. lib. VI.—X. p. 636.; *Τιβέριδος* Strabo V. p. 218.; *Τίβριδος* V. p. 222.; — quae syncope facillime explicatur. — Anien dicitur apud Pausan. V. c. 35. *Ἄνιος*, *Ἀνίον*. Apud Appian. bell. Annib. VII. c. 39. genit. est *Ἀνιῆνος* (nom. igitur *Ἀνιήν*); apud Dionys. VI. c. 35. *Ἀνιήτος* (genitiv.) (ab *Ἀνιῆς*), sed ibd. III. c. 22. est *Ἀνιῆνος*, certe accus. *Ἀνιήνον*. — De scriptura tandem Ligeris fluvii cf. Lobeck. Paralip. I. p. 211.

Ligures dicuntur *Λίγυρες* vel *Λίγυες*. Recentiores retinebant formam latinam; sic apud Procop. bell. Goth. I. 14. p. 74. ἐν *Λιγούροις*; sed p. 80. ἐν *Λιγούρισι*, quae utraque forma

ferri potest, at apud Zosim. VI. c. 10. pro: ἐπὶ Αἴγνας procul dubio legendum Αἴγνας.

§. 4. Reliquae duae declinationes nullam fere praebent disputandi materiam, cum pauca tantum inveniuntur vocabula latina huius formationis in linguam graecam adscita. Terminatio quartae declinationis correpta servatur in notissimis illis: σενάτος Plut. Rom. c. 13. δονκάτος, πριγκιπάτος, ἡγγάτος. In aliis paucis est ους terminatio; veluti τρίβους in Glossar. vet. Nomic. στελλιονάτους (stellionatus) apud Du Cange. Sed haec plane barbara mittamus. —

Plura neutrius generis terminationem recepere. Sic κομέντον (conventus), ἐντροίτον (introitus), ἐξέρκτον (exercitus), σάλτον (saltus), fortasse etiam μερκίον (mercatus) apud Du Cange. Alia magis etiam graeco sermoni assimilata; veluti πατριχιότης (patriciatus) apud Priscum (Corp. scr. Byzant. T. I. p. 160.), ut ἐπαρχότης formatum; τριουμβιρατορία (triumviratus) in Chronico Alexandr. — quae ad suum quisque arbitrium finxit. — Singulare est etiam εἰδυιῶν pro usitato εἰδῶν, ex latino iduum translatum et ad graecam analogiam conformatum. cf. Boeckh. Corp. inscript. T. II. nr. 2905. p. 577.

Quintae declinationis ignoramus alia praeter duo, quae apud Graecos barbaros in primam declinationem transierunt; ἀκία (acies) apud Du Cange et καισάρα, καισαρία (i. q. crines appositae, caesaries) apud Hesych.; licet glossa haec incerta. Joann. Lyd. de mensib. IV. 63. latinam formam καισάριεν (accus.) retinere maluit. —

C A P. XII.

Iam absoluta quaestione de nominum substantivorum formis ad alterum transimus caput, quo docere conabimur, quo quamque diverso modo Graeci nomina adiectiva inflexerint, id est, qua ratione maxime topica, ethnica, ceterica finxerint a latinis nominibus propriis ducta; qua in causa cum saepissime ad praecepta et auctoritatem Stephani Byzantini simus respecturi, iam ab initio statim monemus, ubicunque nullius scriptoris auctoritatem adscriptam inveneris, intelligendum esse, testimonio huius geographi nos usos fuisse. —

Constat Stephanum ex variis typis ethnicorum tres potissimum Italis adscripsisse in *ανος* — *ινος* — *ησιος*; etiam in *ατης* s. v. *Ῥωτία*; Graecis plures in *ιος* — *ευσ* — *ιτης* — *ατης*. Iam h. l. statim monendum, quas Italis proprias dicat esse formas, eas nonnunquam apud Latinos plane fuisse inusitatas et inauditas. Sic s. v. *Ῥωτία* praecipit ethnica esse *Ῥωτιανός* et *Ῥωτιάτης* *συνήθης γὰρ ὁ τύπος τοῖς Ἰταλοῖς* — licet neutra forma, quod sciamus, apud Romanos in usu fuerit. — s. v. *Ῥάβεννα*: *τὸ ἐθνικὸν Ῥαβεννάτης, παρ' Ἰταλοῖς Ῥαβεννήσιος*. — s. v. *Ποτίολοι* — *τύπος Ἰταλικὸς Ποτιολήσιοι*. Verum Rabennensis — Potiolensis nemo unquam Latinus dixit. Magis igitur analogiam et quid formari potuisset Graecus respexisse videtur, quam usum sermonis latini. —

Pluribus nominibus plures sunt ethnicorum vel eteticorum formae neque res ita est comparata, ut certi fines, norma certa formandi praescribi possit, atque si a nomine quodam una tantum ducta fuerit forma, hoc magis casu accidisse videtur vel auctoritate nos carere dixeris.

Terminationem *ανος* recipiunt potissimum quae a nominibus in *λα* — *λος* — exeuntibus ducuntur. Igitur *Βῶλα Βωλανός*. *Ἀπίολα Ἀπιολανός*. *Ἀτέλλα Ἀτελλανός*. *Κορίολλα Κοριολλανός*. *Οκρίκολα Οκρικολανός*. *Φρέγελλα Φρεγελλανός*. *Βοῖλλαι Βοιλλανός*. *Σατίκολα Σατικολανός*. *Νῶλα Νωλανός*. — Tum quae in *κλος* per syncopen exeunt; veluti *Ἀσκληος Ἀσκολανός*.*) *Κόρνικλος Κορνικλανός*. *Τύσκληος Τυσκλανός*. — Etiam *ια* et *α* terminata, quae certo limite circumscribi nequeunt. *Φοῦνδα Φουνδανός*. *Λοῦκα Λουκανός* (Agath. hist. I. c. 13.). — *Μυστία Μυστιανοί*. *Πέδα Πεδανοί*. *Πραιτεία Πραιτετιανοί*. *Σατρία Σατριανοί*. *Σῶρα* sive *Σαῦρα Σαντριανοί*. — *Ἀυγούσαι Ἀυγουσιανοί*. — Paucissima descendunt a neutris; *Ἀνθιον Ἀνθιανός*. *Φορεντανόν Φορεντανός*, quod cum *Φορεντανό* saepe confundi docent interpretes Stephani Byz. — *Κορκοτουλανοί* (a quercetum) Dionys. V. c. 61. — Unum

*) Sic est certe apud Diodor. XXXVII. p. 538. Stephanus dicit, ethnicum esse *Ἀσκολίτης*, ὡς *λίκνον λικνίτης*, ὄπλον ὀπλίτης — a neutro *Ἀσκληον*. Commiscuit igitur rationem appellativorum cum propriis. — Plut. Pompei. c. 4. *Ἀσκληῖοι* dicere maluit. —

a nomine secundae declinationis syncopen non passo; *Σκίδρος Σκιδρανός*.

Quando autem prototypi forma iam terminationem hanc habebat, nihil mutabant atque derivata non differebant. Sic Stephanus s. v. *Φωρμανοί* — *ἔθνικὸν τὸ αὐτὸ διὰ τὴν πρόληψιν τοῦ χαρακτῆρος*. — *Μελάνιος πόλις* — *τὸ ἔθνικὸν Μελάνιος*. *Φαλίσκος πόλις* — *Φαλίσκοι* (incolae). Verum horum nominum perexiguus est numerus, qua de re iam h. l. ea amplectamur. Pluralia *Γάβιοι* et *Θούριοι*, quae eadem ethnica esse dicit Stephanus s. v. apud Latinos sic non esse usurpata scimus, erravit igitur, deceptus quadam analogia. At erant etiam ab his nominibus ducta nomina incolarum; *Γαβῖται* enim praefert Stephan. ipse, et praeter *Θούριοι* etiam *Θουριανοί*, *Θουριακοί*, *Θουριεῖς*, *Θουριᾶται* (sic enim scribendum, non *Θουριάται*) in usu fuisse dicit. Hoc loco id offendit quodammodo, cur formam Latinorum propriam *Θουρῖνοι* omiserit, unde colligi potest, quod iam diximus, eum usum latinum minus respexisse. — In reliquis, si quando forma prototypi ab ethnica non differt, statuit differentiam accentus; veluti *Τίκινος* urbem, *Τικινός* ethnicum esse praecipit. Sed neque hoc probandum; si enim accentus discrimen statueret, scribendum erat potius *Τικῖνος*, quod mox infra demonstramus. — In aliis tandem genus ostendit, quid intersit; veluti — *Τεανόν* — *Τεανός* — *Φορεντανόν* — *Φορεντανός*.

Verum sunt etiam plura, quae praeter typum *ανος* alios etiam recipiunt, cum terminatio nominis communis sit iis, quae aliis ethnicis formandis aptae sunt. Sic ab *Ἀτρία* descendit quidem *Ἀτριανός*, quam formam Italorum propriam praefert Stephanus, sed cum alia in *ρία*, ut statim videbimus, in *εως* ethnica forment, factum est, ut etiam *Ἀτριεύς* et *Ἀτριέτης* — in usu fuerint. — Inde *Βάντεια* — *Βαντιανοί* et *Βαντιᾶται*; *Νῶλα* — *Νωλυνός* et *Νώλιος*; *Μάντινα* — *Μαντουανός* et *Μαντούτης*, quemadmodum Virgilium poetam nominatum esse dicit; — *Ἀγκύριον* — *Ἀγκύριος* et *Ἀγκυριεύς*. . . ἀλλ' ἄμεινον *Ἀγκυριανός*, εἰ μὴ ὡς παρὰ τὸ *Ῥήγιον* *Ῥηγῖνος*, unde adparet, quam incerta fuerit formatio. Argyripae oppidi incolas Stephanus dicit *Ἀργυριππιανοί*, Strabo *Ἀργυριπηνοί*. — *Πανλατεριά* (quae insula apud Strabonem p. 123. audit *Πανδαταρία*) — *Πανλατεριανός* et *Πανλατερίνος*. — *Πάρμα* vel *Πάρμη* — *Παρ-*

μανός et *Παρμαῖος*; apud Strab. V. p. 217. *μέχρι Παρμηστῶν* plane praeter rationem; typus italicus esset *Παρμηῆσιοι*. — *Πανδοσία* — *Πανδοσιανός* et *Πανδοσίος*; — *Ταυρανία* — *Ταυρανιανός* et *Ταυρανῖος*. — Etiam Velitrarum incolae vario modo dicuntur. Apud Stephanum est *Βελιτριανός* (a *Βέλιτρα*), quod Cluverius mutandum censet in *Βελιτρίος*, atque sic etiam apud Diodorum. Tamen nec illa forma in *ανος* offendit, cum etiam apud Plut. Camill. c. 42. *Οὐβελιτρανῶν* (sic enim acuendum) inveniantur, et autem redundet, ut supra vidimus in *Ἀργυροπιανός*. — Adiectivum recipit formam latinam, *Οὐβελίτερνος οἶνος* Athen. lib. I. p. 27. a. Verum hic iam subsistamus, cum exemplorum copia diligenter collata rem satis explicet. Dicamus tantum pauca de accentu. —

Iam constat inter omnes omnia haec in *ανος* exeuntia esse oxytona. Optimi libri hoc satis comprobant. Horum nominum cum ingens sit numerus, inutilis esset opera singula enumerare, ut *οὐρβανός*, *δεκανός*, *μαγιστριανός*, *παγανός*, *πραιτωριανός*, *Ἀδριανός* et sexcenta alia; verum haec non gravabimur proferre, quorum falsa est scriptio vel apud eos auctores, qui diligentes nacti sunt editores. Haec autem maximam partem auctoritate aliorum scriptorum refelluntur, reliqua paucissima incuriae procul dubio editorum adscribenda.

Ex adpellativis unum scimus praecepto huic repugnans, *βελλάνος* (villanus) apud Du Cange, nam *βελτάνος* fortasse propter syncopem retraxit accentum. — Propria huius classis falso scribuntur plura. Sic apud Plutarchum saepe *Κοριολάνος*, *Κοριολάνων πόλις* legitur, sed apud Stephan. Byzant., apud Dionys. Ant. VIII. c. 36. *Κοριολανοί* recte editur. Falso scribitur apud Dionys. III. c. 50. et apud Plut. de fort. Rom. p. 323. b. *Κορινολάνων*; quemadmodum apud Stephan. s. v. *Ἀγύλλα Καιρετάνος* (a *Καῖρος*), quum apud ipsum Stephan. s. v. *Καιρή* — *Καιρητανός* rectius editum sit. Perinde improbanda *Καμπάνοι* Joann. Lyd. de mag. III. 70., nam apud Pausan. V. c. 12. et passim aliis locis est *Καμπανοί*; — *τὸ Ἀλβανον* Strabo T. II. p. 118., cum apud eundem Strabonem passim *Ἀλβανός* legamus; *Βωλάνοι* Plut. Coriol. c. 28., cum ceteri omnes scriptores *Βωλανοί* exhibeant. cf. Dionys. VIII. c. 18. c. 20.; — *Φεργαλλάνοι* Plut. Marcell. c. 29., nam apud Appianum ceterosque omnes semper

est oxytonon; *Λαουϊάνοι* Plut. Coriol. c. 28., licet ignoremus locum alius scriptoris, qui contrarium demonstret, sed ibd. *Πεδά-νοι* confidentius corrigam, nisus auctoritate Stephani. — *Τουσκλά-νοι* ibd. etiamsi sit syncope, refellitur a Stephano, atque sic etiam *Τουσκουλανοί* est apud Dion. p. 15. Reim. — *Φουνδᾶνος* Plut. de cohib. ira p. 452. f. perperam editum pro *Φουνδανός*, ut est apud Dionys. T. IV. p. 2321. *Μογιλλάνος* Dionys. Ant. XI. c. 62. pro *Μουγιλλανός*, ut est apud Diodor. XII. c. 78. *Κούμανος* apud Joseph. Antiq. Judaic. XX. V. 3. et Zonar. VI. c. 14. pro *Κουμανός* cf. Photium Bibl. 977. R. Georg. Syncell. p. 333. Horum enim omnium eadem est ratio. Neque probamus Wilbergum, qui apud Ptolemaeum III. 1. 72. *Παπινιάναι φόσσαι, Σατουρνιάναι κολωνία* edidit; cum ratio latini accentus haec in nomina non cadat. In editione Schweighaeuseri Athenaei haec omnia susque deque habentur, sic *Γαύρανος οἶνος* lib. I. p. 26. f. *Νουμεντᾶνος οἶνος* ibd. p. 27. b. *Στάτανος* p. 26. e., sed *Βενεφράνος* p. 27. c. — Verum haec iam absolvimus, hoc tantum, quod ex se intelligitur, addito, *Κοίρανος* (Coeranus) apud Dion. lib. 76. p. 1275. recte scribi, cum nomen hoc aliter se habeat.*)

Altera terminatio ethnicorum est *ηνος*. Haec secundum ea, quae supra de cognatione vocalium *η* in *ι* diximus, in aliquot nominibus eadem est auctoritate atque *ινος* terminatio; qua de re perpetuo fluctuantur. Sic apud Strabon. V. p. 277. est *Σαλεντι-νοι*, apud Stephan. autem s. v. *Σαλλεντία* — *Σαλλεντηνοί*. Apud Plut. Camil. c. 35. *Σουτρίνοι*, apud Stephan. s. v. *Σού-τριον* — *Σουτρηνοί*. *Σητῖνος οἶνος* Strab. V. p. 231. et p. 234., sed *Σητηνοί* apud Steph. s. v. *Σητία*. Holstenius igitur, qui pluribus locis apud Stephan. Byz. typum in *ινος* praeferat, alterum in *ηνος* reiecit — cf. s. v. *Σίρις* — *Σιρηνός* nulla ratione nititur, cum, quod diximus, haec plane eodem redeant. —

Hanc terminationem accipiunt maxime, quae a nominibus primae descendunt. Sic *Ἄστυρα* — *Ἀστυρηνός*. *Ἀργυρίππα* — *Ἀργυριππηνός*. *Καπίη* — *Καπηνός*, quod nomen optime demonstrat, quam inconstans nonnunquam vel idem scriptor in

*) Gabinianus est graece *Γαβινιακός*. cf. Athen. V. p. 206. d. — Lateranus, Sextii cognomen, est praeter rationem *Λατερίας* Diodor. XV. c. 82. Sabinianus est *Σαβιανός* Zosim. I. c. 17.

effereendis his formis fuerit. Nam apud Polybium ipsum aliis locis aliam formationem invenimus. Sic lib. 3. c. 118. est *Καπυανοί*. lib. 7. c. 1. *Καπυήσιοι*. lib. 9. c. 5. *Καπυηνοί*, atque apud Appian. VII. c. 36. *Καπυαῖοι*, quae omnes formae analogiae conveniunt. — Sed pergamus. *Ἀρικία* — *Ἀρικηνοί* Dionys. Ant. V. c. 36. *Ῥεσάλα* (ignotum Umbriae oppidum) *Ῥεσαληνός*. — *Σαιδηγή* (mons) *Σαιδηνός*. — *Τιφατηνὰ ὄρη* (Tifata) Dio Cass. lib. 42. p. 320. — *Σινοέσσα* — *Σινοεσσηνός*. *Σύεσσα* — *Συεσσηνός*. *Σιβερηνή* (oppidum in Bruttiiis) *Σιβερηνός*, ubi addit geographus: *προκατελήφθη γὰρ ὁ τύπος τῷ πρωτοτύπῳ*. — A neutris ducuntur: *Πολιτώριον* — *Πολιτωρηνός*. *Σιτικόν* — *Σιτικηνοί*. — A mascul. gen. nomine: *Φερεντῖνος*, πόλις *Σαννιτῶν*. τὸ ἐθνικὸν *Φερεντηνός* (καὶ *Φερέντιος*.) — Huc tandem pertinent, quae supra commemoravi *Καληνοί*, *Ἰρπηνοί*, *Πικεντηνοί* aliaque similia. —

Omnia, quae hoc loco exscripsimus, sunt oxytona, atque haec tonosis propria fuisse videtur horum nominum. Verum non negamus, etiam Latinorum more nomina pauca, maxime propria virorum, properispomena fuisse, quae h. l. recensere non gravabimur. *Βολουσηνός* vel *Βολοσῖνος* Planud. metaphras. bell. Gall. III. c. 5. *Καλῆνος* editur apud Dion. Cass. lib. 42. p. 338., sed apud omnes ceteros est *Καληνός*. cf. Appian. bell. civ. II. c. 58. Plut. Jul. Caes. c. 43. Brutus c. 8. — *Λαβιῆνος* Dio Cass. lib. 40. p. 243., sed apud Plut. Pomp. c. 64. *Λαβιηνός*, quod praeferimus. Nec mirandum apud diversos scriptores diverso modo nomina haec scribi, cum vel apud unum eundemque Appianum pluribus locis sit *Λαβιῆνος*, sed de bell. civ. II. 87. *Λαβιηνός*. — *Τισιῆνος* apud Dionem Cass. constanter sic editur, sed apud Appian. bell. civ. V. c. 32. *Τισιηνός*. *Γαλλιῆνος* apud Julian. Caesar. p. 313. b., sed semper aliis locis apud omnes scriptores *Γαλλιηνός*. cf. Zosim. lib. I. c. 30. Georg. Syncell. p. 381. (714.) Verum scriptionem proparoxytoni improbanus atque paucissima exempla eius oscitationi editorum imputamus. Eius generis est *Κάληνος οῖνος* Strab. V. p. 243., debebat esse *Καληνός*, ut ibid. V. p. 237. legimus ἡ *Καληνῶν*. *Σαλουιδιῆνος* Dion. Cass. lib. 48. p. 535., pro *Σαλουιδιηνός*, ut aliis locis apud Dionem nomina haec scribuntur, aut *Σαλουιδιηνός*, ut est apud Appian. bell. civ. IV. p. 84. Inde facile colligitur, Corayum apud Plut. Othó. c. 12. *Ἀλφηνος* iure

correxisset et scripsisset Ἀλφῆνος, etiamsi rectius etiam esset Ἀλφηνός.

Tertia terminatio est ινος, perinde frequens atque ανος. Hanc Stephanus abiudicat nominibus, in quorum penultima est diphthongus; praecipit enim s. v. Λαμπέτεια, ethnica esse Λαμπειτιάτης vel Λαμπειτιανός, non Λαμπειτινός (scrib. Λαμπειτίνος) addens: διὰ τὴν παράληξιν τῆς διφθόγγου. Praeceptum hoc usu confirmatur.

Terminatio haec maxime ethnicis tribuitur, quae a nominibus generis neutrius ducuntur. Sic Ἀπένιον (mons) Ἀπενίνος. Ἀμίτερον — Ἀμιτερόδῃνος Strab. V. p. 241. Ἀρόρητιον — Ἀρόρητινοι. Diodor. XX. c. 35. (sic enim scribendum, non Ἀρόρητινοί.) Βαρήτιον — Βαρητίνος. — Βούξεντον — Βυξεντίνος apud Athen. I. p. 27. a. — Κυτέριον (hodie Cytisano) Κυτερίνος, ut addit Stephanus: τῷ τῆς χώρας ἔθει; graece enim Κυτεριώτης dici ethnicum. — Ἡρητον (sic est enim apud Strab. V. p. 228., quamquam apud Stephan. Ἡρητος) Ἡρητίνος. — Μανδύριον (Manduria) Μανδυρίνος. — Μοργέντιον (etiam Μοργεντία) Μοργεντίνος, quamquam Μοργήτης etiam in usu fuit. — Μεταπόντιον — Μεταποντινοί Diodor. XX. c. 104. — Πλούτιον — Πλουτίνος. — Σατύριον — Σατυρίνος. — Συρέντιον — Συρεντίνος vel Συρδεντίνος Athen. I. p. 26. d. Σούτριον Σουτρίνος. Τολέριον — Τολερίνος. Ταρχώνιον — Ταρχωνίνος. — Τίβηρον — Τιβουρίνος, vel Τιβουρητίνος Athen. I. p. 26. c. Horum nonnulla etiam alios typos secuta sunt, quae suo loco commemorabimus. —

Sed inservit haec forma etiam nominibus primae declinationis. Missis iis, quae propter accentus diversitatem infra recensebimus, h. l. proferamus: Ἀμερία (Strab. V. p. 237., etiam Ἀμέριον apud Stephan.) Ἀμερίνος. — Κρουστομερία — Κρουστομερίνος. — Φαβεντία — Φαβεντίνος. — Μενεκίνη — Μενεκίνος. — Νουκρία — Νουκρίνος. — Νουκερία (Diodor. XIX. c. 65.) Νουκερίνος. — Τύρσητα — Τυρσητίνος. — Πλακεντία — Πλακεντίνος. — Βίτελλα (Vitellia) Βιτελίνος.

Pauca a nominibus in ος descendunt. Ἀμπελος — Ἀμπελῖνος. — Βενεβεντός, si Stephano fides habenda, facit Βενεβεντίνος, sed Βενεβενδός, Campaniae urbs, Βενεβενδεύς. — Νέπετος (apud Strabon. V. p. 226.) Νεπεσῖνος, ubi mutationem

τ in σ notandam esse dicit Stephanus. — *Παῖσος* — *Παισῖνος* Stephan. s. v. *Ἀπαισός*. *Ῥάρεντος* — *Ῥαρεντίνος*. — *Κυρτώνιος* (Croton) *Κυρτωνῖνος*. — Praeter haec exempla alia formationis huius non facile inveneris. —

Iam pauca de accentu dicamus. Longe maior exemplorum copia et ratio ipsa docet, nomina haec esse properispomena. cf. Götting. de accentu p. 201. At sicuti nullum his in rebus praeceptum constanter observatum esse, saepe iam confessi sumus, sic etiam huic multa obstant testimonia, inscitia atque incuria editorum propagata. Etiam haec proferre non pigebit, ut quanta sit negligentia et inconstantia editorum adpareat. — Sic apud Dionys. Antiquit. *Καμαρῖνος* et *Καμαρινός* saepe fluctuatur, quod cum idem sit nomen, utrumque eodem etiam accentu notandum. *Κρονομαρινοί* ibd. III. c. 49. falso scriptum esse, ex Stephan. Byz. docemur; perinde improbamus *Ἀσίοισι* Procop. bell. Goth. III. c. 12. p. 326. *Βρεντισινοί* Polyb. III. c. 69., cum apud Stephanum sit *Βρεντησῖνοι*; — *Νουρσινοί* Dio Cass. lib. 48. p. 536. *Περυσῖνοι* vel apud ipsum Stephanum, sed praeferimus *Περυσῖνους* apud Diodor. XX. 35., quam scripturam merito Dindorfius reduxit. — Iam similia errata sunt: *Πόντινα* apud Dionem Cass. iterum iterumque obvium; *Πετηλινός* Appian. VII. c. 29., sed apud ceteros omnes semper recte editur *Πετηλῖνα ὄρη* Plut. Crass. c. 11. *Πετηλῖνον ἄλσος* ibd. Camill. c. 36. cf. Athen. XII. p. 528. b., unde adparet apud Appianum et Stephan. Byz. s. v. *Πετηλινός* improbandam esse, quemadmodum *Ῥεατίνος* apud Stephan. et *Σητινός οἶνος* Strab. V. p. 234. cum statim infra apud eundem Strabonem legatur *Σητίκη*. — *Σπολιτινοί* Procop. bell. Goth. IV. c. 33. p. 629. corrigi potest ex Athen. I. p. 27. b., ubi est *Σπωλητῖνος οἶνος*. Nec probandum *Οὐήστινοι* apud Strabon. V. p. 241. (T. 2. p. 183.) pro *Οὐηστῖνοι*, ut est apud Appian. bell. civ. I. c. 39. Verum non mirandum apud Strabonem (editionis Tzschukianae) tales errores inveniri, cum etiam editor Ptolomaei ad praecepta haec non animadverterit; sic lib. III. c. 1. p. 73. *Οὐεστινῶν* — *Μαῤῥουνῖνῶν* legimus. sed ibd. *Λατίνων*, *Πικερτίνων*, quorum tamen omnium eadem ratio. —

Ex se intelligitur, quemadmodum haec ethnicorum, sic etiam montium, urbium, virorum nomina esse acuenda. Improbamus apud Dion. Cass. fragm. XXI. *Σαλίους Κολλινούς*, cum *πύλη*

Κολλίνη sit Plut. Num. c. 10. *Κολλίνας πύλης* Strabo V. p. 234., nam quod ibd. V. p. 228. invenimus *Κολλινή πύλη*, falso sic notatum est. *Κολλίνος* dicitur ut *Ἡσχυλίνος λόφος* Strab. V. p. 234., sive *Ἀισχυλίνος* Plut. Sulla c. 9., vel *Ἀβεντίνος* et reliqua id genus. *Ἠεδίων τὸ Ἑσχύλινον* est falsa lectio Strab. V. p. 237. — Atque sic etiam tribuum nomina omnia, quae in dativo α vocali terminantur, maxime apud Josephum, ut *Κιρῖνα*, *Κολλῖνα*, *Τηρηντῖνα* (potius *Τερεντῖνα* cf. cap. X. p. 42.), *Κροστημῖνα* aliaque. *Παλατινῖνα* Corp. Inscript. T. II. nr. 3130. p. 689. plane praeter rationem scriptum pro *Παλατῖνα*; neque minus insolens appellatio tribus falerinae *φαλερινᾶ* pluribus locis apud Josephum. Quo accentu nomen hoc notetur, non liquet; nam *φαλέρνος* est apud Diodor. Excerpt. lib. 36. p. 609. *φάλερνος* autem Strabo V. p. 234.; at si Pighius apud Joseph. Ant. Jud. XIII. c. IX. 2. pro *Φαλερινᾶ* — *φαλερινᾶ* scribendum censet, fallitur, *φαλερίνα* acuendum erat, ut nunc legitur recte apud Diodor. XIX. c. 10. (etiamsi etiam h. l. est varians lectio *φαλέρινα*.) — Iam Casilinum oppidum apud Strabon. et *Κασιλῖνον* (V. p. 238.) scribitur, ut esse oportebat, et *Κασιλινόν* (ibd. p. 237. T. II. p. 171.) et *Κασίλινον* (p. 249.) — igitur summa incuria editorum, at apud Zonaram ed. Du Cangii omnia id genus vel magis neglecta et tanta inconstantia, ut omnia errata proferre ineptum esset; iam vero haec monuisse satis sit. Corrigimus etiam apud Athen. III. p. 97. e. *καννισινός* — et apud Strab. V. p. 219. (T. II. p. 121.) *Σαβινῆς* pro *Σαβίνης*, ut eodem loco geographi statim infra legitur et apud Procop. bell. Goth. I. 17. — Tandem monemus, etiam nomina propria virorum omnia sic esse properispomena; paucissima h. l. emendabimus. *Μαγκίνος* apud Plutarchum olim divulgatum, iam correxit Schaeferus; perperam legitur *Κορβίνος* Appian. de reb. Samn. III. c. 1. et *Κορούινος* de reb. Illyr. c. 17. de bell. civ. III. c. 88., pro *Κορουῖνος*, (ut est passim cf. Dio. Cass. lib. 60. p. 962.) et *Λογγίνος* Joseph. Ant. XIV. c. X. 13. pro *Λογγῖνος*.*)

*) Scriptio nominis Capitolinus variabat. Montis et viri nomen plerumque scribitur *Καπιτωλίνος* ut Dio Cass. lib. 45. p. 441. vel *Καπετωλίνος* Plut. Marcell. c. 2. Verum alteram etiam formam *Καπετώλιος* in usu fuisse testis est Pausan. II. 4. 5. dicens — *Καπετώλιος* esse *φωνῇ τῇ Ῥωμαίων* i. q. graece *Κορυφαῖον*. Inde saepe legimus *Ζεὺς Καπετώλιος*, ut apud Diodor. T. III. p. 128. Dindorf.; igitur nec viri nomen *Καπετώλιος* apud Diodor. XI.

Quorum nominum alia est quantitas, eorum accentus etiam retrahitur. Inde Trigeminus, Curiatorum cognomen, est *Τριγέμιος*; etiam *Τριγέμιος Κοῦντιος* commemoratur a Diodor. XII. c. 7.; sic etiam apud Zonar. Annal. VIII. c. 26. *Γεμῖνος*, et ibd. c. 25. *Γεμῖνος* minus recte editur pro *Γέμινος*. — Terminum deum, quem Plut. Num. c. 6. *Τέρμων* dixit, in Quaest. Rom. p. 267. c. *Τέρμιον* appellatum invenimus.

Sequitur terminatio *ατης*, quae eadem nominibus primae declinationis maxime propria est. Inde *Ἀντεία* — *Ἀνθεάτης*. Stephan. s. v. addit: *ἔστι καὶ Ἀντιον πόλις οὐδετέρως*; huius ethnicum dicit esse *Ἀντιεύς*, quemadmodum *Σοίνιον* — *Σουνιεύς*. Sed apud Suidam legimus s. v. *Ἀντιάτας τοὺς ἀπὸ Ἀντίου πόλεως*, unde apparet distinctionem, quam Stephanus fecisse videtur, usu non confirmari; nam et a *Λαβίνιον* — *Λαβινιάτης* — a *Λακίνιον* — *Λακινιάτης* — a *Σεντῖνον* — *Σεντινιάται* ducuntur. — Sed redeamus, unde digressi sumus. *Ἀντεμνα* — *Ἀντεμνάτης*. *Ἀξιά* — *Ἀξιάτης* (διὰ τὸν δυτικὸν χαρακτῆρα). *Ἀρδεα* — *Ἀρδεάτης*. — *Ἀσία* — *Ἀσιάτης*. — *Βοβώνεια* (quam eandem urbem esse putant atque *Βονωνιάν*) *Βοβωνιάτης*. *Καυλωνία* — *Καυλωνιάται*. *Καπίννα* — *Καπιννάτης*. *Καπρή* vel *Καπρίαί* — *Καπριάτης*. *Μιλωνία* — *Μιλωνιάτης*. *Ναρνία* — *Ναρνιατής*. *᾽Ωσιά* — *᾽Ωσιάτης*. *Φιδήνη* — *Φιδηνᾶται* Diodor. XII. c. 80. (quamquam apud Dionys. Ant. XI. c. 6. est *Φιδηναῖοι*). *Οἶνα* — *Οἰνάτης*. — *Ῥοδαί* — *Ῥοδαιάτης*. *Ῥάβεννα* — *Ῥαβεννάτης*. — *Ῥωμυλιά* — *Ῥωμυλιάτης*. — *Περουσία* — *Περουσιάτης*. *Ποσειδωνία* (Paestum) *Ποσειδωνιάτης*. *Σπῖνα* — *Σπινάτης*. *Τισία* — *Τισιάτης*. — Duo tantum novimus a nominibus secundae declinationis ducta; *Πριούερος* — *Πριουερῆται* et *Θούριοι* — *Θουριᾶται*; unum a nomine tertiae declinationis:

c. 67. improbaverim, quamquam aliis locis apud hunc scriptorem *Καπετωλῖνος* audit. Solet enim Diodorus saepe nomina latina mirum in modum mutare, unde Rhodomanni suspicio probabilis, Cicurinum, Veturiorum cognomen, dici quidem lib. XI. c. 81. *Κικυρῖνον*, sed lib. XII. c. 5. *Κιχώριον*. (de *Φιβρήνως* Fimbria cf. p. 46.) — Stephan. Byz. s. v. percensens varias nominis huius formas, praecipit: *τὸ δὲ Καπετωλεῖα ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος προπερισπᾶται*; sed libri nostri huic adversantur effato; sic v. c. apud Plutarch. descript. capit. p. 277. c. est *τοῖς Καπιτωλοῖς* constans lectio. — Templum est *Καπιτωλεῖον*, ut *Ὀκταοῦεον* et alia, de quibus infra disputabimus. —

Κροτῶν — *Κροτυνῶνται*. — Ceterum haec formatio nullam praebet disputandi materiam; hoc tantum monemus, α esse productum, etiam ex analogia linguae latinae, veluti *Ardeātis* —, igitur nomin. plur. circumflexum habet. Verum ingens est locorum numerus, ubi *Ἀρδεάται*, *Οιδηνάται* similia legimus, sed haec iam mittamus atque vel verbo dixisse sufficiat, ἀπὸ τῶν *Σαντινάτων* Dio Cass. lib. 48. p. 536. et alia id genus facillima esse correctu. —

Cum hac terminatione cohaeret terminatio *ιτης*. Hanc pauca recipiunt a nominibus primae declin. descendencia, ut *Αἰοερνία* — *Αἰοερνῶνται* Diodor. T. III. p. 132. Dindorf. *Ἀναγνία* — *Ἀναγνῶνται*, certe ex coniectura Rhodomanni apud Diodor. XX. c. 80. *Γερνῶν* vel *Γερῶα* — *Γερνῶνται* Nicephor. Gregor. VI. 11. — *Καινῶν* — *Καινῶνται* (sic enim scribendum) apud Stephan. Byz. —

Etiam a paucis neutrius generis ducuntur, ut *Ἀσκληῆς*, quod supra iam protulimus. *Κανίσσιον* — *Κανισίτης*. — *Λαβῆριον* — *Λαβινίτης*. — *Μεδιόλανον* — *Μεδιολανίτης* Procop. bell. Gothic. II. 21. p. 229. — *Τεανόν* (Polyb. III. c. 91.) — *Τεανῶνται*. A nominibus in ος nullum scimus ita formatum esse, praeter ignotum *Πατρικός* — *Πατρικίτης* apud Steph. Byzant., quae urbs *Οινώτρων*, ut fere omnia huius populi, quae Stephanus commemorat, aliunde plane sunt ignota. — A pluralibus sunt *Γαβῆται* et *Ταρκινῶνται* apud Dionys. IV. c. 27.; a nominibus tertiae declinationis descendunt: *Ἀγκῶν* — *Ἀγκινίτης*. *Ἀδσῶν* — *Ἀδσωνίτης*. *Κύρις* — *Κυρίτης* sive *Κυῖρίτης* Dio Cass. lib. 42. p. 337. 56., p. 838. *Σύρις* — *Συρίτης*, ut *Σύβαρις* — *Συβαρίτης*. cf. Stephan. s. v.

Rarior etiam est terminatio *ητης*. Primae declinationis est: *Καπῖννα* — *Καπιννήτης*. Pinnae incolae, Pinnenses, *Πιννήται* Diodor. lib. 37. p. 612. — A neutris descendunt: *Ὀλκιῆται* Stephan. s. v. *Ὀλκιον*. — *Δεκιῆται* s. v. *Δεκιήτον*. Praeter haec alia non novimus. —

Iam sequitur typus in ευς. Hunc, (quod ex se intelligitur) Stephanus Romanis abiudicat. S. v. ἔστι δὲ καὶ ἐν Ῥώμῃ Ἄρειον πεδῖον. τὸ ἔθνηκὸν ἔδει Ἀρειοπεδιεῖς, ἀλλ' οὐχ ἀρμόζει Ῥωμαίοις ὁ τύπος. ἔστι οὖν τοῦ Πεδῖον Πεδίνος ἢ Πεδιανός, καὶ Ἀρειοπεδίνος καὶ Ἀρειοπεδιανός. Similia docemur s. v. *Αἵπεια*, ubi dicit oportere esse *Δικαιορχεῖς*, verum esse *Δικαιορχεῖτης*. Recipiunt tamen hanc ethnicorum ter-

minationem plura nomina. Quae a primae declinat. nominibus ducuntur. Ὑρία (quam Strabo falso Οὐρίαν dicit) Ὑριεύς Stephan. s. v. Διονύσια (ignotum Italiae oppidum, etiam Διονυσίας dictum) Διονυσιεύς. Κύμη — Κυμεύς ut distinguatur a Κυμαῖος. — Νίναια — Νιναιεύς. Περυσία — Περυσιεύς. Secundae declinationis sunt: Ἀορνός — Ἀορνεύς. Μαλάνιος — Μαλανιεύς. — Θούριοι — Θουριεύς. — Ποτίολοι — Ποτιολεῖς. — A neutris descendunt: Ἀγκύριον — Ἀγκυριεύς. Ὀλκίον — Ὀλκιεύς. Πολίειον (olim Siris) Πολιεύς. Σέστιον — Σεστιεύς, ὡς τὰ εἰς οὐ οὐδέτερα. Ταρχώνιον — Ταρχωνιεύς. — Singularia sunt Ἀύσωναίς et Ἰουλεῖς (Romani);*) etiam ab Ἰταλιώτης deflecti Ἰταλιεύς docet Stephan. s. v. Ἰταλία.

At latissime patet et plurimis nominibus typus in αῖος inservit. Hic facillime accommodatur nominibus primae declinationis in α exeuntibus, nullo, ut videtur, discrimine. Quod enim Stephan. Byz. s. v. tradit, ab Ἀτέλλα (Campaniae oppido) τὸ ἐθνικὸν non esse Ἀτελλαῖος sed Ἀτελλανός, vix idoneam habet rationem; certe a Κρόταλλα Κροταλλαῖος formari, Stephanus ipse monet atque incolas Centumcellarum (Κενταυνέλλαι Procop. bell. Goth. II. 7. p. 175.) Κεντουκελαῖοι dici, testis est Agathias hist. I. c. 11. Contra, quaecunque in α exhibant, typum hunc admittere poterant, quamquam non omnia auctoritate scriptorum confirmantur, nec omnia usu fortasse sancita erant. At passim inveniuntur: Ἀχέραια — Ἀχεραῖος. Βουραία (ignotum Italiae oppidum) Βουραῖος. Κρίμινα (etiam neutr. generis) Κριμισαῖος. — Φαλεσσαῖοι, Faleriae vel Falariae incolae, apud Steph. Byz. si lectio certa. — Λάρινα — Λαρταῖος. Λοῦνα — Λουνταῖοι Agath. hist. I. c. 11. Μάκαλλα — Μακαλλαῖος. — Μέντυρα — Μεντυραῖος. Νίναια — Νιναιῖος. — Πύργησσα (sive Πύργοι, Pyrgi) Πυργησσαῖος. — Πίσσαι — Πισαῖοι (Pisani) Agath. hist. I. c. 11. Τερίνα (oppidum Bruttiorum) Strab. VI. p. 256. vel Τέρινα apud Stephan. Τερριναῖοι. Σειρηνοῦσαι (insulae) Σειρηνοῦσσαῖος. Σινέσσα — Σινοεσσαῖοι. — Οὐολατέρφα — Βουλοτερφαῖοι Agath. I. l., mutata vocali. —

A nominibus η vocali terminatis pauca tantum ducuntur. Ωιδήνη — Ωιδηναῖοι. — Μενεκίνη — Μενεκιναιῖος. Τεμέση

*) Stephan. s. v. Ἰουλίαις ethnicum etiam esse dicit, praeter analogiam.

(etiam *Ταμέση* atque apud Polybium *Ταμεσία*, apud Strabon. VI. p. 255. *Τέμψα*) *Ταμεσαῖοι*. —

A neutro descendit: *Σηταῖον* — *Σηταῖος*. Tandem tertiae declinationis est: *Ὑδροῦς* — *Ὑδρουσσαῖος*.

Usitatissimus etiam typus in *ιος*, nominibus omnium declinationum communis, maxime iis, quae in *ος* vel *ων* exeunt. A primae declinationis nominibus descendunt: *Ἀκυλῆτα* — *Ἀκυλήϊος*. *Βοβώνεια* — *Βοβώνιος*. — *Φλωρεντία* — *Φλωρέντιος*. *Νῶλα* — *Νῶλιος*. *Ποσειδωνία* — *Ποσειδώνιος*. *Σειρηνοῦσαι* — *Σειρηνούσιος*. — A secunda declinatione: *Ἀλγίδος* — *Ἀλγίδιος* (Algidensis). *Μόνοιχος* — *Μονοίκιος*. *Παῖσος* — *Παίσιος*. *Τυλῆσός* (mons) — *Τυλήσσιος*. — A neutris: *Ἀγκύριον* — *Ἀγκύριος*. *Κανύσιον* — *Κανύσιος*. *Φαλέριον* (Strah. V. p. 226.) *Φαλέριος*. — *Μεταπόντιον* — *Μεταπόντιος* — ὡς *Βυζάντιος* Seph. s. v. *Περγάντιον* — *Περγάντιος*. *Ποπλῶμιον* — *Ποπλῶνιος*. — *Σατύριον* — *Σατύριος*. *Συρέντιον* — *Συρέντιος*. — A tertia declinatione, maxime a nominibus in *ων*: *Ἀῦσων* — *Ἀυσώνιος*. — *Ἀγκών* — *Ἀγκώνιος*. *Κροτῶν* — *Κροτῶνιος*. — *Κορονιῶν* — *Κορονιῶνιος*. *Σανδῶν* (sic enim scribendum) *Σανδῶνιος*. *Τελαμῶν* — *Τελαμῶνιος*. — A *Σαρδῶν*, ut hoc obiter dicam, flectebant et *Σαρδόνες* et *Σαρδίνοι*. cf. Zonar. Annal. lib. VIII. c. 18. — Pauca in *ους* exeuntia, duplicem formam admisisse videntur, ab utroque casu ductam. Sic *Ὑδροῦς* format *Ὑδρούσιος*, verum *Σιποῦς* *Σιπούντιος*. Pro *Πυξοῦς**) cum Stephanus dicere maluisset *Πύξις*, ethnicum formavit *Πύξιος*.**)

iam quae in *ειος* exeunt, topica sunt, unde templorum nomina hanc terminationem recipiunt, de quibus alio loco dicemus. Inde etiam *Ἀισκύλειος ἀγορά* (forum Aesquelinum). Appian. de bell. civ. I. c. 58. *Ἀισούειος λειμῶν* Plut. Poplic. c. 9. *Ἀυσόνειος* Stephan. s. v. *Ἀῦσιον*. *Σαλλούστειοι κῆποι* (sic enim scribendum) Dio Cass. lib. 66. p. 1085. — Etiam *κτητικά* sic terminantur, velut *Ἀπέννειος*, quamquam haec etiam in *ιος*

*) Buxenti oppidum graece *Πυξοῦς* dicitur, ut apud Strabon. VI. p. 252., apud Ptolemaeum *Βούξετον*, inde *οἶνος* *Βυξεντίος* Athen. I. p. 27. —

**) Verba Suidae s. v. *Ἀρίμινον*, ὄνομα πόλεως. Καὶ Ἀριμίσιος ὄνομα ἐθνικόν, nullam difficultatem habere videntur neque erat Bernhardy iusta causa, cur haec sollicitaret. *Ἀριμίσιος* formatum ex analogia.

exeunt, ut *Κυρίτιος* cf. Stephan. s. v. *Κούριος*; *Καπινάτιος* s. v. *Καπίνα*.

At haec terminatio *ειος* propria etiam nominum, quae partes vel sectatores alicuius significant. Sic *Καισάρειοι* vel *Καισάριοι* (Caesariani) Dio lib. 41. p. 299. *Γράκχειοι* Appian. bell. civ. l. c. 33. *Νίγρχειοι* et *Σεβήρχειοι* Dio Cass. lib. 74. p. 1247. *Παύλαιοι* ibd. 54. p. 754. *Πομπήσιοι* (Pompeiani) nunc apud Dionem receptum (etiam *Πομπήϊοι*). *Σέξτεσιοι* Dio Cass. lib. 48. p. 562. *Ούεσπασιάνειοι* ibd. lib. 65. p. 1072. — Sic *πόλεμος Σπαρτάκειος* Plutarch. Cato Min. c. 8.

Iam femininorum terminatio est *ις*. Pauca horum prostant exempla, ita ut etiam accentus non satis certus esse videatur. Quae non a nominibus in *ατης* et *ιτης* descendunt, oxytona esse videntur. Velut *Αῤσωνίς*, *Ἰταλίς*, *Ἰουλίς*, *Καλαβρίς*, *Νερωνίς* Dio Cass. lib. 62. p. 1007. *Ραβερνίς* ibd. 61. p. 996. Atque sic etiam, quae in *ας* exeunt, paucissima veluti *Λακινιάς*, *Θουριιάς*. Sed *Θηλυκά* in *ις*, quae a masculinis in *ατης* et *ιτης* descendunt, properispomena sunt, cum penultima producatur. Sic etiam recte editur *Αῤσωνίτις*, *Κροτωνιάτις*. Corrigenda igitur apud Stephan. s. v. *Τισία* — *Τισιάτις* (pro *Τισιᾶτις*), et apud Strab. V. p. 211. *Πισαίτις*, atque a *Σιρίτης* non *Συριτίς* (ut est apud Stephan. s. v. *Σίρις*) sed *Σιρίτις* scribendum. Haec sunt, quae de ethnicis et cleticis dicenda habui. —

Praeter haec restant pauca populorum nomina, quae apud Graecos tam vario et abnormi modo efferuntur, ut ad nullam analogiam redigi possint, sed singulatim sint tractanda.

Hunc in numerum referimus nomen Aequorum. Hi dicuntur apud Diodor. XII. c. 64. *Αἰκλοι*, neque audiendi Rhodomannus et Wesselingius, *Αἰκοι* vel *Αἰκονοι* legendum esse censentes, quamquam apud Dion. Cass. fragm. p. 58. re vera *Αἰκονοι* legitur, atque apud Zonar. Annal. VII. c. 17. *Αἰκονοί*. Verum apud Plut. Camill. c. 2. *Αἰκανοί* legimus, ita ut tres eiusdem nominis formae esse videantur: *Αἰκονοι*, *Αἰκλοι*, *Αἰκανοί*. — Aequicolani et Aequicolae dicuntur *Αἰκολανοί* Diodor. XI. c. 40. et *Αἰκίκλοι* Diodor. XIX. c. 117., ubi dicit, qui *Αἰκλοι* dicti fuerint olim, sua aetate dictos fuisse *Αἰκίκλους*. Atque sic etiam legendum esse pro *Ἐβικλοι* apud Dionys. II. 72. vidit iam Cluverius, qui tamen minus recte *Αἰκικλοί* edidit pro *Αἰκίκλοι*.

Hernici dicuntur et Ἑρνικαί, ut apud Strab. V. p. 231. (T. II. p. 155.), et Ἑρνικες sive Ἑρνικες. Dionys. Ant. VI. c. 25.

Oenotrii passim Οἰνωτροί; apud Strab. VI. p. 258. est tamen genit. Οἰνωτριέων, unde colligimus, fuisse etiam in usu Οἰνωτριῆς. Ceterum apud Stephan. Byzant. passim Οἰνωτρῶν (genit. plur.) falso acui adparet, cum Stephanus ipse s. v. Οἰνωτρία dicat: ὁξύνεται δὲ τὸ Οἰνωτρός.

Osci vel Opisci Ὀπικοί passim. Abnormis forma invenitur apud Zonar. Annal. VII. c. 12. Κύμη ἢ ἐν Ὀπικίᾳ — Cumae apud Opicos. —

Peligni apud Plut. Aemil. c. 20. Παλινοί audiebant, sed hoc iam emendatum. De accentu infra dicemus. —

Picentinus, Piconum, Picens Graeci diverso modo inflectebant. Cives dicuntur Πικένται Dio Cass. fragm. p. 46., aut Πικηνοί Plut. Pomp. c. 6., aut Πικεντιῖνοι Appian. III. c. 6., aut, quod eodem redire iam supra diximus, Πικεντηνοί apud Stephan. s. v., aut Πικέντες Strabo V. p. 251., qui igitur nominandi casum Πικης (Picens) accepisse videtur. Genitivus Πικεντῶν apud Strabon. I. I. aut falso accentu notatum pro Πικέντων, aut a Πικένται descendit. Tandem, sententia Pinedi, qui apud Stephan. Byz. s. v. Πικίαντες commemorantur, iidem Picentini sunt. — Ager dicitur apud Plut. Marcell. c. 4. Πικηνίς (olim erat Πηκινίς fortasse non plane praeter rationem); apud Appian. de bell. civ. I. c. 80. Πικηνίτις; apud Stephan. Πικενία et Πικεντον. Oppidum est Πίκτηνον Zosim. V. c. 37. vel Πικηρόν apud Agath. hist. II. c. 2., utra scriptura sit praeferenda, vix liquet. —

Peucetii vel apud ipsum Stephan. diverso modo dicuntur Πευκετιῆς, Πευκέτιοι, Πευκετίαντες, quemadmodum Samnites apud alios aliter audiunt. Apud Dionem Cass. semper Σαννίται*) (sic enim scribendum esse, non Σαννίται, ut saepe invenitur, adparet); apud Diodorum fere constanter Σαμνίται; apud Strabonem promiscue et Σαμνίται et Σαννίται. Regio dicitur Polyb. III. c. 90. Σαννίτις (χώρα); adject. est Σαμνητικὸς Strab. V. p. 219.

Umbri graece dicuntur Ὀμβρικοί Diodor. XX. c. 44. Accentus qui sit, incertum; ὁξυτόνως scribendum esse nomen hoc, ex

*) Samnites enim appellati a hastis, αὐνία.

similitudine adjectivorum in *ικος* facile tibi persuaseris, verum apud Stephan. legimus *Ὀμβρικοι* et *Ὀμβροι*, additque eos a scriptoribus Italicis *Οἰμβροι* dici. Apud Strabonem nulla constantia; sic V. p. 219. (T. II. p. 121.) *Ὀμβρικών* editur, quamquam statim infra legimus *Ὀμβρικοί*. — Umbria est *Ὀμβρική* Dio Cass. 48. p. 535.

Vejentes *Οὐήϊοι* sive *Βήϊοι*, etiam *Οὐήϊεντανοί*. cf. Plutarch. Camill. c. 2. Apud Dionem fragm. p. 58. est *Βειένται*, apud Zonar. Annal. VII. c. 9. *Οὐέντες*.

Tandem Volscēs varie legimus fuisse adpellatos. Plerumque *Οὐολοῦσχοι* vel *Βολοῦσχοι* (sic enim scribendum, non *Βολούσχοι*, ut est apud Appian. lib. II. c. 1.); etiam *Οὐολασκοί*, ut est apud Dionem Cass. lib. 38. p. 179. Ibid. p. 418. lib. 45. legimus: *ἐξ Οὐελίτρων τῶν Οὐολασκίδων*, quae forma adiectivi *Οὐολασκίς* (s. c. *πόλις*) esse videtur. — Sed iam inde adparet, Marci cognomen, Volscium, utriusque esse posse formationis neque idoneam Porto fuisse causam, cur apud Dionys. Ant. X. c. 7 pro *Μάρκον Οὐολούσκιον* legendum censeret *Οὐόλσκιον*. —

In extremo hoc capite de ratione, qua Graeci lacus Italiae adpellaverint, nos pauca monituros esse diximus. Haec nomina recipiunt terminationes femininorum, *ας* — *ις* — *ια*. Sic lacus Albanus est *Ἀλβανίς* Plut. Camill. c. 3., ut *Ἀουερνίς* Dio Cass. lib. 48. p. 565. *Λουκρηνίς* (Lucrinus) ibd. l. l. — Acherusia palus *Ἀχερουσία* Strab. V. p. 243. Ciminius ἡ *Κιμινία* ibd. V. p. 226. Fucinus *λίμνη Φουκίνη* Dio Cass. 60. p. 949. sed apud Strab. V. p. 240. est *λίμνη Φουκίνας* et ibd. *ἐκ τῆς Φουκίνας*, quae sane mira est, vix explicabilis genitivi forma. Thrasimenus lacus est *Θρασυνία* Plut. Fab. Max. c. 3. at *Τρασιμένα* Strab. V. p. 226. Tandem Vulsiniensis lacus *Βουλσίνη* Procop. de bell. Goth. I. 4. —

C A P. XIII.

Haec erant, quae de nominibus locorum, ethnicorum, cleticorum, monenda esse videbantur. Iam accedamus ad explicationem aliorum adiectivorum.

Nullius terminationis adiectivorum tantam copiam apud scriptores Graecos invenimus, quantam nominum in *ατος* exeuntium.

Horum tam ingentem numerum Graeci posterioris aetatis sibi vindicarunt, ut singula proferre pigeat, maxime cum formatio eorum nullas admittat difficultates nec inflexiones. De significatione autem alio loco sumus disputaturi.

Restat igitur tantummodo, ut accentus quantopere variaverit dicamus. At hoc loco confiteri cogimur, summam esse inconstantiam, neque quod Lobeckius Patholog. serm. gr. p. 371. et 372. (de accentu *ἀλβάτοι, ρουσσάτοι*) praecipit, usu scriptorum vel potius libris nostris confirmari. Longe enim maxima pars nominum horum paroxytona est; sic passim non modo apud semibarbaros *στολάτοι, κανδιδάτοι, πριβάτος, μανδάτον, δηπορτάτος, δηποντάτος, ἔξκονσσάτος, καλιγάτος* (apud Dionem 48. p. 535. *καλίγας*), *λωριχάτος, ἀρμάτος, τουρκουάτοι, βραχιάτοι, ὀκρεάτοι* et sexcenta alia, sed etiam nomina propria in optimis editionibus Plutarchi, Dionis Cassii aliorumque scriptorum acuto notantur, etiamsi editores vel diligentiores sibi ipsi non constant. *Βαρβάτος* Dionys. Ant. XI. c. 5. *Καμονλάτος* Plut. Brut. c. 49. *Δεντάτος* Dionys. X. c. 36. *Ὀνωράτος* Plut. Galba c. 14. *Ὀπτάτος* Plut. Terrest. an aquat. anim. s. callid. p. 965. c. *Πακάτος* Dio Cass. lib. 67. p. 1111. *Κοναδράτος* ibd. lib. 70. p. 1173. et sic semper apud Josephum atque Zonaram. Vix igitur adstipuler Dindorfii sententiae, censentis, Graecos quantitati latinae accentum accommodasse, ideoque apud Diodor. XII. c. 3. *Κικινῶτον* alteri lectioni *Κικινάτον* praefferentis; nam hoc ipsum nomen *παροξυτόνως* semper scriptum invenimus; cf. sodes, Dion. Cass. p. 13. Reim. Dionys. X. c. 17. (p. 650. Sylburg.) Plut. de fortit. Rom. p. 317. d. Eadem est ratio nominis Torquati; Dindorfius apud Diodor. XVI. c. 74. *Τουρκουᾶτον* rescripsit, quamquam paroxytonon est passim; cf. Dion. Cass. lib. 62. p. 1023. Plut. Fab. Maxim. c. 9. Inconstantem fuisse Sturzium, qui apud Dionem lib. 36. p. 102. *Τορκουᾶτον* edidit, non negamus, quamquam etiam apud Appian. b. Mithrid. c. 95. sic scribitur. Apud Procopium *φοιδεράτοι* legimus (bell. Vand. I. 11. p. 358.), *φουσσάτον* ibd. de aedif. III. 4., sed quantopere Dindorfius haec omnia neglexerit, iam inde patet, quod ibd. p. 306. 307. semper *φουσσάτον* edidit. Sic variant *Ναυᾶτος* apud Georg. Syncell. p. 370. (696.) ed. Dindorf., sed apud Suidam *Ναβάτος* s. v. *Πριβᾶτος* (Privatus) Phot. Biblioth. 353. R., verum ibd. p. 1137. R. (ex Himerio)

Πριβάτος, quod nos praeferimus. **Κουαδράτος** Dindorfius scripsit ex praecepto, quod finxerunt, apud Procop. hist. arcan. 4., quamquam semper nomen hoc *παροξυτόνως* scribi, supra iam diximus. Est etiam **Κοδράτος** apud Herodian. I. c. 8., de **Κουάδρατος** apud Stephan. s. v. **Ἄνθιον** statim dicemus. — **Πατράτος** constans est lectio apud Plut. Quaest. Rom. p. 279. b., ut **γουπιᾶτον** (placentae genus) Athen. XIV. p. 647. c., sed incerta sunt **Βαρβάτος**, **Κτενᾶτος** apud Procop. bell. Vand. I. 2. p. 359. Boeckhiius in Corpore inscriptionum omnia haec nomina accentu italico notavit. — Verum creberrima est etiam scriptio proparoxytonesis. Sic, (ut nomina adpellativa proferamus) **ἄστατοι** apud Polyb. VI. c. 22., etiamsi alibi **ἀστάτοι**, ut apud Joann. Lyd. de mag. I. 46. **Βουκέλλατον** apud Olympiodor. (Corpus Byzant. T. I. p. 450.), sed praetulerim fere **βουκελλάτον**, ut est apud Photium Biblioth. 177. R. At Bekkerum etiam ad haec non animadvertisse, intelligimus facile, cum ibd. p. 185. R. ediderit **δισίγνατος ὑπάτος**, cum **δισιγνάτος** potius scribendum esset, ut est apud Du Cange. **Ἰουάκατος** (evocatus) apud Du Cange, qui tamen **μαγκιπάτος** edidit, quod apud Suidam s. v. est proparoxytonon. **Μιτάτα** (metata) cf. Casaub. ad Spartiani Adrian. c. 20., sed apud Constant. Porphy. de cer. aul. 87. p. 393. **μητάτα**. **Ὀπτίματοι** apud Photium 177. R. **δπιμάτοι** apud alios passim. Atque sic scribuntur omnia vinorum genera **ἀπίατον**, **ἀνίσατον**, **μασίχατον**, **πίκρατον** etc. a Salmasio (Antoninus Heliog. c. 19. Lampriidii); tandem, ut iam plane barbarum proferam **σολέδατος** (solidatus, mercenarius). — De nominibus propriis sic scripta invenimus haec: **Ἄρματος** (Armatus) apud Procop. bell. Vand. I. 7. p. 342., licet **Ἀρμάτος** praeferendum videatur, ut est etiam apud Photium Biblioth. 172. R. **Βέατα**, urbs Arcadiae **Μαχαρέαι** sic a Romanis dicta. cf. Stephan. s. v. Apud Procopium in ed. Dindorfiana omnia haec proparoxytona sunt, ut **Ῥεπάρατος** alia; **Διαδήματος** (Metelli Dalmatici cognomen, quod Plut. de fortuna Roman. p. 318. c. **Διαδούμας** reddit) apud Plut. Coriolan. c. 11. **Σήδατος** Plut. de aud. poet. p. 14. d. **Ἰγκίτατος** (equi nomen) Dio Cass. 59. p. 918. atque **Πραιτέξτατος** apud Diodor. XII. c. 53. Joann. Lyd. de mensib. IV. 2., sed apud Zosim. IV. c. 3. **Πραιτεξτάτος**. — Iam igitur paucis rem amplectamur: causas idoneas certae tonosis non posse proferri; nomina haec in nostris libris

esse et paroxytona, et proparoxytona et properispomena, sed longe maiorem copiam exemplorum testari, usum *παροξυτόνως* scribendi praevaluisse.*) —

Atque sic etiam vix statui potest, qui sit accentus aliorum participiorum perfecti. Alia ad analogiam verbalium graecorum sunt oxytona, alia latino more in penultima acuuntur. Sic *Σεπτία* (Septa) Dio lib. 53. p. 717. 55. p. 778. *Σεπτόν* (castellum, a *σέπτον* [Pm. habet *σέπτεμ*] *ἐπτά*) Procop. bell. Vand. I. l. p. 310. *Ῥεκτός* apud Hesych. s. v. (tunica recta), sed nom. propr. *Ῥέκτιος* apud Georg. Syncell. p. 330. (625). *Στριχτός* apud Suidam; sed *φάκτιον* apud Du Cange. Vota dicuntur et *βότα* et *βοτά*. cf. Const. Porphy. de cer. aul. I. 38. p. 190. *ἡ ἡμέρα τοῦ βότου*, sed ibd. I. 69. p. 324. *ἡ ἡμέρα τῶν βοτῶν*. Sic legimus *νότα*, *στράτα* (Procop. de bell. Pers. II. c. 1.), sed *δεποσιτά* apud Du Cange s. v., unde adparet, his in rebus nihil esse certi. *Πικταί* locum commemorat Strab. V. p. 237. — In trisyllabis, non respicientes quantitatem, vario modo accentum variabant; nam Ambustus, Fabii cognomen, est *Ἀμβουστός* Plutarch. Numa c. XII., at Crinitus, Traiani cognomen, *Κρινῖτος* apud Joann. Lyd. de mensib. IV. 18.**)

Simili modo fluctuantur pauca in osus exeuntia, a Graecis recepta. Terminatio est quidem convenienter quantitati latinae *ωσος*; nam *μοστρόσων* (monstrosum) a ud Du Cange mendum typothetae esse videtur; verum accentus incertus. Nam litigiosus est *λιγυτίωσος* apud Du Cange s. v.; famosa *φάμωσα*, *φάμωσσα*, *φάμουσσα* cf. Salmas. ad Capitolini Anton. Pium c. 8. *Κυρίωσος* Joann. Lyd. de mens. I. 26., sed ibd. de mag. III. 40. *κυριῶσος*, altero accentu. Tandem morosus est *μορωσός* apud Hesych., oxytonon. Ita omnia haec fluctuantur, neque facile dixeris, quonam accentu notandus sit nominandi casus adiectivi, cuius dativum *φουμῳσφ τυρῳ* Athen. III. p. 113. legimus. —

*) De curiata lege (*νόμος κουράτιος*), comitiis curiatis (*ἡ κουριάτη* s. c. *ψηφοφορία*) alio loco disputabimus.

**) Obiter h. l. commemoramus, nomen Aenobarbus vel Ahenobarbus diverso modo graecum factum fuisse. *Ἀνόβαρβος* est apud Plut. Aemil. c. 25. Strabo. IV. p. 185., *Ἀγνόβαρβος* Strab. IV. p. 191. Dio Cass. lib. 48. p. 532. *Ἡνόβαρβος* Joseph. Ant. Jud. XX. VIII. 1. — Cocles (Horatius) est *Κόκλης* Polyb. VI. 55., sed *Κόκληος* Plut. Poplic. c. 16. —

Verum praeter adiectiva terminationum, quas recensuimus, nulla sunt, quae certam, ut ita dicam, classem statuant, restant pauca singularia, quae proferre debemus.

Quae in rius exhibant, duplicem habebant formam vel clausulam *ριος* et *ρης*. Sic numerarius est *νουμεράριος* et *νουμεράρης* (etiam *σουπερνούμερος*) cf. Reiske ad Constant. Porphyr. de cer. I. 47. p. 239. *μακελλάριος* et *μακελλάρης* cf. Lobeck. Patholog. serm. gr. p. 258. et p. 503. Etiam *ις* terminabantur. Sic *ρητιάριος* et *ρητιάρις*, *χαρτάριος* et *χαρτάρις*. cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. nr. 2663. nr. 3310. —

Velox scribitur *βήλωξ* Joann. Lyd. de mensib. I. 28. compar *κόμπαρος* apud Suidam s. v. proximus *πρόξιμος* in Glossis Basilic. et *πρώξιμος* Const. Porphyr. de cer. I. 87. p. 394. (cf. Cap. X. p. 36.). — Uxorius, res uxoria, praeter quantitatem *δὲς οὐξορία*, crudum *κρουδόνυμ*, *δάτονυμ* ratum, suo loco erunt commemorata; Liburnicas naves quam variis Graeci expresserint formis, etiam infra dicemus. Nunc quaestioni toti de adiectivorum formatione et immutatione satisfactum esse putamus atque ad rationem qua Graeci verba ex latino sermone duxerint explicandam accedamus.

C A P. XIV.

Graeci scriptores melioris aetatis, si quando verba latina in suum sermonem transferebant, retinebant formam latinam integram, id quod ex se intelligitur, cum iis plane essent aliena, sed recentiores, in quorum sermone multa verba latina civitate quodammodo donata, re vera in usu erant populi, verbis his multis modis formam et terminationem graecam tribuebant.

Ad priorem classem quae pertinent leguntur fere omnia in infinitivo tantummodo, quantitate servata. Sic se habent *ἀντένδερε* Joann. Lyd. de mag. I. c. 13. *τέγερε* ibd. I. c. 7. *κάπερε* ibd. I. 46. *φρόδερε* Plut. Fab. Max. c. 1. *δίκερε* ibd. Marcell. c. 24. Wytténbachius vocabula latina apud Plutarchum quae inveniuntur, nullo accentu instruxit, putans scilicet haec nulli praecepto grammaticae, cum plane sint peregrina, accommodari posse, sed sunt etiam, quae ex auctoritate librorum et analogia similium quo accentu notanda fuerint, satis elucet. Sic Quaest. Roman. p. 282. d. sine

dubio *οίνους* scribere poterat. — Verba autem primae coniugationis properispomena esse adparet; veluti *λιγᾶρε*, *ὀλλιγᾶρε* Plut. Romul. c. 26., *κηλᾶρε* Capit. descript. p. 269. d. *φεβρουᾶρε* Joann. Lyd. de mensib. IV. 20. Inde facile intelligitur, apud Plut. l. l. p. 275. f. *ὀρτᾶρι* scribendum esse, non *ὀρτάρι*, ut Wyttenbachius edidit, atque *φουκᾶρε* apud Hesych. s. v. *ἄγχουσίζεται*. *Γλοβᾶρε* apud Joann. Lyd. de mag. l. 12. procul dubio corruptum. — Etiam pauca secundae coniugationis convenienter latinae adpellationi scribenda, ut *βαλῆρε* Zosim. II. c. 3. Iam apud Plut. Quaest. Sympos. p. 726. f. *μισκῆραι* (miscere) terminationem graecam accepit, quod recentiores Graeci facere solebant, dicentes, *κομπόνειν* (componere), *καντάρειν* (cantare) quae sunt in Glossar. Du Cangii. Fortasse corrigendum *κάρηρε* apud Plut. Rom. c. 21. scribendumque *καρῆρε*, quamquam confiteri cogimur, in libris nostris saepe negligi hanc constantiam. Nam in Schaeferi editione Plutarchi Rom. c. 16. *φερίρε* recte editum, sed Marcell. c. 8. *φερίρε* praeter rationem, ut *κομίρε* ibd. Rom. c. 19.

Reliquae glossae ex se explicantur; ut *ἀνούμω* apud Suidam s. v. (apud recentiores *ἀκουμβίζω*); *κοῦρε* (curre) apud Suidam s. v. *φέρι* Plut. Marcell. c. 8. *κάλα* (cala) Dionys. Antiq. IV. c. 18. Apud Constant. Porphy. de cer. aul. *leva* imperativus *ὀξυτόνως* scribitur; cf. l. 47. p. 239. *λεβὰ πατρίκιε λώκ* (*leva te, patricie, loco*) vel magis ad litteraturam latinam accedens p. 252. *λεβὰ . . . ἐλώκ*. — Glossam *ἄκη τὸ πρόσελθε σημαίνει* apud Joann. Lyd. de mensib. l. 23. iam Hasius emendavit; legendum *ἄκηδε* seu *ἀκῆδε*.

Secundam personam in *εις* exire faciebant, ut *ἄβεις* (habes) apud Hesych. — In aula-Byzantina acclamationes illas „tu vincas“ et „fit vel fiat“ in usu fuisse, sciunt omnes rerum imperii illius gnari. Illam per adsimilationem proferebant dicentes *τοῦμβηκας* vel *τοῦμβικας*. cf. Constant. Porphy. de cer. aul. l. 69. p. 318. et II. 29. p. 630.; hanc *βίτ* gratulantes acclamabant. cf. Reiske ad Const. Porphy. l. l. l. l. p. 21.

Iam accedamus ad alteram classem verborum, quae inflexa paululum terminatione eaque ad rationem linguae graecae accommodata, Graeci recentioris aetatis, Byzantini, civitate donaverant quibusque passim utebantur maxime in re iudiciaria. Horum alia sunt a-themate latini praesentis formata in *ενω* exeuntia; quorum

pauca etiam non habent in latina lingua formam respondentem. Haec sunt: *) βαγεύειν (vagari), ἀβστινεύειν ἑαυτὸν (abstinere), δεφενδέειν (defendere), δικτατωρεύειν (dictatorem agere), ἔξκουσσεύειν (excusare), ἔξστραορδινεύειν (extra ordinem agere), ἔξσπηλεύειν (expilare vel expellere), ἐπισηκρητεύειν (secretarii munere fungi) apud Joann. Lyd. de mag. III. 27. κηνσεύειν (censere), κομμιτεύειν (committere), κουρατωρεύειν (curatorem agere), λαγκεύειν (lancea percutere), λειξουρεύομαι vel λειξουρεύειν (luxuriari), ληκτεύειν (lectitare), ὀρδινεύειν (ordinare), πατρωνεύειν (patrocinari), πραιδείω (praedari), πραιβαρικατωρεύειν (praevaricari), ρεμπελλεύειν (rebellare a ρεμπέλος, rebellis), σκουτεύειν (scuto defendere), σουγγερεύειν (suggerere), φαρσεύειν (falsare), φροσσεύειν (fossam facere). Alia terminantur syllabis ιζω — ιαζω. Huius generis sunt: βακλίζειν (caedere), βαδιάζειν et ἀντιβαδιάζειν (pignori dare), βουκανίζειν vel βουκινίζειν (buccinare), βουκκίζειν (ientare), καρβωνιάζειν (nigrum reddere), λαμνίζειν (in lamnam diducere), λιμαρίζειν (limare a λίμα), λωρίζειν (loris caedere), ὀρδινάζειν (ordinare), πεκουλιάζεσθαι (peculium colligere), πλουμίζειν (acu pingere), πουβλικίζειν (publicare), σουβλίζειν (subulis configere), ταβλίζειν (tabula ludere), φραγγελλίζειν (flagellare), τερμενίζειν (terminare), οὐαιτρανίζειν (vacationem sibi sumere).**)

Alia a supinis verborum latinorum deflexa sunt. Sic ἀδεμπετεύειν (adimere), ἀδιτεύειν (adire), ἀβιτεύειν (abire), ἀμβιτεύειν (ambire), ἀδιουδικατεύειν (adiudicare), ἀβστινατεύειν (abstinere), ἀσιγνατεύειν (adsignare), ἑποτατεύειν (deputare), δελεγατεύειν (delegare), δεπορτατεύειν (deportare), δεκοκτωρεύειν (decoquere), ἐμαγκιπατεύειν (emancipare), ἐμπετρατεύειν (impetrare), ἐξερεδατεύω (exheredare) et προερεδεγεριτεύειν (pro herede gerere), ἔξκουσσατεύειν (excusare), κιτατεύειν (citare), κομφιρματεύειν (i. q. βαβαισῶν), κομπεσατεύειν (compensare), ληγατεύειν vel λεγατεύειν (legare), μανδατωρεύειν (mandare), νοβατεύειν (novare), οὐσουκαπιτεύειν (usu capere),

*) Quibus verbis nulla descripta est auctoritas, haec inveniuntur omnia apud Du Cange et in Theophili Paraphras. institutionum.

**) Ἰταλιάζειν Stephan. Byzant. s. v. Ἰταλία; quod quid significet, vix liquet; fortasse i. q. in Italia commorari, vel Italicorum more vivere.

πετιτεύειν (petere), *πακτεύω* (pactionem facere), *πραιτεριτεύειν* (praeterire), *ῥατοναβιτεύειν* (ratum habere), *ῥεπιτετεύειν* (repetere), *ῥεπουδιατεύειν* (repudiare), *τραδιτεύειν* (tradere), *τρανσλατεύειν* (transferre), *φροσσατεύειν* (castra metiri). —

Alia fiunt verba contracta; veluti *δουρεῖν* (durare), *φιβλωνεῖν* (fibulis connectere); *μιλιᾶν*, *μεμιλιᾶσθαι* (milliariis metiri) Polyb. lib. XXXIV. c. 7. *ἀμβιτιᾶν* i. q. *ἀμβιτεύειν*. — Tertiae coniugationis sunt: *ἀρματοῦν* (armare, etiam *ἀρματώνειν*), *φιβλοῦσθαι* i. q. *ἐκπορποῦσθαι*; *φισκοῦν* (confiscare), quae ex variis libris excerpsimus.

Iam ex his, quae supra protulimus, sunt plura, quae non unam habent terminationem, veluti *ὀρδινεύειν* et *ὀρδινάζειν*; his addimus *βιγλεύειν* et *βιγλίζειν* (vigilare), *τρακτεύειν* et *τρακταῖζειν* (tractare) cf. Menandr. hist. T. I. p. 354. *πακτεύειν* et *πακτοῦν*; *μαιουμίζειν* et *μαιουμιᾶν* (i. q. *ἐορτάζειν*). cf. Joann. Lyd. de mensib. IV. 53.

Verum hic iam subsistendum. Explicavimus enim quid et quantum Graeci in scribendis nominibus latinis novassent, quae praecepta sibi finxisse viderentur et quantopere ipsi inter se dissensissent, ita ut etiamsi fortasse non omnia exempla collegerimus, tamen ex disputatione facile colligi posset, quid in quoque nomine esset licitum et secundum quam analogiam inflexum. Hoc autem nobis propositum erat. Restat ut quantum assequi coniectura et lectione protulerimus, doctrinam de accentus positione paucis explicemus.

Sunt, quae iam supra in decursu disputationis, coacti quodammodo ratione rerum, exposuerimus; sic excussimus iam rationem accentus nominum in *ῥνος* — *ῥνος* — *ῥνος* — *ῥτος*; haec igitur mitemus, reliqua autem eadem via pertexemus, illud tantum praemonentes fieri non posse, ut omnia hac in causa ad liquidum perducantur, cum et libri nostri nimis variant et Graeci ipsi minus sibi fuerint constantes.

C A P. XV.

Iam hoc patet etiam me indicente, plura quidem vocabula et nomina propria ita esse comparata, ut accentus eorum nullam dubitationem habere possit. Sic *Αἰβούτιος*, *Ἀντύλλιος*, *Δέλλιος*,

Δροῦσος, Φλάκκες, Αἰβων, Αιγάριος et sexcenta alia quomodo sint acuenda, nemo sane ignoraverit neque operae videatur omnia proferre monstra lectionum, quae in operibus recentissimorum Graecorum negligentissime editis passim inveniuntur. Sed accedamus ad rem.

Quae sunt monosyllaba, scribuntur *ὄξυτόνως*, veluti *ὀήξ, δούξ*, quae passim leguntur, etiam *οὔρηψ* Stephan. Byz. s. v. *Ἀλεξάνδρεια*. —

Sed in bisyllabis iam magna inconstantia. Alia graeco, alia latino accentu insigniebant, in plerisque nullam habebant rationem quantitatis latinae, estque in aperto, si omnia emendare atque ad rationem latinae quantitatis accommodare volueris, te ad arbitrium grassaturum esse. Inde semper legimus *Οῖνα* (Tyrrheniae urbs) apud Stephan. Byz., *Λούνα* apud Strab. V. p. 222., *Λούπα* Zonar. Annal. VII. c. 1. Ex appellativis huc referenda: *λίβον* (libum) Athen. III. p. 125. f. vel *λίβος* ibd. XIV. p. 647. c. *Λίβεα* (Liber) Joann. Lyd. de mensib. IV. 38. *Πίνα* (penna), *σούκος* (succus), *στούνπα* (stupa), *φίνα* (finis) Const. Porphy. de cer. aul. p. 614. *σκριβα* (scriba) Joann. Lyd. de mag. II. 30. *βούλλα* (bulla) licet apud Joann. Lyd. de mag. II. 3. edatur *βοῦλλα*. cf. de hac inconstantia Nobbium schedae Ptolomaeae II. p. 11. *Στρήνα* est apud Athen. III. p. 97. d. at *στρήνα* apud Joann. Lyd. de mensib. IV. 4. quamquam illo loco nomen plurale generis neutr. esse videtur. — *Λέκτον* et *Λεκτόν* variare (lectus, apud Du Cange) apparet ex iis, quae supra de *βότα* et *βοτά* diximus (p. 84.) —, alterum latino, hoc graeco accentu notatum. Idem accidit, quamquam non eadem est ratio, in vocabulo census. Hoc dicitur *κῆνσος* passim apud omnes scriptores; (igitur *κῆνσος* scribendum erat, ut hoc obiter dicamus, etiamsi in libris nostris semper *κίνσος* invenimus); sed apud Hesych. s. v. *κηνσήτωρ* legimus *κινσός*; — adparet igitur, nullam in his nominibus normam constitui posse. — At sunt etiam, quae satis certo pro falsis habeas. Sic improbaverim *Πούλχεα* apud Strab. XIV. p. 684., cum *Ποῦλχεα* apud Dionem Cassium rectius editum prostet. In nominibus enim propriis, in quorum penultima est diphthongus, constanter fere circumflexum positum invenimus; sic semper legimus *Φοῦσκος, Φοῦσος, Ἰοῦστος, Παῦλος, Παῖτος, Στροῦκτος* (C. Servilii cognomen apud Diodor. XI. c. 54.), *Τοῦσκος, Ἐτροῦσκοι* Strab.

V p. 219. (T. II. p. 122.), *Βλαῖσος* Dio Cass. lib. 57. p. 847.,*) quae cum et ratione et usu satis sint confirmata, confidentius, quae aliter scripta invenimus, corrigamus, veluti *Βοιῶρδος* apud Zonaram passim sic editum, etiamsi apud Dionem Cass. rectius *Βοῦρδος* legimus; et *Σοιῶδα* apud eundem Zonaram.

In quorum penultima simplex est vocalis, ea sunt paroxytona omnia, praeter paucissima. *Κράσσος* semper acuto notatur, igitur *Κρᾶσσος* apud Joseph. bell. Judaic. I. VIII. 9. improbandum; *Κᾶρος* apud Julian. Caesar. p. 315. a. convenit quidem quantitati latinae, sed animadvertimus, aliis locis passim *Κάρος* scribi; cf. Dio Cass. lib. 79. p. 1354. Similiter se habet *Γράτος* apud Joseph. Ant. Jud. XVII. c. X. 3. *Γρᾶτος* Niceph. Chronogr. p. 408. (763.); nos scriptionem repugnantem latinae quantitati praeferimus. Sunt enim haec omnia, ut diximus, oxytona, inde etiam *Τύλλος* recte editur apud Plut. Numa c. 21., licet *Τοῦλλος* etiam recte scriptum sit apud Dion. 49. p. 601.

Iam oxytona huius classis nulla novimus, praeter *Τυρνός* (Turnus) apud Dionysium Halicarn. *Φανός* (Fanum, Umbriae oppidum) Procop. bell. Goth. III. 11. p. 323., vel *Φανόν* Agath. hist. II. c. 2. cur sic acutum fuerit, adparet ex similitudine vocabuli *φανός*; quamquam apud Ptolemaeum Geogr. III. c. 1. *Φᾶνον* legitur, accommodatum quantitati et accentui latino. Largus *Λαργός* apud Menandr. hist. p. 319. Alba longa *Ἄλβα λογγά* Zonar. Annal. VII. c. 1., *Μαρσοί* apud Diodor. XX. c. 44. XXXVII. p. 612. (quamquam in Excerptis 37. p. 539. *Μάρσους* legimus), *Νοβαί* (Novae, castellum in Moesia) apud Procop. de aedif. IV. 6. p. 287. videntur oxytona esse, quia ad adiectivorum naturam prope accedunt. — *Νίγερ* apud Suidam *Νίγερ* editur praeter quantitatem, rectius alibi *Νίγερ*, ut apud Zonar. Annal. p. 1401. — Felix scribend. *Φήλιξ* vel *Φίλιξ*, ut est apud Plut. Sulla. c. 34. apud Phot. Biblioth. 977. R., unde adparet, *Φήλιξ* apud Joseph. Ant. Jud. XX. VI. 1. minus recte editum esse. —

Intricatior et spinosior est ratio accentus nominum trisyllaborum, quippe cum in his pluribus locis variare potuerit.

*) Cur Joannes Lyd. de mag. I. 23. *Βλαῖσός* acuere maluerit, in aperto est. — *Ἄλβή* apud Stephan. Byzant. improbat etiam Gütting. de accentu p. 158.

Nonnunquam, id quod in vulgus notum est, Graeci tonosin latinam secuti sunt, nonnunquam contra eam neglexerunt fortasse ideo etiam, quod graeca nomina huius terminationis iam stabilem accentum exposcebant. Quod dico, statim exemplo illustrabo. Rusticus apud Procop. bell. Goth. I. 6. p. 31. *Ρούστικος* scribitur, adposite ad adpellationem latinam, quod infra pluribus exemplis demonstrabimus, sed apud Justin. Mart. p. 633. *Ρουστικός*, ex analogia nominum graecorum in *ικος*, quorum penultima corripitur. Atque sic cum Cornutus constanter scribatur *Κορνοῦτος*, convenienter latinae voci, cf. Plut. Mar. c. 43. Appian. bell. civ. I. c. 73., facile quis colligere potest, alia eiusdem formationis similiter esse scribenda, at v. c. Bellutus *Βέλλουτος* proparoxytonon est apud Plut. Coriolan. c. 7., quod non sollicitaverim, etiamsi apud Dionys. Ant. p. 442. 22. *Βελλοῦτος* inveniamus; nam si his in rebus parilitatem quandam inducere velimus, nimis audacter fuerit grassandum. Probabilius igitur nobis visum est in nominibus diversarum terminationum, quid constantius servatum, quidve immutatum esset, certe ex auctoritate librorum optimorum, exponere, ut ita etiamsi non ad certam normam indicandam perveniremus, quod fere *ἀδύνατον* est; tamen rei, ut ita dicam, lineamenta adparerent.

Sic primum disputabimus de nominibus in *υλλος* — *υλος* — *ιλλος* — *ιλος* — *ουλλος* — *ουλος* — *ελλος*.

Quae in *υλλος* exeunt, non ita multa, proparoxytona sunt, ut *Μάρυλλος* (Marullus) Dio lib. 46. p. 485. Plut. Jul. Caes. c. 61. *Κάτυλλος* Joseph. bell. Jud. VII. II. 1. *σουβίτυλλος* (suavillum, placentae genus) Athen. XIV. p. 647. c.; sed *Ἀντύλλος* habemus apud Appian. bell. civ. I. c. 25., ubi tamen praeferimus lectionem *Ἀντύλος*, cui formae accentus hic magis convenit. Quae enim syllaba *υλος* terminantur, ex analogia *Αισχύλος* similiumque nominum graecorum, paroxytona sunt. Sic semper *Ῥωμύλος*; *Φανσύλος* Plut. Rom. c. 3. Canon apud Photium Biblioth. 456. R., qua de causa *Φαύσυλος* apud Strabon. V. p. 229. (T. II. p. 151.) corrigendum esse censemus; nam *Μότυλος* apud Diodor. lib. 37. p. 539. non recte se habere legendumque esse *Μοτίλον* (Mutulum, non *Μότιλον*, ut Wesselingius edidit) pro comperto habemus.

Nomina in *ιλλος* fluctuantur. cf. Lobeck. Patholog. p. 119. Pleraque sunt proparoxytona, veluti *Κάμιλλος* semper, *Βάσιλλος*

Plut. Sulla c. 9. *Κύντιλλος* apud Dion. Cass. 76. p. 1276., atque recte fecit Reitzius, quod apud Lucian. Macrob. c. 1. *Κυντίλλος* minus probavit. *Ψήγιλλος* apud Stephan. Byz. s. v., quamquam apud Appian. de reb. Syriac. c. 26. *Ψηγιλλος* invenimus, quod ut ut analogiae repugnare videtur, tamen corrigere vix ausim, cum etiam *Πλαγκίλλος* legatur apud Joseph. Ant. Jud. XIV. c. X. 10. — Catillus (appellat. nom.) est, ut oportebat, *κάτιλλος* apud Athen. XIV. p. 647. c., ut *πάστιλλος* (pastillus) apud Du Cange. *Ψήγιλλον* (urbs) est apud Dionys. Ant. V. c. 40. *βεξιλλον* (vexillum) apud Du Cange sed *βηξιλλα* apud Joann. Lyd. de mag. I. 8.

Etiam paucissima in *ιλος* variant. Mutilus et *Μοτίλος* Appian. bell. civ. I. c. 51. Rutilus *Ψουτίλος* Diodor. XI. c. 88. Wesselingius edendum esse censet; vulgo erat *Ψούτιλος*; utrum praeferendum sit, nemo facile dixerit. Rebilus constanter est *Ψήβιλος* cf. Dion. Cass. lib. 43. p. 373., unde, ut hoc in transcurso moneam, colligas, Hasium apud Plut. Jul. Caes. c. 58. minus recte *Ψέβιλον* legendum esse censuisse. *Μάξιλα* (maxilla) barbarorum est nec eadem eius ratio.

In *ουλλος* exeuntia proparoxytona sunt; veluti *Λούκουλλος* seu *Λεύκουλλος* semper, etiam (geminata liquida) *Πατέρκουλλος* Pseudo-Plut. Parall. Graec. et Rom. 315. d. Etiam feminini generis adpellativa, ut *φέρουλλα* (ferula) apud Du Cange., sed *Λαβούλλα* (alter aditus montium Lucaniae) Procop. bell. Goth. III. 28. p. 396.

At maior est copia nominum in *ουλος*. Horum maxima pars fere constanter *προπαροξυτόνως* scribitur, ut *Φάβουλος* Plut. Galba c. 27. *Φίγουλος* Dio Cass. lib. 37. p. 115. R. *Λεντίκουλος* ibd. lib. 45. p. 450. *Λύγοίστουλος* Phot. Biblioth. 176. R. Sic *πόπουλος* (populus) apud Du Cange, et neutra et feminina; veluti *Καπίτουλον* (Hernicorum oppidum) Strabo V. p. 238. *Κούκουλον* (ad viam Valeriam) ibd. V. p. 238. *Λάρολον* ibd. p. 227. *σπόρτουλον* passim. Feminini generis: *φλάμουλα* Joann. Lyd. de mag. I. 8. *γάρβουλα* (nobis plane ignota glossa; i. q. *ἀρβύλη* graecum, igitur calceorum genus esse dicitur) ibd. I. 21. *ἄμπουλα* (ampulla), *φίστουλα* (fistula) apud Du Cange. *Σουέσσουλα* Strab. V. p. 249. Sic etiam pluralia: *Κόρσουλοι* (in Umbria) Strab. V. p. 227. *Ψόρουλοι* (saxa in Sabinis) ibd. V. p. 228.

Pauca tantum inveniuntur alio accentu notata. Catulus est *Κάτουλος* Plut. Poplic. c. 15., *Κατύλος* apud Zonar. Annal. VIII. c. 17. ex graeco more recte scriptum, at apud Dionem Cassium Sturzius non solum *Κατοῦλος* scripturam praetulit, sed etiam *Λετοῦλος*, quamquam apud Appian. bell. civ. IV. c. 39. bell. Mithrid. c. 95. et aliis locis nomen hoc proparoxytonon est, quod nobis magis placet. Verum his in rebus vel diligentissimi editores, in quorum numero Sturzius optimo sane iure reponimus, non erant sibi constantes. Sic Regulus apud Dion. Cass. lib. 45. p. 441. *Ῥηγούλος* scribitur, sed ibd. fragm. p. 20. *Ῥήγουλος*; atque hoc nomen maxime, quod toties legitur, perpetuo variat; sic apud Diodor. XI. c. 78. est *Ῥηγούλος*, apud Joseph. Ant. Jud. XIX. 1. 1. *Ῥήγουλος*; apud Zonaram semper variat *Ῥίγουλος* et *Ῥηγοῦλος*. cf. lib. VIII. c. 1. et c. 12. Sic etiam Rutili *Ῥότολοι* audiunt apud Dionysium constanter, aut *Ῥούτουλοι* apud Georg. Syncell. p. 171. (323.), apud Zonaram autem Annal. VII. c. 1. *Ῥουτούλοι*, ut ibd. *Φανστοῦλος*; verum apud Aelian. hist. anim. XI. c. 16. est *Ῥουτουλοί* (*Ῥουτουλῶν*), oxytonon, ut apud Ptolem. Geogr. III. c. 1. p. 73. *Ἀγγολός*, quod improbamus (prò *Ἀγγολος*). — Casula, vestimenti genus, est *κασοῦλα* apud Procop. bell. Vandal. II. 26. p. 521. — Faesulae *Φαισούλαι* et *Φαισοῦλαι* fluctuatur apud Ptolem. Geogr. III. 1. p. 72.

Omnia in *ελλος* sunt proparoxytona. *βούκελλος* (buccella), *μίσκελλος* (miscella uva), *μάκελλος* (macellum), *κινδίκελλος* apud Suidam s. v. Atque sic etiam se habent nomina propria. *Γέμελλος* (Gemellus, Tiberius) Joseph. Ant. Jud. XVIII. c. VI. 8. *Μάρκελλος*, *Μέτελλος* quae sic omnibus locis scribuntur, ita ut accentum latinum *Μετέλλος* apud Plut. apophth. reg. p. 205. a. reiiciamus. Inde etiam *Σάβελλοι* Diodor. (Excerpt. Phot.) XXXIII. p. 540.

Etiam in *αλλος* exeuntia eodem accentu scribuntur, ut *Καράκαλλος* Dio Cass. lib. 78. p. 1311.

Nomina in *ικος* supra iam diximus utrumque habere accentum, et latinum et graecum. cf. Lobeck. Patholog. p. 326. 327. Latinae adpellationi conveniunt *πούβλικος*, *δομέστικος*, *ιουρίδικος*; *φορνικός* enim (fornix) apud Const. Porphy. de cer. p. 16. corruptissimum est. Etiam plura propria: *Γαιτούλικος* (cognomen Lentuli) Dio Cass. lib. 59. p. 926. *Γάλλικος* *Ἰούλιος* Dio lib. 60.

p. 972. *Τέτρικος* Zosim. I. c. 61. *Οὐρβικος* Justin. Mart. Apolog. II. p. 92. — Verum sunt etiam quae fluctuantur; veluti *Ψούστικός*, quod supra iam commemoravimus. Atque sic graeca ratione acuuntur *Καλλαϊκός* (cognomen D. Junii Bruti) Strab. lib. III. p. 152. *Κλασσικός* Joseph. bell. Jud. VII. IV. 2., atque maxime nomina populorum, velut *Ὀμβρικοί* semper, *Ὀπικοί* apud Stephan. s. v. *Βουβολκοί* (bubulci) Plut. Probl. Rom. p. 274. f. — Atque sic etiam nomina urbium utroque modo scribuntur, *Σάτριχον* latino accentu, *Σιτικόν* Steph. s. v. graeco. Iam *Λάβικαι* (Aequorum oppidum) Diodor. XIII. c. 6., apud Strabon. V. p. 230. *Λαβικόν*, huc non plane pertinet; cum enim i sit productum, nomen hoc potius *Λαβίκαι* vel *Λαβίκον* scribendum, contra *Δομνίκος* Procop. bell. Goth. II. c. 29. p. 266. in *Δομνίκος* vel *Δόμνικος* mutandum.

Ex reliquis in *κος* exeuntibus alia adpellationi latinae convenienter acuuntur, alia minus. Sic *Μεδόακος* Strabo V. p. 213., sed *Λούπερκος* Plut. Quaest. Rom. p. 280. b. Philostr. Epist. Apollon. Tyan. 72. *Μάμερκος* sic saepissime legitur, ut Plut. Num. c. 21. Diodor. XI. c. 38. c. 52. Dionys. IX. c. 37., verum apud Dion. Cass. lib. 58. p. 896. est *Μαμέρκος*.

Ἀβοριγίνες praeter rationem graecum accentum habet. cf. Götting. de accentu p. 264.

Nomina urbium in *τος* secundum praeceptum Stephani Byz. s. v. *Λωμεντός* sic se habent: quaecunque in penultima habent *εν* oxytona esse dicit. Inde *Νωμεντός* apud Stephan. Byz., improbanda igitur scriptio *Νωμέντου* apud Strab. V. p. 228. *Βεγεβεντός* sic passim exhibetur, etiamsi apud Dion. 66. p. 1084. est dat. *Βενανέντω*. Sed in nostris editionibus Stephani hoc eius praeceptum negligitur; sic *Καρύεντος*, *Ψάρεντος* invenimus paroxytona, etiamsi eorum ratio plane eadem atque nominis *Λωμεντός*. cf. Götting. de accentu p. 227.

At maxima est inconstantia in nominibus urbium neutrius generis in *ον*, quorum accentus sedes ita est incerta, ut nec libri nec usus nos in definienda ea quidquam adiuvent. Plerique editores nullam rei huius curam habebant atque idem nomen aliis locis aliter acuebant. Negligentissimus omnium Tschukius apud Strabonem, ut unum modo afferam exemplum, nomen *Κασιλενον* omnibus accentibus notavit; cf. V. p. 237. *Κασιλινόν* p. 238.

Κασιλῖνον; p. 249. *Κασίλινον*. Nemo sane certi quidquam hac in quaestione pronuntiabit, sed diligentior observatio eo nos deducit, ut longe maiorem exemplorum copiam nomina haec proparoxytona esse, nulla quantitatis ratione habita, demonstrare contendamus. Sic *Ἀρίμινον* Plut. Pomp. c. 60. *Κάσινον* Strabo V. p. 237. *Καμάρινον* ibd. V. p. 227. *Ἄλτινον* V. p. 214. *Καίκινον* Steph. Byzant. s. v. — Iam apud Ptolemaeum Wilbergius etiam omnibus neutrius gener. nominibus accentum hunc iure tribuit, veluti *Κάσιελλον*, *Λεύτερον*, *Πίτινον*, *Τίφερον*, *Σέντινον*, *Μίσσηνον*, *Σούρετον*, *Σάλερον*, *Βούξετον*, *Ἄλπινον*, *Ἀσκούλον*, *Κλείτερον*, *Κασίλινον* et quae sunt id genus alia. Etiam *Φερέντινον* ibd. III. 1., unde adparet *Φερεντινόν* apud Strab. V. p. 226. fortasse minus esse probandum. Verum ne Wilbergius quidem constantiam servare potuit. Nam III. c. 1. *Πισαῦρον* edere maluit, quamquam lectio *Πίσανρον* M. analogiae et usui magis convenire videtur. — Ea quorum penultima *εν* syllabam continent, maximam tamen partem oxytona sunt; ut *Μαλεβεντόν* Procop. bell. Goth. I. 5. p. 77. *Λωρεντόν* (Laurentum) Dionys. Ant. I. c. 63., quamquam apud Strabon. V. p. 229. est *Λαύρεντον*, quod vix quisquam mutare audeat. *Νωμεντόν* Dionys. II. c. 53. *Συδρεντόν* Dio Cass. 52. p. 694., quamquam apud Strabon. p. 22. (60) ut apud Ptolemaeum est proparoxytonon; *Πραίνεστον* modo est proparoxytonon modo oxytonon atque perpetuo variat; in vitis Plutarchi *Πραίνεστόν* legimus, in Moralibus *Πραίνεστον* etc. — Scriptio urbium Misenum et Teanum etiam variat; *Μίσσηνον* est, ut vidimus, apud Ptolemaeum, apud Dionem autem passim *Μισσηνόν*; *Τεανόν* est apud Stephan. s. v., apud Strabonem et *Τεάνον* V. p. 237., et *Τεανόν*, *Τεανοῦ* p. 249. et *Τέανον* ibd. —

Convenienter latinae adpellationi acuitur *Γρουμέντον* (in Lucania) apud Strab. VI. p. 254., (apud Ptolemaeum *Γρούμεντον*), quemadmodum adpellativa *κομέντον* (conventus) Const. Porphy. de cer. I. 92. p. 422., vel *κομβέντιον* apud Du Cange. At legimus etiam *κόμμεντον*, ut *κάρπεντον*, *σέκηρτον* apud Hesych. *πούλβινον* (pulvinus), alia. Contra *λαξαμέντον* (i. q. *προθεσμία*), *βενίνον* (venenum), *αὔριπιμέντον*; (sic enim scribendum etiam apud Du Cangium, non *αὔριπιμέντον*, quod est aperte mendosum, cum *πιγμεντάριος*, *ἀπιγμέντις* saepissime legantur,

non eiecto γ); — et in plur. *σηγμέιτα*, *παλουδαμένα* apud Joann. Lyd. de mag. II. 4.

Quae in *ρνον* exeunt, omnia invenimus *προπαροξυτόνως* scripta. Sic *Ἀμίτερνον* (Sabinorum oppidum) Strabo V. p. 228. *Ἄτερνον* ibd. p. 241. *Λίτερνον* ibd. p. 243. *Πρίβερνον* ibd. p. 237. (vel *Πριούερνος* apud Stephan. Byz.). *Σάλερνον* Strab. V. p. 251. *Οὔεναφρον* Appian. de bell. civ. I. c. 41. — Etiam masculina *Πάτερνος* Joann. Lyd. de mag. I. 9. *Φάλερνος* Strabo V. 234., quamquam apud Diodor. Excerpt. lib. 36. p. 609. est *Φαλέρνος*. — In quorum penultima est diphthongus, haec maximam partem sunt properispomena. Est quidem apud Dionem 48. p. 562. *Οὐόλιτουρνον*, sed apud Plut. Fab. Max. c. 5. *Οὐολιτοῦρνος*, ut *Σατοῖρνος*, *Τριβοῦρνος*, *Γυγγοῦνον* (mons) Strab. V. p. 227., sed *ὄρδινος*, *τέρμινος* Plut. descript. cap. Rom. p. 267. c.

Nomina in *ιτος* quo accentu notentur, non liquet. *Αῖτις* est *Ἄβιτος* Priscus hist. Byz. T. I. p. 217. Orfitus, Salvidieni cognomen, a Domitiano mulctati; qui a Philostrato in vita Apollon. Tyan. saepe commemoratur, quo modo sit acuendum nescimus, cum praeter unum locum lib. VII. c. 8. *Ὀρφιτός*, nusquam nomen hoc in editione Olearii accentu instructum sit. Potitus utroque modo scribitur: *Πότιτος* est apud Dion. Cass. 51. p. 652. et 59. p. 910., sed apud Plutarch. Camill. c. 4. Dionys. Ant. XI. c. 4. *Ποῖτις*. — Tacitus est *Τάκτις* Zosim. I. c. 63. vel *Τάκητις* Georg. Syncell. p. 385. (725). — At Titi nominis scriptura perpetuo variat; apud Polybium usque ad cap. quartum libri 24 semper *Τίτις* invenimus, sed inde ab hoc loco *Τίτος*; apud Dionem est *Τίτος* lib. 40. p. 252. lib. 53. p. 720., sed lib. 66. passim editum *Τίτος*, atque sic deinceps apud omnes scriptores eandem deprendimus inconstantiam. Participia *Πραιπόσιτος*, *ἐξκούβιτος*, quae passim leguntur, constanter sunt proparoxytona; quorum penultima est producta, plerumque sunt paroxytona, praeter quantitatem latinam, ut *ἐξπεδίτοι* Joann. Lyd. de mag. I. 46. et *παιτίτα* pluribus locis; verum *ἐξπέδιτον* (expeditio) legitur apud Suidam.

In *μος* exeuntia latino more acuuntur in antepenultima; ut *Δέκιμος* Dio Cass. 39. p. 211. *Σέπτιμος* Phot. Biblioth. 45. R. *Πόστουμος* Plut. Coriol. c. 11. Clemens Alexandr. Strom. IV. VIII. atque sic passim, quare facile id iuris vindicare nobis possumus,

ut *Ποιστοῦμος* Zosim. I. c. 38. corrigamus. — *Πρόξιμος* saepissime legitur.

Nomina in *δος*, praecedente diphthongo terminationem, properispomena sunt, ut *Σεκοῦνδος* semper. cf. Dion. Cass. 67. p. 1114. *Ἰούκουνδος* Joseph. Ant. Jud. XV. X. 3. falso notatum esse, adparet, cum aliis locis apud eundem Josephum, ut bell. Jud. II. c. XIX. 7. *Ἰουκοῦνδος*, ut esse debebat, scriptum inveniamus. — Correpta penultima sedes accentus antepenultima esse videtur. Celebratissimum *Ἀέπιδος* semper est proparoxytonon; *Πλάκιδος* apud Josephum constanter, cf. bell. Jud. III. VI. 1., qua de re *Πλακίδος* Joseph. Vita p. 43. corrigendum censemus. *Ἄλγιδος* est apud Stephan. Byz. s. v., et montem *Ἄλγιδον* Strabo commemorat V. p. 239., inde *Ἄλγιδόν* (*πολίχων*) ibd. V. 237. suspectum videtur.

Alia ratio est nominis Sacerdos. Hoc adposite ad analogiam nominum graecorum in *ως* est oxytonon; *Σακερδῶς* Dio Cass. 59. p. 926., inde etiam apud Lucian. Alex. c. 23. lectionem *Σακερδῶτος* (genit.) praeferimus alteri *Σακέρδωτος*, quamquam in Glossario Du Cangii passim est *σακέρδως ἱερεὺς*.

In *βος* nomina exeuntia, nisi diphthongus terminationem praecedat, proparoxytona sunt; ut *Σούπερβος* S. P. N. Theophili ad Autolye. III. c. 27. *Ὀκταβον* (castellum in Dacia) Procop. de aedif. IV. 6. *Βακάντιβοι* (vacantes) apud Suidam s. v. At Caecubum apud Strabonem passim etiam sic scribitur (*Καίκουβος*), tantummodo V. p. 234. (T. 2. p. 163.) *Καικοῦβον*. —

Similiter in *ρος* omnia acuuntur in antepenultima; ut *Μέταυρος* (fluvius) Strab. V. p. 227. *Παλίνουρος* (promontorium) Strab. V. p. 252. At Severi nomen, quod saepissime legitur, semper est properispomenon, ita ut, quod apud Julian. Caesar. p. 312. d. legimus *Σέβηρος*, corrigere non dubitemus. — *Σεγούρος*, *οιγοῦρος* apud Du Cange plane barbarum.

Reliqua in *τος* — *στος* — *πτος* — *κτος* etiam vix possunt definiri; pleraque sunt proparoxytona. Sic *Μόδεστος* Zosim. IV. c. 14. *Αἰβεργτος* (libertus) Appian. bell. Mithrid. c. 11. *Σήλεκτος* apud Hesych. s. v. *Πραίφεκτος* Justin. Mart. Apolog. I. p. 90. *Ἰνδικτος* (indictio) Georg. Syncell. p. 305 (577.). *Ὀσούφρουκτος* (usus fructus) in Gloss. Basil. Promotus est et *Πρόμωτος* Zosim. IV. c. 35., et *Προμῶτος* Joann. Lyd. de mag. I. 48.,

accentu latino, ut *πραιπέτον* (praeceptum) apud Du Canig. — Nepet, Etruriae oppidum, *Νέπετος* apud Stephan. Byz. s. v.

In *ισκος* desinentia paroxytona sunt; sic *Πατίσκος* Appian. bell. civ. II. c. 119. *Φαλίσκοι* Stephan. s. v. Strabo V. p. 226. *Αίκουμφαλίσκον* ibd. V. p. 226., nemo tamen reiecerit praeefracte *Φάλισκοι* Zonar. Annal. VIII. c. 1. — *Ούοπίσκος* plerumque scribitur apud Plutarch. et Dionysium (cf. Coriol. c. XL lib. IX. c. 37.), tamen apud Joann. Lyd. de mag. I. 23. est *Βώπισκος*; nihilo minus apud Diodor. XI. c. 65. *Ούοπίσκος* rescripserim.

Reliqua, quae quantum ad terminationem pertinet plura sibi similia non habent ideoque singularia ad parilitatem quandam referri nequeunt, maximam partem sunt proparoxytona. Sic quae in *σος* exeunt, ut *Βερούκωσος* (Verrucosus) Plut. Fab. Maxim. c. 1. *Ουόλεσος* (Volesus) Plut. Num. c. 5. vel *Ουόλεσσος* Dionys. Antiq. II. c. 46. *Ίάλυσος* (oppidum) Stephan. s. v. — etiam barbara, ut *Ουολόγαισος* apud Dionem saepe obvium. At nomina locorum populorumque huius terminationis etiam *όξυτόνως* scribuntur, ut *Τυλησσός* (mons Italiae), *Σαλασσοί* (Salassi) Strabo V. p. 211. (T. II. p. 98.) Sic etiam apud Hesych. *μωρωσός* (morosus). —

Reliqua sunt maximam partem proparoxytona, ut *Κέθγος* Plut. Marc. c. 5. *Ίκελος* cf. interpretes Plutarchi Galb. c. 7. *κάγκελοι* passim apud lexicographos. *Δαμάσιππος* Appian. bell. civ. I. c. 92. *Τίμανος* (Timavus) Strab. V. p. 215. Sic etiam populorum nomina *Ίνσοβροι* apud Stephan. s. v. *Ρύτολοι* (Rutuli) Dionys. I. c. 64. *Πελίγνοι* oxytonon est apud Diodor. XX. c. 90. et apud Strabon. V. p. 231. quamquam apud Strab. p. 241. est *Πέλιγνοι*. Res in dubio reliquenda. —

Verbalia a ferendi verbo ducta, ut *λουκίφερ*, *φουρζίφερ*, quae supra commemoravimus, paroxytona sunt.

Tandem in quibus syncope locum habet, quae omnia iam hoc loco complectamur, haec adeo sunt incerta, ut singula protulisse satis habeamus. Convenienter quantitati latinae scribuntur bisyllaba *Σπῖκλος* (Spīcillus) Plut. Galba c. 8. et *τίτλος* (tītulus) passim; verum in femininis haec ratio non servatur, nam *φίβλα* (fībula), *ρίγλα* (rēgula) perinde scribuntur atque *σίτλα* (sītula). De inconstantia scripturarum *ούγκλα* (ungula) et *σουβλα* (subula) mox pauca monebimus. Trisyllaba plerumque sunt proparoxytona; sic

Κόρινθος Stephan. s. v. *Ἰάνουλον* vel *Ἰάνουλον*; *βέρνακος* sive *οὔερνακος*; *κύνικλος*, *κέντουκλον* (herba), *φουάλικλον* (folliculus). At sunt etiam populorum nomina paroxytona, ut *Ποιδίκοι*, *Ὀκρίκοι* apud Strabonem semper, quod enim semel V. p. 226. *Ὀκρικῶν* editur, error est typographi, oportebat enim esse *Ὀκρίκων*, ut est ibd. p. 227. Horum nominum enim nullum est oxytonon, atque interpretes Josephi (Vita Josephi c. 11.) *Μόδιος Αἰκουίχλος* falso acuerunt.*)

Iam absoluta sic, quoad eius fieri potuit, quaestione de accentu nominum masculini generis, de tenore femininorum pauca dicamus. —

Obiter iam commemoravimus, nomina omnia in quorum penultima sit diphthongus, praeter rationem paroxytona esse, sic certe scribi in libris nostris, veluti *κουλτούρα* (ager cultus), *ραζούρα* (rasura), *σαβούρα* (saborra), *ἀρματούρα* aliaque apud Du Cange. *λειξούρα* apud Suidam s. v. *λεῖξαι*; — quae eadem tamen aliis locis etiam *προπερισπωμένως* scribuntur, ut *ἀρματοῦρα* apud Joann. Lyd. de mag. I. 46. *λειξούρα* apud Hesych. s. v., atque sic legimus *συβοῦρδα*, *κλεισοῦραι* (clausurae), *φιβλατοῦραι* apud Suidam. *Παρατοῦρα* est apud Const. Porphy. saepissime, sed apud Suid. s. v. *ἀντιπαράτουρα*. — Etiam masculini generis nomina sic scripta invenimus, veluti *κρητούκτος*, *σαλβο-κρητούκτος* et similia.**)

Generale praeceptum satis constantiter servatum, hoc fuit, ut omnia urbium locorumve nomina in *εια* essent proparoxytona, in *ια* plerumque paroxytona. Exempla, quorum ingentem copiam proferre possumus, ne lectores taedio afficiamus, singula non enumerabimus. Sic semper legimus *Ἀντεια*, *Ἀρίκεια*, *Βάντεια*, *Βωνότεια* Procop. bell. Goth. III. 11. p. 320., sed *Βωνονία* Strab. V. p. 216. vel *Βωνονία* Zosim. V. c. 31. *Λαιδάλεια* (ignotum oppidum) apud Stephan. s. v. *Φαβέντεια* Agathias hist. I.

*) Quae bisyllaba latina ab *u* (digammate) incipiunt, speciem trisyllaborum apud Graecos recipere possunt, ut supra iam diximus; inde duplex scriptura, veluti *Οὔτετ* et *Οὔτετ*. cf. Appian. de reb. Illyr. c. 17. *Οὔτκος* Plut. Poplic. c. 10. et *οὔκος* apud Du Cange. —

**) Augusta semper *Ἀυγούστα* apud Zonaram, ut *λοκούστα* (locusta) apud Du Cange. *Μαιούτα μητήρ* Plut. Camil. c. 8. *ἄλούτα* Joann. Lyd. de mag. II. c. 32. et sexcenta alia.

c. 15., sed *Φαβεντία* Procop. bell. Goth. III. 3. p. 293. *Φλωρεντία* Agath. hist. I. c. 11. sed *Φλωρεντία* Procop. bell. Goth. III. 5. p. 298. *Ἡράκλεια* apud Stephan. s. v. *Λαμπέτεια Νάρνεια* Plut. Flamin. c. 1. sed *Ναρνιά* (oxyt.) Zonar. Annal. VIII. c. 25., quod nemo facile probaverit. *Νωρήεια* (Noreia oppidum) Strab. V. p. 214. *Πανδατέρεια* Dio Cass. 67. p. 1112. et alia. Hanc analogiam secuta sunt etiam in *αία* nomina, ut *Νίραια* apud Stephan. s. v. At esse etiam, quae utrum paroxytona sint an proparoxytona, non satis liqueat, dicit Nobbe in schedis Ptolem. II. 4., maiorem tamen exemplorum numerum ea, quae in *ια* exeunt, paroxytona esse, demonstrare, igitur apud Strab. V. p. 214. *Οὐικεντία* fortasse rescribendum (pro *Οὐικέντια*).*) —

Altera nominum classis etiam ad certam regulam dirigi potest. Dico nomina mulierum, quae constanter cuiuscunque sunt terminationis (exceptis, quae in *ια* exeunt, de quibus statim dicturi sumus) paroxytona sunt, certe in nostris libris sic scribuntur accentu romano, quamquam Grammatici graecum accentum in antepenultima praeferebant. cf. Lobeck. Patholog. serm. gr. p. 120. Inde *Φαβόλα* Plut. descript. cap. p. 272. (Fabula, cognomen Larentiae). *Φαβούλλα* (Valerii proconsulis uxor) Philostr. Epist. Apol. 58. *Λεπίδα* Plut. Cato Min. c. 7. *Μετέλλα* ibd. Sulla c. 6., quamquam masculina eorum sunt proparoxytona; *Ῥορσειλλα* Appian. bell. civ. II. c. 2. *Φαδίλλα* (soror Commodi) Herodian. I. c. 13. *Πεπονίλα* Dio Cass. 66. p. 1090. *Πλαντίλλα* ibd. lib. 75. p. 1267. Laenilla apud Suidam est *Λαίνιλλα*, sed apud Aelian. hist. anim. VII. c. 15. Jacobsius *Λαινίλλαν* edidit. *Ῥηγίλλα* apud Philostr. Vita sophist. II. p. 556. modo paroxytonon, modo proparoxytonon est; nos praeferimus *Ῥηγίλλα*, ut passim editur. — Ad hanc parilitatem aciuntur etiam plura adpellativa, ut *καμέλλα* Pollux. Onomast. X. 110. *ἀργέλλα* apud Du Cange. (argilla); etiam oppida *Ἀτέλλα* (in Campania) Strabo V. p. 249. *Ἀβέλλα* Ptolem. Geogr. III. c. 1. p. 74. atque pluralia *Βερκελλαι* Plut. Marius c. 25. *Φρεγέλλαι* Strabo V. p. 233. — Verum sunt etiam, quae graeco more acuantur, ut *Φρέγελλα* (ῆ) apud Stephan. s. v. constans librorum scriptura; *φίσκελλα* (fiscella) apud Hesych. s. v. *δίσκελλα*; *Βίτελλα* (Vitellia), *Ῥηγισούλλα* (Etruriae oppidum) Strabo V. p. 226. —

*) *Ματέρια* apud Athen. III. p. 113. b. romano accentu notatum est. —

Sic etiam nomina in *ολλα* et *αλλα* fluctuantur. Praeponderat tamen proparoxytonesis, ut *Ἀπίολα* (Latii oppidum) Strabo V. p. 231. *Κορίολλα* Stephan. s. v., *Κρόταλλα* ibd., *Μάκαλλα* ibd. Saticulae scriptura variat; apud Diodor. enim XIX. c. 72. est *Σατικύλα*, apud Stephanum autem *Σατίκολα*; ut *Ῥεσάλα* (ignotum Umbriae oppidum) est apud Stephan. s. v. atque *Φαισόλα* (Faesulae) Polyb. III. c. 82., quemadmodum *βιόλα* (viola) apud Du Cange.

Pluralia in *λοι* sunt proparoxytona, velut *Καρσέολοι* Strabo V. p. 238. *Ποτίολοι* Stephan. s. v., quae in *λαι* exeunt, paroxytona, velut *Λαντόλαι* Diodor. XIX. c. 72., sed, ut par erat, *Φαισοῦλαι* Dio Cass. 37. p. 132. *Βοῦλλαι* autem apud Stephanum reprobamus et scribimus *Βοῦλλαι*, ut est apud Appian. bell. civ. II. c. 21.

Verum redeamus, unde digressi sumus, ad rationem accentus nominum mulierum. Haec paroxytona esse maximam partem, ut *Πρίμα*, *Πρίσκα* cf. Plut. Romul. c. 14. Dio Cass. 58. p. 879. iam supra diximus. At quae in *ινα* exeunt, documento esse possunt, quantopere editores nostri in scribendis his nominibus praeceptorum Grammaticorum immemores fuerint. Etenim, quamquam Dracon. 20. 1. 86. 10. Arcad. de acc. 95. 25. 96. 23. Etym. Magn. 538. 20. praecipunt recte, nomina latina in *ινα*, ut *Ἰουσιῖνᾱ*, *Σαβῖνᾱ*, *Φανσιῖνᾱ*, correptum habere, sunt tamen scriptores, apud quos hodie omnia haec nomina *παροξυτόνως* scripta invenimus. Sic Sturzius apud Dionem Cassium passim falso acuebat ea, edens *Μεσσαλίνα* lib. 60. p. 952. *Ὀρεσιτίνα Κορνηλία* (Calligulae uxor) lib. 59. p. 911. *Πλωτίνα* 68. p. 1123. *Παυλίνα* ibd. p. 915. *Πλαγκίνα* ibd. 57. p. 894. *Σαβίνα* ibd. p. 991. et sic passim alia. Etiam apud alios scriptores, ut apud Zosim. IV. c. 43. *Ἰουσιτίνα* — quae omnia corrigenda sunt. Longe rarior erat vera scriptura, ut *Ἀντωνίνα* Phot. Biblioth. 73. R. *Ἀγριππίνα* Joseph. Ant. Jud. XX. c. VIII. 2. *Κρισπίνα* Herodian. I. c. 8. *Φανσιτίνα* ibd. c. 7. — Falso acuuntur etiam adpellativa, velut *κορίτινα*, *πισκίνα* sive *φισκίνα*, *ποπίνα*, *μουρίνα* (murena) in Lexico Du Cangii. Improbamus *Λιβίτινα* apud Plut. Numa c. 12. et *Καριναί* Dionys. Ant. I. p. 54., 45., cum passim etiam apud Dionysium (VIII. p. 546., 40.) inveniatur *Καρίνας* (accus.) a *Καρίναι*.

Verum ex nominibus urbium huius terminationis fere nullum invenimus, quod secundum illud grammaticorum praeceptum fuerit properispomenon; ita invaluit mos deterior, ut verae scripturae ne vestigium quidem deprehendi possit. Sic erat apud Diodor. XX. c. 90. Ἀρπύνα (Arpinum), ubi Wesseling. Ἀρπύναν scripsit, sed praestabat sane Ἀρπύναν. Λάρύνα (Larinum) Steph. Byz. s. v. Μάρκυνα (Campaniae oppidum) ibd. et Strab. V. p. 251., licet huius quantitas nobis sit ignota; quodsi i esset correptum, tonosis illa esset probanda, veluti in nomine Σάρατνα Strab. V. p. 227. et aliis id genus.

Iam quod iterum iterumque conquesti sumus, nunc etiam repetimus, negligentiam editorum tantam esse, ut idem nomen apud eosdem scriptores diverso accentu notetur, aut apud alios alio. Sic Terīna, Bruttiorum oppidum, apud Strabon. VI. p. 256, est Τερίνα, apud Stephan. s. v. Τέρρινα; neutrum probamus, sed scribendum est Τερίνα. — Sed, ne longi sinus, iam desistamus similia errata proferre, quorum ingentem nubem excitare potuerimus; hoc tantum addimus, nonnunquam apud poetas metri causa ι corripī, inde Μαρρίνα. cf. Lobeck Patholog. serm. gr. p. 222.

Praecedente diphthongo, scripturam mutari adparet; ut Λαίνα Dio Cass. 77. p. 1302. Σεβήρα ibd. aliaque; contra, quod iam supra diximus, Σωρα fluctuatur; Σώρα Diodor. XX. c. 80. Σῶρα apud Strabonem, vel Σαῦρα apud Stephan. Byz. s. v.

Hoc obiter capiti de accentu nominum femininorum adiciamus, ea in α et in η exire; quodsi accipiant terminationem η, paroxytona esse debere ex se intelligitur, ut Petina Πετίνη (uxor Claudii imperatoris) Joseph. bell. Jud. II. c. XII. 8. Πετεινή ibd. Ant. Jud. XX. c. VIII. 1. improbamus, non propter diphthongum; hanc enim in locum productarum vocalium substitui, supra demonstravimus — sed ob accentum.

Cetera nomina locorum urbiumque in να, non praecedente ι, fluctuantur, ita tamen ut libri nostri plerumque proparoxytona exhibeant; ut Μέντυνα Stephan. s. v. Πάβερνα semper, cf. Dio. Cass. 73. p. 1239. Philostr. Vita Sophist. II. p. 627. Zosim. II. c. 10., qua de caussa Πάβερνα Strabo V. p. 210. (T. II. p. 98.) minus placet. Ἀντεμνα Steph. s. v., etiam apud Strab. V. p. 230. scribendum Ἀντεμναί. Ἰντέραμνα Diodor. XIX. c. 105. (apud Strabon. V. p. 237. Ἰντεράμνιον); Φιδήνα Steph. s. v. Φιδήνη.

Κλίτρενα Strab. V. p. 216. igitur etiam *ταβέρνα* minus probamus apud Du Cange. *Καίσσηνα* Procop. bell. Goth. II. c. 11. (vel *Καίσσηνη*. ibd. II. 19.); *Καίσσηνα* apud Strabon. V. p. 217. fortasse posthabendum.*) Appellativa apud Du Cangeum plura huic mori repugnant; praeter *ταβέρνα*, sic editur etiam *ἀντένα* (antena), *καδένα* vel *κατήνα*, *μυμβράνα* (ή), sed *μέμβρανον* (τό) — quamquam haec barbarae aetatis vocabula silentio praeterire possumus.

In *ρα* nomina quae sunt pluralia neutr. proparoxytona eduntur, quae singularia (feminina) paroxytona. Sic *φοίδερα* (foedera) Procop. bell. Vand. I. c. 11. p. 358., qua de re *Βέλιτρα* apud Stephan. pro neutro plural. accipiamus, quamquam non fugit nos, apud Dionys. Ant. *Ουέλιτραι* et *Ουέλιτρα* inveniri, illud pluries, hoc lib. VII. c. 12. Sed *Cremera* est *Κρεμέρα* Diodor. XI. c. 53., quemadmodum alius etiam terminationis *οὐνδίκτα* sive *βενδίκτα* semper, at edicta passim *ἔδικτα*, nam quod apud Hesych. editur *ἡδικτόν*, id solitarium est. Aggestum utroque modo scribitur recte, id est, aut *ἄγεστα* (τὰ) cf. interpretes Suidae s. v. *ἄκεσσα*, aut *ἀγέστα* (ή) Procop. de bell. Persico II. 26. p. 271. Praetexta igitur est *πραιτέξτα* apud Du Cange. *σαγίττα* apud Suidam s. v. *οἰσιτός*. *Ψεγέα* (locus prope Romam) Procop. bell. Goth. I. II. p. 57., sed *Νέπιτα* (eadem urbs, quae *Νέπετος* audit apud Stephanum) quia est gen. neutr. Quodsi Stephanus s. v. *Μακαρέαι*, hanc Arcadiae urbem a Romanis *Βέατα* dictam fuisse tradit, nos potius *Βεάτα* rescripserimus, latino accentu, ut *Τεργέσαι* Strabo V. p. 216. *Τεατέα* (Teate, apud Strabon. V. p. 241.) plane singulare est. — Iam nominis Caprearum scriptura et forma variat. Apud Dion. lib. 52 p. 694. est *ἡ Καπρία*; sed aliis locis semper *Καπρεαι*; paroxytonon est apud Plut. de exsil. p. 603. e. Strabo p. 123. (326), quod magis nobis placet, quam *Κάπρεαι* ibd. p. 248. (T. II. p. 203.) ibd. p. 22. (60.) commemorat *τὸν κατὰ Καπρίας πορθμόν*. — Mantua *Μάντινα* apud Stephan. accentu romano insignitum esse, monuit iam Götting. de accent. p. 139. — ex praecepto enim generali (ἀ post ὦ) debere esse

*) In transcurso monemus, eandem urbem apud Agath. hist. I. c. 10. *Κησσάνα* dici, sane praeter rationem, tamen non plane reiiciendum. Accentus minus probandus. — Capena *Καπίνα* est apud Stephan. s. v. (ἡ et τὰ). —

paroxytonon, ut *δξύα, καρύα, ματτίνα*. De ceteris formis *Μάντουα, Μαντιόα* supra iam commemoravimus.*) —

Nomina in *ις*, brevi penultima, proparoxytona sunt, ut *Σίλαρις* (flumen) Strabo V. p. 251. Legimus quidem apud Tzschukium T. II. p. 213. *Σιλαρίδος*, verum hoc minus probandum, quemadmodum etiam *Συβαρίς* ibd. T. II. p. 245., cum aliis locis etiam apud Strabonem *Σύβαρις* rectius scribatur. Sic etiam *Ούέρεσις* (annis agri Praenestini) Strabo V. p. 239. — Siritis regio in Brutiis utro accentu notetur, vix dixeris; apud Strabonem est VI. p. 265. *Σειρίτις*, sed ibd. p. 255. *Σειρίτις*.

Quae syllaba *σσα* terminantur, paroxytona esse debebant, sed Suessa scribitur *Σύεσσα* apud Stephan. s. v., ut *Σινόεσσα*.

Iam plane solitarium est *σημαντίβαι* (feriae sementivae) apud Joann. Lyd. de mensib. III. 6., cuius vocabuli formationem explicare nescimus.

Paucissima tantum restant monenda de nominibus neutrius generis. Hic primum notamus, quae *ητον* syllabis terminata fuerint, in antepenultima acui, velut *Λεχίητον* (oppidum Liguria) apud Stephan. s. v. *Ἡρητον* (sive *Ἡρητος*, vicus in Sabinis) ibd. *Τύρσητα* (quamquam ignoramus, cuius generis sit hoc ignobile Samnitium oppidum) ibd. *Ούέρητον* (Veretum, Salentinorum oppidum) Strab. V. p. 281. Inde etiam *σήκηρητα* (secreta) Procop. bell. Persic. II. 7. p. 182. — sed *ἀσηκρήτις* vel *ἀσηκρήτης*.

Accentus neutrorum in *αιον* incertus; modo properispomena sunt, modo proparoxytona. Sic *Σκύλαιον* (mons prope Tarentum) Procop. bell. Goth. IV. 26. p. 597., sed *Σηταῖον* (prope Sybarin) Stephan. s. v. *Κιρχαῖον* Strabo V. p. 232. In *ειον* exeuntia sunt proparoxytona, ut *Ἡράκλειον* (Herculaneum) Strabo V. p. 247.

*) Aquam Joann. Lyd. de mensib. IV. 33. *ἀκουάν* (*δξύτόνως*) scriptum invenimus; praetulerim *ἀκούαν*, at fuit hic mos ut haec extranea etiam *δξύτόνως* scriberent. *Ὀκουλούμ* v. c. apud Suidam s. v. *Κόκλης*, licet s. v. sit *ὄκολομ, ὄκουλομ*. *Καπούτ* apud Du Cange, *καπιτά* Joann. Lyd. de mag. I. 46. — quamquam hoc vix nobis temperamus quin corrigamus. Operae dicuntur apud Du Cangiū *ὀπεραί*, apud Constant. Porphy. de cer. aul. I. 89. p. 401. *ὀπέραι* (certe acc. *ὀπέρας*) quod praestat. Nam ratio accentus in *στικτόν, δεποσιτόν* (apud Du Cange) diversa est. *Μανούμισσα* est apud Joann. Lyd. de mag. III. 15. quod sane *παροξύτόνως* scribendum erat, sed nemo facile haec omnia ad certam regulam dirigere potest. —

Πολλείων (olim Siris dicta) Stephan. s. v. *Οὐρείων* (Urium) Strab. V. p. 284. aliaque. — Verum haec longe copiosius et doctius exposuit Götting. de accent. p. 237. seqq. —

In reliquis romanum accentum ponebant, ut *Αὐξουμον* (Auximum) Strab. V. p. 241. vel apud Procop. *Αὔξιμος*. *Βέργουμον* (Bergömun) Procop. bell. Goth. II. 12. p. 196. *Ἐριμον*, ignotum Oenotriorum oppidum apud Stephanum. *Εἰσπέλλον* (Ispellum) Strabo V. p. 228. — Adpellativa, quae apud semibarbaros Graecos in usu erant, diverso accentu notantur. *Κομπρόμισον* (compromissum) convenit scripturae nominum in *σοος*; examen est *ἔξαμον* apud Suid. s. v. *Μαναῖμ*; at liquamen *λικινάμεν* apud Du Cange.

Iam sic priorem partem opusculi absolvimus, atque ut demonstramus, num omnia, quaecunque Graeci in efferendis vocabulis latinis innovaverint, fuerimus amplexi, speciminis causa proferamus unum de monumentis graecolatinis, qualia plura prostant, adscribamusque ad quamvis immutationem paragraphum disputationis nostrae.

Sic legimus apud Constant. Porphy. de cerem. aul. I. 74. p. 369. carmen quod sequitur in nativitate Christi cani solitum:

Δε¹⁾ Μαριε²⁾ βέργηνε³⁾ γάτους. έτ. Μάγι. ά δωριεντε. κοὺμ.⁴⁾ μούνρεα. άδοράντες.⁵⁾

Responsio: *Κρίστους. Δέους. Νόστερ. κομμσερβετ ήμπέριουμ⁶⁾ βέστρουμ. περ. μουλτους. άννος.⁷⁾ έτ. βόνος.*

Die luminum. *Ἰωάννες. έν. Ἰορδάνε. βαπτίζατ. δομηνουμ. σηκούνδουμ. ἱλλουμ. βοκατ. δε. τὸ βόλο.*

Responsio eadem, quae supra.

Sancta et magna dominica resurrectionis:

Κουμ. κρουκηφίζους. έστ. έτ. σεπούλτους. έν. τερζία. διερρεσουρέξιτ.

Responsio, quae supra.

¹⁾ Cap. X. p. 37.

²⁾ *Μαριε* sine dubio corruptum.

³⁾ *βέργηνε* cf. cap. I. et II.

⁴⁾ *κομμ* cf. p. 11.

⁵⁾ *άδοράντες* cf. p. 57.

⁶⁾ *ήμπέριουμ* cf. p. 4.

⁷⁾ *μούλτους* — *άννος* cf. cap. III. p. 9 et 10.

Pars altera.

C A P. I.

De tribubus, curiis, centuriis, de affinitatum nominibus.

Nemo ignorat, Graecos scriptores quam divisionem civium Romulus instituit, eam suis institutis accommodasse et singulos magistratus classesque civium nominibus graecis adpellasse. Notissimus est locus Dionysii Ant. II. c. VII., ubi legimus, Romulum maiores civium partes vocasse *τρίβους*, minores *κουρίας*; graece vertendas esse *τρίβους* per *φυλή* vel *τριτύς*, curiam per *φράτρα* vel *λόχον*. Qui tribubus praeessent, quos Romani *τριβούνους* dicerent, esse *φυλάρχους* vel *τριτυνάρχους*, curiones autem *κουρίωνας* — *φρατριάρχους* vel *λοχαγούς*. cf. Plut. Romul. c. 20. Ibidem apud Zonar. Annal. X. c. 35. audiunt *Ἰλαρχοὶ τῆς φυλῆς*. At tribus etiam *γένος* dicitur Dio lib. 38. p. 154. R., quod inde explicatur, quia tribus antiquae *φυλαὶ γενικαὶ* dicuntur Dionys. IV. c. 14. ut a *φυλαῖς τοπικαῖς* a Servio Tullio institutis distinguantur.

Tribus significationem explicat etiam Dio Cass. fragm. I. (ex vetere Glossario nomico): *τρίβους, τριτύς ἢ τρίτον μέρος*. Dein epitomator has *τριτύας* etiam *φυλάς* graece dici posse affirmat. — De adpellationibus tribuum cf. Joann. Lyd. de mag. I. 9. — Notum in vulgus, nominibus civium in censum relatis additum etiam fuisse tribus nomen, verum apud scriptores graecos non invenimus hac ratione nomen civis diligentius enotatum, praeter apud Josephum, qui hoc habet proprium atque peculiare, quod saepissime sic nomen tribus in dativo addit. Sic Ant. Jud. XIV. c. VIII. 5. *Λεύκιος Κωπώνιος Κολλίνῃ καὶ Παπίριος Κυρίνῃ*. ibd. c. X. 10. *Καλπούρνιος Μενερίῃ* — *Παπίνιος Λεμωνίῃ* — *Κανίνιος*

Τερεντίνα (sic enim acuendum esse supra docuimus) — *Ἀπουλίῃος Σεργία* — *Πόπλιος Πλάτιος Παπιρία*; — tum pergit commemorare: *Μακία* (Maecia vel Metia) — *Στελλατίνη* — *Πολλία* — *Ὀρατία* — *Κρουσιουμίνη* vel *Κροστομίνη* (X. 19.), nam *Κραστομίνη* procul dubio improbandum. — Pro corrupto *Ἐρωρία* emendarunt *Ὀυετωρία* vel *Ὀυετορία*, nos legendum esse putamus *Ὀυετουρία*, quia Veturius nomen constanter scribitur *Ὀυετούριος*. cf. Plut. Num. c. 13. Poplic. c. 12. — Sequitur *Σαβατίνη* — *Αἰμιλλία* (potius *Αἰμιλία*), *Αἰσομία* — quod cum esset corruptum, rescribendum censebant *Αἰσυνλίνα*. lib. XIII. c. IX. 2. *Μεντίνα* etiam corruptum legendumque *Μενενία*. ibd. pro *Φαλερνᾷ* legg. *Φαλερίνα* — in quibus nominibus omnibus semper dat. in α exit.

Iam cum tria essent civi Romano nomina, gentile, cognomen et praenomen, quaeritur, quomodo Graeci haec fuerint interpretati. Praenomen est apud Plut. Quaest. Rom. p. 288. e. *πρῶτον ὄνομα*; l. l. dicit enim Spurium esse *πρῶτον ὄνομα* additque haec Romanos non integro scribere. *Οὐχ ὀλογραφοῦσιν, ἀλλ' ἢ δι' ἐνὸς γράμματος, ὡς τὸν Τίτον, τὸν Λούκιον καὶ τὸν Μάρκιον ἢ διὰ δυοῖν, ὡς τὸν Τιβέριον καὶ τὸν Γνέον ἢ διὰ τριῶν, ὡς τὸν Σέξτον*. Notos autem significari literis s. p. i. e. *σίνε πάτρις* — quod cum nulla nitatur ratione, legendum *σίνε πάτρε*. — Jurisconsulti sic distinguebant, ut nomen esset *ὄνομα κίριον*, veluti Titus. Cognomen *τὸ ἐπώνυμον*, quod a vituperio vel laude sumatur, ut Superbus; praenomen *ὁ χρηματισμός*, quod a maioribus vel ab *εὐεργετῶν* sumatur. Alii interpretabantur *κίριον ὄνομα* nomen, *χρηματισμός* praenomen, *πατρωνυμία* cognomen, *προσηγορία* agnomen. cf. Theophil. Paraphr. Instit. II. XX. 29.

De gradibus cognationum, ut hoc obiter interponam, est caput diligentissime elaboratum apud eundem Theophil. III. VI. ibique tabula a Reizio addita accurate demonstrat, quae nomina graeca quibus latinis respondeant, quae h. l. ad compendium collata repetamus. Ascendentium sunt gradus quinque: *πατὴρ* et *μήτηρ* — *πάππος* et *μάμμη* (avus, avia), *πρόπαππος* et *προμάμμη* (proavus, proavia), *ἀπόπαππος* et *ἀπομάμμη* (abavus, abavia), *δισπάππος* et *δισμάμμη* (atavus, atavia), *τρίσπαππος* et *τρισμάμμη* (tritavus, tritavia). Descendunt autem sic: *υἱός*, *θυγάτηρ*

(filius, filia), ἔγγονος, ἐγγόνῃ (nepos, neptis), προέγγονος, προεγγόνῃ (pronepos, proneptis), ἀπέγγονος, ἀπεγγόνῃ (abnepos, abneptis), διςέγγονος, διςεγγόνῃ (atnepos, atneptis), τριςέγγονος, τρισεγγόνῃ (trinepos, trineptis).

Inde colligimus, Schneiderum errasse, cum in Lexico suo ἀπέγγονος verterit per pronepos, cum sit abnepos. — Ex iis, qui dicuntur ex latere (οἱ ἐκ πλαγίου) paucos tantum commemoremus. Patruus i. e. patris frater dicebatur illa aetate πατρῷος; avunculus i. e. matris frater μητρῷος, quamquam uterque communiter etiam adpellabatur θεῖος. Amita atque matertera Graeci accurate qui verterint, nesciebant; θεῖα vel τιθίς promiscue usurpabant. Reliqua omnia cognationum nomina a iuris consultis aut circumscribebantur alia elocutione, aut latino vocabulo redduntur, ut κονσοβρῖνοι i. q. patruales. — Sed iam revertamur, unde sumus digressi. —

Singulae tribus in denas curias dividebantur. Locus classicus hac de re est apud Dionem l. l. ἐκάστη δὲ τριτὺς εἰς δέκα διηρέθη κουρίας, ἥτοι φροντιστήρια. κοῦρα γὰρ ἡ φροντὶς λέγεται — quia curiatim convenientes, qui singulis curiis essent adscripti, negotia curarent ἐξεφρόντιζον. Tum addit, curias graece dici φρατρίαι καὶ φατρίαι παρὰ τὸ τοὺς φρατριάζοντας φράζειν ἢ φαίνειν ἀτρέστως καὶ ἀφρόβως (ἀλλήλοις) τὰ ἴδια βουλεύματα. Inde curiales, cognatos, magistros dici φράτορες, a latino φράτερ — quae omnia sane satis sunt inepta. Apud Appianum et Plutarch. Quaest. Rom. p. 285. d. curiae dicuntur φατρίαι, quod statim in cap. de comitiis copiosius explicabimus. At temporibus Dionysii Halic. adpellatio haec nondum satis stabilita usu fuisse videtur, dicit enim Antiq. VI. c. 89. νεμηθεῖς δὲ ὁ δῆμος εἰς τὰς τότε οὖσας φρατρίας ἢ ὅπως βούλεται τις αὐτὰς προσαγορεύειν, ἃς ἐκείνοι καλοῦσι κουρίας. — Curiales graece sunt φρατριασταί. Dionys. Ant. IV. c. 43. — Curiones a Romulo institutos commemorat Joann. Lyd. de mag. I. 9. κουρίωνας τῶν ἱερῶν φροντιστάς; tum addit plane novum, eosdem eum nominasse etiam κεντουρίωνας τῶν πεζικῶν ταγμάτων, numero triginta.

Curia (aedificium) ἐστιατόριον. cf. Dionys. II. c. 23. ὄνομα τοῖς ἐστιατορίοις ἦν, ὅπερ ταῖς φράτραις, κουρίαι, καὶ μέχρις ἡμῶν οὕτω καλοῦνται. — Classes dicuntur συμμο-

ρίαι, centuriae apud Dionysium constanter λέγεται cf. lib. IV. c. 18. ἐγένοντο δὲ συμμορίαι μὲν ἔξ, αἷς καλοῦσι Ῥωμαῖοι κλάσεις, κατὰ τὰς Ἑλληνικὰς ἐπικλήσεις παρανομάσαντες· ὁ γὰρ ἡμεῖς ῥῆμα προστακτικῶς σχηματίζοντες ἐκφέρομεν, κάλει, τοῦτ' ἐκεῖνοι λέγουσι κάλα, καὶ τὰς καλέσεις ἀρχαῖον ἐκάλουν κλάσεις. —

C A P. II.

De ordinibus civitum; senatorio, equestri, plebeio.

Senatus apud Polyb. I. c. XI. dicitur συνέδριον; aliis locis passim ἡ σύγκλητος; apud Herodianum fere constanter ἡ σύγκλητος βουλή; lib. II. c. 6. οἱ τὴν σύγκλητον βουλὴν νέμονται. Apud Dionem 37. p. 131. R. ἡ γερουσία. Fuisse etiam in usu nomen latinum *senatus* adparet ex Plut. Rom. c. 13.

Senator, vir senatorius συγκλητικός, quod nomen Neroni summo fuisse odio testatur Dio Cass. 63. p. 1037.; apud recentiores σινάτορες. Dignitas vel honor senatorius ἡ συγκλητικότητα. cf. Theophil. Paraphr. Instit. I. VI. IV.

Patres conscripti apud Dionys. Ant. II. c. 12. πατέρες ἑγγραφοί, apud Plut. Rom. c. 13. capit. descript. p. 278. d. πατέρες συγγεγραμμένοι. — Ceterum senatum Romanorum Graecos proprie σύγκλητον vocasse, colligimus ex Appiano de bell. civ. I. c. 108, ubi commemorans de senatu, quem Sertorius creavit, haec habet: καὶ τήνδε ἔλεγεν εἶναι τὴν Ῥωμαίων βουλὴν, καὶ εἰς ὕβριν ἐκείνης, σύγκλητον ἐκάλει — quod igitur ei significantius esse videbatur, quam βουλὴ vel συνέδριον. Similiter lib. II. c. 95. narrat, patricios, qui ad Catonem confugissent in Africam, ex numero suo legisse senatum, quem σύγκλητον nominassent. Apud Plutarch. Mar. c. 35. legimus, Sulpicium quos habuisset secum sexcentos equites, his nomen indidisse ἀντισύγκλητος — quod sane latine nemo reddiderit; — Plutarchus haud dubie more Graecorum tribuit Romanis, quod illi dicendo exprimere non poterant.

Legere senatum est apud Dionys. Hal. III. c. 41. ἀπογράφειν εἰς ἀριθμὸν τῶν βουλευτῶν; cooptare προσκαταλέγειν, προσγράφειν cf. ibd. II. c. 47. quae sane cum ex se intelligantur,

vix operas proferre.*) Album senatorium est λεύκωμα vel ἀναγραφὴ βουλευτῶν. — Qui in censoris catalogo primus scriptus erat, dicebatur princeps senatus. Hunc Graeci vario modo significabant. Apud Polyb. dicitur πρῶτος τῆς συγκλήτου γραφόμενος cf. lib. XXXII. c. 22. Apud Dionem praeter locum lib. 36. p. 94., ubi audit τὰ πρῶτα τῆς βουλῆς, aliis locis, ut 46. p. 463. 53. p. 696. 57. p. 853. semper πρόκριτος τῆς βουλῆς vel πρόκριτος τῆς γερονσίας. Apud Diodor. Excerpt. XXXI. p. 516. προκαθήμενος τοῦ βουλευτηρίου; ibd. p. 605. προκαθίζων τοῦ συνεδρίου; Excerpt. Vatic. XXXII. VI. ἀφηγούμενος τοῦ συνεδρίου.

Insignia senatorum erant latus clavus vel tunica latyclavia. Hanc dicunt significanter sane πλατύσημος χιτῶν Diodor. XXXVI. p. 535., vel πλατύσημος ἐσθῆς Herodian. III. c. 11., inde ἀποψηφίζεσθαι τὴν πλατύσημόν τινος aliquem senatu movere apud Memnonem Photius Biblioth. 756. R. — Huic, ut hoc obiter dicam, contraria est στενόςσημος (angusticlavia) vel in Gloss. ψιχόςσημος. cf. Salmas. ad Vopisci Carin. c. 20. — Nonnunquam usurpant nomen generalius, ut ἐπιπόρφυρος ἐσθῆς Appian. de reb. Samnit. III. c. VII., ubi narrat post cladem caudinae atque exercitum sub iugum missum, ἦτε βουλὴ τὴν ἐπιπόρφυρον ἐσθῆτα ἀπέθετο. Recentiores retinebant, ut assolent, nomen latinum λατικλαβία χλαμύς, quam accuratius describit Joann. Lyd. de mag. I. 17.

Calcei cum luna καλίκιοι passim. Luna illa σεληνίς simpliciter dicitur Plut. Quaest. Rom. p. 282. a. Philostratus Vita Sophist. II. p. 555. hac circumlocutione utitur: τὸ σύμβολον τῆς εὐγενείας· τοῦτο δ' ἐστὶν ἐπισφύριον ἐλεφάντινον, μηνόειδές. Notum est, apud scriptores posterioris aetatis hos calceos senatorios πανπᾶγια dictos fuisse, lat. campagos, de cuius vocabuli etymo alii alia tradunt. Graeci illius aetatis a κάππα vulgo nomen hoc ducebant, ut Joannes Gazensis p. 51. Νομᾶς βασιλεὺς ἐν τοῖς ὑποδήμασι Ῥωμαίων τῶν πατρικίων τυποῦσθαι τὸ Ῥωμαϊκὸν κάππα, ὃ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐστι

*) Paulo insolentior videtur esse dictio apud Joseph. Ant. Jud. XIX. c. I. I. διὰ τὸ ἐκ τούτων (i. e. ex equitibus) εἰς τὴν βουλὴν εἶναι κατακλήσεις i. e. ex quorum ordine in senatum habebatur delectus.

τὸ ῥῶ — haec improbat Joann. Lyd. de mag. l. 17., dicens hoc calceos ita dictos fuisse ἐκ τῆς ἐπὶ τὸν κάμπον, οἰονεὶ τὸ πεδίον, χρείας. Reliqua, quae ad explicationem huius nominis pertinent, inveniuntur apud Salmas. ad Trebell. Pollion. Gordianos duo c. 16. et Suidam s. v. ξυρίδες — καμπάκια.*)

Senatum edicere est βουλὴν προγράφειν. Plut. Brut. c. 14.; pignoris captio et multa in morigeros — ἐνέχυρα λαμβάνειν cf. Plut. Cato min. c. 37. —

Senatum habere ἄγειν τὴν βουλὴν. ἡ βουλή ἄγεται Zonar. Annal. VIII. c. 11. vel βραβεύειν τὸ διαβούλιον Polyb. XXXIII. c. 1. vel βουλὴν ὑπὲρ τινος καθιστάναι Dionys. Ant. p. 369. 22. Quando consules intrabant in curiam, senatores assurgebant, quod proprie dicitur ὑπεξανίστασθαι. cf. Plut. Jul. Caesar. c. 66.

Referre ad senatum vel consulere, quod erat magistratuum, est προσανεγκεῖν τῇ συγκλήτῃ; relatio ἀναφορά. Polyb. XVII. c. 9. 10. Idem dicitur Dionys. Ant. II. c. 14. εἰσηγεῖσθαι; Dio Cass. 53. p. 727. χρηματίζειν περὶ τινος, ubi legimus senatum in honorem Augusti decrevisse, ut tribunus plebis perpetuus esset: καὶ χρηματίζειν αὐτῷ περὶ ἐνός τινος οὗτου ἂν ἐθελήσῃ καὶ ἑκάστην βουλὴν . . . ἔδωκε (senatus).

Senatus auctoritas Dio cum in graecum sermonem convertere nesciret, retinuit nomen latinum, quod ille quidem raro facit. Lib. enim 55. p. 773. narrat, si quando casu fieret, ut non tot, quot opus esset, convenirent: ἐβουλευόντο μὲν καὶ ἡ γε γνώμη συνεγράφετο, οὐ μέντοι καὶ τέλος τι ὡς κεκηρωμένη ἐλάβανεν, ἀλλὰ ἀνκτώριτας ἐγίγνετο, ὅπως φανερόν τὸ βούλημα αὐτῶν ἦ τοιοῦτον γάρ τι ἡ δύναμις τοῦ ὀνόματος τούτου δηλοῖ. ἐλληνίσαι γὰρ αὐτὸ καθάπαξ ἀδύνατόν ἐστι. Atque recte dicunt viri docti l. l. vocabulum ἀξίωμα, quo Franciscus Philelfus Epist. lib. VIII. 1. auctoritatem commodè reddi posse contendit, nimis esse vagum neque offerre notionem conceptionemque latini vocabuli. —

*) Α καμπαγλοῖς probe sunt distinguenda καμπότουβα; sic enim Graeci corrupta voce Latinorum femoralia dicebant. cf. Reiske ad Const. Porphy. de cer. aul. I. p. 219. 10.

Senatus consultum vel decretum est, quod omnes sciunt, *δόγμα* vel *βούλευμα*, apud Polybium passim. Apud posteriores *τὸ τῆς συγκλήτου θέσπισμα*. Theophil. Paraphr. Instit. I. II. IV.

Scribendo adesse est *παρεῖναι*. cf. Boeckh. Inscript. T. II. p. 421. — Senatus consultum edere apud Polybium semper dicitur *ἐκβάλλειν*; *ἐκβάλλειν δόγμα* lib. XXX. c. 17. 6. *ἐκβάλλειν ἀπόκρισιν* lib. XXIX. c. 7. 5. Etiam *γίνεται δόγμα*, *ἐκφέρεται* ut Dio Cass. X. c. 34. οὐδὲν ἢ βουλὴ ἐξήνεγκε τέλος i. e. senatus nihil certi decrevit.

Haec senatus consulta deposita erant in aerario, cui praefuisse scimus quaestores; in aerario foruli varii fuisse videntur, numeris notati, quo facilius singula senatus consulta inveniri possent. Sic explicandus locus apud Joseph. Ant. Jud. XIV. c. X. 10. *Δόγμα συγκλήτου ἐκ τοῦ ταμείου ἀντιγεγραμμένον ἐκ τῶν δέλτων τῶν δημοσίων τῶν ταμεινικῶν, Κοῖντῳ Ποντιλίῳ Κορηλίῳ ταμίαις*) κατὰ πόλιν, δέλτῳ δευτέρῳ καὶ ἐκ τῶν πρώτων* i. e. forulo altero sub litera I. cf. Gronov. ad h. l. —

Sententiam dicere est *γνώμην τίθεσθαι*; sic apud Dionem 46. p. 480. *τὴν γνώμην ἐν τοῖς ὑπατενκόσοι τίθεσθαι* i. q. habere ius dicendae sententiae inter consulares. Aliis locis *γνώμην ἀποφαίνεσθαι*, *γνώμην λέγειν* cf. Dionys. Ant. VI. p. 406. 12. XI. p. 690. 36. *γνώμην ἀποδείξασθαι* XI. p. 702. 43. *γνώμην εἰσάγειν* Zonar. Annal. X. c. 12. — Sententiae dicendae praerogativam habere *γνώμης ἄρχειν* Dionys. Ant. p. 123. 12. —

Dicendo diem consumere et decretum quominus fiat impedire est *ἐκκρούειν τὴν βουλήν*. cf. Plut. Cat. min. c. 31. *λέγων ὅλην τὴν ἡμέραν κατανόησε καὶ τὴν βουλήν οὕτως ἐξέκρουσε*. —

Discedere: de senatoribus, qui sententiam ferunt, est *μεταστῆναι*. Sic apud Plut. Pomp. c. 58. Curio discessionem facere iussit senatores. *ἐκέλευσε γὰρ μεταστῆναι τοὺς Καίσαρα μόνον τὰ ὄπλα καταθέσθαι κελύοντας*. — Ire in sententiam apud Dionys. Ant. X. c. 32. est *συγκαταλέγειν* pro *συναγορεύειν*, quod verbum Reiske optimo iure rettulit in numerum idiotismorum Dionysii. — Differre senatum in alium diem est *ἀναβαλέσθαι τὴν βουλήν* vel *τὴν βουλήν ὑπερθέσθαι*. cf. Plut. Jul. Caes.

*) Hi dativi sunt loco latinorum ablativorum consequentiae; usum hunc dativorum apud recentiores crebrum esse res est divulgata. —

c. 64. et sic etiam apud Polybium XVIII. c. 30. τὸ διαβούλιον ὑπερθέσθαι. — Reicere ad senatum ἀναθέσθαι εἰς σύγκλητον Polyb. XXII. c. 27. vel ἀναβάλλεσθαι τινα ἐπὶ τὴν βουλὴν Dionys. Antiq. V. c. 49.

Paullo obscurior est locus apud Dionys. XL c. 21. (p. 702. 22.), ubi narrat in senatu, cum Valerius contra decemviros orationem habuisset, ab his postulatum fuisse, ut sententias de integro in medium proponerent i. e. ut iterum sententias ferrent. Οὐαλέριος ἡξίου διαδικασίαν τοὺς δέκα προδεῖναι ταῖς γνώμας — quæ verba quid significant, vix satis liquet. Sylburgius legendum censet: τῶν γνωμῶν, Reiske: ἀναδικασίαν retractationem sententiae — quod sane h. l. requiritur, cum mox sequatur, plures senatores quas prius dixissent sententias, retractare voluisse — πολλοῖς τῶν συνέδρων ἀναθέσθαι βουλομένους τὰς προτέρας ὑποθέσεις. — Ceterum observamus sententiam ferre dici et h. l. et lib. IV. c. 84. ψηφίζεῖν (active) πάντων ἐψηφισμένων. *)

Iam Senatam curam aerarii habuisse, notum est. ἡ σύγκλητος ἔχει τὴν ταμείου κυρίαν. cf. Polyb. VI. c. 13. Haec cura aerarii dicitur etiam simpliciter ἡ διοίκησις, οἱ ἐπὶ τῆς διοικήσεως. cf. Sturz. ad Dionem Cass. 43. p. 375. **) Sed proprium vocabulum de aerario est. τὸ δημόσιον ταμεῖον Plut. Pomp. c. 45. Inferre in aerarium εἰς τὸ δημόσιον ταμεῖον τῶν Ῥωμαίων κομίζουσιν. cf. Strabo lib. XIV. p. 685. vel ἀνάγειν εἰς τὸ δημόσιον Polyb. XI. c. 3. Fiscus autem Caesaris τὸ Καίσαρος ταμεῖον; inde οὐσίαν ἀναλαμβάνειν εἰς Καίσαρος ταμεῖον, redigere in fiscum. Plut. de fraterno amor. p. 484. a.

Senatus curam habebat provinciarum. Hoc vocabulum Graeci alii aliter interpretabantur. Apud Appianum provincia dicitur ἔθνος. cf. praefat. c. VII. et alijs locis. Idem significat στρατηγία; ***) sic περιελθεῖν εἰς στρατηγίαν in provinciae formam redigi: de

*) Apud Appianum ψηφίζεσθαι aliquoties sensu passivo legitur, ut bell. civ. II. c. 7. ψηφίζεται αὐτῷ ὄνομα nomen ei decernitur, tribuitur. Sic etiam μεταψηφίζεσθαι ibd. IV. c. 57. Συρία μὲν καὶ Μακεδονία εἰς τοὺς ὑπάτους . . . μετεψηφίζετο i. q. Syria et Mac. iis postea decretae sunt. —

**) Apud Strabonem διοίκησις est i. q. provincia.

***) Apud posteriores provinciam etiam θέμα dici adparet ex Gloss. Du Cangii s. v.

bell. Mithrid. c. 105. Illo loco legimus etiam: καὶ στρατηγεῖται
 νῦν (s. c. ταῦτα τὰ χωρία) ἅμα τῇ Καππαδοκίᾳ i. q. haec
 quoque pertinent ad provinciam Cappadociam. — Similia sunt, no-
 tatum, ut putamus, digna, quippe cum insolentius dicta esse videan-
 tur: ἀναλαβεῖν εἰς Ῥωμαίους de bell. civ. I. c. 76. vel τοῖς Ῥω-
 μαίοις ἀναλαμβάνειν ibd. c. 77. quamquam haec generaliter sub-
 iiciendi notionem efferunt, at significantius in provinciae formam
 redigere εἰςγράφειν εἰς τὸν τῶν Ῥωμαίων κόσμον, εἰς τὴν
 ἐπήκοον εἰσάγειν. cf. Dio. Cass. lib. 53. p. 721. — Apud Jo-
 sephum fere semper μεταπίπτειν εἰς ἐπαρχίαν, cf. bell. Jud. II.
 IX. 1., apud Strabon. VII. p. 327. ταῦτα ἔπεσον ὑπὸ Ῥω-
 μαίοις. —

Provinciales dicuntur ἐπαρχιῶται, quod vocabulum usu inva-
 luisse videtur. cf. Julian. Epist. XVII. p. 384. d. Justin. Martyr.
 Apolog. I. p. 87.; etiam ἐπαρχικοί cf. Plut. Cicer. c. 36. Apud
 barbaros autem προβενζιάλιοι. Ac eandem fere significationem
 habet οἰκεῖοι. Legimus enim apud Appian. bell. Mithrid. c. 121.
 de eiecto Pharnace: ὧδε μὲν δὴ καὶ Φαρνάκης ἐξέπεσε τῆς
 ἀρχῆς καὶ αὐτοῦ τὴν βασιλείαν Γάιος μὲν Καῖσαρ ἔδωκε
 Μιθριδάτῃ τῷ Περγαμηνῷ, συμμαχήσαντί οἱ προθύμως ἐν
 Αἰγύπτῳ νῦν δ' εἰσὶν οἰκεῖοι — quod recte convertunt: nunc
 autem Bosporani romano adtributi sunt imperio; neque placet Schweig-
 haeuseri sententia, qui subscripsit: fortasse excidit βασιλεῖς vel
 δυνασταὶ αὐτοῖς εἰσὶν — i. e. parent domesticis regibus.*)

*) Obiter dicamus, quo modo Graeci notionem in fidem recipiendi
 interpretati fuerint. Apud Polybium II. c. 11. exprimitur verbis παραλαμβάνειν
 εἰς τὴν πλάνην, vel aliis locis δέχεσθαι εἰς τὴν φύλιν. Insolentior
 est dictio Josephi Ant. Jud. XIV. X. ἔτι δὲ ἐν τοῖς καὶ ἄνδρα φίλοις
 ἀριθμεῖσθαι. Quaeritur, quid sibi velint ista: καὶ ἄνδρα. Interpretes haec
 ita explicant, Caesarem frequens illud epitheton singularis, quod amicis
 daretur, in decreto illo cum honore Iudaeorum adscripsisse, Iosephum igitur
 vel alium interpretem Graecum, cum minus intellexisset vocabulum latinum,
 καὶ ἄνδρα vertisse. — De sociis quorum fides vacillat, Polybius dicit ἀνα-
 χωρεῖν; cf. Schweighaeuser. ad lib. XXVIII. 3.; de iis, qui in officio ma-
 nent, προσπίπτειν, de iis tandem, qui amicitiae Romanae studiosissimi sunt,
 ὑπερκαρπωτῶν lib. XXVIII. c. 6.; eiusdem significationis est ῥωμαΐζειν apud
 Appian. IX. V. — Pro hoste iudicare est ψηφίσσασθαι τινα πολέμιον, quod
 passim legimus; etiam ἀναγράφειν τινα πολέμιον Appian. bell. civ. I. c. 77.
 Ἀναγράφειν τινα φίλον inter socios populi Romani adscribere ibd. de bell.

Verum haec tantum de nomine provinciae dicere volui, de magistratibus earum et divisione infra sumus disputaturi. Addimus tantum senatui fuisse ius prorogandi imperii rectoribus provinciarum; hoc dicitur graece τὸν ὑπάρχοντα ἐπίμονον ποιεῖν. Polyb. VI. c. 15.

Senatus etiam legationes gentium exterarum audiebat et ipse legatos mittebat. Verbum adeundi in solemni decreto apud Polyb. XXXIII. c. 16. est ἐπέρχεσθαι; ἐπελθόντες εἰς τὴν σύγκλητον. Locus Appiani IX. c. IX. de legatis: εἰς τὸ βουλευτήριον ἀπαχθέντες „cum iis senatus datus esset“ aperte est mendosus; pro ἀπαχθέντες legendum εἰσαχθέντες, παραχθέντες aut ἐπαχθέντες, ut de reb. Samnit. p. 57. 95. ubi cf. Schweighauserum. —

Princeps legationis est αὐτοκράτωρ τῆς πρεσβείας Dio Cass. lib. 39. p. 196. — Legatos mittebat senatus ad res ordinandas; hoc interpretabantur per διατίθεσθαι, aut καθίστασθαι. Sic apud Appian. VIII. c. 135. δέκα ἡ βουλὴ ἔπεμψε . . . διαθησομένους τὴν Λιβύην εἰς τὸ Ῥωμαίων συμφέρον; at IX. VII. c. 2. ἔπεμπον δέκα ἄνδρας, μεθ' ὧν ἔδει αὐτὸν τὰ εἰλημμένα καθίστασθαι. Qui legati cum venissent, quo erant missi, edicta sua promulgabant: ἐκθέματα ἐκτιθέναι Polyb. XXXI. c. 10. — Senatus etiam Romae legatos ἡξίωσε καταλύματος δημοσίου καὶ ξενίων cf. Diodor. apud Photium 1184. R. vel ξένια καὶ παροχὰς ἐξέθηκε i. q. offerebat lautia cf. Polyb. XXV. c. 6. — atque relationes vel commentarios legatorum inspiciebat: ἀναλαμβάνειν τὰ ὑπομνηματίσματα, ἃ οἱ πρέσβεις ἐποιήσαντο. —

Senatus decernebat supplicationes, triumphos, ovationem et imperatoris adpellationem. Supplicationes Graeci vertunt per θυσία καὶ ἱερομηνία. cf. Casaub. ad Spartiani Adrian. c. 12. — vel ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο θύειν τοῖς θεοῖς καὶ σχολάζειν

Mithrit. c. 61. Desciscentes ad obsequium et tributa compellere est: ὀποσάνας εἰς τοὺς φόρους ἐπαγάγειν de reb. Illyr. c. 15. — Socium aliquem senatui commendare est γνωρίζειν; cf. Appian. IX. c. 4. Φλάμιντου δὲ αὐτὸν τῇ βουλῇ γνωρίζοντος ἰσχυρῶς. Hanc enim significationem verbum hoc recepit apud recentiores Graecos; inde apud Herodian. III. c. 8. γνωρίσθῃναι τινι familiaritate alicuius uti. At haec iam mittamus, cum notiones hae cum antiquitatibus Romanis vix quidquam habeant commune et facillime ex se intelligantur. —

δορτάζοντας. Sellisternium dicebant *σελλάστρωσις* cf. Hesych. s. v. *σέδας*. — Triumphandi notionem vario modo interpretabantur; operae pretium duximus, rem hanc diligentius explicare. Dionys. Ant. II. c. 34. sic circumloquitur: *ἡ μὲν οὖν ἐπινίκιος τε καὶ τροπαιοφόρος πομπὴ καὶ θυσία, ἣν καλοῦσι Ῥωμαῖοι θρίαμβον*. Aliis locis triumphus dicitur *πομπή*; veluti X. c. 47. *οὐκ ἐψηφίσατο αὐτοῖς πομπὴν θριαμβῶν* — quae lectio praefenda videtur alteri (Cod. Rom.) *πομπὴν ἢ θρίαμβον*. Locus apud Appian. bell. civ. V. c. 130. haud satis certus; narrat Caesari Octaviano post victoriam ad Mylas reportatam honores plures fuisse decretos eumque consecutum esse *πομπήν*, quo loco *πομπή* videtur esse ovatio, quod comprobatur auctoritas Suetonii Octav. c. 22. et Dio Cass. 49. c. 15. Galenius *πομπή* explicat per thesam Circensibus ductam. cf. Appian. res Hispan. p. 127. 50. — Apud Dionem lib. 44. p. 409. triumphus dicitur *πέμψις τῶν νικητηρίων*.*) — Triumphare est *ἄγειν, κατάγειν,**)* *εἰσάγειν θρίαμβον* — quod passim invenimus; vel *εἰς Ῥώμην εἰσελαύνειν θριαμβεύοντα* Appian. lib. VIII. c. 65., quo loco describens pompam triumphalem currum triumphantis chorum satyrorum *τιτυριστῶν*, qui etiam *λυδοί* essent vocati (apud Dionys. Ant. II. c. 71. *λυδίωνες*), praecedere dicit. Ibid. c. 135. utitur dicendi ratione *διαθριαμβεύειν, πολίχρυσον θρίαμβον*. At invenimus etiam *θρίαμβον παράγειν* cf. de bell. Mithrid. c. 117. *ὥς ἕτεροι τῶν θριαμβῶν παραγόντων*; vel *ἐπινίκιον πομπὴν θριαμβεύειν* Georg. Syncell. p. 285. (542). — Apud Dionem 43. p. 369. idem

*) Nomen ipsum *θρίαμβος* unde ducatur, nugatorie sane explicare studet Zonar. Annal. XII. c. 32. Alios scilicet derivare vocabulum hoc a foliis ficulnis — *ἀπὸ τῶν θρίων* — olim enim et histriones foliis his faciem suam velasse atque sic dicteria versibus iambicis iactasse et milites *ἐπαγόντες φύλλα συκῆς ταῖς ἑαυτῶν ὄψεσιν εἰς τοὺς τὰς πομπὰς ποιοῦντας ἀπέσχοπον*. Alios autem ducere hoc nomen inde, *ὅτι ἐκ τριῶν οἱ τὴν πομπὴν πληροῦντες συνίσταντο τάξεων* i. e. e senatu, populo et militibus, igitur proprie *τρίαμβον* esse scribendum — quae sane inepta sunt. Cedrenus p. 268. (471) tradit, triumphum dici *ἀπὸ τῶν ἐπῶν τῶν εἰς τὸν Διόνυσον*. *θρίασιν γὰρ τὴν τῶν ποιητῶν μανίαν λέγουσι*. — Vocabulum *θρίασις* a *θρίαζω* ductum non meminisse me legere.

**) Quod enim apud Georg. Syncell. p. 299. (566) legimus, *κατατάξων θρίαμβον*, mendum est, qualia in ed. Dindorfii plura invenimus; legendum sine dubio *κατάξων*. —

est *διορτάζω*. — Triumphare de aliquo est *κατὰ τινος*, quod saepissime legimus; sed dicitur etiam *ἀπὸ τινος*, ut apud Appian. de reb. Gallic. IV. c. 1. καὶ ἐθριάμβευσεν ἀπ' αὐτῶν; et *ἐπὶ τινι* ut de bell. Mithrid. c. 116. de Pompeio: ὁ δὲ ἐθριάμβευσεν ἐπὶ λαμπροτάτης δόξης . . . δύο ἡμέραις, ἐπὶ πολλοῖς ἔδρουν ἀπὸ τε τοῦ Πόντου καὶ Ἀρμενίας. Praeterea *θριαμβεύειν τινα* etiam frequentatum erat. Dio praetulissee videtur dictionem *ἐπινίκια πέμπειν*, quam cum genitivo coniungit, ut lib. 37. p. 115. *ὅτε τὰ ἐπινίκια αὐτοῦ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἔπεμψαν*; aut *πέμπειν ἐν τοῖς ἐπινικίοις τινά* cf. lib. 36. p. 88., etiam absolute *πέμπειν τινά* invenimus i. q. in triumpho ducere, triumphare de aliquo, vel *διάγειν τινα εἰς θρίαμβον*, Zonar. lib. X. c. 31. Iam *πομπεύειν* apud Zonaram est in triumpho duci, ut lib. IX. c. 24. de Philippo: καὶ αἰχμάλωτος γέγονε καὶ ἐν τοῖς ἐπινικίοις ἐπόμπευσε, δεσμὰ μετὰ τοῦ διαδόχου περιεχόμενος. Verum aliis locis idem significat forma passiva *πομπεύεσθαι*, ut lib. X. c. 5. αἰχμάλωτοι δὲ ἐπομπεύθησαν, ubi etiam *ἐπόμπευσαν* dicere poterat. — Triumphator apud Zonaram pluribus locis est *πομπεύς*; de multitudine quae triumphantem prosequitur, dicunt *κατάγειν*; ut Appian. VII. c. 72. *κατάγειν τὰς κίκας*. Ferula in triumphis gestari solita *πήγματα* appellantur, cf. Joseph. bell. Jud. VII. V. 5., ubi legimus ea fuisse *τριώφορα* et *τετρώφορα*. — Graecos recentiores latina vocabula retinuisse, non est quod moneamus. cf. Joann. Lyd. de mag. II. 2. —

De ovatione locus est notissimus apud Dionys. Ant. V. c. 47. Legimus Menenium consulem triumphasse vectum curuli regia sella: *παρεμβεβηκὼς ἐφ' ἄρματιόν δίφρον βασιλικόν· Ποσειδώνιος δὲ ἐν τῷ ἐλάσσονι καὶ ὑποδεστέρω, ὃν καλοῦσιν εὐάστην, παρεκκλίναντες τοῖνομα ἑλληνικὸν ὑπάρχον εἰς τὸ ἀσκηρὲς· τὸ γὰρ πρῶτον εὐάστης ἐλέγετο*. Igitur putat, ovationem esse vocabulum graecum a Romanis corruptum, neque certa videtur interpretum emendatio, pro *εὐάστης* — *οὐάστης* vel *ὀβάστης*, aut *ῶσσις* deflexum scilicet a graeco *εὐασσις* legentium, quippe cum statim infra sequatur: *ὁ τὸν εὐάστην κατὰγων θρίαμβον*. At Dionysius ipse sibi non constat et vocabulum latinum mirum in modum deflectit, dicens lib. VIII. c. 68. (p. 535. 47.): *Ἀquila τὸν ἐλάττονα θρίαμβον ἀπέδωκεν, ὃν αὐτοὶ καλοῦσιν ῶαν*, ubi Sylburgius legendum esse censet *ῶασιν*, Casaubonus *οὐάστην*,

nulla idonea auctoritate. — Probabiliorem vocabuli explicationem profert Plutarchus Marcell. c. 22., ubi redarguit eos, qui ovationem ab εὐασμὸς ducant; nomen hoc (ἵβας . . ὁ θρίαμβος οὗτος ἐπαιμάζεται) inde explicandum, quod in hoc minore triumpho πρόβατα ἔθνον. ἔβα δὲ τὰ πρόβατα Ῥωμαῖοι καλοῦσι· ἐκ τούτου δὲ καὶ τὸν θρίαμβον ὄβαν ὠνόμασαν, atque eodem redit quod in vita Crassi legimus c. 11. δούαν (vel potius ὄουαν) τὸν πεζὸν θρίαμβον. Atque sic etiam Joann. Lyd. de mensib. IV. 3. ὀβατίωνα ἐκάλουν ἐκ τῆς τῶν προβάτων θυσίας. Hic igitur iam puro latino vocabulo ὀβατίων usus est, illi antiquiores depravato vel potius mirum in modum immutato ὄβα — ὄβα — ὄουα. At aliis locis apud scriptores graecos nomen ipsum non legimus, sed ἐλάσσαν, σμικρότερος θρίαμβος, vel πεζὸς θρίαμβος, ut apud Dionys. Ant. IX. p. 594. 37. vel τὰ σμικρότερα ἐπινίκια, ut apud Dion. 59. p. 920.

Imperator dicitur αὐτοκράτωρ. Sic Dionys. Ant. IX. c. 3. τὸν ὑπατον αὐτοκράτορα ἀναγορεύσαι. Plura infra explicabimus in capite de Imperatoribus. — Senatus etiam imperatoribus lictores et insignia praetoria mittebat. Sic Plutarchus Anton. c. 17. ἔπεισε τὴν βουλὴν Καίσαρι ῥαβδονχίαν πέμψαι καὶ στρατηγικὰ κόσμια; haec insignia etiam παράσημα dicuntur; qui nulla habet insignia, igitur privatus homo, ἀσήμαντος. cf. Appian. bell. civ. III. c. 58.

Senatus etiam reges nomine sociorum pop. Rom. ornatat eosque hostes populi R. iudicabat, quod quomodo Graeci interpretati fuerint, supra diximus. Ille mittebat etiam regibus sociis σκηπίονα καὶ τὸν ἐλεφάντινον δόφρον, quod apud Polybium pluribus locis commemoratur.

Decretum ultimae necessitatis: videant consules, ne quid detrimenti respublica capiat — Dio Cassius insolentius interpretatur, ita ut ἀποτριβή — ἀποτριβῆναι constanter in formula hac usurpet, procul dubio ut latinorum tereudi verbum, quod laet in detrimento, etiam in graeco adpareat. Sic legimus lib. 37. p. 131. καὶ γὰρ τούτῳ τῷ δόγματι προσεγγράφη τὸ διὰ φρονεῖδος αὐτοὺς σχεῖν, ὥστε μηδεμίαν ἀποτριβὴν ἐπὶ δημοσίῳ συμβῆναι — vel lib. 37. p. 138. τοῖς ὑπάτοις τὴν φυλακὴν ὥς πόλιτος, ὥστε μηδὲν ἀπ' αὐτῆς ἀποτριβῆναι, ἐπέτρεψαν, quae eadem verba leguntur etiam 40. p. 253. 46. p. 471.,

unde colligimus, haec non fortuito a Dione sic fuisse expressa, sed consilio et certa ratione. At nemo scriptorum eum hac in re secutus est, haud dubie ob insolentio rem verbi ἀποτριβῆναι significationem. Plutarchus enim, apud quem bis huius decreti mentio fit, alia usus est interpretatione, simpliciore etiamsi minus accurata, σώζειν τὴν πόλιν. Sic C. Graech. c. 14. προσέταξαν (i. e. senatores) Ὅπιμίω σώζειν τὴν πόλιν, ὅπως δύναιτο; — significantius Cicer. c. 15. γίνεται δόγμα τῆς βουλῆς παρακατατίθεσθαι τοῖς ὑπάτοις τὰ πράγματα, δεξαμένους δ' ἐκείνους, ὡς ἐπίσταται, διοικεῖν καὶ σώζειν τὴν πόλιν. —

Obiter monemus, nomen patricius apud Byzantinos frequenter fuisse usurpatum; cf. Priscum hist. T. II. p. 160. Inde patricius πατριχίότης. Aetate illa patricius ille dicebatur βασιλέως πατήρ. cf. Menander hist. T. I. p. 328. ἀξίωμα βασιλέως πατῆρ dignitate patricius. ibd. p. 345. ὃς ἐν τοῖς βασιλέως πατράσιν ἐτέλει unus ex patriciis. cf. ibd. p. 390. Sic haec infra exponemus.

Homines novi dicebantur etiam graece καινοί. Plut. Cato c. 1. Appian. bell. civ. II. c. 2. καινὸν δυναμάζων — καλοῦσι δ' οὕτω τοὺς ἀφ' ἐαυτῶν, ἀλλ' οὐ τῶν προγόνων γνωρίμους. — Etiam καινὸς ἄνθρωπος de fort. Rom. p. 318. c. —

Ordo alter equester apud alios aliter significatur. Apud Dionysium simpliciter ἵππεῖς; apud Appianum, haud dubie ut vitetur ambiguitas, constanter additur οἱ λεγόμενοι, οἱ καλούμενοι ἵππης (ἵππέες) cf. bell. civ. II. c. 13. II. c. 82. et aliis locis. Dio Cass. fragm. XXIII. usus est vocabulo ἡ ἵππας; Joseph. bell. Jud. II. XIV. 9. ἄνδρες ἵππικοῦ τάγματος, vel ibd. VII. V. 4. οἱ ἀπὸ τιμημάτων ἵππεῖς. Philostr. Apoll. Tyan. IV. c. 42. τὸ ἵππεῦον τῆς Πώμης. Huius etiam propria est dictio οἱ δημοσίᾳ ἵππεύοντες; sic in v. Sophist. p. 524. (Olear.) de Hadriano legimus: κατέλεξεν (Dionysium sophistam) τοῖς δημοσίᾳ ἵππεύουσι; ibd. p. 589. τῶν δημοσίᾳ ἵππευόντων; p. 626. αὐτῷ ἵππεύειν δημοσίᾳ ἔδωκε i. e. ordini equestri adscripsit. Hanc enim interpretationem unam veram esse. putamus neque probamus sententiam Casauboni ad Spartiani Adrian. c. 7., haec ita accipientis, quasi imperator prae buisset ei ius utendi publicis veredis, instituto cursu fiscali — de quo instituto nos infra accuratius agemus. — At notissima est denominatio τὸ τῶν ἵππέων τέλος,

inde εἰς τὸ τῶν ἱππέων τέλος εἰσγράφειν Dio Cass. 48.; ab hoc differt: οἱ ἱππεῖς τοῦ τέλους lib. 42. p. 336. vel οἱ ἱππεῖς ἐκ τοῦ τέλους 61. p. 988. quibus verbis significantur militantes, oppositi ceteris non militantibus.*) —

Insignia equitum erant ἡ ἱππὶς ἐσθῆς. Dio Cass. 40. p. 251. Ἱππος δημόσιος Dionys. lib. VI. p. 351. 33. Etiam in theatro subsellia propria. Plut. Cic. c. 13. διένειμε (s. c. Roscius) ἰδίαν ἐκείνοις θέαν, ἣν ἔτι καὶ νῦν ἐξαίρετον ἔχουσι. Dio Cass. 36. p. 101. Ἔδρας (τὰς τῶν ἱππέων) ἐν τοῖς θεάτροις ἀκριβῶς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀφώρισε. Verum nomen ipsum quatuordecim — sedere in quatuordecim non invenimus apud Graecos interpretatum. —

Munus equitum gravissimum erat vectigalium redemptio — πᾶσαι τελωνίαι δι' αὐτῶν ἐγίνοντο cf. Dio Cass. lib. 38. p. 154. Erant φόρων τελῶναι, οἱ τὰ μισθώματα ἔχοντες Appian. de bell. civ. V. c. 130. Publicani dicuntur οἱ μισθούμενοι τοὺς φόρους Appian. bell. civ. II. c. 92. apud Strabonem plerumque δημοσιῶναι cf. IV. p. 205. τοῖς δημοσιῶναις ταῖς ἐργολαβήσαι τὰ χρύσεια; inde δημοσιωνία, δημοσιώνιον. cf. Diodor. Excerpt. XXXVI. p. 531. Kreutzerus Abriss der römischen Antiquitäten p. 127. quaerit, quidnam intersit inter τελῶναι portitores et δημοσιῶναι publicani. Ad quaestionem hanc nihil certi respondere scimus, neque putamus certum fuisse discrimen, nisi id, quod inter latinorum portitor et publicanus intercessisse omnes sciunt, id est, portitores potius cum contentu quodam dici de operis publicanorum: — De significatione quam habeat ἀρχιτελώνης, τελώνης in literis sacris, cf. Meyerum in Adami Antiq. Rom. p. 46. — Remissio, quam publicanos saepe a senatu petisse scimus, dicitur ἐκδικία. cf. Dio lib. 38. p. 154. ὅπως ἐκδικίας τύχῃσι. —

Transvectio equitum est πάροδος τῶν ἱππέων ἐξεταζομένων Plut. Pomp. c. 22. Eam describit Dionys. Ant. VI. p. 351. Dicit pompam hanc fieri μηνὶ Κυντιλίῳ λεγομένῳ, ταῖς καλουμέναις εἰδοῖς — equitesque indutos fuisse: τὰς πορφύρους φοινικοπαρύφους τηβέννας, τὰς καλουμένας τραβέας. — Equum adimere est ἱππὶον ἀφαιρεῖσθαι; sic apud Dion. fragm.

*) Loco citato (38. p. 154.) Dio Cass. paulo insolentius pro ordine tuitur vocabulo ἔθνος, ut supra pro tribu γένος. —

CIX. *ὅτι τὸν ὕπκον αὐτοῦ τιμητέον ἀφείλετο*. — Princeps inventus est ὁ τῆς νεότητος προκριθείς Dio 59. p. 909. —

De plebeio ordine h. l. nihil dicimus, cum de comitibus et iuris generibus infra simus disputaturi; tantummodo de nomine ipso paucissima notabimus. Hoc commemorat Plut. Rom. c. 13. *ἐπειτα τοῖς μὲν ἄλλοις ἐχρῆτο δῆμον καὶ πωπούλους ὠνομάσθη τὸ πλῆθος*. Sic etiam Dionys. Ant. V. c. XVIII: *πλήθροισι* explicat per *δημοτικοί*. Turba egena est *ἐχλος ἄπυρος καὶ ἀνέμετος* Plut. Cat. min. c. 26. — Apud posteriores plebs dicitur ὁ *χυδαῖος δῆμος*; in Gloss. gr. *δῆμος μικρός, λεπτός δῆμος*; inde *λεπτοῦ δῆμου ψήφισμα* i. q. plebiscitum. Etiam *ιδιώτης* est plebeius vel *ιδιώτης δῆμος*. cf. Theophil. Paraphr. Instit. l. l. IV. l. II. V. —

C A P. III.

De conditione civium et de generibus iuris.

Civem Romanum Appianus proprio more semper dicit ὁ — *οἱ ἐξ ἄστεος*. Sic lib. VI. c. 45. narrat Carum, Hispanum, cecidisse proelio sex millia civium Romanorum — *καὶ Ῥωμαίων τῶν ἐξ ἄστεος ἔκτεινεν ἐς ἑξακισχιλίους*. cf. ibd. VI. c. 65. et passim aliis locis. Quirites, cives optimo iure, simpliciter dicuntur *πολιταί* Plut. Caes. c. 51., Dio Cassius nomen latinum retinere maluit. *Κυρίῳται*. lib. 36. p. 91. — Pausanias utitur phrasi *τελεῖν εἰς* — pro: civem esse — lib. IX. 27. 1. *τελεῖν εἰς Ῥωμαίους* (ius civitatis habere), *τελεῖν εἰς Ἑλληνικόν* de his, qui ius civitatis non habent, inter peregrinos referuntur. cf. VIII. 43. 3. — Illa aetate Romani omnes a devictis populis saepe dicebantur simpliciter *οἱ κρατοῦντες*. cf. Spanhem. ad Josephi bell. Jud. II. 1. 1.

Qui capitis deminutionem passi erant, *ἄτιμοι* — capitis deminutio *ἀτιμία*. Haec iuribus nota, sed hoc addendum, apud posteriores caput esse *ἀρχή*; capitis deminutionem *ἀρχὴ ἐλαττωμένη, ἐλάττωσις ἀρχῆς*, vel *κεφαλῆς ἐναλλαγὴ* — *καταστάσεως ἐναλλαγὴ*. cf. interpretes Theophili l. XVI. l. — In nexum abduci, nexum fieri est *ἀπαχθῆναι πρὸς τὸ χρέος*. cf. Creutzeri Abriss d. röm. Ant. p. 48. etiam *πρόσθετον εἶναι* —

πρόσθετον ποιεῖσθαι τινα i. q. καταδουλοῦσθαι τινα πρὸς τὰ χρέα. cf. Dionys. Ant. V. c. 59. Nexi ipsi dicuntur etiam οἱ ἐξ ὑπερημερίας κρατούμενοι Zonar. Annal. VII. c. 14. Obac-rati ἄπορτοι cf. Theophil. Inst. L. VI. 1.

Iam iura civium erant: ius dominii. Dominum apud iuris-consultos est *δεσποτεία καὶ περιουσία*; in dominio esse *δεσπόζεισθαι* cf. Theophil. l. l. II. l. l. — Possessio *διακατοχή*; possessionem bonorum petere *διακατοχήν αἰτῆσαι*. cf. ibd. l. XXI. l., vel *νομή*, unde possessor *νομεύς* ibd. II. l. XXX.

Usucapio est ἡ διὰ χρήσεως *δεσποτεία* II. VI. l.; consoli-datio *σώφρευσις* II. IV. III. *ὅτε συνέρχεται κατὰ ταῦτόν ὁ οὐ-σούφρευκτος τῇ προπριεταρίᾳ*. Προπριεταρία enim est pro-prietas et proprietarius προπριετάριος passim. —

Alia ratio acquirendae possessionis erat emptio sub corona; captivi enim ὑπὸ δόρῳ πωλοῦνται. Dionys. IV. c. 24. *)

Alterum ius est testamenti. Testamentum facere est *δια-τίθεσθαι*, quod vetitum prohibitumque erat τοῖς πυρὸς καὶ ὕδατος ἐσχθεῖσι, quibus aqua et igni erat interdictum. Dio Cass. 57. p. 870. Hereditas est *κληρὸς* ibd. 55. p. 799. Hereditatem

*) Praeter adiudicationem (προσκύρωσιν) erat etiam inter acquirendae rei genera donatio. — Scimus decursu temporum, luxuria ingravescente, Ro-manos in largiendis donis profusissimos fuisse. Huc pertinet mos, de quo obiter commemorabimus, strenas missitandi. Apud Athen. lib. III. p. 97. d. reprehendit Cynulcus Ulpianum, quod strenam Romanorum graece dixisset *ἐπινομίδα*. — ἢ οὐ σύ εἰ ὁ καὶ τὴν ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καλουμένην *σιρήναν* . . . *ἐπινομίδα* καλῶν; — Casaubonus defendit interpretationem Ulpiani optimo iure, dicens ab eo ita vocatam esse non quamcumque strenam, sed eam quae Imperatori de more donaretur, quam Graeci etiam *εὐαρχισμὸν* vocassent. Atque sic etiam *εὐαρχισμός* legg. apud Joann. Lyd. de mensib. IV. 4. ubi contortam et procul dubio ex pluribus pannis consutam explicatio-nem vocabuli huius legimus. Consulibus enim munus ineuntibus, omnem exercitum sub signis constitisse et tum inter se donasse olim caricis, postea foliis laureis. φύλλα δὲ δάφνης ἐδίδοσαν, ἅπερ ἐκάλουν *σιρήνα*, εἰς τι-μὴν δαίμονος τινος οὕτω προσαγορευομένης, ἣς ἐφορὸς ἐστὶ τῶν νικῶν. Τὸ δὲ *σιρήνα* κατ' Ἑλλήνας τὸν εὐαρχισμὸν τὸν ἐπὶ ἐντρεχείας στρατιωτικῆς σημαίνει. Confudisse igitur videtur strenna et strenuus. Addit, Elpidianum in libro de diebus festis tradere, *σιρήναν τὴν ὕλην τῇ Σαβίνων φωνῇ λέγεσθαι*; ideoque folia laurea donari, quippe cum haec arbor sanitatis sit efficiens, *ὕγιαστικὸν δὲ τὸ φυτόν*. — Verum haec omnia ab h. l. aliena.

adire est ἀδιτεύειν κληρονομίαν, προσελθεῖν κληρονομίαν, ὑπεισιέναι κληρονομίαν, ut est passim apud iurisconsultos. Heres institutus est ἑστατος κληρονόμος. In assem scriptus ὁ εἰς ὁλόκληρον γραφεῖς cf. Theophil. II. XXIII. IX; universitas est ὁμάς; hinc ἐν ὁμάδι διοικεῖν, ἐν ὁμάδι μισθῶ-
θαι; καθομάδα κτήσεις per universitatem acquisitiones, quibus opponuntur ἰδικοί. Verum haec non pertinent ad rem.

Qui in rerum natura sunt liberi, qui vivunt, dicantur οἱ ἐν φύσει παῖδες; his opponuntur ποστοῦμοι, οἱ μετὰ τὴν ἡμετέραν τικτόμενοι τελευτήν. I. XIII. IV. — Inofficiosum testamentum dicitur ἄτακτος διαθήκη; sic certe est in inscriptione capitum apud Theophil. II. XVIII., scimus autem inscriptiones has non esse Theophili, sed manus posterioris. Theophilus retinet nomen latinum. — Portio legitima, quae ex testamento obvenit, dicitur ποστιμόριον. Gloss. Basil. ποστιμόριον, τὸ νόμιμον μέρος. — Theophilus additionem, quae proprie dicitur de extraneo hereditatem suscipiente, dicit καταδοχήν; — ἀδιτίων ἢ καταδοχή — in necessariis est immixtio ἔμμιξις. Respuere hereditatem in extraneo dicebatur repudiatio χωρισμός, in necessariis ἀβστινατίων. — Iam legatorum quatuor praecipiant esse genera: vindicationem ἐκδικητικήν, damnationem καταδικαστικήν, sinendi modo (quod non convertunt) et praeceptionem ἐξαίρετον. Cessio autem legatorum est προχώρησις; cessionis expers ἀπροχώρητον. cf. II. XX. 11. II. XX. XX. Legatarius partiarius est ἡμισυνμέριτος II. XXIII. V. — Quae sint verba precaria παρακλητικά docet I. XIV. 1. — quae sit actio utilis πλαγιαστική II. XXIII. IV. — Tutor cessicius videtur esse τούτωρ κεσσιωνάριος. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. nr. 2941. p. 591. —

Testamentum per familiae emancipationem, per aes et libram Clemens Alexandr. Strom. V. 8. p. 679. sic describit: καὶ τὰ παρὰ Ῥωμαίοις ἐπὶ τῶν διαθηκῶν γενόμενα τάξιν εἴληχε, τὰ διὰ δικαιοσύνην ἐκεῖνα ζυγὰ καὶ ἀσσάρια (asses et librae) καρπισμοί τε (mancipationes, a καρπιστής vindex, καρπὶς vindicta, de qua infra etiam agemus) καὶ αἱ τῶν ὧτων ἐπιψεύσεις. Idem testamenti genus significat Plut. de sera num. vind. p. 550. b. ὅταν δὲ διαθήκας γράψωσιν, ἑτέροισ μὲν ἀπολείπουνσι κληρονόμους, ἑτέροισ δὲ πωλοῦσι τὰς οὐσίας, ὃ δοκεῖ παρὰ-

λογον εἶναι — ubi cf. Wyttenb. — (Fideicommissum est apud Hesych. *φειδοκόμισος*. — ἡ διὰ μαρτύρων πίστις — pro *φειδοκίμισος*.) —

Ius connubii. Confarreationem Dionys. Antiq. II. c. 25. dicit *φαρράκια*. Fuisse enim legem, mulierem nuptam, quae iuxta sacras leges convenisset cum viro, participem esse omnium bonorum et sacrorum. *ἐκάλουν δὲ τοὺς ἱεροὺς οἱ παλαιοὶ γάμους, ῥωμαϊκῇ προσηγορίᾳ περιλαμβάνοντες, φαρράκια; ἐπὶ τῆς κοινωνίας τοῦ φαρράδος, ὃ καλοῦμεν ἡμεῖς ζέαν*. Ratio quam Dionysius secutus nomen ita immutaverit, non liquet. — Nuptae dicebantur *ματρῶναι*, servato nomine latino. — Repudium, quod etiam sponsae mitti poterat, est *ἀποστάσιον, περίλυσις* (v. Festum s. v. Repudium) etiam *διαζύγιον*, divortium inter maritum et uxorem *διαίσιον*. cf. Theophil. Instit. p. 981. — Sed alia quae addamus, non habemus.*)

Quae fuerit patria potestas civi Romano — ἡ *ἐξουσία πατρὶ καὶ υἱοῦ*, enarrat Dionys. IV. c. 27. Vitae necisque ius circumloquitur sic Planudes metaphr. belli Gall. I. c. 16. *τοῦ βίου τε καὶ θανάτου κρίνειν τινὰ δυνατοί*. — Sui iuris esse — non sui iuris est *ἰδίον ἢ ἀλλοτριῶν δικαίου* — *ὑπεξούσιος* aut *ἀντεξούσιος*; potestas est *ὑπεξουσιότης*; quae sic passim leguntur. Apud iurisconsultos autem *ἀντεξούσιος* saepissime idem significat quod pater familias, *ὑπεξούσιος* filius familias. — De filiis, qui adoptione in alias gentes migrant, Polybius alique usurpant verbum *ἐκδεδῶσθαι*. cf. lib. 32. c. 14. — In tutela esse *ἐπιτροπεύεσθαι*, in cura esse *κουρατωρεύεσθαι*. cf. Theophil. Instit. I. XIII. 1. Tutela fiduciaria est *τεθαρῶρημένη ἐπιτροπή* ibd. I. XIX., verum in inscriptione, quae non est Theophili. De emancipatione liberorum cf. ibd. I. XII. 6. Libripens dicitur *ζυγοστάτης*, pater fiduciarius *μέσος*.

*) Hoc loco, quamquam sane alieno, obiter dicimus a graecis scriptoribus saepe commemorari Brutas quasdam mulieres. Has Suidas fatidicas esse dicit s. v. *Βρούτιδες. γυναῖκες οὕτω καλοῦμεναι, οἷονεὶ Σιβύλλαι καὶ προφητίδες. πάσας δὲ τὰς ἐνθουσιώσας Σιβύλλας ἐκάλουν*. — Joann. Lyd. de mensib. IV. 24. narrat, matronas Romanas ideo sese Brutas adpellasse, quod a Bruto illo vetere, pudicitiae vindice, sese nominari voluissent. Tandem in Chronic. Alexandr. (cf. Du Cange) legimus, Sabinas mulieres a Romulo raptas, sic dictas fuisse.

De iure Latii — de coloniis — praefecturis.

Municipium Graeci dicunt πόλις ἰσοπολίτις; cf. Appian. passim. Municipis ἰσοπολίται Dionys. Ant. VII. p. 706.; aut retinebant nomen latinum μουνικίτια. — Ius Latii vario modo convertunt. τὸ καλούμενον λατεῖον Strabo IV. p. 187. (T. II. p. 30.), vel ibd. p. 191. τὸ λατίνιον. Apud Appianum τὸ λάτιον. cf. bell. civ. II. c. 26. πόλιν δὲ Νεώκωμον ὁ Καίσαρ εἰς Λατίον δίκαιον ὤκισεν. ὣν ὅσοι κατ' ἔτος ἤρχον ἐγίγνοντο Ῥωμαίων πολῖται. τάδε γὰρ ἰσχύει τὸ λάτιον. *)

Civitates foederatae apud antiquiores sunt ἑσπεριδοί. cf. Dionys. Ant. II. c. 72. Recentiores semper nomen latinum conservant. cf. Procop. de bell. Vandal. I. II. p. 328. Ἐν δὲ φοιδεράτοις πρότερον μὲν μόνοι βάρβαροι κατελέγοντο, ὅσοι οὐκ ἐπὶ τὸ δοῦλοι εἶναι, ἅτε μὴ πρὸς Ῥωμαίων ἡσσημένοι, ἀλλ' ἐπὶ τῇ ἰσῇ καὶ τῇ ὁμοίᾳ εἰς τὴν πολιτείαν ἀφίκοιντο. φοιδερα γὰρ τὰς πρὸς τοὺς πολεμίους σπονδὰς καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Pro ἐπὶ τὸ legg. procul dubio ἐπὶ τῷ. —

Ius coloniarum habere est ἀποικίαν νομίζεσθαι. Dio Cass. 43. p. 368. καὶ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀποίκους τῶν Ῥωμαίων νομίζεσθαι. ἀποικίαν νομίζειν est ius coloniae tribuere; cf. ibd. p. 378. τὴν δὲ Κόρινθον τὴν τε Καρχηδόνα . . . ἀποικίας Ῥωμαίων ἐνόμισεν. — Apud Plutarchum est colonia κατοικία, vel sic potius deductio in coloniam dicitur. Pomp. c. 47. Caesar narratur κατοικίας πόλεων καὶ νομὰς ἀγρῶν γράψαι, quo l. Schaeferus notavit, non esse necessariam Reiskii emendationem κατοικίσεις legentis. Apud Polybium hoc alio modo interpretatum legimus; οἱ Ῥωμαῖοι κατεκληρούχησαν τὴν χώραν II. c. 21. ἢ τῆς χώρας διὰδοσις II. c. 23. III. c. 40. Etiam κληρουχία est i. q. colonia; apud Plut. Anton. c. 60. Πείσανρτα, πόλις

*) Posteriore aetate in omnibus municipiis fuit ordo populusque i. q. Senatus populusque vel decuriones et plebs. Decuriones hi graeca dicuntur βουλευταί atque opponuntur συγχλητικοίς cf. Theophil. Instit. IV. XIII. XI. etiam πολιτευταί vel πολιτευόμενοι. Sic apud Gregor. Nazianz. Epistola 49. ad Olympium: πάντας πολίτας καὶ πολιτευτὰς καὶ ἀξιωματικούς i. q. cunctos cives et decuriones et honoratos. His decurionibus pro meritis honores deferri solebant, aedilitas, sacerdotium, flamonium, duumviratus; sacerdotium hoc dicitur gr. ἀρχιερωσύνη, flamonium ἱερωσύνη. cf. Interpretes Ammiani Marcell. lib. XXII. c. 9. p. 320. lib. XXVIII. c. 6. p. 542.

κληρουχία ἀνωσμένη; hæc est lectio Corayi, vulgo: κληρουχία [ia nomin.], quod Schaeferus iure non improbat, quippe cum κληρουχία ipsa sit colonia. Aliis locis sane κληρουχία significat legem agrariam, apud Dionysium passim, etiamsi eadem lex dicatur aliis locis ὁ χωρονομικὸς νόμος (lib. X. c. 36.), vel γεωμορικὸς νόμος (X. c. 39.), vel κληρουχικὸς νόμος Plut. C. Gracch. c. 5. In edictis imperatorum, maxime ætate posteriore, nomina latina servantur immutata, ut apud Joseph. Ant. Jud. XIX. V. 3. τοῖς ἄρχοντας τῶν πάλαι καὶ τῶν κυλωνειῶν καὶ μουνεκιῶν — quia in eiusmodi actis publicis summa diligentia opus erat nec inveniri poterant graeca verba, quae rem accurate significarent. —

Triumviri coloniae deducendae simpliciter dicuntur οἰκισταί, ut apud Plut. C. Gracch. c. 10. vel ἡγεμόνες τῆς κληρουχίας Dionys. IX. c. 59. Agrorum autem divisores sunt γεωνόμοι cf. Dion. lib. 38. p. 150. R., quemadmodum etiam dicuntur, qui legibus agrariis ferendis agrum inter plebem dividere cupiant cf. ibd. fragm. 89. —

Praefectura dicitur νόμος. Dio Cass. 36. p. 107. καὶ εἰς καὶ πῶν Νικοπολίται τε ἀνωμασμένοι καὶ εἰς τὸν Καππαδοκακὸν νομὸν συντελοῦντες. Verum hæc vocabula νόμος, στρατηγία, διοικήσις ita sunt incerta, ut plane ad arbitrium scriptorum usurpata esse videantur.

Altera classis hominum, quibus nulla erant iura, constabat servis et peregrinis.

Quando libertorum conditionem distincte significare volunt, nomen latinum retinent. Sic Polyb. XXX. c. 16. οἱ προσφάτως ἡλευθερωμένοι παρὰ Ῥωμαίοις, οἷς καλοῦσι λιβέρτους. Eos dicit uti τηβέννα et καλίκις (calceis). Similiter Appian. de bell. Mithr. c. 11. Prusiae turpem deditionem describens, dicit: ἀπήνησε τοῖς Ῥωμαίων στρατηγοῖς, εἰμὰ τε Ῥωμαϊκὸν ἀμπεχόμενος, ὃ καλοῦσι τήβεννον — tum pergit: ἀντυχὼν δὲ αὐτοῖς ἔφη Ῥωμαῖσι τῷ ῥήματι Ῥωμαίων εἰμὶ λιβέρτος ὅπερ ἐστὶν ἀπελεύθερος. — Ceterum ἀπελεύθερος atque ἐξελεύθερος promiscue usurpantur. Idem significat ἀπελευθερικὸς ἄνθρωπος Plut. Sulla c. 1. et passim, vel τὸ τῶν ἐξελευθερικῶν φυλῶν Dionys. Ant. IV. c. 22. Graeci diversam libertini et liberti significationem pro diversa aut ad ingenuos et servos aut ad patronos relatione igno-

rasse videntur. Perperam Marcilius Theophilum reprehendit, quasi ἀπελεύθερος proprie sit libertus, ἀπελευθέρως libertinus secundum Gloss. Philoxeni; ἀπελευθέριος enim non prostat. cf. Reizii Glossar. Theophil. p. 1253. Quando significare volebant libertini conditionem, retinebant latinum nomen *λιβερτίνος*. Libertinitas esse videtur ἡ ἀπελευθερότης Theophil. l. l. l. V. p. 62. — Manumissio satis indefinite dicitur ἀπαλλαγὴ δεσποτῶν Dionys. Ant. IV. c. 24. καὶ πρότιστος ἀπαλλαγῆς δεσποτῶν τρόπος οὗτος ἦν. Suidas significantius dicit χειράφετος (manumissus) s. v. μαγκιπάτος, ubi legendum δμαγκιπάτος. Αὐτεξούσιος in Gloss. Nomic. *) —

Servorum nomen vulgata ratione explicat Joann. Lyd. de mag. I. II. καὶ σέρβους καὶ δούλους ἀπὸ τοῦ φυλαχθῆναι ἐκ τοῦ πολέμου Ἱταλοὶ λέγουσι. H. l. etiam originem nominum ancilla et famulus exponit, illud, ut in vulgus notum est: τὴν γὰρ ἀρέσκουσαν αὐτῷ τυχὸν γυναῖκα ὁ στρατιώτης ἔσκεπε τῷ ἀγκιλῶ ἐπὶ τῆς ἐφόδου, ὥς μὴ βλάπτειτο πρὸς τινος — illud ineptius etiam a fame ducit: τοὺς δὲ μὴ δορικτήτους, ἀλλ' ἐλευθέρους μὲν τὴν τυχὴν, δι' ἐνδειαν δὲ δουλεύοντας φαρούλους, ὅτι φάμις ὁ λιμὸς προσαγορεύεται. Neque recte se habet explicatio ibd. de mensib. IV. 25. βέρνακλον τὸν δημόσιον οἰκίστην οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι, cum verna sit potius οἰκοτρίψ, οἰκογενής. At nova plane sunt et inaudita, quae de

*) Kreutzerus Abriss der Römischen Antiq. p. 54. disputat de servis, qui panificiis publicis praeerant et μάγκιπες dicebantur. Aedificia in quibus panis publicus parabatur, dicebantur μαγκιπεῖα, μαγκίπια. Huc pertinent οἱ προεσιτῶτες τῶν ἀρτοποιητικῶν ἐργαστηρίων praepositi panificantium stationum. Hi non modo mancipēs dicebantur, sed etiam rationales, Catholici, gr. Καθολικιστὰς et σιτῶναι. Sub his mancipibus erant pistores. Sic apud Joann. Lyd. de mag. III. 7. μεθ' οὗς μάγκιπες, οἱ τοῦ δημόσιου καὶ ἀνδραποδῶδους ἄρτου δημιουργοὶ ὑφ' οἷς ἀρτοποιοί. Locum apud Joann. Lyd. de mens. II. p. 77. emendavit Kreutzerus. Hi μάγκιπες curabant etiam annonam exercitus: καὶ οἱ σίτου στρατιωτικοῦ, ὁλονεὶ ἀννονιακοῦ προεστικότες φρονίσματος.

De postliminio, ut hoc obiter proferam, cf. est Plutarchus Quaest. Rom. V. p. 264. ibique Wytttenbach. Postliminium est ἐπάνοδος, ἀναπύμιμον; ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ καὶ τὰ μετὰ ταῦτα. cf. Theophil. Paraphr. Instit. I. XII. V. — Reliqua, quae h. l. de ὑστεροπόμοις, δευτεροπόμοις tradi poterant, scientes praetermisimus. —

mag. l. 13. narfat, attentiones τὰς λεγομένας ἀτηνησίνας πρὸς θεραπείαν ῥηγῶν ἐπινοηθῆναι, πρὸς βασταγὴν καὶ φορὰν τῶν ἀναγκαίων, ὡς νοκτούρνους πρὸς ἑπιπλά καὶ τὰ ἄλλα ὅσα πρὸς κοῖτὸν ἐστὶ χρήσιμα. Igitur classes erant servorum attentiones et nocturni. Ciceronem ipsum huius vocabuli in Verrinis memorem esse dicit et pergit: ἀτηήσους (attentos) τοὺς οἰκιακούς ὑπηρέτας τῶν ῥηγῶν ὠνόμαζον ἀπὸ τοῦ προσυτέχειν καὶ πειθαρχεῖν. ἀτιένδερε γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὸ φιλονεικεῖν λέγουσι. Quae omnia unde sumserit nobis certe non liquet. —

Servus ordinarius gr. dicitur ὁ πρῶτος οἰκέτης, vicarius δ τοῦ οἰκέτου οἰκέτης cf. Kreutzeri Abriss p. 57. — Qui per testamentum erant libertate donati, Orcini, erant gr. χαρωνῖται cf. Plut. Anton. c. 15. vel χαρωνιανοὶ ἀπελευθέροι ut apud Theophyl. Instit. II. XXIV. 11. Hos omnes pileos gestasse constat; cf. Plut. Flamin. c. 13. καθάπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς οἰκέταις, δταν ἐλευθερωθῶσιν, ξύρεσθαι τε τὰς κεφαλὰς καὶ πιλῖα φορεῖν.

Manumissionis per vindictam saepe fit mentio apud scriptores Graecos. Nomen aut retinebant οὐνδίκτα, βενδίκτα, aut per κάρφος interpretabantur. Sic apud Plut. Poplic. c. 7. ἡ δὲ παντελής ἀπελευθέρωσις ἄχρι νῦν οὐνδίκτα λέγεται δι' ἐκείνον, ὡς φασι, τὸν Οὐνδίκτιον vel Gloss. Basil. ἡ ῥάβδος μεθ' ἧς ὁ ἄρχων ἢ ὁ Πραίτωρ τὴν τοῦ ἐλευθερωμένου κεφαλὴν ἔπαιον φάσκοντες, φημέν τὸν παρόντα ἄνθρωπον εἶναι ἐλευθέρον καὶ πολίτην Ῥωμαῖον. Apud Plut. de sera num. vind. p. 550. b. Ῥωμαῖοι δὲ οὕς ἂν εἰς ἐλευθερίαν ἀφαιρῶνται, κάρφος αὐτῶν λεπτὸν τοῖς σώμασιν ἐπιβάλλουσι. Sed dicitur etiam καρπίς; assertio καρπιστία, καρπισμοῦ δίκη. cf. Casaub. ad Julii Capitolini Anton. Philos. c. 9. Idem disputat h. l. de tabulariis qui per provincias causis liberalibus praeerant atque tabulis, quas Graeci dicebant παιδογραφίας.

Peculium dicitur graece οὐσία ὑπεξουσίου ἢ δούλου. cf. Goss. Nom. πεκουλιάζεσθαι peculium colligere. —

Columbar, vinculi genus, dicebant περιστερὰ, περιστερειῶν, cf. Kreutzeri Abriss p. 70. Furcae nomen non suppetebat; describitur tamen a Dionys. VII. p. 473. οἱ δὲ ἄγοντες τὸν θεράποντα ἐπὶ τὴν τιμωρίαν, τὰς χεῖρας ἀποτείναντες ἀμφοτέρως καὶ ξύλῳ προσδήσαντες παρὰ τὰ στέγνα τε καὶ

τοὺς ὧμους, μέχρι τῶν καρπῶν διήκοντι, παρηκολούθουν. Adparet hanc esse furcae descriptionem, quam simpliciter σταυρὸν non potuit interpretari neque invenit nomen aliud, quam enim furcam Plut. Quaest. Rom. loco a Sylburgio citato, στήριγμα convertit, haec alius est generis.

Inquilini nomen explicat Appian. bell. civ. II. c. 2. Ἰγκουιλῖνον [Aug. Reg. b. Ἰγκουιλῖνον] — ᾧ ἔήματι καλοῦσι τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν ἀλλοτριαῖς οἰκίαις. Peregrīnos autem Gloss. Basil. convertunt per πάροικος, ξένος, παρεπίδημος. —

H. I. etiam commemorabimus, qua ratione patronos et clientes appellaverint. Patronus est προστάτης, cuius vocabuli notio cum non plane latino vocabulo responderet, factum est, ut plerumque latinum retinerent; sic iam apud Plut. Rom. c. 13. ἀπὸ τῆς πατρωνείας οὕτω γὰρ ἐκάλουν τὴν προστασίαν. Apud Du Cange πάτρων, ὁ ἐλευθερωτὴς τοῦ δούλου; πατρώνισσα patrona; πατρωνικὸν δίκαιον ius patronorum; cf. Hesych. s. v. πάτρωνες.

Clientis nomen alii ducebant a κλείω celebrando, honorando; alii a κλείω, καλέω i. e. ab invocando, adpellando; alii a κλύω, κλούω audiendo. cf. Kreutzeri Abriss. d. Röm. Ant. p. 134. Joann. Lyd., quem monstrosas originationes saepissime proferre scimus, de mag. I. 20. sic nomen hoc interpretatur; τοὺς δὲ οἰκειομένους αὐτοῖς κλιέντης ἀγὲ τοῦ χαλιέντης κατ' ἀντίστοιχον πατρίως ἐκάλουν, οἷον ἐ τιμῶντας. —

Cliens graece dicitur πελάτης; πελαστῆς enim, quam formam ex Ammonio solo cognovimus, improbant. cf. Wyttenb. ad Plut. Capit. descript. p. 272. a. Inde τὸν πελάτην ἐκβαίνειν, clientela excedere vel desinere esse clientem apud Plut. Max. c. 5. νέμειν προστάτην patronum habere; ibd. ἀρχὴ γὰρ αὐτῆς τοῦ νέμειν προστάτην ἀπαλλάσσει τοὺς τυχόντας, αὐτοὺς καὶ γένος, ἀλλ' ἢ τὸν ἀγκυλόποδα δίφρον ὁ νόμος δίδωσιν. ubi νέμειν i. q. ἔχειν. — Iam quem vulgo dicunt πελάτην Herodianus V. c. 3. dicere maluit πρόσφυξ. — ἦσαν δὲ τινες ἐξ αὐτῶν καὶ πρόσφυγες οἰκεῖοί τε τῆς Μαίσης. —

C A P. IV.

De comitiis — curiatis — centuriatis — tributis.

Comitia curiata dicuntur *ἐκκλησία φρατρική* sive *φρατριακή*, quae utraque forma probanda videtur. Sic legimus apud Dionys. Ant. IV. c. 20. *τὴν λοχίτιν ἀντὶ τῆς φρατρικῆς συνήγεν ἐκκλησίαν* de Servio Tullio, qui pro curiatis comitiis centuriata indicebat; at lib. IX. c. 41. P. Voleonem, tribunum plebis, tribunorum creationem mutasse: *νόμον εἰσφέρει περὶ τῶν δημορχικῶν ἀρχαιρεσιῶν, μετὰ τῶν αὐτὰ ἐκ τῆς φρατριακῆς ψηφοφορίας*, ἢν οἱ Ῥωμαῖοι *κουριάτην* καλοῦσιν, ἐπὶ τὴν *φυλητικήν*. Etiam h. l. altera lectio est cum *ῥ*; Sylburgius autem haud iniuria vulgatam tuetur, cum apud Hesychium legatur *φάτραι* et *φατρία* atque Orus apud Etymolog. *παρὰ τοὺς πατέρας* denominatas esse malit, *τροπῇ τοῦ π*. Nos certe *φρατρικῆς* praeferimus, cum curiae apud Dionysium constanter dicantur *φράτραι*, cf. II. c. 60. *διήνεγκαν ὑπὲρ αὐτοῦ τὰς ψήφους αἱ φυλαὶ κατὰ φράτρας* i. e. tribus curiatim suffragia tulerunt — ibd. *ἐπεκύρωσε ταῖς φράτραις* comitiis curiatis ratam fecit legem; sic *ἔκτετα τὰς φράτρας ψηφοφορεῖν — αἱ φράτραι τὴν ψήφον ἀναλαμβάνουσι* curiae in suffragium mittuntur. — Pro *κουριάτην* l. l. in ed. Stephani et Vat. cod. est *κουράτην, κουριάτιν* — quatenam lectio praeferenda sit, nemo facile dixerit. Iam ex libris, quos supra protulimus, colligimus, comitia dici generatim *ἐκκλησία*, *ψηφοφορία* et *τὰ ἀρχαιρέσια*; apud Dionysium autem, Polybium et Appianum etiam *αἱ ἀρχαιρεσῖαι* invenitur; Schweighaeuserus ad Appian. de reb. punic. VIII. c. 112. — ubi olim legebatur: *ἐνειστήκει δ' ἀρχαιρεσία* — recte, mutato accentu, *ἀρχαιρέσια* rescripsit, quippe cum *ἡ ἀρχαιρεσία* nisi apud Herodotum, non legatur. —

Comitia habere est *ἀρχαιρεσίας ποιεῖν*; ut apud Dion. Cass. lib. 39. p. 206. *τὰς ἀρχαιρεσίας ἐποιοῦν* — vel apud Plut. Cicer. c. 49. *ἔτυχε μὲν ἀρχαιρεσίας τελῶν ὁ Ἀντώνιος*. — Suffragia dicuntur *ψῆφοι*. Graeci Barbari *σοφράγιον* vel *σοφράγιον* retinuerunt, et utramque significationem vocabulo tribuerunt — suffragii et auxilii. Explicatur enim per *δόσις, ψῆφος, ἀποσιροφή* i. q. *βοηθεία*, sustentatio. cf. Du Cange s. v. et

Reiskium ad Constant. Porphy. de cer. aul. II. 52. p. 755. — Sententias ferre est *ψηφοφορεῖν*, *διαφέρειν ψήφους*, ut Dionys. Ant. IX. c. 54. *ὡς θαοίσοντας ὑπὲρ αὐτοῦ ψηφον*. Plut. Marcell. c. 23. *ἐπεὶ δὲ διηρέθησαν αἱ γνώμαι* i. q. perrogatis sententiis. Etiam *χηματίζειν*. cf. Dion. Cass. 36. p. 94. *καὶ ἔδοξαν ἐπτακαίδεκα φυλαῖς ταῖς πρώταις χηματίσαις* i. e. quae priores sententiam dixerunt. — Sed redeamus ad comitia curiata.

In iis *στρατηγὸς νόμος ἀπεδείχθη*. — De adoptione est locus memorabilis apud Appian. de bell. civ. III. c. 94. ubi de Augusto narrat: *Ἀπὸ δὲ τῶν θυσιῶν ἑαυτὸν εἰσποιεῖτο τῷ πατρὶ κατὰ νόμον κουριάτιον* — [ubi Schweighaeus. adnotavit: fortasse *κουριάτιον*; sed cf. supra.] *ἔστι δὲ ἐπὶ τοῦ δήμου γίγνεσθαι τὴν θέσιν. Κουρίας γάρ, ἰς μέρη τὰς φυλάς ἢ τοὺς δήμους διαιρουντες, καλοῦσιν ὡς Ἕλληνες, εἰκάζοντι φάναι, πατρίας*. Tum addit, qui ita essent adoptati, his idem fuisse ius erga patrum suorum cognatos, atque nativis filiis: *καὶ δύνανται μάλιστα αὐτοὶ ἴσα τοῖς γνησίοις παισὶν ἔχειν τοὺς συγγενεῖς τῶν θεμένων καὶ ἀπελευθέρους*; quo loco *ἀγειν* *τινα* pro tractando, in aliquem ius habendo paulo insolentius dictum videtur. Cum hoc Appiani loco comparandus Dionis lib. 37. p. 143., ubi de Clodio ad plebeiorum ordinem se referente: *ἐν γὰρ τῇ ἐσφορᾷ τοῦ φρατριάτικοῦ νόμου μόνον ἐξῆν γίγνεσθαι* (s. e. *τὴν ἐκποίησιν*). H. l. olim perpetam legebatur *στρατιωτικοῦ*; substituerunt, ut par erat, viri docti, *φρατριάτικοῦ*, nam apud Dionem constanter lex curiata dicitur *νόμος φρατριάτικός* — cf. lib. 39. p. 199. *οὐκ εἶα τὸν φρατριάτικὸν νόμον εἰσενεχθῆναι*; lib. 41. p. 290. 45. p. 422., cum var. *φρατριάτικός*, quae forma tamen apud Dionem vix inveniatur. Est igitur, ut repetam, lex curiata *νόμος φρατριάτικός* — *φρατριάτικός* — *φρατριάτικός*.

De testamentis et sacrorum detestatione, his comitiis fieri solita, nihil nos apud graecos scriptores legere meminimus. —

Comitia centuriata ἡ *λοχίτις ἐκκλησία*; centuriae *λόχοι*. — Quae harum fuerit ratio et institutio secundum censum *τίμημα*, describit Dionys. IV. c. 51., quae repetere volumus, cum nullum inveniat vocabulum Romanorum institutis κατ' ἐξοχὴν pro-

Comitiis his creabantur magistratus. Notio haec adeo omnium gentium institutis est communis, ut ad rem nostram vix pertinere videatur. Verba in hac re trita, sunt αἵρεῖν, καθιστάναι; apud Polybium maxime προχειρίζεσθαι, ut l. c. 11, προχειρισάμενος τῶν ἑτερον τῶν ὑπάρχων στρατηγόν; apud Dionem ψηφισαροῦν, ut lib. IX. c. 43, πρὸ ἀρχαίων ψηφισαροῦναι magistratus creatur, Cod. Vat. passim exhibet ψηφισαροῦν, de qua formarum inconstantia cf. Lobeck, ad Phrynich. p. 652. Iam insolentius est apud Dion. 40. p. 258, ἀλλ' ὅτε Μάρκελλος δὲ Μάρκος καὶ ὁ Ραῦφος ὁ Σουλπίκιος . . . διερέθησαν — ubi adscripsit Sturz. nῆρεθησαν χ., quod verum putabam, non tamen ausus recipere. Atque habet hoc Dio proprium, quod pluribus verbis compositis cum διὰ praepos. utitur, quae apud alios scriptores vulgo sunt simplicia, ut διακαταχεῖν, διακριβαλομεῖσθαι, διανομοθετεῖν, διασπονδάζειν, διαστρατεύεσθαι, quae etiamsi partim alius sunt generis, partim suspecta, tamen quodammodo tuendae lectioni διαίρεσθαι inserviunt, maxima cum illo loco significetur, eos ex diversis partibus fuisse creatos, alterum Pompeianum, alterum Caesarem secutum, —

Comitia creandis magistratibus dicuntur apud Polybium αἵρεσις ἢ κατάστασις; ut lib. X. c. 4. ἀναγγιζούσης δὲ τῆς καταστάσεως i. e. adpetente comitorum die. — Petere magistratum alii alio modo interpretantur. Polybius utitur vocabulo προσπορεύεσθαι, ut X. c. 4. προσπορεύεσθαι πρὸς τὴν ἀγορανομίαν; ibid. μεταπορεύεσθαι ἀρχήν; προῖναι πρὸς ἀρχήν, προπορεύεσθαι, cf. Schweighaeus. ad lib. II. c. 2. Idem exprimit Dionysius passim verbis παραγγέλλειν τὴν ἀρχήν, ut extremo libr. XI. καὶ παραγγέλλειν τὴν ἀρχήν ἐκέλευον τοῖς ἐθέλουσι τῶν δημοτικῶν πολλῶν τε δημοτικῶν παραγγελλόντων τὴν χιλιρχίαν.

Appianus autem et Plutarchus dicunt παραγγέλλειν εἰς ἀρχήν, quae constructio cum sit notissima, locus proferre nolim; at apud Zonar. Annal. X. c. 7. invenimus παραγγέλλειν ἐπὶ ὑπατείαν. — Facillime explicatur μνᾶσθαι, ut apud Plut. Caes. c. 29. Καῖσαρ ὑπατείαν ἐμνᾶτο, at magis inusitatum est ἀπαγράφεσθαι ibid. Sylla. c. 50. Ὁ δὲ Σύλλας . . . ἐπὶ στρατηγίαν πολιτικὴν ἀπεγράφετο i. e. in numerum candidatorum recipi se passus est, vel simpliciter: munus petiit. — Dio Cassius

hac in re verbis ἐπαγγέλλειν vel ἐπαγγέλλεσθαι uti maluit. Sic lib. 37. p. 146. ἐπαγγειλάμενος τὴν ἀρχήν, vel lib. 39. p. 203. ἐπήγγειλαν αὐτήν — et ibd. p. 205. προεπαγγέλλειν munus antea petere. Recte igitur Reiskius et Sturzius explicant fragm. XCV., ubi dicitur de Mario: τὸν δὲ πρὸς τὰς ἐπαγγελίας ἠΰξουν, quod vulgo interpretabantur: evehebant eum ob promissa — cum contra significet: ei magistratum petenti favebant. — Competitores dicuntur οἱ συμπαραγγέλλοντες, cf. Dionys. Ant. X. c. 58. Idem est ἀντιπαραγγέλλειν τινὶ εἰς ἀρχήν. Appian. bell. civ. II. c. 17. Πομπηῖν δ' εἰς τὴν ὑπάτειαν ἀντιπαρήγγειλε Δομίτιος Αἰνόβαρβος, vel ἀντιπαραγγέλλειν ἀρχήν Plut. Marius c. 29. vel ἀντατεῖν τινι τὴν ἀρχήν, ut apud Dion. Cass. 40. p. 255. Πλαύτιος Ὑψαῖος ἀνταιτήσας τῷ Μίλωνι τὴν ὑπάτειαν.

Ambitus — ambire magistratum interpretantur per ἀρχαιρεσιάζειν, quod verbum utramque habere notionem et creandi magistratus et petendi constat; tum per δεκάζειν, quod passim legitur, ut Plut. Cato min. c. 42., inde δεκασμός ambitus; Dio Cass. 36. p. 98. οἱ τοῦ δεκασμοῦ περὶ τὰς ἀρχὰς ἀλίσκομενοι. Similia sunt διασπουδάζειν vel σπονδαρχεῖν ibd. p. 99. de iis, qui prensatione utuntur. Cum his cohaerent συναρχαιρεσιάζειν suffragari vel suffragatorem esse, et καταρχαιρεσιάζειν τινὰ refragari. cf. Plut. apophth. reg. p. 200. c. ἐπαγγέλλόμενος τὸν Λαίλιον συμπεριιάζειν καὶ συναρχαιρεσιάζειν, cf. Pomp. c. 15. C. Gracch. c. 11. Τοῦ Γαῖου τὸν Φάντιον προαγαγόντος, ἐκεῖνον δὲ καταρχαιρεσιάσαντος. Idem est συμπράττειν τινι τὴν ὑπατείαν μετιόντι, συμπεριιάζειν τινά. — Prensatio proprie est αἱ δεξιώσεις; cf. Coraes ad Plut. Pomp. c. 67.; huc etiam referenda ἀσπάζεσθαι καὶ προσαγορεύειν τοὺς ἐν-τυγχάνοντας. Qui nomenclatores latine dicuntur, audiunt ὀνοματολόγοι. Plut. Cato c. 8. νόμου γραφέντος, ὅπως τοῖς παραγγέλλουσιν εἰς ἀρχήν ὀνοματολόγοι μὴ παρῶσιν. Significantius tamen videtur, quod Lucianus finxit De merc. cond. 10. et Athen. p. 47. e. ὀνομακλήτωρ. — Designare ψηφίζεσθαι τινὰ εἰς ἀρχήν Zonar. Annal. X. c. 15.; deferre alicui munus περιθεῖναι τινι ἀρχήν. Polyb. X. c. 5. τῷ Πομπλίῳ περιέθεσαν τὴν ἀρχήν; sufficere in locum alicuius ἐπικαθίστασθαι Polyb. II. c. 19. Μάνιον ἐπικατέστησαν τὸν Κύριον. — Abdicare se

magistratu est ἐξόμνησθαι Dionys. VI. c. 22. atque diligentius apud Plut. Tib. Gracch. c. 15. τῷ πολλάκις ἔχοντάς τινας ἀρχὴν ἐξόμνησθαι καὶ παρατεῖσθαι δι' αὐτῶν. Idem etiam ἀναχωρεῖν apud Joann. Lyd. de mag. I. 38. — Abdicare aliquem ἀποσιῆσαι; Plut. Anton. c. 12. Καῖσαρ τῆς ἀρχῆς ἀπέστησεν; abdicari καταλύεσθαι; Dio Cass. 36. p. 101. ὅ,τε Μάρκιος καὶ ὁ Ἀκίλιος πρὶν τὸν χρόνον σφίσι τῆς ἀρχῆς ἐξήμειν, κατελύοντο. Eiurare magistratum est ἀπομόσασθαι περὶ ἀρχῆς; Plut. Cic. c. 23. ἐκέλευον, εἰ βούλοιτο, μόνον περὶ τῆς ἀρχῆς ἀπομόσασθαι καὶ καταβαίνειν. — Renuntiatio est ἀνάδειξις; Plut. Cat. min. c. 46. et passim aliis locis; repulsa ἀπότευξις Plut. Sulla c. 5. — Toga candida (candidatorum) dicitur τήβεννα λαμπρά. Polyb. X. c. 4. ἡξίου τήβενναν λαμπράν αὐτῷ εὐθέως ἐτοιμάσαι. τοῦτο γὰρ ἔθος ἐστὶ τοῖς τὰς ἀρχὰς μεταπορευομένοις; inde Joann. Lyd. de mag. I. c. 28. candidatos dicit λευχείμονας. —

Magistratus, qui comitiis praesidet, βραβεύει. Plut. Cato min. c. 44. Κάτων τῷ βραβεύοντι δημάρχῳ παραστάς; etiam ἐπιστῆναι hac in re legitur; ibd. c. 47. Πομπηϊόν τινες ἡξίου ἐπιστῆναι ταῖς ἀρχαιρεσίαις. — Concionis habendae potestatem dare παρέχειν ἐκκλησίαν l. l.

Iam trinundinum, per quod tempus leges propositas fuisse constat, est ἡ τρίτη ἀγορά. Dionys. VII. c. 59. καὶ χρόνος εἰς παρασκευὴν τῆς ἀπολογίας ὀρίζεται τῷ ἀνδρὶ μέχρι τῆς τρίτης ἀγορᾶς; κατ' ἀγορὰν nundinarum die, cf. Casaub. ad Athen. VI. p. 274. c. et Dion. Cass. 48. p. 550. et 60. p. 962. ἡ ἀγορὰ ἢ διὰ τῶν ἐννέα ἡμερῶν ἀγομέτη. De iis, qui ad dicendum prodeunt, dici προσελθεῖν notissimum est; apud Plutarchum pluribus locis invenitur etiam προσελθεῖν, ut Pomp. c. 25. Κάτλου δὲ κατὰ τοῦ νόμου προσελθόντος et infra Ῥωσίου δὲ προσελθόντος. — Rostra οἱ ἔμβολοι. — Oratores, qui in dicendo femur percutiunt, dicebantur τὸν μηρὸν ἀλοῆσαι cf. Plut. Tib. Gracch. c. 2.

Legis auctorem esse est προβουλεύειν; Dio Cass. 38. p. 151. καὶ ἐπηγγέλλοντο μὲν αἰεὶ αὐτῷ προβουλεύσειν. Legem dissuadere κατηγορεῖν τοῦ νόμου. Dionys. IX. c. 44. παρῆσαν ὥς κατηγορήσοντες τοῦ νόμου. Legem perferre διανομοθετεῖν Dio Cass. p. 100.; antiquare ἀποψηφίζεσθαι ibd. p. 101.; ab-

rogare ἀπαλείφειν, derogare ἀνταγχεύειν Zonar. Annal. X. c. 17. verum apud Theophil. Paraphr. Instit. p. 982. derogare legi est ἀπομειοῦσθαι, abrogare ἀποδαπανᾶσθαι, ὅταν παντελῶς ὁ νόμος ἀναιρεῖται. In Gloss. antiquare explicatur per ἀρχαιῶσαι, ἀρχαῖζειν. cf. Tac. ad Festum s. v. Antiquare. — Rem ad populum ferre est διαβούλιον εἰς τὸν δῆμον εἰσφέρειν; Polyb. XVIII. c. 25. τοῦ διαβουλίου εἰς τὸν δῆμον εἰσενεχθέντος. —

Provocare ad plebem apud Dionys. Ant. V. c. 70. est προκαλεῖσθαι ἐπὶ τὴν διάγνωσιν τὸν δῆμον; mira haud dubie dictio, quam ob rem alii legendum censent: προκαλ. ἐπὶ τὴν διάγνωσιν τοῦ δῆμου, alii προκαλεῖσθαι τὴν διάγνωσιν ἐπὶ τὸν δῆμον, ut lib. VII. c. 41. exstat: προκαλεῖσθαι τὰς κρίσεις ἐπὶ τὸν δῆμον. — Apud Plutarchum hac de re ἐπικαλεῖσθαι legitur; sic Tib. Gracch. c. 10. narratur, provocationem Tiberium ad populum a iudicibus concessisse: διδοὺς ἐπικαλεῖσθαι τὸν δῆμον ἀπὸ τῶν δικαστῶν. — Etiam ἐκκαλεῖσθαι est provocare, atque ἐκκλητος (ἡ) adpellatio, pro qua forma etiam ἐγκλητος invenitur scriptum. cf. Glossarium Theophilin. p. 1265. Sed ἐκκλητος est etiam, ut notum in vulgus, adiectivum; sic apud Zonar. Annal. VII. c. 17. legimus, si quis ob crimen aliquod a consulibus mulctetur, ἐκκλητον ἐπὶ τούτοις τὸν δῆμον δικάζειν ἔταξαν. Insolentior autem est dictio ibd. c. 6. Narrat, Horatium ob sororem interfectam reum esse factum caedis, sed provocatione ad populum facta, absolutum. εἰς δὲ τὸν δῆμον ἐκκλητον αἰτήσας, ἀφείθη. Dictio αἰτεῖν εἰς τινα ita abnormis, ut locum hunc corruptum esse putemus. — Alii tandem dicunt, maxime cum de imperatoribus agitur, ἡ δίκη γίγνεται ἐπὶ τὸν αὐτοκράτορα. cf. Olear. ad Philostr. Vita Sophist. II. p. 622.

Tribus vel centurias citare ad suffragia ferenda est τὰς φυλὰς ἀναγορεύειν. Plut. Tib. Gracch. c. 18. Ἀρξαμένου δὲ πάλιν τοῦ Μουκίου τὰς φυλὰς ἀναγορεύειν. — In suffragia mittere significatur formula ἡ ψῆφος δίδεται; Dio Cass. lib. 36. p. 94. de tribuno: ἡναντιοῦτο τῷ μὴ τὴν ψῆφον δοῦναι i. e. restitit, ne hac de re tribus in suffragia mitterentur, quod idem significatur infra verbis: τὴν διαψήφισιν ἐπέσχεν. Similiter ψῆφον τῷ δήμῳ ἀναδοῦναι. Dionys. V. p. 286. 6. — De

populo in suffragia ituro legimus ἀπαιτεῖν τὰς ψήφους; sic Dionys. X. c. 41. ὁ δῆμος ἀπῆκε τὰς ψήφους.

Iam iubendi vel decernendi notionem Dionysius satis insolenter interpretatur verbo καθαιρεῖν. Sic lib. VII. c. 36, p. 445. ὅτε δ' αὖ αἱ πλείους ψῆφοι καθαιρῶσιν, τοῦτο ποιεῖν — i. e. quod plurimum suffragiis ratum fuerit, id facere; vel lib. VII. c. 39. ὅτι δ' αὖ αἱ πλείους γινώμει καθαιρῶσιν — cuius verbi usum similem apud alios scriptores frustra quaesiveris. Affinis est quamquam in alia re usurpata vox διαρεῖν; lib. X. c. 1. ἐκείνοι τὰ δέκατα οἱ διαροῦντες ἦσαν i. e. illi de iure respondebant, rem iudicabant. —

Polybius hanc notionem ratum habendi interpretatur per συνεπικυροῦν τὸ προβεβουλευμένον, vel lib. VI. c. 16. πάντων ὁ δῆμος γίνεται τῶν τοιούτων καὶ θάιναι καὶ μὴ κύριος. — Praerogativa est ἡ πρώτη κληθεῖσα τῶν φυλῶν, ut Plut. Cato min. c. 42. ἦτε πρώτη κληθεῖσα τῶν φυλῶν ἐκείνον ἀπέδειξεν.

Praeter creationem magistratuum atque rogationem sanctionemque legum etiam crimina graviora, iudicia perduellionis et maiestatis in comitiis agi solita fuisse, constat inter omnes. Interpretatio autem harum notionum Graecis fuit difficillima, quin recte etiam dicunt, Graecos non habuisse vocabulum, quod significaret latinum maiestatem. cf. Casaub. ad Trebell. Pollion. Gallienos c. 14. Polybius notionem hanc ita circumloquitur: τὴν ἀρχὴν καὶ θυσιαστείαν τοῦ δήμου τῶν Ῥωμαίων.*) Scriptores ipsos difficultatem hanc sensisse, adparet ex Dion. lib. 37. p. 129, qui cum haud ignoraret, crimen perduellionis differre a simplici caede, vocabulum latinum retinere maluit — id quod rarissime facit — quam minus significanter loqui. Sic enim de Rabirio: οὐ γὰρ ἀπλῶς, ἀλλὰ τὸ δὴ λεγόμενον περδουελλίωνος ὁ Παβίριος ἐκρίθη. Atque sic etiam ceteri. Posteriore aetate maiestas, quae est penes principem, dicitur μεγαλειότης, etiam καθοσίωσις. Inde glossae: maiestatis crimen καθοσιώσεως ἔγκλημα; καθοσίωσις devotio, dicatio, maiestas. Haec igitur est reverentia, quae imperatoribus debetur; inde ἀκαθοσιώτοι, qui devotionem

*) Idem est ἡ ταπεινώσις τῆς ἀρχῆς — κατάκριτος ἐπὶ τῷ ταπεινωμένῳ τὴν ἀρχήν. cf. Diodor. Excerpt. de virt. et vit. p. 592. —

cultumque regiae maiestati non exhibent. Hi perduelliones dicebantur etiam *ἀντάρται, τύραννοι*. cf. interpretes Theophili Instit. IV. XVIII. III. et Glossar. Theophil. p. 1297. Sed haec ad rem nostram non pertinent. Reus maiestatis est: *κοθοσιώσει βασιλικῇ ὑποβεβλημένος*. cf. Cedren. p. 362. (635). — Maiestatis crimen apud antiquiores plerumque *ἀσέβεια* dicitur; ut apud Dion. Cass. lib. 58. p. 879. *ἀσεβείας ἐγκληθεὶς εἰς τὸν Τιβήριον*.*)

Qui rei facti erant, ad humillimas preces decurrere solebant. Mutabant vestes. Inde *τὰ ἱμάτια ἀλλάσσειν* Plut. Pomp. c. 53. aut *μεταβάλλεσθαι τὰς ἐσθῆτας* ibd. c. 59. Ad significandum squalorem saepe ponunt vocabulum *κόμη*. Sic Cicer. c. 30. *κόμης ἀνάπλεως ἰκέτευε τὸν δῆμον*; ibd. c. 35. *καὶ κόμην θρέψαι καὶ μεταβαλεῖν ἐσθῆτα φαιάν*, quam vestem *φαιάν* opponi *καθαρῶ ἱματίῳ* sciunt omnes. — Appianus utitur verbo *μελαινιμονεῖν*, ut de bell. civ. I. c. 14. *μελαινιμόναι ὅτι ὦν ἑναρχος* i. e. atratus in publicum prodiit.**)

Comitia tributa dicuntur *ἐκκλησία φυλετική*. Locus est apud Dionys. Ant. VII. c. 59. ubi de Coriolani causa disserens, tum primum populum Romanum comitiis tributis suffragia tulisse dicit. *καὶ τότε πρῶτον ἐγένετο Ῥωμαίοις ἐκκλησία κατ' ἄνδρα ψηφοφόρος, ἡ φυλετική*. De his non habemus quod dicamus, cum institutum hoc nihil Romanorum proprium habuerit, quod non item ad comitia centuriata referatur. Hoc tantum addimus, comitia fieri non potuisse, cum tonuisset aut fulgurasset; Plut. Cat. min. c. 42. *λύειν τὴν ἐκκλησίαν διοσημείας γενομένης*. —

*) Obiter h. l. dicamus, crimen maiestatis, cum de regibus Macedonum agitur, Polybium significare per *ἐγκλημα βασιλικόν* vel *αἰτίαι βασιλικαί*. cf. lib. 26. §. 3. *τοὺς ἐπὶ βασιλικοῖς ἐγκλήμασι παρακεχωρηκότας* — vel *ἐπὶ βασιλικαῖς αἰτίαις ἐν ταῖς φυλακαῖς ἐγκεκλεισμένους*. —

Locus Appiani de bell. civ. IV. c. 50. *Μαικῆνας ἐδίωκε τὸν Λεπίδου παῖδα βουλευσέως ἐπὶ Καίσαρι* — nobis male affectus esse videtur. Interpres haec sic, ut par erat, latina fecit: Lepidi filium maiestatis reum agebat. Fortasse legendum *ἐπιβουλεύσεως*. —

**) De cerimoniis religiosis, quae comitia antecedere solebant, agemus in cap. de sacris Romanorum. —

De Magistratibus Romanorum.

a) De Consulibus.

Rationem nominis explicat Dionys. IV. c. 76. τοὺς δὲ ἄρχοντας τούτους ἔταξαν καλεῖσθαι κατὰ τὴν ἑαυτῶν διάλεκτον κωνσούλας [ita enim, vel κώνσουλας, legendum esse pro vulgata κωνσίλλους adparet]. ταῦτο μεθερμηνεύμενα εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν τοῦνομα, συμβούλους ἢ προβούλους δύναιται δηλοῦν· κωνσίλια γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὰς συμβούλας καλοῦσιν. ὕπατοι δὲ ὑφ' Ἑλλήνων ἀνὰ χρόνον ὠνομάσθησαν ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῆς ἐξουσίας· τὸ γὰρ ὑπερέχον καὶ ἄκρον ὕπατον ἐκάλουν οἱ παλαιοί. Atque sic lib. V. c. 1. — ὕπατοι . . . οἷς καλοῦσι Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν ἑαυτῶν διάλεκτον προβούλους. — Iam supra monuimus, nomen latinum vario modo a Graecis scribi. Apud Joann. Lyd. de mag. l. c. 30. prostat: κόνσουλ, quem explicat non ὑψηλόν, sed πρύτανιν, atque plura addit satis inepta, κωνσίλια duci a κόνδερε, κόνσουλ igitur i. q. ὁ κρυψίνους, ἀπὸ τοῦ προνοεῖν καὶ καθ' ἑαυτὸν ὑπὲρ τῶν κοινῶν σκεπτόμενον ἀγρυπνεῖν; derivari enim nomen a Neptuno Conso (Κόνσος) occultum scilicet illum et sub undis latentem. — Cedrenus p. 150. interpretatur eos προηγόρους. —

Iam h. l. primum monendum, quod sane viri docti pluribus locis iam observaverunt, scriptores melioris aetatis, qui in describendis rebus Romanorum puriore sermone uterentur, saepissime consulem dixisse στρατηγόν, quod nomen ideo utrumque significaverit et consulem et praetorem; inde factum esse, ut aliunde quaerenda sint argumenta ad demonstrandum quodnam munus re vera intelligatur.*). Hoc maxime in Polybium cadit, qui saepissime στρατηγοὺς dicit consules; nonnunquam etiam στρατηγὸς ὕπατος. Locos singulos exscribere nolum, quippe cum in Lexico Polybiano iam sint enotati; cf. vis lib. XXIV. c. 1. ubi στρατηγοί dicuntur introduxisse legatos, qui consules fuerunt, consulum enim erat legatos in senatum introducere.**). Sic etiam στρατηγεῖν i. q.

*) cf. Kreutzeri Abriss der Röm. Antiquit. p. 182.

**) Conferenda etiam, quae prostant apud Appian. de reb. Mithrid. c. VI. Narrat Prusiam legatos Romam misisse, at ὁ δὲ Ῥωμαίων στρατηγὸς ἐν

consulem esse vel praetorem — et passim sic promiscue usurpatur, ut Polyb. II. c. 21. *Μάρκου Λεπίδου στρατηγούντος* i. q. M. Lepido consule. Consules enim postmodum dici coepere, qui antea Praetores vocabantur — τότε γὰρ λέγεται πρῶτον ὑπάρχουσιν αὐτοὺς προσγορευθῆναι, στρατηγούς καλουμένους πρότερον — cf. Du Cange not. ad Zonar. Annal. T. II. p. 16. —

Verum consules etiam ἀρχόντες dicuntur. cf. Polyb. I. c. 24. *προσδεξάμενοι τοὺς ἀρχοντας, Ἀδλον Ἀτίλιον καὶ Γάϊον Σουλπίκιον*; vel circumlocutione utitur, ut II. c. 11. *οἱ τὰς ὑπάρχουσιν ἀρχὰς ἔχοντες*. Quemadmodum h. i. ὑπατος adiectivi naturam induit, sic etiam ἀνθύπατος est adlect. apud Dionys. IX. c. 63. *ἀρχῇ κοσμηθέντα ἀνθυπάτω* i. e. proconsulari imperio ornatum; quocum conferatur Dio Cass. lib. 72. p. 1228. *δὲ ὧν δ Ζεβήρος τὴν αὐτοκρατορα ἀρχὴν ἤλπισε* i. e. principatum.

Consulatus dicitur etiam apud Graecos, certe apud Appianum, ἡ ἐπώνυμος ἀρχή. cf. de bell. civ. II. c. 19. *ὡφθη δέ που καὶ μεσεγγύημα ταλάντων δαταχοσίαν ὑπὲρ τῆς ἐπωνύμου γενόμενον ἀρχῆς* i. e. inventus est, qui pro obtinendo consulatu octingenta talenta apud sequestros deponeret. Similiter lib. IV. c. 49. *ἤρξαν γὰρ τὴν ἐπώνυμον ἀρχὴν ἐν Ἄστει*. Ratio ob quam hac interpretatione usus fuerit, in aperto est. Recte igitur Schweighaeus. accepit locum de reb. Syriac. c. 51., quo Appianus statum Syriae provinciae describens, primum praetorios eo missos fuisse dicit, at cum hi coacti essent diu cum conterminis Arabibus decertare: *εἰς τὸ ἔπειτα ἐγένοντο Συρίας στρατηγοὶ τῶν τὰ ἐπώνυμα ἀρχάντων ἐν Ἄστει, ἵνα ἔχοιεν ἐξουσίαν καταλόγου*

ἄσται οὔτε ἀδίκῃ ἐπὶ τὴν βουλὴν . . . quae interpres sic latina fecit: At Romae praetor urbanus Attalo gratificans, non statim ad senatum adduxit legatos Prusiae. Quod falso sic convertit; praetor urbanus est ὁ ἐν Ἄστει στρατηγός; — στρατηγός ἐν Ἄστει est: consul in urbe vel Romae. — Verum στρατηγός etiam proconsulem significat. cf. I. I. c. 90. Lucullo enim bellum ducente: ὁ τῆς Ἀσίας στρατηγός περικέμπων ἐκήρυσσε, *Ῥωμαίους ἐπικαλεῖν Λουκούλλῳ πέρα τοῦ δέοντος πολεμοῦντι*. Scimus autem ex historia rerum Romanarum, hunc στρατηγὸν fuisse M. Acilium Glabionem, tum proconsulem. —

Iam in inscriptionibus στρατηγοὶ ὑπατοὶ dicuntur viri principes saepe etiam post consulatum; ἀνθύπατος enim posteriore demum aetate usurpari coepit. cf. Boeckh. Corpus Inscript. T. I. p. 649. et p. 862.

σε στρατιάς καὶ πολέμου, οἷα ὕπαιτοι i. a. mittebantur pro-
consules, consulari potestate in gerendo bello praediti. cf. Kreutzeri
Abriss der Röm. Ant. p. 262. et 263. —

Consules prioris anni sunt προῦπαρχοντες ὕπαιτοι Polyb.
III. c. 106. vel περυσινοὶ ὕπαιτοι Dionys. X. c. 48. *) — Se-
quentis anni οἱ εἰσιόντες ὕπαιτοι ibd. VIII. c. 76., vel οἱ εἰς
νέωτα μέλλοντες ὑπατεύειν ibd. X. c. 55. vel τῆς διαδοχῆς
αὐτοῦ ἐγγυσσάσης cf. Excerpt. Relskil IV. p. 2332., quamquam
haec sunt adeo simplicia, ut vix operae videatur ea proferre.
Suffectus consul ἐπικατασταθεὶς apud Polybium saepissime,
apud Dionys. V. c. 14. ὁ προαιρεθεὶς ὕπατος. Apud Dionem
lib. 48. p. 552. commemoratur mos semper Caesarum temporibus
continuatus, ut consules, qui Cal. Jan. annum aperirent et homeri
fastis darent, post se eodem anno suffectos alios haberent inter-
vallo paucorum mensium; hos dici μικροτέρους ὑπάτους; quam
interpretationem unde arripuerit nescimus. Consules enim minores
ignoramus; fortasse (quod Festus in litt. M. tradit) quia maiorem
consulem putabant esse eum, penes quem fasces essent, vel qui
prior factus esset, Dio eum quem post creassent, minorem
dixerit. Sed haec nemini facile placeant. —

Qui consulatu est privatus, in cuius locum alius est suffectus,
dicitur ἀποχειροτονηθεὶς; cf. Appian. bell. civ. IV. c. 38. ὁ δὲ
αὐτὸν ὕπατὸν τε ἀπέφηρεν ἀντὶ αὐτοῦ Ἀντωνίου, ἀποχει-
ροτονηθέντος.

Consulatum inire est παραλαμβάνειν τὴν ἀρχήν, ut apud
Dionys. Ant. VI. c. 49. οὗτοι παραλαβόντες τὴν ἀρχὴν Κα-
λάνδαις Σεπτεμβρίαις; vel τὴν ἀρχὴν ἐνίστασθαι, ut Dio
Cass. lib. 41. p. 264. τὴν ἀρχὴν ἐνεστήσαντο, vel magis etiam
ad latinam dictionem accommodatum εἰς ἀρχὴν εἰσελθεῖν; ut ibd.
lib. 41. p. 267. Καίσαρ . . . πρὶν εἰς τὴν ὑπατείαν, εἰς ἣν
ἐνεχειροτόνητο, εἰσελθεῖν, ὥρμησε.**) — Insolentior autem

*) Magistratus qui fuerant, generatim significabantur adhibita ἀπό praep.
Sic ἀπό ἐπιτρόπων qui olim fuit ἐπίτροπος. cf. Boeckh Corp. Inscript. T. II.
nr. 2790. ἀπὸ τριῶν χιλιάρχων qui tertio tribunatu functus erat. ibd. nr.
3483. p. 825. —

**) Obiter dicamus pro creando Joann. Lyd. de mag. I. 38. usurpare
προάγειν. Ἡρώτος δικτάτωρ Τίτος Μάρκιος, ὁ τοὺς πρώτους ὑπάτους

dictio est διαδέχασθαι ὑπατον pro consuli successorem dare. Sic Diodor. Excerpt. Hoeschel. XXIV. p. 507. τῶν Ῥωμαίων τὸν ὑπατον διαδεξαμένων, τὴν ἀρχὴν παρέδωκαν Κλαυδίῳ — h. l. Wesselingius recte adnotavit, hoc genus dicendi recentiori Graecorum dialecto satis frequentatum, veteres ignorasse.**)

Consulibus erat summa in republica potestas. Illi ad senatum referebant; διαβούλιον ἀνέδοσαν — quae dictio apud Polybium passim invenitur. Illis erat ἐξουσία τοῦ συγκαλεῖν τοὺς ὄχλους καὶ τὰς ψήφους ἀναδιδόναι convocandi populi et in suffragia mittendi. — Qui erat cum imperio ὁ ἐν ἀκμῇ ὢν ὑπατος habebat φάσκης. cf. Plut. Poplic. c. 12. — qui aliis locis dicuntur ῥάβδοι; inde fascēs submittere τὰς ῥάβδους καταστεῖλαι Dionys. Ant. VIII. c. 44., vel κλῖναι ibd. c. 53., vel καθαιρεῖν, ut apud Appian. de reb. Italic. II. c. 3. καὶ τὰς ῥάβδους καθήρει καὶ τοὺς πελέκας; ὑφεῖναι apud Plutarch. Pomp. c. 19. ὁ δ' οὖν Πομπήϊος . . ἐκέλευσεν ὑφεῖναι τὰς ῥάβδους θεραπεύων ὡς προύχοντα τιμῇ τὸν Μετέλλον atque sic etiam procul dubio legendum apud Zonar. Annal. lib. VII. c. 13. εἰς ἐκκλησίαν παρελθὼν ὑφῆκε (τὰς ῥάβδους) τῷ δήμῳ, ubi in ed. Du Cangii ἀφῆκε perperam editur. — Fasces etiam φάκελοι τῶν ῥάβδων dicuntur; ut apud Dion. 53. p. 695. καὶ τοὺς φάκελους τῶν ῥάβδων τῷ Ἀγρίππᾳ συνάρχοντι παρέδωκεν; — Apud Hesych. s. v. βασκευταί. φασκίδες, ἀγγάλαι est latium fasces. De ὑπατιῆς ῥάβδος (consularis) vel ὑπατιῆος, quae adiectiva lexicis desunt, cf. Lobeck. Patholog. p. 468. — De numero fascium est testimonium apud Aelian. de nat. anim. X. c. 22. Ῥωμύλος δ' ἄρα ἐν τῷ Παλλαντίῳ λόφῳ δώδεκα

τίτον καὶ Βαλέριον αὐτῷ προαγαγόν. — Latinoꝝm produceꝝpi verbum aliam habet significationem. —

*) Ὑπατεία atque καθυπατεύειν apud Byzantinos non significat semper consulatum, sed etiam missilia, largitiones, quas consulatum consecuti populo donare solebant. καθυπατεύειν δωρεάς est munera populo distribuere, ut in constitutione Leonis Imperat. XCIV., ἀρετῶν ἀρετῶν καὶ τῇ πολιτείᾳ ἀξιούντες, φιλοτίμους δωρεάς τοῖς πλήθεσι καθυπάτευον. Sic apud Julianum: ἦκε τοίνυν τῆς ὑπατείας μετέξω i. e. venito ut sportulam consularem accipias. Sic apud Ammian. Marcell. XV. c. 5. ad consulatum vocari i. q. ad epulas. cf. Vales. ad h. l. et Casaubon. ad Lamprid. Antonini Heliogab. c. 8. —

γυνὴν οἰωνισάμενος, ὡς ἀγαθῆς τῆς μαντείας ἔαυχεν, ἀμβόμενος τῶν ὀρνέθων τὸν ἀριθμὸν, τοὺς Ῥωμαίων ἄρχοντας ἰσαριθμούς τοῖς τότε ὀφθαῖσιν ὄρνεσι προπορεύειν ῥάβδους ἐνομοθέτησε — quae verba Jacobsius recte sic interpretatus est: iussit magistratus totidem (sibi) praemittere fascces, quot ipse aves vidisset. — Usus autem fascium cum securibus unde sumserint Romani, explicat Joann. Lyd. de mag. I. 32. vel a Serano dictatore, qui in silvis ligna caedens καὶ πέλεκυν εἰκότως ἐπιφερόμενος ῥάβδον τε ἐξηρημένην . . . ἐπὶ τὴν Ῥωμαίων ἀρχὴν μετεσάτλη — vel quia securis potentiae sit indicium. —

De lictoribus locus notissimus est apud Plut. Rom. c. 26. Dicit λικτώρεις a. ligando dictos esse. Τὸ δὲ δῆσαι Λατῖνοι πάλαι μὲν λιγᾶρε, νῦν δὲ ἀλλιγᾶρε λέγουσιν. ὄθεν οἱ τε ῥαβδοῦχοι λικτώρεις αἱ τε ῥάβδοι βάκυλα καλοῦνται, διὰ τὸ χρῆσθαι τότε βακτηρίαις. Εἰκὸς δὲ λικτώρεις ἐντιθεμένου τοῦ κάππα νῦν ὀνομάζεσθαι. Πρῶτερον γὰρ λικτώρεις, ἑλληνιστὶ δὲ λειτουργοὺς ὄντας. Αἰτίον γὰρ τὸν δῆμον ἔτι καὶ νῦν Ἕλληνες καὶ λαὸν τὸ πλῆθος ὀνομάζουσιν. Haec totidem fere verbis leguntur etiam Quaest. Rom. p. 280. a., hoc tantum mutat, quod ligandi et alligandi usum aliter definit, dicens: τὸ δὲ δεσμεύειν ἀλλιγᾶρε λέγουσιν καὶ πολλοὶ Ῥωμαῖοι· οἱ δὲ καθαρύνοντες ἐν τῷ διαλέγεσθαι λιγᾶρε. Quae miram sane arguunt Plutarchi litterarum latinarum incitiam, nec Hasii explicatio facile cuiquam probetur. Hic enim, cum ne cogitari quidem possit, Plutarchum ita fuisse linguae latinae imperitum, ut ligandi verbum in desuetudinem abiisse putaret, respexisse eum potius dicit litteram κ in vocabulo λικτώρεις, cuius rationem reddere vellet, eoque consilio eum addidisse, Romanos olim λικᾶρε, sua autem aetate λιγᾶρε scripsisse vel adpellasse, id quod auctoritate palaeographiae comprobetur. — Adparet autem, si tantummodo de scriptura unius literae ageretur, eum non fuisse discrimen facturum inter simplex ligandi, et alligandi verbum. Haec omnia igitur pro commenticiis habenda neque immerito Piersonus ad Moerid. p. 253. Plutarchum suaviter nugatum esse dicit. — Magis etiam obscura sunt nobis verba Joann. Lydi de mensib. I. 22. δεκανοὶ οἱ ῥαβδοῦχοι κατὰ Ῥωμαίους — quod sic convertunt: Decani virgis instructi (lictiores) apud Romanos. Quinam decani h. l. intelligendi sint, ignoramus. —

Scimus lictores hos, quoties magistratus in publicum procederet, populum submovisse; hoc dicebant *ἀνείργειν*, ut apud Plut. Romul. c. 26., vel *ἀναστέλλειν*, quod apud Dionysium hac in re constans est. cf. Antiq. VII. c. 35. *)

Aliud insigne consulum aliorumque summorum magistratuum erat sella curulis. Haec dicitur apud Dionys. Ant. IV. p. 268. 28. *Θρόνος ἐλεφάντινος, ἐν ᾧ καθεζόμενοι δικάζουσι*; apud Dion. 43. p. 350. *ἀρχικὸς θρόνος*; apud Plut. Quaest. Rom. p. 291. b. *θρόνος ἡγεμονικός*; apud Joann. Lyd. de mag. I. 32. *καθέδρα*; dicit enim: *ἐπὶ τούτοις καθέδρα (σέλλαν αὐτὴν ἐκείνοι λέγουσιν) εἰς ἐλεφαντος*. Alii igitur aliter ad arbitrium latinam vocem interpretati sunt.

Praetexta est ἡ *περιπόρφυρος*. Dionys. VI. c. 53. (p. 268. 28.) *λευκὴ ἐσθῆς περιπόρφυρος* atque sic passim. Sed posteriores dicebant *καρυφῇ, παράσημον τοῦ θριάμβου*; cf. Salmas. ad Vopisci Aurelian. p. 570. seqq. etiam *ὑπερπόρφυρος σινγκλητική; περιπόρφυρα*. cf. Festi interpretes v. Praetexta. Praetextatum explicant *ἐντιμον*. Graeci semibarbari retinuerunt *πραιτέστα*, ut est in Glossar. Du Cangii. — H. I. obiter addimus, trabeam sic describi a Dionys. lib. II. c. 37. *καὶ τηβέννας ἐμπεκπορπημένοι περιπορφύρους φοινικοπαρέφους, ἃς καλοῦσι τραβέας*. Sic etiam lib. VI. c. 18. describens solennia, quae in honorem Dioscurorum ab iis, qui equum publicum haberent, quotannis agebantur, trabeam sic verbis depingit: *καὶ πορφυρεῆς φοινικοπαρέφους ἀμπεχόμενοι τηβέννας τὰς καλουμένας τραβέας*. — Locus ibd. V. c. 47. (p. 314.) non satis integer. Explicat, qui differat ovatio a triumpho: *ὅτι οὐ τὴν ποικίλην καὶ χρυσόσημον ἀμφιέννυται στολὴν, κοσμεῖται τήβεννον τὸ ἐπιχώριον τῶν ἐπάτων καὶ στρατηγῶν φόρημα*. Adparet, omissam esse ante *κοσμεῖται* adversativam particulam ἀλλὰ — atque *τὴν ποικίλην καὶ χρυσόσημον στολὴν* significare trabeam, *τήβεννον* autem, quod *ἐπιχώριον φόρημα* dicit, praetextam. —

Iam omnia edicta consulum aliorumque magistratuum dicuntur *διατάξεις, διατάγματα*; cf. Plut. Marcell. c. 24.; inde acta alicuius rescindere *τὰς διατάξεις ἀναιρεῖν* Plut. Pomp. c. 48. —

*) Viatores: Gloss. *ἀρχιπυρῆτης*. cf. Scal. ad Festum s. v. Viatores.

Consules legatos creabant; hoc est εἰσφέρειν, ut apud Polyb. XXXV. c. 4. μήτε τοὺς εἰσφερομένους ὑπὸ τῶν ὑπάτων πρεσβευτὰς ὑπακούειν, οὓς ἔδει πορεύεσθαι μετὰ τοῦ στρατηγοῦ i. e. propositos, a Consulibus creatos legatos militares.

Consules iustitium edicebant i. e. ἀπραξίαν. Plut. Sulla c. 8. τῶν ὑπάτων ψηφισαμένων ἀπραξίας; ibd. etiam tribuitur iis potestas τοῦ λύσαι τὴν ἀπραξίαν.

Opium dicendi alijs faciebant; hoc absolute dicitur παρέχειν; cf. Dion. lib. 39. p. 194. Κατῆλθὲ τε αὖν ὁ Κικέρων καὶ χάριν τῇ τε βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ, παρασχόντων αὐτῷ τῶν ὑπάτων, καὶ κατὰ τὸ συνέδριον καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἔγνων. Ad παρέχων supplendum ἐξουσίαν vel aliud quid.

Sortiri provincias dicebant διακληροῦσθαι περὶ τινος vel τι; ut Dionys. VI. c. 91. διακληρωσαμένων περὶ τῆς ἐξουσίας — sed lib. VIII. c. 84. διακληρωσαμένων δὲ τῶν ὑπάτων τὰς δυνάμεις, ὥς ἐστιν αὐτοῖς ἔθος. Idem interpretantur per διαλαγχάνειν; cf. ibd. lib. VIII. c. 51. διαλαχόντες τὰς ἐξόδους, sed lib. IX. c. 16. ἐκληρώσαντο περὶ τῆς ἐξόδου. —

Obscurior est locus apud Dion. 36. p. 153. Narrat Bibulum consulem, ut consilia Caesaris ad irritum redigeret, ἱερομηρίαν προαγορεύσαι. Hoc alii putant significare, consulem novas indixisse ferias, quibus iudicia haberi non liceret, sed praestat haec ita accipere, ut Casaubonus interpretatus est, ἱερομηρίαν προαγορεύειν nihil aliud esse quam obnuntiare, seu proscribere se (consulem) per omnes dies de caelo servaturum. Hoc altis locis apud Dionem dicitur διοσημείαν ψηφίζεσθαι, ut lib. 39. p. 207. διοσημείαν, ὥς καὶ διαλύσοντες σφᾶς, ἐψηφίζοντο. Verum de his rebus infra disputaturi sumus.*) —

*) In transcurso adnotemus apud Josephum atque in inscriptionibus Graecis, ut constructio graeca latinae plane conveniret, ad significandum tempus consulatus vel magistratus dativum poni; sic Ant. Jud. XIV. c. X. 3. Λεντίῳ Λέντιῳ, Γαίῳ Μαρκελλῳ ὑπάτοις L. Lentulo, C. Marcello coss. — Sic Corp. Inscript. T. II. p. 713. Φούσῳ ἀνθυπάτῳ — ubi v. Boeckhium. —

Alterum quod apud Josephum observavimus etiamsi h. l. alienum esse videtur, non possumus non commemorare; eum in citandis decretis Imperatorum Judaeis faventium, quae ad verbum interpretari videtur, constanter formula uti, quae legitur Ant. Jud. XIV. c. X. 3. Γαίου Καίσαρος ὑπάτου δεδογμένα, συγκεχωρημένα, προσκεκριμένα, ἐστὶν οὕτως ἔχοντα et tum

Vota publica quae consules et imperatores nuncupare solebant, sunt *εὐχαὶ δημοσίου*. cf. Joann. Lyd. de mensib. IV. 10. *βοτὰ πούβλικα ὡσανεὶ δημοσίου εὐχαί*.

Iam addamus pauca coronidis, ut dicunt, loco. Collega consulis est *συνάρχων*, *συνύπατος*, ut apud Polyb. V. XII. et aliis locis. Ter consul *τρισύπατος* Appian. de bell. civ. I. c. 96. Vir consularis *ὑπατευκώς* passim, vel *ὑπατικοῦ τάγματος ὤν* Zosim. I. c. 14. Familia consularis *οἰκία τελοῦσα εἰς ὑπάτους* Philostr. Apollon. Tyan. IV. c. 45. Recentiores nomen latinum *κόνσουλάριος* servabant. — Designati dicebantur apud posteriores scriptores *δηλωθισόμενοι*; cf. Du Cange Lexic. s. v. *ὑπατοὶ δηλωθισόμενοι*; de vocabulis *δεσιγνάτος* vel *δισιγνάτος* supra commemoravimus. —

Proconsules sunt *ἀντιστράτηγοι*; cf. Polyb. III. c. 106. vel *ἀνθύπατοι* lib. XXVIII. c. 5. — quod facile colligitur ex iis, quae supra de ambigua significatione nominum *στρατηγός* et *ἑπάτος* diximus. Verum Dio Cassius imitatus consuetudinem Romanorum uno loco lib. 46. p. 482. separatim scripsit *ἀντὶ ὑπάτων* — *δύο τινῶν ἀντὶ ὑπάτων πρὸς τὰς ἀρχαιρεσίας αἰρεθέντων* i. e. duobus pro consulibus delectis — sed in L. est *ἀνθυπάτων*. — Planudes metaphr. belli Gall. III. c. 20. usus est solus *Προύπατος* vocabulo; praeter rationem. Generale nomen magis Graecorum institutis quam Romanorum accommodatum, est *ἀρμοστής*; sic enim proconsulem dicit Lucian. Toxar. c. 17. ubi v. interpretes. — Proconsularis apud omnes, qui puro utebantur sermone, est *ἀνθυπατικός*, apud recentissimos autem *ἀνθυπατιανός*. cf. Du Cange.

Hoc tandem loco, quamvis minus apposite, monemus, legem annalem in creandis magistratibus observari solitam, dici *τὸν περὶ τῆς ἡλικίας νόμον*, ut passim est apud Dionem. —

b) De Praetoribus.

Nemo ignorat, Graecos praetorem Romanorum proprie appellare *στρατηγὸν ἐξαπέλεκυν*, vel simpliciter *ἐξαπέλεκυν* a

sequitur decretum. Nobis aliunde incompertum, edictis Caesarum praemitti solitam fuisse formulam hanc: J. Caes. consulis placita, concessa, decreta. Ceterum *προσκειμένα* aliud quid significare videtur quam decreta.

sex securibus, quae ei praeferebantur. Hic certe interpretandi usus observatur a Polybio, Diodoro et Appiano, donec tandem a scriptoribus infimae aetatis nomen latinum *πραίτωρ* usurpari coeptum est. — Sic apud Appian. de reb. Syriac. XV. *καὶ στρατηγούς περιέπεμπον, οὓς αὐτοὶ καλοῦσιν ἑξαπέλεκας*; eodem redit *τὴν ἑξαπέλεκυν ἀρχὴν ἔχων*, vel *ἡγεμὼν ἑξαπέλεκυς*, ut est apud Polybium III. c. 40. Nam ibd. II. c. 23. *Ἐνα δὲ τῶν πελεκυφόρων εἰς Τυρὴνίαν (οἱ Ῥωμαῖοι ἔπειψαν)* singulare est neque abhorret a vero, quod Schweighaeuserus emendans *ἑξαπέλεκων* rescripsit, cum adpareat praetorem significari. In lexicis vulgo traditur, *πελεκυφόρος* esse etiam lictorem, quod num verum sit dubitamus, nos certe non meminimus legere nos locum scriptoris, qui hoc comprobaverit. — Verum haec adpellatio tantummodo praetorem reipublicae liberae denotat, inde factum est, ut qui res imperatorum describerent, semper nomine *στρατηγοί* uterentur; sic apud Dionem ne unum quidem locum inveneris, ubi praetor aliter dicatur quam *στρατηγός*. Atque hoc nomen etiam apud illos tres auctores, Polybium, Diodorum et Appianum, saepissime in hac significatione legitur, ita ut apud Appianum *στρατηγῆσαι* fere semper idem sit, atque praetorem esse. Unum modo locum proferamus de bell. civ. I. c. 100., quo de legibus a Sulla latis agitur. Inde *ἀρχὴ στρατηγίς* praetura de bell. civ. II. c. 87.; *στρατηγικοί* viri praetorii ibd. de reb. Syriac. c. 51. Repetimus igitur, quod iam supra diximus, *στρατηγός* vocabulum incertam habere significationem, quin etiam quemlibet magistratum sic significari. Memorabilis hac de re locus apud Plut. Cic. c. 13. ubi M. Otho legem theatralem tulisse narratur *στρατηγῶν*, quam cum ab eo tribuno perlatam esse constet, iam Xylander aut *δημαρχῶν* legendum esse vidit, aut *στρατηγῶν*, pro quovis magistratu accipiendum. Sed iam redeamus, unde digressi sumus.

Praetor dicitur etiam, ut putant, *πρόβουλος*, certe apud Appianum, quamquam hoc incertum est. Legimus quidem de bell. Mithrid. c. 56. *Ἦσαν δὲ οἱ λόγοι, Μιθριδάτου μὲν, ὑπόμνησις φίλλας καὶ συμμαχίας . . . καὶ ἐπὶ τοῖς Ῥωμαίων πρέσβεισι καὶ προβούλοις καὶ στρατηγοῖς κατηγορία*. Schweighaeuserus notavit h. l., Dionysio Halicarnass. dici *προβούλους* maiores magistratus, consules et praetores. Quod non est plane verum. Nam qui proprie erant et dicebantur praetores, eorum

nullam apud Dionysium mentionem fieri posse vel ex temporum ratione adparet, quippe cum historia Dionysii, quantum eius reliquum est, non excedat ultra a. p. u. c. 312., praetores autem inde ab a. demum 389 creati coeptos esse sciant omnes. Sed ne consules quidem usquam *προβούλους* simpliciter dicit; duobus tantum locis, quos supra protulimus, in explicanda significatione nominis, nomen hoc *συμβούλους* et *προβούλους* δηλοῦν — docet, quae ratio diversa est a simplici usu nominis. Schweighaeuserum procul dubio fefellit index Dionysianus. — Etiam loco altero Appiani de reb. Mithrid. c. 67., ubi de legatione Mithridatis disserens: *οὐκ ἐπαγόντων αὐτὴν τῶν προβούλων* — non significari praetores intelligitur ex iis, quae supra (p. 139.) diximus. Ceterum hoc non infitiamur, usum significationemque huius vocabuli obscuram esse; sed praeter hos duos locos neque apud Appianum, neque apud alium quemquam scriptorem rerum Romanarum *πρόβουλος* ad significandos magistratus usurpatum est.

Praetura urbana dicitur apud Appianum et Plutarchum ἡ πολιτικὴ στρατηγία. cf. de bell. civ. II. c. 112. *Μέλλοντες δὲ ὁμοῦ τότε τῆς πόλεως στρατηγήσειν ὁ Βροῦτιος καὶ ὁ Κάσσιος ἐς ἀλλήλους διήριζον περὶ τῆς καλουμένης πολιτικῆς στρατηγίας, ἣ τῶν ἄλλων προτιμᾶται.* H. l. igitur τῆς πόλεως στρατηγεῖν est: praetorem urbanum esse et ἡ πολιτικὴ στρατηγία iurisdictio inter cives vel praetura urbana. Simili modo apud Plut. Brut. c. 7. *Ἐπεὶ δὲ πλειόντων στρατηγιῶν οὐσῶν τὴν μέγιστον ἔχουσαν ἀξίωμα, καλουμένην δὲ πολιτικὴν etc.* Eodem cap. narrat, urbanam esse τὴν πρώτην, peregrinam dignitate inferiorem τὴν ἑτέραν. *Καῖσαρ εἶπε Βρούτιῳ τὴν πρώτην δοτέον. ἀπεδείχθη δὲ Κάσσιος ἐφ' ἑτέρας στρατηγός* — qua ratione vitavit difficultatem interpretandae praeturae peregrinae. —

At praetura urbana dicitur etiam ἀστυνομία, praetor urbanus ἀστυνόμος, sed apud solum Dionem Cassium, apud ceteros omnes nomen hoc aliam induit significationem, ut vulgo putant. Iam apud Dion. lib. 42. p. 318. narratur Marius Coelius graviter tulisse, quod Caesar praeturam urbanam sibi non obtulisset Treboniumque praetulisset. *Ὁργισθεὶς δὲ ὅτι τε μὴ ἡστυνόμησα καὶ ὅτι ὁ Τρεβώνιος εἰς τὴν ἀστυνομίαν προεκρίθη* — cf. lib. 46. p. 482. ὁ στρατηγός ὁ ἀστυνόμος — et lib. 53. p. 697., ubi hic discernitur a peregrino ξενικῷ: — καὶ τὰ δικαστήρια τὰ τῇ

ἀγορανομία προσήκοντα, τοῖς στρατηγοῖς, καθάπερ εἴθιστο, τὰ μὲν μείζω τῷ ἀστυνόμῳ, τὰ δὲ ἕτερα τῷ ξενικῷ προσταχθῆναι. — Ceterum mihi diligenter ad has res attendenti non contigit, (ut ingenuè confitear) ut, quod in lexicis vulgo traditur, ἀστυνόμον dici graece Romanorum aedilem, idoneis exemplis confirmatum viderem. Imo aedilis, quod infra uberius docebimus, dicitur constanter ἀγορανόμος. Pauci loci, qui contrarium probare videntur, vix sufficiant. Sic Dio Cass. lib. 54. p. 762. Drusum dicit post subactos Frisios ἀποδειχθῆναι ἀστυνόμον, quod nomen sane si Suetonio fides est habenda nec Dio errore ductus erat, aedilem significet necesse est. Sed haud iniuria interpretes addubitabant, num haec Dionis integra sit lectio atque iure ἀγορανόμον rescribendum esse censebant. Sic etiam apud Zonar. Annal. VIII. c. 16. τὸν γὰρ στρατηγὸν τὸν ἀστυνόμον falso convertunt: aedilem — cum aperto praetorem indicet. —

Praetor peregrinus est ξενικός, ut supra apud Dionem eum nominatum vidimus, aut στρατηγὸς ἐπὶ τῶν ξένων. cf. Kreutzeri Abriss der röm. Ant. p. 189. Proprium sibi confinxit nomen Joann. Lyd. de mag. l. 38., urbanum adpellans, ut etiam ceteri scriptores, πολιτικόν, sed peregrinum ξενοδόκην, insolentiore forma; — legimus enim: ἐπὶ δὲ τοῦ τρίτου καὶ ἐξηκοστοῦ καὶ διακοσιοστοῦ ἐνιαυτοῦ πρῶτῳ ἔτερος προεχειρίσθη ὁ λεγόμενος οὐρβανὸς ἀντὶ τοῦ πολιτικοῦ, καὶ ὁ λεγόμενος περγρίνος οἶονεὶ ξενοδόκης. Reliqua quae Laurentius de mensib. l. 19. tradit, mira sane et inaudita, silentio premere praestat, maxime cum ad rem nostram vix pertineant. Miscens omnia tradit, Numam praefecisse urbi φύλακα ὑπαρχον δὲ αὐτὸν νῦν προσαγορευόμεν ἢ (ὡς τινες) πολίαρχον ἢ ἀστυδίκην, ὃν πάλαί πρῶτῳ οὐρβανὸν ἔλεγον, ὃς καὶ πρωτεύειν τῆς Ῥωμαίων γερουσίας φαίνεται. Nos sane nescimus, quid commune fuerit praetoris urbani et praefecti urbis; hunc enim dici graece πολίαρχον vel πολιανόμον infra ostendemus. —

Quam praeturam στρατηγίαν ἐξαίρετον Plutarchus dixerit Cato min. c. 39. viri docti iam illustrarunt. Illo loco enim narrat Plutarchus, senatum Catoni, cum ex Cypri insula revertisset, στρατηγίαν ἐξαίρετον διδόναι, quod ita explicandum, ut dicamus secundum auctoritatem Dionis, eum praeturam legibus nondum concessam obtinuisse, quippe cum Cato tum 38 annos natus esset,

aut ut Vellejum sequamur, qui Catonem non suffragiis populi, sed auctoritate senatus praeter ordinem praetorem factum esse dicit.

Denique, quantum ad nominis explicationem pertinet, repetimus, Graecos semibarbaros nomen latinum et omnia inde ducta et formata formata retinuisse, quae prostant apud Du Cange. *Πραιτώριον* apud Hesychium explicatur: *τόπος ἔνθα συνάγεται ὁ λαός*.

Iam verbum, quo significatur praetorum in iudiciis summa auctoritas, est *βραβεύειν*. Inde sortiri iudices *βραβεύειν τὸ δικαστήριον*. Plat. Cic. c. 9. vel *βραβεύειν τὰς κρίσεις* ibd. c. 35. etiam *ἡγεμονίαν τοῦ δικαστηρίου ἔχειν*, ut Dio. lib. 36. p. 102. *ἐστρατήγει γὰρ καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ δικαστηρίου εἶχεν*. De formulis iuris, quas post initum magistratum edicto proponere solebant, v. Dion. Cass. lib. 36. p. 100. *οἱ στρατηγοὶ πάντες τὰ δίκαια καὶ ὃ δικάσαι ἔμελλον αὐτοὶ, συγγράφοντες ἐξεδίθεσαν*. — Qua ratione Graeci edictum: novum — tralaticium — perpetuum — dixerint, incompertum nobis est.

Interdictum praetoris est graece *διάλεξις, παραγγελία*, vel *παράγγελμα*. v. interpretes Theophili Paraphr. Instit. IV. XV. 1. — ubi etiam haec est definitio: *ἰντέρδικτον δέ ἐστιν ὁμιλία πραιτωρος μεταξὺ δύο τινῶν* i. e. (ὁμιλία) effatum Praetoris, formula et ordinatio. Huius genera sunt: prohibitoria *κωλυτικά*, exhibitoria *παραστατικά* et restitutoria *ἀποκαταστατικά*. — Condictio semper apud Jurisconsultos dicitur graece *κονδικτικίος*, quae forma vocabuli usu aetatis inferioris stabilita erat. —

Qui sub imperatoribus erant Praetores tutelarii, quive de fideicommissis ius dicebant, a semibarbaris illius aetatis scriptoribus nomine latino significantur. cf. Joann. Lyd. de mag. I. 48. *ὃ γε μὴν Οὐλπιανὸς ἐν τοῖς προγραφομένοις Προτριβοναλίοις λεπτοτέρως τοὺς περὶ τῶν πραιτῶρων διεξῆλθε λόγους, τοὺς μὲν τουτελαρίους, τοὺς δὲ φιδεῖχομμισσαρίους ὀνομάζων* — quocum cf. II. 36. Ibd. II. 30. commemoratur etiam praetor, qui erat magister census, cuius apparitores dicebantur censuales *κηρσυνάλης* i. q. *ἀρχαιοφίλακες* — qui quales fuerint nescimus. —

Propraetorem dici *ἀντιστράτηγον* notum est omnibus.

c) De Censoribus.

Censor est *τιμητής*. Censum habere *τὰς ἀπογραφὰς ἐκτελεῖν*; apud Dion. 53. p. 696. *ἐν ᾧ οὖν τῷ τότε παρόντι τότε ἄλλα ὥσπερ εἴθιστο ἔπραξε καὶ τὰς ἀπογραφὰς ἐξέτελλεσε*; vel *ἀπογραφὰς τῆς ἐκάστου εὐπορίας διατελεῖν* apud Zonar. Annal. VII. c. 19.

Idem est αἱ ἀπογραφαὶ γίνονται Clemens Alex. Strom I p. 407. vel *ἀποτιμήσασθαι τὴν οὐσίαν*; hoc enim de censore dicitur, *ἀποτιμᾶν τὴν οὐσίαν* de eo, qui censum profitetur; cf. Joseph. Ant. Jud. XVIII. c. 1. 1. Apud Dionys. IV. c. 15. est *τιμᾶσθαι τὰς οὐσίας*, vel paulo insolentius *τίμησιν τῶν βίων φέρειν*. Sic enim legimus V. c. 75. *Ποπλικόλας . . . πρῶτος ἐπέταξε Ῥωμαίοις ποιῆσαι, τιμήσεις κατὰ φυλὰς τῶν βίων ἐνεγκεῖν* i. e. ut tributum fortunarum suarum censum profiterentur. — Censum enim est *τίμημα* et *τίμησις*, inde *τίμημα βουλευτικόν* census senatorius Dio Cass. 54. p. 747. Etiam *τιμή* idem est; verum locus apud Dionys. extremo lib. XI. paulo memorabilior esse videtur. Legimus enim illic consules senatum docuisse, propter continuas expeditiones institutum illud necessarium de fortunarum censu neglectum fuisse: *ὥστε τοὺς μὲν χρηστοὺς καὶ ὠφελίμους ἄνδρας ἐν τιμαῖς καὶ ἐν στρατείαις εἶναι, τοὺς δὲ ἀσελγεσιτάτους καὶ πονηροτάτους ἀτίμους καταλείπεσθαι καὶ τόπον ἕτερον μεταλαμβάνειν, ἐν ᾧ περιέσται ζῆν αὐτοῖς ὡς προήρηνται* i. e. ut boni et frugi viri ad censum et expeditiones vocarentur, at improbi et nequam incensi manerent. — H. I. *ἐν τιμαῖς εἶναι* pro censum esse offendit, neque satis placent extrema verba.

Iam omnes sciunt verba eiusmodi, ut *τιμήσασθαι*, duplicem etiam accipere posse accus., ut apud Strabon. V. p. 213. (T. II. p. 106.) *ἦν πόλιν νεωστὶ λέγεται τιμήσασθαι πεντακοσίους ἱππικοὺς ἄνδρας* — atque notum in vulgus, *βίον* pro censu passim legi, sed non praeterimus silentio locum apud Dionys. Ant. IV. c. 17. *ὅτι εἰς τιμήσασθαι τοὺς βίους ἀναγκασθήσονται καὶ ἀπὸ τῶν τιμημάτων τὰς συνεισφορὰς συνεισφέρειν*. Verbum *εἰς τιμήσασθαι* hoc loco excepto legere me non memini, neque facile quis *συνεισφορὰς συνεισφέρειν* molestam esse con-

iunctionem verborum negaverit, qua de causa iam Sylburgius εἰς-φορὰς συνεισφέρειν maluit. —

Secundum censum est *πλουτίνδην*. cf. Dionys. VI. c. 20.

Apud recentiores *κῆνσος* nomen saepissime legitur, sed significatione paululum immutata, quod adparet e Suida. Hic enim s. v. docet, *κῆνσος* esse τὸ νόμισμα i. e. omnem pecuniam, quae tributi nomine solvatur, ἐτήσιον τέλος — addita, ut solent lexicographi isti, inepta originatione: παρὰ τὸ καίνω, τὸ κόπτω. — Simili modo apud Hesych. *κίνσος* εἶδος νομίσματος ἐπικεφαλαιόν — i. e. nummi genus in capitationis tributo pendi solitum. H. l. εἶδος νομίσματος difficultatem movet. Casaubonus (Lampridii Alex. Sever. c. 3.) ita explicavit vim vocabuli εἶδος, quasi posteriore tempore non modo vectigalium lex fuisset definita, sed etiam certum pecuniae genus praestationi vectigalis destinatum. Hanc Casauboni sententiam impugnat Salmasius; Hesychium scilicet noluisse significare, censum adpellari numi genus aliquod in capitulari tributo pendi solitum, sed non esse dubium, quin omnis pecunia, quae pro tributo ac censu penderetur, qualiscunque illa esset, census adpellaretur. Sic etiam Graecos τέλεσμα vocasse non certum numi genus, sed numum quemlibet, qui in functionibus publicis solveretur; apud Hesychium igitur legg. esse: εἶδος νομίσματος, ἐπικεφάλαιον; nam ἐπικεφάλαιον esse tributum capitulare, τέλος. — Haec sententia Salmasii procul dubio probanda. Scriptores enim sacri passim *κῆνσος*, *δηνάριον*, *φόρος* pro capitatione ponunt, quam significationem induit etiam simplex *κεφάλαιον*, quod apud veteres significat sortem; eandem etiam notionem habent illa barbara *κεφαλητίων*, *καπιτατίων*, vel *κεφαλίτιον*, *κεφαλιτίκιον*, *κεφαληρία*; inde verbum *κεφαλατιεύειν* (tributum hoc exigere) et *κεφαλαιῶται* tributi exactores. cf. Kreutzeri Abriss der röm. Antiq. p. 337. 338. — Tandem apud Byzantinos *κῆνσος* significabat etiam instrumentorum perscriptionem (ἀπογραφὴν τῶν ἀρχείων) quam eandem regesta (ῥέγεστα) dicebant. cf. Joann. Lyd. de mag. II. 30. — Vocabula barbarae graecitatis inde ducta inveniuntur in Glossario Du Cangii: *κῆνσενσις* (censitio), *κῆνσιτωρεία* (numus censitoris), *κῆνσουάλιος* (censualis), *ὑπόκινσος* (tributarius) — sed haec omnia mediae, quam dicunt, aetatis instituta ad rem nostram minus pertinent. Redemus igitur ad censoris Romani officia describenda. —

Hic, ut scimus, notas inurebat. Propria hac in re vocabula sunt εὐθύνειν, κηλίσ. Dio Cass. fragm. 81. legimus, L. Mummiū et Scipionem Africanum censores diversis moribus fuisse; hunc enim: πολλοὺς μὲν ἐκ τῆς βουλῆς, πολλοὺς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱππέων . . . εὐθύνειν (notavit)· ὁ δὲ δὴ Μόμμιος . . . οὗτ' αὐτὸς τινι κηλίδα προσέθηκε (nota censoria affecit) καὶ συχνὰ τῶν ὑπ' ἐκείνου πραχθέντων κατέλυσεν.

Censor senatu movebat vel eiiciebat. Hoc interpretabantur per διαγράφειν — ἀπαλείφειν — ἀπελάνειν. Sic apud Dion. Cass. lib. 36. p. 99. καὶ πολλοὶ ὑπὸ τῶν τιμητῶν διαγεγραμμένοι ἀναλαβεῖν τὴν πρότερον βουλείαν ἐσπούδαζον (dignitate senatoria a censoribus moti.) ibd. lib. 40. p. 258. τέως μὲν μηδένα . . . διαγράψαι σφίσις ἐξῆν. ibd. p. 261. de Appio Claudio censore: πλείστους γὰρ καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν βουλευτῶν διέγραψεν. ibd. Κρίσπον τὸν Σαλούστιον . . . ἀπελάσαντι ἐκ τοῦ συνεδρίου. Mox sequitur: καὶ μέντοι Κουρίωνα, μελλήσαντα καὶ αὐτὸν ἀπαλειφθῆσεσθαι ἐξητήσατο μετὰ τοῦ Παύλου. Καὶ ὅς (Appius) οὐ διήλλαξε μὲν αὐτὸν (Curionem) διὰ ταῦτα. H. I. διήλλαξεν sine dubio corruptum; Casaubon. ad Suetonii Claudium c. 16. διήλειψε correxit, minus recte, cum in hac significatione ἀπαλείφειν magis in usu fuerit quam διαλείφειν. Sturzius praefert ἀπήλασε, atque sic haud dubie legendum aut ἀπήλειψεν. —

Idem est etiam παραλύνειν τῆς ἀξιώσεως, apud Appian. bell. civ. I. c. 28. Τιμητῆς δὲ Κόϊντος Καικίλιος Μέτελλος, Γλανκίαν τε βουλευόντα καὶ Ἀπουλήϊον Σατορνῖνον δεδημαρχηκότα ἤδη τῆς ἀξιώσεως παρέλυσεν αἰσχροῦς βιοῦντας i. e. senatu movere voluit. — Passive est τῆς γερουσίας ἐκπίπτειν, ut apud Dion. Cass. 37. p. 131. quemadmodum ibd. τὴν βουλείαν ἀναλαμβάνειν dignitatem senatoriam recuperare. — De muneribus atque officiis Censoris locus est gravissimus apud Diodor. lib. XX. c. 26., ubi de actis Appii Claudii censoris disseritur et omnia fere munia huius magistratus graeco sermone explicata legimus. Eum (Appium) ut plebis gratiam sibi conciliaret, nulli equiti equum ademinisse: καὶ κατὰ μὲν τὴν τῶν ἱππέων δοκιμασίαν οὐδενὸς ἀφείλετο τὸν ἵππον; in legendo autem senatu neminem movisse: κατὰ δὲ τὴν τῶν συνέδρων καταγραφὴν οὐδένα τῶν ἀδοξούντων συγκλητικῶν ἐξέβαλεν. — Senatum legere dicebant

enim τὴν σύγκλητον καταλέγειν vel καταγράφειν; principem senatus facere τῆς βουλῆς προγράφειν. Plut. Aemil. c. 38. (cf. p. 110.) —

Censores etiam aerarium faciebant vel in tabulas Caeritum referebant; hoc est εἰς τὰς δέλτους ἐξορίζειν τὰς τῶν Καιρετανῶν; cf. Strabo V. p. 220. (T. II. p. 125.) —

Illi opera publica aedificanda et reficienda redemptoribus locabant et sarta tecta exigebant. Locare est μισθῶσαι; ut apud Dionys. Ant. c. 67. μισθῶσαι ταλάντων; etiam ἐκδοθῆναι, ut apud Polyb. VI. c. 17., quo loco, quae et quomodo a Censoribus fuerint locata diligentius exponit. Πολλῶν γὰρ ἔργων ὄντων τῶν ἐκδιδομένων ὑπὸ τῶν τιμητῶν διὰ πάσης Ἰταλίας, εἰς τὰς ἐπισκευὰς καὶ κατασκευὰς τῶν δημοσίων [i. q. sarta tecta exigentibus. Aliis locis sarta tecta graece dicuntur ὑποῤῥαφαί; ῥάπτειν οἰκοδομήν; ὑποῤῥάπτειν — ἐπισκευαί ut h. l.]; cuncta illa vectigalia a populo exerceri: ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάντας ἐνδεδέσθαι ταῖς ὠναῖς καὶ ταῖς ἐργασίαις ταῖς ἐκ τούτων. H. l. igitur ὠναί redemptiones, ἐργασίαι quaestus ex illis facti. Tum pergit: οἱ μὲν γὰρ ἀγοράζουσι παρὰ τῶν τιμητῶν αὐτοὶ τὰς ἐκδόσεις i. e. conducunt a censoribus ipsi — οἱ δὲ κοινωνοῦσιν τούτοις i. e. cum aliis societates ineunt; omnia haec autem esse in potestate senatus, cui esset etiam ius: ἀδυνάτου τινὸς συμβάντος, ἀπολῦσαι τῆς ἐργωνίας i. e. locationis rescindendae. — Idem ergo significat ὠνή, ἐργωνία, atque quod apud posteriores scriptores saepe legitur, δημοσιωνία; ut apud Memnonem (Photius Biblioth. 736. R.) δημοσιωνίας καθιστάναι. — Conditiones redemptionis, quae publicanis praescriptae erant, in erant in tabulis Censoriis, in quibus etiam memoriae proditum erat, quot civium fortunae censae fuissent. Haec sunt γράμματα τιμητικά. cf. Dionys. IV. p. 225. 40. ἐγένετο δὲ ὁ σύμπαξ τῶν τιμησαμένων τοὺς βίους Ῥωμαίων ἀριθμὸς, ὡς ἐν τιμητικοῖς φέρεται γράμμασιν, ἐπὶ μυριάσιν ὀκτὼ χιλιάδες πέντε. Idem significare videntur τὰ καλούμενα τιμητικὰ ὑπομνήματα, in quibus etiam temporum rationes notatas fuisse dicit Dionys. p. 60. 43. (lib. I. c. 74.) —

Insignia Censorum erant sella curulis et toga, antiquioribus temporibus purpurea. Polyb. VI. c. 53. ἐσθῆτας — ἐὰν δὲ τιμη-

τῆς, πορφύρας; sed Athenaeus XIV. p. 660. tribuit iis τὴν ποριπόρφυρον i. e. praetextam.

Creabantur censores ἐπὶ τρεῖς ἑξαμήνους. Zonar. Annal. VII. c. 19. — quod tempus cum praeteriisset, lustrum condebant, quod graece dicitur τὸ τέλος ταῖς ἀπογραφαῖς ἐπάγειν. Dio Cass. 54. p. 759. tradit censori non esse interdictum mortuis adspiciendis: πλὴν ἂν τὸ τέλος ταῖς ἀπογραφαῖς μέλλῃ ἐπάξειν· ἂν γάρ τινα πρὸ τοῦ καθαροῦ ἴδῃ, ἀνάδαστα τὰ πραχθέντα αὐτῷ πάντα γίγνεται — i. e. omnia eius acta rescinduntur. Hanc caerimoniam describens Dionys. Ant. IV. c. 22. λοῦστρον nomen retinet, suovetaurilia autem sic circumloquitur: καθαρὸν αὐτῶν [πολιτῶν] ἐποιήσατο, ταύρω καὶ κριῶ καὶ τράγῳ. —

Vir censorius dicitur graece τιμητικός, apud Dionys. Ant. II. c. 38. —

Apud Dion. Cass. lib. 52. p. 676. inducitur Maecenas hortans Augustum, ut summum imperium retineret; eligendum esse, qui census moresque senatorum examinaret, de gravioribus rebus ad principem referret. Καὶ τό γε ὄνομα ἀπὸ τῆς σῆς τιμαρχίας (πάντως γὰρ σὲ προστάναι τῶν τιμήσεων προσήκει) εἰκότως ἂν λάβοι, ὥστε ὑποτιμητὴς καλεῖσθαι. cf. p. 678. et 688. Interpretes et lexicographi subcensores hos a Suetonio dici affirmant, quos unde arripuerint, nescimus; vocabulum subcensor apud Suetonium frustra quaesiveris atque v. August. c. 37. aliud quid narratur. Maecenas vel potius Dio munus hoc finxerunt, quod re vera nullum erat. — At hoc notum est omnibus, Caesari a senatu in triennium munus praefecti morum commissum fuisse; hic dicitur τῶν τρόπων ἐπιστάτης. cf. Dio Cass. 43. p. 350.

d) De Aedilibus.

Aediles graece dicuntur ἀγορανόμοι. Hos Dionys. VI. c. 90. antiquo tempore creatos esse dicit: ὑπηρέτας τῶν δημάρχων καὶ συνάρχοντας καὶ δικαστὰς· νῦν μέντοι κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶττιαν ἀφ' ἑνὸς ὧν πράττουσιν ἔργων, ἱερῶν τόπων ἐπιμελῆται καλοῦνται. Tum addit: σχεδὸν εἰκασί πως τὰ πλεῖστα τοῖς παρ' Ἑλλήσιν ἀγορανόμοις. Joann. Lyd. de mag. I. 35. docet: ὅθεν aediles τοὺς ἀγορανόμους ἔτι καὶ νῦν συμβαίνει καλεῖσθαι, καθὸ τοὺς ναοὺς οἱ Ῥωμαῖοι αἰδῆς

καλοῦσι — quod non plane probandum, cum nomen hoc a cura potius aedium publicarum et privatarum, non a cura templorum ducatur. Plane autem inepta est sententia, quae prostat apud Theophil. Instit. I. II. p. 37. — καὶ ἀπὸ τῆς προσελεύσεως αἰδilis ὠνομάσθη; scilicet quia eum adirent pauperes precaturi ut se pane ciboque sublevaret. —

Aediles plebeios et curules fuisse scimus omnes; exponamus, quo modo Graeci haec nomina fuerint interpretati. Plut. Marius c. 5. haec habet: δύο γὰρ εἰσι τάξεις ἀγορανομῶν, ἡ μὲν ἀπὸ τῶν δίφρων τῶν ἀγκυλοπόδων, ἐφ' ὧν καθεζόμενοι χρηματίζουσιν, ἔχουσα τοῦνομα τῆς ἀρχῆς, τὴν δ' ὑποδεστέραν δημοτικὴν καλοῦσι. Apophth. reg. p. 202. curulem μείζονα, plebeiam τὴν ἐλάττονα δικά — ἀγορανομίαν τὴν μείζονα παραγγέλλειν — μετέρχεσθαι τὴν ἐλάττονα; — quocum cl. Dio Cass. 53. p. 727. κὰν τῷ αὐτῷ τοῦτω ἔται ἀγορανόμον τέ τινα τῶν καταδεεστέρων (plebis aedilem) ἀποθανόντα Γάϊος Καλπούρνιος καίτοι προηγορανομηκῶς ἐν τοῖς ἀμεινοσι (antea aedilis curulis) διεδέξατο — quae interpretatio sane molestior et affectatior esse videtur. Diodorus aedilitatem curulem τὴν ἐπιφανεστέραν ἀγορανομίαν dicit; lib. XX. c. 36. ἀγορανόμον εἶλετο (ὁ δῆμος) τῆς ἐπιφανεστέρας ἀγορανομίας. — At latinum nomen, utpote facilius retinuerunt etiam meliores rerum Romanarum scriptores, ut Dio Cass. lib. 39. p. 206. τοὺς ἀγορανόμους τοὺς κουρουλίους et lib. 54. p. 731. Τοῖς δὲ ἀγορανόμοις τοῖς κουρουλλοῖς τὴν τῶν ἐμπιπραμένων κατάσβεσιν ἀνεχείρισεν — i. e. incendia exstinguenda mandavit. —

Quae munera aedilibus iniuncta fuerint, h. l. non est cur commemoremus, quia quantum ad orationem pertinet, nihil inveniatur, quod adeo sit Romanorum proprium, ut in convertendo difficultatem moveat. Id tantum monemus Dionys. Halic. errore ductum fuisse magno, qui lib. Antiquit. VI. c. 38. p. 415. tradat, feriis Latinis senatum praefecisse aediles: τὴν δὲ προστασίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν θυσιαῶν οἱ τῶν δημόρων ὑπερέται παρέλαβον, οἱ τὴν νῦν ἀγορανομικὴν ἀρχὴν ἔχοντες ἐξουσίαν, ὥσπερ ἔφην, κοσμηθέντες ὑπὸ τῆς βουλῆς πορφύρα καὶ θρόνον ἐλεφαντίνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπισήμοις οἷς εἶχον οἱ βασιλεῖς. H. l. Dionysius diversa confudit; scimus enim praetextam et sellam curulem fuisse aedilibus curulibus, non plebeis, quos ἐπηρέτας

tribunorum adpellat; quae insignia igitur illis tributa erant, his a senatu tradita esse narrat.*) —

Muneris aedilium asservandi tabulas publicas meminit Polyb. III. c. 26. *ἐν χαλκώμασι . . . ἐν τῷ τῶν ἀγορανόμων ταμείῳ*. — Nomen aedilium cerealium cum esset difficilius interpretatu, Dio Cassius, qui solus eorum meminit, circumlocutione usus est. Lib. enim 43. p. 378. duo e numero quatuor plebeiorum creatos esse prodit: *ἀγορανόμοι τέσσαρες ἐκ τοῦ πλήθους, ὧν οἱ δύο τὴν ἀπὸ τῆς Δήμητρος ἐπίκλησιν φέρουσιν* (i. e. cereales). —

Comitia aedilicia dicuntur *ἀρχαιρέσια ἀγορανομικά*. Plut. Pomp. c. 53. —

e) De tribunis plebis.

Tribuni dicuntur *δήμαρχοι*. Tribunicia potestas *δημαρχική ἐξουσία* Dionys. VI. c. 89. — erat sacrosancta *ἱερὰ καὶ ἄσυλος*; τὰ τῶν δημάρχων σώματα *ἱερὰ εἶναι καὶ παναγῇ*. cf. Appian. de bell. civ. I. c. 23. Mira quaedam et pene absurda de sacrosancti notione profert Zonar. Annal. VII. c. 15. Postquam enim dixit sacer Latinorum *ἱερός* — *τὸ γὰρ ἱερὸν εἶναι ἀπολωλέναι ἦν*, cum quodcunque victimae instar ad immolandum destinatum esset, sic diceretur, pergit: *καὶ αὐτοὺς δὲ τοὺς δημάρχους τὸ πλήθος σαρκοσάγτους ὠνόμασαν, οἷον τείχη ἄγια εἰς φρουρὰν τῶν σφῶς ἐπικαλουμένων ευχαρίοντας. Σάκρα γὰρ παρὰ Ῥωμαίοις τὰ τείχη καὶ σάγχεα τὰ ἄγια* — quae quonam sint referenda nescimus.

Tribuni inibant munus a. d. IV. Idus Decembr.; sacra eos tum fecisse colligimus ex Dionys. X. c. 48., ubi Siccus Dentatus cum magistratum inisset, dicitur: *τῇ πρώτῃ τῆς ἀρχῆς ἡμέρᾳ θύσας σωτήρια κατὰ νόμον* — quod sic vulgo interpretantur: „post peracta pro salute sacra sollemnia“. Verum Reiskius probabili

*) Locus de aedilibus copiosissimus est apud Zonar. Annal. VII. c. 15., ubi legimus, quae sane notissima sunt, tribunis olim duo aediles adiunctos fuisse: *καὶ ἀγορανόμους δύο προσέβλεπτο* — qui illis praesto essent ad consignandas literas, [ad asservanda] plebiscita et senatusconsulta — *οἷον ὑπηρετίας σφίσιν ἐσμένους πρὸς γράμματα*. Mox alia etiam munera iis committi coepta esse: *ὑστερον δὲ καὶ ἀλλὰττα καὶ τὴν τῶν ὀνίων ἀγορὰν ἐπεσφάπησαν, ὅθεν καὶ ἀγορανόμοι τοῖς ἐλληνίζουσιν ὀνομάσθησαν*.

sane usus est emendatione, rescribens: *θύσας εἰσιτήρια* auspicalia sacra pro felici functione muneris.*)

Veto illud tribunorum interpretantur per *ἐνίστασθαι*;**) ut apud Dionys. Ant. VI. c. 89. *ἐὰν ἐνίστηται εἰς τῶν δημάρχων*. Aliis locis idem significat *ἐναντιοῦσθαι*, ut lib. XI. c. 17. *ἄλλως τε καὶ τῆς δημοκρατικῆς ἐξουσίας καταλυομένης, ἥ μόνη κατὰ νόμους ἐξῆν ἐναντιοῦσθαι τοῖς ὑπὸ τῶν δυναστῶν ἐπιτατομένοις* i. e. quibus potestas erat intercedendi. —

Apud Appianum duo de potestate tribunorum leguntur loci obscuriores. Altero de reb. Punic. VIII. c. 112. tradit, cum Scipionem consulem praeter legem annalem populus creare vellet et consules contradicerent: *τέλος δὲ τῶν δημάρχων τις ἔφη, τοὺς ὑπάτους ἀφαιρήσεσθαι τὴν χειροτονίαν, εἰ μὴ συνθεῖντο τῷ δήμῳ* — quod significare videtur, tribunos adempturos iis esse ius vel potestatem habendorum comitiis. — Altero loco de bell. civ. I. c. 21. narratur C. Graccho creato: *καὶ γὰρ τις νόμος πεκύρωτο· εἰ δῆμαρχος ἐνδόξει ταῖς παραγγελίαις, τὸν δῆμον ἐκ πάντων ἐπιλέγεσθαι* — quae vulgo falso sic convertunt: si tribunus ad praestanda pollicita opus habeat, ut ei magistratus prorogetur, eius potissimum rationem habendam proximis comitiis. — Sed verum procul dubio vidit Schweighaeuserus, qui *παραγγελίαι* h. l. promissi significatum habere negat, sed idem esse atque petitionem. Igitur sententiam loci hanc esse: si petitioni i. e. comitiis tribunicis deesset candidatus, populum eligere tribunum *ἐκ πάντων* — at haec extrema corrupta, legendumque fortasse *ἐκ παρόντων* vel simile quid. —

Tribunis non erat potestas de coelo servandi; sic Appian. de bell. civ. III. c. 7. *ἔθους ὄντος ἐτέρους πέμπεσθαι ἐπὶ διοσημελίαν*. —

Collegium tribunorum dicitur constanter *ἀρχεῖον*. Sic *ὅς ἦν τότε τοῦ ἀρχείου ἡγεμὼν* Dionys VI. c. 17. atque aliis locis;

*) Certe eiusmodi sacra primo die initi magistratus facta quoties apud auctores graecos commemorantur, nemo est qui ignoret. Sic apud Dion. 45. p. 452. *Τοῦ Οὐδίου τοῦ ἐἰσιτήρια τῇ νομηνίᾳ* (Calend. Jan.) *θύοντος*. Apud alios auctores idem est *προθύειν*; ut apud Dionys. X. c. 59. *τοῖς θεοῖς προθύσαντες*. —

**) Intercessio in Gloss. Bas. sic explicatur: *ἰντερκεσίον ἐμπόδιον, ἀντίστασις, ἀντιφάνησις*. item: *τὸ ὑπὲρ ἄλλου καταβληθὲν ἐνέχυρον*. —

nam lib. X. c. 30. ubi vulg. est τὸ ἄρχον (pro collegio) iam Sylburgius vidit legendum esse τὸ ἀρχεῖον. — Tribunal esse δημαρχεῖν. Comitia tribunis creandis dicuntur etiam προγραφαὶ δημάρχων. cf. Appian. de bell. civ. I. c. 14. Θέρος δ' ἦν ἤδη καὶ προγραφαὶ δημάρχων εἰς τὸ μέλλον. — Vir tribunicius δημαρχικός, (quamquam apud Dion. Cass. lib. 72. p. 1216. ob proxime antecedentia ὑπάτοις, στρατηγοῖς fortasse δημάρχους praetuleris).

Constat, nemini patricio tribunatum gerere licuisse, nisi qui eierata familiae dignitate ad plebeios transisset. Hoc dicebant ἀξίωμα ἀπείρασθαι, τὴν εὐγένειαν ἐξόμνυσθαι καὶ πρὸς τὴν τοῦ πλήθους μεταστῆναι νόμισιν. cf. Zonar. Annal. VII. c. 15. —

Viatores tribunorum Joannes Lyd. de mag. I. c. 44. vernaculos appellatos fuisse dicit; δημοσίους οἰκέτας πρὸς ὑπηρεσίαν εἶχον, οὓς ἐκάλουν βερνάκλους σημαίνει δὲ τοῦνομα τοὺς οἰκογενεῖς οἰκέτας. — Ceterum qui aetate Byzantinorum fuerint tribunorum gradus, exponere omisi, cum res haec ad antiquitates Romanorum non pertineat; dico tribunos κόμητας; πραισεντάλλους vel τριβούνους τοῦ πραισέντου, alios, de quibus v. Constant. Porphy. de cer. aul. p. 495. p. 700. ed. Reiskii.

f) De Quaestoribus.

Quaestores dicuntur ταμίαι; altera forma est ταμείας, apud Dionem Cass. aliquoties obvia, quam Sturzius iure defendit. cf. lib. 47. p. 507. καὶ τὸν ταμείαν τοῦ Ἀντωνίου ἐξαίτησαι; etiam συνταμείας prostat lib. 48. p. 542. Apud Hesychium, quod Sturzius iam observavit, est ταμείας, ita ut vocabuli huius tres formae fuisse videantur. —

Rationem vel originem nominis copiosius explicat Joann. Lyd. de mag. I. c. 24. Narrat, Iunium, Trebatium et Fenestellam testes esse, quaestores creatos esse a Tullo rege et dictos ἀπὸ τῆς ζητήσεως. Esse autem operae pretium inquirere, quidnam interesset inter κναιίστωρ (quaestor) atque κναισίτωρ (quaesitor). Κναιίστωρ esse ὁ ζητητής, ἀπὸ τοῦ quaerere οἶον ἐρευνᾶν οἱ γὰρ πὰρ Ἑλλήσιν ἐρευνάδες παρὰ Ῥωμαίοις κναιίστωρες ὠνομάσθησαν. κναισίτωρ δὲ ὁ τιμωρός. Inde etiam Virgilium lib. VI. Aeneidos Minoi Cretensi animarum apud inferos vindiei,

quaesitoris nomen tribuisse atque Romanos *κναισιτίανους τὰς τιμωρίας καὶ κναισιτιωναρίους τοὺς τῶν ποινῶν ὑπηρέτας* adpellasse. Tandem addit: ὁ μὲν γὰρ *κναιστωρ ζητητής* ἐστὶν ἐπὶ *χρήμασιν*, ὁ δὲ κατ' ἐπέκτασιν καὶ συλλαβῆς *προςθήκην ἐπ' ἐγκλήμασιν*; utrumque autem scribi cum diphthongo, cum *κναιστούς* (quaestus) ὁ πόρος παρὰ Ῥωμαίοις καλεῖται. Simplici enim vocali scriptum vocabulum hoc a *μέμφεσθαι* duci, inde *κνεριμονίας* et *κνερέλας* i. q. *μέμψεις*. Quae omnia quam sint inepta et falsa docet Kreutzerus Abriss der röm. Ant. p. 219. 220. In Basilic. (Gloss.) quaestor dicitur *ἐρευνητής*. — De inconstantia scripturae *κοιαιστωρ* — *κοιαιαίτωρ* — *κνέστωρ* diligentius disputavimus suo loco (p. 22). —

Quaestor pro praetore dicitur *ταμίης καὶ ἀντιστράτηγος*; cf. de hac ratione dicendi Boeckhium Corp. Inscript. T. I. nr. 364. p. 434. *Ταμίαι* enim dicebantur etiam procuratores in provinciis, inter quos et praesides praetoria et consulari dignitate illud initio fuit discrimen, quod illi sine imperio erant quodque apud eos iure agere non licebat; *ταμίαι* igitur i. q. *διοικηταί*, cf. Olear. ad Philostr. Apollon. Tyan. Epist. XXX. Strabo quaestores hos in provinciis dicit *φορολόγους*, ut lib. XIII. p. 839. Quaestores autem sociorum in exercitu Romano sunt *μισθοδοταί*, ut apud Polyb. VI. c. 21. — Tribuni aerarii *ταμιούχοι*. —

Quaestorum in urbe administri sunt *γραμματεῖς*. Hos Cato, ut est apud Plutarch. Cat. min. c. 16. *μετελθὼν τὴν ταμιαυτικὴν ἀρχὴν* coerevit unumque de iis repulit; *ῥαδιουργίας προὔθηκε κρίσιν* i. e. secundum Corayum *πλαστογραφίας*, quam posteriores dicebant, adulterationis testamentorum aliarumque tabularum. Hi iidem scribae dicebantur etiam οἱ περὶ τὸ ταμιαῖον ὑπηρέται. —

In tabulas accepti et expensi referre est *ἀναφέρειν* vel *καταείσσειν* *) cf. Plutarch. L. I., qua in re quaestores utebantur opera *τῶν οἰκετῶν, ἀπογραφομένων τὰς διοικήσεις*. cf. c. 18. Ibd. c. 17. de eodem Catone legimus: *οὕτω δὲ τοὺς γραμματεῖς ταπεινώσας καὶ ποιήσας ὑποχειρίους καὶ τοῖς γράμμασιν ὥς αὐτοὺς ἐβούλετο χρώμενος ὀλίγῳ χρόνῳ τὸ ταμιαῖον*

*) In aerarium inferre est τοῦ δημοσίου ποιεῖν. cf. Sylburg. ad Zosim. V. c. 46.

ἀπέδειξε τοῦ βουλευτηρίου σιμνότερον — quo loco τὸ ταμειῶν est i. q. quaestura. —

Quae dona a quaestoribus legatis exterarum gentium dabantur, dicuntur *λαύτεια*; cf. Plut. Problem. Rom. p. 275. c. Obiter h. l. adnotamus apud Philostr. Epist. XXII. p. 922. *λαυτία* legi, quod interpretes latinus oscitans *lautia* convertit; — sed vocabulum procul dubio corruptum legendumque *βλαντία*, de sandaliis enim l. l. agitur. —

Constat Augustum curam aerarii Quaestoribus ademisse eamque tradidisse praetoriis. cf. Dio Cass. p. 376. τὸ δ' οὖν κατὰ τὴν διοίκησιν . . οὐκέτι . . . τοῖς ταμίαις ἐπετρέπη, ἀλλὰ τοῖς ἐστρατηγηκόσι; eos etiam senatus consulta asservasse; cf. 54. p. 766. καὶ τοῖς ταμίαις τὰ δόγματα τὰ ἐκάστοτε γιγνόμενα διὰ φυλακῆς ποιεῖσθαι ἐκλεύσθαι — atque τὰ βιβλία Caesarum ἀναγνῶναι. Sed haec atque similia mittimus, cum interpretatio munerum horum non requirat circumlocutionem neque propria institutis Romanorum vocabula contineant. —

Aetate posteriore diversi erant a quaestoribus aerario praefectis, fisco praefecti; hi sic designantur a Zosimo V. c. 32. καὶ ὁ τῶν θησαυρῶν προσιτῶς καὶ ὁ τῶν ἀνηκόντων ἰδίᾳ τῷ βασιλεῖ ταμειῶν προβεβλημένος. Sed hac aetate etiam fisco dicebatur *ταμειῶν* neque semper discrimen statuebant inter τὸ βασιλικὸν ταμειῶν et τὸ δημόσιον; ideo qui fisco praeerant etiam τοῦ ταμείου προσιτῆκότες audiunt. —

Munus Candidatorum Quaestorum sive Quaestorum Caesarum Zosim. lib. V. c. 32. sic describit: καὶ ἐπὶ τούτοις Σάλβιος ὁ τὰ βασιλεῖ δοκοῦντα τεταγμένος ὑπαγορεύειν, ὃν Κοαίστωρα καλεῖν οἱ ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου δεδώκασι χρονοί. Verbum ὑπαγορεύειν paulo insolentiore significatione h. l. positum esse videtur, non pro dictando solum, sed etiam pro recitando, non est enim dubium, quin munus Candidati Quaestoris designetur, sed hoc magis offendit vel potius memoratu dignum, quod ex his Zosimi verbis colligitur, nomen Quaestoris pro hac dignitate post Constantini demum tempora usurpari coeptum esse. Atque re vera apud Dionem quoties huius muneris mentio fit, non *Κοαίστωρ*, sed *ταμίας* commemoratur; videtur igitur nomen latinum demum aetate Byzantinorum vel proxima eam in usum communem venisse.

Joannes Lyd. de mag. l. 28. confundere videtur Candidatos hos cum quaestoribus palatii. Haec enim scribit: *Περὶ δὲ τῶν τοῦ παλατίου κναισιτῶρων πυθέσθαι χαλεπὸν οὐδὲν Οὐλπιανοῦ τοῦ νομικοῦ. λέγει δὲ ὧδε ἐν μονοβίβλῳ περὶ τῆς τοῦ κναισιτωρος τάξεως· πλὴν ἐξήρηντο οἱ κναισιτωρες οἱ κاندιδάτοι τοῦ Καίσαρος· οὗτοι γὰρ μόνοις τοῖς βιβλίοις τοῖς ἐπὶ τῆς βουλῆς ἀναγιγνωσκομένοις ἐσχόλαζον καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς τῶν βασιλέων ὑποῦργουν.* Addit eos candidatos *λενχείμονας* dictos fuisse, quia qui coram imperatore orationem sit lecturus, necessario candida veste indutus esse debeat. — At vulgo tradunt, Quaestores palatii diversos fuisse a Quaestoribus Candidatis; illos logothetas adpellatos fuisse, principi a consiliis, quam dignitatem Procopius verbo *παρεδρεῦεν* interpretatur, ut de bell. Pers. l. c. 11. *εἰ μὴ Πρόκλος ἐκώλυσεν, ὅς βασιλεῖ τότε παρήδρενε τὴν τοῦ καλουμένου κοιαισιτωρος ἀρχὴν ἔχων.* de bell. Goth. l. c. 14. *ὅς δὲ Ἀταλαρίῳ παρήδρενε . . . κοιαισιτωρα δὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην καλοῦσι Ῥωμαῖοι.* Verum tota haec de magistratibus Aulae Augustorum quaestio tantis est implicita difficultatibus, adeo obscura et fluctuans, ut frustra esse videantur, qui ex quovis loco scriptoris graeci quodnam munus intelligendum sit se certo colligere posse affirmant.

Joannes Lydus praeterea duo genera quaestorum commemorat. Alterum satis notum est quaestorum rerum capitalium sive parricidii (de mag. l. c. 26.) *κναισιτωρες παβρίκιδιοι* (finxit igitur adiectivum) — *ὥσανεὶ κριταὶ καὶ δικασταὶ τῶν πολιτῶν ἀνελόντων;* alterum plane novum classicorum (de mag. l. 27.); tradit enim Regulo et Iunio coss. cum Romani sociis Pyrrhi regis bellum inferre statuissent, classe aedificata: *προεβλήθησαν οἱ καλούμενοι κλασσικοὶ (οἷονεὶ ναύαρχοι) τῷ ἀριθμῷ δυοκαίδεκα κναισιτωρες — οἷον ταμίαι καὶ συναγωγεῖς χρημάτων.* Totam autem hanc narrationem ex inscitia Lydi ortam esse, docuit iam Kreutzerus *Abriss der röm. Antiq. p. 227.* —

Proquaestor est passim *ἀντιταμίας*; quaestorius vir *ἀπὸ κοιαισιτῶρων*; Theophil. Paraphr. Inst. Prooem. c. 3. —

g) De inferioribus magistratibus.

Praeter hos maiores magistratus ordinarios erant alii minores, quos recenset Dio Cass. lib. 54. p. 757. Triumviri capitales

οἱ τρεῖς, οἱ τὰς τοῦ θανάτου δίκας προστεταγμένοι. Triumviri monetales οἱ τρεῖς, οἱ τὸ τοῦ νομίσματος κόμμα μεταχειριζόμενοι; Triumviri auro, argento, aeri flando feriundo τρεῖς ἄνδρες κατασκευῆς χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ χαλκοῦ. cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. I. p. 435. — Triumviri nocturni, qui etiam Constantinopoli erant, commemorantur Joann. Lyd. de mag. I. 50. Ex Paulo enim iuriconsulto profert: τὸ τριανδρικὸν σύστημα παρὰ τοῖς παλαιοῖς διὰ τοὺς ἐμπρησμοὺς προεβάλλοντο, οἱ καὶ νυκτερινοὶ ἐκ τοῦ πράγματος ἐλέγοντο. Quae sequuntur, aperte sunt mendosa, quae incerta coniectura emendantur. Legimus enim: *συνῆσαν δὲ αὐτοῖς καὶ οἱ ἀγορανόμοι καὶ δῆμαρχοι ὑπουργοὶ, κολλήγιον (ἀντὶ τοῦ σύστημα), ὅπερ τὰς πύλας τῆς πόλεως ᾤκει καὶ τὰ τεῖχη, ὥστε τῆς χρείας καλούσης εὐχερῶς εὐρισκομένους συντρέχειν.* Bekkerus coniecit: — δῆμαρχοι, ὑπουργοὶ δὲ κολλήγιον, ὅπερ περὶ τὰς πύλας et q. s. hoc sensu: his etiam aediles et tribuni operam suam conferebant; praesto erat collegium, quod circa portas depositum erat. Paulum autem recte haec memoriae prodidisse Joannes Lyd. inde coniicit, quod etiam sua aetate si quando incendium ortum sit, clament *τῇ πατρίῳ Ῥωμαίων φωνῇ* omnes collegiati, *οἷον εἰπεῖν πάντες ἑταῖροι συνδράμετε.* Quinam autem fuerint hi collegiati, docet Notitia Dignit. Imp. Orientis [Thes. Graev. T. VII. p. 1406.]. Erant enim ex diversis opificum collegiis delecti, per XIV. urbis regiones ad arcenda incendia dispositi, sub imperio Praefecti vigilum. Plura erant collegia, veluti *πηκτικοὶ* quadratarii, *πεταλοῦργοι* bractearii, *κονιαταὶ* albi etc.*) Sed haec iam mittamus. — Praefectus vigilum est *νυκτοφύλαξ* apud Dion. Cass. 52. p. 678., praefectum esse *νυκτοφυλακεῖν* ibd. p. 685. At apud Joseph. bell. Jud. IV. c. XI. 4. *νυκτοφύλακες* sunt cohortes vigilum. —

Huc pertinent quatuorviri viales οἱ τέσσαρες, οἱ τῶν ἐν τῷ ᾧ ἄστει ὁδῶν ἐπιμελούμενοι; — idem significat ἀρχὴν ἄρξας δ' ἀνδρῶν ἐπιμελητῆς. cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II.

*) In transcurso monebimus opificum collegia ipsa in inscriptionibus graecis dici *συνεργασίας*. cf. Corp. Inscript. T. II. nr. 3304. p. 766. vel *συμβίωσιν*. ibd. p. 808. Eiusmodi collegia efficiebant οἱ ἐματευόμενοι vestiarii, οἱ ἀρτοκόποι, οἱ βαφεῖς, οἱ βυρσεῖς, οἱ λινουργοί. cf. Boeckh. Corp. Inscr. T. II. nr. 3480. —

nr. 2638. p. 444. Dio Cassius l. l. prodit memoriae, duos qui vias extra urbem curassent — οἱ δύο, οἱ τὰς ἔξω τοῦ τείχους ὁδοὺς ἐγχειριζόμενοι — et quatuor, qui in Campaniam olim mitterentur, tunc sublatos fuisse. —

Iam vicorum magistri Dioni l. l. p. 779. dicuntur στενωπαρχοι. Dicit enim: οἱ δὲ στενωποὶ (ἔνυχον) ἐπιμελητῶν τινων ἐκ τοῦ δήμου, οὓς καὶ στενωπάρχους καλοῦμεν.*)

Praeter hos inter officia domus Augustae commemorantur etiam a regionibus, curatores XIV. regionum urbis. Glossa apud Hesych. ῥεγεονάριος — γειτονίαρχος [in aliis codd. ῥεγεωνάρχης] corruptam esse, vel potius Hesychium falsa tradidisse, adnotavit iam Casaubonus; γειτονίαρχος enim esse vicomagistrum, diversum ab illis a regionibus, quos Byzantini etiam κριταὶ τῶν ῥεγεῶνων dixissent. cf. Constant. Porphy. de cer. aul. II. 52. p. 717. Hi curatores dicebantur etiam τῶν φυλῶν ἐπιστάται; hoc enim vocabulum utrumque significare et tribuum praefectos et curatores regionum docuit Vales. ad Ammian. Marcell. XIV. c. 6. — Apud Suidam legimus s. v. Μουσώνιος, hunc a Nerone in exsilium missum fuisse, cum ἐπεμέλετο βαρῶν i. e. esset murorum praefectus; addit enim: τουτέστι τειχῶν. βάρεις γὰρ τὰ τεῖχη. [Ceterum βαρῶν forma abnormis.] —

Ad classem tandem horum magistratuum Dio Cass. l. l. adnumerat etiam, quamquam iniuria, decemviros litibus iudicandis, quos sic designat: οἱ δέκα οἱ ἐπὶ τῶν δικαστηρίων τῶν εἰς τοὺς ἑκατὸν ἄνδρας κληρουμένων ἀποδεικνύμενοι. Aliis locis sic denotantur: οἱ δέκα ἄνδρες οἱ τὰ φονικὰ δικάσαντες. Boeckh. Corp. Inscript. T. I. nr. 1133. p. 583. —

C A P. VI.

De magistratibus ab Imperatoribus constitutis.

H. l. tantummodo de tribus magistratibus creatis cum res in unius imperium recidisset, disputaturi sumus, de praefecto urbi,

*) Magister Pagi, de quo v. interpretes Festi s. v. Magisterare, in Gloss. dicitur ἀμφοδάρχης. Hunc posterior aetas Viaculum dicebat; Gloss. Viaculus ὁδῶν ἐπιμελητής.

de praefecto praetorii et de praefecto annonae. Reliquas dignitates inferioris aetatis percensebimus seorsim in capite de domo Augusta. —

Scimus iam antiquissimis temporibus, sub regibus, praefectum urbi creatum fuisse; hunc Dionysius *ἑπαρχον τῆς πόλεως* dicit; ut Antiq. IV. c. 82.; atque sic etiam postea C. Aquilio et T. Siccio coss. 269. p. u. c. a consulibus ad bellum profecturis creatum esse Sp. Largium *ἑπαρχον τῆς πόλεως*. Sed apud Dionem magistratus hic dicitur vel *πολίάρχος* ut lib. 40. p. 251. vel *πολιανόμος*, ut lib. 43. p. 361., inde οἱ *πολιανομοῦντες*, qui sunt praefecti urbi ibd. p. 375. Apud Herodianum II. c. 6. significatur per *ἑπαρχος τῆς πόλεως*, apud Zosinum autem constanter per *ὑπαρχος τῆς πόλεως*; apparet igitur praefectum hunc promiscue vel *ἑπαρχον* vel *ὑπαρχον* dici, atque ita factum est, ut vocabula haec sine discrimine utramque dignitatem et praefecti urbis et praefecti praetorio significarent, licet Dionis alia videatur fuisse sententia. Hic enim lib. 55. p. 781. narrat, se quos Augustus instituerit primos *ἐπάρχους τῶν δορυφόρων* Q. Ostorium Scapulam et P. Salvium Aprum, hoc nomine adpellasse, quandoquidem id usu iam invaluisset — οὕτω γάρ τοι αὐτοὺς καὶ ἐγὼ μόνους τῶν *ἐπαρχόντων* τινὸς, *ἐπειδὴ περ ἐκνεύκηκεν, ὀνομάζω*. Igitur Dionis aetate Graeci fortasse praefectum praetorio *ἑπαρχον* dicebant κατ' *ἐξοχήν*, praefectum urbi *πολιανόμον*; sed Zosimus aliique rerum Romanarum scriptores praefectum praetorio plerumque *ὑπαρχον τῆς αὐλῆς* nuncupant. —

Ceterum de praefecto urbi Joann. Lyd. pluribus locis mira quaedam et confusa comminiscitur. De mensib. enim I. 19. docet: ὁ *Νουμᾶς προσετίησατο τὸν τῆς πόλεως φύλακα ὑπαρχον* δὲ αὐτὸν νῦν *προσαγορεύομεν ἢ (αἷς τινες) πολίαρχον ἢ ἀστυδίκην*, ὃν *πάλαι πρᾶττωρα οὐρβανὸν ἔλεγον*, ὅς καὶ *πρωτεύειν τῆς τῶν Ῥωμαίων γερονσίας φαίνεται*. Addit haec etiam ex calceis eius cognosci, in quibus lunula expressa sit ad literae C. formam, qua Romani centenarium numerum significant, ut appareat, primum eum fuisse centum patriciorum. De mag. autem I. 34. narrat sic nominatum fuisse primum ex decemviris. Caium enim iurisconsultum referre, magna orta legum perturbatione, senatus et populi iussu omnes magistratus sublato fuisse et curam reipublicae decemviris mandatam. Tum pergit:

*Αὐτοὶ δὲ στέλλουσιν εἰς Ἀθήνας Σπούριον Ποστούμιον, Ἀῦλον Μάρκιον καὶ Πούπλιον Σουλπίκιον. Τῶν δὲ ἐκεῖ ἐπὶ τριετῇ χρόνον βραδυνόντων . . . δέκα προὔβαλετο ὁ δῆμος ἄνδρας ἀνθεξιμένους τῶν πραγμάτων, ὣν ὁ πρῶτος τῆς πόλεως φύλαξ προσηγορεύθη, ὁ καὶ ἡμᾶς πολίαρχος. Huic fuisse duodecim fascēs — καὶ τάξεις ἀνδρῶν τογατηφόρων καὶ ῥαβδοῦχοι καὶ δέσμαι. Haec omnia nobis plane absurda esse videntur neque scimus, unde Joann. Lyd. haec collegerit. At hoc silentio non praeterimus etiam apud alios scriptores praefectum hunc dici φύλακα τῆς πόλεως, ut apud Joseph. Ant. Jud. XVIII. c. VI. 5. *)*

Praefectus praetorio vel praetoriis cohortibus a Dione, quod supra diximus, constanter *ἐπαρχος* dicitur, unde collegeris ib. 69. p. 1166. *Τούρβων μὲν στρατηγικώτατος ἀνὴρ, ὃς καὶ ἐπαρχος γεγωνῶς, εἴτ' οὖν ἄρχων τῶν δορυφόρων . . . ἐπραξεν* — verba haec *εἴτ' οὖν ἄρχων τῶν δορυφόρων* glossam esse interpositam. — Praefectura haec dicitur *ἐπαρχία* vel *ἐπαρχότης*, ut apud Olympiodor. (T. I. p. 449.) Photium Biblioth. 177. R., vel *ἡ τῶν δορυφόρων ἀρχή*. Zonar. Annal. XI. c. 24. **) — Huius quidem magistratus potestas tanta erat, ut *βασιλεία ἀπόρρυτος* diceretur. cf. Casaub. ad Vopisci Carin. c. 16. — Olim ad praefectum praetorio pertinuisse etiam curam annonae militaris constat. Ex Zosimo autem docemur, dignitatem eius a Constantino M. valde fuisse imminutam; hunc enim non modo curam annonae sed etiam castigationem delictorum militarium iis ademisse atque Magistros militum primum creasse, quibus forum militare tribuisset, quo facto praetura praetoriana a militibus contemni

*) Hi praefecti urbis posteriore aetate censuales habebant et nomenclatores, quia census agendi cura iis erant commissa. cf. Notitia Dignit. Imp. Occident. p. 1798. Censuales enim censum expediebant i. e. cuiusque nomen, praedia cum numero iugerum scribebant, usi hac in re nomenclatoribus vel fartoribus. — De his nomenclatoribus infra agemus.

**) H. l. obiter adnotabimus posteriore aetate commemorari etiam vacantes praefectos [quemadmodum etiam tribunos, comites], qui titulum habebant dignitatis, sed non erant in actu positi. Hos Graeci dicebant *ἐπάρχους μέχρι προσηγορίας*. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XV. c. 3. p. 71. — Vicarii, quicumque aliorum magistratuum vices explent, dicuntur *οἱ ἐκ προσώπου*. cf. interpretes Theophili Paraphr. Inst. I. XXVI. 1., vel *τοποτηρηταί* passim apud recentiores.

coepisset. Inde apud Procop. Vandal. lib. I. 10. Ἀρχέλαος ἤδη μὲν τῆς αὐλῆς ὑπαρχος ἐν τε Βυζαντίῳ καὶ Ἰλλυριοῖς γεγυνώς, τότε δὲ τοῦ στρατοπέδου καταστάς ὑπαρχος (οὕτω γὰρ ὁ τῆς δαπάνης χορηγὸς ὀνομάζεται). Atque sic saepe iungitur ὑπαρχός τε καὶ χορηγὸς τῆς δαπάνης. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XIV. c. 9. p. 48. —

Iam quae Joann. Lydus hoc de magistratu profert, adeo sunt confusa et implicita, ut nos explicandis his portentis impares simus. Hoc quidem teste nitens satis idoneo, Aurelio iuris consulto, tradit, praefectos praetorio initium duxisse a magistris equitum; in horum enim locum illos fuisse creatos. τοῦ δὲ κράτους (haec sunt Aurelii verba) ἐπὶ τοὺς αὐτοκράτορας μετενεχθέντος, πρὸς ὁμοίωσιν τοῦ ἱππάρχου ὁ τῶν πραιτωρίων προῆλθεν ἔπαρχος — cui tanta esset auctoritas: ὥστε μηδενὶ ἐξεῖναι πρὸς ἔφεςιν ὁρμᾶν ἢ ὅλως ἐκκαλεῖσθαι [F. ἐγκαλεῖσθαι] τὴν αὐτοῦ κρίσιν. — Iam minus probabilis locus alter de mag. II. 3., ubi de Octaviano haec legimus: ἐπισήμοις δὲ πᾶσιν ἐχρήσατο οἷς ὁ πατήρ, καὶ στρατείαις καὶ τάξεσι καὶ δορυφόροις ὅσοις ὁ Ῥωμύλος τε καὶ πάντες οἱ ἀπ' αὐτοῦ μέχρι τούτων ἐχρήσαντο, μόνον τὸν ἱππαρχον εἰς τὸν ἔπαρχον μεταβαλὼν ὀνήματι τιμήσας ὑπερηφάνῳ, ἐξ ἀργύρου πεικοιτημένῳ, καὶ τάξιν πολιτικὴν ἀπονείμας αὐτῷ πειθαρχεῖν, Ἀγγουσταλίους ἐξ αὐτοῦ καλέσας αὐτοῖς. Has tenebras nos quidem discutere non possumus. Confitemur illa: στρατείαις καὶ τάξεσι nobis plane esse obscura, reliqua omnia inextricabilia; nam Augustales praefecti quid habuerint commune cum praefectis praetorio nemo facile dixerit. Mirabilia etiam legimus ibd. II. 6. Caesarem Lepido, qui ei fuisset magister equitum, potestatem reliquisse. ὃν (i. e. Lepidum) Ὀκταβιανὸς Καῖσαρ ὑπαρχον ἑαυτῷ οὐ τῆς αὐλῆς μόνῃς ἀλλὰ μὴν καὶ στρατιᾷς ἀπάσης καὶ πολιτικῆς τάξεως, ἣν οὐκ εἶχε πρότερον, ἀναδείξας, ὡς βραχὺ παραιταπίσης τῆς λέξεως ἐξ ἀφυλάκτου συνηθείας, ἀντὶ ἱππάρχου ὑπαρχος προσηγορεύθη i. e. pro magistro equitum praefectus praetorio. Neque constat Laurentius sibi ipse. Quem enim supra ἔπαρχον dicit, nunc et inde ab h. l. constanter Ὑπαρχον appellat,*) additque eum Romae

*) Ὁ τῆς αὐλῆς ὑπαρχος et ὁ τῆς αὐλῆς ἔπαρχος promiscue etiam usurpantur a Procop. bell. Vand. I. 10. p. 353. et p. 354. —

ὑπαρχος τοῦ Καίσαρος, in castris autem *πραιφεκτος* πραιτωρίῳ οἶονεὶ προσετικῶς τοῦ πραιτωρίῳ audisse. Causam autem cur: τῇ τοῦ ὑπάρχου προσηγορία καὶ τὸ τῶν πραιτωρίων προστίθεται γνώρισμα — hanc esse, ut distinguatur hic ὑπαρχος a πολιάρχῳ, ὃν καὶ αὐτὸν ὑπαρχον ὀνομασθῆναι προδεδήλωται. Tandem utrumque recte dici et ὑπαρχος αὐλῆς sive *πραιφεκτος* πραιτωρίου et in plur. num. ὑπαρχος τῶν πραιτωριανῶν. —

Hunc (lib. II. 9.) dicit etiam ensem ab initio gessisse — *ξίφος* δὲ ἐζώννυτο ἀνέκαθεν ὁ ὑπαρχος οἷα καὶ τῶν ὀπλων ἔχων τὴν δύναμιν. Inde etiam apud Philostratum frequenter magistratus hic sic significatur: ὃ τὸ *ξίφος* ἦν, quia gladio pro imperatore utebatur. cf. v. Apoll. Tyan. IV. c. 42. VII. c. 16 τὸ δὲ βασιλεῖον *ξίφος* ἦν ἐπ' Αἰλιανῷ τότε i. e. Aelianus tum erat praefectus praetorio. Nonnunquam praefecti hi etiam generali nomine ἡγεμόνες στρατοπέδων significantur, ut apud Philostr. v. Sophist. II. p. 626. —

Praefectus annonae vel rei frumentariae dicitur *αὐτοκράτωρ* τῆς ἀγορᾶς Appiano bell. civ. II. c. 18., ubi de Pompeio, cui omnis potestas rei frumentariae toto orbe in quinquennium data est: *εἵλοντο* τῆς ἀγορᾶς *αὐτοκράτορα εἶναι*, id quod Dio Cass. lib. 39. p. 194. bis exprimit verbis: *ἔπεισε* σφᾶς *ἐπιμελητὴν* τοῦ σίτου τὸν Πομπηΐον *προχειρίσασθαι*. Atque sic apud Dionem semper *ἐπιμελητὴς* τοῦ σίτου, vel ὁ ἐπὶ τοῦ σίτου καὶ τῆς ἀγορᾶς, vel ὁ ἐπὶ τε τοῦ σίτου καὶ ἐπὶ τοῦ ἄρτου (ut lib. 55. p. 799.) ἐπὶ τοῦ σίτου *τεταγμένος* (lib. 72. p. 1213.).*) —

*) Quinam fuerit panis gradilis sciunt omnes rerum Romanarum periti et explicavit copiose Salmas. ad Vopisci Aurelian. c. 35. Tesserae frumentariae apud Polybium *ξυλήφια* dictae, dicuntur apud recentiores Graecos *καλάμια*, *συντόμια*, quamquam hoc vocabulo etiam ipsi panes significantur. Hinc *καλαμηφορεῖν* apud Themistium de his legimus, qui tessaras suas et *καλάμους* ad forum portarent, ut panes acciperent. Panis hic gradilis apud Graecos ἄρτος *παλατινός* vel *πολιτικός* dicebatur. Gradus autem in foro sive septa, ubi suum quisque panem accipiebat, Themistius dicit *ἐρκάνας*, Byzantini *Αὐγουστιεῶνος βαθμίδες*. — Eiusmodi panes sive potius ius eos accipiendi, quo singuli fruebantur quodque posteris etiam transmittabant, graece dicuntur *διαίωννζοντες ἄρτοι*.

C A P. VII.

De dictatore et magistro equitum.

Inter magistratus, quos dicunt extraordinarios, summum locum tenet Dictator. Nominis significationem explicat Dionys. Ant. V. c. 73. *πρῶτος ἐν Ῥώμῃ μόναρχος ἀπεδείχθη . . . αὐτοκράτωρ. ὄνομα δ' αὐτῷ τίθενται δικτάτωρα;* — addit eum fortasse ita adpellatum fuisse *διὰ ἐξουσίαν τοῦ κελεύειν καὶ διατάττειν ὅπῃ θέλει* — τὰ γὰρ ἐπιτάγματα καὶ τὰς διαγραφὰς τῶν δικαίων τε καὶ ἀδίκων, ἐδίκτα οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι. Tandem adicit: *ἐστὶ γὰρ αἵρετὴ τυραννὶς ἡ δικτατορία* et colligit inde, etiam hunc magistratum Romanos a Graecis accepisse, quippe cum Theophrastus testis sit, Graecorum αἰσυνμήτας esse etiam αἵρετούς τινας τυράννους. — Joann. Lyd. de mag. I. 36. similiter eum dicit *τὸν ἐπὶ καιρὸν μόναρχον*. Verum Graecos dictatorem etiam *δισύπατον* adpellasse, quasi bis consulem, duplicem consulem, adnotavit Kreutzer. Abriss der röm. Ant. p. 231. Inde explicamus glossam Hesychii s. v. *δικτάτωρ ὁ διπλασίαν τὴν ἀρχὴν ἔχων*. Aliter enim vix extricaveris, quidnam sit illud *διπλασίαν ἀρχήν*.

Sed nomen latinum *δικτάτωρ* vel optimi rerum Romanarum scriptores retinere maluerunt, quam graeco uti magis generali neque rem accuratius significante. Polybius paucis locis *στρατηγὸς αὐτοκράτωρ* ponit, Byzantini autem passim *μόναρχος*. Ideo haud iniuria apud Suidam s. v. *Βουλοῦσκοι*, ubi de dictatore legimus: *πολλοῖς δὲ σώμασιν αἰχμαλώτοις πρὸς τοῦ μονάρχου τιμώμενος*, adscripsit Bernhardy: *Narratio Byzantinorum hominum, id quod arguit ipsum: πρὸς τοῦ μονάρχου*. — Joann. Lyd. de mag. I. 38. enarrans ordine, qui magistratu hoc functi essent, dictatores etiam *μεσοβασιλεῖς* dicit: *τούτων καὶ μόνων τῶν δικτατῶρων ἦτοι μεσοβασιλέων μνήμην ἀναφέρει ἡ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία*. Sed hanc adpellationem *μεσοβασιλεῖς* pro dictatore et *μεσοβασιλεῖον* vel *μεσοβασιλεία* falsam et improbandam esse docet Kreutzer. l. l. p. 237. Dictatura graece dicitur vel *δικτατοῦρα* ut apud Joann. Lyd. de mag. I. 38., vel *δικτατορία* ut apud Dionys. l. l.

Dictatorem dicere unus quod sciam Dio Cassius latino more dixit λέγειν vel εἰπεῖν δικτάτωρα. Sic fragm. XXXV. p. 38. τὸν δικτάτωρα ἔδει λέγεσθαι; lib. 40. p. 251. δικτάτωρα λεχθῆναι; lib. 41. p. 285. δικτάτωρα αὐτὸν εἶπεν; etiam apud Zonar. uno loco (Annal. VII. c. 14.) δικτάτωρ ἐξῆγήθη; creatio ἀνάδξησης Dio Cass. XI. c. 20. Apud alios auctores usurpantur, ut de ceteris magistratibus, προβάλλεσθαι, προσαγορεύεσθαι, ἀναγορεύεσθαι, προχειρίζεσθαι, ψηφίζεσθαι; ut apud Zonar. Annal. X. c. 17. δικτάτωρ ἐψηφίσθη. — Dictatura se abdicare est ἀποθέσθαι τὴν δικτατοῦραν. —

Prodictator est ἀντιδικτάτωρ. Sic apud Joann. Lyd. de mag. I. 38. διὰ τὸν ὄγκον τοῦ πολέμου (belli Carthaginiensis) οὐ μόνον δικτάτωρ ἀλλὰ καὶ ἀντιδικτάτωρ, ἱπάρχης τε καὶ ἀντιπάρχης προεχειρίσθησαν — quae cum veritate historiae non congruunt, ut scimus ex Livio XXII. c. 31.

Quae munera erant dictatori, graecis verbis facillime possunt explicari nec artificiosam interpretationem requirunt. Dio Cass. fragm. lib. 55. p. 781. commemorat morem clavi affigendi ἥλον προσπήγνυσθαι — sed mirum in modum hoc a censoribus factum esse dicit, qua in re neminem auctorem consentientem habet. —

Magister equitum appellatur ἱπάρχης, ἵππαρχος. Schweighaeuserus ad Appian. bell. civ. III. c. 98. apud hunc scriptorem formas has non promiscue usurpari contendit, sed hoc discrimine servato, ut ἵππαρχος sit magister equitum, ἱπάρχης praefectus equitum vel praefectus alae. Ideo I. I. Decimus Brutus cum dicatur ἱπάρχης Caesaris, falso haec converti per magistrum equitum, cum annales doceant, alios fuisse Caesari magistros equitum, hunc Decimum praefectum. — At haec sententia ne Appiani quidem usu comprobatur, cum contra apud hunc scriptorem, I. I. excepto, nusquam inveneris ἱπάρχης sed in utraque significatione ἵππαρχος. Sic de reb. hispan. VI. c. 47. Nobilior dicitur misisse Βιήσιον (fortasse Βλάσιον) ἵππαρχον ἐπὶ συμμαχίαν εἰς τι γειτονεῦον ἔθνος; atque de bell. civ. V. c. 121. ὄθεν καὶ τοῦςδε Καῖσαρ, Τισιηνοῦ παραδιδόντος, ὑποσπόνδους ἐδέχετο καὶ τοὺς ἱππέας ἐπ' αὐτοῖς, τῶν ἱπάρχων παραδιδόντων — etiamsi his locis non magister equitum, sed praefectus alae significatur. Sic etiam apud alios scri-

ptores nullum discrimen est; apud Zonaram constanter ἵππαρχος invenimus, nusquam ἱππάρχης; apud Polyb. III. c. 87. M. Minucius dicitur ἱππάρχης, apud Dion. Cass. fragm. XXXIII. p. 16. Licinius Stolo ἵππαρχος, quemadmodum etiam Diodor. XIX. c. 72. atque sic perpetuo libri, vel potius scriptores ipsi variant. — Ubi nulla est ambiguitas, magister equitum etiam συνάρχων audit, ut apud Polyb. III. c. 88. — Fungi munere hoc est ἱππαρχῆσαι. —

Laurentius mira, ut solet, de munere hoc tradit. Sic legimus de mag. I. 37. ἱππάρχην τε πρῶτον Σπούριον Κάσσιον ὑπαρχον ἑαυτῷ προεβάλλετο (T. Marcius) καθάπερ Ῥωμύλος τὸν Κελέριον τριβούνον τῶν ἱππέων, quae postrema verba recte se habent. Haec autem confusio nominum ἵππαρχος, ὑπαρχος et ἔπαρχος apud Laurentium perpetuo obvia. Is etiam de mag. II. 13. repetit, magistrum equitum ab Augusto ex magistratibus exemptum fuisse (τοῦ ἱππάρχου ἐκ τῶν ἀρχῶν περιαιρεθέντος) eiusque potestatem traditam praefecto praetorio (τοῦ δὲ ἐπαρχου τῶν πραιτωρίων τὴν ἐκείνου δύναμιν διαδεξαμένου) qui maiore dignitate esset ornatusque penula sive mandya: μανδύην γὰρ ὁ ἔπαρχος περιεβάλλετο Κῶον — quo loco diversissima miscuit. —

De decemviris.

Munus eorum sic interpretatur Dionys. Ant. II. c. 27. οἱ λαβόντες παρὰ τοῦ δήμου ἐξουσίαν τῆς συναγωγῆς τε καὶ ἐπιγραφῆς τῶν νόμων δέκα ἄνδρες. — Aliis locis dicit eos aut simpliciter οἱ δέκα ut lib. X. c. 59., aut οἱ δέκα νομοθέται ut lib. X. c. 57. aut δεκάδαρχοι ibd. c. 60., quamquam aliis locis δεκάδαρχος decurionem significat. — Apud Diodor. XII. c. 23. audiunt οἱ δέκα νομογράφοι. Imperium eorum est et δεκαρχία et δεκαδαρχία, quae formae adeo sunt frequentatae, ut singula exempla proferre supervacaneum sit. Apud Plutarchum sane cap. descript. p. 277. f. ἀνθυπατικὴ δεκαδαρχία significat tribunos militum consulari potestate. Quod l. l. Plutarchus his tribunis tribuit, Livius IX. c. 30. a censoribus factum esse memoriae prodidit.

Tabulae, in quas leges rettulerunt, apud Dionys. II. c. 27. dicuntur δέλτοι, apud Zonar. Annal. αὐτὸ λεγόμεναι δώδεκα δέλτοι; apud Suidam s. v. νομογράφοι — κύρβεις. οὗτοι γὰρ πον

καὶ τὰς δέκα δέλτους ἐπιχωρίοις τε καὶ ἑλληνικοῖς νόμοις ἀναγράψαντες, εἰς τὰς καλουμένας κύρβεις ἀνέθηκαν. —

Iam supra diximus, Joann. Lyd. de mag. I. 34. tradere, principem decemvirovum dictum fuisse τῆς πόλεως φυλακα — πολίαρχον. Totum caput illud apud Laurentium ex diversis laciniis consarcinatum esse videtur; verba: ἀπέτρεφον δὲ αὐτοὺς οἱ κτῆσιν εὐφορον κεκτημένοι· ὅθεν τὸ γλέβης προσέλαβον ὄνομα, ὅτι γλέβαν τὴν λεῖαν γῆν ἀντὶ τοῦ τὴν κάρπιμον Ῥωμαῖοι καλοῦσι — nobis plane obscura aliis explicanda relinquere cogimur. —

De tribunis militum consulari potestate.

Hi adpellantur χιλίαρχοι. cf. Dionys. lib. XI. c. 61. γνώμην εἰσέφερον . . ἀντὶ τῶν ὑπάτιων χιλιάρχους ἀποδείχθῃναι — ἔξουσίαν ἔχοντας ὑπατικὴν. Munus eorum χιλιαρχία — ibd. πολλῶν παραγγελλόντων τὴν χιλιαρχίαν; atque sic etiam apud Appian. de reb. Gallic. IV. 3. χειροτονοῦσι τοὺς Φαβίους ἐπὶ τὴν ἐτήσιον ἀρχὴν χιλιάρχους. — Sic passim tribuni militum χιλίαρχοι dicuntur.

De Interrege.

De hoc magistratu est locus gravissimus apud Appian. de bell. civ. I. c. 98. Apud Romanos olim morem fuisse, ut reges crearentur, qui essent virtute praestantissimi, et quoties aliquis eorum vita decessisset, Senatores alios post alios quinis diebus reipublicae praefuisse: ἕως τινὰ ἄλλον ὁ δῆμος δοκιμάσειε βασιλεύειν. καὶ τότε τὸν πενθήμερον ἄρχοντα Ἰντέρρηγα [Οἰντέρρηγα Regii, Aug.] ἐκάλουν· εἴη δ' ἂν, ἐν τοσῶδε βασιλεύς. Atque sic eum aliis etiam locis Appianus adpellat, vel τὸν καλούμενον μεταξὺ βασιλέα. Dionysius maluit dicere μεσοβασιλεῖς constanter, ita ut uno tantum loco lib. IX. c. 69. inveniamus ἀντιβασιλεῖς. — Interregni tempus sic designatur lib. I. c. 75. ἀβασιλευτος ἡ πόλις ἐγένετο, atque munus lib. II. c. 57. ἀρχή τις, ἣν καλοῦσι μεσοβασίλειον.

De triumviris reipublicae constituendae.

Apud Appian. bell. civ. IV. c. 7. legimus, constitutam fuisse καινὴν ἀρχὴν ἐπὶ καταστάσει τῶν παρόντων εἰς πεν-

ταυτὲς εἶναι τριῶν ἀνδρῶν, ἴσον ἰσχύουσαν τοῖς ὑπάτοις. Tum comparat Triumviros hos cum Lacedaemoniorum ἀρμοσταις. — Sed vulgo simpliciter dicuntur οἱ Τρεῖς, ἡ Τριῶν ἀρχή. cf. Appian. de reb. Illyr. c. 28. ἄρχων ἔτι τὴν τῶν Τριῶν ἀρχήν; bell. civ. I. c. 6. οἱ Τρεῖς. Apud recentissimos in usu fuit nomen latini simile, τριουμβιρατορία. cf. Du Cange Glossar. —

C A P. VIII.

De magistratibus provinciarum.

Nomina propraetoris et proconsulis quomodo Graeci fuerint interpretati, supra diximus. His addebantur legati *πρεσβευταί*, *πρεσβεύειν τινι*. cf. Appian. bell. civ. I. c. 28. de Fonteio, legato Servilii: *ὃς ἐπρέσβειν αὐτῷ· καλοῦσι δ' οὕτω τοὺς τοῖς ἡγεμόσι τῶν ἐθνῶν ἐκ τῆς βουλῆς ἐπομένους εἰς βοήθειαν*; unde adparet apud Lucian. Demonax c. 30. *ὁπότε ἀπῆγει πρεσβεύων τῷ πατρί* — esse constructionem simplicissimam neque recte adscripsisse M. du S. „an apud alios hoc sensu inveniatur, dubito, Graecos scilicet, nam Romanis familiare est.“ —

Proconsules et propraetores in provincia et iurisdictionem et imperium habebant; forum vel conventus indicebant et agebant. Hoc dicunt Graeci *ἀγοραίους ἄγειν* i. e. *ἡμέρας*; illud *δικαιοδοσία*. Sic apud Joseph. bell. Jud. XIV. c. X. 21. *ἄγοντι τὴν ἀγόρειον*. Sed etiam *ποιεῖσθαι τὰς ἀγοραίους*, ut apud Strab. XIII. p. 629. Illo loco narrat geographus, discerni non posse meridiem versus usque ad Taurum regiones, quae a quibus incolantur populis: *εἰς δὲ τὴν σύγχυσιν ταύτην οὐ μικρὰ συλλαμβάνει τὸ τοὺς Ῥωμαίους μὴ κατὰ φύλα διαλεῖν αὐτοὺς, ἀλλὰ ἕτερον τρόπον διατάξαι τὰς διοικήσεις, ἐν αἷς τὰς ἀγοραίους ποιοῦνται καὶ τὰς δικαιοδοσίας*. cf. Casaub. ad Theophr. 6. 1. Inde finxit Diodor. Excerpt. p. 617. *ἀδικαιοδοτήτος* de provincia, in qua nulli conventus aguntur. Laudans enim Pompei solertiam dicit: *πολλῷ χρόνῳ τῆς Σικελίας ἀδικαιοδοτήτου γενομένης, ὁ Πομπηῖος δοὺς ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν δικαιοδοσίαν καὶ χρηματίζων περὶ τῶν δημοσίων ἀμφισβητημάτων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν συμβολαίων* — omnes longe superavit. — Planudes Max. metaphr. bell. Gall. conventus agere semper

convertit per *συνόδους ποιῆσθαι*; — peractis conventibus est: *τελεσθεισῶν τῶν συνόδων*. cf. lib. V. c. 1. et 2. — Inde etiam *δικαιοδότης* legatus aetate Caesarum. —

Provinciae consulares dicuntur *ἐπαρχίαι ὑπατικάι*, praetoriae *στρατηγίαι*. De divisione provinciarum ab Augusto instituta pluribus locis disputat Strabo, ut lib. III. p. 444. *νυνὶ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν μὲν ἀποδειχθεισῶν τῷ δήμῳ τε καὶ τῇ συγκλήτῳ, τῶν δὲ τῷ ἡγεμόνι τῶν Ῥωμαίων, ἡ μὲν Βασιλικὴ πρόσκειται τῷ δήμῳ — ἡ δὲ λοιπὴ Καίσαρός ἐστι* — atque sic etiam lib. XVII. p. 840. *ὧν αἱ μὲν καλοῦνται Καίσαρος, αἱ δὲ τοῦ δήμου*. — Sed longe accuratius agit de hac re Dio Cass. lib. 53. p. 705., quae repetere nolim, hoc tantummodo commemorabo qui rectores in provincias senatorias mitterentur, proconsules dictos fuisse, etiamsi modo praetores fuissent vel modo insignia habuissent praetoria. Comprobant hoc verba Dionis: *καὶ ἀνθυπάτους καλεῖσθαι μὴ ὅτι τοὺς δύο τοὺς ὑπατευκότες, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐκ τῶν [sic enim legendum] ἐστρατηγηκότων ἢ δοκούντων γε ἐστρατηγηκέναι μόνον ὄντας*. — Iam inter legatos hoc fuit discrimen, ut qui proconsulibus vel praetoribus adessent, dicerentur simpliciter *πρεσβευταί, ὑπομεινες, ὑπαρχοι*, maxime *πάρεδροι*. cf. p. 707. *καὶ οἱ παρεδρεύοντες τοῖς τὸ κῆρος τῆς ἀρχῆς ἔχουσι. οὕτω γὰρ ἂν ὁρθῶς αὐτοὺς, οὐ πρὸς τὸ ὄνομα, ἀλλὰ πρὸς τὴν πρᾶξιν, καλέσαιμι, ἐπεὶ οἳ γε ἄλλοι πρεσβευτὰς καὶ τούτους ἐλληνίζοντες ὀνομάζουσι*. cf. lib. 55. p. 800., ubi legimus: proconsule Achaiae mortuo medio administrationis tempore *τῷ τε ταμείῳ καὶ τῷ παρέδρῳ αὐτοῦ (ὃν πρεσβευτὴν, ὥςπερ εἶπον καλοῦμεν) . . . προσετάχθη*. At qui provinciis Caesarum praeerant legati consulares sunt *πρεσβευταὶ ὑπατικοί*, qui praetorii, legati pro praetore, *πρεσβευταὶ στρατηγικοί* vel in inscriptionibus (per καὶ copulam) *πρεσβευτῆς καὶ ἀντιστρατήγος* (cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. nr. 3548. p. 863.); illos tamen interpretantur etiam *ὑπατικούς ἡγεμόνας* vel *ὑπατικούς δικαιοδότης, πρεσβευτὰς Σεβαστοῦ, πρεσβευτὰς καὶ ἀντιστρατήγους τοῦ Σεβαστοῦ*.*)

*) Posteriore aetate discrimen ita etiam instituebant, ut stipendiariae provinciae essent populi R., tributariae proprie Caesaris. Theophil. Paraphr.

Verum rectores provinciarum etiam generaliter dicunt *ἡγεμόνας*; inde *ἄγειν ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν* ad tribunal praesidis trahere, accusare, ut apud Philostr. Vita Sophist. II. p. 560. quamquam proprie *ἡγεμονικὴ ἐπαρχία* est provincia praesidialis. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XXII. c. 14. p. 332. — *Δικαιωταί* sunt apud quos iure agere licebat, ut Philostr. Epist. Apollon. Tyan. 54., *ἄρχων* ibd. vita Apollon. Tyan. I. c. 15., *ἀρμοστής**) atque apud Byzantinos *μοδεράτωρ*. —

Praefectum Augustalē, qui ex equestri ordine ad Aegyptum administrandam mittebatur, dicitur Luciano Toxar. c. 32. *συναρμοστής*, c. 33. *ὁ τὴν Αἴγυπτον ἐπιτετραμμένος* — quod ex se intelligitur. At offendit apud Joseph. Ant. Jud. XIX. c. XIX. 5. *τῷ ἱππαρχοῦντι κατὰ τὴν Αἴγυπτον* (praesidi Aegypti), ubi Haverkamp. adscripsit: est qui malit *ἐπαρχοῦντι*. — Fortasse Josephus ut significaret equestrem praesidium horum dignitatem, praeter rationem usus est verbo *ἱππαρχεῖν*. —

Procuratores Caesaris dicuntur passim *ἐπίτροποι*; munus eorum *ἐπιτροπή*. Sic Strabo III. p. 167. de Hispania: *εἰς δὲ καὶ ἐπίτροποι τοῦ Καίσαρος, ἱππικοὶ ἄνδρες, οἱ διανέμοντες τὰ χρήματα τοῖς στρατιώταις εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ βίου*. — Inde *ἐπιτροπεύειν τοῦ Καίσαρος* Caesaris procuratorem esse; ut apud Athen. lib. IX. p. 398. e. *ἐπιτροπεύων γὰρ ἐν Μυσίᾳ τοῦ κυρίου αὐτοκράτορος*. Hi distinguuntur plerumque a proconsulibus, praesidibus, propraetoribus, at scriptores Iudaici discrimen hoc non observant, veluti Justin. Apolog. I. p. 66. Quirinium Iudaeae *ἐπίτροπον* dicit, contra veritatem. Apud Strabonem pluribus locis procuratores dicuntur *διοικηταί*. Hi

Instit. II. 1. 40. *σιπενδιαρίας, ὅτι σίπες ἐστὶν ὁ ξρανος* — *τριβουταρίας, ἐπεὶ τριβουτόν ἐστι τὸ βαρὺ τέλος, ὅπερ ἐπέβαλε τοῖς οἰκείοις ἐπαρχιώταις ὁ βασιλεὺς*. — Obiter dicamus, quod h. l. *ἐπιβάλλειν* dicitur, aliis locis *ἐπικλᾶν* verbo significari; *ἐπικλάσαι* indicare, *ἐπικλασθέντα* indicta. cf. Glossar. Theophilin. p. 1269. —

*) In imperio Orientis *ἀρμοσταί* certam habebat significationem. Etenim correctores provinciarum medium tenebant locum inter consulares et praesides. Sunt qui eosdem moderatores provinciarum esse putent, qui iidem erant Clarissimi. Verum Justinianus novos Moderatores invenit, qui erant Spectabiles, qui *ἀρμοσταί* proprie dicebantur. cf. Notitiam Dignitat. Imper. Orient. p. 1766.

saepe etiam vicibus praesidium fungebantur, erant tum *ἐπίτροποι μετ' ἐξουσίας σιδήρου*. cf. Kreutzeri Abriss der röm. Ant. p. 281. —

Curatores urbium sunt *φροντισταί*. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XIV. c. 7. p. 36. et *λογισταί*, inde *λογιστεύειν* cum acc. apud Philostr. V. Sophist. p. 512. *Ροῦφος τοὺς Σμυρναίους ἐλογίστεινε πικρῶς καὶ δυστρόπως* — i. e. munere curatoris apud Smyrnaeos severe et iniuste functus est. Hos posteriore tempore *ῥατιωναλίους*, ut est apud Joann. Lyd., vel *ῥατιοναλίους* (apud Du Cange) dictos fuisse constat. Apud Byzantinos *λογισταὶ τῶν φόρων* dicebantur Generales *Γενικοί*; cf. Suid. s. v. *Ἀρτέμιος*, ubi ab Anastasio Imperatore Joannes traditur institutus fuisse *λογιστῆς τῶν φόρων, ὃν Γενικὸν καλοῦσι*. Sed haec ad nostram rem non pertinent.*) — Vix operae videtur addere, aetate infima latina vocabula in usu fuisse *προκουράτωρ*, *προκουρατορεία* (procuratio) et alia id genus. — Post Augusti aetatem mos invaluit, ut propter malam administrationem etiam in provinciis senatoriis magistratus nonnunquam ab Imperatoribus constituerentur; hi dicebantur *κληρούμενοι τὴν ἀρχήν*. cf. Olear. ad Philostrati Apollon. Tyan. V. c. 36. — Sic etiam Imperatores urbes nonnunquam *αὐτονομίᾳ* donabant, iure, ut suis legibus et magistratibus regerentur neque legatis Imperatorum essent obnoxiae; hae dicebantur *βασιλείοις ἐκπεποιημέναι τέλειςιν, αὐτοκέφαλοι*. cf. Olear. ad Philostr. Apollon. Tyan. VIII. c. 32.

Iam reliqua pauca addamus, quae conditionem provinciarum spectent. Interpres graecus belli Gallici Julii Caesar. plura satis insolenter convertit, sic in deditionem accipere *εἰς προσχώρησιν δέχεσθαι* lib. I. c. 28. In officio permanere *τὸ δέον συλλαμβάνειν*, ut lib. V. c. 4. *τὸν Ἰνδουκιοῦμαρον παραμυθούμενος τὸ δέον ἀεὶ συλλαμβάνειν παρῆναι* et sic pluribus locis. In officio tenere *ἐν τῷ δέοντι συνέχειν* lib. V. c. 53. — et quae sunt id genus alia. In transcurso monemus, apud Joseph. bell. Jud. II. c. XIV. 3. *Κέστιος Γάλλος προδιέπων τὴν ἐπαρχίαν* — illud *προδιέπων* pro simplici *διέπων* positum esse videri.

*) Plura leguntur de hoc *γενικῷ λογοθέτῃ* in Glossar. Cedreni s. v. *γενικόν*.

Repetundarum atque peculatus crimen Graeci vix ac ne vix quidem accurate interpretari poterant, cogeabantur uti vocabulis generalioribus et vagis. Plerumque legimus κλοπαί in duplici significatione (repetundarum et peculatus). Sic apud Plut. Lucull. c. 1. de Luculli patre: τῶν δὲ γονέων ὁ μὲν πατὴρ ἐάλω κλοπῆς, et Brut. c. 35. ὁ Βροῦτος . . Λεύκιον Πέλλαν, Σαρδιανῶν κατηγορούντων ἐπὶ κλοπαῖς δημοσίᾳ καταγνοὺς ἡτίμωσε — utroque loco significatur, istos repetundarum fuisse accusatos, sed apud Dion. Cass. 37. p. 139. Caesar narratur Catulum peculatus postulasse: κλοπῆς γὰρ αὐτὸν εὔθυνε. — At repetundarum crimen est etiam κάκωσις. Plut. Jul. Caes. c. 4. Ἐπανελθὼν δ' εἰς Ῥώμην Δολοβέλλαν ἔκρινεν κακώσεως ἀπαρχίας. —

De lege maiestatis qua teneretur quicumque rem male gesserat, v. supra p. 137. —

C A P. IX.

De Imperatoribus et domo Augusta.

Hoc capite disputaturi sumus de nominibus et honoribus Imperatorum; de magistro officiorum; magistro militiae; comite largitionum; praeposito sancti cubiculi; magistro memoriae; ab epistolis; de domesticorum generibus; de a secretis; silentiariis; antiquariis; cura palatii; de a vestibus; diaetariis; admissionalibus; munere ab actis; agentibus in rebus; de titulis; de indictione et de cursu publico. —

Nomen principis vel imperatoris vario modo Graeci interpretabantur. Appian. Praefat. c. VI. narrat, C. Caesarem summum in republica imperium sibi vindicasse — μόναρχον δ' ἑαυτὸν ἐπέστησεν πᾶσι — sed sua aetate principes non dici βασιλέας, quippe cum omnes religionem veteris iurisiurandi timeant, sed αὐτοκράτορας, ὃ καὶ τῶν προσκαίρων στρατηγῶν ὄνομα ἦν. Atque haec adpellatio sane usu sancita fuit, quod etiam Dio Cass. lib. 53. p. 710. comprobat, dicens μοναρχικὸν ὄνομα adeo in odio fuisse, ut μήτε δικτάτωρας, μήτε βασιλέας, μήτ' ἄλλο τι τοιοῦτότροπον τοῖς αὐτοκράτορας σφῶν ὀνομάζουσιν. Sed apud Herodianum iam fere constanter imperatores βασιλεῖς

dicuntur;*) apud Lucian. Toxar. c. 17. *et alios ὁ μέγας βασιλεύς*; apud Strabon. *ἡγεμῶν* pluribus locis. apud Josephum solum *ἀρχιστράτηγος*. cf. Ant. Jud. XIV. c. X. 13., apud quem etiam saepe commemoratur titulus: *Καῖσαρ Σεβαστὸς . . δημαρχικῆς ἐξουσίας*, ut Ant. Jud. XIX. c. V. 2. XV. c. VI. 2.

Imperatorem creare dicunt *προβάλλειν*, ut Zosim. III. c. 35. *ὅτι εἶη μετ' αὐτὸν αὐτοκράτωρ προβεβλημένος; ἀναγορεύειν* — quae sunt protrita; iam magis memoratu dignum *ὀνομάζειν* sic absolute usurpatum apud Joseph. bell. Jud. IV. c. IX. 4. de Vespasiano: *ὥς οὐκ ἔπειθεν, εἵκει τοῖς ὀνομάσασιν* i. e. qui imperatoris nomine eum salutaverant. Apud Graecos infimae aetatis crebro legimus etiam *ἀναγορεύειν εἰς βασιλέα, ἀναρθεῖναι εἰς ἀρχήν*; v. Olympiodor. [Phot. Biblioth. 177. R.] *ἕνα τινὰ τῶν κατὰ τὴν Γρόμην ἐπιδόξων . . . εἰς βασιλέα ἀνηγόρευσαν.***) Idem est ibd. *εἰς τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὄνομα ἀναβιβάζεσθαι*. — Dies solemniter celebrandus, quo imperator imperium inierat, dicebatur *νατάλια*. Sic apud Theodor. Balsam. ad Photii Nomacon. *νατάλια δ' εἰσι τὰ τῶν βασιλέων γενέθλια καὶ ἡ τούτων ἀνάρτησις*. cf. Casaub. ad Ael. Spartiani Adrian. p. 44. —

Imperatorem consalutare est, quod omnes sciunt, *εὐφημεῖν τὸν βασιλέα, ἀνευφημεῖν* passim apud Herodianum, Josephum, alios; idem est *φυλλοβολεῖν*, ut apud Herodian. VII. c. 10. *ἀνάγουσιν εἰς τὸ Καπετώλιον εὐφημούμενον ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ φυλλοβολούμενον*. Verbis latinis acclamare est *ῥωμαῖζειν τὸν δεσπότην*, ut apud Constant. Porphy. de cer. aul. I. p. 27. *οἱ τῶν δύο μερῶν νοτάριοι καὶ μαῖστωρες ῥωμαῖζουσι τοὺς δεσπότης τὰ τῇ ἑορτῇ ἀρμόζοντα* i. e. dominis

*) Apud Byzantinos *βασιλεύς* adpellatio percrebuit; quod adparet ex verbis Procop. bell. Pers. II. c. 21., legatos Persarum Imperatorem, quem Romani *βασιλέα* adpellarent, *Καῖσαρα* adpellasse. Inde etiam maiestas, adpellatio imperatorum, dicitur *βασιλεῖα*, ut τὸ *πρόσταγμα τῆς σῆς βασιλείας*. cf. Hasium Prolegom. ad Joann. Lyd. p. XXV. — Tandem *δεσπότης* hac in significatione apud Byzantinos usitatissimum. (De nominibus *ἡμιπεράτωρ, πρίγκιψ* supra diximus.) — Totus orbis Romanus, imperio Byzantino subiectus, dicebatur ἡ *Ρωμανία*. cf. Reiske ad Constant. Porphy. de cer. aul. I. 65. p. 295. —

**) Etiam *στέφειν εἰς βασιλέα* apud Cedrenum saepe. cf. p. 463.

acclamant latinis verbis, quae diei festo apta sunt. Sic enim omnia huius significationis verba cum accusativo apud Byzantinos iunguntur, ut *Θυμῖαν τοὺς δεσπότης, ἀκτολογεῖν* et similia — quod sciunt, quicumque scriptores hos legerunt. —

Inter cetera honorum insignia commemoramus, imperatoribus ignem praeferrī solitum fuisse; hoc dicunt *πῦρ προπομπεύειν τινός*, quae dictio apud Herodianum certe saepissime legitur, ut lib. I. c. 8. *τὸ πῦρ προεπόμπευεν αὐτῆς*; inde emendatur locus lib. VII. c. 1. *πορφύρα τε καὶ πυρὶ πομπεύοντα, ὀλεθρίοις τιμαῖς, ἐκόσμησαν*, ubi Bekkerus recte scripsit: *πυρὶ πομπεύοντι* vel potius *προπομπεύοντι*. —

Etiam fasces laureati iis praeferebantur, quod Herodian. VII. c. 6. paullo insolentius dixit: *αἵτε ῥάβδοι ἐδαφνηφόρουν, ὅπερ ἐστὶ σύμβολον εἰς τὸ διαγνῶναι τὰς βασιλικὰς ἀπὸ τῶν ἰδιωτικῶν*.*) — Satellitium, quod principes praecedere solebat, obsequium dicebant Latini, recentiores obsicium. cf. Casaub. ad Capitolini Pertinac. c. 11.; — Graeci *ὀψίκιον* cf. Reiskium ad Constant. Porphy. de cer. p. 65., vel *ὀβσεκοῦϊον*, ut est apud Du Cange.

Qui imperatorem compellarent, dicere solebant „devoti maiestati tuae.“ Dio Cass. 53. p. 715. R. *ἀφ' οὗπερ καὶ νῦν προτρεπόμενοι τὸν κρατοῦντα, λέγειν εἰώθαμεν ὅτι, σοὶ καθωσιώμεθα*. Atque hoc vocabulum apud scriptores huius aetatis saepissime legitur; Herodian. VII. c. 6. *φίλιπτον τε ὄντα καὶ καθωσιωμένον τῷ Μαξιμῷ*. — Iurabant etiam per genium Augusti, hic est *ὄρκος σεβάστιος*. cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. p. 43.***) —

*) Inter insignia imperatorum etiam torques erat, *μανιάκης* gr. — Sic Julian. ad S. P. Q. Athen. p. 284. d. narrat, se primum neque *πρόσρησιν* neque *στέφανον* admisisse, tandem invitum, cum miles quidam *μανιάκην* sibi obtulisset, palatium ingressum esse. —

**) H. I. obiter adnotare liceat, apud Byzantinos, ut apud Petrum Patricium (hist. Byz. T. I. p. 125.) *συγκρότησις, συγκροτεῖσθαι* dici miro modo pro gratificatione et admittendis precibus. L. I. Menophilus narratur legatis Carporum respondisse, imperatorem nihil iis promisisse: *εἰ δὲ θέσθε συγκροτήσεως, ἀπελθόντες ῥέψατε ἑαυτοὺς πρηγείς καὶ δεήθητε αὐτοῦ καὶ εἰκός ἐστι συγκροτηθῆναι ὑμᾶς* i. e. verisimile est, eum preces vestras admissurum — cuius verbi explicatio unde ducenda sit, nescimus. —

Abrogare imperium Byzantini significasse videntur dictione *ἀνα-*

Verum non solum imperatores adorabant, sed etiam imagines eorum; eiusmodi imago autem graece dicitur *λαβράτον*, de cuius vocabuli significatione inter alios accurate disputavit Salmas. ad Vopisci Probum c. 23. Negat vir doctissimus *λαβράτον* dictum esse pro laureato i. e. imagine imperatoris laureata, sed idem esse atque osculum labratum i. e. labris impressum. Inde etiam in Glossis: *λαβράτον* — — *ἀσπαστικὸν βασιλέως*; esse igitur *λαβράτον* imaginem imperatoriam, quae eiusmodi osculis adoraretur atque tum generatim quamlibet significare imaginem. cf. Lindenbrog. ad Ammian. Marcell. XXII. p. 322. —

Consecratio imperatorum dicitur *ἀποθέσις*. *ἐκθειάζειν τοὺς βασιλέας*. Herodian. IV. c. 2. *Ἔθος γάρ ἐστι Ῥωμαίοις ἐκθειάζειν βασιλέων τοὺς ἐπὶ παισὶ διαδόχοις τελευτήσαντας. τὴν τε τοιαύτην τιμὴν ἀποθέσειν καλοῦσιν* atque ibd. c. 3. *Ταύτην δὲ τὴν τιμὴν ἐκθειάσαντες οἱ παῖδες τὸν πατέρα, ἐπανῆλθαν εἰς τὰ βασίλεια, quo loco ἐκθειάζειν τινὰ τιμὴν cum duplici accusativo insolentior sane est constructio. — Idem est etiam ἀπαθανατίζεσθαι — apud Justin. Martyr. Apolog. I. p. 57. τοὺς αὐτοκράτορας ἀπαθανατίζεσθαι ἀξιοῦντες. — Erant etiam qui nomen latinum *κονσεκρατίων* retinere mallet, ut Joann. Lyd. de mag. II. 30. *) —*

Iam pauca dicamus de magistratibus domus Augustae. —

Omnes magistratus huius aetatis dividuntur quasi in duas classes — *militarium et honoratorum*, cf. Vales. ad Ammian. Marcell. lib. XIV. c. 5. p. 13. Illorum munus nomen ipsum indicat; honorati autem sunt, qui civiles dignitates gessere vel in urbe, vel in provincia. Hi in antiquis inscriptionibus saepe coniunctim cum decurionibus commemorantur. Graece dicuntur honorati οἱ ἐν ἀρχαῖς γεγενημένοι, οἱ ἄξαντες, οἱ ἐπὶ ἀξίας, sive οἱ ἀπὸ τῶν ἀρχῶν, etiam ἀξιωματικοί. Decuriones sunt οἱ πολυτευόμενοι.

σκάπτειν τινά, quia cum abrogatione imperii etiam statuae imperatori posita evertebantur; inde *ἀνασκαφή* abrogatio. cf. Xylandrum ad Cedren. p. 775.

*) Solium regum unde dicatur, explicat Joann. Lyd. de mag. I. 7. *σόλιον ἀντὶ τοῦ σέλλων καὶ ἀντίστοιχον* — ut ait Asper Romanus — aut a *σόλιδον* *οἶον* *ὀλόκληρον*, quippe cum truncum crassum in sellae formam excavantes suggestum quendam regi facerent. Eadem habet Servius ad Virgil. Aen. I. 510. —

Quicunque summis fungebantur muneribus, dicebantur οἱ ἔχοντες *ξίφη*, quod supra iam paucis commemoravimus. Hoc sensu dixit Paul. Rom. XIII. 4. *μάχαιραν φορεῖν*, et Philostr. Apollon. Tyan. VII. c. 16 *τοὺς ἔχοντας ξίφη*. Maxime qui erant praefecti praetorio; nam cum Caesares pugionem haberent imperatoriae potestatis ac maiestatis insigne, hunc pugionem etiam praefectis praetorio committebant, qui eum gererent imperatoris loco; inde magistratus a pugione. cf. Salmas. ad Aelii Lamprid. Commod. c. 6.

Ad significandos autem magistratus aulae, silentiarios aliosque imperatori familiarissimos, utebantur verbis *νοῦς* et *γλῶττα*; sic maxime Philostratus; *ἦν μὲν δὴ Συρακούσιος οὗτος, Δομετιανοῦ δὲ νοῦς τε καὶ γλῶττα* — vita Sophist. II. p. 621. *ἐπιστεύθη ἐκ βασιλέως τὴν τοῦ ταμείου γλῶτταν*, quibus verbis fisci advocatum significatum esse putant. Apud Eunapium [Corp. Byzant. T. I. p. 110.] *Ὡς οὗτος ἐκπέμπεται ἀνθύπατος τὴν δὲ βασιλικὴν γλῶτταν ἐπεπίστευτο* — quibus verbis quoniam significetur magistratus, non liquet; *γλῶττα* enim apud recentiores omnes, qui eloquentia pollebant et rerum erant periti, dici solebant. cf. Jacobs ad stat. Regill. dedic. p. 390. — Etiam *φροντίς* apud Zosimum aliosque in universum quodlibet munus significat.

Hi magistratus de omnibus gravioribus negotiis ad principem referre solebant. Haec est (proprie) relatio *ἀναφορά* gr., quae differt a suggestione; illa enim est actorum et gestorum, haec, salubre consilium — gr. *ὑποβολή*. In Gloss. haec confunduntur: *ὑποβολή ἢ ἀναφορά πρὸς βασιλέα ἢ ἄρχοντα*. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XIV. c. 7. (35.) — Sed iam exponamus, quam ratione Graeci singula munera interpretati fuerint.

Primo loco commemorandus magister officiorum. Hunc Zosimus II. c. 25. sic designat: *ἡγεμὼν τῶν ἐν τῇ αὐτῇ τάξεων ὦν (Μάγιστρον τοῦτον ὀφφικίων καλοῦσι Ῥωμαῖοι)*, atque hac dictione constanter utitur — *ὁ τὴν ἀρχὴν ἐπιτετραμμένος τῶν περὶ τὴν αὐτὴν τάξεων; ὁ τῶν περὶ τὴν αὐτὴν ἡγεύμενος τάξεων; μάγιστρος τῶν ἐν τῇ αὐτῇ τάξεων*; cf. Salmas. ad Lamprid. Alex. Sever. c. 32. Simili ratione Procopius bell. Persic. I. c. 9. (p. 39.) *καὶ τῶν ἐν παλατίῳ ταγμάτων ἀρχηγός (μάγιστρον Ῥωμαῖοι τὴν ἀρχὴν καλεῖν νενομίσκουν)*.

Joann. Lyd. de mag. II. 24. sic munus hoc circumscibit: τὸ γὰρ μάγιστρος ὀφφικίων ὄνομα οὐδὲν ἦτιον ἡγούμενον τῶν αὐλικῶν καταλόγων σημαίνει, qua de re Laurentius eum cum vetere magistro equitum comparat. —

Magister militiae, magister militum (comes) a Constantino institutus est στρατηλάτης apud Zosim. II. c. 33. quem locum explicat Salmas. ad Vopisci Aurelian. c. 17. Apud Eunaprium audit στρατοπεδάρχης, apud Justin. Apolog. I. p. 89. πολέμαρχος. Praesens dicitur, qui est in praesenti, i. e. in procinctu vel comitatu principis, cum alii per Thraciam, alii per Orientem dispositi vel constituti essent magistri militum. Hic graece adpellatur *πραισεντος*. Theophylactus Simocatt. hist. I. p. 310. de Comentiolo: στρατηγὸς ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος αὐθις χειροτονηθεὶς ἀποστέλλεται τὴν τε τοῦ πρεσεντίου τὴν παρὰ Ῥωμαίοις λεγόμενῃν, ἔνοπλον ἡγεμονίας τιμὴν ἀποφέρειται. cf. Ammian. Marcell. XIV. c. 1. (p. 7.)

Comes sacrarum largitionum ὁ τῶν θησαυρῶν προεστώς. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XX. c. 11. Constat duas fuisse largitiones (i. e. duo aëraria) sacras et privatas. Sub prioribus imperatoribus qui sacri aerarii erat praefectus, postea dicebatur comes sacrarum largitionum, qui privati aerarii praefectus, postea privatarum largitionum vel rei privatae comes. Suid. s. v. *πρίβατα* (potius *πριβάτα*) τὰ τῇ βασιλείᾳ ἰδιαζόντως διαφέροντα· ἄλλα δὲ ἐστὶ τὰ δημόσια, ὅσα τελεῖ ὑπὸ τὸν κόμητα τῶν λαργιτιῶνων ταῖς δημοσίαις ὑπουργοῦντα χρεΐαις. *λαργιτιῶνες* δ' εἰσὶ δύο, τὰ σάκρα καὶ τὰ πρίβατα. — Fiscus enim imperatorum recentiore aetate dicebatur largitiones, quam rem Ménander hist. Byz. I. p. 319. sic circumscibit: ὅς τῶν βασιλεῖ ἀνειμένων προειστῆκει θησαυρῶν, ὅς γε ἀπὸ τῆς δαψιλείας τῇ Ῥωμαίων προσαγορεύεται φωνῇ [λαργοὺς γὰρ οἱ Λατῖνοι τὸ δαψιλές (legg. τοὺς δαψιλεῖς) ὀνομάζουσι.] Inde saepe κόμης τῶν δαψιλειῶν est comes rerum privatarum, i. q. κόμης λαργιτιῶνων. Non differunt igitur fiscus, aerarium sacrum et largitiones sacrae; aerarium sacrum nonnunquam etiam dicebant maius aerarium; cuius praefectus aurum, argentum, vestes omnes, species publicas curabat. cf. Salmas. ad Lampridii Antonin. Diadum. c. 14. Graecis erat βασιλικόν fiscus Imperatoris, vel apud Dion. (potius Xiphilinum) 61. p. 985. βασιλικὸς κοιτών;

κοιτών enim apud Graecos semibarbaros, ut vestiarium apud Latinos mediae aetatis, idem erat atque thesaurus sive fiscus regius. — Aerarium privatum est etiam τὸ ἰδικόν vel τὸ εἰδικόν apud Constant. Porphy. de cer. aul. aliosque passim commemoratum; idem significat ἄρκα; inde ἀρκάριος fisci custos; cf. Glossar. Du Cangii.

Utrique comiti praesto erant rationales; rationales largitionum sacrarum erant sub comite largitionum, rationales rerum privatarum sub comite rei privatae. Hos dicunt Graeci ἰδίους λόγους. Strabo e. c. XVII. p. 681. ἰδίου λόγου proprium dicit fuisse munus ἐξετάζειν τὰ ἀδέσποτα καὶ τὰ εἰς Καίσαρα πίπτειν ὀφείλοντα i. e. curare ut bona caduca et vacantia in fiscum Caesaris inferrentur. Λόγος igitur est h. l. i. q. λογιστής, ut ratio pro rationali cf. Salmas. ad Spartiani Sever. c. 12. *) Verum ἴδιος λόγος aliud etiam significat, i. e. rationes privatas; inde ἐπίτροπος τοῦ ἰδίου λόγου Procurator rat. privat., qui etiam ἐπιτροπεύσας λόγων πριβάτης audit. cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. nr. 3751. p. 960. — Rationales illi etiam καθολικοὶ audiunt et cum magistris rei privatae saepe iunguntur. Sic apud Athanas. in Apolog. ad Constant. p. 679. Ρουφῖνος καὶ Στέφανος, ὧν ὁ μὲν καθολικός, ὁ δὲ μάγιστρος ἦν ἐκεῖ.

Verum praeter hos rationales erant etiam administri comitis privatarum largitionum palatini patrimoniales, commemorati a Procop. histor. arcen. c. 22. ἐν τοῖς παλατινοῖς, οἳ δὲ ἀμφὶ τε τοὺς θησαυροὺς καὶ τὰ πριβάτα καλούμενα τό τε πατριμόνιον ἐπιτελεῖν ἀεὶ τὴν ὑπουργίαν εἰώθασιν. Hi iidem esse videntur qui πατριμώνιοι, quos commemorat Joann. Lyd. de mag. II. 27. et quorum munus ita describit: φύλαξ τῆς ἰδίας τοῦ ἀνηκούσης τῷ βασιλεῖ καὶ τυχὸν ἐκ προγόνων περιουσίας. Videtur igitur hic maxime paternorum imperatoris bonorum curam gessisse atque differebat a fisci procuratore, quem Graeci φροντιστὴν dicebant. cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. nr. 3612. p. 899.

*) Graeci enim infimae aetatis solebant ponere rem pro homine curam eius gerente. Ἀργυρός i. q. argentarius, cui cura est argenti. Const. Porphy. de cer. aul. I. 9. p. 68. Cura palatii pro curatore. Τὰ ἀλλάξιμα mutatoria i. e. proceres, quibus erat ius in mutatoriis comparandi coram principe; beneficia pro beneficiariis. Reiske ad Const. Porphy. de cer. aul. I. 86. p. 389. —

Praeter largitiones sacras et privatas erant etiam *λαργιτιῶ-
νες κομιτατῆσιοι* — comitatenses largitiones, commemoratae a
Petro Alexandr. in Epistola apud Theodoret. lib. IV. histor. ὁ τῶν
κομιτατησίων λαργιτιῶνων κόμης. Intelliguntur thesauri, qui
in comitatu principis una cum ipso comite erant. cf. Vales. ad
Ammian. Marcell. XV. c. 5. p. 87.

Ceterum comitem rei privatae Zosimus IV. c. 14. sic in-
terpretatur: τῇ τῶν βασιλικῶν ἐφιστῶς ταμιείων φροντίδι,
alii brevius κόμης τῶν πριβάτων, ut Malchus hist. (T. I. Byzant.
p. 240.) — Advocatus fisci est *φισκοσυνήγορος*, qui erat Zosi-
mus. Qui magistratus pecuniam publicam in aerarium inferebant,
calculatores, tabellarii vel numerarii, dicuntur *διαψηφισταί* vel
νομηνῆρες seu *νομηνῆρης*. cf. Reiske ad Constant. Porphyrt.
de cer. I. 47. p. 239. *) —

Praepositus sancti cubiculi est ὁ τοῦ θαλάμου προε-
στῶς. Herodian. I. c. 2., aut θαλάμου φύλαξ I. c. 16. Apud
Procop. IV. c. 37. ὁ τοὺς βασιλικοὺς φυλάττειν ἐπιτεταγμέ-
νος κοιτῶνας, vel V. c. 9. Ἐντροπίος τὴν ἡγεμονίαν πάντων
τῶν βασιλικῶν εἶχε κοιτῶνων, vel V. c. 35. Δευτέριος ὁ τῆς
φυλακῆς τοῦ βασιλικοῦ κοιτῶνος προεστῶς. In inscript. (T. II.
nr. 2947. p. 394.) brevius ὁ ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος. — Cubicularii
apud Dionem audiunt *πρόκοιτοι*; apud Agathiam hist. I. c. 19.
κατενναστήρες, quibus conferendi *κραβατάριοι* in aula Bospo-
rana et *ἀρχικοιτωνεῖται*. cf. Boeckh. Corp. Inscr. T. II. 214.
et Addend. p. 1006. — Etiam nomen latinum servari *κουβικου-
λάριος* vel *κουβουκλάριος*, οἱ τοῦ κουβουκλείου, *κουβικου-
λαραία* (uxor cubicularii) supra diximus.

*) In transcurso monemus, aetate hac generatim quicunque tributa in-
ferrent, dictos fuisse offerentes, collatores, *συντελεστάς*. Suscipientes,
susceptores, *ὑποδεκτάς*. Glossae: *χρυσυποδέκτης* susceptor aerarius. cf. Va-
les. ad Ammian. Marcell. XIX. c. 21. p. 224. — Tributa exsequi, exigere di-
citur etiam *ἀναβιβάζειν*, *ἀπαιτᾶν*. Compulsores qui fiscalia debita exi-
gunt, et lentos debitores ad solvendum impellunt, apud Libanum p. 270.
dicuntur *κατεπείγοντες*, qui diversi erant ab *ἐπιέκταις*, quos infra (p. 194.)
commemorabimus. Glossae veteres compulsionem explicant per *εἰσπραξιν*,
ἀπαιτησιν. — Censitores, exactores, sunt gr. *ἐξισωταί*, peraequatores
vectigalium in urbe regia, quamquam hos proprie diversos fuisse scimus,
sed Graeci discrimen non servant. Inde *ἀνεξίσωτος* nulli exactori subiectus.
cf. Goar. ad Cedrenum p. 245. T. II. —

Magister memoriae est τῆς βασιλείου μνήμης προ-
στώς, ut apud Herodian. IV. c. 8., vel ὁ ἐπὶ τοῖς γραμματεῦσι
τῶν θεσμῶν τεταγμένος Sozomen. lib. VII. c. 13.; etiam ἀντι-
γραφεὺς τῆς μνήμης apud Petrum Patric. (Corpus Byzantin. T. I.
p. 134.), quamquam sic proprie dicebatur dictator memoriae,
ut ἀντιγραφεὺς ἐπιστολῶν dictator epistolarum. Quatuor enim
erant ἀντιγραφεῖς vel dictatores; libellorum, memoriae, epistolarum
et dispositionis; totidemque scrinia. Ἀντιγραφεὺς igitur non est
vertendum scriba, sed dictator. Hic enim scribas sub se habe-
bat. Igitur in Novella Constantin. Porphy. de sportulis scribae:
ἐπειδὴ ὁ σκρίβας οὐκ ἔστι τέλειος δικαστὴς, ἀλλὰ καὶ τῶν
θεματικῶν κριτῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἀντιγραφέων ὑποβέβηκε.
— Pro ἀντιγραφεὺς dicebant etiam ἀντιβουλευς, nam ἀντιβάλ-
λειν i. q. dictare. — Ab his ἀντιγραφεῖς diversus erat magister
scriniorum; hic enim praeerat omnibus quatuor ἀντιγραφεῦσι.
At hi erant proximi; sic enim dicebantur, qui in unoquoque scri-
nio primi erant, ut proximi ab epistolis, a libellis, a memoria.
Gloss. Basil. πρόξими πρώτοι. cf. Salmas. ad Vopisci Carum c. 8.

De scriniis accuratissime disputavit Salmas. ad Lampridii Ale-
xandr. Sever. c. 30. Vetus etym. Suidae: σκρινιάριος, ὁ αἴρων
τὸ σκρίνιον. σκρινιάριοι, οἱ χαρτοφύλακες τῶν βασιλέων.
σκρίνια γὰρ αἱ ἄρκλαι. σκρίνιον γὰρ δρυφακτικὸν λάρνακα
καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Gloss. Basil. σκρινιάριοι, σκρινιοφόροι ἤγουν
χαρτουλάριοι. — Atque sic etiam Joann. Lyd. de mag. III. 35. σκρι-
νιάριοι ἀντὶ τοῦ χαρτοφύλακες. σκρίνιον γὰρ δρυφάκτην
λάρνακα Ῥωμαῖοι καλοῦσι. H. l. etiam legimus, eos sub Con-
stantino privata fuisse conditione, rationales tributorum, additos
praefecto Orientis (ὑπάρχῳ ἐπὶ τῆς ἑω); sub Theodosio demum
εἰς ἀδιούτῳρας (οἶονεὶ βοηθοὺς) ἀννέχθησαν ἵσα τοῖς ἄλ-
λοις. At haec quum ad historiam Byzantinam pertineant latius
digerere nolim, nec exceptarios istos ἐκσκεπταρίους, οἶονεὶ ὑπο-
δέκτας τοῦ σίτου, quos etiam (de mag. III. 13.) scrinia occupasse
dicit, commemorare. Magistro memoriae praesto erant a memoria,
sive memoriales μεμοριάλιοι. cf. Joann. Lyd. III. 67. —

Munus ab epistolis a Philostrato dicitur βασίλαιοι ἐπι-
στολαί.*) Sic in v. Apollon. Tyanen. I. 12. ἡξιώθη δὲ καὶ

*) H. l. liceat pauca proferre de ratione, qua Graeci constitutiones,

βασιλείων ἐπιστολῶν. V. Sophist. I. c. 11. εἰς τὰς βασιλείους προελθὼν ἐπιστολὰς i. e. ubi esse coepit Imperatori ab epistolis scribendis; ibd. II. p. 610. Ἀντιπάτρου προελθούτος εἰς τὰς βασιλείους ἐπιστολὰς. cf. ibd. p. 628. Idem munus apud Philostratum simpliciter significatur verbo ἐπιστέλλειν. V. Sophist. II. p. 576. τελευτῆσαι τὸν Ἀλέξανδρον οἱ μὲν ἐν Κελτοῖς φασιν, ἔτι ἐπιστέλλοντα (i. e. quum esset ab epistolis), οἱ δ' ἐν Ἰταλίᾳ, πεπανμένον τοῦ ἐπιστέλλειν. Inde etiam ψηφίζεσθαι τὰς ἐπιστολὰς de imperatoribus, qui munus scribendarum epistolarum alicui conferant; quod erudite explicavit Olear. ad Philostr. vit. Sophist. II. p. 589. At sic simpliciter ἐπιστέλλειν, ἐπιστολαί pro munere nusquam legitur, nisi apud Philostratum; alii scriptores circumlocutione utuntur, ut Joseph. Ant. Jud. XX.

edicta, mandata principum interpretati fuerint. Constitutiones Imperatorum dicebantur διατάξεις vel διατυπώσεις. Dividebantur in ἐπιστολαί, ἐδικτα et δέκρετα. Theophil. Paraphras. Instit. I. II. VI. ἐπιστολήν sic explicat: ἀντιγραφὴ βασιλέως πρὸς ἄρχοντος ἀναφορὰν περὶ τινος ἀμφιβόλου πράγματος γενομένη. δέκρετον: ἀπόφασις βασιλέως μεταξύ δύο μερῶν παρ' αὐτῷ δικαζομένων ἐκφερομένη. Ducit vocabulum a decernendo i. q. θεωρεῖν. Ἐδικτον: πᾶν ὅπερ ἐξ οἰκείας φύσεως κινήσει, ὁρᾷ ὁ βασιλεὺς πρὸς τὴν τῶν ὑπηκόων εὐταξίαν καὶ λυσιτέλειαν. — Codicillos Graeci dicunt πινακίδας. Glossae: πινακίδες βασιλικαί, codicilli. Isidorus Pelusiota Epistol. II. 5. dicit eos δέκτους ἐξ ἐλεφάντων. Libanius Orat. IV. 17. γραμματεῖα. Cum codicillis autem mittebantur insignia, unde insignia pro codicillis sumuntur. Inde apud Graecos τὰ τῶν ἀρχῶν σύμβολα i. q. codicilli. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XXVIII. c. 1. p. 510. Insignia graece generatim dicuntur σημεῖα, παράσημα, ἐπίσημα, κοσμήματα. Inferiore aetate insignia depicta in codicillis dignitatis a Primicerio notariorum magistratibus mittebantur, quae depicta videmus in Graevii Thesaur. T. VII. Ab his insignibus differunt δελύματα; sic enim dicebantur non magistratuum insignia, sed legionum et cohortium, quae in clypeis vel vexillis depicta gerebant atque a principe ex laterculo mittebantur. cf. Notitiam Dignitat. (Thes. Graevii T. VII. p. 1391. et 1430.) — Mandata principum i. e. monita et praecepta, quae rectoribus provinciarum aliisque magistratibus palam vel arcanis literis dabantur, proprio vocabulo ἐντολαί appellantur; τὸ τῶν ἐντολῶν βιβλίον. cf. Lucian. de saltat. c. 13.; idem est ἔγγραφον ἐνταλτήριον εἰς ὑπόμνησιν; (cf. Lindenbrog. ad Ammian. Marcell. XXVIII. p. 512.) et κομμονητόριον vel κομμονιτόριον. cf. Suidam s. v. κομμονητόριον. ἐπιστολὴ προστακτικὴ, ἀποστελλομένη εἰς χώρας i. e. quae in provincias mittebatur. — Tandem quae fuerint aetate Byzantinorum in foedere et pace facienda αἱ λεγόμεναι τῇ Λατίνῳ διαλέκτῳ σακραί (sacrae epistolae) docet Menander hist. Byz. T. I. p. 352. —

c. VIII. 9. *τάξιν τὴν ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν ἐπιστολῶν πεπι-
στευμένος.* —

Supra iam diximus, quinam essent intelligendi *ἀντιγραφεῖς ἐπιστολῶν* (dictatores epistolarum) eosque diversos fuisse a *γραμματεῖς ἐπιστολῶν*, quod utrumque munus Suidas minus recte confundit. *Ἀντιγραφεὺς* enim non ipse manum scribendis epistolis commodabat, sed habebat scribas et libenarios, quibus verba dictabat, qui proprie dicebantur *γραμματεῖς*. cf. Salmas. ad Vopisci Carum p. 785.

Apud Zosim. lib. I. c. 62. traditur Eros Aureliano insidias struxisse: *τῶν ἔξωθεν φερομένων ἀποκρίσεων μηνυτής*. Quaeritur, quale munus verbis his significetur. cf. Casaub. ad Vopisci Aurelian. c. 35. p. 511. Videtur fuisse a cura epistolarum, aut a libellis supplicibus; horum officium sic Zonar. Annal. lib. XI. c. 9. interpretatur: *οἱ ἐπὶ ταῖς βίβλοις τῶν ἀξιώσεων τεταγμένοι.**) — Sed potest etiam illud *μηνυτής* referendarium spectare, quem sic describit Procop. bell. Pers. II. 23. p. 256. *ὃς δὲ ἀποκρίσει ταῖς βασιλικαῖς ἐφειστήκει, ἀεὶ βασιλεῖ τὰς τῶν ἱκετῶν δεήσεις ἀγγέλλων. ῥαιφερενδάριον τῇ Λατίνων φωνῇ τὴν τιμὴν ταύτην καλοῦσι Ῥωμαῖοι*, quemque postea scrinium dispositionum tractasse docet Notitia dignit. Imp. Orient. p. 1592. — Zonaras idem munus tribuens Eroti addit: *ὥς δὲ τινες ἱστοροῦσιν ὠτακονστής καὶ προσαγγέλλων τῷ βασιλεῖ τὰ παρὰ τινων περὶ αὐτοῦ λεγόμενα*. Haec verba ad frumentarios referri possunt, quos inter cetera delatorum et speculatorum officio functos fuisse infra dicemus. —

Iam de variis domesticorum classibus egit Du Cange Glossar. s. v., quae cum statum imperii Orientis magis spectent, igitur ad rem nostram minus pertineant, omittimus. Hoc tantummodo addimus, domesticos generaliore etiam accipi significatione pro familiaribus; cf. Procop. bell. Vand. I. 4. p. 326. *ὁ δὲ τῶν ἀποθρόνων Ἀσπαρι ἔφη κοινωνὸς εἶναι δομέστικον δὲ τοῦτον τῇ σφετέρᾳ γλώσσει καλοῦσι Ῥωμαῖοι*. Sed proprie sic dicebantur milites, qui circa principem custodiam corporis agebant, et pedites et equites; comes domesticorum (Zosim. V. c. 32.) *ὁ τῶν*

*) Idem sunt *οἱ ἐπὶ τῶν δεήσεων*. cf. Fabroti Glossar. Cedreni s. v. *δεήσεις*.

δομestικών τάγματος προιστάς; ὁ τῶν ἱππέων ἡγούμενος δομestικών. Esse in numero domesticorum: εἰς τὴν τῶν δομestικών τάξιν τελεῖν Photii Biblioth. 181. R. — Primicerii domesticorum semper latino nomine dicuntur; **πριμικήριοι, σεκουν-δηκήριοι, τερτιοκήριοι, ὀστιαροπριμικήριοι** primicerii ostiariorum. Primicerii enim sunt teste Suida generatim **πρῶτον τῆς τάξεως**, inde etiam **πριμικήριος τῶν νωταρίων** commemoratur Photio Biblioth. 181. R. Ab his diversi fuisse videntur **πρίγκι-πες** principes officii, **κορυφαῖοι**, de quibus cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XVI. c. 8. p. 123. — Cum his domesticis saepe iunguntur **προτίκτωρες** (protectores), **ὑπασπισταί, ὑπερασπισταί** (cf. Vales. ad Ammian. lib. XIV. c. 7.) — **προσκαπασταί** dicti; cf. Menandr. histor. T. I. p. 418. —

Ab his domesticis differunt plane, qui eodem nomine nuncupabantur in aula Byzantina redituum imperii coactores, quos Malchius (hist. T. I. p. 240.) commemorat: **καὶ τοὺς προαγωγέας τῶν λημμάτων τῆς ἀρχῆς, οὓς δομestικούς καλοῦσι Ῥωμαῖοι.** A secretis dicitur ὁ τῶν ἀποδρήτων γραμματεὺς. Procop. bell. Persic. II. 7. p. 182. **Ἰουλιανὸν τὸν τῶν ἀποδρήτων γραμμα-τέα . . . στείλας. ἀσηκρήτις καλοῦσι τοῦτο τὸ ἀξίωμα οἱ Ῥωμαῖοι. σήκρητα γὰρ καλεῖν τὰ ἀπόδρητα νενομίκασι.** Est etiam altera forma **ἀσηκρήτης**, unde apud Constant. Porphy. de cer. aul. perpetuo fluctuantur **πρωτοασηκρήτις** et **πρωτοασηκρή-της**. Scripturam **ἀδσηκρήτις** improbat Joann. Lyd. de mag. III. 20. Secretarii munere fungi est **ἐπισηκρητεύειν.** ibd. III. 27.*) Ab his a secretis non diversi erant in aula Constantinopolitana cancellarii **καγκελλάριοι**, de quibus fuse disputant Casaubonus et Salmas. ad Vopisci Carin. c. 16. Summus cancellariorum, quem **κατ' ἐξοχὴν** cancellarium dicebant, graece dicitur **μέγας λογο-θέτης τῶν σεκρέτων;**) λογοθετεῖν τοῖς σεκρέτοις** cancellarium agere; **καγκελλάριος** i. q. **λογοθέτης**, qui idem etiam audit

*) Notarios atque secretarios fortasse eosdem fuisse, certe a scriptoribus non semper distingui, constat. **ὑπογραμματεῦειν, ὑπογραφεῖν, γραμματεὺς**, maxime additis verbis **τοῖς βασιλεῖσι μυστηρίοις ὑπηρετούμενος, τοῖς τῶν κρατούντων μυστηρίοις ὑπηρετούμενος**, a secretariis dici, docet accuratius Du Cange ad Zonar. Annal. T. II. p. 123. —

) De varietate scripturae **σέκρητος et **σήκρητος** vel **σέκρετος** cf. nos supra p. 37. —

ἀντιγραφεὺς τῶν λόγων, apud Latinos contrascriptor rationum, dictator et cancellarius. Cancelli in iudiciis eorum dicuntur gr. ταυλώματα et ταυλωτά i. q. tabulata, septa. —

Silentiarios varia circumscribunt elocutione. Procop. bell. Persic. II. c. 21. p. 243. sic: Ἀδόλιον τὸν Ἀκακίον, βασιλεῖ μὲν ἀεὶ ἐν παλατίῳ τὰ εἰς τὴν ἡσυχίαν ὑπηρετοῦντα (σιλεντιαρίους Ῥωμαῖοι καλοῦσιν οἷς ἡ τιμὴ αἴτη ἐπίκειται). Apud Agathiam V. c. 9. sic: ὅς δὴ τὰ πρῶτα τελῶν ἐν τοῖς ἀμφὶ τὸν βασιλέα σιγῆς ἐπιστάταις. — His silentiariis posteriore aetate praefuisse videntur Decuriones palatii, qui cum silentiariis saepe iunguntur neque differebant a decanis, de quibus omnibus v. Vales. ad Ammian. Marcell. lib. XX. c. 4. p. 242. — Hi cum fascibus imperatorem praecire solebant; apud Julian. Epist. ad Atheniens. p. 276. τῶν ἐπιτεταγμένων τῇ προόδῳ τῆς ἐμῆς γαμετῆς decanus significari videtur.

Principis antiquarios interpretantur per παλαιογνώσται, ἀρχαιογράφοι, καλλιγράφοι, ut Joann. Lyd. de mensib. I. 29.: Ἀντικονάριοι οἱ κατὰ Ἑλλήνας καλλιγράφοι; sed proprium vocabulum erat ἀρχαιῶται. Sic enim dicebantur septem illi antiquarii, quatuor graeci, tres latini, qui in memoriae scrinio erant, libros conservabant et vetustate corruptos describebant. cf. Notit. Dignitat. Imper. Orient. p. 1583. — Pausanias VIII. c. 46. eos significare videtur verbis οἱ ἐπὶ τοῖς θαύμασι Admirandis Praepositi; θαύματα enim (τὰ τῶν Ῥωμαίων θαύματα) dicit Pausanias thesauros artis operum Romam congestorum.

Cura palatii i. q. curator omnium fabricarum principis, gr. κουροπαλάτης. cf. Theophylact. apud Photium Biblioth. 88. R. ὃ γὰρ κουροπαλάτην Ῥωμαῖοι καλοῦσι, ταύτης ἀπήλαυσε τῆς τιμῆς — et Casaubon. ad Trebell. Pollionis Claudium c. 14. — Reiskius ad Constant. Porphy. de cer. aul. I. 44. p. 226. docet, huic magistratui prioribus temporibus commissam fuisse curam aedificiorum imperatoris; iidem ergo esse videntur qui curatores; nam apud Agathiam hist. V. c. 4. de Anatolio legimus: καὶ πρός γε τὸ φροντίδα τίθεσθαι καὶ ἐπιμέλειαν τῶν βασιλείως οἴκων τε καὶ κτημάτων ἀρχὴν εἰληχότα κουράτωρας δὲ τούτους καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Iam supra diximus pro κουροπαλάτης etiam κωροπαλάτης inveniri apud Const. Porphy. de cer. aul. I. 84. —

Servi a veste, ad vestem, vestispices dicuntur semper nomine latino; de ratione scribendi supra egimus. A veste est *ἀβεστιάριος*; *πρωτοβεστιάριος* primus vestitorum apud Du Cange s. v. *βεσιήτορες* vestitores; vestiarii *βεστιαρῖται* apud Cedrenum p. 375. (658). Sacrum vestiarium ἡ *βεστοσάκρα*; vestosacrani *βεστοσακρανοί*. De *διαιτάριοι* autem cf. quae contulerunt interpretes Constantini Porphy. de cer. aul. I. p. 7. 2. Erant atrienses, quos barbara aetas zaetarios dixit. Fabroti Glossar. Cedreni s. v. *διαιτάριος*.

Iam admissionales vel ab admissione quidnam muneris habuerint, notum est in vulgus. In scribendo vocabulo Graeci mirum quantum variabant. Apud Constantinum, ut unum modo scriptorem proferam, plures inveniuntur formae, incertum culpae scriptoris an editorum. Sic de cer. aul. I. I. p. 23. prostat ὁ *ἀδμηνσονάλιος*; sed ibd. I. 87. p. 394. ὁ *ἀδμισσιονάλιος*, atque sic etiam legendum videtur apud Joann. Lyd. de mag. II. 17., ubi nunc legitur *ἀμισσιονάλιος*. — Hic erat primus silentiariorum, ut testis est Laurentius l. l. — Comes admissionum apud Constantin. I. I. I. 41. p. 209. exhibetur *κόμης τῶν ἀδμησιόνων*; ibd. p. 386. *κόμης ἀδμινσιόνων* sive *ἀδμηνσιόνων*, qui non videtur diversus esse a *προξίμῳ ἀδμηνσιόνων*. cf. ibd. I. 87. p. 394.

Haec sunt graviora et notiora officia aulae Augustae. Praeter haec apud Byzantinos maxime, erant multa, quae Gruterus, Salmasius, alii magna eruditione explicaverunt; nos strictim tantummodo atque cursim materiam hanc, quantum ad rem nostram facit, contingamus et quae ab iis non sunt prolata, expleamus. — Munus ab actis i. e. eius, qui actorum publicorum conficiendorum curam habebat, describit Laurent. de mag. III. 20. Nomen sic esse formatum ut: *ἀπιγμέντις, τοὺς ἐπὶ τῶν ἀρωμάτων, καὶ ἀσηκρήτις τοὺς ἐπὶ τῶν σηκρήτων — καὶ ἀσαβάνις τοὺς ἐπὶ τῶν βαλανείων τῆς αἰλῆς [σημαίνει]*. Duos esse *ἀβ ἄκτις*, qui re vera essent *ταχυγράφοι*; his praesto esse sex viros *ἀπὸ τοῦ τάγματος τῶν Αὔγουσταλίων*. Tum pergit: *ἔργον δὲ αὐτοῖς τὰς χρηματικὰς ὑποθέσεις τρακτεῖν (ἀντὶ τοῦ διαψηλαφᾶν) κατ' εἰσφέρειν κριθησομένας τῷ βήματι, ὑπουργούντων αὐτοῖς τῶν νομενκολατῶρων, οὓς ἀναφωνήτας καὶ συναγωγεῖς πάλαι μὲν τῶν συγκλητικῶν, νῦν δὲ τῶν δικα-*

νικῶν ῥητόρων εἶναι προειρήκαμεν. Hos igitur olim perscripsisse omnia ἐπὶ τῶν λεγομένων δεγέστων ἢ κοιτιδιανῶν (ἀντὶ τοῦ ἐφημέρων) — δεγέστα esse τὰς βίβλους αἷς ἐνέγραφον τὰ πραττόμενα; etenim ῥήγεστα [legg. ῥῆς γέστας] τὰς πράξεις τοῦ πολιτεύματος εἶναι βοίλονται. Hoc institutum esse saluberrimum, cum in his regestis quaecunque memorabilia accidissent, facillime inveniri possent, maxime cum huic negotio etiam ἰστρομεντάριος praeesset. — Eodem capite explicat etiam, quae sit ἡ τῶν λεγομένων περσοναλίων ἀναγραφή. —

Ab his ab actis non differunt actuarii, graece dicti ὑπομνηματογράφοι. cf. Salmas. ad Trebellii Pollion. Triginta tyr. 6. p. 266.

Iam de notariis passim copiose viri docti disputaverunt. Suidas s. v. *Νοτάριος* ὁ γραμματεὺς. νότα γὰρ τὰ γράμματα. Tria eorum erant genera; praecipui sunt tribuni et notarii principis; hi etiam tribuni notariorum dicuntur; τοῦ τάγματος τῶν ὑπογραφέων προτεταγμένοι, apud Zosimum pluribus locis commemorati. Sic lib. V. c. 40. τῶν βασιλικῶν ὑπογραφέων, οὓς Τριβούρους καλοῦσιν ἄρχων, ubi sane praetuleris: ὃν τριβούρον καλοῦσι. — Secundi sunt tribuni et Notarii praetoriani; tertii domestici et Notarii. — Huc etiam referendi exceptores ταχυγράφοι, qui notis scribebant acta principum. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XIV. c. 9. p. 45. et XVII. c. 5. —

Agentes in rebus (ἀγέντες) quanam officia sibi imposita habuerint, sciunt omnes. Eorum erat consulum nomina, victorias Augustorum et edicta provincialibus nuntiare; hinc dicuntur a Graecis ἀγγελιαφόροι; aut in provinciis explorare et scrutari, si quod nefarium consilium adversus principem iniretur. Hi proprie curiosi dicebantur, gr. πευθῆνες. Sic apud Libanium Orat. fun. p. 611. εἰς ἀγγελιαφόρους τελέσαντες ἐπονοῦντο μὲν πευθῆνες καταστῆναι. — Hi agentes adpellantur etiam μαγιστριανοί et καστρήνσιοι. Suidas s. v. *Μαγιστριανός* ὁ κανστρίσιος. Quod in Gloss. Bas. est καστήνσιος, error esse videtur typothetae. — Ex schola hac agentium in rebus principes mittebantur ad gubernanda officia civilium administrationum; hinc πρίγκειψ in glossis legal. exponitur: ἑξαρχος τῶν πολιτικῶν ταξεωτῶν. cf. Salmas. ad Capitolini Alexandrum Sever. c. 41. — Verum hi μα-

γιοστριανοί vel μαγιστριανοί, etiam dicuntur *μανδάτωρες*, *ἐντολεῖς*. Apud Suidam s. v. *μανδάτωρες* — εἶδος ἀξιωματος, qui Caesaris nomine sedarent tumultus in circo; scimus enim iis hoc etiam fuisse officii, ut caverent, ne turbae fierent. At magistrianos Constant. Porphy. de cer. aul. l. 88. p. 397. graece dixit *διδασκαλικούς*. Commemorat enim: *κόμητες φυλῶν, διδασκαλικοί, λευκοφόροι, δρομεῖς, δεκανοί*. Reiske recte adnotavit, quae nomina magistratuum et ministrorum a Graecis vulgo latina retineri solerent, ea hic graece esse conversa; *φυλαὶ* enim i. q. scholas, *διδασκαλικοί* i. q. magistrianos, scilicet quia *διδάσκαλος* vocabulum magistro respondeat. *Λευκοφόροι* autem i. q. *λευχάιμονες* significat Candidatos. — Joann. Lyd. de mag. III. 6. tradit, magistrianos successisse in locum siugularium, qui quales fuerint Laurentius explicat; eos publicorum negotiorum causa in provincias mitti solere — *συγγουλαρίους δὲ τοὺς εἰρημένους καλεῖσθαι συμβέβηκεν ἐκ τοῦ ἐνὶ βεραΐδῃ χρωμένους (ἦγουν ἐνὸς δηλονότι παρίκπου) ἐπὶ τὰς ἐπαρχίας ὁρμᾶν. συγγουλάριον γὰρ τὸν μονήρη Ἰταλοῖς ἔθος καλεῖν*. — At ex lib. II. c. 26. eiusdem operis Laurentii docemur, etiam magistrianos eius aetate dictos fuisse, qui olim appellarentur frumentarii. Legimus enim l. l. magistro militiae subiectos fuisse *πλῆθος ἐμβριθὲς τῶν πάλαι μὲν φρουμενταρίων, νῦν δὲ μαγιστριανῶν*. Sed de his frumentariis infra accuratius agemus. — Ducenarii, centenarii, *δουκηνάριοι, κεντηνάριοι* — qui centum, ducentis ex iis qui agentes in rebus dicebantur, praeerant, semper latino nomine dicuntur. —

Procuratoris voluptatum nullam mentionem apud Graecos scriptores invenimus, sed tribunus voluptatum, qui curabat certamen equestre ut rite perageretur — *τριβοῦνος τῶν βολυντιάτων (ἀντὶ τῶν τέριψεων)* commemoratur apud Joann. Lyd. de mensib. IV. 25. Reliqua officia simpliciter latino nomine significantur, veluti *λιβελλήσιος* (libellensis), *κομενταρίσιος* vel *κομανταρήσιος* (commentariensis),*) de quorum nominum scriptura

*) Commentariensis gr. est *χαρτουλάριος*. cf. Hesych. s. v. Charta est *χάρτη*. scapus *σχῆπος*, *χαρτῶν τόμοι*; idem est *κανόνες, κανόνια, κοστάκιον* tertus numerus chartarum complicatarum. cf. Salmas. ad Vopisci Firmi c. 3.

supra diximus. Praeter hos omnes commemoratur nonnunquam principis *ἐπιλέκτης* operarum exactor, qui praest operis easque urget, i. q. *ἐξουσιαστής*. cf. interpretes Cedreni T. II. p. 258. — Haec hactenus.

Constat aetate illa (post Constantini M. tempora) constitutos fuisse titulos quosdam et dignitates, quibus officia summa ornarentur. Summa erat dignitas patriciatus ἡ τοῦ πατρικίου ἀξία, quam Zosim. II. c. 40. a Constantino primum constitutam dicit, qui lege sanxisset, ut, qui hanc consecuti fuissent, vel supra praefectos praetorio sessitarent. cf. supra p. 120. — Alii tituli sunt: spectabilis, clarissimus, illustris. Spectabiles gr. sunt *περίβλεπτοι*; clarissimi *λαμπρότατοι* cf. Notit. Dignit. Imp. (Graev. Thes. VII. p. 1345.) Illustres *ἑλλοόστριοι*. Hanc dignitatem illustrissimatus tertiam fuisse post patriciatum tradit Phot. Biblioth. 1189. R. ex Diodoro scilicet, sed recte iam monuit Scalligerus, cum dignitas haec posterioris esset aetatis, ridiculum esse putare hoc a Diodoro unquam proditum fuisse; excerpta haec esse procul dubio ex alio posteriore scriptore. — Sed erant etiam in aula Constantinopolitana honorarii illustres — *δνοράριοι ἑλλοόστριοι*, de quibus v. Constant. Porphy. de cer. aul. I. 84. p. 387.

Huc pertinet perfectissimatus, dignitas minor clarissimati. Perfectissimi dicuntur *διασημότατοι*; cf. Val. ad Ammian. Marcell. XXI. c. 16. p. 289.; — nobilissimi *ἐπιφανέστατοι* cf. Kreutzer's Abriss der röm. Ant. p. 303., aut servato nomine latino apud Zosim. II. c. 39., ubi legimus, filiis Constantini rerum potitis participes etiam fuisse imperii Dalmatium et Anaballianum: *ἐσθῆτι χρώμενοι κοκκοβαφεῖ καὶ περιχρόσῳ τῆς τοῦ λεγομένου νιοβελισσίου τυχόντες ἀξίας*. cf. Olympiodor. apud Phot. Biblioth. 181. R. Magnificentissimus est *μεγαλοπρεπέστατος*; cf. Boeckh. Corp. Inscr. T. II. p. 480. Sublimitas est *ὑπεροχῆ, ἐνδοξότης* (Notit. Dignit. p. 1354.). —

Restat, ut de paucis institutis dicamus, quae Caesarum demum tempore inducta, a scriptoribus graecis saepe commemorantur. Huc pertinet indictio, quam Graeci dicebant ἡ ἵνδικτος et ἡ ἵνδικτίων, quod docuit Hase ad Leon. Diacon. p. 5. [p. 402.]. Georgius Syncell. p. 305. anno ab orbis natalibus 5460mo Augustum Caesarem institutum sanxisse: *ἐν ᾧ καὶ ἡ ἵνδικτος ὑπ' αὐτοῦ ἦτοι ἐπινέμῃσις ἐθεσπίσθη* i. e. annorum distributio eius pla-

cito instituta est — prodidit, quae absurda sunt, ut plurima chronographi istius commenta. Neque pluris facienda, quae apud Cedrenum legimus p. 327. (573.) *καὶ ἤρξαντο ἀριθμεῖσθαι αἱ Ἰνδικτοὶ* (i. e. ab aetate Augusti imperatoris). *καλεῖται δὲ Ἰνδικτιῶν, τουτέστιν Ἰνακτιῶν, ἡ περὶ τὸ Ἀκτιον νίκη* — qua victoria reportata Augustus orbe terrarum potitus esset. — Confundisse videtur indictionem cum quinquennialibus, Actiacis, in memoriam victoriae illius celebratis. cf. Joseph. de bell. Jud. I. XX. 4., ubi legimus in memoriam pugnae (*τῆς ἐπ' Ἀκτίῳ μάχης* vel *τῆς κατ' Ἀκτίον μάχης*) institutam fuisse *τὴν Ἀκτιάδα*. Vocabulum ἡ Ἀκτιάς legere me non memini. — Vectigalium genera iam supra p. 152. adtigimus. *καπιτατίων* capitatio — *καπητατίων, ἀρχή, ἐπικεφαλαίωσις* Gloss. Juris Mss. Apud Justinianum commemorantur *καπιτατίωνες ἦτοι κεφαλιτίωνες*. — Tributa iugalia, quae pro iugis exigebantur, *ιουγάλια* (a *ἰοῦγον* latino) apud Du Cange. — Aurum coronarium Dio Cass. interpretatur *τὸ χρυσίον τὸ τοῖς στεφάνοις προσῆκον, χρυσίον εἰς τοὺς στεφάνους εἰσπράττειν*. Incertus auctor apud Suid. tributum hoc dicit *στεφανικὸν τέλεσμα*, atque Strabo VIII. p. 570. nomine *φιλικῶν λειτουργιῶν* hoc etiam est amplexus. Haec doctissime explicavit Casaubon. ad Spartiani Adrian. c. 6. (p. 54.) — Aurum lustrale gr. est *τὸ χρυσάργυρον*; Zosim. lib. II. c. 39. — vel *ἄργυρος καὶ χρυσός* Liban. p. 427. — Quicunque tributa haec exigebant, compulsores, dicuntur *κατεπείγοντες*; compulsio *ἀπαίτησις, εἰσπραξις*. — Nonnunquam principes reliquum tributorum subiectis remittebant; haec proprie dicitur indulgentia, gr. *θεῖα δωρεά*. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XVI. c. 5. p. 118.

Alterum institutum quod hoc l. explicaturi sumus, est cursus publicus vel veredariorum institutum. Originem nominis exponit Joann. Lyd. de mensib. I. 28. *βήλωξ, ὁξίς, ὅς καὶ βεραιδαρικός καὶ νῦν λέγεται. βεραιδούς δὲ Ἰταλοῖς εἶναι δοκεῖ τοὺς ὑποζυγίους ἵππους, ὅπερ ἐστὶν ἔλκειν τὸ ὄχημα· ὁθεν καὶ δασύνουσι γράφοντες τὸ ραΐδας ὄνομα, ἐκ τοῦ ῥαδίως ἐπιρρήματος παρηγμένον· οἱ γὰρ βεραιδούς τοὺς ραΐδας ἐκτὸς λέγοντες σφόδρα πλανῶνται*. Quae quam sint inepta magnam partem, dicere nihil adinet, hoc tantum silentio non praetermittimus, post vocabulum *ἵππους* Hasium ad explendum sensum addidisse: *παρὰ τὸ βεραιδεῖν*, quod verbum

quamquam ipse finxit, necessario requiritur. Altera forma, omissa diphthongo, invenitur apud Procop. bell. Persic. II. 20. p. 241. ubi de Belisario haec prodit: ὁ δὲ ἵπποις τοῖς δημοσίοις ὀχούμενος, οὓς δὴ βερέδους καλεῖν νενομίκασι. — et de bell. Vand. I. 16. p. 380. ξυλληφθέντα δὲ καὶ τινα τῶν εἰς τὰς βασιλικὰς ἀποκρίσεις ἀεὶ στελλομένων οὓς δὴ βερεδαρίους καλοῦσι. — De significatione δημοσίᾳ ἵππεύειν apud Philostratum diximus supra p. 120.

Iam ad usurpandum hunc cursum publicum ab imperatoribus literae sive diplomata dari solebant, quae dicebantur combinae, etiam evectiones, tractoriae, angariales, gr. σύνθημα; item σύνθεμα sigillum, evectio. Vales. ad Ammian. Marcell. XIV. c. 6. p. 25. Sed Eustathius: τρακτωρεῖται ἐλέγοντο αἱ κελεύσεις αἱ παρὰ τῶν ἐπαρχῶν προφάσει ζώωνδρομικῶν γενόμεναι, ἃς καὶ κομβίνας ἢ αὐτὴ γλῶττα καλεῖ Ῥωμαίων, τοῦτ' ἔστι σύνθημα, quem locum explicavit Salmas. ad Capitol. Pertinacem c. 4. p. 531. Inde apud recentiores Graecos κομβινεύειν, κομβινεύματα de circensibus dicuntur, quod infra explicabimus. Antiquiores semper circumlocutione utebantur; sic Julian. Epist. 20. p. 388. b. ἄξει δέ σε ὁ δημοσίος δρόμος, ὀχήματι χρώμενον ἐνὶ καὶ παρίππῳ; ibd. 31. p. 404. c. χρῆσι δὲ ὀχήματι δημοσίῳ καὶ ἐνὶ παρίππῳ. Eadem ratione alii etiam scriptores veredos interpretantur. —

Cura cursus publici erat penes praefectum praetorio, sed frumentariorum princeps causas requirebat, cur quis hoc cursu uti vellet. Joann. Lyd. de mag. II. 10. νόμος ἐτέθη (a Theodosio) ἀντέχεσθαι μὲν τὸν ὑπαρχον τῆς τοῦ δημοσίου δρόμου φροντίδος, τὸν πρῶτον μέντοι τῶν φρουμενταρίων (πρίγκιπα αὐτὸν σήμερον συμβαίνει καλεῖσθαι) παρεῖναι διὰ παντός τῳ δικαστηρίῳ τοῦ τῶν πραιτωρίων ὑπαρχου καὶ πολυπραγμονεῖν καὶ τὰς αἰτίας ἐξερευνᾶν ὧν ἕνεκα πολλοὶ πορίζόμενοι παρὰ τῆς ἀρχῆς τὰ λεγόμενα συνθήματα τῳ δημοσίῳ κέχρηται δρόμῳ (ταύτῃ καὶ κουρίωσος ὠνομάσθη, ἀντὶ τοῦ περιέργος, καὶ οὐκ αὐτὸς μόνος ἀλλὰ καὶ πάντες ὅσοι καὶ ταῖς ἐπαρχίαις τοῖς δημοσίοις ἐφρεστήκασιν ἵπποις), προσεπιγράφοντες τοῖς ἐπὶ τῶν δρόμων συνθήμασι καὶ τοῦ λεγομένου μαγίστρου. Quae eadem verba leguntur etiam III. 40., hoc tantum discrimine, quod pro κουρίωσος h. l. legimus κον-

ριῶσος et pro προσεπιγράφοντες — προῦπογράφοντες. Sed III. 21. muneri huic (synthematum cursus publici) praepositum fuisse regendarium: μετὰ δὲ τὸν ἀβ ἄκτις ὁ ῥηγενδάριος ἐπὶ τῆς φροντίδος τῶν συνθημάτων τοῦ δημοσίου δρόμου τεταγμένος — sed addit, hunc iam nihil agere, cum totam rei potestatem magister aulae sibi vindicasset. — (Ceterum reliqua, quae L. I. Joannes Lyd. de τρακτεύταις ἀντὶ τοῦ κληματάρχας — fortasse leg. κληματάρχας regionum praefecti — prodit, meras sane tenebras, aliis explicanda relinquimus.) —

Praeter hunc cursum publicum erat etiam cursus clabularis i. q. angarialis, qui tantum aegrotis militibus permittebatur — κλαβουλάριος ὀχηματικὸς δρόμος· κλάβον γὰρ τὸν οἶακα λέγουσι. Sic Joann. Lyd. de mensib. I. 9.; ducit igitur nomen a clavo i. q. temone. Alii aliter. cf. Lexicon Forcellin. s. v. clabularis. Huc pertinet etiam καμηλασία (contractum ex καμηληλασία) cura camelorum, qui sumtu publico alebantur ad convehendos milites commeatus.

Tandem inferioris erat ordinis actuarius sarcinalium, principis iumentorum, qui curam agebat describendi equos sarcinales principum; i. q. actuarius bastagae gr. τῆς βασιλικῆς βαστάγης. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XV. c. 5. p. 77. In inscriptionibus commemoratur ἑπαρχος βεϊκούλων (praefectus vehiculorum), cui simile munus erat iniunctum. cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. p. 389.

C A P. X.

De re iudiciaria.

Etiam hoc capite strictim modo pertractabimus notiones et conditiones, quarum interpretatio difficultatem movebat aut quas posterioris aetatis iuris consulti propria ratione convertere solebant, recedentes a more antiquo et usu linguae antiquae graecae, cum haec iis non videretur sufficere. Enumerabimus igitur etsi nullo certo ordine omnes dictiones, quas interpretes graeci ad convertenda iuris Romani instituta adhibuerint. Sequimur hac in re auctoritatem Theophili. — Actio est ἀγωγή; capitalis κεφαλική IV. XIII. II. ἐνοχέισθαι obligari; ἱκανοδοσία satisfactio; passim. — Alternatio ἐπαμφοτερισμός IV. VI. p. 829. — Contestatio litis προκατάρξις, contestari litem προκαταρχεσθαι;

lites contestatae αἱ ἀρχὴν λαβοῦσαι ἐν δικαστηρίῳ δίκαι ἐξ ἀντικαθεστῶτων. cf. *Dac. ad Festum s. v. contestari*. — *Convenire aliquem i. e. in ius vocare dicunt μέθοδεύειν* passim; *μεθοδεύειν τινά τι*; veluti τὸ τετραπλοῦν τῶν — νομισμάτων αὐτὸν μεθοδεύων. IV. VI. XXV. — *Iudici obrepere i. e. fallere eum, est συναρπάζειν* passim, ut IV. XIII. XI. *συναρπάζω καὶ νικῶ τὴν δίκην*. — *Stipulari ab aliquo ἐπερωτᾶν τινά*; *ἐπερωτηθῆναι* promittere, spondere vel cavere, ut IV. XIII. 1. *παρεσκεύασά σε ἐπερωτηθῆναι* — feci, ut promitteres. *Stipulatio damni infecti coram praetore dicitur ἐρώτησις ἡ ἐπιζήμιος*, ut III. XVIII. II. vel ἡ ἐπ' ἀτελεῖ τῇ ζημίᾳ. — *Spondere est ἐγγυῶ, ἐγγυῶμαι, ἐπαγγέλλομαι, ὁμολογῶ*; — *fidepromitto πιστευκελεύω*. Qua de re *Theophilus* III. XV. 1. dixerit: *spondeo οὐ μεταφράζεται ἑλληνιστί* — id l. l. interpretes explicare conantur. — *Replicatio ἀντιπαραγραφὴ vel ἀναπλοκή*. IV. XIV. I. — *Compensatio ἀντέλλογος, ἀντελλογίζεσθαι compensare* IV. VI. XXX. — *Convicium ὀχλαγώνιον*, nam proprie est: *ἡνίκα τις ἐν ἐπισήμῳ τόπῳ τῆς πόλεως ὕβριν ἐπαγάγῃ μοι, ὥστε καὶ ὄχλον ἐντεῦθεν συναχθῆναι*. IV. IV. I. — *Talio, ius talionis ταυτοπάτεια* pluribus locis etiam *ἀντιπήρωσις, ἀντισήκωσις*. — *Instrumenta litis dicuntur γραμματεῖα, δικαιώματα*. — *Iudex competens ἀρμόδιος, πρόσφορος* I. XII. VII. —

Quae in *Gloss. Basil.* explicantur, repetere nolim, ne moles opusculi in immensum crescat. Paucissima tantum proferam, quae saepissime leguntur: *Ἰντερκέσωρ* (intercessor) *ἐκβιβασιῆς* i. q. exsecutor. — *λαξάμεντον* i. q. *προθεσμία*. — *ῥεουξορία* (actio de re uxoria) *ἀγωγή περὶ τῶν τῆς γυναικὸς πραγμάτων*. — *φορμαρία* παρὰ Ῥωμαίοις, ἀπόφασις θανάτου; formula, sententia mortis. cf. *Vales. ad Ammian. Marcell. XIV. c. 1. p. 4.*; etiam *διάταγμα*. — *Ἀβουλητίων* vel *ἀβολιτίων* — ἀπαλοιφή κατηγορίας προσγυνομένης (legg. προγυνομένης). *Ῥεκουπεράτορες, ἐξισωταί, ἀνάληψιν δι' ἑαυτῶν ποιούμενοι, ὀρδωταί τοῦ δήμου*. — *Πραιβαρικάτωρ* — ὁ τὴν ἰδίαν αἰτίαν προδιδούς· ὁ προδιδούς τοὺς πρόσφυγας. est etiam *Gloss. Praevaricor καταφίημι τοῦ ὑπευθύνου. Praevaricor tibi νοσφίζομαί σε*. — *Sequester μεσίτης, ἐντρίτος, συνθηκοφύλαξ*. — *Πριβιλέγια νόμοι τινὲς ἰδιωτικοί, ἀλλ' οὐ γενικοί* — et quae sunt id genus

alia; nam quae Graeci infimae aetatis latina vocabula iuris retinuerunt, ut *ῥεπούδιον*, *δηλατωρία* alia, explicavimus in priore parte opusculi, in qua de descriptione nominum disputavimus. — Antiquiores scriptores non attigerunt haec iuris romani instituta et praescriptiones, quae artificiosam requirerent interpretationem, nisi huc referre velis dictionem iudices eierandi, quod Plutarchus convertit per *ἀπολέγειν*. cf. Cat. min. c. 48. *Ὁ δὲ Πλάγκος αὐτὸν ἀπέλεξεν ἐκ τῶν δικαστῶν*. — Sectorem esse *σκενωρεῖσθαι*. cf. Jul. Caes. c. 51. *Ὁ Κορφίνιος τὴν Πομπηίου σκενωρούμενος οἰκίαν*. — Proscribere auctionem bonorum *ἀπάρτιον προγράφειν*; Plut. Cicer. c. 27. sic etiam Apophth. Reg. p. 205. c. — quam dictionem viri docti copiosissime iam explicaverunt. — Quadruplatores *συκασταί*. cf. Tac. ad Festum s. v. — Alia facillime intelliguntur; sic adparet Lucianum Hermot. c. 9. verbis his: *ἀπήγαγε παρὰ τὸν ὕρχοντα, περιθεὶς γε αὐτῷ θοιμάτιον περὶ τὸν τράχηλον* — Latinorum: obtorto colle significare voluisse. — De iis, qui ante iudicium in exilium voluntarium abeunt, quod Graeci veteres verbis *οὐχ ὑπομεῖναι τὴν κρίσιν* exprimebant, Dio Cassius vocabulo utitur *ὑπεξέχειν*; sic fragm. XXVIII. p. 32. *πρὸ τῆς δίκης ὑπεξέσχευ*, quo verbo sic etiam Herodotum usum fuisse, sciunt omnes. Aliis locis, ut fragm. CVII. *ἐκχωρεῖν* idem significat. Verum haec Romanorum non erant propria, sed notiones omnibus communes. Quemadmodum etiam de vi accusare *βίαν τινὸς καταψηφίζεσθαι*; *βίας γραφή* Dio Cass. 37. p. 132.; vel *εἰς δίκην ἀπάγειν βιαίων* Plut. Cic. c. 33.

Sed magis fortasse ad rem nostram pertineat interpretatio latini ambitus. Ambitus reum esse est apud Graecos *δεκασμοῦ αἰτίαν ἔχειν* Dio Cass. 40. p. 255. Largitionem facere magistratus adipiscendi causa est *τὰς ἀρχὰς δεκάζειν*, *δωροφορεῖν* vel *δωρηφορεῖν*. cf. Sturz. ad Dionis lib. 40. p. 255. Idem significat *δημοκοπία*; Plut. de cap. ex inim. util. p. 91. d. *Κάτωνι δὲ Μουρήναν διώκοντι δημοκοπίας*. Poena ambitus *τὰ ἐπιτίμια*, *τὰ ἐπὶ δεκασμῷ τεταγμένα*. Dio Cass. 37. p. 130.

Centumviri dicuntur οἱ ἑκατὸν ἄνδρες. Sic *δίκης προκειμένης ἐπὶ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν* i. q. cum causa esset oranda coram centumviris. Plutarch. apophth. reg. p. 205. e. Qui iudicio centumvirali praeessent decemviri litibus iudicandis, sunt οἱ *δέκα*,

οἱ ἐπὶ τῶν δικαστηρίων τῶν εἰς τοὺς ἑκατὸν ἄνδρας κλη-
ρουμένων ἀποδεικνύμενοι. cf. Casaub. ad Spartiani Adrian. p. 13.
— Aliud genus iudicii centumviralis commemoratur a Philostrato
vita Sophist. I. p. 524. In Asia plures erant iurisdictiones (δικαιο-
δοσίαι) pluribus urbibus in unam iuris causa convenientibus, quae
iurisdictiones cum dicerentur et essent iudicia centumvitalia, inde
Philostratus l. l. dicit: ἀγορεύων δίκην ἐν τοῖς ἑκατὸν ἀνδρά-
σιν, ὑφ' ὧν ἐδικαιοῦτο ἡ Λυδία. cf. interpretes h. l. —

Inter poenarum genera scriptores graeci commemorant mul-
ctam, ἔκτισμα. Sic apud Dionys. Ant. IX. c. 27. οὐ μέντοι
θανάτου γε αὐτῷ οἱ καταδικασάμενοι ἐτίμησαν, ἀλλ' ἐκ-
τίσματος. Idem interpretatur Dionysius per ἐπιβολή; lib. X. c. 49.
τίμημα ἀργυρικόν, vel καταδίκη; inde τὴν καταδίκην ἀπα-
ριθμεῖν. — Posteriore tempore quid sit τόπον τῷ ταμείῳ
ποιεῖν — fisco locum facere — explicat Boeckhii Corp. Inscript.
T. I. p. 427., quo loco etiam exponit significationem vocabuli παρα-
σημείωσις annotatio quae locum habet in reis requirendis, quo-
rum bona, nisi copiam sui praestiterint, fisco vindicabantur. —
Mira dictio est apud Cedrenum p. 150. (263.) Μάλιος τῆς ὑπάρ-
ξεως διήρηται i. e. bona eius publicabantur. —

Exsilium φυγή. Inde φυγῇ καταδικασθῆναι apud Dio-
dorum cf. Phot. Biblioth. 1181. R. — φυγαδεύειν, ἐξορίζειν,
atque apud Byzantinos ἀφαντοῦν; ut apud Georg. Syncell. p. 313.
(593.) Αὔγουστος Ἰουλίαν ἠφάντισε. — Deportatio sic circum-
scribitur verbis: ἐν νήσῳ περιορισθῆναι Dio lib. 76. p. 1275.
vel εἰς νῆσον περιορισθῆναι Zonar. Annal. X. c. 37. — vel
ἡ ἐπὶ τὴν νῆσον ἐξορία. Hesychius δημορτάτος interpretatur
per ἐξορισμαῖος. — Theophil. Paraphr. Instit. I. XII. I. his verbis
formulam deportationis describit: βούλομαί σε ἀπενεχθῆναι εἰς
τήνδε τὴν νῆσον — volo te deportari in illam insulam; — rele-
gationem sic: ἐξορίζω σε εἰς τήνδε τὴν νῆσον. Apud recentio-
res vocabula δεπορτατεύειν, δεπορτατίων in usu fuisse, supra
vidimus. — In transcurso monemus, miram esse constructionem
apud Olympiodorum (Photius. 181. R.) ἐξορία παραπέμπεται
in exsilium mittitur.

Aquae et ignis interdictio sic convertitur: Πυρός καὶ
ὑδάτος εἶργειν ut apud Dion. Cass. fragm. CXX. Προειπεῖν
τινὶ ὑδάτος εἶργεσθαι καὶ πυρός Dionys. Antiq. II. c. 53. IV.

c. 11. Apud Appian. bell. civ. I. c. 31. καὶ τοὺς ὑπάτους ἐπικηρύξαι προσετίθεσαν, μηδένα Μετέλλω κοινωνεῖν πυρὸς ἢ ὕδατος ἢ στέγης. —

Revocare ex exsilio est κατακαλεῖν Appian. bell. civ. I. c. 33. vel κάθοδον δίδοναι. Sed haec vel tironibus nota sunt. Libera custodia est ἄδεσμος φυλακή. cf. Plut. Cic. c. 19. Se-curi percutere πελεκίζειν, τῷ πελέκει διαχρήσασθαι. —

Scalae Gemoniae constanter dicuntur ἀναβασμοί apud Dionem, ita ut haec forma hac in significatione obtinuisse videatur; ἀναβαθμοί enim significat gradus ante palatium, ut lib. 68. p. 1123.*) —

Iam proscriptio qualem aetate triumvirorum fuisse scimus dicitur ἡ ἐπὶ Θανάτῳ προγραφή; ἐπὶ Θανάτῳ προγράφειν quae dictiones apud Appianum passim inveniuntur; at bell. civ. IV. c. 1. insolentius dixit εἰς Θάνατον προγράφειν. Apud Dionem idem est ἐπικηρύττεσθαι τινί. cf. lib. 47. p. 499. ὡς καὶ ἐκεῖνῳ ἐπεκηρύχθη, quo loco Sturzius merito lectionem hanc tuetur, etsi L. ἐκεῖνος reponendum esse censuerit. Dicunt enim χρήματα, θάνατον ἐπικηρύσσειν τινί; tum, omisso obiecto, absolute ἐπικηρύττειν τινί vel ἐπικηρύττεται ἐμοί proscribor. Verum etiam ἐπὶ τινί ἐπικηρύττεται dicebant, ut lib. 48. p. 538. de Pompeio: ὡς ἔγνω ἐπ' αὐτῷ ἐπικεκηρυγμένον, ubi αὐτῷ solum Dionis dictioni magis convenire videatur; sed similiter apud Zonar. Annal. X. c. 21. φόνος ἐπικεκήρυκται ἐπὶ τινί: ob caedem proscribitur. — Proscribere tandem est προγραφὰς ἐργάζεσθαι apud Aelianum. cf. Suid. s. v. προγραφαί. Album sive tabulae, quibus nomina proscriptorum continebantur, dicuntur λευκώματα; sic λευκώματα τὰ Σύλλεια Dio Cass. 45. p. 430., vel λελευκωμένος πίναξ ibd. fragm. CXXXVII.

Inter leges Romanorum vix erant, quae convertere esset difficilium. — Lex duodecim tabularum est νόμος τοῦ δυοκαιδεκαδέλτου — quem explicat Joann. Lyd. de mag. I. 26. Γάϊος τοῖνυν ὁ νομικὸς ἐν τῷ ἐπιγραφομένῳ παρ' αὐτοῦ ad legem 12 tabularum (οἷον εἰς τὸν νόμον τοῦ δυοκαιδεκαδέλτου) etc., at

*) Apud Joann. Lyd. de mag. III. 8. commemorantur ἀπικιτάριοι (lictores) οἱ συλλαμβάνοντες τοὺς ἐγκλημάτων ἕνεκα πιεζομένους — et κλαβικουλάριοι, οἱ δεσμὰ περιθέμενοι σὺν τοῖς, —

lib. I. c. 42. *) corrigunt pro *μετὰ τῶν δωδεκά δέλτων* — *μετὰ πόν δωδεκάδελτον*; poterat etiam scribi pro ω ; nam apud Theophilum semper legimus δ νόμος δ *δωδεκάδελτος*, vel simpliciter δ *δωδεκάδελτος*. —

Lex frumentaria dicitur νόμος σιτικός. Plut. Pomp. c. 49; lex annalis δ *περὶ τῆς ἡλικίας νόμος*. (cf. supra p. 146.) —

Quae Joannes Lydus de iudiciorum ratione [de mag. I. c. 8. seqq.] profert, haec magnam partem corrupta sunt et mutila, ita ut nos argumentum paucis commemorasse satis habeamus, explicationem autem et accuratam recognitionem aliis doctioribus relinquere cogamur. Prodit igitur, fuisse in iudiciis νομενκλάτορας (quos explicat per *ὀνομασται καὶ ἀναφωνηται τῶν τογάτων*); hos autem togatos esse δικολόγους. Togatos enim dicere Romanos τοὺς μὴ στρατευομένους, φαινόλας δὲ περικειμένους καὶ τοῖς λέγουσι τὰς δίκας μισθοῦ συναγορεύοντας. Eos cum in foro versarentur atque cognitioni iuris operam darent, a litigantibus patronos vocari ac pedaneos iudices. **) Igitur etiam sua aetate togatos dici advocatos, οἶονεὶ προσκαλουμένους. Turmarios autem (τουρμαρίους) olim etiam fuisse in scrinio σουβαδιουβῶν καὶ ταῖς κομπλετίωσι τῶν ἐντυχῶν (οἶονεὶ πληρώσει) προσλειτουργοῦντας καὶ παραψυχὴν οὐ μικρὰν ἀναλεγομένους. ***) — Ministeriis inferioribus functos esse διαιταρίους, θηκοφόρους et πραικώνας.

*) Qualia portenta originationum Joannes Lydus saepe proferat, etiam ex hoc loco adparet. Facta enim mentione legis de luxuria, *περὶ ἀσωτίας νόμου*, explicat suo modo vocabulum nepos. Νέπως scilicet esse et ἔγγονον et ἄσωτον; hanc notionem ducendam esse a σκορπίον, quem Romani dicerent νέπα i. q. ἄποδα; hunc scorpium, cum omnem circa se terram esculentam comedisset, cirros suos depascere; inde luxuriosos ita vocari, quasi membra sua comedentes. — Perinde confusa et absurda sunt, quae (I. 26.) de significatione vocabuli παρῆκιδαι legimus; sic dici et parentum et civium interfectorem; nam Romanos utrosque parentes dici παρέντης; correpta enim priore esse τοὺς γονέας, producta τοὺς ὑπηκόους. —

**) Hos pedaneos iudices graece dicunt χαμαιδικαστὰς; etiam θεματικούς cf. Glossar. Du Cange., et σπλέκτους. Apud Hesych. s. v. Σήλεκτος . . . χαμαιδικαστής. Sic enim legg. pro χαμοδικαστής. —

***) Quenam sit ἐντυχία scimus; charta sententias sive iudicatum continens, i. q. χάριτη. Turmarii igitur iidem videntur esse, qui ibd. III. 25. dicuntur οἱ κομπλεῖσιμοι, latine a completionibus. Sed quid sibi velint haec postrema verba: καὶ παραψυχὴν οὐ μικρὰν ἀναλεγομένους, hoc me ignorare confiteor. —

Tum cap. 9. et 10. disputans de corpore notariorum, diviso in duos ordines, pergit, Arcadio imperante legem latam fuisse ut triginta virorum consilium praefectura sibi constitueret *πρὸς ὑπηρεσίαν*. Ex horum numero quindecim praestantiores *ἀφορισθῆναι πρὸς ὑπογραφὴν τοῖς βασιλεῦσι, οὓς ἔτι καὶ νῦν δηπουτάτους καλοῦσι, οὗ τοῦ τάγματος τῶν Ἀυγουσταλίων πρωτεύουσι*; mox narrat, quod huic repugnat, hoc triginta virorum consilium Augustalium nomine ornatum fuisse.

Olim morem fuisse, ut nihil grave ageretur *ἔξωθεν τοῦ τῆς δίκης ἱεροῦ, ὃ καλεῖται σήκρετον οἶονεὶ ἀτάραχον καὶ σιγῇ σεμνόν*. Sententiis legitime pronuntiatis, qui assiderent legis periti, sententias legisse *καὶ ὑποτάττοντας τῷ λεγομένῳ σχεδαρίῳ τὸ παρ' Ἰταλοῖς καλούμενον ῥέκινον (ἀντὶ τοῦ ἀντιβολῆν) διδόναι πρὸς ὑπογραφὴν τῆς ἀρχῆς τοῖς εἰς τοῦτο τεταγμένοις καγκελλαρίους αὐτοὺς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὀνομάζουσι*.*) Sententia tandem a secretariis perlecta et tradita litigatori — *ἀπολυομένου τῷ λιτιγάτῳ (οἶονεὶ δίκης ἕνεκα παραφυλάττοντι) σύνοψιν ὃ σηκρητάρης ἐποιεῖτο τῆς τοῦ πεπραγμένου δυνάμεως τοῖς Ἰταλῶν ῥήμασι*. — In scribendis sententiis magnam fuisse partes *τῶν κορινθιαλίων*.

Cap. 27. explicat suggestionum notionem; latinae linguae cognitionem adiutoribus necessariam esse; nam *δίκης ἐφεσίμου γενομένης, εἶτα πρὸς τὴν σύγκλητον ἀναγομένης πρὸς διόρθωσιν, ὃ τῶν ἄλλων (βοηθῶν?) κρείττων συνέταττε τὴν λεγομένην συγγεσίῳνα (ἀντὶ τοῦ διδασκαλίαν) πρὸς ἀκρόασιν τῆς βουλῆς* — ita ut in admirationem stuporemque coniiceret et quaestorem senatus *καὶ τοὺς λεγομένους πάλαι μὲν ἀντεκλήσῳρας, καθ' ἡμῶς δὲ ἀντιγραφεῖς*. —

Tandem de causis, quatenus sacrae, quatenus temporales dictae fuerint, disputat II. 15. *Τεμποραλῖαι δίκαι* explicat per *ἐκπροθέσμους*, scilicet quae caussae post adpellationem iterum, secundum legem de adpellationibus intra propositum tempus, ad magistratum mitterentur; quae ad imperatoris audientiam referrentur post adpellationem, eas esse sacras *σάκρας οἶονεὶ θείας*, quas c. 16. dicit postea etiam a praefectis praetorio auditas esse: *νόμος*

*) Haec adeo sunt intricata, ut nihil in iis videamus. *ῥέκινον* vocab. aperte est corruptum neque succurrit, quod in locum eius substituamus. —

ἐφοίτησε τὸν ὑπαρχον ἀκροάσασθαι τῶν σάκρων διτυπῶν (i. q. προστάγματων; διατυπεῖν i. q. προστάττειν). — Sed haec iam mittamus. —

C A P. XI.

De re militari.

De legione; delectu habendo; de tironibus; evocatis; de cohortibus; centuriis, de equitatu; hastatis, principibus, triariis; — de armorum generibus; de militum generibus, institutis aetate Imperatorum; — de tribunis, ordinum ductoribus; de sago et paludamento; de castris metandis; de ratione aciei instruendae; de praemiis et poenis; de oppugnatione urbium; de re navali.

Nomen legionis Graeci cum accuratius loquuntur, retinent, quod ex se intelligitur; de scriptura λεγεῶν supra monuimus. Epitom. Dion. lib. 71. p. 1183. καλοῦσι δὲ τὸ τάγμα οἱ Ῥωμαῖοι λεγεῶνα. Alibi legionem explicant per τάγμα; οἱ ἐκ τῶν ταγμάτων sunt legionarii apud Polyb. III. c. 105.; apud Dionem Cass. saepissime dicuntur οἱ ἐν τῷ τεταγμένῳ ὄντες, vel τὸ ἐν τῷ τεταγμένῳ ὄν, milites gregarii, ut lib. 49. p. 577. τοῦ δὲ ἐν τῷ τεταγμένῳ ὄντος τὸ μὲν ἐλεύθερον ἐς τὰ τοῦ Καίσαρος στρατόπεδα κατελήχθη, τὸ δὲ δεδουλενκὸς τοῖς δεσπόταις ἀπεδόθη. Sic etiam ὁ ἐν τάξει στρατευόμενος apud Plut. Sulla c. 17. non est: ex cohorte praetoria, ut Reiskius minus recte convertit, sed miles legionarius vel gregarius. Idem est σύνταξις apud Strabon. V. p. 217. ἐξ ὧν καὶ ἡ σύγκλητος λαμβάνει τὴν σύνταξιν i. e. ex quibus senatus legiones constituit. — Obiter dicamus, non satis liquere, quam ob causam Dionys. Ant. VII. c. 45. de Valerio commemorans, dixerit: τῶν γὰρ ἱερῶν ταγμάτων ἔτι κύριος ἦν, τοῖς στρατιωτικοῖς ὄρκοις κατειργομένων. Epitheton ἱερῶν difficultatem movet; fortasse Dionysius ἱερά legiones dixit ob id ipsum, quod sacramento tenerentur, vel respiciens ad montem sacrum.

Praeter has interpretationes vulgatissimae sunt τέλος et στρατόπεδον, quod ne tironibus quidem ignotum est. Sed minus fortasse notum, praeuntibus, ut ita dicam, Romanis, legionem a graecis scriptoribus etiam τεῖχος dici; cf. Dion. Cass. lib. 55. p. 797. νῦν μὲν δὴ τοσαῦτα τεῖχη τῶν ἐκ τοῦ καταλόγου στρατευο-

μένων, ἕξω τοῦ τε ἀστικοῦ καὶ τοῦ δορυφορικοῦ, ἰστίν, quo l. Sturzius optimo iure emendationem τέλη reiecit. Posteriore aetate percreebuit, ut apud Latinos, interpretatio ἀριθμός (i. q. τάγμα, legio). cf. Zosim. IV. c. 31. ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς ἀριθμοῖς ἀναφερόμενοι — sic etiam V. c. 26. atque apud Julian. Epist. ad Atheniens. p. 280. d. καὶ ἔπεμψα τῷ Κωνσταντίῳ τέτταρας ἀριθμούς τῶν πεζῶν; quamquam, etiam me indicente, intelligitur facillime, vocabulum hoc nonnunquam generaliore significationem habere idemque esse atque cohortem, manipulum. cf. Notit. Dignit. Imp. Occid. p. 1940. — Graeci semibarbari pro ἀριθμός — νούμερος dicebant. cf. Hesych. s. v. ἐκ σπείρης. ἐκ τάγματος. ἐκ νομέρου. —

Verum legionem etiam θέμα recentiores adpellabant; inde ἀκριτικὰ θέματα legiones dicuntur limitaneae;*) ἄκραι enim sunt limites imperii; quod accurate explicavit Hasius ad Nicephor. Phoc. de velitat. bellic. c. 1. —

Tandem eodem sensu ponitur etiam κατάλογος, quin etiam λόγος. Ex Procopio legimus apud Phot. Biblioth. 72. R. ὑπὸ δὲ Ἰουστίνου τῶν ἐν Δαρᾶς καταλόγων Βελισάριος ἄρχων κατέστη; atque paullo post infra de Sanis: καὶ κατήκοι Ῥωμαίοις, ὥς καὶ εἰς λόγους στρατοῦ Ῥωμαϊκοῦ κατατάττεσθαι, quo l. illud λόγος pro κατάλογος summopere offendit. — Legionarii οἱ τοῦ μεγάλου καταλόγου, opponuntur τοῖς ξενικοῖς; cf. Suidam s. v. καταλόγος atque locum Arriani, Parthicorum scriptoris. —

Ceterum omnes milites Romani dicebantur στρατιωτικαὶ δυνάμεις atque sic opponebantur Barbaris. cf. Reitemeierum ad Zosim. V. c. 5. — Etymon nominis miles explicat suo modo Joann. Lyd. de mensib. IV. 49.; duci nomen a mille — μιλιάρια — quia Romulus primus mille stipatores instituisset. Antea eos dictos fuisse σαβέλλιτας (Roetherus coniecit σατέλλιτας). — Haec

*) Hos limitaneos milites, ad tuendos fines imperii institutos, Procop. hist. arcen. c. 24. servato latino nomine λιμιτανάτους (vel λιμητανάτους) dixit. Fuerunt illi a numeris probe distincti. Urbes ipsas proxime fines, in quibus milites illi excubabant, Graeci adpellant πόλεις ἐφορείας vel ἐφορίας. cf. Casaubon. ad Spartiani Adrian. c. 12. — Ceterum apud Cedrenum pluribus locis commemorantur παβαλλαρικὰ θέματα i. q. ἱππικὸν τάγμα, copiae equestres.

postrema plane sunt inepta. — Aetate posteriore qui *militarium numerorum rationes tractabat*, dicebatur *rationarius apparitionis armorum* atque erat officialis magistri militum; gr. *ψηφιστής*, *διαψηφιστής*, etiam *λογιστής* et *νομειάρχιος*. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XV. c. 5. p. 87.

Delectum edicere vel indicere, quod consulum fuisse scimus omnes, graece dicitur *προτιθέναι στρατολογίαν*. Dionys. Ant. IX. c. 30. Delectum habere est *καταγράφειν* Polyb. I. 39. vel *προχειρίζειν*, ut Polyb. III. c. 107. *Ῥωμαῖοι γὰρ αἰεί ποτε τέτταρα στρατόπεδα προχειρίζουσι* i. e. quatuor legiones conscribunt. Idem est *συντελεῖν τὰς καταγραφάς* Dionys. Ant. IV. c. 14., sed quod ibd. VI. c. 34. legitur *πρὸς τὴν ἀπολογίαν* [ad delectum], id aperte corruptum est legendumque *πρὸς στρατολογίαν* vel *πρὸς κατάλογον*. — Apud Appianum delectus est *κατάλεξις*, quod vocabulum in lexicis frustra quaesieris. Legimus lib. VI. de reb. hispan. c. 49. *καὶ στρατιὰν εὐθύς ἐπλήρουν εἰς Ἰβηρίαν τότε πρῶτον ἀντὶ καταλέξεως* i. e. sorte tum primum milites, non delectu vocati sunt. — Nomen profiteri est *παρ-αγγέλλειν εἰς τὸν κατάλογον*; sic apud Appian. de reb. punia. VIII. c. 75. *Καὶ πολλοὶ μὲν ἐθέλονται παρήγγελλον εἰς τὸν κατάλογον*. Idem etiam est *ὑπὸ τὰς σημαίας καταγράφεσθαι* apud Dionys. Ant. VIII. c. 88. — Qui sunt aetate militari, dicuntur *οἱ ἐν ταῖς ἡλικίαις, οἱ στρατεύσιμοι*. Polyb. VI. c. 19. — Album militare, matriculam vel laterculum Graeci inferioris aetatis dicebant *ἀδνούμιον* (i. q. ad nomen), nam tirones in delectu ad nomen respondebant; igitur *ἀδνούμιον ἀπογραφὴ ὀνομάτων* apud Suid. cf. de hac v. Salmasium ad Capitolini Verum Imp. p. 411.*)

Quinam fuerint tirones et unde nomen ducatur prodit Joann. Lyd. de mensib. IV. 94., sed locus est mutilus, ita ut sententia vix possit enodari. Legimus enim: *διπλουνδίοι οἰονεὶ νεοστράτευτοι, οὓς καὶ τίρωνας ἀπὸ τοῦ στρατεύεσθαι δι' ἔνδειαν*

*) *Ἀδνουμιάζεσθαι* i. q. *ἀπογράφεσθαι*. cf. Fabroti Glossarium Cedreni s. v. *Laterculum πλίνθος δημοσία* describitur apud Cedrenum p. 169. (298.) *πλίνθος δημοσία* ἐφ' ᾧ τὰ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν στρατευμάτων ὀνόματα ἀπεγράφετο. Erat quadrata figura. Tum addit: *τίτλον καὶ αὐτὴν τινες ὀνομάζουσι* — etiamsi titulus non sit quadrangula figura, sed dignitatum praescriptio. (cf. nos supra p. 186.)

τροφῆς Ἴταλοι καλοῦσι. διπουνδίους δὲ αὐτοὺς ἐκάλουν ἀπὸ τῶν ἄρτι παραγγελλόντων ἐν στρατείᾳ. Post insequuntur verba intellectu quae nobis carere videntur, ex quibus id tantummodo elici potest, διπουνδίους inde dictos fuisse ab Italis, quia binis numis contenti militiam sustinerent; διπούνδιον γὰρ τὸ διώβολον Ῥωμαίοις ἔθος καλεῖν. Quidnam h. l. διπούνδιοι isti sibi velint, explicant rerum Byzantinorum peritiores. — Facilliora intellectu sunt, quae de mag. I. 47. prostant, sed procul a vero remota. Τίρωνας enim tradit esse ταπεινοὺς, qui vere militantibus servirent; nomen derivandum esse a τεῖρεσθαι καὶ τάλαιπωρεῖν; [inde etiam τείρωνες saepe a Graecis scriptum invenimus.] —

His tironibus contrarii sunt veterani; οἱ ὑπὲρ τὸν στρατιωτικὸν κατάλογον Dionys. Ant. VIII. c. 64. Apud Appianum οἱ ἐξεστρατευμένοι cf. de bell. civ. III. c. 6. c. 46., aut ἀπεστρατευμένοι ibd. V. c. 26. quae vocabula hac in re Appiani propria esse videntur. Idem significat πάλαι ἐστρατευμένοι; sic in Gloss. Latino-graec. παλαιστρατιῶται cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XV. c. 1. Legiones veteranorum interpretatur Planud. metaphras. bell. Gall. I. c. 24. per ἀρχαῖα τάγματα. — Apud Herodian. VII. c. 11. pro ἤδη γὰρ πρὸς ἄφεξιν τῆς στρατείας ὄντες καὶ δι' ἡλικίαν οἴκοι μεμενηκότες — Bekkerus recte adscripsit: an ἄφεσιν? — Graeco-latina βετερανός vel βειράνος, οὐαιτρανίζειν (vacationem sibi sumere) supra iam protulimus. Huc etiam pertinet Gloss. Basil. μισσίκιος, παλαιὸς στρατιώτης, ἀπολυθείς; Latinorum missicius, quem recentior aetas dicebat Opinatum. Opinatum enim esse militem veterem atque probatum docuit Salmas. ad Trebell. Pollion. Triginta tyr. c. 6. — Exauctoritatem a Graecis semibarbaris ἐξατωρείαν dici, in priore parte opusculi diximus. — Verba Joann. Lyd. de mag. I. 46. quomodo sint explicanda ignoramus. Ἀδωράτορας τοὺς ἀπομάχους καλοῦσιν ἄδωρεά γὰρ κατ' αὐτοὺς ἢ τοῦ πολέμου λέγεται δόξα, ἀπὸ τῆς ζείας καὶ τῆς τιμῆς τῶν ποτε τιμηθέντων αὐτοῖς. — Romani quod sciamus adoratores non noverant.

De evocatis locus est memorabilis apud Dion. lib. 45. p. 427. ἐκ τούτων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ τῶν Ἡουοκάτων ἢ Οὐοκάτων σύστημα (οὓς ἀνακλήτους ἂν τις ἐλληνίσας ὀνομάσειεν) ἐνομίσθη. Haec cum aperte sint mendosa, ab aliis aliter emendantur. Xylan-

der atque Lipsius verba ἢ *Ὀδοκίων* delenda censent, quoniam milites illi semper evocati, non vocati dicti fuissent, atque sane hoc est accipiendum aut putandum, Dionem ipsum errore ductum fuisse vel glossam hanc ab imperito in textum, quem vulgo dicunt, illatam. Ceterum aliis locis Dio nomen *ἀνάκλητοι* praefert; cf. lib. 55. p. 797. Apud recentiores dicuntur *Ἰουανάτοι*, qui confectis stipendiis dimissi, ad militiam honoratiorem a Principe evocabantur; cf. Du Cange s. v.

Iam sacramentum militiae est *ὄρκος στρατιωτικός*. Exercitum sacramento adigere vario modo interpretabantur. Misso illo notissimo *ἐξορκίζειν*, adnotamus apud Plutarchum saepissime *εἰς* praepos. in hac coniunctione inveniri; ut Galba c. 10. *ὥρκωσα (τοὺς στρατιώτας) εἰς Γάλβαν*. c. 22. *τὸ μετὰ Φλάκκου στρατεύμα τοὺς καλοὺς ἐκείνους καὶ δημοκρατικοὺς εἰς σύγκλητον ὄρκους ἀφέντες ὤμοσαν Οὐτελλῶ ποιήσῃν τὸ προστασσόμενον*; atque sic etiam apud Herodian. II. c. 2. *εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Περιόνακος τοὺς συνήθεις ὄρκους ὁμόσαντες*. Inde adparet apud Joseph. bell. Jud. II. c. XI. 3. *τοὺς εἰς αὐτὸν ὁμόσοντας* -- interpretem falso vertisse: qui secum coniurarint; esse oportebat: qui in verba sua iuraverint. — At erat etiam praep. *ὑπέρ* in usu; ut apud Plutarchum, Herodianum alios. cf. Herodian. II. c. 9. *τὸν ὑπὲρ τῆς Περιόνακος βασιλείας ὄρκον ἀφοσιώσασθαι*; et *περί*; ut Plut. Otho. c. 13. *ὤμοσαν πάντες περὶ τοῦ Οὐτελλίου*, quod interpretes minus recte reicere videntur, quia *περὶ* et *ὑπέρ* nonnunquam alterum in alterius locum succedit. — Tandem dicebant *τὴν ἡγεμονίαν ὁμνύειν τινί*, ut Joseph. bell. Jud. IV. c. X. 6. *τὴν ἡγεμονίαν ὤμνον τῷ Οὐεσπασιανῷ*. —

Exercitum dimittere est *ἀπολύειν*, *ἀφιέναι ἀπὸ τῶν σημαιῶν*; Dionys. Ant. IX. c. 13. de consule: *ἀποθεῖς δὲ τὰς σημαίας καὶ τοὺς στρατιώτας ἀπολύσας ἐπὶ τὰ οἰκεία, τὴν ὑπατείαν ἀπωμόσατο*. ibd. c. 14. *ἀφειμένοι ἀπὸ τῶν σημαιῶν*. Quae sunt trita. — Missio ignominiosa significatur verbo *ἀποζῶσαι*; *ζώνην* enim illa aetate militiae signum fuisse, sciunt omnes. Herodian. II. c. 13. *κελεύω ἀποζῶσαί τε ὑμᾶς*; c. 14. *ἀποζωσθῆναι*. Apud Zosimum idem est *παραλύειν τῆς ζώνης*; cf. III. c. 19. *παρέλυσεν τῆς ζώνης τὴν ἡγεμόνα*. Inde etiam posterior aetas recingi dixit de iis, qui cingulum militiae rursus

accipiunt, gr. ἀναζώννυσθαι. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XXVI. c. 5. p. 453. — Illa notissima verba Caesaris, qui milites Quirites adpellando dimisit, Appian. bell. civ. II. c. 93. sic convertit: πολίτας ἀντὶ στρατιωτῶν προσεipών. —

Qui aetate imperatorum perpetui milites sunt constituti, dicuntur ἀθάνατοι στρατιῶται Dioni lib. 52. p. 680. ibd. 685. σίτησις ἀθάνατος est opsonii, sive stipendii perpetui praebitio. —

Iam legionem in denas cohortes, cohortem in ternos manipulos divisam fuisse, constat. Cohors dicitur plerumque σπεῖρα, apud Dionysium constanter. Joann. Lyd. de mag. I. 46. σπεῖρας μὲν ἀπὸ τριακὸσίων ἀσπιδιωτῶν, ὅς καλοῦσι κοόρτης. Verum Schweighaeuserus ad Polyb. V. c. 24. docuit copiose, apud Polybium certe miram esse et vix condonandam inconstantiam in usu nominum σπεῖρα, τάγμα, σημαία, quae apud eum promiscue non cohortem significant, sed manipulum. Polybius enim cum non esset nomen graecum, quod adprimum responderet latino, latinam vocem retinere maluit, ut lib. XI. c. 23. τρεῖς σπεῖρας — τοῦτο δὲ καλεῖται τὸ σύνταγμα τῶν πεζῶν παρὰ Ῥωμαίοις κοόρτης i. e. tres manipuli iunctim efficiunt cohortem. Reiskii falsam interpretationem Schweighaeuserus l. l. refutavit. *) — Manipuli adpellationem retinent necessario in re explicanda, ut Plutarchus Rom. c. 8. Manipulares Planudes metaphr. belli Gall. V. c. 47. plane praeter rationem dixit λοχαγούς; sic enim graece dicuntur centuriones. —

Centuria proprie dicitur λόχος; apud Dionysium constanter; inde λοχισθῆναι centuriari vel in centurias distribui. cf. Dionys. IX. c. 19. ἔφθασεν οὖν τὸ τῶν Οὐϊεντανῶν στράτευμα, πρὶν συνελθεῖν τε καὶ λοχισθῆναι τοὺς Ῥωμαίους, ἐπελθόν. — Sic κατὰ σπεῖρας τε καὶ κατὰ λόχους συμβαλεῖν — per cohortes et centurias configere. — Sed etiam hic nulla erat constantia, atque τάγμα vel σπεῖρα saepe pro centuria ponuntur. Dionysius σπεῖρα vocabulo variam tribuit significationem, quod etiamsi interpretes semper per cohors convertit, tamen procul dubio nonnunquam centuriam significat, ut lib. X. c. 36. ἡγεμὼν τῆς σπεῖρας i. q. centurio. Etiam Latini vocabula ordo, cohors, similia

*) Etiam κόρη cohors apud Byzantinos legimus; sed hoc potius significat aulam vel tentorium principis. cf. Fabroti Glossar. Cedreni s. v. p. 912.

non semper distincte usurpabant. — Vix operae pretium videtur addere, recentiores nomen latinum servasse, ut Procop. bell. Vand. II. 13. p. 463. *ἐτύγγανε δὲ Ἀλθίας ἐν κεντουρίαις τῶν ἐκείνη φρουρίων φυλακὴν ἔχων* i. q. ad centurias praepositus. cf. Du Cange s. v.

Nec equitatus divisionem accurate designare poterant et fluctuatio eadem, quam supra commemoravimus. Recentiores more semel recepto vocabula latina integra ponunt. Sic Joann. Lyd. de mag. I. 46. alam equitum dicit *ἄλαν* — *ἄλας* (*ἀντὶ τοῦ ἴλας*) *ἀπὸ ἐξακοσίων ἱππέων*. Eadem etiam habet Arrianus, *εἴλην* sive *ἴλην* alam dici a Romanis. Sed apud Polyb. VI. c. 25. *ἴλη* aperte significat turmam; legimus enim: *τοὺς ἱππεῖς εἰς δέκα ἴλας διεῖλον* i. e. in decem turmas. At turma est etiam *οὐλαμός*, quod adparet ex loco etsi non satis integro Polybii X. c. 21. quem vulgo sic edunt: *καὶ συναγωγαὶ πάλιν μετ' ἐποχῆς εἰς οὐλαμούς τε καὶ εἰς ἱππαρχίας* i. e. per turmas et alas. Est igitur *ἱππαρχία* ala, cf. Arrian. tactic. p. 51. *οὐλαμός* turma. At *ἴλη* et *οὐλαμός* promiscue etiam usurpari, constat. — Apud posteriores scriptores invenimus passim *τοῦρμα*.

Tres peditatus classes, hastatos, principes et triarios, cum Romanorum essent propriae nec simile quidquam inveniretur apud Graecos, aliter convertere non poterant, nisi servatis vocabulis Latinorum. Sic Polyb. VI. c. 21. describit *τοὺς Ἀσιάτους καλουμένους, Πρίγκιπας — Τριαρίους*. — Velites dicit constanter *γροσφομάχους* vel *γροσφοφόρους*; etiam *εὐζώνους, εὐκινήτους, τοὺς ἀκροβολιζομένους*. (I. c. 40.) — Funditores, sagittarios, quomodo dixerint, omnes sciunt; sed recentiores plura vocabula, veteribus ignota finxerunt. Huc pertinent illi *πεζακοντισταί* pedites iaculatores Polyb. III. 65. et illa longa series apud Joann. Lyd. de mag. I. c. 46. ex qua paucissima tantum proferramus; e. c. *ἀρκύταις καὶ σαγιττάριοι* (*τοξοταὶ καὶ βελοφόροι*); apud Du Cange est *ἀρχάτοι*, qui arcus habent. *Λαγκιάριοι, ἀκοντοβόλοι. Πιλάριοι, ἀκοντισταί. Βερυντάριοι, δισκοβόλοι* — quos Romani, quantum sciam, non noverant; significat autem Laurentius milites veruto sive veruculo instructos. *Φερεντάριοι* sunt Ferentani vel Rorarii. — De *διωγμίταις* levi armatorum genere ad persequendum apto cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XXVII. c. 9.

Arma, quibus haec militum genera erant instructa, partim commode et accurate vertebant, aliis nomen latinum addebant perspicuitatis causa. — Sic hasta velitum est *γρόσφος*; parma *πάρμη*; galea velitum *λιτὸν περικεφάλαιον* — quae omnia accurate descripsit Polyb. VI. c. 22. — Huc pertinent scutum *θυρεός*;) gladius *μάχαιρα*, quo punctim et caesim petebant: *ἔχει κέντημα διάφορον καὶ καταφορὰν ἐξ ἀμφοῖν τοῖν μεροῖν*; pilum *ὑσσός*; galea *πτέρινος στέφανος*, sub qua posteriore aetate gestabant pileum centoneum, ne ferri asperitate caput laederent; inde apud Suidam *πίλος . . . κέντουκλον*. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XVII. c. 7.; pectorale *καρδιοφύλαξ*; loricae hamis consertae *άλυσιδωτοὶ θώρακες*.

Lancea sic describitur a Plutarch. Marc. c. 29. *λόγχη πλατεῖα, ἣν λαγκίαν καλοῦσι*; etiam apud Diodorum invenitur *λαγκία*, sed apud Hesych. *λάγκις, δόρυ*. Atque sic *λαγκία* et *λαγκίς* apud Byzantinos variare, supra diximus. — Rudes dicuntur *μάχαιραι ξυλιναὶ ἐσφυτωμένοι μετ' ἐπισφαιρῶν*; praepilata missilia *ἐσφαιρωμένοι γρόσφοι* Polyb. X. c. 20.**)

*) *Θυρεούς* ab *ἀσπίδες* diversas fuisse, notum est. cf. Dionys. Ant. IV. c. 16. *τοὺς δὲ θώρακας αὐτῶν ἀφείλε καὶ ἀντὶ τῶν ἀσπίδων ἀνέδωκε θυρεούς*. Illi erant quadrati, *ἀσπίδες* rotundae, qua de re Wesseling. apud Diodor. Excerpt. XXIII. p 501. pro: *πρῶτον ἀσπίδας τετραγώνους εἶχον* — recte coniecit: *θυρεούς τετραγ. εἶχον*. Ineptae sane sunt, quae Joann. Lyd. de mag. I. 10. de discrimine *σκούτον* inter et *κλίπεος* docet; scutum dici a Romanis, quod firmum sit et tenue, *ὑπερ οἱ Ἕλληνες στιπτὸν ὀνομάζουσιν, ἀντὶ τοῦ στιβαρόν* ταύτη καὶ σκουτλάτα (scutulata) τὰ ἰσχυρά τε καὶ στυγνὰ καὶ κοῦφα τῶν ἐσθημάτων καλοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι . . . κλίπεον δὲ οἱ Ῥωμαῖοι τὸν θυρεὸν καλοῦσι, ἀπὸ τοῦ κλέπτειν καὶ καλύπτειν τὸν ἐπιφερόμενον αὐτόν (ferentem). h. l. pro *στυγνὰ* legg. censent *στεγνὰ*. — Scutum Graeci Barbari dicebant *σκουτέριον* ut est apud Hesych. s. v. *ἀσπίς*, aut *σκούταριν*, ut est apud Constant. Porphy. de cer. aul. I. 9. p. 411. —

**) Plura plane inextricabilia de armatura exercitus Romani legimus apud Joann. Lyd. de mag. I. 12, quae hoc loco ad compendium redacta repetimus, etiamsi ad explicationem eorum nihil conferre possimus. Dicit enim l. l. exercitum Romanorum instructum esse galea aerea et lorica annulis conserta (*θώραξ κρικωτός*) — (quae sequuntur intellectu facillima omittimus) — calcementis autem eum usum fuisse: *ἄπερ Ἕλληνες μὲν ἀρβύλας, Ῥωμαῖοι δὲ γάρβουλα καὶ κρηπίδας ὀνομάζουσι*. Vocabulum garbula, mihi plane ignotum. — Quae sequuntur pariter sunt portentosa: milites paois tempore

Ab hoc armorum genere duxerunt nomen, qui ab Ammiano Marcell. et Zosimo commemorantur. cf. Zosim. III. c. 22. ἦσαν δὲ οὗτοι τρεῖς λόχοι, ματιάριοι καὶ λακκινάριοι καὶ βίκτωρες. Primi non sunt materiarii, qui materas fabricabantur, sed dicti videntur a teli quodam genere, non fabri, sed milites. Pro λακκινάριοι legendum videtur λαγκιάριοι i. e. lancearii vel lancarii. — A scutis nomen ducunt scutarii, a Constantino M. instituti. Zosim. III. c. 29. τῶν ἀμφὶ τὸν βασιλέα δύο ταγμαίων, οὓς σκονταρίους προσαγορεύουσι; graece etiam adpellantur ἀσπιδηφόροι καὶ τοῦ βασιλέως πεζέταιροι. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XXII. c. 11. Horum erant duae scholae, quemadmodum etiam Clibanariorum, qui quales fuerint copiose describit Salmas. ad Lampridii Alexandr. Sever. c. 56. Non differebant a cataphractariis. Gloss. nomicae: κλιβανάριοι, ὀλοσιόηροι. κλίβανα γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὰ σιδηρᾶ καλύμματα καλοῦσιν ἀντὶ τοῦ καλύβινα. Sic enim legendum esse docuit Salmasius. Clibanarii igitur a clibanis, quos gestabant. Sic enim illi thoraces adpellabant a similitudine clibanorum. Aliter rem exponit Joann. Lyd. de mag. I. 40. κλιβανάριοι, ὀλοσιόηροι· κηλίβανα γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὰ σιδηρᾶ καλύμματα καλοῦσιν ἀντὶ τοῦ κηλάμινα. Prius vocabulum quid sibi velit ignoramus, alterum significat caelamina.

De scriptura λωρικᾶτος et λουρικᾶτος supra monuimus; ἱμάτιον ἐπιλωρικὸν loricae superinductum commemorat Constant. Porphy. de cer. aul. p. 500. —

Disseremus nunc de paucis militum generibus, quae aetate demum posteriore instituta sunt.

Huc pertinent frumentarii, qui quales fuerint et a quibus instituti, copiose edisserit Salmas. ad Aelii Spartiani Adrian. c. 11.;

σάρακας θυριούς (coniecerunt θηρεῖους) περιέθεντο, κοσμοῦντες αὐτῶν τοὺς λεγομένους ποδεῶνας (peronas?) καὶ γλόβας (globas?) αὐτοὺς ὀνομάζοντες οἷον ἐθόρας, ὅτι γλοβάρε (glubere) τὸ ἐκδεῖραι Ῥωμαῖοις ἔθος καλεῖν. Hae sunt merae tenebrae, nec explicare scimus, quatenus sit armatura σημισάλια, ὀπλομελέτη μελῶν, et quinam intelligantur fuisse κουσπάτορες φυλακιστιαί. κούπους γὰρ Ῥωμαῖοι τὰς ξυλοπέδας καλοῦσιν, ὡσανεὶ κουσιώδης ποδῶν, quibus verbis compedes Latinorum significare videtur; sed h. l. plane caecutimus. — Ceterum Graeci recentiores dicebant τὸ ἄρμα et τὰ ἄρματα (latin. arma), ἄρματοῦν armare et ἐξάρματος inermis. cf. Fabroti Glossar. Cedreni s. v.

nos tantum exponamus, quo modo Graeci eos significaverint. Adpellabant autem eos ἀγγελιαφόρους, γραμματοφόρους atque πτεροφόρους. cf. Plut. Otho. c. 4. καὶ πτεροφόροι συνεχῶς ἐφοίτων ἀεὶ τι προσχωρεῖν αὐτῷ φράζοντες; quo L. v. Corayum. Idem sunt κουρίωσοι, quos supra commemoravimus. Dio Cassius lib. 77. p. 1303. nominat eos τοὺς στρατιώτας τοὺς ὠτακονστοῦντας καὶ διοπιτεῦντας. At iidem audiunt etiam διάγγελοι et διοπτῆρες apud Plutarch. Galb. c. 24. Ἐν δὲ τούτοις Οὐετούριος καὶ Βάρβιος, ὁ μὲν ὀπτίων, ὁ δὲ τεσσεράριος (οὕτω γὰρ καλοῦνται οἱ διαγγέλων καὶ διοπτῆρων ὑπηρεσίας τελοῦντες) . . . διέφθαιρον. Verba haec Salmasius l. l. p. 106. merito pro mutilis habet; optiones enim et tesserarios non eadem munera sibi iniuncta habuisse, atque frumentarios vel speculatores, quod tamen ex verbis Plutarchi necessario esset colligendum. Igitur cum defectus sit in aperto, sic reficit et supplet sententiam: ἐν δὲ τούτοις Οὐετούριος καὶ Βάρβιος, ὁ μὲν ὀπτίων, ὁ δὲ τεσσεράριος τῶν σπεκουλατῶρων οὕτω γὰρ καλοῦνται οἱ διαγγέλων καὶ διοπτῆρων ὑπ. τελ. — Quam loci emendationem sane egregie confirmat Tacit. hist. I. c. 25. ubi legimus: a quo Barbium Proculum tesserarium speculatorum et Veturium optionem etc. — De optione mox infra dicemus. — Verum etiam ἡμεροδρόμοι apud Suidam s. v. iidem videntur esse, qui frumentarii. quae vocabula igitur quamvis saepe misceantur, tamen διοπτὰ καὶ ἐρευνεταί apud Dionem et alios scriptores commemorati diversi fuisse videntur a frumentariis γραμματοφόροις, ita ut frumentarii honestiore fuerint loco, quam speculatores, quod Salmasius colligit ex Dionis loco lib. 78. p. 1322., ubi Adventus dicitur a Macrino ab infimo ordine militiae ad summos honores evectus fuisse, primum enim stipendia fecisse eum ἐν τοῖς διόπταις καὶ ἐρευνηταῖς [i. e. speculatoribus], postea transgressum fuisse εἰς τοὺς γραμματοφόρους [i. e. frumentarios]. — Speculatores in exercitu peragebant etiam officium carnificis; inde a Dione l. l. dicuntur δῆμιοι καὶ πρόσκοποι; in Gloss. ὁ ἀποτέμνων, ὁ ἀποκεφαλίζων; contra frumentarii tantummodo perquirendis et deducendis reis operam dabant; ipsi eos non afficiebant supplicio. — Haec Salmasius his in rebus diligens et subtilis, exposuit, sed ipse confitetur, omnia haec nomina a scriptoribus graecis saepe sine ullo discrimine usurpari, quod

facile intelligitur, cum interpretandi et convertendi modus singulorum vocabulorum non ita esset usu sancitus nec ita invaluisset, ut aliud in alius locum irrepere non posset. Exploratores, quos Festus a speculatoribus distinguit, qua in re Salmasius ei assensus est, quamquam illa distinctio commentitia esse videtur, graece dicuntur *ἐξπλωράτορες*, ut apud Justin. Martyr. Apolog. I. 89. Gloss. habent: *ἐξπλωράτοι, πρέσβεις, ἀποκρισιάριοι*; nam Latinos etiam exploratos dixisse pro exploratoribus docet Salmas. ad Vopisci Carin. c. 8. *)

Praeter hos instituti erant in aula Augusta Scholares, quos Graeci ex 'analogia, quam supra commemoravimus, *Σχολαρίους* dicunt. Procop. hist. arcan. c. 24. (p. 135.): *ἑτεροι στρατιῶται οὐχ ἡσσους ἢ πεντακόσιοι καὶ τρισχίλιοι τὰ ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ φυλακῇ τοῦ παλατίου κατέστησαν, οὗς περ σχολαρίους καλοῦσιν*, quibus Justinianus bina millia addidit, qui *ὑπεράριθμοι* i. e. supernumerarii dicebantur. Hos cum alii, tum Agathias hist. V. c. 15. imbelles esse dicit et specie tantum vel nomine milites: *ἀστικοὶ τε καὶ παιδροεῖμνες καὶ μόνον, οἷμαι, ὄγκον τοῦ βασιλικοῦ ἔνεκα καὶ τῆς ἐν ταῖς προόδοις μεγαλανχίας ἐξευρημένοι* — cetera quae sequuntur, exscribere nolim. Horum similes, etiam *ἀμελέτητοι πολεμίων ἔργων*, sed *ἀξιώτεροι*, cum maius etiam stipendium acciperent, erant, quos supra iam commemoravimus, *δομειτικοὶ τε καὶ προτήκτωρες* cf. Procop. I. l., etiam *πριμοσκοιτάριοι* nominati apud Joann. Lyd. de mag. I. c. 46. Hos Latini dicebant Ostensionales, Graeci *φαντασιώδεις*. cf. Lampridii Alexand. Sever. c. 33., qui num diversi fuerint inter se, valde dubitamus. —

De beneficiariis vid. interpretes Aelii Spartian. Adrian. p. 16. et seqq. Hos dicebant Graeci *βενεφικιστῆς* mutata liquida, ut pro flagellum *φραγγέλια*. cf. Suidas s. v. *λῶρος*. — Döderlein. Synonym. T. I. p. 65. etiam *ἐξκουσάτους* (excusatos); unde

*) Huc spectant proculcatores i. q. praecursores, quos Vegetius dicit excultatores vel exculcatores, Leo in Tacticis *σχοιτάτορας*. Graeci barbari enim *σχοῦτλαν* vel *σχοῦλκαν* vocant stationem seu vigiliis. cf. Vales. ad Ammian. Marcell. XXVII. c. 10. — Nicephor. Phoc. de velit. bell. c. 2. commemorat *ἐκσπηλάτορας* i. e. expilatores seu exinanitores, qui milites plebem paganam et greges ex agris in loca munita compellerent, id quod Latini dicunt exinanire. cf. Hasium I. l. —

ἔξκουσσις (excusatio). — His similes erant candidati milites, qui immunes erant, et opponuntur munificibus, qui omnia munera exsequi debebant. cf. Veget. lib. II. c. 2. in fin. et Vacantivi **βακάντιβοι**. v. Suid. s. v. **βακάντης**, ὁ σχετλιαστής (legg. σχολαστής), et **βακάντιβας**. — Locum apud Synesium Epist. 13. metaphorice de philosophis nomine hoc utentibus, illustravit iam Salmas. Lampridii Alexandr. Sever. c. 15. p. 901. **Περينوστοῦσί τινες βακάντιβοι, ἀνέξῃ γάρ μου μικρὸν ὑποβαρβαρίσαντος· ἵνα δὴ συνηθεστέρας τῇ πολιτείᾳ φωνῇς τὴν ἐνίων κακίαν ἐμφαιτικώτερον παραστήσαιμι** — atque tum addit, eos cathedras suas deserere atque sua sponte ferari; necesse igitur erat, vocabulum ex lingua latina mutaretur, cum Graeci accommodatum notioni non haberent. — Sed iam subsistamus.

Sequitur nunc disputatiuncula de tribunis ordinumque ductoribus. —

Tribuni militum dicuntur **χιλίαρχοι**. Apud Appianum, addito vocabulo **τέλους**, etiam **ταξίαρχοι**, ut bell. Mithrid. c. 50. **μέχρι Βάσιλλος, ὁ τοῦ τέλους ταξίαρχος, ἐξῆλατο πρῶτος**; et sine hoc additamento de bell. civ. III. c. 5., quemadmodum apud Planud. metaphr. belli Gall. VII. c. 17.; qui etiam **μυριάρχους** dicit tribunos bell. Gallic. VII. c. 42. et ibd. c. 65. Apud Josephum **στρατάρχη***) de bell. Jud. II. c. XIX. 7. **Πρίσκος στρατάρχης τάγματος ἕκτου** i. e. legionis sextae dux. Alii aliter circumloquuntur hanc notionem, ut Candidus apud Photium Biblioth. 173. R. **στρατιωτικῷ παραγγείλας τάγματι** (qui praeerat legioni) — quae dictiones ex se intelliguntur. — Tribunis erat ius aureos annulos gestandi; inde apud Appian. VIII. de reb. pun. c. 104. **χρυσοφοροῦσι γὰρ τῶν στρατενομένων οἱ χιλίαρχοι, τῶν ἐλαττόνων σιδηροφοροῦντων**. **Οἱ ἐλάττονες** sunt h. l. gregarii milites sive pedites. v. Kreutzeri Abriss der röm. Antiquit. p. 378. — Tribuni erant et laticlavii et angusticlavii. Illi dicuntur **χιλίαρχοι πλατύσημοι**. cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. I. nr. 1133.; idem est apud Dion. lib. 67. p. 1109. **κεχιλαρχηκῶς εἰς βουλείας ἐλπίδα**, quia tribuno laticlavio erat spes fore, ut in senatum reciperetur.

*) Apud Josephum haec nomina duplicis terminationis **αρχος** — **αρχης** constanter exeunt in **αρχης**; **ἐκατοντάρχης**, **δεκαδάρχης**. v. Spanhem. ad Josephi Vit. c. 24.

Tribuni creabant centuriones. Hi apud Polybium aliosque scriptores dicuntur *ταξίαρχοι*, ut lib. VI. c. 24.; inde inferioris ordinis centuriones *ταξίαρχοι μικρῶν τάξεων* Planud. metaphr. bell. Gall. VI. c. 40. Aliis locis dicuntur *ἐκατόνταρχοι*, *λοχαγοί*; apud Joann. Lyd. de mag. I. 46. *ὀρδινάριοι*. — Apud recentiores *κεντυρίων*; Hesych. s. v. *κεντυρίων*, *ἐκατόνταρχος*; Suidas habet *κεντηρίων*; Gloss. *κέντον γὰρ παρὰ Ῥωμαίοις τὸ ἐκατόν*. — Vitis ferorum dicitur *κλήμα*; sic apud Plut. Galba c. 26. *τὸ κλήμα ᾧ κολάζουσιν ἐκατοντάρχαι τοὺς πληγῶν δεομένους*. Apud Eusebium VII. p. 312. *τίμη τίς ἐστι παρὰ Ῥωμαίοις τὸ κλήμα, οὗ τοὺς τυχόντας φασὶν ἐκατοντάρχους γίγνεσθαι. τόπου σχολάζοντος ἐπὶ τοῦτο προκοπῆς τὸν Μαρτῖνον ἢ τοῦ βαθμοῦ τάξις ἐκάλει* — quid his verbis contineatur, docet Salmas. ad Spartiani Adrian. c. 10. p. 93.

Centurio primi pilli a Dionys. X. c. 10. p. 567. sic describitur: *ἐνὸς τῶν ταγμάτων τῇ λαμπροτάτῃ ἀρχῇ κεκοσμημένος, ἧ τὰς ἐξήκοντα ἐκατονταρχίας* (i. e. sexaginta centuriones cum suis manipulis) *ἔπεσθαι τε καὶ τὸ κελευόμενον ὑπηρετεῖν κελεύει νόμος* τούτους Ῥωμαῖοι τοὺς ἡγεμόνας τῇ πατρίδι γλώττῃ προμοπίλους καλοῦσι. Hic enim dicebatur dux legionis, ἡγεμὼν τοῦ τάγματος, *στρατοπεδάρχης*; minus eius *στρατοπεδαρχία*; cf. ibd. c. 24. p. 663. L. Siccus l. l. exponens res fortiter a se gestas dicit, cum cecidisset *στρατοπεδάρχης τοῦ τάγματος*, sibi commissam fuisse *τοῦ πρώτου τάγματος τὴν στρατοπεδαρχίαν* i. q. se primae legionis primipilum factum fuisse. Schneiderus in lexico minus recte *στρατοπεδάρχης* per tribunus legionis convertit. — Dio Cassius aliter hanc notionem designat lib. 48. p. 558. *ὁ ἐκατόνταρχος ὁ ἐν τῷ πρώτῳ πύλῳ καλουμένῳ στρατευόμενος*. Apud Planud. metaphr. belli Gall. audit III. c. 4. *πρῶτος τοῦ τάγματος ταξίαρχος*; V. c. 35. *ὁ τὴν πρώτην τάξιν ἔχων*; VI. c. 38. *πρωτοταξίαρχος*. — In Gloss. Basil. est *πριμιπιλάριος* minus apte explicatum: *πρῶτος τῶν ἀκοντιστῶν. πύλου γὰρ ὁ ὕσος*.

Ducenarii in militia erant, qui duabus militum centuriis praeerant, olim primi hastati. Apud Graecos scriptores infimae aetatis legitur quidem *δουκηνάριος*; sic Perennius *δουκηνάριος* bis commemoratur a Photio 413. R. et 1621. R., at nominis huius illa aetate diversa fuit significatio, quae ex mutilo et confuso loco

apud Joann. Lyd. de mag. I. 48. et III. 2. vix perspici et intelligi potest. Narrat, cohortem, cui praeesset magister equitum, adpellatam fuisse nomine promoti — *προμῶται* — quos divisos esse in quatuor catalogos: *εἰς δουνκηναρίους, εἰς κεντιριώνας, εἰς βιάρχους*.*) Hos commeatibus comparandis praeesse. Horum promotorum sua etiam aetate mentionem facere matrices i. e. *αἱ λεγόμεναι μάτρινες* (ἀντὶ τοῦ ἀπογραφὰι τῶν καταλόγων). Ab Augusto, mutata imperii forma, additos fuisse adiutores *ἀδιούτωρες, οἷονεὶ βοηθοί*. Tum pergit: *καὶ ταύτης μόνης τῆς προσηγορίας μνημονεύουσιν αἱ παρὰ τῶν βασιλέων παρεχόμεναι τοῖς εἰς στρατίαν παριοῦσι προβατωρίαι, οἷονεὶ συστάσεις καὶ ἀποδείξεις*. Has probatorias duci a *προβαῶρε* i. e. *τὸ μετὰ δοκιμῆς ἐπιδείξαι*. At vulgum ea dicere *πριβατωρίαι*, cum a privato vix differant, qui solo nomine militiam qualemcunque ineant. Tandem c. 3. legimus: *Κοινῇ μὲν οὖν ἅπασιν τοῖς καταλόγοις ἐκ τῆς βασιλέως ὑποσημειώσεως ἀδιούτωρες, ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς παρατάξεως τὸ πάλαι ταιτόμενοι. φησὶ γὰρ οὕτως*: et colloca eum in legione prima adiutrice nostra — *οἷον εἰπεῖν· καὶ τάξιαις αὐτὸν ἐν τῷ πρώτῳ τάγματι τῷ βοηθοῦντι ἡμῖν· ὅθεν ὁ πρωτεύων τοῦ παντὸς καταλόγου ἔτι καὶ νῦν κορνικουλάριος ἀναφέρεται, ἀντὶ τοῦ κερατῆς ἢ πρόμαχος* — *cornicularius* adpellatur i. q. *cornutus* sive in prima acie pugnans. Pro *κερατῆς* legg. censent *κεράστης*. Sed redeamus, unde digressi sumus.

Centurio sibi cooptabat binos optiones, uragos sive subcenturiones. Verum optio qui a recentioribus scriptoribus saepe commemoratur, alio munereungebatur. Procopius enim bell. Vandal. II. 20. p. 499. haec tradit: *τοῦ καταλόγου ὀπιτίων, εἰς ὃν αὐτὸς ἀνεγέγραπτο· οὕτω γὰρ τὸν τῶν συντάξεων χορηγὸν καλοῦσι Ῥωμαῖοι* — i. e. ita enim vocant Romani eum, qui stipendia dividit. Videtur igitur optio hac aetate idem fuisse, qui quaestor exercitus. Adparet hoc ex loco collato bell. Vand. I. II. p. 360., ubi expeditione Justiniani contra Vandalos suscepta: *Ἀρχέλαος . . . τότε δὲ τοῦ στρατοπέδου καταστάς ὑπαρχος· οὕτω γὰρ ὁ τῆς δαπάνης χορηγὸς ὀνομάζεται*. Hic autem quaestor exercitus poterat etiam esse magister militum. (cf. nos

**) Quartus catalogus utroque loco non commemoratur.

supra p. 166. 167.) Vix igitur certo dixeris, qui differant ὁ τῆς δαπάνης χορηγὸς et ὁ τῶν συντάξεων χορηγός, nisi id fortasse inter utrumque interfuisse accipias, quod legionis χορηγὸς τῆς δαπάνης fuerit quaestor, cohortis optio. Aliis locis hic χορηγὸς τῶν συντάξεων convertitur per: quaestor, ut hist. arcan. c. 24. p. 135., ubi auctor dicit, legionibus limitaneis τεσσάρων ἢ πέντε ἐνιαυτῶν τῶν συντάξεων τοὺς χορηγοὺς ὑπερήμερους εἶναι. — Sed alium optionem commemorat Procop. bell. Vandal. I. c. 17. p. 381. ubi de Belisario dicit: Ἰωάννη παρέδωκεν, ὃς οἱ ἐπεμελεῖτο τῆς περὶ τὴν οἰκίαν δαπάνης· ὁπτίωνα δὲ τοῦτον καλοῦσι Ῥωμαῖοι — i. e. quem sibi domesticorum sumtuum curatorem esse voluit. Iam h. l. significari videtur, quem Romani dicebant opsonatorem. Haec est etiam sententia Casauboni ad Spartiani Adrian. c. 17. p. 160.

Binos etiam eligere solebant vexillarios vel signiferos centuriones. Hi signiferi gr. dicuntur σημαιοφόροι, ἀετοφόροι passim; Joseph. bell. Jud. VI. I. 7. Plut. Jul. Caes. c. 52. Suo loco diximus, servatum nomen latinum tamen apud Graecos immutari paululum; σιγνοφόρος est enim apud Constant. Porphy. de cer. aul. p. 485. et apud Du Cange, sed σιγνηφέροι apud Joann. Lyd. de mag. I. 46. Quae enim in fer exhibant apud Latinos, utriusque apud Graecos declinationis fuisse videntur; sic apud Joann. Lyd. I. I. promiscue inveniuntur ἀρμιγέρδοι, ὅπλοφόροι; ἱμαγινεφέρης, εἰκονοφόροι. —

Signorum varia erant genera; notum est, aquilam totius fuisse legionis, signa cohortium singularum. Nomen generale est σημαία, ἀετός; τὸν ἀετὸν στήσαι vexillum proponere apud Planud. metaphr. bell. Gall. II. c. 20.; sub vexillo proficisci πρὸς τὸ σημεῖον πεμφθῆναι ibd. VI. c. 40., quae interpretatio minus placet, sed plane displicet τὰ σημεῖα στήσαι pro insignibus accommodandis lib. II. c. 21. ὥστε οἱ Ῥωμαῖοι οὐ μόνον τοῦ τὰ σημεῖα στήσαι ἀλλ' οὐδὲ τοῦ τὰς τε περικεφαλαίας ἐνδύεσθαι καὶ τὰ τῶν ἀσπίδων σκεπάσματα ἀφαιρεῖσθαι σχολὴν οὐκ εἶχον. — Aetate posteriore imagine Caesarum haec signa fuerunt ornata; v. Joseph. bell. Jud. II. IX. 2., ubi legimus, Pilatum Caesaris imagines noctu Hierosolyma intulisse: νύκτωρ κεκαλυμμένας εἰς Ἱεροσόλυμα παρεισχομίζει τὰς Καίσαρος εἰκόνας, δημαῖαι καλοῦνται. — Vexilla etiam dracone erant insignita; qui

hoc signum portabat, dicebatur *δρακονάριος* (draconarius), *δρακοντοφόρος*. Joann. Lyd. pluribus locis. — Labarum quale signum fuerit, erudite explicavit Forcellini in lexico s. v.; nos id tantum addimus, graece id dici *λάβουρον* semel apud Constant. Porphy. de cer. aul. I. 40. p. 205., aliis locis *λάβωρον*. —

Equitum vexilla ex contis suspensa flammei coloris, flaminulae dicebantur; gr. *τὸ φλάμουλον*, *σημαία*. *φλαμουλάριος* i. q. vexillarius apud Du Cange, quo vocabulo Romani caruisse videntur. Joann. Lyd. l. I. *φλαμουλάριοι*, *ὧν ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ δόρατος φοινικᾷ ῥάκη ἐξήρτηντο*. — Inferior aetas Byzantinorum signum militare dicebat bandum. Procop. bell. Vand. II. 10. p. 448. *ὁ δὲ ἕτερος, ἅτε ἀπάντων εὐψυχότατος, τὸ σημεῖον τοῦ στρατηγοῦ* (i. e. vexillum praetorium) *ἐν ταῖς παρατάξεσιν εἰωθὺς φέρειν, ὃν δὴ βανδοφόρον καλοῦσι Ῥωμαῖοι*. v. interpretes Stephani Byzant. s. v. *Ἀλάβανδα*, quo l. verba: *ἐνθεν καὶ παρὰ Ῥωμαίοις βάνδον τὴν νικὴν φασίν*, Berkelius merito pro corruptis habet, cum *βάνδον* non significaverit victoriam, sed signum militare. — Glossam Hesychii s. v. *Μανδατά, σημεῖα* — alii aliter emendant; erant qui *μάνδα* pro *βάνδα* scribendum esse censerent. Suidas s. v. *Βάνδον* *οὕτω καλοῦσι Ῥωμαῖοι τὸ σημεῖον τὸ ἐν πολέμῳ*. — Iam quae de vexillo imperatoribus olim praelato, quod recentioribus tufa dicitur, graece *τίβη*, *τίβος* Salmasius disputat (Lampridii Alexandr. Sever. c. 33. p. 941.), haec cum mediam spectent aetatem, ad rem nostram non pertinent. —

Toti equitatu legioni praeerat praefectus alae, quod nomen iam Polybius, antiquissimus rerum Romanarum auctor retinuit; turmae terni decuriones. Turmae ductores dicuntur *ἰλάρχαι* passim; decuriones *δεκάδαρχοι* vel *δεκαδάρχαι*, ut apud Joseph. bell. Jud. III. VII. 3.; etiam *ἑππαρχοι*, ut apud Planud. metaphr. bell. Gall. I. c. 23. — Apud recentissimos nomina latina conservantur, veluti *τουρμάρχης* Constant. Porphy. de cer. aul. p. 482.; *δικουρίων* vel *δηκουρίων* passim. —

Sociorum copiae parebant praefectis; Polyb. VI. c. 26. *τῶν συμμάχων ἄρχοντες, προσαγορευόμενοι δὲ Πραιφέκτοι*.

Qui dicti fuerint in exercitu Extraordinarii, Ablecti vel Selecti, omnes sciunt; Polybius VI. c. 26. hac utitur interpretatione: *τοῖς καλουμένοις ἐκτραορδινάριοις, ὃ ἐπιλέκτους δηλοῖ;*

ibid. c. 31. οἱ τῶν ἐπιλέκτων ἐππέων ἀπόλεκτοι i. q. selecti ex equitibus extraordinariis. —

Consules creabant unum vel plures legatos. Hi dicuntur graece πρεσβευταὶ καὶ σύμβουλοι. Πρεσβευταὶ sane iam per se significat latinum legatus, sed quum aliam etiam habeat notionem, Polybius verba: καὶ σύμβουλοι addere solet; sic etiam dicebantur quos senatus ut provincias recens partas explicarent, mittere solebat. v. Schweighaeus. ad Polyb. VI. c. 35. 4. Appianus de Pompeio, cum in triennium imperator summus esset creatus: ὑπηρέται δὲ ἀπὸ τῆς βουλῆς (ex senatorio ordine) οὓς καλοῦσι πρεσβευτὰς, πέντε καὶ εἴκοσι (s. c. secuti eum sunt). — Sed cum non esset mos, ut cuique imperatori legati semper adiungerentur, factum est, ut tribuni militum, quicumque virtute et rei militaris peritia praestarent, imperatorum essent consiliarii atque sic iam apud Livium qui dicuntur consulares legati, iidem erant tribuni militum. Non mirandum igitur, si graeci scriptores pluribus locis minus accurate dixerunt atque interpretes ad arbitrium generaliora vocabula per legati converterunt. Sic apud Appian. de reb. Samnit. III. c. VI. de Romanis, a Samnitibus sub iugum missis legimus: καὶ ὤμνον . . . οἱ Ῥωμαίων ὑπατοὶ, καὶ ταμία δύο, καὶ ταξίαρχοι τέσσαρες καὶ χιλίαρχοι δώδεκα. H. i. ταξίαρχοι significare legatos adparet ex collato Livii loco IX. c. 5. ubi legimus: Spoponderunt consules, legati, quaestores, tribuni militum — totidem fere verbis. — Aliis locis legatus est ὑποστράτηγος vel ὑποστρατευόμενος; v. Planud. bell. Gall. V. c. 17., Appian. de reb. Punic. VIII. c. 71. de Scipione minore, qui legatus erat Lucullo: ὑποστρατευόμενος τότε Λουκούλλῳ. Verum de bell. civ. V. c. 26. prostat: ἐν δὲ τῇ Λιβύῃ Σέξιστος, ὑπαρχος Ἀντωνίου — quod etiam convertunt: legatus Antonii; at haud iniuria suspicatur Schweighaeuserus, verba haec ab aliena manu esse interposita, ut narratio Appiani cum Dionis historia in concordiam redigeretur; Sextium enim non fuisse legatum Antonio nec inveniri vocabulum ὑπαρχος apud Appianum, nisi uno loco. Minus accurate legati etiam ἡγεμόνες dicuntur, Appian. de reb. Punic. VIII. c. 78., ubi narrat, consules consedissee ἐπὶ βήματος ὑψηλοῦ, ἡγεμόνων τε σφίσι καὶ χιλιάρχων παρεστώτων; atque στρατηγοί in metaphrasi bell. Gallie. III. c. 20. Περηκόνιος στρατηγὸς τῶν Ῥωμαίων — Praeconius legatus. cf. IV. c. 37. —

Apud Suidam diversa confunduntur; s. v. *ληγατάριος*· εἶδος ἄρχοντος παρὰ Ῥωμαίοις. καὶ *ληγάτον*, τὸ ἐν διαθήκαις λιμπανόμενον παρὰ Ῥωμαίοις. Sed hoc neminem fugit. — De scriptura nominis *ληγάτος*, apud Du Cange *λεγάτος*, apud Constant. Porphyrog. *λιγάτος*, *λιγατοῦρα* suo loco diximus.

Iam vestis militaris sagum graece *χλαμύς* dicitur; inde apud Philostrat. Apollon. Tyan. V. c. 38. *χλαμύδος ἡράσθη καὶ στρατιώτου βίου* — et sic passim. — Paludamentum quale fuerit describit Joann. Lyd. de mag. II. 4. ἐπὶ δὲ τῶν πολέμων παλουδαμένοις· αἱ δὲ εἰσι δίπλακες ἀπὸ κόκκων, πρωτείας μετάξης κλωστής, χρυσῇ περόνῃ λιθοκολλήτῳ ἀναρπαζόμενοι τοῖς ὤμοις. ἡμεῖς μὲν φίσουλαν ὡς Ἴταλοι καλοῦμεν, κορνοκόπιον δὲ ἰδίᾳ πως ἐν τοῖς βασιλείοις ἔτι καὶ νῦν λέγουσι. — Apud recentiores *σάγη*, *σαγίον* in usu fuisse, docet Du Cange.

Sequitur nunc disputatio de castris metandis et itineribus. Castrorum metationem Romanorum describit Polyb. VI. c. 27. seqq., quae nos repetere nolumus, ea tantummodo proferamus, quorum interpretatio difficultatem quandam movere potuerit. Huc fortasse pertinent: praetorium τὸ στρατήγιον; quaestorium τὸ ταμιεῖον; via quintana πέμπτη; — ῥύμην ἣν καλοῦσι πέμπτην. — Locum in castris, qui dicitur principia, Plut. Galba c. 12. sic designat: καὶ ἐφθειρεν ἐν τοῖς ἀρχείοις, ἃ Πριγκίπια καλοῦσι Ῥωμαῖοι. — Portam decumanam Planudes metaphr. bell. Gall. semper convertit per ἡ μεγάλη πύλη cf. II. c. 34. VI. c. 37., quomodo principales interpretati fuerint, nescimus.

De scriptura nominum *μιτάτωρ* (metator) supra diximus (p. 1.). Apud Suidam s. v. *Μιτάτωρ* ὁ προαποστελλόμενος ἄγγελος πρὸ τοῦ ἄρχοντος. Apud alios dicuntur *χωρομέτραι*; v. Joann. Lyd. de mag. I. c. 47. lidem sunt *μήνσορες*, *προμέτραι*, vel *μένσωρες* apud Du Cange; — *μινσουράτωρ* (mensurator) et quae sunt id genus alia, suo loco in priore parte opusculi commemorata.

Apud Graecos inferioris aetatis castra dicebantur etiam τὸ ἐξπέδιτον; cf. Constant. Porphy. de cer. aul. I. 96. p. 439. et Du Cange s. v. *ἐξέρικτον*, *ἐξπέδιτον*; etiam *σέδετον* i. q. stativa, hiberna; creberrime autem *φοσσάτον*, *φουσάτον* vel *φωσάτον* fossatum i. q. munimentum; et *μιτάτα*; sic etiam Casaubon. ad Spartiani Adrian. p. 190. explicat locum Cedreni de urbe, quam condidit Hadrianus: καὶ μετωνόμασαν αὐτὴν Ἀδριανοῦ θήρας

ἐν μιτάτοις i. e. castra exercitus Hadriani in urbis novae sedem fuisse conversa. — Nonnunquam hoc vocabulum diversorium significat, ut apud Constant. Porphyr. d. c. a. I. 87. p. 393. *χρῆ πρεσβευτῶν ἐρχομένων προμαθεῖν τὸν μάγιστρον καὶ ἐτοιμάσαι τὰ μιτάτα αὐτῶν* i. e. praeparare diversoria eorum. —

Stationem autem sive mansionem *στρατόπεδα συνεσιῶτα καὶ μένοντα* apud Herodianum, (v. Kreutzers Abriss der röm. Antiq. p. 383.), recentiores dicebant *ἄπληκτον*; cf. Reiskium ad Const. Porphyr. l. l. I. p. 441. „Aplictum novi Graeci dicunt pro applicitum vel applicatum, ut *ἐξπληκτον* pro explicitum vel explicatum. Adpellant autem aplictum sive applicatum omnem locum ubi consistitur, ad quem adplicatur, igitur mansionem, stationem.“ Inde verbum *ἀπληκεύειν* i. q. considerare, Nicephor. Phoc. de velit. bell. c. VI. et *φοσσατικῶς ἀπληκεύειν* i. e. castra munita locare — apud Cedrenum pluribus locis. — Sed haec plane barbara mittamus. —

Signum dare castris metandis est apud Plutarchum et alios *κατάξενξιν σημαίνειν*; cf. v. Anton. c. 47. — Contubernalis explicatur gr. per *συστρατιώτης*. Hesych. s. v. *κοντουβερνάλιος· συστρατιώτης* — ubi est etiam *κοντουβερνάριος*, mutata liquida. De scriptura *κοντουβέρνιον* et *κονδουβέρνιον* supra diximus. —

Inter tentoriorum genera proprium Romanorum posterioris aetatis erat papilio, cuius scriptores graeci saepe mentionem faciunt. Scriptura nominis variat — *παπυλεών* — *παπιλεών* et *παπιλιών*. Procop. bell. Persic. II. c. 21. p. 243. *καλύβην ἐκ παχειῶν τινῶν σινδόνων πηξάμενος, ἣν δὴ παπυλεῶνα καλεῖν νενομίκασιν*. Accuratius apud Const. Porphyr. de cer. aul. I. 91. p. 413. *ἡ δὲ τοῦ παπιλιῶνος προσηγορία Ῥωμαϊκὴ ἐστὶ papilio. ὁ γὰρ (leg. ὡς γάρ) λέγεται ὃ καλοῦσιν οἱ Ἕλληνες ψυχάριον τὸ πετάμενον περὶ τὰς κράμβας καὶ τὰ λοιπὰ λάχανα. ἐπειδὴ οὖν τὰ παραπετάσματα τοῦ παπιλεῶνος ἔοικε τοῖς πτεροῖς τοῦ ζωυφίου τούτου, διὰ τοῦτο οἱ Ῥωμαῖοι παπιλιῶνα αὐτὸν καλοῦσι*. Idem est *τένδα*. cf. Du Cange Glossar. s. v. —

Agere excubias est *παρακοιτεῖν, παρακοιτεῖν τῷ στρατηγῷ* (apud imperatorem excubias agere) passim apud Polybium; etiam *προκοιτείας ποιεῖσθαι* ibd. lib. VI. c. 35. — Vigilia, temporis spatium, *φυλακή*; sic quarta vigilia *ἡ ἑωθινὴ φυλακή*

Polyb. III. c. 67. vel simpliciter ἡ ἐωθινή. Apud recentiores latina vocabula erant in usu; βίγλα; βιγλάτορες (excubitores) Niceph. Phoc. de velit. bell. c. 1.; βιγλεύειν sive βιγλίζειν (vigilare); βιγλιατικόν (stipendium vigilum); huc etiam pertinet ἐξκούβιτος vel ἐκκούβιτος apud Du Cange. — Praefectus nocturnarum excubiarum est νυκτοφύλαξ. Appian. bell. civ. IV. c. 62. de Cassio: τὸν τε νυκτοφύλακα αὐτοῦ Μόρσον οὐ δυνήθεις διαφθεῖραι, διέφθειρε τοὺς ἡμεροφυλακοῦντας αὐτῷ λοχαγούς — corrupti centuriones, qui diurnas agebant excubias. — Etiam custodia vocabulum apud recentiores in usu fuit, sed diversa paulum significatione, quantum ex lexicis conicere licet. Apud Hesychium enim s. v. explicatur: κονσιωδία, βοήθεια στρατιωτική. Lexic. Reg. Ms. κονσιωδία τὸ στράτευμα, ὅπερ οἱ Ῥωμαῖοι βάνδον καλοῦσιν.*) —

Tessera est σύνθημα; ξυλήφιον; κάρφος; πλατεῖον — de quibus locus est luculentus apud Polyb. VI. c. 34., quem cum sit notissimus transscribere nolim; sic apud Appian. bell. civ. V. c. 46. Καὶ ὁ Λεύκιος ἔπεμψε τοὺς χιλιάρχους, τὸ σύνθημα τῷ στρατῷ ληψομένους παρὰ τοῦ Καίσαρος. Οἱ δὲ ἔφερον αὐτῷ τὸν ἀριθμὸν τοῦ στρατοῦ, καθὰ καὶ νῦν ἔθος ἐστὶ, τὸν αἰτοῦντα τὸ σύνθημα χιλιάρχον ἐπιδιδόναι τῷ βασιλεῖ τὸ βιβλίον ἐφήμερον τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ παρόντος. — H. l. λαμβάνειν σύνθημα est tesseram accipere; ὁ ἀριθμός vel τὸ βιβλίον ἐφήμερον est quam Latini dicunt matriculam, quam recentiores Graeci nominant ματρίκιον. Joann. Lyd. de mensib. I. 24. τὰ τῶν στρατιωτῶν ὀνόματα ἐπὶ σανίδος ἀπεγράφτο· λέγεται δὲ παρὰ Ῥωμαίοις ματρίκιον τὸ παχὺ καὶ πλατὺ ξύλον — quippe cum veteres ξύλοις καὶ φλοιοῖς καὶ φιλυρίνοις πίναξι πρὸς γραφὴν ἐκέχρητο, donec in usum venirent pelles ovillae, τὰ λεγόμενα παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις μέμβρανα — quae extrema verba additamentum sunt, ab argumento alienum, qualia pluribus locis apud Laurentium inveniuntur. Haec ματρίκια commemorantur etiam apud Nicephor. Phoc. de velit. bell. c. 2., ματρικουλάριοι i. e. τῶν καταλόγων φύλακες Joann. Lyd. de mag. III. 66. Tesserarii ibd. II. c. 46. sic explicantur: τεσσεράριοι

*) Iam plane barbara sunt: ταξατίων taxatio i. q. praesidium; ταξάτοι milites praesidarii; ταξίδιον praesidium vel expeditio. Cedrenus T. I. p. 776.

οἱ τὰ σύμβολα ἐν τῷ καιρῷ τῆς συμβολῆς τῷ πλήθει περι-
φημίζοντες. —

Noctu circuibant vel obibant castra — circuitores vel cir-
citores. Haec apud Polybium redduntur per ἐφοδεύειν, ἐφοδεία,
ὁ ἐφοδος circuitor, ut lib. VI. 36. Τῶν δὲ ἐφόδων ἕκαστος
ἄμα τῷ φωτὶ πρὸς τὸν χιλιάρχον ἀναφέρει τὸ σύνθημα. —
Etiam περίπολοι, ut apud antiquos Graecos. Verum quinam
circuitores a Joann. Lyd. de mag. I. 46. intelligantur, eos nos
quidem ignoramus. Haec enim I. I. legimus: κηκίτορες, οἱ περὶ
τοὺς μαχομένους περιμόντες καὶ χορηγοῦντες ὄπλα, μήπω
ἐπιστάμενοι μάχεσθαι — quibus antiquiores Romani quod scia-
mus nunquam usi fuerunt.

Iam nomina organorum militarium Graeci magnam partem re-
tinere cogeantur. Tubam antiquiores dicebant σάλπιγξ; recen-
tiores τούβα; τουβάκιον (minor tuba); τουβάτωρ (tubicen), quae
sunt apud Du Cange; τούβικες, σαλπισταὶ πεζῶν est apud
Joann. Lyd. de mag. III. 46. — Cornu suam sane habet adpella-
tionem, sed recentiore aetate cornicines dicebantur κόρνικες i. q.
κεραῦλαι; I. I. — Buccina est βυκάνη; βυκατητής vel βυκα-
νιστής (buccinator) cf. Schweigh. ad Polyb. II. c. 29.; apud re-
centiores βυκινάτορες, σαλπισταὶ ἵππεων apud Joann. Lyd. I.
I., atque sic passim variant βουκινάτωρ et βυκινάτωρ, βυκανί-
ζειν et βουκανίζειν; quod apud Du Cange legimus βικινάτωρ,
est profecto error typothetae. — Lituum sic describit Joann. Lyd.
de mensib. IV. 50. ἰσρατικὴν σάλπιγγα ἀναλαβὼν — λίτονον
δὲ αὐτὴν πατριῶς Ῥωμαίοις ἔθος καλεῖν, ἀπὸ τῆς λιτῆς
(i. e. precatione); quam originationem improbandam esse sciunt omnes.

Quae fuerit castra movendi ratio docemur a Polybio VI. 40.
Tabernacula defendere est καταλύειν τὰς σκηνάς; vasa colligere
συντιθέναι τὰ φορτία. Agmen est πορεία; primum agmen
πρωτοπορεία. Agmen novissimum Planudes (certe in editione
Jungermani) lib. II. c. 11. convertit per ἡ ὀπισθοφύλαξ, verum
locus hic male affectus esse videtur. Ὁ Καῖσαρ τὴν ἵππον,
τὴν τῶν πολεμίων ὀπισθοφύλακα μενοῦσαν — προϋπέμ-
ψατο i. e. qui novissimum agmen moraretur. Simili modo lib. II.
c. 26. οἱ τῶν ἐν τῇ ὀπισθοφύλακι φυλακῇ τῶν σκενοφόρων
καταλειφθέντων δύο ταγμάτων στρατιῶται — quae interpre-
tatio, ut plura apud hunc metaphrastem, displicet. Aliis locis

dicere maluit *ὀπισθοφάλαγξ*, ut lib. VI. c. 8. — Sub sarcinis adoriri item miro modo convertit lib. II. c. 17. *τὸ τάγμα (τῷ τάγματι?) ἐν τοῖς σκευοφόροις ἐπιτίθεσθαι*. — Calones semper apud Planudem audiunt *ἀκόλουθοι*. — De lixis, qui exercitum quaestus causa sequebantur, est locus insignis apud Suidam s. v. *λεῖξαι* — *γένος τῶν ἐργαστικῶν καὶ παραστρατευομένων ἀνθρώπων*. (De significatione vocabulorum *λεῖξούρα*, *λεῖξουρέεσθαι* supra diximus p. 87.) —

De ratione aciei instruendae nihil dicemus, quippe cum omnia commodo verbis graecis explicari potuerint, quae autem Romanorum hac in re erant propria, aliis locis iam exposuimus. De equitatus conversionibus locus est gravissimus apud Polyb. X. c. 21. quem Schweighaeuserus aliique erudite explicaverunt. Illo l. commemoratur *κλίσις* i. e. inclinatio simplex, quae quadrantem circuli efficit; *κλίσις ἐφ' ἡρίαν* ad sinistram, quae in peditibus ἐπ' *ἀσπίδα* dicitur; *κλίσις ἐπὶ δόρυ* ad dextram. Tum *μεταβολή. κατ' οὐλαμὸν δὲ ἐπιστροφή καὶ ἀναστροφή* (conversio qua locum statumque, quo prius fuerant, recipiunt milites) καὶ *περισπασμός* (hic respondet *μεταβολῇ*, haec enim est singulorum militum, ille totius militum globi), *ἔτι δὲ ἐκπερισπασμός* (est conversio integri militum globi, veluti turmae, quae tribus simplicibus conversionibus in eandem partem absolvitur adeoque dodrantem circuli describit). *Πρὸς δὲ τοῦτοις ἐξαγωγὰι κατὰ λόχους καὶ διλοχίας ἀφ' ἑκατέρων τῶν κεράτων μετὰ τάχους, ποτὲ δὲ ἀπὸ τῶν μέσων* (*λόχος* h. l. accipiendum de ordine et serie, non de numero; est igitur eductio modo ab alteroutro cornu, modo a media acie), καὶ *συναγωγὰι πάλιν μετ' ἐποχῆς εἰς οὐλαμούς τε καὶ ἱππαρχίας* (in turmas et alas). *Ἐπὶ δὲ τοῦτοις ἐκτάξεις ἐφ' ἑκατέρων τῶν κεράτων* (i. e. ordinationes seu aciei instructiones in alterutrum cornu) ἢ *διὰ παρεμβολῆς* (per insertionem vel interpolationem ordinum) ἢ *διὰ παραγωγῆς τῆς παρὰ τοὺς οὐραγούς* (vel per circumductionem pone tergum aciei). *Τὰς μὲν γὰρ κατὰ περικλάσιν οὐ προσδεῖσθαι μελέτης ἔφη*. (*περικλᾶν* videtur esse posteriores ordines circum eos, qui ante sunt locati, ita circumducere, ut ingrediantur in linea ad angulum rectum inflexa sive fracta). — Haec quae explicatu sunt difficilia atque indigent opera viri tacticorum periti, nos exscripsimus aliorum auctoritatem secuti, hoc tantum addimus, Polybium in iudicandis et

describendis his conversionibus ingenio suo fortasse indulsisse et quanta esset copia linguae graecae ostendisse, cum maior pars vocabulorum quae confinxit non habeant in lingua latina, quae ipsis respondeant. Sed haec hactenus.*)

De variis militum generibus supra disputavimus. Acies gr. *τάξις*, apud Barbaros *ἀκία* dicitur; ordo *ὄρδινος* vel *ὄρδινον*, supra commemorata. Antesignani sunt *πρόμαχοι* Dionys. Ant. IX. c. 50. Saepissime mentio fit Praetorianorum. Apud Plutarchum cohortes urbanae et praetorianae οἱ *αὐλικοὶ καὶ στρατηγικοὶ προσαγορευόμενοι*. cf. vit. Galbae c. 2. Othon. c. 9., quibus opponuntur οἱ *ἐκτὸς στρατευόμενοι*. Apud Herodianum hoc militum genus saepe significatur dictione: οἱ *δορυφορεῖν εἰώθασιν τοὺς βασιλέας* lib. II. c. 4. II. c. 13., καὶ *δορυφόροι* οὓς *πραιτωριανούς* καλοῦσι V. c. 4. Apud Zosim. II. c. 9. οἱ *περὶ τὴν αὐλὴν στρατιῶται*, οὓς *Πραιτωριανούς* καλοῦσι; apud Joseph. Ant. Jud. XIX. c. III. 1. οἱ *περὶ τὸ στρατηγικὸν καλούμενον*. — Equitum ala, cohors imperatoris, in aula Constantinopolitana dicebatur *Μαγιστριανοί*. Malchii hist. T. I. Byzant. p. 251.

De praemiis et poenis militaribus pauca nunc proferamus. Locus de praemiis luculentus est apud Dionys. Ant. X. c. 37. ubi Siccus Dentatus res a se prospere gestas commemorat: *ἀριστεῖα δὲ ἐκ τῶν ἀγώνων ἐξενήνεγμαι, τεσσαραςκαίδεκα μὲν στεφάνους πολιτικούς* (i. e. coronas civicas) *οἷς ἀνέδθησάν με οἱ σωθέντες ἐν ταῖς μάχαις ὑπ' ἐμοῦ, τρεῖς δὲ πολιορκητικούς* (obsidionales) *πρῶτος ἐπιβὰς πολεμίων τεύχεσι καὶ κατασχών, ὁκτὼ δὲ τοὺς ἐκ παρατάξεως, οἷς ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων ἐτιμήθην*. (Quae hae coronae fuerint, non satis liquet; certe inter coronas militibus deferri solitas, ignoramus coronam ex acie reportatam.) Tum pergit: *πρὸς δὲ τούτοις ὀγδοήκοντα μὲν καὶ τρεῖς χρυσοὺς στρεπτοὺς περιανηγνίους* (torques aureos), *ἑξήκοντα δὲ περιβραχιόνια χρυσᾶ* (armillas), *δόρατα δὲ ὁκτωκαίδεκα* (hastas puras), *φάλαρα δ' ἐπίσημα* (phaleras). — Corona civica cum esset e fronde querna, dicebatur etiam *δρύϊνος στέφανος*, ut apud Plut. Quaest. Rom. p. 285. f. Dio Cass. lib.

*) Apud Nicephor. Phoc. de velit. bell. c. VI. commemorantur τὰ *τῶν πολεμίων κοῦρσα*, τὰ *λεγόμενα μονόκουρσα*. Haec autem intelliguntur, quando hostium equites soli sine peditatu incursionem faciunt. — Inde *κούρσευιν καὶ πραιδεύειν*. cf. Fabroti Glossar. Cedreni p. 913. s. v. *κούρσον*.

53. p. 709. — Apud alios auctores nomina harum coronarum non distincte convertuntur, sed tota notio aliis verbis circumscribitur, ut apud Dion. 44. p. 383. καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος (in rostris) δύο (i. e. statuas) τὸν μὲν ὡς τοὺς πολίτας σεσωκότος, τὸν δὲ ὡς τὴν πόλιν ἐκ πολιορκίας ἐξηρημένον μετὰ τῶν στεφάνων τῶν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις νενομισμένων ἰδρύσατο. Adparet, significari civilem et obsidionalem. — Aurea rostrata Agrippae est στέφανος ἐμβόλοις ἡσχημένος. Dio Cass. 45. p. 579.

Qui minora habebant praemia, apud Joann. Lyd. de mag. l. c. 46. nominantur τουρκουάτοι, σιρσπιτοφόροι, οἱ τοὺς μαριάκας φοροῦντες. Βραχιάτοι ἦτοι ἀρμυλληγέροι, ψαλιοφόροι. —

Spolia opima, quae dux duci detrahit, commemorant semper servato latino nomine; sic Dio 44. p. 382. de honoribus Caesari decretis: σκῦλά τέ τινα ὀπίμα εἰς τὸν τοῦ Διὸς τοῦ Φερετρίου νεὼν ἀναθεῖναι. Verum apud Plut. Rom. c. 16. dicuntur ὀπίμια. Haec enim l. l. legimus: ὀπίμια δὲ τὰ σκῦλα, φησὶν Οὐάβρων, καθότι καὶ τὴν περιουσίαν ὅπερ λέγουσι πιθαιώτερον ὃ ἂν τις εἴποι διὰ τὴν πράξιν ὅπως γὰρ ὀνομάζεται τὸ ἔργον. Formam hanc Plutarchus praetulisse videtur; eam enim invenimus etiam Marcell. c. 8. —

Nonnunquam milites praemii loco donabantur duplici frumento; inde dicebantur duplicarii. Hos Lucian. Jup. Tragood. c. 48. dixisse videtur διμοιρίτας — διμοιρίτην καὶ τριμοιρίτην, ubi v. interpretes. —

Iam vendere sectionem urbe expugnata Planudes plane praeter rationem (bell. Gall. II. c. 33.) convertit: πᾶσαν τὴν τῆς πόλεως ταύτης ἐπικράτειαν ἀπεμπώλησεν.

Inter poenarum genera erat fustuarium; fustibus percuti. Hoc graece dicitur ξυλοκοπεῖσθαι Polyb. VI. c. 37., quae ξυλοκοπία l. l. accuratius describitur. — Decimatio quae fuerit docet Polyb. VI. c. 38., ita tamen ut uno vocabulo rem non designet, sed eam aliis verbis circumloquatur. Apud alios scriptores est ἡ λεγομένη δεκατεία, ut apud Plut. Antonius c. 39. Apud Appianum pluribus locis legimus: διακληρώσας αὐτοὺς τὸ δέκατον μέρος ἀνεῖλε; atque omisso μέρος tantummodo τὸ δέκατον ἀνεῖλε, ubi caveas ne corrigas τὸν δέκατον ἀνελεῖν cf. bell. civ. II. c. 47. τὸ δέκατον διακληρῶσαι θανεῖν. — Deprensa est ὑπερέκτισις. cf. Goth. ad Festum s. v. —

Nonnunquam etiam cohortes pecunia multabantur; sic intelligendus locus Juliani Epist. VI. p. 376. b. Ὁμνυμι δὲ τὸν μέγαν Σάραπιν, ὥς εἰ μὴ πρὸ τῶν Δεκεμβρίων Καλανδῶν ὁ . . . Ἀθανάσιος ἐξέλθοι τῆς Αἰγύπτου, τῇ ὑπακουούσῃ σοι τάξει προτιμήσαιμι χρυσοῦ λίτρας ἑκατόν i. e. cohortem tuam centum auri pondo multatum iri. H. l. προτιμᾶν verbum insolentius positum esse videtur.

Cruci affigere Joseph. bell. Jud. II. XIV. 9. mire dixit σταυρῷ προσκλῶσαι, ubi alii legg. censent προσηλῶσαι. — Sed hoc ab h. l. alienum; id tantummodo liceat h. l. quamquam minus apposite strictum proferre, dictionem sub iugum mittendi converti per διεξιέναι ὑπὸ ζυγόν Dionys. X. c. 20. vel ἐκπέμπειν ὑπὸ ζυγόν ibd. c. 26., vel ὑπὸ ζυγὸν διαγαγεῖν Zonar. Annal. VII. c. 16. vel πέμπεσθαι ὑπὸ τὸν ζυγόν Planud. metaphr. bell. Gall. I. c. 12. Sub iugum mitti est ζυγὸν ὑποστῆναι. cf. Appian. de reb. Samnit. III. c. 4. c. 6. τὸ εἶδος τῆς ἀφέσεως ὃ καλοῦσιν οἱ τῇδε ζυγόν. —

De stipendio. — Stipendium militare dicitur apud Polybium plerumque ὀψωνία, σιταρχία, cf. lib. I. c. 70.; etiam στρατιωτικοὶ μισθοί, ut apud Dionys. IV. c. 19., quae sunt simplicissima. — Idem est apud recentiores ἄννωνα; sic ἄννωνεύεσθαι stipendium accipere, ἐνάννωνος qui stipendium accipit. v. Constant. Porphy. de cer. aul. I. 86. p. 392. *) Item κόμοδα apud Suidam s. v. κόμοδα δόσις ἐπὶ σεισμοῦ (legg. σιτισμοῦ) παρεχομένη. —

Latinorum capitum quale fuerit, scimus omnes. Hesychius vocabulum hoc ducit a κάπη, καπητόν — παράβλημα ἀλόγων; quod ratione certa nititur, quae autem Joann. Lyd. de mag. I. 46. profert, ea maximam partem confusa sunt et perversa. Narrat enim, bello Vejenti cum Romanis hiemandum esset in hostico: τότε πρῶτον διωρίσθη τοῖς στρατιώταις παρασχεῖν τὸ δημόσιον καὶ ὑπὲρ ἔππου δαπάνης τὰ λεγόμενα καπιτά. οὕτω δέ

*) Joann. Lyd. de mensib. IV. 30. profert plura, quae nobis aliunde minus sunt nota. Μάγκιπες i. e. τεχνῖται τοῦ ἀνδραποδώδους ἄριον ἐπιμπον τοῖς ἐν λόγῳ Ῥωμυλίας ἄννωνας i. e. mittebant principibus civitatis Romuleas annonas. Sic autem eas dictas esse, quod nona hora a Romulo militibus victus distribueretur. Haec plane obscura alii doctiores explicant. — Stipendium militum etiam δόγα dicebatur, vocabulum ab erogando ductum. cf. Goarum ad Cedrenum. p. 534. 6.

τοῖς ἀπὸ ῥάβδων κωφίνους ἐκάλεσαν, ἀπὸ τοῦ κάπερε οἶονεὶ χωρεῖν. ἐνθεν ὑποκοριστικῶς τὰ λεγόμενα καπιτούλια πατριῶς οἱ Ῥωμαῖοι ὀνομάζουσι. Vocabulum capitum non legitur nisi apud recentiores scriptores neque res ipsa ad bellum Vejens referri potest. Τὸ δημόσιον quidnam significet etiam minus certum. Interpres hoc vertit: ut de publico iis praeberetur. Poterat etiam converti: ex horreis publicis vel locis conditis. Quae enim loca condita posteriores dicebant i. e. in quibus asservabatur frumentum et species annonariae, ea graece nominantur τὸ δημόσιον. Sic enim est apud Procop. bell. Persic. II. c. 19. ὥσπερ ἐν Δάρας (vulgo Δάραις) τε καὶ Νισίβιδι πόλει ἐν δημοσίῳ τὰς ἐπιτείας τροφὰς ἀποτίθесθαι νενομίκασι i. e. ἐν ὠρείοις, de quibus infra copiosius disputabimus. Scimus quidem, Casaubonum (ad Spartiani Adrian. c. 11. p. 98.) hoc δημόσιον aliter interpretatum esse, i. e. praetorium, in quibus urbibus praetorium et palatium esset. Sed praestat vocabulum hoc accipere pro horreis vel annona. — Extrema verba Laurentii sine dubio capitulum indicant, satis notum praestationis vel functionis genus, quamquam capitum et capitulum plane diversae sunt originis. — Medio quod vulgo dicunt aevo merces militum dicebatur solidum, solidati mercenarii, solidare i. q. salariis et emolumentis ditare; inde in Gloss. Basil. σολεδάτος στρατιώτης. cf. Salmas. ad Vopisci Aurelian. c. 35. —

Iam de pane militari i. e. de buccellato copiosissime disputavit Salmasius l. l. Hoc Graeci sic explicant: βούκελλος τὸ κρικελλοειδὲς ψωμίον καλεῖται. Lindenbrog. ad Ammian. Marcell. XVII. p. 169. Inde βουκελλάριος ὁ φύλαξ τοῦ ἄρτου. καταβουκοῦλον pro singulis buccis seu viritim, Constant. Porphy. de cer. aul. I. 91. p. 412., ut κατασκουτάριν, κατάχασμα i. q. pro singulo ore i. e. viritim. —

Obiter h. l. monemus, apud recentiores scurrarum nomine adpellatos fuisse milites, quibus corporis custodiam principes demandassent. Hos etiam dictos fuisse buccellarios Salmasius docuit ad Lampridii Alexand. Sever. c. 61. p. 1031. neque diversos fuisse a ministris et assecclis. Inde explicamus glossas graecas: βουκκίῳνες παράσιτοι. βουκκίζειν ientare, gustare. βούκελος buccella, ξηρὸς ἄρτος, δίπυρος. cf. Salmas. ad Vopisci Tacitum. c. 11. —

Apud Du Cange s. v. *σεσκονπόνδια κατὰ Ῥωμαίους στρατιωτικὰ ἐφόδια* corruptum sine dubio nec scimus, quidnam sit reponendum. — Sed haec iam mittamus. —

De machinis atque tormentis in oppugnandis urbibus adhiberi solitis est locus insignis apud Polyb. I. c. 48. H. I. prodiit, Latinorum porticus vel vineas, opus vineis contextum dici *στοάς*. Planudes metaphr. belli Gallici miro modo *κριούς* dixit vineas. v. lib. II. c. 12. *κριούς παρασκευάζειν* vineas agere, vel II. c. 30. III. c. 21. *κριὸν ποιῆσθαι*; latinum agendi verbum convertit ille per *ποιῆσθαι*, ut *χελώνας ποιῆσθαι* testudines agere lib. V. c. 43. — Sed *κριός* significat etiam aggerem ut lib. VII. c. 24. *καὶ κριὸν τὸ μὲν πλάτος τλ, τὸ δὲ ὕψος ἐπὶ ὀγδοήκοντα πόδας κατεσκεύασαν*. Apud ceteros omnes *κριός* est aries, *κριοκοπεῖν* ariete quatere muros Polyb. I. c. 42. — Testudines *χελώνας* describit Dio Cass. 49. p. 591. — Plutei apud Planudem Max. semper dicuntur *σιέγη*; ut VIII. c. 25. *τὰ τῶν πύργων τῶν Ῥωμαίων σιέγη καυθῆναι*; *) lib. VII. c. 41. *καταστεγῶσαι* (quod vocabulum in lexicis nostris frustra quaesieris) *τὸ χαράκωμα* i. q. pluteos vallo addere. Vocabulum *ἐσχάρα* apud eum duplici legitur significatione; nam lib. VII. c. 72. significat lorica — *ᾧ ἐσχάραν τε καὶ ἐπάλξεις μεγάλους τε σιάλικας προνευκότας προσέθηκεν* i. e. huic lorica pinnasque adiecit, grandibus cervis eminentibus. Igitur cervi sunt *σιάλικες*, quod metaphrastes hic masculini generis fecit. At in numero plur. *ἐσχάραι* significat crates; v. lib. VII. c. 69. *τὴν τάφρον ἐσχάrais τε καὶ γῆ ἀναπληρώσαντες*; ibd. c. 81. c. 86., ubi *ἐσχάραι* crates ab *ἐσχάρα* lorica distinguit. Apud ceteros omnes crates vimineae dicuntur *γέῤῃα*; inde *γέῤῃοχελώνη* testudo viminea. Mathem. veter. p. 96. — Pontes sive machinae adscensoriae *ἐπιβατήριοι μηχαναί* describuntur apud Joseph. bell. Jud. III. c. VII.

Aggestum j. e. substructionem militarem ex aggere factam, scriptores graeci saepe commemorant servato nomine latino. Procop. bell. Persic. II. 26. p. 271. *ἐπὶ τῶν τὴν ἀγέσταν ἐργαζομένων* i. e. qui aggestum moliebantur. Apud Suidam s. v. *ἄκισσα*.

*) Glossas: Pluteus *παράθema, ἀνάκλιτον, θυμέλη πλοίου, ἐγγώνιον τρικλίνον, γυψοπλασία, παράθema* — explicant interpretes Festi v. Plutei.

Ῥωμαϊκὸν τι μηχανήμα, ἐκ δεινότητος πρὸς ἐρυμνότητα μετασκευαζόμενον — scriptura haec facile videri poterat corrupta pro ἄγεστα, quae erat etiam Kusteri sententia; verum quae s. v. ἄγεστα legimus, hanc opinionem quodammodo infringunt. Illo loco enim Suidas haec tradit: Ἄγεστα μηχανικὸν μηχανήμα. οἱ δὲ ἄγεστά φασι τὸ τοιοῦτον μηχανήμα. Haec extrema verba aperte sunt male affecta, hoc tamen liquet, Graecos illius aetatis pro aggestu duplicem habuisse formam atque si h. l. contuleris cum superiore illo, facile adducere in suspicionem, ἄγεσσα hoc loco esse scribendum, quod non plane a vero abhorrere ex iis, quae supra p. 34. 35. disputavimus, adparet. Bernbardyus praefert ἄγεστα. —

Plurium machinarum descriptionem invenimus apud Procop. bell. Goth. I. 21. p. 102. Ibi explicat quinam sit *κρίος*; tum *μηχανὰς ὥς καλοῦσι βαλίστρας* (Al. *βαλλίστρας*) i. e. balistas. Etiam apud Romanos ballistra non plane fuisse inusitatum, docet Vet. Glossar. Eas graece vulgo dicunt *πετροβόλους, λιθοβόλους, ἀφειτέρια ὄργανα*. In descriptione Procopii omnia satis sunt dilucida, haec tantummodo verba: *πετροῖς μέντοι οὐ τοῖς εἰωθόσιν ἀνέρονται* non satis placent; expectaveris *χρῶνται*. — Tum commemorantur *ὄναγροι σφενδόνας ἐμπεριῖς* atque *λύκοι* lupi; lib. II. c. 19. p. 223. porticus, pedibus lignis coniunctis facta — *τὴν ἀπὸ τῶν ῥάβδων ἐπάγειν στοάν. οὕτω γὰρ καλεῖν τὴν μηχανὴν νενομίχασι ταύτην*. — *Σπαλίων*, vineae genus, describitur a Menandro (Corp. Byzant. T. I. p. 443.) atque campestre *καμβέστριον* a Heron. de Chirobal. p. 65. — Scripturam nominis supra explicavimus. — Malleoli sunt *σφύρα, πυρέμβολα, πυρίβολα*. —

Apud Joann. Lyd. de mag. I. 46. est mentio facta cuiusdam militum generis *βαλλιστάριοι, καταπελτισταί* qui quales fuerint, satis est notum. *Καταπελτιστής* est, qui tormenta dirigit; *βαλλιστάριος* igitur dictum ex analogia *ἀνξιλιάριοι, πριμοσαγιτάριοι, βινεάριοι* (vocabulum nobis ignotum, quod explicatur per *τειχομάχοι*), *μουνεράριοι* i. q. *λειτουργοί*, munifices milites, de quibus supra commemoravimus. Sed *βαλλιστάριοι* etiam artifices ballistarum significat, ut *βαγινάριοι θηκοποιοί, ἀρκουάριοι τοξοιοι*. *σαμιάριοι* οἱ τῶν ὅπλων *στιλπνωταί*; in Gloss. Philox. *ἀκονηταί*.

Tandem hoc addimus praefectum fabrum graece dici ἑπ-
αρχὸν τεχνιτῶν cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. nr. 3192., fa-
brum lignarium ματρικάριον Cedrenus T. I. p. 298.

De re navali. Inter navium genera vix inveniatur, quod
Graeci non facillime in linguam suam convertere potuerint, ma-
xime cum omnia fere navigiorum genera graecae fuerint originis et
a Graecis usum eorum Romani acceperint. Unum est, Liburna-
rum nomen, quod varie proferebant, cum alienae esset originis.
Apud Plutarchum est Λιβυρνικά, Λιβυρνίδες atque sic etiam
apud Stephan. Byzant. s. v. Λιβυρνοί. Λιβυρνικά σκάφη.
At Zosimus V. c. 20. Λίβερνα πλοῖα commemorat, ubi Sylbur-
gius: „rectius Λίβερνα“, verum apud Suidam s. v. est etiam
Λίβερνα. εἶδος πλοίου, καράβια; igitur illa forma apud Zosi-
mum non reiicienda. Neque offendit fortasse secundum ea, quae
de mutatione vocalium supra disputavimus, apud Suid. s. v. Λέ-
βερνοι, πλοῖα πολεμικά. Apud Hesychium est Λιβυρνον, πο-
λεμικὸν πλοῖον. — Describit ea Lucian. Amor. c. 6. ταχυαν-
τουῦν σκάφος εὐτρέπιστο, τούτων τῶν δικρότων, οἷς μάλι-
στα χρῆσθαι οἱ Λιβυρνοὶ δοκοῦσι.

Joann. Lyd. de mag. II. c. 14. narrat, tria fuisse navicularum
genera ad transvehendos magistratus ex unperatoria urbe in vicinas
terras: βάρκας αὐτὰς ἀντὶ τοῦ δρόμωνας πατρίως ἐκάλεσαν
οἱ παλαιότεροι, καὶ κήλοκας οἷον ταχινὰς, ὅτι κέλερ κατ'
αὐτοὺς ὁ ταχὺς λέγεται, καὶ σαρκιναρίας ἀντὶ τοῦ ὀλκάδας,
ὅτι σάρκινα κατ' αὐτοὺς τὸ ἄχος καλεῖται. Quae omnia
nulla explicatione egent. — Lusorias naves, de quibus fuse agit
Salmas. ad Vopisci Bonos. p. 769. Graeci semper latino dicunt
vocabulo πλοῖα λουσώρια.

De machinis navalibus commemorantur manus ferreae χεῖρες
περίκοντοι σιδηραῖ Zonar. Annal. VIII. c. 11.; corvi κόρακας
Polyb. I. c. 22. ὑποτίθεται τις αὐτοῖς βοήθημα πρὸς τὴν
μάχην, τοὺς ἐπικληθέντας μετὰ ταῦτα κόρακας, quorum de-
scriptio sequitur. Harpagonem, quem invenit Agrippa ante pu-
gnam ad Mylas commissam, ἄρπαγα dixit Appian. bell. civ. V.
c. 118. ἐπενόει δὲ τὸν καλούμενον ἄρπαγα ὁ Ἀγρίππας.
Descriptionem machinae l. l. invenies. — Sed reliqua omnia ad
rem navalem pertinentia omittimus, cum Graecorum magis essent
propria, quam Romanorum. —

Iam liceat huic capiti de re militari Romanorum pauca addere, quae quamquam spectant instituta militaria, tamen in decursu disputationis loco convenienti nescivimus exponere. Atque sic primum proferamus legionum nomina, quae a scriptoribus graecis commemorantur. Legio Martia est τὸ καλούμενον Ἄρειον τέλος; milites huius legionis οἱ Ἀρεῖοι. Appian. bell. civ. III. c. 45. — Vitellii Rapax et Othonis Adjutrix Ἀρπαξ et Βοηθός Plutarch. Otho. c. 12. — Joviani et Herculiani Ἰοβιανοὶ καὶ Ἐρκουλιανοί Zosim. II. c. 42., sed apud Eunap. fragm. (T. I. Byzantinor. p. 106.) Ἰόβειοι καὶ Ἐρκούλαιοι. τάγματα γὰρ τινὰ δαίμοσιν ἐπώνυμα. Ἰόβης γὰρ παρὰ Ἰταλοῖς ὁ Ζεὺς, Ἐρκούλης δὲ ὁ Ἡρακλῆς. — Ignota est, nobis certe, Abulcorum legio Ἀβούλκων τάγμα Zosim. II. c. 51., sed ab aliis etiam commemoratae, quas Julianus Epist. ad Athen. p. 283. dicit Πετουλάντας (Petulantes) et Κελτούς. Apud Justin. Martyr. Apolog. I. p. 89. in interpretatione epistolae Marci Imperatoris, mentio fit: λεγεῶνος πρίμας, δεκάτης, γεμيناφρεντησίᾳ — quod postremum vocabulum procul dubio corruptum legendumque γεμίνας, Φρεντησίας i. q. legionis fretensis. De scriptura nominis v. Salmas. ad Capitolini Marc. Antonin. Philos. c. 24. — Quae sua aetate fuerint legiones XIX., eas percenset Dio 55. p. 795. Ibi memorat legionem Augustam τὸ Ἀυγούστειον (σιματόπεδον), Victricem τὸ τῶν Νικητόρων, Ferratam τὸ Σιδηροῦν, Geminam οἱ Δίδυμοι; Claudianam τὸ Κλαυδέιον; fulminatricem κεραυνοφόρον, quam eandem lib. 71. p. 1183. Κεραυνοβόλον adpellat; Adiutricem τὸ ἐπικουρικόν, quam a Plutarcho Βοηθόν adpellatam fuisse supra diximus; unde adparet nomina haec a Graecis ad arbitrium conversa fuisse neque usu stabilita. Legio Apollinaris est τὸ Ἀπολλώνειον; Valeria οἱ Οὐαλέρειοι; Minervia τὸ Ἀθηναῖον. Reliqua ab nominibus urbium populorumque derivata omitimus, quippe quae suo loco sint explicata. —

Curare corpus quomodo dixerint, vix operae proferre, cum haec notio generalis, Romanorum non sit propria. Reddunt autem eam vario modo, ut Polyb. I. c. 12. παραγγείλας ἐν ὥρᾳ γίνεσθαι τὴν θεραπείαν. c. 74. γίνεσθαι περὶ τὴν τοῦ σώματος θεραπείαν; lib. III. c. 90. σωματοποιεῖν; ibd. c. 60. προσαναλαμβάνειν — προσανεληφνύας ἤδη τῆς δυνάμεως i. e. recreato exercitu; ibd. ἀνακτᾶσθαι τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα

των ἀνδρῶν. Apud Graecos recentiores dicitur haec curatio corporis *ῥεπαρατίων*. Glossar. Du Cangii.

Notionem se devovendi Zonar. Annal. semper exprimit verbo *ἐπιδοῦναι ἑαυτόν*, *ἐπίδοσις* devotio. cf. lib. VII. c. 26. — Plutarch. an vitiosit. ad infelicit. suffic. p. 499. c. de Decio: *τῷ Κρόνῳ κατ' εὐχὴν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐκαλλιέρησεν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας*. — [Apud Hispanos fuit mos, ut qui ducem comitarentur, simul cum eo morti se offerrent; hanc devotionem Plut. Sertor. c. 14. dicit *κατάσπεισιν*, qui se devovissent *κατεσπεικότας ἑαυτούς*]. —

Quaecunque bello capta erant vendebantur; hoc dicebant *ἐπὶ λαφυροπώλιον ἀπαχθῆναι*. Dionys. Ant. IX. c. 56. *τὰ δὲ ἐλευθερα σώματα, ὅποσα μὴ ὁ πόλεμος ἔφθη διεργασμένος, ἐπὶ τὸ λαφυροπώλιον ἀπήχθη*. Inde *λαφυροπωλεῖν* Strabo IV. p. 205.; ibd. *πωλεῖν ὑπὸ δόρυ*. *ὑπὸ δόρυ πρᾶθῆναι*. Joseph. Ant. Jud. XIV. c. XII. 3. —

Georg. Syncell. Chronogr. p. 276. (524.) tradit: *Ῥωμαῖοι Γάλλων μυριάδας δὲ πρὸς τοῖς τριακοσίοις ἀνείλον, τοὺς δὲ αἰχμαλώτους αὐτῶν κατεδουλώσαντο, Γαλιαρίους καλοῦντες αὐτοίς*. Scaligerus l. l. dicit, falsum esse ullos homines in bello captos et in servitutem redactos a Romanis Galiarios dictos fuisse, sed Salmas. ad Spartiani Adrian. c. 13. pluribus verbis probat, qui calones dicti fuerint a veteribus, a recentioribus Galiarios dictos fuisse, apud Graecos infimae aetatis *παλληκάρια* a *πάλλαξ* puer.

De carragine, quae gr. dicitur *καραγός*, copiose agit Casaub. ad Trebellii Pollionis Gallienos c. 13. — *καραγός* — *τὰς ἀμάξας μετωπηδὸν στήσαι*. cf. Glossar. Du Cange.

Est etiam apud Graecos inferioris aetatis saepe mentio campidoctorum vel campiductorum. Salmasius tamen ad Lampridii Alexandr. Sev. c. 53. campiductores formam improbat eamque dicit profectam esse ex errore virorum doctorum, qui cum Graecos scriptores de tacticis *καμπιδούκτωρας* scribere viderent, crederent, etiam latine campiductores esse scribendum, sed Graecorum hanc esse consuetudinem, ut in pluribus vocabulis *ου* et *ω* confunderent. Glossae explicant campidoctorem per *ὀπλοδιδασκῆν, ὀπλοδιδάσκαλον*. — Apud Suidam est s. v. *καμπιδηκτωρ*. Bernhardt vocem hanc corruptam esse putat, quam hominibus

imperitis acceptam referamus, et est sane illud ἡ insolentius positum, sed quominus formam hanc plane reiiciamus impedit illud apud Constant. Porphy. de cer. aul. l. p. 11. *καμπηδηκτόρια* i. e. signa campidoctorum, ὧν in *η* mutata, quamquam ibd. ll. p. 641. est *καμπηδικτόρια* eadem significatione, quae vocalium mutationes utrum editorum negligentiae an scriptorum ipsorum inconstantiae sint imputandae, nemo facile dixerit. —

Tandem hoc addamus, seditiones in exercitu recentiores Graecos vocabulo *φρατρία* significare. Sic explicantur a Holstenio verba Stephani Byzant. s. v. *φατρία* — ὃ ἐστὶ τὸ τῆς φρατρίας ἔθνος καὶ κίνημα τοῖς Ῥωμαίοις καὶ τοῖς τούτων ιστορικῆς. — *φατριαστής*, seditiosus, est etiam apud Cedren. p. 456. (798.)

C A P. XII.

De sacris Romanorum.

De diis maiorum et minorum gentium. — De ministris sacrorum. — De diebus festis et solemnibus. — De dedicatione templorum. —

Iam a Jove incipiamus, cuius epitheta quomodo Graeci fuerint interpretati paucis exponamus. — Jupiter Stator graece dicitur Ὁρθώσιος. Dionys. Ant. ll. c. 50. Ῥωμῖλος μὲν Ὁρθωσίῳ Διὶ παρὰ ταῖς καλουμέναις Μυκωνίσι πύλαις (ἱερὰ ἰδρύσατο); adsentimur Casaubono censenti, Ὁρθωτῆρα adpellationem magis aptam futuram fuisse. Plutarchus Romul. c. 17. Jovem hunc dicit Ἐπιστάσιον, sed Cicer. c. 16. *Στήσιον*. Προελθὼν δὲ Κικέρων ἐκάλει τὴν σύγκλητον εἰς τὸ τοῦ Στήσιου Διὸς ἱερὸν, ὃν Στάτωρα Ῥωμαῖοι καλοῦσι; atque sic etiam legendum esse apud Appian. bell. civ. ll. c. 11., ubi traditur Bibulus consul, impetu in comitio facto, ab amicis servatus in templum τοῦ Κτησίου Διὸς confugisse, recte adnotavit Schweighaeuserus; nam mentio Κτησίου Διὸς ab h. l. aliena est. — Jovis Fidius est Πίστιος. Dionys. Antiq. IX. c. 60. ἐν δὲ τῇ πόλει τὸν νεῶν τοῦ Πιστίου Διὸς Σπόριος Ποστούμιος καθιέρωσε; quamquam h. l. non tam Jupiter Fidius, quam potius Deus Fidius intelligendus; Dionysius enim quemlibet deum Δία adpellat, inde Faunum Δία δειμάτιον dicit lib. VI. p. 411. ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐψηφίσαντο,

βωμὸν κατεσκεύασαν ἐπὶ τῆς ἀκρωρείας, ὃν ἐπὶ τοῦ κατασχόντος αὐτοὺς δαίματος (a Panico terrore) τότε ἀνόμασαν, ὡς ἡ πάτριος αὐτῶν σημαίνει γλῶσσα, Διὸς Δειματίου.*) Ceterum hunc Δία Πίστιον, Sabinorum numen, Dionys. II. c. 7. p. 113. Σάγκον vel Σάγκτον Romanos adpellasse scribit. cf. I. I. et IV. c. 58. ἐν ἱερῷ Διὸς Πιστίου, ὃν Ῥωμαῖοι σάγκτον καλοῦσι. — Jovem Feretrium Φερέτριον commemorat Dionys. Ant. II. c. 11. p. 102. τὸν δὲ Δία τὸν Φερέτριον, ᾧ τὰ ὄπλα ὁ Ῥωμύλος ἀνέθηκε, εἴτε βούλεται τις Τροπαιοῦχον εἴτε Σκυλοφόρον καλεῖν, ὡς ἀξιοῦσιν· τινες, εἰθ' ὅτι πάντων ὑπερέχει καὶ πᾶσαν ἐν κύκλῳ περιείληφε τὴν τῶν ὄντων φύσιν τε καὶ γένεσιν, Ὑπερφερέτην, οὐχ ἀμαρτήσεται τῆς ἀληθείας. Extrema nemo facile probaverit, immo originem vocabuli ducunt omnes a feriendo; sic etiam Plutarch. Rom. c. 16. ἀνάθημα Φερετρίου Διὸς ἐπωνομάσθη. τὸ γὰρ πληῖσαι φερίρει Ῥωμαῖοι καλοῦσι. —

Jupiter Capitolinus Κορυφαῖος; cf. Pausan. II. c. 4. et 5. qui disputans de templo Jovis Capitolini (Corinthy) dicit: Καπετώλιος φωνῇ τῇ Ῥωμαίων· κατὰ ἑλλάδα δὲ γλῶσσαν Κορυφαῖος ὀνομάζοιτο ἄν. — Sturzius ad Dion., Cass. 66. p. 1097. se constantiae causa semper Καπετώλιος scripsisse dicit. (cf. nos supra p. 74.) — Latiaris est et Λατιάριος et Λατεάριος. (cf. nos supra p. 5.); formam illam (cum ι) praeferimus, cum ea etiam inveniatur apud Dionys. Ant. IV. c. 49. p. 250. τῷ καλουμένῳ Λατιαρίῳ Διὶ, ubi cultus eius describitur. —

Jupiter Inventor est Ζεὺς εὐρέσιος, quod vocabulum in lexicis desideratur. Dionys. Ant. I. c. 28. p. 31. narrat, Herculem sic cognominasse Jovem ob inventas boves, quas Cacus abduxisset. Ἰδρύνεται [i. e. Hercules] πλησίον τοῦ τόπου Διὸς εὐρεσίου βωμὸν, ὅς ἐστι τῆς Ῥώμης παρὰ τῇ Τριδύμῳ πύλῃ.

Jovis Terminalis Διὸς ὀρίου cultum a Numa institutum, describit Dionys. Ant. II. p. 133. — Jupiter Liberator, quem Tacit. Annal. XV. c. 64. commemorat, dicitur Ἐλευθέριος Dio. Cass.

*) Haec est certe vulgaris explicatio. Faunum esse terriculamentorum auctorem Dionysius ipse tradit V. c. 18. τούτῳ (Φαύνῳ) ἀνατιθέασιν οἱ Ῥωμαῖοι τὰ πανικὰ καὶ ὅσα γέσματα. —

62. p. 1023., Tonans ὁ Βροντῶν ibd. 54. p. 733. Victor Ζεὺς ὁ Νικαῖος. ibd. 47. p. 519.

Junonis nomen corrupte legi apud Plut. Quaest. Rom. p. 282. c. Ἰοῦνον, ubi alii Ἰουνῶνεμ, alii Ἰουνῶνα emendant, supra diximus. Lucinam explicat Plutarchus per φασίνην ἢ φωτίζουσαν; Dionys. lib. IV. c. 18. p. 220. per φωςφόρον. εἰς μὲν τὸν τῆς Εἰλειθυίας θησανρόν, ἣν Ῥωμαῖοι καλοῦσι Ἑραν φωςφόρον. —

Juno Curis sive potius Curitis Ἑρῇ Κυριτία Dionys. Ant. II. c. 11. p. 114. Ἐν ἀπάσαις δὲ ταῖς κοῦρίαις Ἑρᾷ τραπέζας ἔθετο Κυριτία λεγομένη. Haec a Plutarch. Quaest. Rom. p. 285. c. magis adcommodate ad literaturam Romanorum nominatur Κυρίτις, ob consecratam hastam. τὸ γὰρ δόρυ κούριν ἐκάλουν οἱ παλαιοί (ubi Wyttenbach. praefert κῆριν) διὸ καὶ φασι Κυρίον ὀνομασθῆναι Ἐννάλιον. — Alia huius numinis epitheta apud auctores graecos non inveniuntur.

Inter reliquos deos. deasque pauci sunt, quibus Latini cognomentum aliquod sacris Romanorum proprium indiderint. — Minerva quaedam Ἀῖξιληρία commemoratur Plutarch. Parall. Gr. et Roman. p. 308. c. Ἀθηναῖς Ἀῖξιληρίας, quod vulgo convertunt: Minervae auxiliae. Sed quicumque fuit auctor huius Parallelorum opusculi, adeo erat inficetus, ut commenta eius silentio premere possis. —

De scriptura nominis Νιπτούνιος deque originatione nominis quam Scaliger probavit fortasse minus recte, diximus supra p. 3. — Quod cognomen huius dei Appianus bell. civ. V. c. 93. disserens de expeditione ab Augusto in Sicilia contra Sextum Pompeium suscepta, commemorat, Octavianum sacra fecisse Ἀσφαλείῳ Ποσειδῶνι, graecum est epitheton, non Romanorum proprium. — Cum Neptuno confundunt, ut vulgo notum est, deum Consum. Huius nominis rationem explicat Plutarch. Romul. c. 14. Ὡνόμαζον δὲ τὸν θεὸν Κῶνσον, εἴτε βουλαῖον ὄντα· κωνσίλιον γὰρ ἔτι νῦν τὸ συμβούλιον καλοῦσι καὶ τοὺς ὑπάτους κωνσουλας, οἷον προβούλους· εἴτε ἱππειον Ποσειδῶ. — Eius dies festos Consualia Graeci dicebant Κωνσάλια, ut Plut. Rom. c. 15., atque sic etiam legendum procul dubio Capit. Rom. p. 276. c. — Dionys. Ant. II. p. 100. Κῶνσον dicit a Graecis converti per Ποσειδῶνα σεισίχθονα; Consualia autem convenienter Romanorum literaturae dicit Κωνσουάλια p. 26. —

Venerem Libitinam commemorat Dionys. Antiq. IV. c. 15. p. 220. εἰς τὸν (θησαυρόν) τῆς Ἀφροδίτης ἐν ἄλσει καθιδρύμενον, ἣν προσαγορεύουσι Λιβιτίνην, ὑπὲρ τῶν ἀπογιγνομένων (pro defunctis). Hanc Plutarchus cap. descript. p. 269. b. comparat cum Graecorum Ἀφροδίτῃ Ἐπιτυμβία, cuius signum erat Delphis. — Venerem Genitricem dicunt aut Ἀφροδίτην τὴν Γενέθλιον, ut Dio Cass. 49. p. 599. aut Γενέτειραν, ut Appian. bell. civ. II. c. 102. — Venerem Myrteam sua aetate Μουρκίαν, olim Μυρτίαν adpellatam fuisse, prodit Plutarch. cap. descript. p. 268. e. Origo adpellationis omnibus nota. — Apollinem etiam Solem dici tradit Joann. Lyd. de mensib. III. 3. addita explicatione satis inepta; monadem scilicet referri ad Apollinem i. e. ad unum Solem, qui Apollo vocetur διὰ τὸ ἄπωθεν εἶναι τῶν πολλῶν· καὶ Ῥωμαῖοι δὲ αὐτὸν σόλεμ ἦτοι μόνον λέγουσι. Martis nomen absurde sane explicat Cedren. p. 168. (295.): ὅτι τὸν Μάρτεμ οἱ Ῥωμαῖοι μόρτεμ ἐκάλουν οἷονεὶ θάνατον, ἢ κινητὴν τῶν τεχνῶν, ἢ τὸν παρ' ἀρρήνων καὶ μόνων τιμώμενον, ἢ ἐκ τοῦ μάρνασθαι, κατὰ Φιλόξενον — quae satius erat silentio transmittere.

De diis minoribus plures commemorantur.

Liberum patrem Λίβερονμ πάτερμ cur Romani dixerint Dionysum, explicat Plutarch. Quaest. Rom. p. 288. f., quae repetere nolim cum sint aliunde notissima. Joann. Lyd. de mensib. IV. 38. Λίβερ παρὰ Ῥωμαίοις ὁ Διόνυσος, οἷονεὶ ἐλεύθερος, τουτέστιν ἥλιος.

Feroniae deae notionem explicat Dionys. Ant. III. c. 32. θεᾶς φερωνείας (sed lib. II. c. 49. est Φερωνίας) ὀνομαζομένης, ἣν οἱ μεταφράζοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα γλώσσαν οἱ μὲν Ἀνθηφόρον (florigeram), οἱ δὲ φιλοστέφανον, οἱ δὲ Φερσεφόνην καλοῦσι. — Unde autem nomen traxerit, tradit lib. II. c. 49. Lacones scilicet adpulissee ad locum quendam littoris, quem nominassent Φερωνία ἀπὸ τῆς πελαγίου φορήσεως; — haec in vulgus nota sunt, — quae autem addit, sua aetate deam hanc Faroniam dici — ἣν νῦν ἐνὸς ἀλλαγῇ γράμματος Φαρωνίαν καλοῦσι, haec ratione certa carere videntur, cum plane nesciamus, Romanum quemquam Faroniam dixisse.

Juventus dea est Νεότης; v. Dionys. IV. c. 15. Clementia ἢ Ἐπιείκεια; sic tradit Appian. bell. civ. II. 106. bellis

civilibus compositis a Caesare dicatum fuisse templum Clementiae: *νεὼς Ἐπιεικείας*. — Fides est *Πίστις*; Terminus, ut supra iam diximus, et *Τέρμων* (gen. *Τέρμονος*) et *Τέρμινος*, *νου*. v. Plutarch. Numa c. 16. et descript. capit. Rom. p. 267. c.

Deae Matutae templum dedicasse dicitur Camillus; Plutarch. Camill. c. 5. *εὐχὰς ἐποιήσατο . . . τὰς μεγάλας θεὰς ἄξιν καὶ νεὼν θεᾶς, ἣν Μητέρα Ματούταν καλοῦσι Ῥωμαῖοι, καθιερώσειν*.

Bonam deam Plutarchus Jul. Caes. c. 9. graecae *Γυναικεία* adsimilat. Ἐστὶ δὲ Ῥωμαίοις θεὸς, ἣν Ἀγαθὴν ὀνομάζουσιν, ὥσπερ Ἕλληνες Γυναικειάν; atque Cic. c. 19. ἣν Ῥωμαῖοι μὲν Ἀγαθὴν, Ἕλληνες δὲ Γυναικειάν ὀνομάζουσιν. Eius solemnia cum castimonia coniuncta Graeci dicebant *καστείας*. cf. interpretes Suidae s. v. *Μητρωακαί*. —

Deae Carmentis vel Carmentae mentio est apud Plutarch. cap. descript. p. 278. c. Appellat eam *Καρμέντα*, *της*; originem nominis ducit a *κάρμινα* — *τὰ γὰρ ἔπη κάρμινα λέγονται**) — aut ab *ἐστερημένη νοῦ*, quasi carens mente ob instinctus divinos. —

Fortunae mentio satis est crebra apud scriptores Graecos. Joann. Lyd. de mensib. IV. 7. docet, Romanos fortunam dixisse a ferendo. *Φορτοῦναν αὐτὴν ἀπὸ τῆς φορᾶς ἐμπερὼς ὀνομάζοντες*. Graecos eam bovina facie pinxisse; se autem credere, significari hoc numine humidam substantiam *τὴν ὑγρὰν οὐσίαν, ὅθεν καὶ ἀκουὰν αὐτὴν Ῥωμαίοις ἔθος καλεῖν ἀπὸ τῆς ἰσότητος καὶ καλῶς ἀκουὰ πρὸς αὐτῶν ὠνόμασται, ἐπειδὴ τὴν ἰσότητα ἦτοι ὁμοιομέρειαν ἀπὸ τοῦ ἀκουὰ κατὰ παραγωγὴν ἐπικαλοῦσιν*. Haec plane confusa esse videntur neque scimus, quo spectent. Fortunam aquae cognomen habuisse nemo quod sciamus, prodidit; fortasse aequam, aequabilem eam adpellatam fuisse indicare voluit. De variis cognomentis, huic numini a Romanis tributis, est locus insignis apud Plut. Quaest. Rom. p. 281. d. Hic commemorantur templa a Servio Tullio exstructa. Primum templum Fortunae brevis. *διὰ τί μικρὰς Τύχης ἱερὸν ἰδρύσατο Σερούϊος Τύλλιος, ἣν βρέβεμ καλοῦσι*; tum

*) Apud Cedrenum p. 167. tribuitur Romanis vocab. *καρμεντία* i. q. *μαντία*.

mentio fit *Τύχης εὐελπίδος* (bonae spei) καὶ *ἀποτροπαίου* (averruncae) καὶ *μειλιχίας* (blandae) καὶ *πρωτογενείας* (primigeniae) καὶ *ἄρρενος* (virilis)· ἀλλ' ἐστὶν ἰδίας τύχης ἱερὸν (propriae Fortunae), ἐπιστρεφομένης (reducis), παρθένου (virginalis). Tum commemorat *τύχης ἰξευτηρίας* (Wyttenb. praefert *ἰξευτρίας*) ἱερὸν, ἣν *βισκάταν* (viscatam) καλοῦσι. Quam h. l. *πρωτογένειαν* adpellat, dicit *πρωτογονοῦν* de fort. Roman. p. 322. f. *Ἰδρύσατο δ' οὖν Τύχης ἱερὸν ἐν μὲν Καπιτωλίῳ τὸ τῆς πριμιγενείας λεγομένης, ὃ πρωτογονοῦν τις ἂν ἐρμηνεύσειε.* — Fortuna redux autem, quae l. l. *ἐπιστρεφομένη* audit, apud Dion. 54. p. 740. dicitur *Τύχη ἐπανάγωγος.* — Fortuna muliebris est *Γυναικεία Τύχη*, de cuius templo aetate Coriolani exstructo, v. Plutarch. de fort. Rom. p. 318. f. — Fortuna Fortis est *Τύχη Φόρτικα*, quamquam haec cognominis forma non satis est certa. Apud Plutarchum enim l. l. p. 319. a. haec legimus: *Τύχη, ἣν Φόρτικαν καλοῦσιν . . . ὅπερ ἐστὶν ἰσχυρὰν ἢ ἀριστευτικὴν, ἢ ἀνδρείαν.* Pro *φόρτικαν*, quae formatio sane nimis est insolens, Bas. Xyl. habet *φόρτιν*; margo Voss. *φόρτην*. Mez. *φόρτημ.* — Obsequentis Fortunae ibd. memor est: *ὀψεκουένης, ἣν οἱ μὲν πειθήνιον, οἱ δὲ μελίχιον εἶναι νομίζουσι.* (De scripturis nominum supra diximus p. 56 et 57.) — Fortuna publica est *τύχη ἡ δημοσία.* cf. Dio lib. 44. p. 321.

Plutarch. cap. descript. p. 275. f. deam quandam commemorat Hortam, *Ὅρταν*, cuius templum cur olim semper fuisset apertum, quaerit. Dicit, Antistium Labeonem testem esse, nimen hoc dictum fuisse a hortando — *τοῦ παρορμᾶν ὀρτᾶρι λεγόμενον* — alios eandem esse dicere *Ὄρταν, μηχανομένης τῆς προτέρας συλλαβῆς*; alios ducere nomen ex graeco *ὄρᾶν* — *δηλοὶ θεὸν ἐπισκοποῦσαν καὶ ἐφορῶσαν.* — Haec dea plane est ignota neque commemoratur eius nomen aliis locis. Wyttenbachius non sine causa addidit: „Plutarchum erroris suspectum haberemus, nisi auctorem citaret Antistium Labeonem.“ —

De Jano deo locus est insignis apud Joann. Lyd. de mensib. IV. 1. Narrat Labeonem eum dixisse Janum *Ἰανὸν κοσίβιον* (consivium) *τουτέστιν βουλαῖον* (quae explicatio aperte falsa est; consivius enim a conserendo duci, quasi auctore Jano genus humanum conseratur, testis est Macrobius atque Festus); *Ἰανὸν*

κῆνουλὸν οἶον εἰσχωστικόν (quem Janum coenulum sive epularem nos quidem plane ignoramus)*), πατριχίον ὥσει αὐτόχθονα (patricium tanquam indigenam), κλουσίβιον ἀντὶ τοῦ ὁδαιῖον (clusivium, pro viatorio), Ἰουνώνιον, τουτέστιν ἀέριον (Junonium, i. e. aereum), κινρῖον ὥσανει πρόμαχον (Quirinum velut propugnatorem), πατούλκιον καὶ κλούσιον οἶονεὶ θυρεὸν, (patulcium et clusium; adparet, Joannem Lydum errore ductum fuisse; nam clusius non differt a clusivio, quem supra nominavit) κουριάτιον οἶονεὶ ἔφορον εἰγενῶν. Κουριάτιοι γὰρ καὶ Ὀράτιοι ὀνόματι εὐπατριδῶν εἰσί.— Tum pergit eum ab aliis fingi διμορφον, modo claves dextra ferentem, modo trecentos calculos dextra, modo altera sexaginta quinque dinumerantem, velut annum. Etiam τετράμορφον eum fingi, a quatuor solis conversionibus atque eiusmodi signum eius collocatum esse ἐν τῷ φόρῳ τοῦ Νερβᾶ. Alios explicare eum vel interpretari Αἰωνιάριον, ὥσει τοῦ αἰῶνος πατέρα, ἣ ὅτι ἔννον τὸν ἐνιαυτὸν Ἕλληνες εἶπον. ὃθεν ὁ Μεσσαλᾶς τοῦτον εἶναι τὸν αἰῶνα νομίζει. — Varronem autem tradere, Janum a Tuscis dici coelum καὶ ἔφορον πάσης πράξεως, καὶ Ποπάνωνα διὰ τὸ ἐν ταῖς καλάνδαῖς ἀναφύρεσθαι πόπανα. (Etiam haec non intelligimus. Sumus ianual fuisse libi genus, quod Jano tantummodo libatum fuisse Festus tradit, sed Ποπάνων Ianualis non fuit cognomentum Jani.) — Tandem cum plura alia commenta philosophorum adtulisset, concludit: ὃ γὰρ μὲν Δημόφίλος πρῶτον αὐτὸν βούλεται οἴκους καὶ πυλεῶνας κατασκευάσαι, καὶ ἀπὸ τῆς ἰανούας (θύρας) Ἰανουάριον ὀνομασθῆναι, ἔχειν δὲ αὐτὸν καὶ ἀδελφὴν τοῦ νομα Καμασήνην. Ὀβίδιος ὁ Ῥωμαῖος Ἰανὸν ἀλληγορεῖ τὸ χάος εἶναι. — Hoc loco continentur fere omnia, quae de numine hoc veteres fabulabantur; cum Laurentio conferendus Procopius bell. Goth. I. c. 25. p. 122. ὃ δὲ Ἰανος (scribendum potius Ἰανός) οὗτος πρῶτος μὲν ἦν ἀρχαίων θεῶν, οὓς δὲ Ῥωμαῖοι γλώσσει τῇ σφετέρᾳ πένητας (Dindorf. πένιατας) ἐκάλουν. Tum narrat, Jani templum esse in foro pro curia paulum supra Tria fata: ὀλίγον ὑπερβάντι τὰ τρία φᾶτα. οὕτω γὰρ

* Cedrenus p. 168. hunc Janum Κιβούλλιον dictum esse ait a κίβους i. q. τροφή — etiam inepte; — atque quem Joann. Lydus Κλουσίβιον appellat, ille Κορσαῖον dicit ἀντὶ τοῦ ὁδαιῖον.

οἱ Ῥωμαῖοι τὰς Μοῖρας νενομίκασιν καλεῖν. — Sequitur descriptio templi et simulacri Jani; fores ahenaeas ad utrumque vultum stantes, cum Romani Christianorum sacra amplexi fuissent, ne tempore quidem belli apertas fuisse: ἐπεὶ δὲ τὸ τῶν χριστιανῶν δόγμα, εἴπερ τινὲς ἄλλοι, Ῥωμαῖοι ἐτίμησαν, ταύτας δὴ τὰς Θύρας οὐκέτι οὐδὲ πολεμοῦντες ἀνέκλιναν.

Penates deos quosnam Graeci esse intelligant et qua ratione nomen hoc sit interpretandum explicat Dionys. Ant. I. c. 67. Πενάτας (igitur latino accentu notatum, aliter quam apud Procopium ed. Dindorfii) . . . τοὺς Θεοὺς τούτους Ῥωμαῖοι καλοῦσιν· οἱ δ' ἐξερμηνεύοντες εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν τοῦ νομα, οἱ μὲν Πατρώους ἀποφαίνουσι, οἱ δὲ Γενεθλίους· εἰσὶ δ' οἱ Κτησίους, ἄλλοι δὲ Μυχίους, οἱ δὲ Ἑρκίους. Ἔοικε δὲ τούτων ἕκαστος κατὰ τινος τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς ποιεῖσθαι τὴν ἐπίκλησιν. — Tum pergit Timaeum, historiarum scriptorem, effigiem et habitum eorum sic descripsisse: κηρύκια σιδηρᾷ καὶ χαλκᾷ καὶ κεραμὸν Τρωικὸν εἶναι τὰ ἐν τοῖς ἀδύτοις τοῖς ἐν Λαονινίῳ κείμενα ἱερά. Se autem ea quae videre nefas esse, neque perscribere velle et iis succensere, qui nimis curiose in ea inquirerent, at licere omnibus evulgare templum eorum esse κατὰ τὴν ἐπὶ Καρινὰς φέρουσαν ὁδόν, loco opaco, qui diceretur κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶσσαν Ὑπελαίαις (i. e. sub olivis.). In eo positas esse Troianorum deorum imagines inscriptas Denas: Δένας, δηλοῦντας τοὺς Πενάτας — quippe cum prisca Latini ante inventum π — δ litteram pro eo usurparent. Esse autem hastatos duos iuvenes, habitu sedentium, admodum antiqui operis. Locum hunc Sylburgius explicavit; haec repetere nolim, id tantummodo non praetereundum, pro Δένας procul dubio Δενατας legendum esse. — Marcius Coriolanus apud eundem Dionys. Ant. VIII. c. 41. Penates invocatur Θεοὺς κτησίους. —

Lares dicuntur graece οἱ κατ' οἶκον ἥρωες, ut apud Dionys. IV. c. 2., vel ἥρωες οἰκουροί, ut Plut. de fort. Roman. p. 323. c. — οἱ μὲν ἥρωες οἰκουροῦ λέγουσιν, οἱ δὲ Ἑφαίστου τὸν ἔρωτα τοῦτον γενέσθαι. — Lares compitales ἥρωες προνώπιοι. Dionys. Ant. IV. c. 14. ἐκέλευσε κατασκευασθῆναι καλιάδας ἥρωσι προνωπίοις, ubi cf. Casaubon. Προνώπιοι sunt compitales, siquidem Dionysius statim infra προνώπια compita adpellat. — De laribus praestitibus est locus apud Plut.

capit. Roman. descript. p. 276. f. διὰ τί τῶν Λαρητῶν [scribendum Λαρήτων, cum mox sequatur, ut esse oportebat, Λάρητες] οὗς ἰδίως πραιστίας καλοῦσι, τοῦτοις κῶν παρίστηκεν; Nomen ducit, ut Latini, a praestando — πραιστίτης μὲν οἱ προεσιῶτές εἰσι. — Reliqua omittimus. At hoc etiam si notum omnibus tamen silentio non praeterimus, Lares fuisse et publicos et privatos; illos proprie fuisse προναπίους, hos θεοὺς κατοικίδιους. cf. interpretes Ovidii Fast. II. v. 611. —

Genium dicunt δαίμονα; quando id significat quod animus, fortuna cuiusque hominis, est τύχη. Inde δυνάμει τῇ τοῦ Καίσαρος τύχην. cf. Du Cange ad Zonar. Annal. T. II. p. 52.

Iam in numero deorum minorum gentium Clemens Alexandr. Cohortat. ad gent. p. 33. etiam Herculem et febrem fuisse scribit. Ῥωμαῖοι δὲ ἀπομνίῃ Ἑρακλεῖ καὶ Πυρετῇ δὲ καὶ φόβῳ θύουσιν. Hunc Herculem muscarum depulsores plane ignoramus; scimus quidem Jovem ἀπόμνιον Graecis cultum fuisse, sed num Hercules cognominis a Romanis cultu divino fuerit affectus, nescimus. Πυρετῇ formam Graecis inauditam Potterus defendit, dicens verisimile esse Clementem sic scripsisse, quod Romanis febrii nomina esset; sed commentum hoc vix cuiquam placebit; certe apud alios scriptores formatio graeca servatur, ut apud Aelian. v. hist. XII. c. 11. Ῥωμαῖοι πυρετῶ καὶ νεῶν καὶ βλαμὸν ἰδρύσαντο. —

Tandem Plutarch. capit. Rom. descript. p. 277. a. inquit, διὰ τί τῇ καλουμένῃ Γενεῖτῃ Μάνῃ κῶνα θύουσι; — Wyttenbachius h. l. adnotavit, quam Varro et Macrobius Maniam Deam matrem Larum dixerit, hanc Plutarchum Maniam Genetam adpellasse. Sed vir doctus errore ducitur; nam Genitamana, quae menstruis feminarum praeerat et quam h. l. Plutarchus intelligit, diversa fuit a Mania, matre Larum. *) —

Transeamus iam ad alterum caput de sacerdotibus et ministris sacrorum. —

1. Pontifex a Graecis vario modo adpellatur. Ἀρχιερεὺς apud Polyb. XXIII. c. 1. Dio Cass. 54. p. 745. Ἱεροφάντης. Dionys. Ant. II. c. 66. II. c. 74. ubi cum dixisset eos latine Πορτίφικες dici, pergit: περὶ οὖν τῶν ἱερῶν κῶνδε, εἴτε βούλεται τις

*) De Angerona vel Angeronia dea ἡ θεὸς τῶν βουλῆς καιρῶν cf. interpretes Festi s. v.; ibd. de Panda εἰρήνης θεός et Laverna Πραξιόδωτη.

αὐτοὺς ἱεροδιδασκάλους καλεῖν, εἴτε ἱερωνόμους, εἴτε ἱεροφύλακας, εἴτε, ὥς ἡμεῖς ἀξιοῦμεν, ἱεροφάντας, οὐχ ἁμαρτήσεται τοῦ ἀληθοῦς. Verum praeter has adpellationes aliae etiam sunt generaliores, ut lib. IX. c. 40. ἱερῶν ἐπίσκοποι et aliae id genus. Unde nomen sit derivandum, docet II. c. 16.; et Zosim. lib. IV. c. 36. τοὺτους (Ποντίφικας) Γεφυραίους ἂν τις καλέσαιεν, εἰ πρὸς τὴν Ἑλλάδι φωνὴν ἢ προσηγορίᾳ μετενεχθεῖη. Nomen et res Romanos a Graecis accepisse. Cum enim homines cultum, qui per imagines exhiberetur, nondum intelligerent, in Thessalia in Pepei fluminis ponte, cum ne sacraria quidem tum essent, effigies divinas collocatas fuisse; his sacria sacerdotes praefuisse, qui Γεφυραῖοι dicerentur, inde Romanorum pontifices. Similia prodit Joann. Lyd. de mensib. III. 21. ὅτι ποντίφικας οἱ ἀρχιερεῖς παρὰ Ῥωμαίοις ἐλέγοντο, καθότι παρ' ἐν Ἀθήναις τὸ πάλαι γεφυραῖοι πάντες οἱ περὶ τὰ πάτρια ἱερὰ ἐξηγεῖται καὶ ἀρχιερεῖς (διοικηταὶ τῶν ὄλων) ὠνομάζοντο, διὰ τὸ ἐπὶ τῆς γεφύρας τοῦ Διερχεῖου ἱερματεύειν τῷ Παλλαδίῳ· πόντην γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν γέφυραν λέγουσι καὶ ποντίλια τὰ γεφύρια ξύλα, ὅθεν καὶ προξιεργίαι δῆθεν ἐκαλοῦντο, ὡς αὖτε τελεσταί. τοῦτο γὰρ σημαίνει ποντίφει ἀπὸ τοῦ δύνασθαι ἐν ἔργοις. i. e. pontifex a potente operum, a verbis posse et facere. — Similiter ibd. IV. 63. ποντίφει explicat οἶονεὶ γεφυραῖος ἀρχιερεὺς ἢ θεουργός — et de mag. I. 35. ἀρχιερεὺς νεωκόρος. —

Pontifex Maximus dicitur apud Dionys. Ant. III. c. 36. ἱεροφάντης ὁ τὴν ἀπάντων τῶν ἱερῶν (seu ἱερῶν) ἡγεμονίαν ἔχων; apud Dion. Cass. fragm. LXII. ἀρχιερεὺς, ita igitur, ut a pontifice non distinguatur; apud Georg. Syncell. p. 314. (394). ὁ μέγας ἀρχιερεὺς; — apud Appian. bell. civ. I. c. 88. ὁ τὴν μεγίστην Ῥωμαίοις ἱερωσύνην ἱερώμενος; apud Diodor. Excerpt. p. 616. ὁ τὴν μεγίστην ἱερωσύνην ἔχων, πάντιμος ἱερεὺς. Apud Zosimum denique I. I. et apud alios plerosque nomen latinum servatur; — Ποντίφει μάλιστα ἀναγράφεται.

Commentarii, qui a Pontificibus asservabantur, dicuntur ἱεραὶ δέλτοι, etiam ἀπόθετοι βίβλοι, qui in sacris scriniis erant repositi. v. interpretes Dionysii Ant. I. c. 73.

Collegium eorum est τὸ ἱερὸν ἀρχεῖον. Dionys. I. I. II. c. 72.

2. Augures Dionys. II. c. 56. sic designat: *τὴν δὲ τετάρτην (ἱερουργίαν ἀπέδωκε) τοῖς ἐξηγουμένοις τὰ θεόπεμπτα σημεία καὶ διαιροῦσι τῶν ἐστὶ πραγμάτων ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, οὓς ἀφ' ἑνὸς εἶδους τῆς τέχνης, τῶν θεωρημάτων, Ῥωμαῖοι καλοῦσιν αὐγόρας, ἡμεῖς δ' ἂν εἴπομεν οἰωνοπόλους. Θεωρήματα h. l. accepit pro spectione. Sylburgius Dionysium forma hac (αὐγόρας) graecam originem respexisse putat, quasi vocabulum ab ἀγορεύειν descenderet, ut ὑμναγόρας, ὑψαγόρας, quum latina origo et flexio postularet αὔγορας, seu αὐγουρας. Quamquam haec latina formatio prostat apud Plutarchum pluribus locis, ut Marcell. c. 2. Aemil. Paul. c. 3., tamen altera αὐγόρας etiam defendi poterat ita ut dicamus, pro u latina positum esse o gr. (cf. nos supra p. 12.) et accentum graecum exhibitum. —*

Hos augures idem Dionys. III. c. 70. οἰωνοσκόπους adpellat, Appianus autem bell. civ. V. c. 72. enarrans conditiones, sub quibus Octavianus et Antonius pacem fecissent cum Sexto Pompeio, refert: *καὶ τῆς μεγίστης ἱερωσύνης εἰς τοὺς ἱερέας ἐγγραφῆναι*. His verbis non significavit, quod facile putaveris, pontificis munus, sed auguris, quod confirmatur auctoritate Dionis, qui eandem rem memoriae tradens, quam Appianus l. l., οἰωνιστὴν commemorat. — Apud Appian. III. c. 7. augur est ὁ τῶν σημείων ἱερεὺς; auspices autem Herodian. VIII. c. 3. οἱ περὶ θυντικὴν καὶ ἡματοσκοπίαν ἔμπειροι; apud Barbaros αὐσπικες. cf. Du Cange. —

Augurium gr. dicitur οἰώνισμα; augurium salutis est οἰώνισμα τὸ τῆς ὑγείας ὠνομασμένον, quod quale fuerit narrat Dio Cass. lib. 37. p. 127. — Augurium capere est οἰωνίζεσθαι, ut apud Appian. bell. Annib. VII. c. 18. οἰωνίζετο ὁ Αἰμίλιος ἐφ' ἐυντοῦ; Aelian. hist. nat. X. c. 22. Ῥωμύλος δώδεκα γυψὶν οἰωνισάμενος. — Avium volatum observare est ἐπ' οἰωνῶν καθίξεσθαι; inde οἱ ἐπ' οἰωνοῖς ἱερεῖς. — Locus memorabilis est apud Plut. Marcell. c. 5. *ὅταν ἄρχων ἐπ' ὄρνισι καθεζόμενος ἔξω πόλεως ἔχων οἶκον ἢ σκηνὴν μεμισθωμένην ὑπ' αἰτίας τινὸς ἀναγκασθῇ, μήπω γεγονότων σημείων βεβαίων, ἐπανελθεῖν εἰς πόλιν, ἀφεῖναι ἐχρῆν τὸ προμεμισθωμένον οἶκημα καὶ λαβεῖν ἕτερον, ἃς οὐ ποιήσεται τὴν θέαν αὐθις ἐξ ὑπαρχῆς*. Adparet σκηνὴν et οἶκημα esse

latinum tabernaculum, templum, arcem; *μεμισθῶσθαι* autem idem esse, atque capere, quae interpretatio nobis minus convenire videtur. — Quod Plutarchus l. l. dixit *ἐπ' ὄρνισι καθέζεσθαι*, Dionys. Ant. II. c. 6. significat dictione *ἐπαυλίζεσθαι*. *Ἐπαυλίζονται γὰρ οἱ τὰς ἀρχὰς λαμβάνειν μέλλοντες*; — idem fere est *ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μαντεύεσθαι*, τὰ *ἐκ τοῦ οὐρανοῦ γιγνόμενα παρατηρεῖν* i. e. e coelo servare. cf. Dion. Cass. 36. p. 160. — Regiones coeli sive templa augurum etiam *πλινθία* dicuntur a Plutarch. Romul. c. 22. *ἔστι δὲ (τὸ καλούμενον λίτυον) καμπύλη ῥάβδος, ἣ τὰ πλινθία καθεζομένους ἐπ' οἰωνῶν διαγράφειν*. et Camill. c. 32. *λίτυον, χρωῖνται δ' αὐτῷ πρὸς τὰς τῶν πλινθίων ὑπογραφὰς, ὅταν ἐπ' ὄρνισι διαμαντεύόμενοι καθεζονται*. —

Cur Romani sinistras aves pro addicentibus, faustis, habuerint, docet Plutarch. Quaest. Rom. p. 282. d. *τὸ γὰρ ἀριστερὸν σίνιστρον ὀνομάζουσι, τὸ δὲ ἀφεῖναι σίνερε, καὶ σίνε λέγουσιν, ὅταν ἀφεῖναι παρακαλῶσιν τὸν οὖν ἐφιέντα τὴν προῆξιν οἰωνόν, συνισιέριον ὄντα, σίνιστρον οὐκ ὀρθῶς οἱ πολλοὶ ὀνομάζουσιν*. Originationem secutus est minus probandam, secundum quam etiam Festus et Servius sinistras aves et sinistimum auspicium dici aiunt, quod sinat fieri. Extrema autem Plutarchi verba continent acumen ab indole linguae latinae alienum. —

Iterare augurium est *ἀναμαντεύσασθαι*. Dio Cass. 37. p. 128. *Ἀμέλει καὶ τότε ἡδυνήθη μὲν πως τὸ οἰώνισμα ἐκεῖνο ποιηθῆναι, οὐ μέντοι καὶ καθαρόν ἐγένετο. ἔξεδροι γὰρ τινες ὄρνιθες ἐπέπταντο καὶ διὰ τοῦτ' ἀνεμαντεύσαντο*. Quod h. l. dicit *οὐ καθαρόν*, est apud Ciceronem addubitatum; quatenam autem aves *ἔξεδροι* intelligantur, explicat Hesychius: *τὸν οὐκ αἷσιον οἰωνόν, οὐκ εὖθρον ὄρνιν, οὐκ ἐν δέοντι τὴν ἔδραν ἔχοντα*. — Idem quod *ἀναμαντεύσασθαι* est etiam fortasse *ἀναυθῆναι* τὰ *ιερά*. cf. Dion. lib. 37. p. 140. de Clodio: *ἐπειδὴ οἱ ποντίφικες ἀναυθῆναι τὰ ιερά, ὥς οὐχ ὁσίως διὰ τοῦτο τελεσθέντα, ἔγνωσαν, δικαστηρίῳ αὐτὸν παρέδωκαν*. Olim erat h. l. *ἀνατεθῆναι*, illud *ἀναυθῆναι* est ex coniectura Reimari, quam Sturzius recepit etiamsi auctoritate scriptorum non confirmatam. Poterat etiam conici *ἀναληφθῆναι*; nam hoc verbum eandem habere significationem, testis est Plutarch. Coriolan. c. 25. *Θυσίας δὲ καὶ πομπὰς . . . καὶ*

διὰ μικρᾶς αἰτίας Ῥωμαίοις ἔθος ἐστὶν ἀναλαμβάνειν; quod supra dixit ἐξ ἀρχῆς ἐπιτελεῖν. At ne opus quidem videtur conjectura atque ἀνατεθῆναι quodammodo defendi posse Ious similis etiamsi non de auguriis, sed de ludis agens demonstrat; haec enim legimus apud Dionys. Ant. VII. c. 68. *ὅτι μοι (Jovi) τῇ νεωστὶ πομπῇ τὸν ἡγούμενον ἀρχιστῆν οὐ καλὸν ἔδωκαν· ὃν ἀναθῶνται τὰς ἑορτὰς καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐτέρας ἐπιτελέσωσιν.* — Obiter dicamus apud Zosim. II. c. 4. *ἀνέωσατο τὴν ἑορτὴν Ὀκταβιανὸς ὁ Σεβαστός*, mendam esse typhothetae legendumque ἀνευώσατο. —

3. Haruspices quinam fuerint dicit Dionys. Ant. II. c. 15. p. 93. *ὃν ἡμεῖς μὲν ἱεροσκόπον καλοῦμεν, Ῥωμαῖοι δὲ ὀλίγον τι τῆς ἀρχαίας φυλάττοντες ὀνομασίας, Ἀρουσπικα προσαγορεύουσιν.* Ducit igitur, ut videtur, nomen a ἱερεὺς et spicio; hoc enim significant illa verba: *ὀλίγον τι τῆς ἀρχαίας φυλάττοντες ὀνομασίας.* Originatio haec non improbat, quamquam Donatum ab haruga nomen hoc duxisse in vulgus notum. Apud Strabon. XVI. p. 762. *ὠροσκόποι* dicuntur, quae adpellatio cum plane sit aliena, Casaubonus reponit *οἰωνοσκόποι*. Aliis locis audiunt *θυοσκόποι*, vel *ιερόπται*, ut apud Zonar. Annal. lib. XI. c. 14. — Forcellini in lex. s. v. haruspex prodit Graecos sacerdotes hos etiam *βωμοσκόπους* interpretatos esse; unde hoc hauserit, nescimus. — Prodigia ex praeceptis haruspicum procurare est, quod sane tritum est usu, *ἐκθύεσθαι*; ut Dio Cass. 37. p. 117. —

4. Quindecim sacris faciundis οἱ πεντεκαίδεκα καλούμενοι — apud Dionem saepe commemorantur. — Libri sibyllini, quos inspiciebant, sunt *σιβύλλειοι λόγοι*; inde *σιβυλλισταί* Plut. Marcell. c. 42. i. q. qui ex his libris vaticinia sumunt. *Οἱ τὰ σιβύλλεια ἐπισκεπτόμενοι δέκα ἄνδρες* Appian. VII. c. 56. — Apud Plut. Quaest. Rom. p. 284. b. *ἔδοξεν ἀναιρεῖσθαι τὰ Σιβύλλεια τοὺς ἱερεῖς* — sane probari non potest; Wytttenbachius legendum censet ἀνερέσθαι.

5. Septemviri Epulones οἱ ἐπτὰ καλούμενοι apud Dionem passim. Ceterum in latinis et graecis titulis etiam Septemviro Epulonum inveniri, ut *σεπτεμουνῖον Εἰπονώνων* docuit Beechius Corp. Inscript. T. II. nr. 3548. —

Haec collegia sacerdotum summa sunt αἱ τέσσαρες ἱερω-
σύναι, quibus Dio lib. 53. p. 696. curam ludorum Actiacorum
commissam fuisse scribit.

Reliqua collegia sacerdotum minoris dignitatis erant:

1. Fratres Arvales. Horum quod sciamus nemo Grae-
corum mentionem fecit; tantummodo in inscriptione supra citata
invenimus: *φραῖτεμ ἀρουᾶλεν*; neque sacra ambarvalia com-
memorantur; nam apud Strabon. V. p. 230. ἦν θυσίαν καλοῦσιν
Ἀμβαρούϊαν — et lectio incerta et docuit Salmasius (ad Vopisci
Aurelian. c. 20.) non ambarvalia h. l. intelligenda esse, sed
amburbium, quod sacrum ab illis diversum fuisse constaret. ideo-
que l. l. non *ἀμβαρουίαν*, sed *ἀμβούρβιον* legendum esse.
[Arvales alii, plane ab his diversi, inferiore aetate arvares dice-
bantur et in Gloss. explicantur οἱ περὶ τῶν ὄρων διαγιγνώ-
σκοντες δικασταί. cf. Salmas. l. l.] —

2. Curiones appellantur semper nomine latino. v. Dionys.
Ant. II. c. 17. p. 124. ἀπέδωκε δὲ (Numa) μίαν μὲν ἱερουργιῶν
διάταξιν τοῖς τριάκοντα κουρίωσιν, οὓς ἔφην τὰ κοινὰ
θύειν ὑπὲρ τῶν φρατριέων ἱερά. —

3. Fetiales, de cuius nominis scriptura supra diximus.
Hos Dionys. II. c. 72. comparat cum Graecorum εἰρηνοδίκαις, ubi
etiam munus eorum copiose describit. Illi πάντα τὰ προπολέ-
μια faciebant, ut dicit Dio Cass. 50. p. 606. Plutarchus Numa
c. 12. interpretatur eos εἰρηνοφύλακας. Οἱ μὲν γὰρ Φιτιάδιοι
εἰρηνοφύλακές τινες ὄντες, ὡς δ' ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ τοῦνομα
λαβόντες ἀπὸ τῆς πράξεως; — Plutarchus igitur vulgarem se-
quitur etymologiam, vocabulum hoc ducens a faciendo, ut est
apud Festum. Idem Quaest. Rom. p. 279. b. dicit eos εἰρηνο-
ποιούς, σπονδοφόρους, atque explicat qui sit ὁ καλούμενος
Πάτερ Πατρῶτος (potius Πατράτος); huic a praetoribus cor-
pora, quae ob formam et florem aetatis custodia opus haberent,
commissa fuisse. βούλεται γὰρ εἶναι τὸ πατρῶτον, οἷον εἰ
συμπεπερασμένον καὶ πεπερατωμένον, ὡς τελειοτέρου τῶν
ἄλλων ὄντος ᾧ συμβέβηκε πατέρα κεκτημένῳ πατρὶ γενέ-
σθαι. — Reliqua exscribere nolumus.

4. Sodales. Hi dicuntur constanter a Dione θιασιῶται;
inde sodales Augusti οἱ θιασιῶται Ἀγγούστον. v. lib. 58. p. 886.
καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐτελεύτησε (Seianus) καὶ ὑππων ἀγῶσι,

καὶ θηρίων σφαγαῖς ἐτησίοις, διὰ τε τῶν εἰς τὰς τέσσαρας ἱερωσύνας τελούντων καὶ διὰ τῶν τοῦ Αὐγούστου Διασιω-
τῶν ἀγάλλεσθαι. — Sed lib. 59. p. 908. iidem adpellantur οἱ
συνιερεῖς οἱ Αὐγουστεῖοι; dicitur enim h. l. Caligula spectasse
ludos: συνεθεάσατο μετὰ τῶν συνιερέων τῶν Αὐγουστειῶν.

5. Rex Sacrorum est ἱερῶν βασιλεύς Dionys. V. c. 1.
τοὺς ἱεροφάντας καὶ οἰωνομάντεις (pontifices et augures) ἐκέ-
λευον ἀποδείξαι τὸν ἐπιτηδειότατον τῶν πρεσβυτέρων . . .
ὃς ἱερῶν καλούμενος βασιλεύς; sic enim esse scribendum —
τῶν ἱερῶν — non: τῶν ἱερέων docuerunt interpretes Dionis Cass.
54. p. 758. Plutarch. Quaest. Rom. p. 279. c. retinuit nomen lati-
num: ῥῆγι σακρώρομ. — Domus eius Πηγία — de scriptura
nominis diximus supra p. 42. —

Iam singulis diis addicti erant 1. Flamines. Hos graece
στεφανηφόρους appellari tradit Dionys. II. p. 124. τὴν δὲ δευ-
τέραν (ἱερουργίαν) τοῖς καλουμένοις ὑφ' Ἑλλήνων στεφανη-
φόροις, ὑπὸ δὲ Ῥωμαίων φλάμισιν, οὓς ἐπὶ τῆς φορήσεως
τῶν πιλωτῶν τε καὶ στεμμάτων, ἃ καὶ νῦν ἔτι φοροῦσι,
φλάμα καλοῦντες, οὕτω προσαγορεύουσι. Vocabulum πιλωτά,
ut insolentius, non sollicitandum (pro pileis); magis suspectum
φλάμα. Scaliger φλάμεια legendum censet, Turnebus φιλάμιναι,
quae lectio probato nominis huius etymo sane respondeat. Sed
haec omnia incerta. Alteram vocis explicationem invenimus apud
Plutarch. Numa c. 7. Ἐκάλουν δὲ τοὺς προγενεστέρους φλα-
μῖνας ἀπὸ τῶν περικρανίων πῖλων, οὓς ἐπὶ ταῖς κεφαλαῖς
φοροῦσι, πιλαμένας τινὰς ὄντας, ὡς ἱστοροῦσι, τῶν Ἑλλη-
νικῶν ὀνομάτων τότε μᾶλλον ἢ νῦν τοῖς Λατίνοις ἀνακε-
κραμένων. Igitur a pileo ducit, quasi pileamines. Etyma
haec etiam apud Festum et Servium inveniuntur. Sic etiam de-
script. capit. p. 274. c. ἱερέως ἰδιὸν ἔστι . . . μήτε ἀποτίθε-
σθαι τὸν πῖλον ἀφ' οὗ καὶ φλάμεν καλεῖται. —

Flamen dialis est ὁ ἱερεὺς τοῦ Διός. Appian. bell. civ. I.
c. 65. Καὶ Λεύκιον Μερόλαν χειροτόνησαν ἀντ' αὐτοῦ, τὸν
ἱερέα τοῦ Διός. Λέγεται δὲ οὗτος ὁ ἱερεὺς Φλαμέντας,
καὶ πιλοφορεῖ μόνος αἰεὶ, τῶν ἄλλων ἱερέων ἐν μόναῖς πι-
λοφορούντων ταῖς ἱερουργίαις. Formam hanc φλαμέντας ab-
normem esse, diximus supra p. 58. — Etiam apud Dionem pluri-
bus locis ὁ ἱερεὺς τοῦ Διός dicitur; Plutarchus Quaest. Rom.

p. 289. d., ubi inquit, quam ob causam flameni huic non licuerit farinam aut fermentum tangere, *φλάμινα διάλιν* commemorat (expectaveris, ut supra diximus, *διάλιν*). — Uxor eius *Φλαμινίκα*, *ἱερὰ τῆς Ἡρας εἶναι δοκοῦσα*, commemoratur ibd. p. 285. a. — Flamen Martialis est ὁ *ἱερεὺς τοῦ Ἀρεως*; Dio Cass. 43. p. 359. — Flamen Augustalis *σεβαστοφάντης*. cf. Corp. Inscript. T. II. nr. 3726. p. 950.

2. Salii *) — qui fuerint, copiose enarrat Dionys. II. c. 70. Dicit eos esse Graecorum *Κούρητας* atque indutos fuisse *τηβέννας περιπορφύρους φοινικοπαρύφους*, ἃς *καλοῦσι τραβέας*. Dein pergit: *τοὺς καλουμένους ἄπικας ἐπικειμένους*, οὓς *Ἕλληνες προσαγορεύουσιν κυρβάσις*. Duo eorum fuisse genera *Παλατινούς* et *Ἀγωναλεῖς* vel *Κολλίνους* (sic enim scribendum, non *Κολλινούς*, ut est apud Dion. Cass. fragm. XXI.). — Quos Dionysius *Ἀγωναλεῖς* h. l. dicit, Varro L. l. V. 3. Agonenses adpellat, qui in Quirinali monte sacrarium habebant, unde etiam Quirinales dicebantur. Igitur *Ἀγωνήσιοι* potius dicendi erant. — Saltationem eorum accurate describit Plutarch. Numa c. 13. Ancilia Romanorum (*τὰς ἱερὰς πέλτας*) *ἀγκύλια* dicit, addita causa, cur ita scripsisset, scilicet propter *ἀγκύλον τὸ σχῆμα*, quamquam Juba, *γλιχόμενος ἐξελληνίσαι τοῦνομα*, nomen hoc ab *ἀγκῶνα* derivasset; ἢ *διὰ τὸν ἀγκῶνα*, *περὶ ὃν περιφέρονται*. — At posse etiam nomen duci ab *ἄνω* — *δύναιτο δ' ἂν τῆς ἀνέκαθεν φορᾶς πρῶτον ἐπώνυμον γεγονέναι*. Iam h. l. plane falsus est, si Jubam *ἐξελληνίσαι γλιχόμενον* ab *ἀγκῶν* nomen duxisse narrat; nam utrum quis ab *ἀγκύλον* an ab *ἀγκῶν* nomen hoc derivet, perinde est, quantum ad *ἐξελληνίσαι* pertinet. — Joann. Lyd. de mag. I. 11. *ἀγκίλια δὲ ἐξ Αἰολικῆς σημασίας εἴρηται ὡσανεὶ ἀμφίλια* — quod procul dubio corruptum. Bekerus coniecit: *ἀμφὶ λεῖα* — cuius emendationis sensum non assequimur, cum nomen contra explicetur per: *am* — circum caesum — incisum. — Idem Laurentius de mensib. III. 29. et IV. 36. plura tradit de Mamurio, quae num ab alio quodam scriptore memoriae prodita sint, nescimus. Idibus Martiis, quo die pompa Salliorum duceretur, duci etiam hominem coriis involutum atque hunc

*) Gloss. Salii *ἱερεῖς ὁ τὰ διοπετῇ ὅπλα θεραπεύων, ὑμνωδός, πρύτανις, ὀρχηστῆς*. —

virgis longis verberari — *Μαμούριον αὐτὸν καλοῦντες*. Dein sic pergit: οὗτος τεχνίτης ἐν ὀπλοποιεῖα γενόμενος διὰ τὸ μὴ τὰ διοπτρῇ ἀγκύλια συνεχῶς κινούμενα φθείρεσθαι (ne ancilia semper movendo conficerentur) ὅμοια ἐκείνων κατεσκεύασε τῶν ἀρχετύπων. ὅθεν παροιμιάζοντες οἱ πολλοὶ ἐπὶ ταῖς τυπτομένοις διαγελῶντές φασιν ὡς τὸν *Μαμούριον* αὐτῷ παίζοιεν οἱ τύπτοντες i. e. Mamurium ea re ludi ab iis, qui plagas infligant. Tandem tradit Mamurium ipsum, cum incommoda quaedam accidissent Romanis propterea quod veris ancilibus abstinuissent, baculis percutsum et urbe eiectionem fuisse. —

3. Luperci. Hi dicuntur *ἱεροποιοὶ εἰς τὰς τοῦ Πανὸς γυμνοπαιδίας* Dio Cass. 44. p. 384.; etiam retento nomine latino Plutarch. Quaest. Rom. p. 280. b. *Λούπερκοι διὰ τί κίνα θύουσιν*; — Lupercalia ab iis celebrata Dio Cass. 44. p. 388. interpretatur ἡ τῶν *Λυκαίων γυμνοπαιδία*, aut simpliciter *Λυκαῖα* lib. 45. p. 439. Aliis locis *Λουπερκάλια* legimus. — Plutarchus l. l. sacerdotes hos narrat lustrationi (*καθαρμῶ*) operam dare; diem, quo haec fiunt, dici *φεβράτην* (februatum) καὶ *φεβράριν* τὸ τῶν σκυτῶν ἦθει καθινεῖσθαι, τοῦ ῥήματος τὸ καθαίρειν σημαίνοντος. Locus corruptissimus; pro *φεβράριν* legendum videtur *φεβρώρειν*, ut sit infinitivi graeci terminatio vocabulo latino addita; tum adparet Plutarchum verba verberandi et februandi confudisse; nam illa τὸ τῶν σκυτῶν ἦθει καθινεῖσθαι, quae ceterum corrupta sunt, indicant, eum verberandi verbum significare voluisse. — Quae de *περισκολατισμῶ* h. l. tradit, repetere noli. — Collegium Lupercorum Juliorum est τὸ *ἐταιρικὸν* τὸ *Ἰούλιον*, vel *ἐταιρία* ἡ *Ἰούλεια*. Dio Cass. 45. p. 439. et 44. p. 384. *)

4. De Potitiis atque Pinariis nihil habeo, quod dicam, cum quae apud Dionys. Ant. L. c. 29. p. 32. legantur, satis sint nota nec res ipsa difficultatem interpretandi moverit.

5. Nec de Gallis quidquam dicam, cum graecae sint originis ob eamque causam ad argumentum nobis propositum non pertineant. De Hilaribus, ab iis celebrari solitis, disputat copiose Casaubon.

*) Diversa fuerunt ab his Lupercalia, Constantinopoli mense Majo celebrata; quae etiam *μακελλάρια* pro *λουπερκάλ* dicebantur, fortasse quod carnes inter populum dividebantur. v. Reiskium ad Constant. de cer. graec. L. p. 304. 8.

ad Lampridii Alexandr. Sever. c. 37., cum quibus conferenda, quae Julianus Orat. V. de iis philosophatur, quae cum linguae, ut ita dicam, rationem non spectent, omittimus.

6. Virgines Vestales. Has Dionysius vario modo adpellat; ut αἱ τὸ ἀθάνατον πῦρ διαφυλάττουσαι παρθένοι lib. I. c. 38.; αἱ τῆς Ἑστίας θυηπόλοι vel ἀμφίπολοι lib. III. c. 67.; vel ἐστιάδες II. c. 64. αἱ καλοῦνται πρὸς αὐτῶν (Romanis) ἀπὸ τῆς θεᾶς ἣν θεραπεύουσιν, Ἑστιάδες. Apud Dionem fragm. XCI. simpliciter prae ceteris sacerdotibus dicuntur ἱέρειαι, at aliis locis, ut lib. 37. p. 134. 42. p. 324. ἀειπαρθένοι. Incestum Vestalium sic describit Philostr. Apollon. Tyan. VII. c. 6. ἐπειδὴ τρεῖς τῶν Ἑστιάδων ἀπέκτειναν ἐπ' αἰτίᾳ τῆς ζώνης καὶ τῷ μὴ καθαρῆσαι γάμων. — Fuit iis ius trium liberorum; Dio Cass. lib. 56. p. 814. ταῖς ἀειπαρθένοις πάνθ' ὅσα περ αἱ τεκοῦσαι εἶχον, ἐχαρίσατο; h. l. alii τρεῖς interponunt, ut τρεῖς τεκοῦσαι idem sit quod τρεῖς παῖδες, alii autem demonstrant, apud Jurisconsultos ius trium liberorum simpliciter ius liberorum dici. — Vestalium Maxima vel vetustissima est ἡ πρεσβεύουσα. cf. Dio Cass. lib. 54. p. 754. — Omnes erant ἀνέπαφοι.

De diebus festis et ludis. Dies festos celebrare quot quibusque modis graeci scriptores fuerint interpretati, vix operae esse videtur edisserere, cum notio haec non fuerit Romanis peculiaris; pauca tantum proferamus, quae usum recentiorum auctorum illustrent. Dictioni ἐλινύας ἄγειν propriam quandam vim tribuit Polyb. XXI. c. 1. Τοῖς Ῥωμαίοις τῆς κατὰ τὴν ναυμαχίαν νίκης προσηγγεμένης, πρῶτον μὲν τῷ δήμῳ παρήγγειλλαν ἐλινύας ἄγειν ἡμέρας ἑννέα. τοῦτο δ' ἔστι σχολάζειν πανδημεὶ καὶ θύειν τοῖς θεοῖς χαριστήρια τῶν εὐτυχημάτων. Adparet, Polybium his verbis supplicationem Romanorum circumlocutum fuisse. — Idem Appianus significat per ἀργαίαι, ἡ ἀργία, ut bell. civ. I. c. 56. τὴν ἀργίαν οὐκ ἀναμένων — τῶν ἀργιῶν κατηγόρει ὡς παρανόμων; verum insolentior dictio esse videtur l. l. ὁ Σύλλας ἐπελθὼν ἐβάστασε τὴν ἀργίαν i. q. sustulit ferias, quasi abstulit. Fortasse hic ulcus latet, nam βασιάζειν nemo quod sciamus pro ἀναιρεῖν posuit. — Apud Dionem supplicatio est ἱερομηνία, ut lib. 39. p. 218. καὶ ἱερομηνίας ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἀγαγεῖν ἐψηφίσαντο i. e. supplicationem dierum XX. decreverunt. Idem est θυοίαι ἱκέσσοι apud Appian. bell. civ.

III. c. 74. *Θυσίας τε ἐπ' Ἀντωνίῳ πενήκοντα ἡμερῶν ἐψηφίζετο*; atque sic saepe apud Planud. Maxim. metaphr. belli Gallici *θύειν ἐπὶ τινι*, ut lib. II. extr. *πεντεκαίδεκα ἡμέρας ἐπ' αὐτοῖς ἔθυσαν*, vel simpliciter *ἔθυσαν*, cf. extrem. lib. IV. — Apud recentiores dies festi dicuntur *ἄπρακτοι ἡμέραι*, profesti *ἔμπρακτοι* v. Reizii Glossar. Theophilin. p. 1254. — Iam vota nuncupare est *εὐχὰς δημοσίας ποιῆσθαι*.*)

Ex feriis stativis commemorantur a scriptoribus Graecis:

Τερμινάλια Plutarch. capit. descript. p. 267. c. Dionys. Ant. II. p. 133. *ἐορτὴν ἐν ταῖς πάνυ τιμίαν καὶ τὴν τῶν ὁρίων θεῶν καταστησάμενος. ταύτην Ῥωμαῖοι τερμινάλια καλοῦσι ἀπὸ τῶν τερμόνων, καὶ τοὺς ὅρους αὐτοὺς ἐνὸς ἀλλαγῇ γραμματος παρὰ τὴν ἡμετέραν διάλεκτον ἐκφέροντες, τέρμινας προσαγορεύουσιν.*

Equiria ἵπποδρόμια. Quae de iis tradit Joann. Lyd. de mensib. IV. 9. haec aliis doctioribus explicanda relinquere cogimur. Haec solemnia dicit a. Non. IV. Januarias celebrari atque diis Manibus sacra offerri, in compitis autem miliarisia inter plebem dividi. *ἐπὶ δὲ τῶν ἀγνιῶν τὰ παρ' αὐτοῖς καλούμενα μιλιάρισια τῷ πλῆθει ἐπεδίδοσαν εἰς τιμὴν Σκιπίωνος*. Scipionem enim Olympiade centesima nona ob auri inopiam miliarisia ab ipso confecta militibus largitum esse, cum Hannibal urbi immineret. *καὶ μιλιάρισια ἀπὸ τῆς μιλιτίας οἰονεὶ τῆς στρατιᾶς ὠνομάσθησαν*. Dardanum autem docere, miliarisium olim mille obolorum fuisse, unde etiam nomen ductum esset. — Quaenam haec miliarisia fuerint, num ab alio quodam auctore commemorentur, nescimus; adparet, Laurentium significasse milium, genus frugis, quod a maxima nummorum summa, quae sit mille dictum esse ait Festus; sed reliqua non possumus extricare.

Quinquatrus graece dicuntur *Παναθήναια*. Hoc quamquam notissimum est, interpretibus tamen olim fraudi fuit. Sic

*) Sacra peragere post gymnasium exstructum Philostr. Apollon. Tyan. IV. c. 42. reddidit per: *λευκὴν ἐν αὐτῷ ἔθνον ἡμέραν*; ubi *θύειν ἡμέραν* dictio similis *θύειν γάμους*, *θύειν ἀναγώγια* neminem offendant, magis epitheton *λευκὴν*. — Obiter monemus, a scriptoribus graecis editionem quandam ludorum *κάνδιθαν* commemorari; haec tum intelligitur locum habere, cum ludi a magistratibus sumptibus ipsorum, non ex arca publica fierent. cf. Valesium ad Ammian. Marcell. XXVII. c. 3. p. 479. —

apud Lucian. de merc. cond. c. 37. *Κρονίων ἢ Παναθηναίων ἐπισιάντων*. Vulgo hoc vertebant: Panathenaeis atque M. du Soul adscripsit: Quid Romae Panathenaea? — Ignorabat sic passim Quinquatrus dici, quibus diebus philosophis munuscula missitabant, quique celebrabantur in honorem diei natalis Minervae. — Apud Dionem saepius commemorantur, ut 54. p. 758. *ἔτυχε δὲ* (Augustus) *ἐν τοῖς Παναθηναίοις ὀπλομαχίας ἀγῶνας τῶ τῶν παίδων ὀνόματι τιθεῖς* — lib. 67. p. 1100. *Τὰ Παναθηναία μεγάλως ἐώρταζεν*. Sic etiam apud Aelian. h. n. IX. c. 62. *Πομπηίου Ρούφου Ῥωμαίοις ἀγορανομοῦντος. ἐν Παναθηναίοις, οἷα εἶωθε τῇ τῶν Ῥωμαίων ἀγορᾷ δρασθαι*. — Facile intelligitur, Graecos ideo nomen graecum, rei satis accommodatum, constanter usurpasse, quia latinum ita est comparatum, ut graecis litteris vix exprimi posset atque asperius sonaret. —

Megalenses dicuntur semper ex analogia, quam supra exposuimus, *Μεγαλήσια*. —

Ludi Cereales sic describuntur apud Dionem: *καὶ οἱ ἀγορανόμοι τοῦ πλήθους* (aediles plebis) *ὀπλομαχίας ἀγῶνας ἀντὶ τῆς ἵπποδρομίας τῇ Δήμητρι ἐπετέλεσαν* i. e. loco ludorum equestrium gladiatorios Cereri exhibuerunt. —

Fordicidia Gloss. *Θυσίαι ἐγκύμονος βοός*. v. interpretes Ovidii Fast. IV. 629., non commemorantur apud graecos scriptores; significat ea fortasse Joann. Lyd. de mensib. IV. 49. *τῇ πρὸ δεκάεπτά καλανδῶν Μαΐων* (quo die revera sacra haec celebrabantur) *οἱ ἀρχιερεῖς ἐπὶ τὸ θέατρον γενόμενοι ἄνθη ἐπὶ τὸν δῆμον ἐξήριπτον καὶ τὰ σπόριμα ὑπὲρ εὐετηρίας ἱεράτευον καὶ ἐξώθεν τῆς πόλεως ἐπὶ ὠρισμένους σταθμοὺς ἤρχοντο ἱερατεύοντες Δήμητρι*. ὄνομα δὲ τῇ *Θυσίᾳ Φορδικάλια*. Hoc etiam inexplicatum relinquimus, neminem certe Romanorum scriptorum Fordicalia commemorasse scimus; Laurentius vocabulum hoc depravasse videtur. —

Palilia vel Parilia apud Hesych. commemorantur: *Παλίλια ἀγών*. οἱ μὲν τῷ*) (— τῇ) *Πάλητι*. ἔνιοι δὲ τῷ

*) Athenaeus VIII. p. 361. f. haec tradit: *ἔτυχε δὲ οὕσα ἐορτὴ, τὰ Παρῶλια* (Παράλια ms. Ep.) *μὲν πάλαι καλούμενα, νῦν δὲ Ῥωμαῖα, τῇ τῆς πόλεως Τύχῃ ναοῦ καθιδρυμένου ὑπὸ τοῦ . . . Ἀδριανοῦ*. Quod unde sumserit nescimus; nemo enim scriptorum, quantum sciamus, hoc tradidit, quae olim Palilia dicta fuissent, postea ferias latinas nomen accepisse. —

Παρί. Apud Dionem 43. p. 369. *Παρίλια* — τὰ τε γὰρ *Παρίλια* ἱπποδρομίᾳ ἀθανάτω . . . ἐτιμῆθη i. e. perennibus, perpetuis ludis. De scripturae nominis Sturzius utique recte monuit nihil certi proferri posse, cum *Παρίλια* etiam infra legatur; etiam apud Latinos utramque formam in usu fuisse sciunt omnes. Eadem est ratio, ut hoc statim adiungam, nominis *Latiaria*, quos dies festos Praefectus urbis celebrabat: *πολίαρχος τὰ Λατιάρια ἐποίησε* Dio lib. 47. p. 519. ubi Leunclavius nulla idonea causa *Λατιάρια* scribendum esse censuit. — Quodsi *Παλήλια* etiam *βατηρικὴ τις ἑορτή* — apud Plut. Romul. c. 12. dicitur, rationem scripturae supra accuratius explicavimus. —

Floralia Φλωράλια, Dio Casa. 58. p. 891. vel *Θέαι τῇ Φλώρᾳ τελούμεναι*, quibus solis nihil inter plebem distribui tradit lib. 78. p. 1329.

Sacra Bonae Deae idem 37. p. 139. sic interpretatur: καὶ ἐν τούτῳ ὁ Καῖσαρ, τοῦ Κλωδίου τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐν τε τῇ οἰκίᾳ καὶ παρὰ τὴν ποιήσας τῶν ἱερῶν, ἅπερ αἱ ἀειπαροφάνοι παρὰ τε τοῖς ὑπάτοις καὶ παρὰ τοῖς στρατηγοῖς ἄγνωστα ἐκ τῶν πατρίων εἰς πᾶν τὸ ἄρρεν ἐπετέλουν, αἰσχύναντος, ubi v. interpretes.

Compitalia describit Dionys. Ant. IV. c. 14. ἑορτὴν ἄγουσι . . . Κομπιτῆλια προσκαρθεύοντες αὐτὴν ἐπὶ τῶν στενωπῶν. χαμπίζοντες γὰρ τοὺς στενωποὺς καλοῦσαι.

Iem Iudi magni vel *Romani* pluribus locis commemorati, variis nominibus significantur. Apud Dionem dicuntur pluries τὰ *Ῥωμαῖα*, ut lib. 37. p. 116. ἐπηνέθη, ὅτι καὶ τὰ *Ῥωμαῖα* καὶ τὰ *Μεγαλήσια* πολυτελέστατα ἐποίησεν; sed lib. 48. p. 562. vocat eos ἡ πανήγορις ἡ τῶν *Ῥωμαίων*. — Dionysius V. c. 57. eleganti usus est circumlocutione: ἐπώνυμοι τῆς πόλεως ἄγῶνες. — Apud Zonaram VIII. c. 22. ἡ τῶν *Ῥωμαίων* πανήγορις, ut apud Dionem.

Saturnalia ἡ τῶν *Κρονίων* ἑορτή. Appian. de bell. Samnit. X. 5. καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἐς τῶν *Κρονίων* τὴν ἑορτὴν ἔπεμψεν ἀνεὺ φυλάκων i. e. ad celebranda Saturnalia. Alii nomen latinum conservant, ut Athenaeus XIV. p. 639. c. ἡ τῶν

Ceterum *Palem* alii masculini generis villicium *Jovis* fuisse tradunt, ut *Servius* et *Amobius*, quia de re apud *Hesychium* lectio non plane reicienda.

Σατουρνάλια *ἑορτή*. — Io Saturnalia 'Ιὼ Κρόνια Dio Cass. 37. p. 114. Sigillorum, quae his solemnibus clientibus, pueris, amicis missitare solebant, mentio fit ibid. 59. p. 907. *τά τε Κρόνια ἐπὶ πάντε ἡμέρας ἑορτάζεσθαι κελύσας καὶ ὀβολὸν παρ' ἑκάστου τῶν τὸ σιτηρέσιον φερόντων ἀντὶ τῆς δραχμῆς, ἣν εἰς εἰκόνων ποίησιν ἐδίδουσαν αὐτῶ, λαβῶν* i. e. ab omnibus, quibus frumentum ex publico dabatur, obolo accepto. —

Larentalia vel **Larentinalia** *Λαρεντία* *ἑορτή*. Plut. Romul. c. 14. *Ταύτῃ (i. e. Ἀρκὰ Λαρεντίῃ) δὲ θύουσι Ῥωμαῖοι καὶ χοῶς ἐπιφέρει τοῦ Ἀπριλίου μηνὸς αὐτῇ ὃ τοῦ Ἄρεος ἱερὺς, καὶ Λαρεντίαν καλοῦσι τὴν ἑορτήν.*

Praeter haec commemorantur etiam Poplifu'gia vel Populifugia, gr. ὄχλου φυγή, Dionys. Ant. II. c. 56. narrat, Romuli caedem perpatriatam esse a novis civibus, oborta subito caligine atque turba diffugiente. *διὰ τοῦτό γ' οὖν φασὶ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ τὸ πάθος ἐγένετο, τῆς τροπῆς τοῦ πλήθους ἐπώνυμον εἶναι καὶ μέχρ' ἑκὼν καὶ ἡμᾶς χρόνων ὄχλου φυγὴν καλεῖσθαι.* — Eadem etiam tradit Plutarchus, uterque igitur dissentit cum Varrone L. 1, 5, 3. et Macrobi. Satur. III. 2, qui diversa de origine solemnium horum narrant.

Iuvenales ludi sive Iuvenalia a Nerone instituta Dio. Cass. saepe interpretatur *νεανισκεύματα*, ut lib. 61. p. 998. *ἐπεκλήθη δὲ Ἰουβενάλια, ὥσπερ τινὰ νεανισκεύματα.* lib. 67. p. 1113. *ἔφ' ᾧ πον καὶ τὰ μάλιστα ὀργὴν ἔαχεν, ὅτι ὑπατεύοντες αἰτῶν εἰς τὸ Ἀλβανὸν ἐπὶ τὰ νεανισκεύματα ὀνομασμένα καλέσας, λέοντα ἀποκτείνειν ἠνάγκασε.* Ex addito ὀνομασμένα colligi potest, hanc appellationem aetate Dianis iam quodammodo invaluisse. Armilustrium in Gloss. explicatur per ὀπλοκαθάρασιν, ὀπλοκαθαρμός, ὀπλοκαθαρεία, cf. interpretes Fasti s. v.

Aliorum interpretatio nullam habet difficultatem, cum nomen latinum incolume servarent, ut *Καρμεντάλια*, *Ματρουνάλια*, v. Plutarch. Rom. c. 21. *Ὀνειαράλια* Plutarch. capit. descript. p. 275. d. *Κυρινάλια* Quaest. Rom. p. 285. d., quae solemnia dicit *μωρῶν ἑορτήν* i. e. diem hunc iis fuisse destinatum, qui curiam suam ignorassent — *τοῖς τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀγνοοῦσιν.* Ibid. etiam *Φουρνικάλια* (Fornicalia) commemorantur. —

Alia in *εἰα* exeunt. Sic Ludi Apollinares *τὰ Ἀπολλώνεια* Dio Cass. lib. 43. p. 376. (deterior lectio est *Ἀπολλώ-*

νια)*); ludi Martis τὰ Ἄρεια ibd. 50. p. 826. Ad eandem similitudinem pertinent Ἀδριάνεια, Ἀντωνείνεια vel Ἀντωνίνεια, Γερμανί-
κεια, Σεβήρεια, Κομμόδεια. cf. Corp. Inscript. nr. 246. nr. 248. — His nominibus in titulis tribuebatur etiam ηα terminatio, veluti
Καισαρήων Νερονανήων; v. Boeckh. Corp. Inscr. T. I. p. 592.
nr. 1186. — Rarior est forma Νερονανίδεια ibd. nr. 1424.

Ex feriis conceptivis commemorantur:

Feriae latinae graece ὀνοχαί, aut simpliciter, aut addito
adiectivo λατῖναι, ut Dio Cass. 41. p. 273. καὶ πολίαρχος οὐ-
δεὶς εἰς τὰς ἀνοχὰς ἤρέθη; lib. 39. p. 205 ἐπὶ τὰς ἀνοχὰς
τὰς Λατίνας, atque sic apud Dionem constanter. Apud alios
scriptores interpretationem hanc non invenimus, sed alias dictiones,
ut apud Dionys. Ant. IV. p. 250. ταύτας δὲ τὰς ἑορτὰς καὶ
θυσίας μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων τελοῦσι Ῥωμαῖοι, Λα-
τίνας καλοῦντες.

Feriae sementivae. Has Ioann. Lyd. de mensib. III. 6. sic
interpretatur: αἱ τοῦ σπόρου ἑορταί, αἱ λεγόμεναι παρὰ Ῥω-
μαίοις σημαντίβαι, τοῖτ' ἔστι σπόριμοι, οὐκ ἔλαχον ὠρι-
μένην ἡμέραν. Nomen σημαντίβαι cur ita inflexerit, non liquet.
Pergit, has ferias celebratas fuisse per biduum, non deinceps, sed
septem diebus intermissis.

De sriptura nominis Capitulinorum diximus supra p. 74. —
Plutarch. descript. capit. p. 277. c. inquit, cur τοῖς Καπιτωλίοις
Θέας ἄγοντες ἔτι νῦν κηρύττουσι Σαρδιανούς ὀνίους (Sardos
venales) καὶ γέρων τις ἐπὶ χλευασμῷ προάγεται, παιδικὸν
ἐναψάμενος περιδέραιον, δ' καλοῦσι βούλλαν — quae eadem
fere leguntur apud Festum. Septimontium, dies festus Decem-
bri mense celebratus, ita graece dicitur, ut a latina literatura plane
abhorreat. Apud Plutarchum capit. descript. p. 280. c. Σεπτο-
μόντιον. Legimus enim: τὸ δὲ Σεπτομόντιον ἄγουσιν ἐπὶ
τῷ τὸν ἑβδομον λόφον τῇ πόλει προσκατανεμηθῆναι καὶ τὴν
Ῥώμην ἐπτάλοφον γενέσθαι. — Verum apud Ioann. Lyd. fragm.
de mensib. Caseol. est Σεπτιμόνδιος ἑορτή. Ἐν ταύτῃ καὶ

*) Haec forma in ια tamen saepe legitur; sic ludi Actiaci, ab Augusto
Nicompe instituti, τὸ Ἄκτια Strab. VII. p. 335. Quae Hadrianus edidit solem-
nia in Asia et Graecia τὰ Ἀδριάνια Ὀλύμπια (vel τὰ Ἀδριανοῦ Ὀλύμ-
πια) Philostr. v. Sophist. I. p. 530.

ἡ λεγομένη παρ' αὐτῶν Σεπτιμόνδιος ἑορτὴ ἐπιτελεῖτο, τουτέστιν ἡ περίοδος τῆς πόλεως, ὅτι ἐπὶ ἑπτὰ λόφους τὰ τείχη τῆς Ῥώμης ἐκτίεται.

Posteriore aetate celebratum fuisse diem festum Maiumam docemur a Suida s. v. *Μαιουμᾶς*. Dicit solennia haec agi Maio mense, cives Romanos tum ad Ostiam secundo Tiberi descendere ibique nantes in marinis aquis ludere; tum pergit ἐτέλουν δὲ μέχρις Ἀναστασίου βασιλέως οἱ ἐν Κωνσταντίνου πόλει πανήγυριν τῶν Βρυτῶν — quae qualis fuerit nescimus. Reinesius scribendum censet: *βρούμων ἑορτῇ*, fortasse Brumalia, de quibus absurda tradit Suidas s. v. *Βρονμάλια*, quae iam Kuesterus inepta et ex putidis lacunis hausta esse intellexit. — Erat etiam dies in honorem Bacchi celebratus. cf. Glossar. Du Cangii. — Suidas l. l. prodit etiam, Romanos Augusto mense celebrasse τὴν τῶν κυνῶν πανήγυριν, quo die canes interficerent, quod urbe a Gallis capta non latrassent. Quatenus haec sacra fuerint, non liquet; scimus Robigalibus sacra cane facta esse, sed haec Aprili mense agebantur. — Diversa prostant apud Joann. Lyd. de mensib. IV. 53. Maiam scilicet (*Μαῖαν*) esse terram atque Maio mense eam veneratos esse Romanos, inde *μαῖουμίζειν* et *μαῖουμᾶν* idem esse atque dies festos agere. Sic etiam apud Constant. Porphy. de cerem. p. 451. ἐν αὐτῇ δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκάλει τοὺς ἄρχοντας, καὶ ἐδίδου αὐτοῖς ἀποκόμβιον καὶ μαῖουμᾶν τοῖς στρατιώταις i. e. maiumam seu refectionem. Est igitur ἡ μαῖουμάς re-creatio apud scriptores huius aetatis. —

Ludi votivi dicuntur *πανηγύρεις εὐκταῖαι*; Dio Cass. 54. p. 757. ἐν τῇ πανηγύρει τῇ εὐκταίᾳ, ἣν ἐπὶ τῇ ἐπανόδῳ αὐτοῦ διετέλει.

Ludi saeculares apud Herodian. III. c. 8. αἰνῶνιοι θεαί. H. l. enim de Severo: εἶδομεν δὲ ἐπ' αὐτοῦ καὶ θεάς τινῶν παντοδαπῶν θεαμάτων ἐν πᾶσι θεάτροις ὁμοῦ, ἱερουργίας τε καὶ παννυχίδας ἐπιτελεσθείσας εἰς μυστηρίων ζῆλον αἰωνίους δὲ αὐτὰς ἐκάλουν οἱ τότε, ἀκούοντες τριῶν γενεῶν διαδραμουσῶν ἐπιτελεῖσθαι. At hanc interpretationem apud solum Herodianum invenimus, apud alios scriptores est nomen latinum, τὰ σαικουλάρια ἐπιτελεῖν Dio Cass. lib. 54. p. 747. vel *σεκουλάρια*. Zosim. II. c. 1—7., qui solennia haec diligentius describit, statim in initio dicit: *σέκουλα γὰρ τὸν αἰῶνα Ῥωμαῖοι*

καλεῖται; expectaveris σέκουλον. — Apud Georg. Syncell. Chronogr. p. 247. (470.) legimus: 'Εν 'Ρώμῃ Κλαρίων ἀγὼν ἐκατονταετῆς ἤχθη πρῶτος, ubi Goarius adscripsit: Κλαρίων pro Σεκουλαρίων per apocopen (?) sumta dictio; vox Κλαρίων barbara Graecis facta, multo barbarior Latinis, quasi deformitatis adiecto foenore, reddita in his Eusebii Latini ad Olympiaden 82 „Romae Clarior agon centenarius primus actus.“

Ludos Circenses Graeci melioris aetatis dicunt ἡ ἵπποδρομία. v. Dion. 48. p. 540. καὶ τὴν ἵπποδρομίαν ἐπὶ δύο ἡμέρας ἐποίησε, τῇ τε Τροίᾳ καλουμένῃ διὰ τῶν εὐγενῶν παίδων ἐγανρώθη i. e. Circenses parabat et ludum, qui Troia dicebatur. Sic enim hic ludus dicitur ἡ Τροία, unde τὴν Τροίαν ἵππεύειν lib. 59. p. 908 Troiam ludere. Apud recentiores Circenses dici Κιρκίσια vel Κιρκήσια supra diximus.

Circus maximus est ὁ μέγας ἵππόδρομος, ut apud Dion. 63. p. 1031., vel Κίρκος, ut apud Athen. XIV. p. 615 (ex Polybio); vel ἵππικὸς τόπος, etiam τὸ ἵππικόν. cf. interpretes Theophili Paraphr. Instit. II. XX. V. — Fori vel sedilia sunt ὑπόστεγοι καθέδραι; sic Dionys. III. c. 68. narrat, Tarquinium primum extruxisse circa circum maximum ὑποστέγους καθέδρας· τέως γὰρ ἐσιτῶτες ἐθεώρουν ἐπ' ἱκρίων, δοράτων ξυλίναις σκηναῖς ἐπικειμένων; ubi v. Sylburg. — Carceres ψαλιδωτοὶ ἵππαφρέσεις διὰ μιᾶς ὕσπληγγος ἀνοιγόμεναι, vel simpliciter αἱ ἀφέσεις. cf. Dionys. Ant. VI. c. 16. p. 414. — Spinae atque metae mentionem factam apud scriptores gr. melioris aetatis non invenimus; at Delphinas et ova commemorat Dio Cass. 49. p. 600., ubi de Agrippa: κὰν τῷ ἵπποδρόμῳ σφαλλομένους τοὺς ἀνθρώπους περὶ τὸν τῶν διαύλων ἀριθμὸν ὁρῶν (i. e. cursuum numerum) τοὺς τε δελφίνας καὶ τὰ ὠοειδῆ δημιουργήματα κατεστήσατο, ὅπως δὲ αὐτῶν αἱ περίοδοι τῶν περιδρόμων ἀναδεικνύονται. —

Signum mittere est ἀποσημαίνειν. Dio Cass. 43. p. 350. Vocabulum μάππα recentiores retinuerunt; inde apud Byzantinos μαππάριος, cui erat officium mittendae mappae. *) — Aurigae

*) De brario, cuius usus erat in circo, v. Casaubon. ad Vopisci Aurelian. p. 580. Etymol. Φάσσαν ἢ προσώπου ἐκμαγεῖον. λέγεται δὲ οὕτω καὶ ὁ παρὰ 'Ρωμαίοις καλεῖται ὠράριον; apud Hesych. καψιδρωτίων.

sunt ἀρματηλάται. De eorum factionibus disputat Joann. Lyd. de mensib. IV. 25. Tribunal voluptatum curam habere cursus equestris atque tres currus, non quatuor certasse: οἱ μὲν ῥουσσάτοι οἶονεὶ ἐρυθροί, οἱ δὲ ἀλβάτοι οἶονεὶ λευκοί, οἱ δὲ βίριδες οἶονεὶ ἀνθηροί· πρασίλους δὲ αὐτοὺς νῦν προσαγορεύουσι. Russatos esse Martis, albos Jovis, floridos autem Veneris. Postea accessisse etiam currum venetam βένετον. Βενέτους δὲ αὐτοὺς ἐπιχωρίως καλοῦσι — σιδηροβάφους (ferreo colore tinctos)· τὸ γὰρ παρ' ἡμῖν λεγόμενον καλᾶϊνον χρῶμα Ῥωμαῖοι βένετον προσαγορεύουσιν. Tum pergit: Gallos in proprio loco spectasse et Venetos eos ex vestitu nominatos. Quae insequuntur: καὶ Βενετίαν τὴν χώραν διὰ τὸ μηδένα ποτε κατ' ἐκείνην εὐπορῆσαι στολῆς quid sibi velint, ignoramus. Tandem dicit, ob quatuor elementa quatuor certamina instituta fuisse: τὸ ἀνθηρὸν ἀντὶ πυρός, εἰς τὴν τῆς Ῥώμης τιμὴν (Φλώραν δὲ αὐτὴν ὠνόμαζον, ὥςπερ ἡμεῖς Ἀνθουσαν), δεύτερον τὸ λευκὸν διὰ τὸν ἀέρα, τρίτην τάξιν Ἀρεῖ καὶ τετάρτην ἄρτι προσληφθεῖσαν Κρόνῳ ἢ Ποσειδῶνι· ἐκατέροις γὰρ τὸ κυανοῦν προσγενέμεται. Alii pro albatis et russatis dicunt οἱ τῇ λευκῇ τῇ τε πυρρῇ σκευῇ χρώμενοι; βενέτους autem οὐνετίους, ut est apud Dion. 61. p. 985., inde vestitus venetus ἡ οὐνετίος ἐσθῆς ibd. 65. p. 1063. Prasini sunt qui τὴν βατραχίδα ἐνδύνονται ibd. 59. p. 918. Similia etiam apud alios auctores prostant, veluti apud Cedrenum p. 147. (258). Hic narrat Romulum primum Circum instituisse — οὗτος κίττει πρῶτον ἵππικὸν ἐν Ῥώμῃ, ὃ κερκέσιον Ῥωμαῖοι καλοῦσι; tum addit, ab eo Circum hunc ita fuisse institutum, ut duodecim ianuae duodecim domos signiferi coelestis circuli denotarent; — τὸ δὲ πέλμα τὴν γῆν πᾶσαν εἶναι [πέλμα h. l. i. q. area sive arena], τὸν εὐριπὸν τὴν θάλασσαν, τὸν δὲ ἐπὶ τὰς θύρας καμπτὸν τὴν ἀνατολὴν καὶ τὸν ἐπὶ τῇ σφενδόνῃ τὴν δύσιν — [σφενδὼν significat circi carceres, cum ex iis, veluti e funda lapides, currus erumperent] — τὰ δὲ ἐπὶ τὰ σπάτια τὸν δρόμον τῶν ἐπὶ τὰ πλανητῶν, τὸν δὲ ἀέρα οὐρανόν. Atque colores distinguit ut Joannes Lydus, quae omnia insipida repetere nolumus; hoc tantummodo addimus p. 169. (297.) eandem rem a Cedreno enarrari. Illo loco mira profert de mappa μαππάριον et origine usus eius. Morem enim fuisse, ut consules in theatro epularentur atque post

convivium: ἐκμαγεῖον, ὃ καὶ μάππαν πατριῶς καλοῦσιν, ἐξ οὗ καὶ μανδύλια — proiecissee; pergit: ὅπερ ὑποδεχόμενος ὁ λεγόμενος μαππάριος τὸν ἀγῶνα παρεσκεύασεν. οὐ πλέον δὲ τῶν ἐπὶ κύκλων, οἷς σπάτια οἰόνει στάδια καὶ μίσους (i. e. missus vel commissiones) ἀντὶ τοῦ ἄθλους περὶ τὴν πυραμίδα, ἣν νῦν ὀβελὸν καλοῦσι, διεπληκτίζοντο οἱ ἀγωνισταὶ διὰ τὸ τοσοῦτους εἶναι τοὺς τῶν πλανητῶν πόλους [planetarum orbes]. — Imperatores alios aliis factionibus favissee, sciunt omnes; inde πρασιανοί, βενετιανοί. Marc. Antonin. l. 5.

Byzantinorum aetate, ingravescente barbarie, vocabula latina magis etiam usu percrebuerunt. Sic qui paria curruum (combinas) componebant, dicebantur voce hybrida κομβηνογράφοι vel κομβινογράφοι, ut apud Constant. Porphy. de cer. aul. l. 69. p. 313. l. 71. p. 352. — ὀρναιόριον i. q. (urnatorium) aedes, in qua stabant urnae, in quas sortes coniiciebantur, quo ordine singulis curribus esset decurrendum; cf. ibd. p. 312. Currus enim κατὰ τὸν ὄρδινον τοῦ λαχοῦ exhibant. ibd. p. 328. — Θεσσαρίας (contractum ex Θεσσαράριος) videtur fuisse, qui tesseras combinarum seu aurigationum circensium edebat; κουσιωδιάριος i. q. omnem adparatum circensium asservabat; v. Reiskium l. l. p. 310., αὐριγάριον sive δημόσιον sunt vestes e communi aerario aurigis datae ibd. p. 330. — μαξιλλάριος ibd. p. 352. qui equis in maxilla signum inurit. Quinam vero φακτιωνάριοι fuerint, non satis liquet. Videntur fuisse aut praepositi factionum, aut de ministerio factionum. φακτιῶν autem (factio)*) dicitur scriptum vel mandatum imperatoris, quo ut factio institueretur permittebat; idem est etiam βούλλα χρυσῇ inde βουλλωθεῖς factionarius bulla institutus, v. Constant. Porph. l. l. l. 69. p. 328. 329. — Διβέρσιον videtur fuisse, quum factiones equis, aurigis et curribus permutatis, Prasini Venetorum et Veneti Prasinatorum, certabant; cf. ibd. p. 336. Tandem pannus purpureus, cuius usus in circo erat, etiam τριβλάτιος dicitur, quasi triplici tinctura blattae infectus. cf. ibd. l. 10. p. 80. — Reliqua nomina latina βῆγαι, βῆγες, βηγάριοι supra suo loco explicavimus. —

*) Factio generatim gr. dicitur ἡ μοῖρα; ἡ ἀρεσις; sic apud Appianum saepissime, ut bell. civil. III. 86. V. 70. —

Amphitheatri podium graece dicitur τὰ δίδυρα Polyb. XXVI. c. 1. Sedilia sive cunei τὰ θεωρητήρια Plutarch. C. Gracch. c. 12. — Cavea est γαλεάγρα apud Dion. Cass. 59. p. 913. εἰς τὴν γαλεάγραν καθέειρξε; etiam δεξαμενή lib. 76. p. 1272, ubi narrat hanc δεξαμενὴν in amphitheatro in navis formam factam, ingentem ferarum copiam amplexam fuisse. — Gladiatores ipsi dicuntur, id quod omnibus est notum, μονομάχοι, μονομαχεῖν etc.; etiam θηριομάχοι, proprie bestiarum, ut θηριομάχος αὐτοὺς ἐποίησε (ex Diodoro) apud Phot. Biblioth. 1184. R. Etiam κυνηγοί apud Theophilum pluribus locis; inde κοντροκυνηγέσιον ἐνόζυγον explicant „venationem gladiatoriam unius bestiarum cum singulari bestia compositi atque venabulo (κονταρίω) armati“. cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. II. nr. 3422. At gladiatores etiam λοῦδοι dicebantur et λουδοτρόφοι lanistae; etenim apud Latinos etiam ludii gladiatores dicebantur; v. Salmas. ad Trebellii Pollionis Claud. c. 5. *) Apud Byzantinos bestiarum dicebantur κομψάκτορες vel κομψέκτορες, confectores; sic enim dictos fuisse qui cum bestiis pugnarent easque occiderent, ex Suetonio omnes scimus. — Βηνάτωρ apud Du Cange explicatur: qui ad circum bestias nutrit; — sed est potius, qui se offert pugnaturum cum beluis. — Ad significanda varia gladiatorum genera latinis semper usi sunt vocabulis, ut Dio Cass. 72. p. 1219. Commodum in certamine gladiatorio usum fuisse narrat τῇ τοῦ σεκούτορος καλουμένη ὀπλίσει. cf. Glossar. Du Cangii s. v. ρητιάριος. —

Ludi gladiatorii vario modo dicuntur, sed ita semper, ut ratio et significatio facillime adpareant. Sic ὀπλομαχικοὶ ἀγῶνες apud Dion. 59. p. 917. δύο γὰρ στρατηγούς εἰς τοὺς ὀπλομαχικοὺς ἀγῶνας, ὥσπερ ποτὲ ἐγίνετο, λαγχάνειν ἐκέλευσε. — Aliis locis dicuntur μονομαχίας ἀγών, θεῖναι μονομαχίας ἀγῶνα ibd. 54. p. 748. ὀπλομαχίας ἀγών ibd. p. 758. ὀπλομαχίαν ποιεῖν ludos edere lib. 55. p. 804. μονομάχων ἀγῶνας ἔθηκε ἐπὶ τῷ πατρὶ i. e. ludos funebres instituit — qui ludi aliis locis ἀγῶνες ἐπιτάφιοι dicuntur vel ὀπλομαχίαι ἐπιτάφιοι; idem significat dictio: θηρίων σφαγὰς καὶ ἀνδρῶν ὀπλο-

*) Alio spectat glossa Hesychii: Λυδοὶ οὗτοι τὰς θείας εἰρεῖν λέγονται. ὅθεν καὶ Ῥωμαῖοι λούδους φασίν. —

μαχίας ἐπὶ τῇ θυγατρὶ ἐποίησεν. Verum vix operae pretium has phrases singillatim proferre, cum facillimae sint intellectu.

De ludis scenicis nihil habemus quod dicamus, cum res ipsa ita sit comparata, ut quantum ad orationem pertineat nihil habeat, quod graeco sermone non possit accurate et facillime converti. De generibus fabularum: κρηπιδάτα, πραιτεξτάτα, παλλιάτα, τογάτα, ταβερνάρια secundum Joann. Lyd. de mag. l. 40. diligenter egit Reuensius Collectan. litter. p. 33. seqq.; post operam ab hoc viro impensam nihil adiciere queam, maxime cum praeter Laurentium scriptores graeci caput hoc vel genus litterarum latinarum non tractarent. — Atellanae, ut hoc in transcurso dicam, minus accurate redduntur σατυρικάι κωμωδίαι; quo l. v. Casaubonum. Unde lucar dicatur: διὰ τί τὸ τελούμενον εἰς θέας, λοῦκαρ καλοῦσι — explicat notissimam secutus rationem Plutarch. Quaest. Rom. p. 285. a. *)

Restat, ut pauca dicamus de locatione et dedicatione templorum. Locus memorabilis est hae de re apud Dionys. Ant. VI. c. 1., ubi auctor narrat templum Saturni Romae conditum fuisse atque tum pergit: τὴν δὲ γραφὴν τῆς ἰδρύσεως τοῦ ναοῦ τινὲς μὲν ἱστοροῦσι λαβεῖν Τίτον Λάρκιον . . τὴν δὲ καθιέρωσιν τοῦ ναοῦ λαβεῖν Πόστουμον Κομίνιον i. e. foundationem templi inscriptam fuisse T. Largio, dedicationem autem eius a senatu tributam vel commissam fuisse Postumo Cominio. Est igitur procul dubio discrimen inter ἰδρύσεις et καθιέρωσεις, quam ob causam Sturzius apud Dion. Cass. fragm. XXV. emendatione usus est probabili. Illo loco enim narratur, M. Horatium consulem Jovis Capitolini aedem dedicavisse — ἐθεώσεν τὸν τοῦ Διὸς νεών — sed cum filius ei mortuus esset, Valerium id ipsum ei παρ' αὐτὴν τὴν ἱερουργίαν nunciari iussisse eo consilio, ut cum nefas esset funestā familiā rem sacram facere, dedicatione operis sibi cederet: ἵνα παραχωρήσειεν οἱ τῆς τοῦ ἔργου ἰδρύσεως. H. l. igitur Sturzius ἱερώσεως probabiliter legendum esse coniecit; hoc tantummodo non placet, quod vocabulum ἱέρωσις Graecis plane

*) Glossa Hesychii obscura, nescimus quo pertineat. λάρεις. λαράβεις. τοὺς κυρίτας Ῥωμαῖοι οὕτως. Legendum censent: λάρεις. λάρβαι (larvae) τοὺς κυρίτους (sive κυρίτας) οἱ Ῥωμαῖοι οὕτως. Nam ipse Hesychius: κυριτοί. οἱ ἔχοντες τὰ ξύλινα πρόσωπα κατὰ Ἰταλίαν. — Lucar in Glöss. explicatur etiam μισθὸς ἀπὸ ψίσκου. cf. Scalig. ad Festum s. v. —

inusitatum fuisse videtur qui dedicationem semper *καθιέρωσιν* dicebant. Igitur aut hoc reponendum aut accipiendum, Dionem utrumque confudisse. Apud Dionys. V. p. 304. *ἀνιέρωσις* sic legitur; — *τὴν δὲ ἀνιέρωσιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἔλαβεν Μάρκος Ὀράτιος*; ubi *ἐπιγραφὴ* i. e. q. supra *γραφὴ*. — At dedicatio est etiam *ἀνάδειξις*; dedicare *ἀνατιθέναι*; inde δὲ *ἀναθεῖς* dedicator. cf. Strabo VIII. p. 381. Etiam simplex *διδόναι*. Sic apud Dionys. Ant. VIII. p. 526. legimus, Proculum Virginium signum a mulieribus vel potius matronis consecratum, his verbis dedicasse: *θεοφύλακτο γλῶττι λατίνῃ φωνῇ εὐσύνετον καὶ γεγωνόν, ἧς ἐστὶ φωνῆς ἐξερμηνευόμενος ὁ νοῦς εἰς τὴν ἑλλάδα διάλεκτον τοιόσδε: Ὅσῳ πόλεως νόμῳ γυναῖκες γαμεταὶ δεδῶκατέ με.* apud Plutarchum iisdem fere verbis: *θεοφιλεῖ με θαυμάῳ γυναῖκες δεδῶκατε* i. e. rite me dedicastis. Nam sic etiam habet Valerius Maximus: Rite me vidistis, rite dedicastis. —

Templum exstruendum locare est *ναῶν κατασκευὴς ἐκμισθοῦν*, ut apud Dionys. VI. c. 17.; templum vovere *εὐξασθαι τὸν ναὸν ἀναθήσειν* ibd. vel *κατονομάζειν*, quamquam hoc alio sensu legitur apud Dionys. II. c. 10. *θεοῖς καταχθονίοις κατονομάζειν*.

C A P. XIII.

De anni mensiumque partitione.

Laurentius de mensib. III. 15. dicit tria Romanis fuisse anni initia: *μίαν μὲν ἱερατικὴν, κατὰ τὸν Ἰαπωνάριον, αὐξανούσης ἡδὴ τῆς ἡμέρας, δευτέραν δὲ κατὰ τὴν τοῦ Μαρτίου πρώτην, ἣν πάτριον εἶχαν, καὶ ἦν καὶ τὰ ὄπλα ἔθος αὐτοῖς κινεῖν τὴν δὲ πολιτικὴν ἢ μᾶλλον κυλικὴν κατὰ τὴν πρώτην τοῦ Σεπτεμβρίου, ἣν ἡμεῖς μὲν ἐπινέμησιν, αὐτοὶ δὲ ἰνδικτίωνα καλοῦσι.* Tum pergit, antiquis temporibus *κύκλον* (orbem) constituisse *lustra* i. e. quinquennio (*λοῦστρον τοῦτ' ἐστὶν εἰς τὴν πενταετηρίδα*), posteriore autem tempore in honorem Martis renovari *κύκλον* quinta decimò quoque anno, cum restitutio Martis (*ἀποκατάστασις*) duplex observetur, minor quindecim, maior undecoginta annorum. Romanis autem patrium initium anni Martium fuisse, adparere inde, quod matronae (*τὰς λεγομένας παρ' αὐ-*

τοῖς ματρώνας) servis victum praeberent, quasi in honorem dei maribus mancipiorum servirent: δι' Ἄρεος τιμὴν δουλεύουσι τοῖς ἄρρεσι τῶν οἰκετῶν.

Iam ineunte anno vota suscipiebantur; sollemnis votorum dies erat a. d. III. Nonas Januarias. Sic apud Lucian. Pseudolog. c. 7. ἐνθεν δὲ ἦν μὲν ἡ τοῦ ἔτους ἀρχή, μᾶλλον δὲ ἡ ἀπὸ τῆς μεγάλης νομηνίας τρίτη, ἐν ᾗ Ῥωμαῖοι εὐχονται τε αὐτοὶ . . . καὶ θύουσι . . . καὶ πεπιστεύκασιν τοὺς θεοὺς ἐν ἐκείνῃ μάλιστα τῇ ἡμέρᾳ χρηματίζειν τοῖς εὐχομένοις. Hic dies ipse vota dicebatur βοτά. v. Spanhem. ad Julian. Orat. I. p. 276. sqq. —

Nomina mensium mutata secundum analogiam notissimam terminatione, i. e. secundae declinationi accommodata, retinuerunt Graeci. — Unde Februarius dictus sit, explicat loco non satis integro Athen. III. p. 98. a., secutus auctoritatem Jubae, Mauritani. τὸν δὲ μῆνα τοῦτον κληθῆναι φησιν ὁ Ἰόβας ἀπὸ τῶν κατοουδαίων φόβων κατ' ἀναίρεσιν τῶν δειμάτων, ἐν ᾧ τοῦ χειμῶνός ἐστι τὸ ἀκμαιότατον, καὶ ἔθος τότε τοῖς κατοικομένοις τὰς χοὰς ἐπιφέρειν. Verba illa: κατ' ἀναίρεσιν τῶν δειμάτων vix sana esse videntur. Ex ratione totius sententiae colligitur facile, κατὰ h. l. idem esse atque διὰ, quasi Februarium φοβερόν dictum voluerit a φόβος et ἀναιρεῖν, quod pavorem depellat. — Varia profert de origine nominis Joann. Lyd. de mensib. IV. 20. Alios ducere id a Φεβρούας, θεᾶς — Φεβρούαν δὲ ἔφορον καθαρτικὴν τῶν πραγμάτων οἱ Ῥωμαῖοι παρέλαβον. Alios (Anysium) docere, Φεβρουῶν Tuscorum lingua esse κατὰ χθόνιον eumque coli a Lupercis pro fructuum incremento. Labeonem autem a luctu nomen derivare: φέβερ γὰρ παρὰ Ῥωμαίοις τὸ πένθος προσαγορεύεται; in libris pontificum dici φεβρουᾶρε*) τὸ καθᾶραι, et Φέβρον τὸν Πλούτωνα. Tandem addit, mensem hunc non modo Februarium, sed etiam Februatum dici: οὐ μόνον δὲ Φεβρουάριος ἀλλὰ καὶ Φεβρουάτος λέγεται διὰ τὸ τὴν τούτου ἔφορον καὶ Φεβρουάταν καὶ Φεβρουάλεμ τοῖς ἱεροῖς ἀναφέρεισθαι. Haec postrema verba vulgo interpretantur: sacris coli vel celebrari; sed dictio insolentior atque totus locus

*) Eadem leguntur apud Cedrenum p. 168.; pro φεβρουᾶρε est illo loco φεβρουᾶραι.

multis difficultatibus, vel potius perversitate quadam laborat. Vix operae videtur proferre ridiculam narrationem Cedreni de Februario senatore. Hic enim p. 150. prodit, Februarium fuisse senatorem quendam qui a Gallorum partibus stetisset atque id effecisset, ut Manlius exsilio multaretur et bonis exueretur. Postea autem cum a Gallis eorumque rege Briso periculum ingens immineret, Manlium oblitum iniuriae acceptae revertisse atque, copiis collectis, Gallos pepulisse. Ob id dictatorem dictum inimicum suum Februarium statim urbe eiecisse — *γυμνὸν, ψιάθῳ θρυῶν περιβεβλημένον καὶ σχοινίῳ τὴν ὀσφὺν περιεζωσμένον, ὡς παίγιον, καὶ ῥάβδοις τυπτόμενον, τοῖς καταχθονίοις αὐτὸν θεοῖς δοθῆναι θυσίαν προσέταξε. Σεξτίλιος ἦν τότε μὴν, ὃν ὡς κολοβὸν ὁ Μάλιος Φεβρουάριον ἐπωνόμασεν. ὅθεν καὶ κατ' ἔτος ψιάθον ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς προτιθέντες Ῥωμαῖοι τύπτουσι ῥάβδοις, ἐπιφωνοῦντες· ἔξελθε Φεβρουάριε τῆς πόλεως.* —

Mysticam mensium explicationem invenimus ibd. IV. 44., quae magnam partem ita est abstrusa et putida, ut eam repetere pigeat. Satis nota sunt, quae etiam grammatici latini produnt de origine nominis Aprilis, eum dici *οἶονεὶ ἀπερίλιον* sive *ἀνοικτικὸν τοῦ καιροῦ*; — de origine Mai (IV. 52.) eum dedicatum esse honori maiorum *προγόνων*, vel nomen a dea Maia descendere, vel a *Μαιᾷ*, quam physiologi aquam esse dicant. Quemadmodum autem Maium mensem Numa *εἰς τιμὴν τῆς γερονσίας* instituisset, sic Junium *εἰς τιμὴν τῆς νεολαίας* ὀρισθῆναι. Julium autem a Julio Caesare dictum fuisse ideo, quia ipse septemmestris natus esset: — *φασὶ δ' αὐτὸν τὸν Ἰούλιον ἐπτάμηνον τεχθῆναι καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἑβδομον μῆνα τοῦ ἱερατικοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς τὴν οἰκείαν μεταβαλεῖν προσηγορίαν*. Alia, magis vulgata, prostant apud Procop. bell. Goth. I. 24. p. 117. — Augustum mensem *Αὔγουστος* — *Σεξτίλιος μετὰ τὸν Κυντίλιον ὀνομάζετο* (IV. 71.) — *Σεπτέμβριος οἷον ἑβδομος ἀπὸ τοῦ ἔρος, τουτέστι τοῦ Μαρτίου μηνός* — quasi nomen ex septem et ver *ἔαρ* esset compositum. — Octobrem *Ὀκτώβριον* etiam *σεμεντίλιον* dici *ἀπὸ τοῦ σπόρου*, quemadmodum Martius dicatur *Ζεφυρίτης*, Januarius *μονίας ἀπὸ τῆς μονάδος* (v. IV. 93.). — Novembrem, ut Cincius testetur, olim Mercedonium fuisse adpellatum: *Κίγκιος ἐν τῷ περὶ ἑορτῶν λέγει τὸν Νοέμβριον παρὰ τοῖς παλαιοῖς Μερχηδῖνον ὀνομασθῆναι, ὡσανεὶ μισθοφόρον*

— illo enim mense mercenarios dominis tributa pendere solitos fuisse. Haec plane inaudita esse videntur. Sciunt omnes, mensem Mercedonium plane aliud quid significare, graece autem dici *Μερκεδόμιον*. cf. Plut. Jul. Caes. c. 59.

Singuli menses complectebantur Calendas, Nonas et Idus. Calendae graece adpellantur *νομηνία*. Dionys. Ant. VIII. c. 55. *τῇ νέᾳ σελήνῃ, ἣν Ἕλληνες μὲν νομηνίαν, Ῥωμαῖοι δὲ καλάνδας καλοῦσι*. Simili modo Dio Cass. 40. p. 251. *τῇ τοῦ Ἰανουαρίου νομηνίᾳ* Cal. Jan. — at longe frequentior usus vocabuli latini *Καλάνδαι*; *Καλανδῶν* — quae forma constanter invenitur; tantummodo apud Joann. Lydum (de ostentis) pluribus locis *Καλένδαι* editum legimus, quae scriptura usui repugnat. — Explicationem nominis in vulgus notam legimus apud Joann. Lyd. de mensib. III. 7. *Καλάνδαι παρὰ δὲ Ἑλλῆσι νομηνία. καλάνδας δὲ αὐτὰς οἱ παλαιοὶ προσηγόρευσαν ἐξ ἑλληνικῆς σημασίας, ἀπὸ τοῦ καλεῖν τὸν ἀρχιερέα τὴν βουλὴν ἐν τῇ λεγομένῃ Καλαβρᾷ βασιλικῇ (curiam Calabram) καὶ σημαίνειν, εἴτε κατὰ τὴν πεμπταίαν εἴτε κατὰ τὴν διχότομον τῆς σελήνης ἐπιτελέσαι τὴν τῶν κωνῶν ἑορτήν, ἐξ ἧς τὴν μεσομηνίαν ἐπετήρουν* — i. e. unde medium mensem instituebant. Tum addit, nomen hoc graecae esse originis iam inde adparere, quod Latini graeco Cappa id scriberent. — Iam nomen hoc coniungitur aut cum genit. sing. mensis, aut cum genit. plur. Sic *Καλανδῶν Μαρτίου* Plutarch. Poplic. c. 9., at *Καλανδῶν Μαΐων* ibd. Numa c. 3. Dies sic designantur: *πρὸ μιᾶς Καλανδῶν* aut cum articulo *τῇ πρὸ μιᾶς Καλ.*; *πρὸ τεσσάρων Καλανδῶν Ἰουλίου* Joseph. Ant. Jud. XX. c. 1. 2., *πρὸ ἑξ Καλανδῶν Σεπτεμβρίων* Phot. Biblioth. 196. R. *τῇ πρὸ δεκαμῖας Καλ.* — *τῇ πρὸ δεκαθῆς Καλανδῶν* Joseph. Ant. XIV. X. 13. *πρὸ δεκατριῶν Καλανδῶν, πρὸ δεκαπέντε Καλανδῶν, τῇ πρὸ δεκαοκτῶν Καλανδῶν* etc. — Calendae Januariae, quae dies per totum orbem Romanum festus habebatur, apud Julian. Misopog. p. 70. dicuntur *ἡ πάγκαιρος ἑορτή*. —

Idus graece semper dicuntur *εἰδοί*; nam quod apud Joseph. Ant. Jud. XV. c. VI. 7. *Ἰδοῖς Φεβρουαρίοις* legimus, sine dubio improbandum et scribendum *εἰδοῖς*; ibd. XIV. c. 8. 5. *εἰδοας* falso accentu notatum. De forma *εἰδυοί* cf. nos supra p. 66. Graeci nomen latinum retinerent, paene necesse erat; antiquiores addere

solebant ταῖς λεγομέναις, ταῖς καλουμέναις, ut Dionysius Ant. VI. c. 13., ubi tradit sacra in honorem Dioscurorum idibus Quintilibus peragi ἐν μηνὶ Κυντίλλῳ λεγομένῳ, ταῖς καλουμέναις εἰδοῖς. Originationem vocabuli quam apud Joann. Lyd. de mensib. III. 7. invenimus, cum locus aperte sic mendosus, satius erat silentio premere. Dicit iduum nomen παρὰ μὲν τοῖς πολιτικοῖς ἐκ τοῦ εἶδους τῆς σελήνης, παρὰ δὲ τοῖς ἱερεῦσιν ἀπὸ θυσίας τρόπον εἰσηνεγμένον; — in aliis libris est: ἀπὸ θυσίας τινός, ἥτις εἰδουλὺς ὠνομάζετο. Significat idulem ovem, quae omnibus idibus Jovi mactabatur; sed idus nomen non ad hoc sacro dici, sed contra, adparet. Verum eius etymon nemo ignorat. — Ceterum ratio numerandorum dierum in aperto, veluti τῇ πρὸ τριῶν εἰδῶν Ἀπριλλίων (a. d. III. Idus April.) Joseph. Ant. Jud. XIV. c. X. 10. τῇ πρὸ ὀκτώ εἰδῶν Φεβρουαρίων ibd. XIII. c. IX. 2. etc. —

Nonae dicuntur νῶναι, quae erant aut πεμπταῖαι aut ἑβδομαῖαι; v. Joann. Lyd. de mensib. III. 7. Scripturam alteram nominis (νόνναι) supra explicavimus p. 9. Erant quidem Nonae dies nefasti, ἀποφράδες ἡμέραι; v. Joann. Lyd. l. l. Dies enim, atri sive nefasti dicuntur ἀποφράδες et μέλαιναι; ut apud Dionys. Ant. IX. c. 23. τὴν δ' ἡμέραν ἐκείνην μέλαιναν τε καὶ ἀποφράδα τίθεται ὁ δῆμος; etiam μισραί, ut apud Dion. Cass. fragm. XXVI. εἰς τὰς μισράς ἀνέχρασσαν.*) — Ratio dierum designandorum facillima; pro simplici πρὸ etiam προηγούμενη ponitur, ut Dionys. VIII. c. 55. αὕτη δὲ κατὰ Ῥωμαίους ἐστὶν ἡ προηγούμενη τῶν Κυντίλλίων κωνῶν ἡμέρα i. e. pridie non. Quintiles.

Latinorum Fasti gr. dicuntur ἡμερολόγια Plut. Jul. Caesar. c. 59.

Bissextus vel Bisextus dies qui fuerit, explicat Matthaeus Blastares: Τὸ τοῦ Βισέξτου ὄνομα ῥωμαϊκόν ἐστι, δηλοῦν τὰ δις σ. αἱ γὰρ ῥωμαϊκαὶ λέξεις ἀντὶ τοῦ δ τὸ β πρὸς λαμβάνουσι. λέγεται δὲ οὕτω διὰ τὸ δις εἶναι ἑξ τὰς ὥρας

*) ἀποφράζεσθαι est pro nefasto haberi, ut apud Joann. Lyd. de mensib. III. 45. ubi portentosa tradit: ὁ θυϊκὸς ἀριθμὸς παρ' Ἱταλοῖς ἀποφράζεται· σεκουῖδαν δὲ αὐτὸν πατριῶς καλοῦσι, καὶ τὸν εὐφημισμὸν — (quemadmodum Parcas Πάρκας τὰς μηδενὸς φειδομένης Μοίρας.)

τῆς προστιθεμένης τῷ Φεβρουαρίῳ ἡμέρας καὶ δις σ τῆς ὑκτιός. ἥτις κατὰ τετραετίαν εἴωθεν ἀπαρτίζεσθαι τοῦ περισεύοντος τεταρτημορίου τῆς ἡμέρας κατ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν εἰς μίαν ἡμέραν τηλικαῦτα συντιθεμένου. cf. Joann. Lyd. de mensib. III. 4. βίσεξτον λέγεται διὰ τὸ δις πρὸ ἕξ καλανδῶν Μαρτίων ἀριθμεῖν παρὰ τετραετίαν Ῥωμαίους, et Georg. Syncell. p. 312. (590.), qui τὸ καλούμενον Βίσεξτον ab Augusto ad orbis creati annum 5472dum additum esse dicit. — [Ἐπακταί, quae l. l. commemorantur, sunt adiectiones annuae lunares, apud antiquiores ἡμέραι ἔπακτοι, quae eadem dicuntur τετραετηρίδες. Sed haec iam ab argumento aliena sunt.] —

C A P. XIV.

Topographia urbis Romae.

Quae ad caput hoc pertinent, ea maximam partem supra commemoravimus, cum disputavimus de scriptura nominum. Adparet enim aedium, vicorum, fororum et quae sunt id genus alia nomina cum propria sint, necessario fuisse retinenda ideoque nihil nisi rationem scripturae hoc loco spectandam esse, quam priore opusculi parte exponere conati sumus. At erant etiam plura locorum regionumve nomina, quae Graeci non simpliciter integra forma redderent, sed aut interpretarentur aut certe ita immutarent, ut recensio eorum non a re esse videatur.

Iam igitur graeca fecerunt plura aedium, locorum vicorumque nomina, quae ex significatione et natura sua commode converti poterant. Sic porta Trigemina est πύλη τριδύμος Dionys. Ant. I. c. 32. Tigillum sororium ξύλον ἀδελφῆς ibd. III. c. 21. Pons sublicius*) ξυλίνη γέφυρα ibd. c. 45. atque apud Plutarch. C. Gracch. c. 17., unde colligitur apud Wyttensbachium Plut. cap. descript. p. 272. b., ubi narrat Maio mense simulacra hominum, quos Argeos (Ἀργείους) vocent, deiici in flumen ἀπὸ τῆς ξυλίνης γεφύρας, minus recte verti: pontem ligneum.

*) Gloss. Sublicae: καταπῆγες, οἱ ἐν τῷ ποταμῷ τὴν γέφυραν ὑποβαστάζοντες. —

Cloacae dicuntur *ὑπόνομοι τάφροι*; Dionys. III. c. 67. vel *αἱ ἐξαγώγμοι τῶν ὑδάτων τάφροι* ibd. IV. c. 44.; vel *ὑπόνομοι* apud Dionem lib. 49. p. 600. Caprae palus *τὸ καλούμενον αἶγος ἢ ζορκὸς ἔλος*. Plut. Romul. c. 27. Insula Tiberina *Μεσσοποταμία νῆσος*. Plut. Otho c. 4.

Comitium *ἐκκλησιαστήριον*. Dionys. IV. c. 38.; apud alios scriptores *Κομίτιον* vel *Κομήτιον* passim legimus, addito, ut adsolet, *ὠνομασμένον* vel alio participio id genus.

Campus Martius simpliciter dicitur *τὸ Πεδίον* Dionys. V. c. 57. vel *Ἄρειον πεδίον* passim, vel *τὸ καλούμενον Ἄρεος πεδίον*, ut apud Herodian. IV. c. 2.

Casa Romuli *ἡ σκηνή ἢ τοῦ Ῥωμύλου* apud Dionem pluribus locis.

Nonnunquam etiam scriptores graeci interpretationem latini nominis proferunt, sed ita ut additis verbis *λέγεται δὲ κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν* praeter rationem, sese ipsam latinam adpellationem proferre putent atque dicant. Exempla rem illustrabunt. Apud Dionys. Ant. I. c. 68. *λέγεται δὲ κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν Ὑπελαίαις τὸ χωρίον* — his verbis significat latinum „Sub olivis“ igitur quod adiecit *κατὰ τὴν ἐπιχώριον γλῶτταν* ratione caret. Strabo III. p. 160 (429) *καὶ τοῦ Μαραθῶνος καλούμενου πεδίου τῇ λατίνῃ γλώττῃ* — at latino sermone non dicebatur marathonium campus sed foenicularius. Sic apud Procop. bell. Goth. I. c. 23. (p. 109) legimus intra portam Flaminiam et Pincianam fuisse muri convulsi partem: *καὶ ἀπ' αὐτοῦ* (i. e. ideo, hanc ob causam) *τὸν περίβολον διεξέρωγόντα Ῥωμαῖοι τῇ σφετέρᾳ γλώσσῃ ἐκ παλαιοῦ καλοῦσι τὸν χώρον*. Videtur igitur locus hic latine dictus fuisse: murus ruptus. *) cf.

*) Atque haec eadem observavimus etiam in aliis interpretationibus, quarum paucas proferamus. Apud Appian. praefat. c. III. legimus: *μέχρι Κελτῶν, οὓς αὐτοὶ Γαλάτας καλοῦσι*. Schweighaeuserus recte fecit, quod in commentario interpretationem suam: „hinc Gallia est, (Celticam Graeci adpellant)“ improbavit, cum haec ita essent vertenda: „hinc Celtica est, quam Romani Galliam adpellant.“ — *Αὐτοὶ* enim procul dubio ad Romanos refertur, qua de re Appianus si diligentius vertere voluisset, pro *Γαλάτας* — *Γάλλους* scribere debuerat; sed *Γαλάτας* scripsit, quia de bell. Annib. VII. c. 4. „*Κελτικῇ, ἣ νῦν καλουμένη Γαλατία*“ esse dicitur. — Sic de reb. Gallic. IV. I. *τὰ δὲ δόρατα ἦν οὐκ ἑοικότα ἀκοντίοις, ἃ Ῥωμαῖοι κα-*

bell. Goth. IV. 35. p. 639. Γάλακτος ὄρος τῇ Λατίων φωνῇ καλοῦσι. Alia quae interpretantur sunt: Forum Boarium βοῶν

λοῦσι ὕσσους — imo πῖλα — de reb. Mithrid. c. 90. εἰς Ἀρμενίαν, ἣν δὲ νῦν Ῥωμαῖοι βραχυτέραν Ἀρμενίαν καλοῦσι — (i. e. minorem), quae interpretatio minus commoda esse videtur. ibd. c. 118. καὶ τὸν στρατηγῆσαντα Πομπήιον, Μέγαν τῇ ἰδίᾳ φωνῇ μέχρι νῦν ἐπονομάζειν, quamquam aliis locis apud Appianum nomen latinum Μάγνος servatur, veluti de reb. Cretic. V. 2. εἰς Πομπήιον Μάγνον πέμψαντες; igitur etiam illo loco Μάγνον scribere debuerat. Sed his in cognominibus vertendis nulla est constantia. Metellum Pium v. c. Appianus nusquam dicit Πτόν, (ut Plutarch. Cato mai. c. 24 aliique) sed semper Εὐσεβῆ, at Claudium Pulchrum semper Ποῦλχρον, nunquam Καλὸν vel Εὐπρεπῆ, nisi uno loco de reb. Cretic. V. 7. ubi nomen interpretatur: Κλώδιος ὁ πατρικίος, ὁ Ποῦλχερ ἐπέκλην, τοῦτ' ἔστιν Εὐπρεπῆς. Nam sic solent cognomina latina graece explicare. Appianus e. c. bell. civ. I. c. 97 dicit invenisse se commentarios, qui testentur, Sullam e senatusconsulto Ἐπαφρόδιτον fuisse adpellatum; tum addit: καὶ οὐκ ἀπεικός μοι φαίνεται τοῦτο, ἐπεὶ καὶ Φαῦστος ὠνομάζετο. δύναται δὲ αἰσίου καὶ ἐπαφροδίτου ἀγχωιάτω μάλιστα εἶναι τὸ ὄνομα. — Sic apud Dion. fragm. XII. Βεροκόσσου ἡ ἀκροχορδονάδους — Dionys. Ant. III. c. 21. ἡ στυλὶς Ὀρατία, καλουμένη πῖλα; cf. ibd. c. 44. ubi Ostiam ab Anco Martio conditam Θῶραν adposite adpellari posse dicit. — Verum nonnunquam explicationes hae ita sunt ineptae et supervacaneae, ut glossematis suspicionem moveant. cf. interpretes Dionis fragm. XVIII. Crisis lubrica; ita Dio Cass. 44. p. 389. βῆμα vocabulum explicatione egere censuit, ut adpareret se latinum tribunal significare velle: καὶ τῷ τοῦτου (Bruti) βήματι ἐπέδρυσαν, (ἐστρατήγει γὰρ καὶ βῆμα καὶ τὸ τοιοῦτον ὀνομάζεται, ἐφ' οὗ τις ἐξόμιμος δικάζει) ὅτι „Καθεύδεις ὧ Βροῦτε;“ quo additamento sane superedere potuit.

Etiam hoc, quamquam minus convenienti loco, paucis commemorare non praetermittimus, posteriore aetate a Graecis etiam horum populorum terrarumque nomina latina usurpari coepta esse, quarum Graeca usu omnium aetatum erant sancita. Sic Hispaniam iam meliore literarum artiumque aetate pro Ἰβηρία — Ἰσπανίαν etiam Graeci appellabant; cf. Appian. de reb. hisp. VI. 1. τῆς Ἰσπανίας νῦν ὑπὸ τινων (i. e. Graecorum) ἀντὶ Ἰβηρίας λεγομένης. cf. VI. c. 102. Etiam Σπανία dicebant; v. Athen. VIII. p. 330. f. et Stephan. Byz. s. v. Ἰσπανία. Apud recentiores inveniuntur Κουρσική (Corsica) Procop. bell. Vand. II. 5. p. 430. Σαρδινία ibd. bell. Gothic. IV. c. 24. p. 591. Καρθαγένη (Carthago) Georg. Syncell. p. 363 (683.) aliaque id genus. —

In transcurso monemus Ptolemaeum apud Phot. Biblioth. 485. R. tradere: Γαλέριος Κράσσος ὁ χιλιάρχος βῆτα ἐκαλεῖτο ἡδέως σέντλα χρωόμενος, ὃ δὲ βητάκιον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. At betacium nemo unquam Romanorum dixit; fortasse significari voluit substantivum hic betaceus, quod ut hic malvaceus pro parva beta aut malva dici grammatici latini docent. —

ἀγορά Plut. Marcell. c. 3., sed apud alios *ἀγορά βοαρία*, ut apud Dionys. Ant. I. c. 50. Dio. Cass. lib. 78. p. 1332. —

Vicus Tuscus ἡ *Τυρρηνῶν οἴκησις* Dionys. V. c. 26., etiamsi nomen hoc vicus apud alios scriptores integrum legimus, ut Plut. Poplic. c. 10. οὐῖκος πόπλικος [quamquam h. l. nunc editur *Οὐῖκος πότας* (Vicae potae) ex auctoritate Livii II. c. 7]; — interpretantur alibi per *στενωπός*, ut *στενωπὸς ἀσεβής* vicus sceleratus Dionys. IV. c. 39. ἐν τῷ καλουμένῳ *Πατρικίῳ στενωπῷ* Plut. capit. descript. p. 264. b. — Lucul. c. 37 alia huius vocabuli significatio explicatur: καὶ τὰς περιουκίδας κώμας, ἃς οὐῖκους καλοῦσιν.

Alia paulum inflexerunt. Sic pro miliario *μίλων* dicere solebant meliores scriptores, ut τὸ χρυσοῦν *μίλιον* aureum milliarium Dio Cass. lib. 54. p. 737. — Lapis, ut hoc obiter dicam, dicitur *σημεῖον*; sic ἐντὸς ἑκατοστοῦ *σημεῖου* — intra centesimum lapidem — Herodian. II. c. 13. — ἕξ *σημείοις διεστῶσα* — sex lapidibus distans — Iustin. Cohortat. p. 33. —

Sed transeamus iam ad singula capita, quae huius sunt argumenti.

De nominibus collium quamquam iam supra disputavimus, h. l. tamen adiiciemus, quae necessaria esse videntur ad rem in brevi conspectu ponendam. — Nomina collium sic percenset Joann. Lyd. de mensib. fragm. Caseol. *ὀνόματα αὐτῶν ὄρος Παλατῖνον, Ἑσκύλιον, Ταρπήϊον, Ἀβεντῖνον, Τιβορτῖνον ἢ Ἰανουῦκλον, Κίστιον, Βιμινάλιον. παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις ἑτέρως, οὕτως Ἀβεντῖνος, Καίλιος, Ἑσκύλιος, Καπιτωλῖνος, Βελιγνήσιος, Κυρινάλιος, Παλατῖνος.* De scriptura nominis *Παλατῖνος* v. interpretes Dionis Cass. lib. 49. p. 581. Invenitur *Παλατῖνον ὄρος, Παλατιεῖον, τὸ Παλάτιον*, ut Plut. Poplic. e. 19., etiam *Παλάντιον* vel *Παλλάντιον* Aelian. var. hist. XII. c. 11. histor. anim. X. c. 22. Mons Coelius apud Strabon. V. p. 234. est τὸ *Κέλλιον ὄρος.* De scripturis reliquorum nemonum suo loco monuimus. — Ceterum ut Latini promiscue usurpabant collis, mons, arx, juga, sic etiam Graeci ὄρος, λόφος, κολωνός similia, ut *λόφος Κυρινάλιος* Appian. bell. civ. III. c. 92. *κολωνός Κυρινάλιος* Dio Cass. fragm. XX. —

Apud Dionys. Ant. X. c. 60. legimus, a Postumio templum Jovis Fidiī consecratum dedicatumque esse ἐπὶ τοῦ Ἐνναλίου

λόφου. Nemo facile dixerit certo, quemnam montem intellexerit. Alii vertunt: in Capitolino colle; — alii: in luco Bellonae. Sylburgius: in Quirinali colle, cum Dionysius (p. 108.) ipse tradat, Ἐνάλιον a Romanis et Sabinis dici Quirinum. At quia Dionysius Quirinalem collem aliis locis Κυρίνιον ὄχθον adpellat, fortasse Scaligeri coniectura praeferenda, qui Ἐνάλιον λόφον interpretatur: collem Martialem atque ex hoc ipso Dionysii loco apud Varron. de L. L. IV. 17. pro Mutialis reponit Martialis. Sed haec omnia incerta sunt.

Iam portae plures commemorantur, quarum scriptura magnam partem ex analogia facillime explicari potest. — Porta Flaminia πύλη Φλαμινία Procop. bell. Goth. I. 23. Collina Κολλίνη Plut. Sulla c. 29.; sic enim acuendum esse, non Κολλινή, ut est apud Strabon. V. p. 228., supra ostendimus. Genitivi ratio non satis certa; nam etiamsi longe frequentior est terminatio ῆς, apud Strabonem tamen aliquoties etiam ας reperitur, ut V. p. 234. Κολλίνας πύλης, Ἡσκυλίνας πύλης, quamquam ibd. p. 237. est Ἐσκυλίνης, quod praeferimus. Ceterum ut apud Latinos sic etiam apud Graecos diversae erant scripturae; Ἐσκυλίνη, Ἐξκυλίνη, Ἡσκυλίνη. — Porta Carmentalis est Καρμεντίς πύλη; apud Plutarch. Camill. c. 25. ἐβάρδιζε πρὸς τὴν Καρμεντίδα πύλην; Dionys. Ant. I. c. 17. p. 25. παρὰ ταῖς Καρμεντίσι πύλαις; hanc ob causam ibd. X. c. 40. p. 640. Καρμεντίνας αὐτὰς καλοῦσι (s. c. πύλας) improbamus legendumque esse censemus Καρμεντίδας. — Porta Capena est πύλη Καπυτίνη Dionys. Ant. VIII. c. 4. — Ferentina Φερεντίνη Plut. Romul. c. 24., sed Ratumena est Ῥατοινμένα, certe accus. ἣν νῦν Ῥατοινμένην καλοῦσι, quemadmodum a Πραϊνεστίνη πύλη accus. saepe Πραϊνεστίναν formatur, ut apud Procop. bell. Goth. I. c. 18. p. 93. et aliis locis. Reliqua qui scribantur ex se intelligitur, ut Σαλαρία (Salaria porta), Ἀσιναρία, Πιγκιανή, Παγκρατιανή alia, quarum apud Procopium de bell. Vandal. et Gothic. saepe mentionem factam esse scimus.

De numero templorum plura interpretantur Graeci, quorum nunc sequatur recensensus. Pantheum est Πάνθειον Dio Cass. 53. p. 721. Templum Vestae τὸ Ἑστιαῖον ibd. fragm. XX. Templum Bellonae τὸ Ἐννεῖον ibd. fragm. CXXXV. — Templum Concordiae τὸ Ὁμονοεῖον ibd. lib. 49. p. 583. et 55. p. 778. — Templum

Veneris τὸ Ἀφροδίσιον ibd. 44. p. 386., quamquam Ἀφροδίσιον lib. 47. p. 503. est i. q. imago Veneris — καὶ τι καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ ἐν ταῖς ἵπποδρομίαις μεθ' ἑτέρου Ἀφροδισίου ἐπεμπεν. — Templum Victoriae τὸ Νικαῖον; sanum Saturni τὸ Κρόνιον; templum Fidei ὁ τῆς Πίστειος νεώς; v. Dion. Cass. lib. 45. p. 431. — Templum Genii pop. Romani necessario retento nomine ὁ νεώς τοῦ Γενίου τοῦ δήμου. — Templum Pacis τὸ Εἰρηναῖον Dio 72. p. 1224., apud Procop. bell. Goth. IV. 21. p. 570. ὁ τῆς Εἰρήνης νεώς. — Aedes Felicitatis τὸ Τυχαῖον ibd. 50. p. 610. Cereris τὸ Δημήτριον ibd. Spei νεώς Ἑλπίδος ibd. Templum Apollinis Palatini graece dici Ἀπολλώνιον, non Ἀπολλώνειον docet Sturzius ad Dion. lib. 53. p. 696. Juventutis aedes τὸ τῆς Νεότητος μέγαρον ibd. 54. p. 749. Monetae templum Μονήτης νεώς Plut. Romul. c. 20. Templum Ajo Locutio a Camillo exstructum νεώς Φήμης καὶ Κληθδονος; Plut. Camil. c. 30. et de fortun. Roman. p. 319. a., ubi dicit, templum hoc fuisse prope τὴν καινὴν ὁδὸν novam viam. — Templum Clementiae in honorem Caesaris exstructum τὸ τῆς Ἐπεικείας ἱερὸν Plut. Jul. Caes. c. 57. — Honoris templum (quem interpretatur: τὸν Ὀνῶρεμ δόξαν ἂν τις ἢ τιμὴν μεθερμηνεύσεις et cui ἀκαλύπτῳ κεφαλῇ sacra fieri dicit Plutarch. capit. descript. Roman. p. 266. f.) comineinorat de fortun. Roman. p. 318. d. et p. 322. c. a Marcello conditum, non adhibita interpretatione, οὐδ' οὐτίς καὶ ὀνῶρις — et τὸ τῆς μέντις καλουμένης ἱερὸν. De Ἀδριάνεια templis a Hadriano dicatis v. Casaubon. ad Spartiani Adrian. c. 13.

Ad designandas Curias similibus formis usi sunt; sic τὸ Ὀστίλιον est Curia Hostilia Dio lib. 44. p. 384. τὸ Ὀκταοῦειον Curia Octavia ibd. 55. p. 778.

Fora dicuntur apud antiquiores ἀγοραί; sic Αἰσχύλειος ἀγορά forum Aesquiliū Appian. bell. civ. I. c. 58. — Macellum ἀγορὰ τῶν ὄψων vel κρεωπώλια quomodo dicatur, diximus supra p. 49. Etiam hoc non omisimus, Forum (urbium cognomen) Φόρος graece audire, ut apud Suidam s. v. Ἀππίος Φόρος forum Appium, Φόρος Εἰρήνης Procop. bell. Goth. IV. c. 21. —

Tabernae posteriore aetate appellabantur ἐργαστήρια; tabernarii ἐργαστηριάρχαι. cf. interpretes Theophili paraphr. Instit. IV. VII. 3. Hi etiam IV. VI. 2. docent, ianos vel transitus per-

vios Graecos semibarbaros dixisse *βαστέρνια*. Latinorum basterna enim non modo significat *φορεῖον* lecticam, ut in gloss. legal. *λεκτίκιον*, *βάστερνα*, *κράββατον*, sed etiam transitum; inde *βαστέρνιον*, *παροδικὸν ἦτοι διαβατικὸν*, ὃ λέγεται *πάροδος*. Maenianum est *ἐξώστης*. —

De porticibus, basilicis, tropaeis nihil dicimus, cum omnia haec vocabula graecae sint originis. At unum est aedificiorum publicorum genus magis Romanorum proprium, quod Graeci vario modo interpretabantur; — dico horrea. Antiquiores dicebant ea *σιτοβόλια*, ut Plut. C. Gracch. c. 6. vel *σιτοβολῶνες*. Recentiores ex latino sermone finxerunt *ῥρεῖον* sive *ὀρίον*, quainquam hoc vocabulo apothecas cuiusvis generis significabant. v. Bernhardy ad Suid. s. v. *Μαναῖμ*. Verum, etiam *ῥρια* et *ῶρια* in usu fuisse videntur; cf. Albert. ad Hesych. s. v. *σιτοβολῶνες*, ut contra *ῥρεῖον*. Apud Siculos *ῥογοί*. Hesych. s. v. *ῥογοί*. *ῥροι σιτικοί*. *σιτοβολῶνες*. [vocabulum *ῥροι* incertum.] — Tandem etiam *ὀρῥεα* dicebant. Hesych. s. v. *ῥρια*. *τὰ νεῶρια*. *ἐνιοι ἀποθήκας*. καὶ *Ῥωμαῖοι ὀρῥεα καλοῦσιν*. — *ὀρειάριος* horrei custos, horrearius. Cedrenus T. I. p. 137.

Aquae ductus dicunt *ῥδωρ*. ut Diodor. XX. c. 56. *τὸ καλούμενον Ἀππιὸν ῥδωρ*; Aqua quae Virgo dicebatur *ῥδωρ τὸ Παρθένιον καλούμενον*, quam Agrippa in urbem adductam Augustam nominavit, *Ἀῦγουστιον προσηγόρευσε*. Dio Cass. 54. p. 742. Dicuntur etiam *ῥδραγωγεία* Strab. V. p. 235., *ὀλκὸν ῥδωρ* vel *ἄγωγόν*, etiam ὁ *ἄγωγός* ut apud Zonar. Annal. XIII. c. 16. — XIV. c. 10. Apud poetas *πόρος νυμφῶν*. v. Boeckh. Corp. Inscript. T. I. nr. 1801. p. 569.

Thermae dicuntur plerumque femin. gen. αἱ *Ἀντωνιαναί*, αἱ *Διοκλητιαναί*. cf. Photium Biblioth. 197. R.; verum etiam gen. neutr. ut *Ἀδριάνειον*; v. Casaub. ad Spartiani Hadrian. c. 13. — Obiter dicamus, aetate Byzantinorum locum in balneis matronis destinatum matronicia dictum fuisse. Sic certe scribit Joann. Lyd. de mensib. IV. 24., *ματρῶνας* Romanorum — *οἰκυδεσποίνας* — usque adeo pudicitiae curam habuisse, ut ne cum feminarum quidem turba versarentur, sed loca quaedam a turba vacua in balneis sibi secernerent: *οὕς τόπους ἔτι καὶ νῦν ματρωνίγια καλοῦσιν*. Eadem totidem verbis leguntur etiam apud Cedrenum p. 168. (296.) —

Iam singulos locos urbis Romae qui a scriptoribus graecis commemorantur, id quod supra iam diximus, non profereamus in medium, quia scripturae rationem supra iam explicavimus, [veluti *λάκκος Κουρτίου**) p. 29. — de ficu Ruminali p. 59.; h. l. tantum addimus, apud Plutarch. capit. descript. p. 278. c. *ροῦμαν Λαῖνοι τὴν θηλὴν καλοῦσι καὶ Ῥουμανάλιν ὀνομασθῆναι λέγουσι* — procul dubio mendum esse legendumque *Ῥουμινάλιν*. De *δαιριβιτώριον* et *διριβιτώριον* cf. p. 31. et sic de reliquis]. — *Ἀρμιλούστριον* commemorat Plutarchus Rom. c. 23., locum *Ῥεμώνιον***) sive *Ῥιγάριον* ibd. c. 9. *Μοῦνδον* ibd. c. 10. atque ridiculam Plutarchi explicationem loci *Ἰλίκιον* [Al. *Ἡλίκιον*] invenies v. Numae c. 15. Quae omnia repetere nolim, cum satis sint nota; nec illud ignotum, fuisse locum extra portam Exquilinam, ubi corpora pauperum viliumque comburebantur et patibula crucesque erant defixae, qui dicebatur Sestertium, de quo Plut. Galba c. 28. *ἔρριψαν* (i. e. caput Galbae) *ἢ τοὺς ὑπὸ Καيسάρων κολαζομένους θανατοῦσιν· ὁ δὲ τόπος Σηστέριον καλεῖται*. — At sunt etiam minus certa et suspicionem moventia. Sic legimus apud Dionys. Ant. V. c. 48., Valerium Poplicolam sepultum fuisse *ἐν τῇ πόλει σύνεγγυς τῆς ἀγορᾶς ὑπὸ ἐλέους*. Haec verba interpretes perperam vertit: misericordia motus. Casaubonus addidit: „putavimus aliquando *ὑπὸ ἔλους* esse legendum. Sed nihil mutandum. Locum intelligit, qui Velia dicebatur.“ Recte hoc adnotavit, sed locus hic apud Dionysium ipsum V. c. 17. p. 292. audit *Ἑλία*, igitur illo loco legendum *ὑπ' Ἑλίαν* aut *ὑπ' Οὐελίαν*, ut est apud Plutarch. Poplic. c. 10. — Pariter corruptus est locus apud Clement. Alexand. Stromat. I. p. 384. *ἔω δὲ τὴν Αἰγυπτίαν [Σίβυλλαν] καὶ τὴν Ἰταλὴν, ἣ τὸ ἐν Ῥώμῃ Κάρμαλον ᾤκησε· ἧς υἱὸς Εὐάνδρος τὸ ἐν Ῥώμῃ τοῦ Πανὸς ἱερὸν τὸ Λουπέρκιον καλούμενον κτίσας*. Quinam fuerit Carmalus locus non satis liquet. Sylburgius coniecit Cermalus [debebat potius Germalus scribere), quem

*) Suidas locum hunc *Ἀλβεργος* (s. v.) adpellari dicit; sed hae sunt nugae Byzantinorum.

**) Est hic locus in summo Aventino, ubi Remus auspicia de condenda urbe fecit, apud Latinos Remuria vel Remoria, Remurinus ager, adpellatus, quem Stephanus s. v. perperam urbem fuisse dicit. Plutarchus nomen inflexit praeter rationem. Idem locus esse videtur c. 11. *Ῥεμονία* (ἡ). —

urbis locum ex Festo cognovimus. Non improbanda etiam conjectura, Carmentam h. l. a scriptore significari atque *Καρμαντάλιον* intelligendum esse. — Ceterum quod apud Clementem *Λονπέρκιον* dicitur, apud Dionys. Ant. l. c. 32. magis ad analogiam accommodatum *Λονπερκάλιον* appellatur. Sic enim est apud Dionysium: ὁ καλοῦσι Ῥωμαῖοι Λονπερκάλιον, ἡμεῖς δ' αὖν εἵπομεν Λινκαῖον. — Ad incerta pertinent etiam illa Herodiani II. c. 1., ubi legimus corpus interfecti Commodi portatum fuisse εἰς τὸ ἀριστεῖον. Politianus vertit „in Aristaeum“, sed quia locus talis Romae non erat, Bekkerus adscripsit: „fuit ὁ qui mallet προάστειον.“ — Apud Metrophanem [Phot. Biblioth. 1408. R.] legimus de Maxentio: ἐπήγνυ μὲν πρὸ τῆς Ῥώμης περὶ τὴν Μουλίαν γέφυραν . . γέφυραν ἄλλην. H. l. adparet Mulvium pontem intelligi sive Milvium, quem Procop. bell. Goth. I. 19, p. 94. ita designat: Γέφυρα, ἡ Μιλβίου ἐπώνυμός ἐστι.* — Tandem apud Joann. Lyd. de mensib. IV. 86, mentio fit loci in urbe Γουστείου, in quo in honorem Tiberii flamines Augustales saltabant. Sic certe correxit Hasius. ἐν τῷ Γουστείῳ, οἷον ἐν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τιμὴν Τιβερίου οἱ σεβαστοφῆροι ἐχώρουν. τὸν δὲ τοιοῦτον τόπον οἱ ἰδιῶται Ἀγγουσταῖον καλοῦσι. Apud Suidam s. v. Ἀγγουστῆς — Ἀγγουσταῖον commemoratur, forum cibarium, sic dictum, διότι τῇ ε τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς οἱ θεγεονάρχαι καὶ σεβαστοφῆροι ἐχώρουν ἐν τῷ Ἀγγουσταίῳ, οἷον ἐν τῷ ὀψοπωλίῳ, εἰς τιμὴν Τιβερίου. —

C A P. XV.

De vestitu Romanorum.

Propria Romanorum vestis est toga, de qua Joann. Lyd. de mag. I. 7. ὄνομα δὲ τῷ φαινόλῃ τόγα οἷονεὶ σκέπασμα ἀπὸ τοῦ τέγερε κατ' ἀντίστοιχον. οὕτω γὰρ τὸ σκέπειν οἱ Ῥωμαῖοι καλοῦσι. Recentiores constanter nomen latinum retinent; anti-

*) Pons enim est γέφυρα. — πόντιν τὴν γέφυραν Ῥωμαῖοι τῇ Λατίνων καλοῦσι φωνῇ. cf. Glossar. Du Cange. Regio inter duos pontes Tiberis commemoratur Iustin. Martyr. Apolog. I. p. 60. Simonem quendam Samaritanum Deum existimatum cultumque fuisse. Καὶ ἀνδριάντι παρ' ἡμῶν ὡς θεὸς τεύμεται, ὃς ἀνδρῶς ἀκρογέρεται ἐπὶ τῷ Τίβερει παραμῶν, μεταξὺ τῶν δυῶν γεφυρῶν, ἔχων ἐπιγραφὴν Ῥωμαϊκὴν ταύτην Σίμωνι δέξ σάγκτω.

quiōres varia utuntur circumlocutiōne; veluti toga virilis τὸ ἀπόρφυρον καὶ τέλειον ἱμάτιον Plutarch. Anton. c. 72. τὸ καλούμενον ἀνδρεῖον ἱμάτιον Plut. Brut. c. 14.; ἡ τῶν τελείων στολή, ut apud Appian. bell. civ. IV. c. 30. τὴν τῶν τελείων περιθήμενος στολήν i. q. sumta toga virili, — id quod alii graeco more dicunt εἰς ἐφήθους γραφῆναι; cf. Zonar. Annal. X. c. 36. — Inde Romani dicuntur togati τογάτοι. Ad analogiam huius vocabuli Strabo finxisse videtur στολάτοι. Lib. enim III. p. 151. (T. I. p. 404.) de Hispanis mores rationemque vitae Romanorum secutis: στολάτοι λέγονται ἢ τογάτοι. Hoc Casaubonus retinendum censet, Strabonem barbarum finxisse vocabulum pro στολοφόροι vel τηβεννοφόροι. Sic enim infra III. p. 167. eos describit: οἱ εἰς Ἰταλικὸν τύπον μετακείμενοι ἐν τῇ τηβεννικῇ ἐσθῇτι. Notum in vulgus, Graecos togam etiam τηβεννον dicere. Dionys. Ant. III. p. 195. hoc liquido atque distincte tradit, addens, se nescire, unde Graeci τηβεννον sumserint, non enim videri esse graecae originis; nesciebat igitur, descendere vocabulum a τήμενος — τημενός. Lacinia togae esse videtur λακιναρίδιον. cf. Hesych. s. v. —

De clavis aureis togarum iam supra (p. 111.) pauca diximus. Hoc loco addamus, quae inferior aetas his in rebus novavit. Clavi aurei purpureique, quibus vestes intexi praetextive solebant, apud recentiores scriptores sunt ταβλία; inde βασιλικὸν ταβλίον regis clavus; ταβλία χρυσᾶ, πορφυρεᾶ; χλαρίδια χρυσοτάβλια Constant. Porphy. de cer. aul. I. 10. p. 71. (αὐρόκλαβα p. 414. idem significat); — Graeci veteres eiusmodi clavos κίβους dicebant. v. Salmas. ad Vopisci Proculum p. 742. Idem est σκούτλωσις, vestium praetextura a latino scutula, παρυφή,*) et vestibis scutulatis, gr. ῥαβδωταί. cf. Salmas. ad Vopisci Aureliani. p. 570., qui copiose disputat de limbis, institis, paragaudis; de veste περιπορφυρόσημος, purpureis clavis praetexta; de τῆς ἀρχῆς πρόσχημα praetexto triumphi atque antepannis, quo spectat Hesychii gloss. ἀντίπανον, παρατούριον, κράσπεδον. v. Reiskium ad Const. Porphy. de cer. aul. p. 66. 4. Παρατούριον est Latinorum paratura; sic enim recentiores dicebant extremam

*) Inde verba εὐπάργυρα praetexta i. q. lasciva, obscœna. cf. interpretes Athenaei lib. X. p. 453. a.

vestium fimbriam. Eiusdem fere significationis sunt *λωρωτοὶ χιτῶνες* i. q. virgatae, inde dilores vestes et paragaudiae. — Tandem institas quibus vestes ornabantur, Cedrenus vocat ὄρνας; de Tiberio iuniore: *ὀρίσας διδακτυλαιοὺς ὄρνας ἐν ταῖς στολαῖς αὐτῶν κόσμου χάριν*. Orna enim (ὄρνα) idem est atque ornatura. v. Salmas. ad Vopisci Bonosum cap. 15.*)

Trabeae mentio est apud Joann. Lyd. de mensib. l. 19. Dicit Numam regem primum vestem hanc adpellasse *τραβαίαν*, quam primus Agathocles Siciliota invenisse tradatur. *τραβαίαν* autem eam nominatam esse *ώσανει τρίβαφον*; ex tribus enim coloribus eam confici: *ἐκ τριῶν γὰρ ἀποτελεῖται χρωμάτων, πορφύρας, κόκκου καὶ τῆς λεγομένης ἰσάτιδος βοτάνης*. Igitur

*) Locus copiosior de vestium ornatu est apud Joann. Lyd. de mag. II. 4. Ἐχρήτο δὲ ἐν ταῖς εὐχάιαις λιμποῖς (πορφυροὶ δὲ εἰσι τρίβωνες, ποδήρεις, μαιανδρίαις γραμμαῖς, ἐπὶ τῶν ὤμων χρυσοῖς τουβαλαμέντοις ὁλονεὶ σωληνωτοῖς ὑφάσμασι διαλάμποντες). Dicit igitur limbos fuisse vestes, lacernas purpureas; *τουβαλάμεντα* i. q. tubulamentum, (tubulatus) significare videtur limbos vel institas acu pictas. — Tum commemorat *παργῶνται αὐρόγραμμοι* i. q. *χιτῶνες γαμματίσχοις ἀναλελογχωμένοι* i. e. aureis gammis lanceolatae i. e. virgatae. Pro *γαμματίσχοις* alii legendum censent *γαμματισχίοις*, alii *γαμματισμοῖς*. Dein pergit: *ἐν δὲ τῇ βουλῇ χλαμύσι πορφυραῖς μὲν, πρὸς δὲ τὸ πέρας τῆς ποδήρους ὡς γραμμαῖς τετραγώνοις, χρυσῷ κοσμουμέναις*. Hos clavos aureos graece dici *σήμμεντα ὄντι τοῦ χρυσοῦσμα*, at vulgus in privatorum chlamyidibus eos dicere *σήμμεντα*. Illas *γραμμάς* esse autem *βραττεολάτας* (i. e. bracteatas), *γεμμάτας* (gemmatas) et *λαγκιολάτας* (lanceolatas i. e. in modum lanciolarum depictas) — graece autem vocabula haec sic explicari posse: *χρυσοπέταλα, διάλιθα* et *λογχωτά*. Adparet, *λογχωτά* esse idem, atque supra *ἀναλελογχωμένα*. — Pro *ταβλία* erat etiam altera forma *ταυλία*. cf. nos supra p. 20. — Huc tandem pertinent vestes, quas *ἐξομπλωτάς* vel *πλουμιστάς* Graeci recentiores dicebant. *πλουμιά χρυσῶ* enim idem est, quod clavi aurei, *ταυλία*. Inde apud Eustathium (Ilias. XI. v. 13.) *ὅποια ἴσως τὰ λεγόμενα ἐξομπλωτά καὶ πλουμιστά* i. e. vestes variis exemplis et argumentis figuratae et ornatae. *ἐξομπλον* enim dicebant, quod Latini exemplum; Hesych. s. v. *ἐξομπλον ἴσον* — exemplatum, variis figuris distinctum. cf. Salmasium ad Vopisci Carinum c. 20. — Quid significet latin. plumae — (i. e. clavi tunicis inserti) docet Non. 14. 22. Procop. de aedific. III. 1. *χιτῶν ἐκ ματάξης ἐγκαλλωπίσμασι χρυσοῖς πανταχόθεν ὠραῖσμένος, ᾧ δὴ νενομίκασι πλουμία καλεῖν*. Inde *πλουμίζειν* acu pingere; *ἀπλωμιστός* implumis, a *πλοῦμος* pluma. cf. Glossar. Du Cange et nos supra. p. 41. et. p. 91. — Ceterum *στολὰς σωληνωτάς*, ab Ioanne Lydo commemoratas, describit Cedrenus p. 688. 10.

recessit a vulgari originatione, quae sola est vera. De mag. I. 7. repetit, trabeam regum fuisse insigne: ἡ μέντοι τραβαία μόνου τοῦ ῥηγὸς ἐτύγγανε παρατοῦρα, οἷονεὶ στολὴ ἐπίσημος. — Diebus festis utebantur recentiores chlamyde auro et purpura variegata, quam Ἀτραβατικὴν vocabant. cf. Suidam s. v. Ἀτραβατικός. ἐν δὲ ταῖς κοιναῖς συνόδοις ξηραμπελίνας τὸ χρώμα, ὡς ἐκάλουν ἀτραβατικὰς ἀπὸ τοῦ χρώματος. τὸ γὰρ μέλαν ἄτρον λέγουσιν. ἢ ὅτι μετὰ τραβαίας (una cum trabea) ταύταις εἰώθεσαν χρῆσθαι. τραβαῖαι γὰρ λέγονται αἱ πολυτελεῖς χλαμύδες. — Sic etiam apud Joann. Lyd. de mag. I. 17. τὰς δὲ χλαμύδας ἀτραβατικὰς a colore, quoniam τὸ φαιόν latine sit ἄτρον. De scriptura τραβαῖα diximus supra p. 41., de geminata τ in Ἀτραβατικός p. 30. Ceterum tria fuerunt genera trabearum: Regia, Quirinalis, Trossula. Regiam totam de sola purpura Graeci dicebant ὀλοπόρφυρον, Trossulam cocco purpuraque praetextam ἐφρεστρίδα. cf. Scalig. ad Festum s. v. Trossuli.

Alia vestium genera sunt: tunica. Tunica recta apud Hesych. commemoratur; glossa corrupta Ῥεκτός. ἀνδρεῖος ἢ χιτῶν. Interpretes viderunt iam, hoc loco diversa esse commixta; oportebat esse: ῥέκτης, ἀνδρεῖος. ῥεκτός χιτῶν i. e. tunica recta.

Penula Romanorum est μανδύη. v. Stephan. Byzant. s. v. Αἰβυρνική μανδύη. Sed dicitur etiam φαινόλης, φαινώλης, φενόλης, φενώλης, φαιλόνης, φαιλώνης, φελόνης, φελώνης — de quibus formis disputavit Schweighaeuser. ad Athenaeum III. p. 97. e. Paenula canusina Φαινώλης κανυσίνος. De forma πενώλιον cf. nos supra p. 41.

Birri Latinorum memor est Suidas s. v. βύρρον. ἱμάτιον Ῥωμαϊκόν — birrus seu birrum; — Camisiae Constantinus Porphy. de cer. aul. I. p. 24., ubi dicitur καμήσιον. — De veste singilione, quae gr. audit ἀπλοῖς, v. Salmas. ad Trebell. Pollion. Claudium c. 17., ubi etiam agit de chlamyde mantueli, μανδυοειδής, a mantus i. e. breve amictum. Nos haec omnia repetere nolumus, cum iam ad barbaram pertineant aetatem, quemadmodum etiam vestes e centunculis confectae — ἀπὸ κεντούκλων ἐρῆαμμένα sive κεντουκλείνα; v. interpretes Constantini Porphy. de cer. aul. I. 71. p. 353. — et καμηλαίνιον apud Suid. s. v. Ῥωμαίων ἢ λέξις ῥηθεῖη δ' ἂν καὶ ἑλληνιστὶ

παρὰ τὰ καῦμα ἐλαύνειν. Apud schol. Aristoph. Acharn. v. 438. est καμελαύκιον, est autem capitis integumentum, galerus, pileus. Cedrenus p. 169. (297.) describens σπόρταν (sportam) et φίσκον addit: ἔστι δὲ καὶ ἐτέρα κατασκευὴ σπυρίδος, ἀντὶ πύλου τῇ κεφαλῇ τιθεμένη. καλεῖται δὲ παρὰ Ἰταλοῖς κάμελα (carmela) ἐξ οὗ καὶ καμελαύκια. — Tandem casulam i. e. vestem cucullatam, quae totum hominem tegebat, commemorat Procop. bell. Vand. II. 26. p. 521. ἱμάτιον ἀμπεχόμενος . . . δούλη ἢ ἰδιώτῃ παντάπασι πρέπον' κασοῦλαν αὐτὸ τῇ Λατίνων φωνῇ καλοῦσι Ῥωμαῖοι. —

Calcei dicuntur graeco καλίκιοι; apud Polybium passim. Apud Diodor. Excerpt. legat. XXXI. p. 625. de Prusia rege, vestitu libertinorum induto, haec legimus: ἔτι δὲ φορεῖν τήβενναν καὶ κἀντιλον, quod vocabulum cum plane esset inauditum, Wesselingius reposuit κάλιον vel καλίκιον. Atque sic sane κάλιον πατρίκιον saepe commemoratur a graecis scriptoribus — i. q. ὑπόδημα κοῖλον. Iam suo loco diximus etiam κάλλιξ sive κάλιξ, κάλιος inveniri, atque accus. καλλίαν, κάλην. —

Udones in Gloss. dicuntur οὐδωνάρια. Gloss. Basil. οὐδωνάρια, τὰ περιεπτόμενα τοῖς ποσὶν ὑφάσματα, ἃ λέγεται ποδόπανα. Ποδόπανα autem recentiores vocabant pedum pannos et fascias. Idem significat etiam ἀρτάρια, πελλίτα, πεδόρια pedulia v. Salmas. ad Lampridii Alexandr. Sever. c. 40. — Aetate infima Latini calceum dicebant etiam garbulam; hoc certe Joann. Lyd. de mag. I. 12. narrat: καὶ ὑποδήματα τοῖς ποσὶν, ἅπερ Ἕλληνες μὲν ἀρβύλας, Ῥωμαῖοι δὲ γάρβουλα καὶ κρηπίδας ὀνομάζουσιν. Sed verba haec corrupta esse videntur. Alutae usum ad calceamenta aptum commemorat Joann. Lyd. I. I. 32. etymonque vocabuli ita explicat, ut Latini (ab alumine); ἀλούταν δὲ τὸ ἀπὸ στυπτηρίας δέρμα καλοῦσιν οἱ Ῥωμαῖοι, οἷ αἰλουμένον κατ' αὐτοὺς ἢ στυπτηρία λέγεται. —

Scripturam reliquorum, ut κορδύγια et κορδύγηα aliaque id genus supra protulimus; p. 20. diximus, braccas Graecos nominasse βράκας — ἀναξυρίδες — βρακκία — φημιονάλια, ut est apud Hesych. et Suidam s. v. ἀναξυρίδες. Barbari finxerunt ἡ βράκα, τὴν βράκαν. cf. Glossar. Du Cange.

Tandem insigne illud puerorum ingenuorum, bullam, praeterire nolimus, quippe cum a graecis scriptoribus explicetur voca-

buli ratio. Ducebant enim id ab Aeolico βόλλα pro βουλῇ atque pueris datam esse dicebant ut εἰβουλίας σύμβολον. cf. Dac. ad Festum v. Bulla. — Plut. Romul. c. 20. sic eam describit: φορεῖν δὲ τὰς παῖδας αὐτῶν τὴν καλουμένην βούλλαν ἀπὸ τοῦ σχήματος, ὅμοιον πομπόλογε περιδέραιόν τι καὶ περιπόρφυρον. — Quae apud Joann. Lyd. de mag. II. 3. legimus, mutila sunt. Νέος δὲ ὢν κομιδῇ καὶ τὴν λεγομένην παρὰ Ῥωμαίοις βούλλαν οἶονεῖ ψῆφον, τῆς Καισαρείας ἡξιούτο προσηγυγίας. Post ψῆφον haud dubie excidit aliquid, ut φορεῶν vel simile quid; etiam ψῆφον h. l. minus convenire videtur, nisi si id pro quovis insigni accipere velis.

CAP. XVI.

De nonnullis institutis vitae privatae et de re nummaria.

Nomina coena — prandium Graeci suo more nonnunquam praepostere explicant. Locus hac in re insignis est apud Plut. Quaest. Sympos. p. 726., ubi Lamprias sane magis risus captandi causa nomina pleraque latina graecis affinia esse docens, inter alia haec etiam profert: τὸ μὲν γὰρ δεῖπνον φασὶ κοῖνα (coena) διὰ τὴν κοινωνίαν καλεῖσθαι — quam originationem alii etiam secuti sunt. τὸ δὲ ἄριστον ἐκλήθη πρᾶνδιον ἀπὸ τῆς ὥρας· ἐνδιον γὰρ τὸ δειλινὸν καὶ τὴν μετ' ἄριστον ἀνάπαισιν ἐνδιάξειν [quod improprie dixit, nam latinum vocab. est meridiare; cf. nos supra p. 269. 270.]. Discedit igitur a sententia vulgari vocabulum hoc a πρᾶν — πρῶτῃ mane derivantium. — Tamen plura simili modo quasi ludens interpretatur; μέσσαν τὴν τραπέζαν dictam esse a τῆς ἐν μέσῳ θέσεως. Πᾶνα*) δὲ τὸν ἄρτον, ὡς ἀνέντα τὴν πείναν, τὸν δὲ στέφανον κορώναν, ἀπὸ τῆς κεφαλῆς, ὡς Ὅμηρος τὸ κράνος εἶπασέ που στεφάνῃ.***) — Pergit δέντης esse τοὺς ὀδόντας καὶ λάβρα τὰ χεῖλη ἀπὸ

*) Athenaeus III p. 111. c. panem (ἄρτον) *Μανόν* dicit — *πανός* — vocabulumque hoc Messapiorum proprium esse tradit.

**) Vulgarem explicationem etymi tradit apud Athenaeum XV. p. 680. d. Apion ex libro de dialecto romana, coronam (*χορωνόν*) olim choronam dictam fuisse ἀπὸ τοῦ τοὺς χορευτὰς ἐν τοῖς θεότοις αὐτῷ χρησθαι. — Aliorum sententias de origine vocabuli proferre supersedemus. —

τοῦ λαμβάνειν; quo loco vera cum falsis commixta legimus. Labra enim (vel potius labia) a λάβω descendere etiam alii grammatici docebant. —

Romani, quod omnibus notum est, (mensae) accubebant; inde vocabulum accubitum, quod recentior aetas usurpabat, apud Graecos illius aetatis saepe legitur. In Pandect. iuris canon. Graecorum ita explicatur: ἀκούβιτον λέγεται ἅπαν σιρωμινῆς κατασκευάσμα εἰς ὕψος ἡρμένον καὶ μαλακόν. ἀκούμβω γὰρ παρὰ Λατίνοις τὸ ἀναπίπτω. v. Casaubon. ad Lampridii Anton. Heliogab. c. 19. Atque quemadmodum coenationes secundum numerum lectorum nominabantur olim τρίκλινοι, πεντάκλινοι, ἑξάκλινοι, sic postea fuerunt τετρακούβιτα, ἑξακούβιτα. cf. Du Cange et interpretes Constantini de cer. aul. l. p. 20.

Tori epulares dicebantur graece στιβάδες, triclinium autem vel locus conviviorum Imperatoris delphica. v. Procop. bell. Vandal. l. 21. p. 395. Δέλφικα τὸν τόπον (i. e. coenaculum) καλοῦσι Ῥωμαῖοι οὐ τῇ σφετέρᾳ γλώσσῃ ἀλλὰ κατὰ τὸ πάλαιον ἐλληνίζοντες. ἐν παλατίῳ γὰρ τῷ ἐπὶ Ῥώμῃς, ἔνθα ξυνέβαινε στιβάδας τοῦ βασιλέως εἶναι, τρίπους ἐκ παλαιοῦ εἰστίχει, ἐφ' οὗ δὴ τὰς κύλικας οἱ βασιλέως οἰνοχόοι εἰθέοντο. Δέλφικα δὲ τὸν τρίποδα καλοῦσι Ῥωμαῖοι ἐπεὶ πρῶτον ἐν Δελφοῖς γέγονε καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἔν τε Βυζαντίῳ καὶ ὅπῃ βασιλέως στιβάδα εἶναι ξυμβαίνει δέλφικα τοῦτο καλοῦσι τὸ οἶκῆμα, ἐπεὶ καὶ τὰ βασιλέως οἰκία παλάτιον ἐλληνίζοντες καλοῦσι Ῥωμαῖοι. Hac igitur aetate delphica aliam, diversam habebat significationem, quam antea. — Locus honoratissimus in conviviis dicebatur consularis, ὑπατικὸς τόπος. cf. quae de hoc loco disputat Plutarch. Quaest. Sympos. p. 619. b. — Difficilior autem quaestio, quidnam Plutarchus ibd. p. 727. b. his verbis significaverit: Σύλλας εἰς Ῥώμην ἀφικομένην μοι διὰ χρόνον, τὸ ὑποδεκτικόν, ὡς Ῥωμαῖοι καλοῦσι, καταγγείλας δεῖπνον, παρέλαβε etc. Nescimus, quodnam vocabulum latinum interpretatus sit per ὑποδεκτικόν; peculiare autem quoddam animo eius observatum fuisse adparet ex verbis, quae addidit, ὡς Ῥωμαῖοι καλοῦσι.*) —

*) De ἐπούλῃ Joann. Lyd. de mensib. l. 25. disputans, tradit canistrum κανοῦν a Romanis in sacris dici σατούραν, in conviviis autem

Umbrae (qui invocati ad coenam veniunt) dicuntur *ἄκλητοι*, *ἐπικλήτοι*, *σκιαί*. Locus hac in re insignis est apud Suidam s. v. *Ἀπίκιος Μάρκος*. ὁ τοίνυν Βλαῖσος ἐπὶ τὴν θοίνην κληθεὶς, οἷον ἐφορκίδα ἄκλητον ἐπάγεται Ἀσκώνιον Παιδιανόν. ἔξῃν γὰρ καὶ ἐπικλήτους οἶονεὶ σκιάς ἑαυτοῖς παρακαλεῖν τινας. — cf. Plutarch. Quaest. Sympos. p. 707. a. Τὸ δὲ τῶν ἐπικλήτων ἔθος, οἷς νῦν σκιάς καλοῦσιν, οὐ κεκλημένους αὐτοὺς, ἀλλ' ὑπὸ τῶν κεκλημένων ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἀγομένους, ἐζητεῖτο πόθεν ἔσχε τὴν ἀρχήν.

Convivia natalicia sive nominalia dicuntur τὰ ὑπὲρ τῶν ὀνομάτων συμπόσια. v. Agath. hist. V. c. 3.

Structorem Graeci nonnunquam latino nomine adpellant *στρούκτωρα*, ut apud Athen. IV. p. 170. e., sed vocabulum gr. *τραπεζοκόμος* proprie usurpatur ad significandum structorem. Eundem Hesychius respiciens nomen latinum eleganter *οἰκοδόμον* *δείπνων* vocat; — cf. Salmas. ad Capitolini Verum Imp. c. 5.

Praegustator est *προγεύστης*, olim *προτένθης*. Haec tradit Athenaeus IV. p. 171. c. *Μήποτε δὲ καὶ ὃν νῦν καλοῦσι Ῥωμαῖοι προγεύστην, τότε Ἕλληνες προτένθην ὠνόμαζον*.

Iam genera placentarum et dulciorum, quae Athenaeus variis locis commemorat, magnam partem ita corrupte scripta invenimus, ut Casaubonus ipse de certa eorum explicatione desperaverit. Alia iam in priore parte opusculi commemoravimus. Locus hac de re notissimus est apud Athen. III. p. 113. b., ubi commemorat panem *φουρνίκιον* — ὁ ἀρτοπίκινος ἄρτος καλούμενος, κλιβανίου καὶ φουρνικίου διαφέρει. Schweighaeuserus recepit lectionem *φουρνίκιος* (alii habent *φουρνάκιος*); est latinum *furnaceus* a *furno*, quod vocabulum vulgum Graecorum hac aetate usurpasse supra iam vidimus. Ibid. p. 113. c. mentionem invenimus casei fumosi — *φουμῶσος τυρός* — qui qualis fuerit interpretes ignorant. Romanorum tractae sunt *τράκτα*. p. 115. e. *Βλωμῖλους τε ἄρτους ὀνομάζεσθαι λέγει, τοὺς ἔχοντας ἐντομὰς, οἷς Ῥωμαῖοι κοδράτους λέγουσι* — apud Suid. s. v. est *κοδρίτης* ἄρτος panis quadratus. Quum igitur p. 122. e.

epulariam ἐπουλαρίαν, ἣν ἀπαλαρίαν οἱ πολλοὶ ἐξ ἀγνοίας προσαγορεύουσιν. —

Ulpianus indignabundus in Cynulcum barbare loquentem invehatur, iste ita se excusat, ut dicat, se nunc cum Romae commoretur non dubitare consuetis uti vocabulis, quippe cum vel antiqui Graeci integritatem sermonis sectantes, nec a persicis, nec a macedonicis vocabulis abstinerint. — Atque profecto sponte adparet, communis victus et consuetudinis eam fuisse viam, ut pleraque vocabula latina, maxime ex vita quotidiana et vulgari desumpta, a Graecis usurparentur, modo ad literaturam latinam accommodata, modo ad graecam inflexa; qualia sunt ἀκινήσις, ἀκνιπήνηρ similiaque. — Latinorum eammarum Athen. lib. VII. p. 306. d. κάμμορης dicit [quamquam est etiam lectio κάμμορος; apud Hesych. κάμμορης]; vulgatam defendit Schweighaeuserus fortasse haud sine idonea causa, dicens, Graecos nomina latina ad graecorum nominum similitudinem nonnunquam inflexisse; sic quamquam κάμμορον, alias graecum nomen, longe aliam habeat significationem [i. q. ἀκόντιον], tamen ad illius similitudinem etiam hoc cancri vel squillae genus κάμμορον dixisse eos pro κάμμορον. — Sic Orbium Ὀρόβιον adpellat Athen. V. p. 214. f. ad quem locum Casaubonus recte adnotavit: „Orbuis est, nec tamen Ὀρόβιος recte scripseris in textu graeco. Solent enim Graeci nomina Romana sic efferre, ut graecae originis speciem illis, si fieri potest, induant. Orbium hanc ob causam Ὀρόβιον dixerunt, quasi esset ab ὄροβος ervum, sicut alia multa nomina graeca et latina a leguminum adpellationibus ducentur.“ *) — Sed iam revertamur ad rem. Latinorum isicia (insicia) sic Cynulcus describit lib. IX. p. 376. d. τὰ ἐκ τῶν σαρκῶν εἰς λεπτὰ κατακνιζόμενα (Casaub. κατακνιζομένων) καὶ μετὰ πεπερίδων συμπλαττόμενα — atque tum addit: ἰσίκια γὰρ ὀνομάζουσιν αἰδοῦμαι τὸν Οὐλπιανόν. — Farcimen Graeci recentiores φαρκοῖς vel φαρκοῦν dixisse videntur. Apud Hesych. s. v. ἄλλην, λάχανον, Ἰταλοί. καὶ ἐπὶ τοῦ φαρκοῦντος προκοπιτοῖ. Glossae

*) Alia est licentia convertendi, quam videt Lucian. Quomodo conscrib. hist. c. 21., scriptores scilicet suae aetatis prae nimio Atticismi studio et integritatis sermonis, Romanorum nomina perverse immutare: ὑπὸ γὰρ τοῦ κομιδῇ Ἀττικὸς εἶναι καὶ ἀποκεκαθάρθαι τὴν φωνήν εἰς τὸ ὑκριβέστατον, ἤξωσεν οὕτω καὶ τὰ ὀνόματα ποιῆσαι τὰ Ῥωμαίων καὶ μεταγράψαι εἰς τὸ Ἑλληνικόν, ὡς Κρόνιον μὲν Σατουρνῖνον λέγειν, Φρόντιν δὲ τὸν Φρόντινα, Τιάνιον δὲ τὸν Τιανόν, καὶ ἄλλα πολλὰ γελοιότερα. —

commixtae. Legendum censent: ἄλλιον (allium latin.); φαρκοῦν-
τος autem esse vocem coquinariam inferioris hellenismi, ut φαρ-
κός a lat. farciendo. —

Iam lib. XIV. p. 647. c. legitur locus satis longus ex scriptis
Chrysippi Tyanaei, qui non multo ante Athenaei tempora librum
ediderat de panis conficiendi ratione. Multa vocabula latina scripto
huic immiscentur, pleraque autem adeo corrupta, ut oleum ope-
ramque perderet, qui haec emendare vel explicare vellet; nos etiam
qui totum locum exscribere gravemur, pauca tantum eademque cer-
tiora placentarum et dulciorum nomina proferamus. Sic in princi-
pio statim commemoratur Κλαῦστρον Ἰουλιανόν. Casaubonus
coniecit: κροῦστον Ἰουλιανόν, crustum Iulianum; generale enim
dulciorum ex melle operum nomen, crustum. — Pro πελούκιδον,
quod sane quantum ad scripturam pertinet non est sollicitandum,
Casaubonus legendum censet παρλούκιδον i. e. pellucidas pla-
centas a tenuitate operis aut peculiari quodam artificio. Πλίκιον
placenta, fortasse ab implicita figura sic nominata. Γουτιᾶν (po-
tius γουτιάταν) guttata i. e. guttis olei vel mellis conspersa. Κυ-
ριανόν κλοῦστρον (κροῦστον) i. q. placenta curialis. Τοντιᾶτον;
Casaub. coniecit: τοντανλᾶτον i. q. placenta, quae flaminum tu-
tulos referret — quae omnia incerta sunt nec aliunde cognita.
Μουσιάκια sunt Latinorum mustacei libi; κροῦστον πούρων
crustum purum; σκριβλίτης i. q. scriblita, σαμβιτύλλος i. q.
subitillum, vel potius suavillum seu savillum, de quo v. Caton.
R. R. 84. — Qui sequuntur Λουκοίνελοι vel Λούκουλλοι for-
tasse placenta genus, quod a Luculla nomen traxit, licet Casau-
bon. nomine hoc lucunteres (vel lucuntes) significari putet; verum
nominis huius latini etymon graecum est. — Quae inde sequuntur
adeo sunt portentosa et inaudita, ut ea de industria omittam. Ac-
curatius describitur a Chrysippo Κάτιλλος ὀρνάτος. Hoc Dele-
campius per metonymiam pro eupediaum genere dictum esse ex-
istimat, unde etiam catillones. —

Quam farinam Romani siliginem vocabant, Graeci mutata
terminatione σίλιγινι aut σιλήγιον dicebant; (panis siliginis σι-
λιγνίτης ἄρτος. v. Glossar. Du Cange.) — Dein commemoratur
δατρακίτης fortasse panis, cuius Cato R. R. 81. memor est —
quem dicit in hirneam fictilem indi. — De placentis νικολάοις
v. Photii Biblioth. 469. R. — Quomodo tandem differat Latinorum

puls a graeco *πόλτος* docet Casaub. ad Athen. XIV. p. 657. e. Apud Hesych. s. v. *Πόλυντρα ἄλφριτα*, est latin. polenta. — Alimenta cruda Graeci uno vocabulo, ut videntur, significabant, *ἀλικροῦδα*. cf. Suidam s. v. *Ἀλικροῦδα. παρὰ Ῥωμαίοις ἡ σχεδιά τροφή καὶ ἄπυρος. κρουδοῖμ γὰρ τὸ ἀνέψητον*. Finxerunt igitur ex latinis compositum vocabulum, quod Romani ignorabant.

De variis generibus vinorum *) vel potius condiendi vina v. Salmas. ad Lampridii Antonin. Heliogab. c. 19., ubi disputans de vino masticato, puleiato, rosato — profert locum Alexandri Tralian. XI. 17. *τῶν δὲ προπωμάτων ἀριστιόν ἐστι τὸ κονδίτον* (vinum conditum) *καὶ τὸ ἀπιάτον καὶ τὸ ἀνισάτον* [intelligitur sine dubio apio vel aniso conditum, igitur vocabula ad analogiam latinorum finxit; nam anisatum vocabulum Romanis inauditum, nec apiatum vinum aliunde notum, sed apiatae mensae.] *ἢ λυβιστικάτον* (nobis plane ignotum) *ἢ ἀψινθάτον* (absinthiatum), *ἢ μαστιχάτον* (mastichatum vel masticatum) *ἢ κιτράτον*. De vino recentato, gr. *ζαικεντάτον* v. Du Cange Glossar. s. v.; de vino passo *πάσσον* Athen. X. p. 440. c. —

Musti nominis explicationem legimus apud Joann. Lyd. de mensib. 1. 4. loco haud satis integro. *Μοῦστον τὸν οἶνον οἱ Ῥωμαῖοι ἔγνωσαν ὅτι μυστήριον πρῶτοι Σαρδιανοὶ προσηγόρευσαν, ὡσανεὶ μύστην*. Bekkerus duo h. l. fragmenta confusa esse putat; alterum: *ὅτι μυστήριον πρῶτοι Σαρδιανοὶ προσηγόρευσαν* — alterum: *μοῦστον οἱ Ῥωμαῖοι τὸν οἶνον ἔλεγον ὡσανεὶ μύστην*. Atque adparet revera, Laurentium *μοῦστον* a *μυεῖσθαι* — sacris imbuendo — duxisse, quamquam nemo facile rationem hanc probaverit, cum vocabulum hoc cum *μόςχος* cohaerere videatur.

De vasorum generibus commemoramus tantum miliarium quod Pompeianus cum graece nuncupasset *ἱππολέβητα* vituperatur apud Athenaeum III. p. 98. c. atque improbatur etiam vocabulum

*) Nomina vinorum, quantum ad regionem loci pertinet, protuli in priore parte opusculi. Apud Athen. I p. 26. f. commemoratur *Οὐλβανός οἶνος*; quod Delecamp. haud dubie falso vertit: Faustianum. Sed hoc debebat esse *Οὐλ* — vel *Ὀλβιανός* vel potius *Φανστιανός*. Igitur praestat interpretatio Hermolai: Urbanum quamquam vinum ab Urbana dictum non novimus. De mutatione r latinae in λ et contra cf. Schweighaeus. h. l.

hoc a Luciano Lexiph. c. 8. — In Glossar. dicitur *Θερμηρόν* (ἄγ-
γος). — De cauco gr. καῦκα et cauculatoribus i. q. *ψηφοπαί-
κταις* v. Salmas. ad Spartiani Pescenn. Nigr. c. 10.

Folliculum, quo pilae genere ludere solebant, Graeci cor-
ruptius *Φουάλικλον* nominabant; cf. Schweighaeus. Athen. I. p. 14
f. Apud Suidam s. v. dicitur fuisse inventum Attici Neapolitani.

De cerimoniis funebribus nihil habemus quod dicamus, cum
res ita esset comparata, ut nihil Romanorum proprii haberet nec
tale quidquam, quod interpretandi difficultatem moveret. Hoc tantum-
modo adnotemus, Novendialia sacra graece dici τὰ ἐννατα τὰ
ἐπὶ νεκροῦ ἀγόμενα. cf. Scal. ad Festum s. v. Novendiales.

Postremo de re nummaria Romanorum pauca dicamus.

De origine et significatione vocabuli nummus lexicographi
graeci pluribus locis disputaverunt. Sic Pollux Onomast. IX. 79.
tradit, νοῦμμος videri quidem latinum esse vocabulum, esse autem
Graecorum Itolorum; usum eo esse Epicharmum atque Aristotelem
in republica Tarentinorum. Diversa tradit Suidas ex Suetonio s. v.
ἄσσάρια. Numam regem primum monetam ex aere factam Ro-
mam induxisse eamque ex suo nomine dixisse νουμμία, verum
s. v. νόμος narrat, Dores νόμος de numismate usurpasse, unde
detortum esset vocabulum numus. Illam [a Numa rege repetitam]
explicationem secutus est etiam Joann. Lyd. de mensib. I. 16. καὶ
οὐ μόνον οὕτως τὸν ἐνιαυτὸν διετύπωσε (i. e. Numa) ἀλλὰ
καὶ νόμισμα πρῶτος ἐχάραξεν, ὥς ἐξ αὐτοῦ ἔτι καὶ τῶν
νουμδὸν οἶονεὶ Νοιμανδὸν τὸν ὀβολὸν καλεῖσθαι — aliiquē
plures, ut Cedrenus p. 148. (260). Ceterum νομμός (oxyton.)
nusquam legitur videturque Laurentius vocabulum pro adiectivo ha-
buisse, quasi contractum ex Νομανός; aliis locis semper νοῦμ-
μος prostat, ut apud Plut. Sulla c. 1. Quantum valuerit, l. l. Plu-
tarchus designat, mille nummos efficere 250 drachmas.

Etymon vocabuli πεκουνία explicat Joann. Lyd. de mag. I. 21.

As dicitur graece ἄσσάριον, quod quanti fuerit pretii dicit
Plut. Camill. c. 13., ubi de Camillo haec legimus: ὦφλε τὴν δίκην
ἐρήμην τίμημα μυρίων καὶ πεντακισχιλίων ἄσσαρίων ἔχου-
σαν, ὃ γίνεται πρὸς ἀργυρίου λόγον χίλια δραχμαὶ καὶ
πεντακόσιαι. ἄσσάριον γὰρ ἦν δέκατον ἀργυρίου καὶ τὸ δε-
κάχαλκον οὕτως ἐκαλεῖτο δηνάριον — ubi legendum: ἄσσα-
ρίων γὰρ ἢ ἦν τὸ ἀργύριον, ut est in Cod. — Aliter designat

assis pretium Dionys. Ant. IX. c. 27., ubi tradit Menenio fuisse impositam mulctam, si ad suae aetatis fortunas et rationem conferatur, ridiculam, sed illorum temporum hominibus gravem: *διοχιλί-ων ἀσσαρίων. ἦν δὲ ἀσσάριον χάλκεον νόμισμα βάρος λιτρι-αῖον. ὥστε τὸ σῦμπαν ὄφλημα ταλάντων ἑκααίδεκα εἰς ὀλ-κὴν χαλκοῦ γενέσθαι.* Locum vero hunc corruptum esse iam viderunt interpretes. Cum enim talentum 60 libris valeret atque libra et as idem esset, non 16, si divideris, habebis, sed 33 ta- lenta et trientem. Alii talentum quinquagenis senis assibus valere dicunt; sed etiam hac sententia probata, Dionysium errasse adparet.

De assis distributione, quam posterioribus temporibus *οὐγκι-ασμόν* vocabant, disputavit Scalig. ad Festum v. Bessem. Graecos docet aliam atque Latinos rationem secutos fuisse. Ita enim nu- merasse, ut post trientem adiicerent tantum unciam; deinde iam altero triente facto, quem *μοῖραν* vocarent, *δίμοιρον* dixisse. Ita autem numerasse ultimis temporibus: *δωδέκατον, ἕκτον, τέ-ταρτον, τρίτον, τρίτον δωδέκατον, ἡμισυ, ἡμισυ δωδέκα-τον, δίμοιρον, δίμοιρον δωδέκατον, δίμοιρον ἕκτον, δίμοι-ρον τέταρτον, λίτρα.* Tria enim tantum hic variare; primum trientem, qui simplici accessione unciarum progrediatur; alterum trientem, compositum vel ex se vel ex uncia, vel ex semisse et uncia; tertium trientem, qui ex se et augmento unciarum compo- situs sit. Sed haec iam mittamus, cum etiam ab aliis copiosius explicata sint; hoc tantum addimus vocabulum *οὐγκία*, ut testis est Pollux Onomast. IV. 175. Aristoteli iam notum fuisse, quippe qui in republica Himerensium adnotasset, a Siculis *τὸν ἕνα χαλ-κοῦν* vocari *οὐγκίαν*. —

Quae fuerint in usu adpellationes, cum de portione heredita- tum ageretur, docemur ex Glossar. Theophilin. Reizii p. 1262. Dicebatur tum sextans *δίμοιρον ἑκτόν*; bes *δίμοιρον*; dodrans *δίμοιρον καὶ δωδέκατον*; deunx *δίμοιρον τέταρτον*. — In transcurso monemus semissim Graecos infimae aetatis dixisse *ση-μίσειον* vel *σιμίσιον*. cf. Du Cange Glossar., atque Plutarch. Cic. c. 19. *κουαδράντην* (quadrantem) *τὸ λεπτότατον τοῦ χαλ-κοῦ νομίσματος* latino nomine significasse.*)

*) Vix operae videtur Georgii Syncell. Chronogr. p. 211. commentum pro- ferre, Numiam primum congiaria instituisse: *ὁ αὐτὸς καὶ γογγύριον ἔδωκεν, ἀσσάριον ξύλινα καὶ σκῦτια καὶ δεσφράζινα* — quod unde hauserit nescimus. —

De ratione qua Graeci monetam scripserint, supra diximus; sunt autem tres vocabuli formae *μονήτα*, *μονέδα*, *μονίτα*. *Μονητάριος* apud Hesych. explicatur: *τὸ κέρμα ἐργαζόμενος*. — Signatam pecuniam etiam formam dictam fuisse, qui proprie est nummi character vel signum impressum, in vulgus notum est. Graece dicitur *τύπος*; inde *ἀρχέτυπα*; apud recentiores *βουλλωτήριον*. Glossae: *μονίτα βουλλωτήριον, ἧ τὸ ἀρχέτυπον σφραγιστήριον, μεθ' ὧν ὁ τῶν νομισμάτων τύπος διαχαράσσεται*. Aliae gloss.: *μονήτα, τὸ τυπάριον νομίματος*. Verum forma dicitur etiam *νόμισμα*; *νομίζειν* forma signare, atque *νομίζειν εἰς τινα* pecuniam vultu alicuius figurare. Sic certe legimus apud Philostr. Apollon. Tyanens. l. c. 15. civem quendam reum factum fuisse maiestatis (*ἀσεβῆσαι*), quod servum suum verberasset, qui gereret argenteum Tiberii nummum: *δραχμὴν ἀργυρᾶν νενομισμένην εἰς Τιβέριον*. —

De formis binariis, ternariis, quaternariis etc. — quae sunt monetæ binorum, ternorum etc. aureorum, graece *δίχρυσοι*, *τρίχρυσοι*, *τετράχρυσοι* et *δεκάχρυσοι* v. Salinas. Alexan. Sever. Lampridii c. 39. Pro *δίχρυσοι* dicebant etiam *διπλοῖ χρύσινοι*, vel biniones gr. *δινούμια*, ut *πεντάνουμια* quinarum, qui iidem etiam quiniones dici poterant. Verba Zonarae, quae ad rem hanc pertinent: *μέχρι γὰρ ἐκείνου (Nicephorum) παντὸς νομίματος ἑξαγίου σταθμὸν ἔλκοντος, ἐκεῖνος τὸ τεταρτηρόν ἐπενόησε, κολοβώσας αὐτὸ κατὰ τὸν σταθμόν* — et Cedreni haec totidem fere verbis repetentis, Salmasius ita explicat, Phocam quarta tantum sui parte veteris solidi pondus imminuisse et inde *τεταρτηρόν* dixisse, quod ei quarta pars legitimi ponderis abesset. — Ceterum de re pecuniaria recentioris aetatis et de variis numorum generibus praeoccupavit iam materiam Salmasius, veluti de folle v. eum ad Lampridii Anton. Heliog. c. 22., quae repetere nolim, cum magnam partem Byzantinorum instituta spectent; hoc tantummodo adiciam, Graecos inferioris aetatis *φόλλεις* usurpasse pro *ὀβολός*. cf. Suid. s. v. *ὀβολός*; valuit autem 12 *κεράτια* (siliquas). cf. Cedrenum p. 458. (801). Quinam oboli proprie dicti fuerint *φόλλεις* copiosius explicat Eustath. ad Iliad. l. v. 463.

Centenaria i. e. centenae librae auri signati Hesych. sic describit: *Κεντηνάρια λίτραι ρ'. κέντουμι γὰρ Ῥωμαῖοι τὰ ρ' φασιν*; sic etiam Procop. bell. Persic. l. 22. (p. 112.) *ἔλκει δέ*

λίτρας τὸ κεντηνάριον ἑκατόν. ἀφ' οὗ δὲ καὶ ὠνόμασται. κέντιον γὰρ τὸ ἑκατόν καλοῦσι Ῥωμαῖοι. De scriptura κεντηνάριον apud Constant. Porphy. de cer. aul. I. p. 33. nemo addubitaverit, qui memor fuerit eorum, quae supra disputavimus. — Libra autem apud Hesych. s. v. sic explicatur: λίτρα. ὀβολός. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διὰ τοῦ β, λίβρα.

Ad rem pecuniariam pertinet etiam glossa Hesychii Σάκελλα. ὄπουν τὸ χρυσίον τίθεται. Debat esse σακέλλια, quod statim sequitur; est latin. sacculus. Inde apud Gregor. Nazianz. Stelit. I. p. 77. σακελλάριος, ὁ ταμίας καὶ φύλαξ τῶν χρημάτων. Apud Romanos vocabulum saccularius diversam habet significationem; sed ab hac eius significatione recentiores Graeci finxerunt suum. σακκίζειν i. q. ἐκκενῶσαι διὰ κλοπὴν τοὺς σάκκους. — cf. interpretes Hesychii l. l.

Sors dicitur apud Dionys. Antiquit. saepe συνάλλαγμα, ut opponatur τόκοις foenori. v. VI. c. 22. p. 358. ἀλλὰ τῶν μὲν οὐδὲ τοὺς τόκους ἀφιέναι, τῶν δὲ μηδὲ αὐτὰ τὰ συναλλάγματα δυαλύνειν. — quemadmodum V. 70. p. 333. διαλῖσαι τὰ συμβόλαια. —

Tabulae novae dicuntur, ut omnes sciunt, χρεῶν ἀποκοπαί; redivivae παλίνζων χρέος; cf. Lindenbrog. ad Ammian. Marcell. XXII. p. 460. — Adaerare est ἐξαργυρίζεσθαι, ἀποχαλκίζειν; v. ibd. p. 648. — Interpretium Vetus Glossar. interpretatur per παράλληλον; v. ibd. lib. XXVIII. p. 512. — Praesens solutio est ἐμπαρουσιασμός; Theophil. Paraphr. Instit. II. XX. 14.; contra pecunia non numerata ἀναργυρία; inde exceptio pecuniae non numeratae παραγραφή τῆς ἀναργυρίας. ibd. IV. XIII. 2. — Usurae centesimae dicuntur τόκος ἑκατοστιαῖος [Atticis τόκος ἐπὶ δραχμῇ] cf. Boeckh. Corp. Inscript. T. I. p. 423. nr. 354. —

Tandem apud Suidam s. v. Ἀργυραμοιβός sic designatur Romanorum κολλεκτάριος; atque cocio vel arilator cur in Gloss. explicetur ἐψέτης, βωμοφόρος, πραγματεύτης, μεταβόλος, μεταβολεὺς docet Scalig. ad Festum s. v. (apud Lindemann. p. 329).

Addenda et corrigenda.

- p. 2. l. 32. pro βαλινιάρια scr. βαλνεαρία.
- p. 6. l. 23. pro μηιστήριον scr. μηνιστήριον.
- p. 13. l. 13. post Μαντύα addendum: Μαντύη, ut est apud Eustath. ad Iliad. II. v. 607.
- p. 16. l. 20. pro χορτουλάριος scr. χαρτουλάριος.
- p. 29. l. 1. pro φουσάτον scr. φροσάτον.
- p. 30. l. 24. pro δεκκισιών scr. δεκκεσιών.
- p. 34. l. 8. pro testarentur scr. testentur.
- p. 36. Addenda h. l. quae Eustath. ad Odys. II. v. 35. de origine nominis Καῖρε (a χαῖρε) tradit.
- p. 44. l. 26. pro Σούρας scr. Σοῦρας.
- p. 45. De formis genitivorum Μίδου et Μίδα, Γέτου et Γέτα vid. Eustath. ad Odys. I. v. 105.
- p. 46. l. 1. pro Βωνώνεινα scr. Βωνώνεια.
- p. 46. l. 27. pro Mandurius scr. Manduria.
- p. 46. l. 29. pro Μοργανίνην scr. Μοργαντίνην.
- p. 47. l. 15. pro Capriae scr. Capreae.
- p. 52. l. 21. pro Λουτάτος scr. Λουτάτιος.
- p. 55. l. 10. pro διρεκτίων scr. διρεκτιών.
- p. 55. l. 18. pro κοπλετίωσι scr. κομπλητίωσι.
- p. 56. l. 10. pro ου scr. ω.
- p. 63. l. 15. pro Σαπούς scr. Σιπούς.
- p. 64. l. 5. pro προκουρατορεία scr. προκουρατορεία.
- p. 66. l. 12. pro σάλιτον scr. σάλιον.
- p. 73. l. 32. pro Ptolomaei scr. Ptolemaei.
- p. 92. l. 11. pro et scr. est.
- p. 92. l. 37. pro Ψόρουλοι scr. Φόρουλοι.
- p. 93. l. 24. pro κινδίκελλος scr. κωδίκελλος.
- p. 94. l. 29. pro paroxytona scr. proparoxytona.
- p. 97. l. 13. pro πολίχων scr. πολίχιον.
- p. 101. l. 12. pro Βοῦλλαι scr. Βοῖλλαι.
- p. 101. l. 23. ante: corruptum — adde α.
- p. 108. l. 18. pro integro scr. integra.
- p. 110. l. 3. pro ό scr. εῖ.
- p. 117. l. 22. post διαθριαμβεύειν virgula delenda.
- p. 117. l. 29. pro εξαγόντες scr. ἐπάγοντες.
- p. 117. l. 31. pro ἀπέσκοπον scr. ἀπέσχωπον.
- p. 127. l. 36. pro φυλῶν scr. γῦλον.
- p. 133. l. 15. pro quare scr. quae.
- p. 133. l. 32. pro locus scr. locos.
- p. 139. l. 31. pro vis scr. sis.
- p. 141. l. 8. pro ἐγγυσάσης scr. ἐγγισάσης.

- p. 143. l. 25. pro possit scr. posset.
- p. 150. l. 5. formata vocabulum delendum.
- p. 151. l. 3. pro τότε scr. τότε.
- p. 155. l. 1. pro ποριπόρφυρον scr. περιπόρφυρον.
- p. 156. l. 9. pro αγορανομῶν scr. αγορανομιῶν.
- p. 156. l. 34. vocabulum ἀρχήν delendum.
- p. 161. l. 17. pro contineant scr. contineat.
- p. 170. l. 19. pro προσπήγνυσθαι scr. προσπήγνυσθαι.
- p. 175. l. 28. pro ὅτε scr. ὅτι.
- p. 180. l. 29. pro ἄξαντες scr. ἄρξαντες.
- p. 189. l. 28. pro ἀπῆλυνε scr. ἀπῆλυνε.
- p. 190. l. 36. pro κατ' scr. καί.
- p. 195. l. 36. pro προσεπιγράφοντες scr. προσεπιγράφοντος.
- p. 201. l. 26. pro σκορπίον scr. σκορπίος.
- p. 202. l. 20. pro magnam scr. magnas.
- p. 202. l. 32. pro prostitutum scr. praestitutum.
- p. 203. l. 1. pro διτυπῶν scr. διατυπῶν.
- p. 218. l. 16. pro νικήν scr. νίκην.
- p. 223. l. 36. pro σκευοφόρων scr. σκευοφόρων.
- p. 224. l. 10. pro commodo scr. commode.
- p. 230. l. 8. pro aggestu scr. aggesto.
- p. 237. l. 28. pro γλώσσαν scr. γλώσσαν.
- p. 240. l. 1. pro εὐωχιαστικόν scr. εὐωχιαστικόν.
- p. 240. l. 20. pro sumus scr. scimus.
- p. 241. l. 19. pro esse scr. esset.
- p. 244. l. 24. pro ἡματοσκοπίαν scr. ἡπατοσκοπίαν.
- p. 250. l. 27. pro εταιρία scr. εταιρία.
- p. 262. l. 12. post vocabulum: „accurate“ addendum: apud Athenaeum VI.
p. 261. c.
- p. 266. l. 31. pro quae dies scr. qui dies.
- p. 267. l. 36. pro καὶ τόν scr. κατὰ τόν.
- p. 271. l. 12. pro μίλων scr. μίλιον.
- p. 275. l. 25. pro ὑπ' scr. ὑφ'.
- p. 276. l. 17. pro: in quo honorem scr. quo in honorem.
- p. 276. l. 35. pro ἀνεγέγερται scr. ἀνεγέγερται.
- p. 278. l. 19. pro αὐρύγραμμαι scr. αὐρύγραμμαι.
- p. 278. l. 27. pro διάλιθα scr. διάλιθα.
- p. 279. l. 28. pro βύρρον scr. βίρρον.
- p. 280. De forma hac ἡ βράχα v. Eustath. ad Iliad. II. v. 162.
- p. 280. l. 30. pro 20. leg. 41.
- p. 282. l. 34. pro observatum scr. obversatum.
- p. 284. l. 1. pro Cynuleum scr. Cynulcum.
- p. 284. l. 24. pro s. c. scr. sic.
- p. 288. l. 38. pro σκύτια scr. σκύτινα.

